

JOSUA SELIG

traditione „Josuae discipuli magni Sal. Ibn Ade-
ret“ citat.]

1. [אבן שועיב *Conciones seu* *Ibn Schoeib*]
in pericopas Pentat.; per Sal. b. Massal-Tob
ED. PR. 4. Constant.

sub Solimano (fer. VI.12. Adar) 1520.

[Post literas רפ (280) litera una perspicitur non di-
stincta, unde de Anno nihil hucusque constabat. *W*¹
794: A.262C.1502, ³794*: A.1520, sed ב obscurius
expressum dicit, *Rof.*, Ann. p.25 n.136 lid ג esse putat,
ergo 1523 sistit (maleque Correctorem habet Mosen
Chabib q. v.), Catal. Bibl. Bodl. III, 81a: s. l. e. a. Jam
vero monuimus (*Jüd. Typ.* p.38), literam illam, forsan
erasam vel emendatam, vitio repetitam literam ל sequi.
vociס לפרט videri, A.1520 feriam II (neglectam a
Rof.) in 12. Adar II incidere; accedit, quod etiam
Josef Bechor-Schor (q. v.) eo die absolutus fertur.
In praef. ed. sequi. opus jam ante 50 (זה חמשים)
annos excusum dicitur (cf. *W*³), sed numerus, ut sae-
pissime, obiter computari potuit, cf. *Asulai* l. c., qui
„circa“ (סביב) 1520 dicit. Ex nostro ipso op. (ut
jam suspicatur *Rof.*, Ann. p.30 n.171) effluxit *W*³
2002* *Conciones* A.1526 auctore Salomob. Massal-
tob (q. v.), quamquam in Cod. *Opp.* 156Q. in dorso
non hujus nomen (ut praetendit *W*) sed „אבן שועיב“
adscriptum est, forsan postquam *W* librum inspexit;
ff. non sunt 67, sed fol. a fine tertium סר signatur.
Ed. rara. — MS. exstat in Cod. *Mich.* 172. — Ex
libro nostro effictum esse שועי בן שועי monuimus sub
Abraham Portaleone.]

2. — corr. Samuel b. Isak Böhm
f. *Crac.*, *Isak Ahron* (14. Ab-21. Elul) 1573.
[*W*¹.³794 et ³970c sub Josef Ibn Schoeib.]

⁶⁰⁵¹ JOSUA-Selig(?).

- 1] שיר יהושע *Carmen Josuae Sabbatis* et 3 festis
recitandum, alphab. et acrost. [*W*¹787]
8. *Amst.* 1663.

JOSUA b. Simcha v. Josua Calimani.

JOSUA b. Simon v. Josua Boas.

⁶⁰⁵² JOSUA Spira (ספיר). [*Asulai* l. f. 36.]

1. חידושי הלכות *Novellae halachicae* in 4 tract.
(ד'שמוח) Talmud., scil. Pesachim, Beza, Rosch-
haschana et Megilla; P. I in Pesachim cap. I. II.
et P. II [sine frontisp.] פנים מסבירות (שורה)
Facies explanantes Resp. ad P. I pertinentia
f. P. a. O. (עת כי בא בעער) 1771.

⁶⁰⁵³ JOSUA (Pheibel) Teomim, seu Fraenkel, b.
Jona, Rabb. Przemislaw. [Ap. *W*³1823b op. desi-
deratur.]

1. פנים מסבירות *Facies explanantes* Polemice
contra Meir Eisenstadt b. Isak: *Facies illu-
strantes* 8. s. l. 1715.
2. — charta caerulea.
[Libellus frontisp. non exhibet, sed in fine legitur no-
men et Datum Novil. Ab עתה.]

⁶⁰⁵⁴ JOSUA Zeitels (צייטליש, צייטלעס) ex Sklow.
[Libros suos urbe הארמאן se incendio amisisse
dicit.]

הנהרות חדשות *Annot. novae* Comm. in Isak
Corbeil: *Columnae Captivitatis* q. v. (1820).

⁶⁰⁵⁵ JOSUA Zonzin (צונצין), seu Soncino (שונצינו),
Salon. [Orationem funebrem A.1569 habuit *Mos.*
Almnosnino (cf. *W*³p.733), hinc. suppl. *Asulai* I
f.36, *Conforte* 39b, 40b, cf. 29a.]

1. נחלה ליהושע *Hereditas Josuae* Resp. et No-
vellae in tract. Talmud. Erubin et Schebuot;
acc. Bezalel Aschkenasi *Series collecta* in tract.
Beza f. *Constant.* (הצא) 1731.
[Corr. *Rebenst.* 475.]

JUAN Miquez v. Josef Nasi.

⁶⁰⁵⁶ JUSTINIANUS (Augustinus), Episcopus Nebi-
ensis. [1470-1531. Typos hebr. fieri curavit
(*W*¹893), quibus post op.1. edid. Ruth et Threni
N.35 A.1520, cf. epistol. dedicat. ad op.1. re-
cusam ap. *W*²p.950.]

- 1] Additt. ad Mosis Kimchi Gramm. q. v. (1520).
2] Versio Lat. et scholia in Targum; in Psal-
terio octaplo (Nebiensi) N.25 (cf. N.1129) (1516).
3. — (Liber Psalmorum cum translationibus
quatuor etc.)

8. *Argentorati, ex offic. Knoblochiana, per*
Georgium Machaeropoem mense Martio. 1545.
[*Masch.* Vol. III p.349.657.]

4. Rabbi Mossei Aegyptii [Mos. Maimonidis]
Dux seu *Director dubitantium aut perplexorum*
(Latine) f. *Par.*, opera *Jodoci*

Badii Ascensii. ad Nonas Julias 1520.
[Versio raritatis majoris quam utilitatis, de qua fusius
*W*¹p.857.³p.780, ubi repetita epistola dedicatoria et
speciminis instar prooemium auctoris, juxtaposita Ver-
sione *Buxtorffii*, quod repetit quoque *De Castro* 1,51.
Adscribitur a nonnullis Jakob Mantino, *W*³p.782

JUWEL

vero ex passu epistolae: „*jampridem* in nostrum sermonem versum constat ab Interprete: cui magis curae fuit (*ut illis temporibus*) sententias utcunque exprimere, quam verba reddere eleganter“, antiquam

habet, forte illam, qua usus sit Th. Aquinas, monente *R. Simon* III, 95, qui MS. Lat. vidit in Bibl. Sorbonica.]

JUWEL v. Moses M. Juwel.

 [Quae hic desiderantur quaeras sub litera C. De scribendi ratione disseritur in *Introductione*.]

K-m.=Kirchheim q. v.

6057 K. (R. S.).

Friedenspredigt, ex hebr. Ahron b. Moses (Mosessohn) q. v. (1763).

6058 **KABISSI** (vulgo *Alcabitius*, seu *Alehabitius*), *Abu Ssakar Abdol-Aziz* [Abdilazi] b. *Othman Ibn Ali al Misri*: أبو صقر عبد العزيز بن عثمان ابن علي القبيصي المصري Astrologus Aegyptiacus Arabs. [Floruit Saec. X. (v. infra). Vulgo ابن نبض sec. *Hagi Chalfa* (nescio ubi) ap. *Nicoll* in Indice p.655 col. 1, qui aetatem non addit (v. infra), male الخبيصي *Jüd. Lit.* 438 (scil. conjecto auctore Cod. MS. Arab. Leyd. 853 شرح تذهيب المنطق, cujus nomen ab urbe خبيص tractus Kerman derivandum sec. *Dobb ol Lob*, ubi nomen Nostri non occurrit, ut a cl. *Jwynboll* intellexi). Nomen *Alcabitius* non proprium sed cognomen auctoris vel potius libri (*Centiloquii*!): scil. *Fasciculus*, seu *Collectio*, ab Arab. قبص (!) habuit *Scaliger*, sed nota haec recte sec. *Casirium* (II p.347) „ut nugatoria ac viro erudito prorsus indigna, praetermittenda potius est quam refellenda.“ Multas passum est corruptiones et mutilationes nomen hoc ap. Occidentales, ita ut auctor vix recognoscatur, e. g. *Altavicus* in op. maj. *Rog. Baconis*, quem recte Nostrum suspicatur *Jourdain-Stahr* p.433, cf. *Altabicius* in Cod. Lat. *Rof.* 61; *Alquibitius* (cf. *Aben Quich* supra sub *Jehuda b. Moses Kohen* p.1360) ap. *Roman. de la Higuera*, qui Nostrum una cum *Ali Ibn ol Rag'al* (q. v.) praesidentem effinxit congressus astronomici (conflicti) et magistrum Alfonso X., unde uterque ab auctoribus nostri adhuc tem-

poris Judaeus ferebatur (v. citata *Jüd. Lit.* p.440, inter alia subditiones *Likienthalii* ad Cod. 125). Neque de aetate Nostri correctiora hucusque prolata sunt. Auctores de Nostro perpauca ap. *W¹* 329 vel eam ignorant vel Saec. XII. assumunt (in Catal. per *Krafft* et *Deutsch* p.186: Hispanus, nullo allato fonte), forsan ex confusione cum Interprete Latino (v. infra), jamque monui (*Magazin für die Literatur des Auslands* 1848 p.227) Nostrum vid. אלקביצי (forsan *al-Kobaisi* forma diminut. pro אלקביצי? cf. *Uri* l. citando), cujus אגרת המרחקים citat *Maimonides*, Moreh II, 24.III,14 (p.76 ed. *Scheyer*, qui Nostrum non recognovit). *Nicoll* p.563, ad Cod. *Uri* 453,², mira laborat confusione: „Auctor“, ait, „sec. *H. Kl.* tit. مدخل القبيصي est *Abulfadhl* [unde suppl. Index p.691] *Mahmud b. Ali* vulgo *Almonaddjem Altaflisi* [i. e. Astronomus ex Tiflis] ob. A. H. 735.“ Sed opus id charact. hebr. exaratum non aliud est quam lib. المدخل الي صناعة النجوم *Introductio in artem astrologicam* in Cod. Arab. *Uri* 941¹ (p.204) A.1242 exarato (ubi et alia opp. Judaeorum partim), ut jam ex delineatione *Urii* apparet, formula tantum initiatoria variat, in Cod. hebr. בסם אללה אלהם, in Cod. Arab. الحمد لله رب العالمين الملك الحق المبین, pergitur vero אמא בעד מסלה ללה עו ונל אלה

اللدولة (اطانة) בקא מולאנא סוף אלדולה, quod verbatim legitur in lib. edito Latino, neglecto quoque a *Nicoll* et aliis, scil.: „Postulata a domino prolixitate vitae *Ceyphadala* [, *Ychalauda*“ in Cod. Lat. *Escur.* ap. *De Castro* I p.103] i: [leg. id est] *Gladii regni*“, unde etiam evincitur opus

KADDISCH

ante mortem hujus principis [A.356 H., v. *Herbelot*: Saifaldulat, IV,40 ed. Germ. 1790, vel Chr. 967 sec. *Dieterici*, Mutanabbi u. Seifuddaula p.140) compositum esse. Addam, quod modo a cl. *Jwmboll* intellexi, carminis *de arcu coelesti* (قوس قزح) auctorem ferri vel أبو القصر العبيسي vel Seifod-Daula ap. *Ibn Chalikān* n.492 fasc. V p.82 lin. 8 ed. Wüstenfeld. — Opus de Astrolabio Arab. in Cod. h. *Uri* 453, Hisp. (??) ap. *Deutsch* l. c. Cod. CXC, Hebr. per Jakob b. Machir (v. supra p.1234) Nostri non vid.; v. quoque infra.]

1. Libellus ysagogicus ad magisterium judiciorum astrorum [interpretatus est Joannes Hispalensis], cum Comm. Jo. de Saxonia

4. *Ven., per Er. Ratdolt.* 1485.

2. — 4. *Par., exc. Sim. Colinaeus.* 1521.

3. — cum expositionibus Valent. Nabod.

4. *Colon.* 1560.

[Interpres Johannes Hispalensis (q. v.) non nominatur in epigr. Lat. ed. 1485 (quam obiter contuli cum Cod. *Uri* 453, ubi haec non legitur), sed v. Cod. *Rof.* Lat. 61² (cf. supra), ubi Jo. Hispanensis, Escur. ap. *De Castro* I p.103, ubi „Adylacis“, rectius: Abdolaziz in Cod. MS. *Arundel* 268²; אלקיזיץ ap. *Asarja de Rossi* cap.43 ex op. Latino citari suspicatur W^p.195, qui ex *Nesselio* Cod. Vindob. ling. hebr. translatus habuit. Ignorantiam *Deutschii* in describendo Codice, ubi Interpretem effinxit *Goisu*, jam ostendi *Jüd. Lit.* p.438; op. CLXXXVIII forsitan in ipsa inscriptione „*Introductorium*“ (ut tit. passim in Codd. MS.) fertur: גיוז דילש אישטרילש (sic) אי איש אנטרדלה *dellas estrellas e es [as?] entrada*;“ op. CLXXXIX imperf., si revera auctor (דאלייה) אוביט דאליה est Abdilaziz (non Abdallah), parum abest quin tractt. IV-V ejusdem operis suspicer!]]

KADDISCH v. Kajjem Kaddisch.

- 6069 KADDISCH b. Salomo Salman ex Ostroh, Archisynag. כסטיך. [Kaddisch est nomen precatonis pro mortuis parentibus, unde pueri post patris mortem nati ita nominari solent. Forsan Nostri filius est Josef b. קייט Kaddisch ז"ל A.1688, v. sub Jona Gerondi op.20 et cf. Kajjem Kaddisch. — W¹1880, ubi male „Kadosch“, tit. et edd. omittit, MS. *Opp.* recenset non exstans.]

מאמר קדישין *Sermo sanctorum* Comm. selectus ex Mos. Isserls, Sal. Loria etc., et ex ore magistri sui Salman [Efr. Schor?] Rabb. Brezesc

Littewski et Isak b. Samuel Levi, in Jakob Weil: *Reg. mact. etc.* q. v.
(1669.1669-74.1677.1682).

- 6060 KADISCH (Serach b. Meir), Pragenis urbe Rechnitz in Hungaria.

1. אוצר החיים *Thesaurus vitae* Institutio puerorum Germ. (lit. hebr.); P. II: אלה המצוות *Haec [sunt] praecepta* scil. positiva et negativa hebr. et Germ. cum epistola Ahron Levi in lib. ההנהגה; P. III: מורה דרך *Docens viam* in usum ludimagistrorum Germ. 8. *Prag.* 1832.

KADOSCH v. Meir Kadosch.

- 6061 KAEMPF (Saul Isak b. Ahron Jakob), ex Lissa. [Natus A.1813, nunc Concionator Prag.]

1. חולדות רבנו עקיבא ענר *Biographie des hochberühmten hochseligen Hrn. Akiba Eger*, Oberrabb. zu Posen; acc. (p.51) מספר הטרורים על משה hebr., (p.61) Anhang: Jonathan im Kerker, ein Monolog aus einer noch unvollendeten Tragödie „Antiochus Epiphanes“; (p.65) Neujahrswunsch an... Eltern Aaron Jak. Kämpf „Privatdoc.“(?) u. Amalie Frieder. geb. Norden שיר ברכה לאבותי הקרים hebr. et Germ., (p.77) Judas Makkabäus in d. Schlacht gegen Nikanor, ein orig. deutsch. Gedicht zu Ehren aller Tapfern, die bei Leipz. 18. Okt. 1813 etc. S. s. l. zu haben
bei Ahron Jakob Kaempff in Lissa etc. 1838.

- 6062 KAFKA (Angelus), Kreisrabbiner in Pilsen.

1. דרך אמונה *Derech Emuna* Mosaische Religionslehre in Fragen u. Antworten etc. 3. Aufl. S. *Prag.* 1845.

KAHIRA v. Simon Kahira.

KAIDAN v. Elia b. Arje Loeb.

KAIDANSKI v. S. Sachs.

KAIDENOVER v. Ahron Kaidenover et Samuel Kaidenover et Zebi Kaidenover.

- 6063 KAIM (Isidor). [Dresdenensis, Advocatus Lipsiae; scripsit quoque sub nomine K. Sidori.]

1. Die Bedeutsamkeit der Juden in Leipzig S. *Leipzig.* 1812.

KALONYMOS b. DAVID

parat, quo tamen Kal. multum antiquius est (cf. Zz. Namen p.43.47, ap. Gg. Ztsch. II,316 genuinum nomen *Kleonimus* habet), apud Germanos recentes Kalman: קלמן abbreviatur, Polonice: Kalmanka (et forsani nomini familiae Jafe: יפה, id est *pulcher* originem dedit, cf. Sect. III sub Lublin), indeque familia Calimani ap. Italos recentiores. — Noster ap. Sabb. (W¹891) salutatur Kalon. לר"י משה מברך i. e. verbatim „(pro) Mosi Aegyptiaco;“ ubi ergo, nisi in ipsis verbis error latet, vox ad minimum una supplenda est. Bart. IV p.358: „discipulus“ Maimonidis, quod repetunt Bibliographi, ut W¹981, *Ref.*, Diz. (p.156), idem ad Cod. 207: „auctor ad caeterorum Kalonymorum distinctionem dicitur (!) discipulus Mos. Aegypt. vel Maimonidis,“ sed cave credas, vocem „discipulus“ offendi in ipso Cod. (Codd. *Ref.* 371,514,770,1246 anonymi, ut alii quoque, cf. ad Cod. MS. *Mich.* 79 etc.); ita etiam *Delitzsch* ad Cod. XXXVIII p.297 et ad Ahron b. Elia p.343, quamquam p.344 opus ad Kabbalam saec. XIII. exeuntis vergere dicit, ipseque Editor in tit. nomini Maimonidis adjicit: „magistri sui,“ in praefatiuncula vero (ubi more suo *Delitzschium* silentio praeterit) Nostrum propterea ait discipulum nuncupari (quo jure, non inquiri!), quia ejus apologiam scripserit. Ignorantissimus *Deutsch* l. c. eadem repetit Germ., quae ap. *Ref.* ad Cod. 207 Latine leguntur, addit tamen, auctorem ergo Saec. XIII. vixisse; sed Maimonides A.1165-1204 in Aegypto floruit, Noster Galliae Provincialis Saec. XIII. vergente vid. (*Jüd. Lit.* 396), jam enim citat (p.21) lib. מלמד [Jakob Anatoli], quamquam a Zz. (Z. G. 482) anon. ante Levi b. Abraham nominatur. Refutare opus non est conjecturam a *Jellinek* (Litbl. VI,170) prolatam, et ex ipso citato מלמד suffultam (*ib.* p.319), auctori Isak (ex Hamat!) alludi verbis משה מברך מלמד ap. Jehuda Charisi (cap. 60 f.65a), ergo ante A.1218! Ineptam quoque de auctore Mose praemisit conjecturam (a W³p.969 minus accurate redditam) scriba recens Cod. *Warner.* 13 f.58b, v. textum ap. *Dukes*, Litbl. VIII,404, qui ex Cod. Paris. a. f.245 versiculum acrost. קלונים communicat (an alii duo versiculi Nostro tribuendi, non constat). W¹p.1004 op. ethicum כה במצח (ex Sabb.) Nostro tribuere vult, sed ut mihi observavit cl. Zz. nomen vitio ejectum est, scil. Isak b. Kalonymos i. e. Isak Natan (q. v.).]

1. משרה משה *Servus Mosi* „Apologia Mosi

Maimonidis, magistri sui (!), qua doctrina ejus de providentia Dei speciali vindicatur atque exponitur, opus pervetus, quod nunc primum ex Cod. Bibl. Lips. [XXXVIII] edid. J. Goltenthal 8. *Lipsiae*. 1845.

[Tit. rationem v. p.19: „nuncupavi librum hunc *Servus Mosi* quia servi officium est acre defendere honorem Domini sui (רבו).“ Finem, desideratum in op. non accuratissime excuso, v. ap. W³ et *Deutsch* l. c. Idem esse op. „de providentia“ ap. Bart., jam suspicatus est W³p.970, quem obiter legisse vid. *Ref.* ad Cod. 207, qui in Diz. suo id profert suo nomine, ubi *Hamberger* id ap. *Delitzschium* ad Cod. XVII,17 (leg. XXX,12) confirmari dicit, sed *Del.* ne conjecturam quidem vel ejus auctorem nominat, Cod. „Vat. Tract. de provid.“ obiter citans. Cod. MS. *Opp.* (ap. W¹) non exulare vid., ut jam monet Zz. Add. p.321. Opus fusius delineat *Delitzsch* ad Ahron b. Elia l. c., totaque dissertatio recusa Litbl. VI,316, cf. p.392. *Ghirondi* p.302 ex Cod. MS. tantum tit. משה מברך citat, forsani vitio typogr.]

6067

KALONYMOS b. David ex familia Kalonymorum, seu *Maestro Calo Calonymos*, Medicus Neapolit., Venetiis. [Tanta est auctorum homonymorum confusio ap. Bibliographos, ut ea, quae nobis innotuerunt, ad dissolvendam omnem difficultatem non sufficiant, tamen a primo conatu non recedimus. Ex Italia familiae antiquae stirps Saec. IX (*Jüd. Lit.* 385 n.4, A.787 sec. *Luzz.* Giudaismo I,30) transplantata est in Germaniam, ad cujus ramos ibi et in Gallia boreali potissimum diffusos pertinent plurimi Saec. XI-XIII (ut W¹1889, ubi male Saec. XIII., pro initio Saec. XI., et ¹1888, cf. ¹1893, *Michael* ad *Heidenh.* de Hymnis p.9; cf. quoque *Elasar Worms* et *Jehuda Chasid*), an ad eandem pertineant Kalonymi Galliae Provinciales (v. infra) nescio; postremorum vid. progenies in Italiam se contulisse, inter 50 enim Romae A.1273-1330 notis viribus (ap. Zz., Gg. Ztschr. IV,188-99) nullus est Kal. praeter auct. sequ. Jam vero exeunte A.1437 Cod. *Ref.* 1170 descriptus „in urbe Letzi [leg. *Lece*] in galiam dom. patris mei *magistri* Crescas Meir R. Kalonymi Alise [!procul dubio formula abbreviata] fil. *magistri* Meir Kalonymi fil. Meir Kalonymi,“ nomen Crescas patriam Provinciam designat; est vero, ut vid., medicus homonymus A.1440 in Cod. *Bislichis* 69 (cf. Cod. *Ref.* 806², et emend. *Jüd. Lit.* 437 n.38). Jakob Kalonymos b. Benjamin

KALONYMOS b. KALONYMOS

possedit Cod. Vindob., A.1399 compositum (non exaratum, ut *Deutsch*, Catal. p.181, v. sub auctore Provinciali: Salomo b. Abraham Abigdor), cujus forte filius *messer* David Kalonymos b. *maestro* Jakob Kal., ut vid. officialis regius, cui descripsit A.1472 Cod. Vindob. CXIX (ap. *Deutsch* p.136, cf. *Benjakob*, Debarim Altikim [I,16] Crescas Kalonymos; pro eodem David A.1473 descriptus Cod. Vindob. CXXX (p.144). Nescio an forte ad Kalonymorum familiam pertineat (ergo cum postremo conjiciendus) astrologus David נאמן [i. e. Giacomo?] seu David b. *maestro* Jakob Meir, officialis regis Don Fernando A.1464 (Cod. MS. *Reggio* 42,⁹, ex quo excerptum meum ap. *Cassel* ad Cusari p. XXVII n.28; procul dubio=Cod. *Vatic.* 105,¹⁶; corr. *Jüd. Lit.* p.442 n.87). Neque alius forsitan David b. *maestro* Jakob Meir Kal., qui *Epistolam* MS. composuit in dicta Gazzali quoad sententiam Platonis de animae unitate pro filio suo *messer* Chajjim Kalonymos. Postremus forsitan idem Chajjim Kal. b. *messer* („sapientis perfecti“) David ex familia Kalonymorum, qui A.1494-5 urbe Bari varia composuit Astronomica in Cod. 336 ap. *Rof.*, qui plurima a fratre Kalonymo exarata dicit (cui ergo tribui Tabularum Alphonsin. Versionem ap. del Medigo: *Jüd. Lit.* 440 n.69, sed forsitan Chajjim ubique supplendum? miraque mihi vid. formula „quem deus tueatur“ in fine Cod., pro „beat. mem.“ ad op.7, utrumque ad patrem David, ut vid., spectans). David Kalonymos (forsan prioris *nepos*) A.1506 exaravit Anathema Neapoli (כרם חסד III,173) vel Monopoli (ut legit *Deutsch* p.82, qui vero omnia turpissime confundit). Postremi denique filius est forsitan auctor Noster, qui in op.1 salutatur *Calo Kalonymos*, ap. *Josef Kohen* (Chronica f.95b ed. Amst.) salutatur: *maestro Calo* Medicus, ejusque gener Elia Medicus est Elia Chalfan (v. *Eundem* f.93b, et cf. sub Jakob Mantino et v. ad Cod. MS. *Opp.* 1070. A.1524), eique donavit Venetiis mense Novembr. A.286 i. e. 1525 Cod. Vindob. (p.130 ap. *Deutsch*, qui דהנני pervertit „Schwager!“) — Nostro tribuimus (in praef. ad Catal. *Michael* p.XII) Vers. (ut vid. ex Hebr.) Latinam MS. astronomiae Alpetrongi (*Batrugi*) ap. *Delambre*, Hist. de l'astronomie du moyen âge p.171, et opp.2,3 (cf. *Jüd. Lit.* p.449 col.2 infra), de quibus fusius disserui sub Averroes p.766, ubi monui op.2 versum videri ex hebr. Kalonymi b. David b. Todros. Hunc W¹1887 in nota confundit cum Kal. b.

Todros Nasi Narbonensi ca. 1180, ex cujus familia forsitan Meschullam b. Kal. b. Todros, qui cum Jehuda Ibn Alfachar per epistolas collocutus est (Cod. *Poc.* 280B n.4), certeque plane homonymus auctor epistolarum A.1304 (v. *Zz.* ad Benjamin p.6; *Z. G.* 477-8, cf. *Gg. Ztschr.* V,102.121); *Wib.* in textu eum conjicit cum Kalonymos b. Kalonymos, et p.21 (*sic*) et 1006 cum auctore Vers. Lat. excusae simulque MS. A.1328 (unde hic A. apud *Renan*, Averroes p.150, qui concludit: „En attendant que des recherches plus exactes aient donné quelque précision à l'histoire littéraire des Juifs on doit, ce me semble, conserver ces 3 personnages comme distincts;“ tamen hic et p.303 a confusione interpretis Lat. Saec. XVI. cum interprete opp. v. riorum hebr. Saec. XIV. (i. e. auct. sequ.) non in tactus remansit). *Zz. Gg. Ztschr.* IV,201, Kal. b. David illum A.1337 sistit, forsitan indicante quoque *Michael*, unde antea (*Jüd. Lit.* 398) eum cum Kal. b. Todros A.1304 conjeci; sed nunc Annus ex Todros Todrosi (q. v.) mihi subditus vid., hoc unum ergo constat, cum post Kalon. b. Kalon. (ab eo laudatum) scripsisse, neque infra Saec. XIV., ut ad Cod. MS. *Mich.* 212 et *Warner.* 6.15 demonstrabo, cf. sub Moses Narboni.]

- 1] שער בשערים) *Porta accentuum* i. e. supplem. hebr. et Lat. libri *Peculium Abrahami Abraham de Balmes* q. v. [W¹1886] (1523). [Cf. *Dukes* ad Ben Ascher p.25. *Jüd. Lit.* 417 col.2. Quis sit auctor Versionis Lat. ipsius operis, cujus praef. hebraica tantum, decidere non auserim; ipse Balmes opp. plurima ex hebr. vertit, v. sub eo.]
- 2] *Destructio destructionis* Latine ex Vers. hebr. [Kalonymos b. David b. Todros], auctore Averroes q. v. op.27-28 (1527 etc.).
- 3] *De connexion intellectus abstracti cum homine*, Latine [ex Vers. hebr. Samuel Ibn Tibbon] auctore Averroes q. v. u. s. [De interprete hebr. v. sub Gerson b. Salomo p.1015².]

0968

KALONYMOS b. Kalonymos b. Meir Nasi de domo Kalonymos, seu *maestro Calo*, Provincialis Galliae [ex Arles]. [Natus A.1287 (v. ad op.1 et 9). Interpres potissimum opp. philos., mathem. et medic. (partim ex Vers. aliorum Latinà excusorum) ex Arabico hebraeus, de quibus pluribus v. Catal. Codd. MS. Patriam et actatem ex Bibliographorum maxima confusione primus recognovit *Zunz* ap. *Gg. Ztschr.* II,313.IV,199, cf. *Z. G.* 470; *Gg. Melo Chofa.* p.13,53 (cf. sub auct. praeced.);

KALONYMOS b. KALONYMOS

Steinschneider, Litbl. IV, 25, ap. *Frankel*, Ztschr. III, 274, 400 [cf. *Goldenthal*, Catal. p. 70, qui more suo neque Nostrum neque auctorem *Alkindi* recognovit; cf. sub *Maschallah* op. 5], „Manna“ p. 112, *Jüd. Lit.* p. 398 n. 7, p. 433 n. 37 [*Carmoly*, Itiner. p. 346!], Zeitschr. der Deutsch-morgenl. Gesellsch. VIII, 383 (v. Add. ad *Uri* 433). — Quoad nomen *Zz.* loco primo p. 313 (cf. p. 319 n. 57) Nostrum quoque „Kalon. b. Meir“ nominari putavit, eique (p. 320, cf. p. 317 n. 31) מלכים ס' tribuit (cujus MS. *Opp.* affert *W*¹ 1890 non exstans), postea (*Z. G.* 470) patri, ergo in *Cod. Ref.* 362 „Kalonymos ben“ ejectum supponendum esset. Nomen ha-Nasi (q. v.) ad familiam pertinere vid. Noster est procul dubio קאלון קאל' קאל' *maestro Caleo*, qui in thesauro [bibliotheca] regis librum reperisse dicitur in *Cod. Uri* 496 f. 32b; cf. „Meister Kal (Kalaf)“ [sic], cujus Responsa ad quaesita philos. Ibn Caspi scripta a Kalonymo recenset *Lilienthal* sub *Cod.* 307,² et *Cod. MS. Orat.* 24 (op. 1 excusi) ap. *Munk* (*Beer*, Philos. p. 108). Postremus hinc inde quoad Versiones a Nostro factas Latinas operum nonnullorum Averrois (q. v., cf. *Zz.* l. c. II, 320 n. 64) in confusionem Bibliographorum relapsus est, ut partim quoque *Renan*, Averroes p. 150 et 303, ubi Noster est, qui Interpres dicitur *Quaesitorum physic.* ap. *W*¹ p. 19, scil. ex *Bart.*, spectat vero, ut ex A. 1422 patet, ad *Cod. Urb.* 41,⁶ (ubi opus ⁵ A. 1422), ibi vero Committ. est Moses Narboni, Interpres Noster ex op. praecedente (cf. *Cod. Ref.* 935) petitus vid.; ap. *Pasinum* *Cod.* 147 ordo foliorum perturbatus est (et cf. quae sub Mo- ses Narboni monebimus), unde supra p. 765 de hoc op., etiam a *Zz.* omisso, dubitavimus; cave confundas (ut *Gg.*, Melo Chofn. p. 64) ipsam *Physicam* (in *Cod. Vat.* 343, cf. sub Saul Aschkenasi), cujus lib. I-III ex Vers. Lat. Jakob Mantini excusi, v. supra p. 1237 op. 8 (cf. ad *Cod. Bodl.* hebr. 609) et *ib.* op. 13 emendationem ad p. 763 op. 13. Ex Nostri Vers. hebr. Comm. medii *Metaph.* (v. ad *Cod. MS. Mich.* 72, 74 et Leyd. *Warner.* 9) jam supra (p. 945 in nota ad op. 6) suspicatus sum versos esse Lat. per Elia del Medigo lib. I-VII (usque ad cap. 14 f. 233b, ubi epigr. Editoris), quos nuper vidi in expl. Leydensi perfecto ed. 1560, ubi *Julius Manardus*, qui „ex monumentis patris sui“ Petr. Manardi edidit, eos ex Arab. versos habet. Ex de-

scriptione defectiva *Cod. Tavor.* ap. *W*⁴ p. 751 Nostro tribuunt *Zz.* l. c. II, 319 et *Renan* p. 150 n. 5 Vers. lib. *de coelo et mundo*, rectius interpres Salom. b. Josef Ibn Ajub ap. *Pasinum* (*Zzio.* tunc temporis non visum) *Cod.* 40 (cf. notanda sub Paulus Israelita), ubi A. 77 (28 Oct. 1316) ad sequentem Nostri lib. [Comm. medium] de generat. pertinet (in *Cod. Marsh.* 472 legitur quidem A. 73, tamen additur: „Anno aetatis 30“ ut ap. *W* l. c., cf. ³p. 14, *Zz.* l. c. p. 313 n. 1, p. 319 n. 51, *Renan* l. l. n. 6 ex *Pasino*!); eadem repetit *W*⁴ p. 963 n. 1983b sub Clemens (קלימינס) b. Clemens, ubi et Logica (rectius Topica) et Sophistica 1314 (rectius 1313, cf. ⁴p. 791, *Pasin.* *Cod.* 149 cum *Ref.* *Cod.* 362, *Delitzsch*, p. 307 *Cod. XLI* 3, *Zz.* Add. p. 325, *Dukes*, Litbl. IX, 259; A. 1323 ex *W*¹ p. 751 ap. *Zz.* l. c. II p. 319 spectat ad Levi b. Gerson ap. *Pasin.* *Cod.* 40). Non in-suspectam habeo nunc *Introd. magnam in Medic.* [seu in Artem magnam Galeni per Honein? cf. ad op. 9], quam ex Catal. Mos. Aguilar (forsan idem *Cod.* in Catal. Biblioth. *Franequ.* ed. 1713 p. 82 n. II) affert *W*³ 1887b sub Kalonymos Kohen מרחוניס seu Cantarini (cf. supra p. 1099); hic vero „b. Samuel“ decessit A. 1631 vel 1632 (*Ghirondi* p. 302, non 1571 ut *W*, vel 1630 ut *Carmoly*, Hist. des med. p. 170). — Nostrum nescio unde Mantuanum habuerit *W*³ 1892, *Ref.* Diz. (p. 156); jam non sine dubitatione *Delitzsch*, Zur Gesch. d. h. P. 48; remanentem non miror *Deutsch*, Catal. p. 147, cf. p. 137 de ipsa aetatae Saec. XIII. med., ut *Nepi* p. 303 sec. op. 1 (ex quo excerpto 10 nominum Noster fere absolvitur ap. *Ghirondi* p. 302). Quae Annum ostendunt lucusque notae Versiones inter 1307-17 inci-dunt, locum Arles (ארלרי, Arelatum) ferunt A. 1307. 1308. 1317 (v. Catal. Codd. MS.); Aveuione exeunte A. 1314 versus est Comm. magnus Averrois in Analyt. post. (*Cod. MS. Opp.* 938f; anon. ap. *Ref.* *Cod.* 285,² et *Deutsch* CXIV p. 133, cf. Litbl. IV, 25 cum *Juzz.* ad Josef Kohen p. 62, quo ablegavit p. 49, cf. ad op. 1); Nostrum Romam ca. A. 1322 reliquisse et ex Galliae Provincia Cata-loniam petivisse demonstravit *Zz.* l. c. II, 315.]

1. בורן אבן *Lapis lydius* Ethica et paraenetica partim satyrica et rhetorice. *ED. PR.*

4. *Neap.*, cura *Jomtob Zarjati b. Perez*, per *Josef Aschkenasi* (exempl. A. מרס [21?] August.) 1489. [Verba epigr. ימים לפני ה"ה vertit *Ref.*, *Annal.* p. 67: „diebus qui praecedunt initium anni“, contra

KALONYMOS b. KALONYMOS

- usum et genium hebraicum, vid. dualis, ergo 2 diebus ante novennium. Ejus auctor Jomtov se ipse salutat „Rabbi“, quod non a typhothetis adjectum (*Jud. Typ.* 36 n.34) probat metrum. *W*³p.970* A. frustra in expl. *Opp.* (1379Q:) se quaesivisse dicit. Constat ed. rarissima (cf. *Saraval* XXXI, *Mich.* 17 impf. in Mus. Brit. non receptum) ff.50, „epigraphi plagularum *Registrum* subicitur quod primum in hac editione [i. e. in hoc libro] comparet“ (*Ref.*, l. c.). — Vox una ejecta in epigraphi auctoris jocosa Bibliographos de aetate auctoris etc. in errores duxit, ex verbis enim (hebr. ap. *W*³p.970): „finivi hanc epistolam mense Tebet post milliare V. filius 83 annorum“ etc. (טבת אהרן טבת אהרן) auctorem A.5000, i. e. 1240,83 A. natum, habuerunt, sed vocem „Tebet“ sequi debet „et mundus“ (והעולם) scil. erat 5083 (ita legitur in omnibus fere MS. hucusque collatis, ut *Mich.* et *Taur.* 160 ap. *Zz.* l. c. IV,200, *Orat.* 24 ap. *Dukes.* Litbl. IX,261, et Cod. Leyd. *Scalig.* 10 [cf. *W*³p.971] f.110a), ergo opus compositum inter 10. Dec. 1322 et 9. Jan. 1323 (1328 in *Serap.* p.316 n.4 error typ.) et corrigendus *Josef Kohen* p.48 ad A.1198 (*sic*), ubi *Letteris* errorem auxit, p.49 notam corrumpit. — אהרן המוסר ap. *Sabb.* ex op. nostro effictum vid., v. *W*³p.972 et *Zz.* l. c. II p.320.]
- 2] — ad c. Salomo Ibn Gabirol: *Selecta margaritarum* q. v. [*W*¹p.1005. ³p.970] (1546).
3. — 4. *Cremon.*, *Vic. Conti.* 1557-8. [Licentia data 19. Martii 1557, v. *W*³; *Ref.* *Crem.* p.10 n.21]
4. — cum Vers. Germ. (*Via recta*) [interprete Mose Eisenstadt]
4. *Sulzb.*, *Ahron b. Uri* (משע ענין) 1705. [Interpretem (cujus nomen quoque in chron.) indicat *W*^{1,3}, cf. ^{1,3}1541; A.1725 in *Serap.* p.315 n.3 error typ. ut A.1715 *Jüd. Lit.* p.463. Hic librum in 106 §§ dividit usque ad epigr. auctoris non versam, indicem praemittit. Specimen Vers. Germ. rhetoricae v. ap. M. Stein-schneider: *Manna* 1847 p.47; cf. quoque *Delitzsch*, *Schilderungen* p.169.]
5. *אנהר בעלי חיים* *Epistola* (seu *Tractatus*) *de animalibus* [pars] *Fabula* de praestantia hominis prae animalibus ex Arabico versa; Indicem capp. praemisit typographus *Josef Schalit* *Aschkenasi* b. Jakob
8. *Mant.*, *Vint. Kyfinelli* (sin. 1. *Ijjar*) 1557. [Ed. perrara. *W*¹p.1005, ³p.972 et ³1092b typographorum nomina depravat, sed recte monet, ed. 1542 (*Sabb.*) non exstare, et epigr. ed. nostrae recusam esse in ed. II; ibi vero Annum excusionis

praecedit A. Versionis 5076=1316 (cf. *Dukes*, ap. *Jost*, *Isr. Annal.* I,131), ergo procul dubio in Provincia facta est, et quidem 7 diebus sec. praef. Interpretis prave excusam, quae de prototypo Arabico Bibliographos vexavit. Ibi enim in fine libellus versus pars dicitur op. magni Arab. אנהר אבנאל צפא (*W*³p.971, *Abu al Zafri* ex Cod. Taur. ap. *W*³p.963, cf. *Pasin.* Cod. 156, qui veteres tantum repetit sententias) sed אנהר אבנאל restituit *S. de Sacy* (*Notices et Extraits* X,408, ubi praef. ex Cod. MS. — editionum hebr. nullum adhibere potuit expl. — et p.412 passus de *Kalila* IV cap. 6 sq. Arab. et hebr.), id, inquit Noster, 51 constare tractatulis אנהר קטנות =

رسائل), de auctore vel auctoribus partium variis ipsos Arabes in varias abire sententias, particulam vero a se versam esse finem epistolae inscriptae אנהר בעלי חיים, non illam integram etc. Opus Arab. excusum est totum *Calcuttae* s. t. اخوان الصفاء (*Domum fratrum puritatis*), libellus noster spectat ad tract. S sect. II, seu tract. 21 omnium 51, inscribitur in Cod. Paris. (ap. de Sacy p.410) قبي اصناف الحكيوان وعجايب عياكلها وغرايب احوالها seu شرف الانسان (*nobilitas hominum*) partim Arab. et Germ. ap. *M. Nauwerck*, *Notiz* etc. 8. *Brl.* 1837 (cf. *Hammer*, *Wiener Jahrbücher* XCVIII p.64 sq. et quae de op. etc. monita sunt *Jüd. Lit.* p.433, ubi adde *Delitzsch*, *Schilderungen* p.255, quem citat *Hamberger*, et *Ztschr. der deutsch-morgenl. Gesellsch.* IV,152). Cum „fratris puritatis“ non confundendi sunt אלפוסיה *Ssuifija* seu Mystici (*Zz.* *Addit.* p.325, v. *Sacy*, l. c. p.407; v. *Jüd. Lit.* 397 u.1, cf. 401 n.6). Passus finalis lib. hebr. citatur ap. *Jochanan Allemanno*: שער החשק f.52 nomine *Avicennae*: אנהר אלפוסיה, nescio an confusione cum אלפוסיה (cf. *Add.* nostra ad *Uri* 400). Certe vero libri nostri tract. 4. citatur a Jos. Albo III,1 (ubi tract. 14), ut suspicatur *Schlesinger* p.653 ad III,2; postremo loco אנהר בעלי חיים אשר חברו אבנאל leg. אבנאל (quod typ. rabb. facile mutari potuit) forsitan vertendum „Epistola etc. quam composuerunt fratres puritatis“. Cf. quoque sub *Josef Ibn Zaddik*, et emendationem similem in יוסף זאדיק f.148 ap. *De Sacy* l. c. p.406. — In Litbl. VII,761 male Kalonymos „ans Rom“ auctor fertur.]

6. — Ed. II. per Mos. Welsch (ff.60) 8. *F. a. M.*, *Jo. Wust* (היה למחזיקים) 1704.

[*Opp.* 324 O. 3 expll., quorum duo A.1713 recenset *Cat. ms.*, procul dubio legit למחזיקים, omittit vero א

KANA b. ABIGDOR

vocis והא; *W*¹: A.1697, *W*³: A.1703 (ut etiam *Zz.* ap. *Gg.* II,319) et 1713.]

- 7] — Germanice per Chanoch b. Zebi q. v. [*W*³] (1718).

[Specimen Germ. rhetor. v. ap. M. Steinschneider: Manna (1847) p.65.]

- 8] מַסְכַּת פֻּרִים *Tractatus Purim* ludicrus ad instar tract. Talmud. [anon.]; una cum ספרים פְּנִינִים N.3721-2 (1507-20.1552 sic).

[Auctorem primus recognovit *Zz.* ap. *Gg.* l. c. p.319, ubi compositum putat Romae (vel Anconae, *Zz.* Z. G. 470), ergo A.1718-22; suaque argumenta a *Delitzschio* repetita sibi vindicat in Addit. p.319. Confusione *Fürstii* (Litbl. X,758) castiganda noctem et oleum non perdemus. Lib. nostri capp. inscribuntur ¹ באדר, ² העשיר, ³ פורים, ⁴ אין קורין, unde dignoscas ab Anonymo homon. recentiore N.3853. Etiam ludicrum נְסֻכָּה נְסֻכָּה (ad iustar precatationis כְּנוּנָה) in fine totius libri Nostro tribuit *Dukes*, Litbl. V,441; exstat etiam ad c. libelli nostri in Cod. MS. *Mich.* 846; recusum est quoque ap. David b. Abraham Polido q. v.]

- 9] De clysteriis et colica Galeni — ex Arab. Johannitii [Honein] in hebr. linguam translatum et hinc in Lat. per Fr. Raphelengium q. v. (1591 etc.).

[*W*²p.1006. Nostri Versio hebr. sub tit. (Arabico) בהקצא ובקלנ' (ut in fine) exstat in Cod. Leyd. *Scalig.* 2,¹⁰ f.206-7 (ap. *W*³p.167 et 1218, qui sub Nostro non ablegat), finita dicitur 10. Nisan 1308 aetate interpretis 22; sequitur lib. *de venae sectione*, finitus urbe Arles (ארלר) 41. *Omer* (26. Ijjar) 1308 ex archetypo „maxime depravato“ (בְּשׁוּבָשׁ הַכְּלִיָּה) (השבוש, unde lib. הכליָה השבוש *W*³p.167!). Postremum tantum recenset *Zz.* II p.318 et conjicit cum 11 tract. in Cod. *Ref.* 1276 — [ubi ^{5.6} unum vid., scil. ¹² ap. *Deutsch* p.150, ubi p.148^{4.5} ad Collect. proprie non pertinere dicuntur, pluraque exstare vid. in Cod. *Colb.* ap. *W*³p.167 = Paris. 315, cf. Cod. *Warner.* 53 f.137] — illosque cum „Collectione“ [potius *Introd. in med.*] ap. Mos. Aguilar, id vero minus recte, v. Frankel, *Ztschr.* III,275 et supra sub nomine; Honeini vero Collect. eo A. junctim verterit.]

KANA b. Abigdor v. Abigdor b. Ha-kana.

KANISAL v. Jakob Canizal.

- 600] KAPLAN (Jakob b. Salomo) Kohen ex Minsk. [*Zz.* ad Benjamin p.301.]

קְרוּמִים אֶרֶץ i. e. ed aucta lib. ספר ארץ Sal. Loewisohn q. v. (1839).

KARA (קרא) v. Abigdor Kara et Josef Kara et Simon Darschan.

KARAEUS (קראי), i. e. ex secta Karaitica, v. Ahron b. Elia et Ahron b. Josef et Elia Beschitzi et Isak b. Abraham Troki et Israel Maarabi et Jehuda Gibbor et Jehuda Hedessi et Jehuda Poki et Josef b. Mardochai Troki et Josef b. Moses Jeruschalmi et Kaleb Afendopolo et Mardochai b. Nisan et Samuel b. David.

KARISCH v. Jehuda Ibn Koreisch.

KARNITOL [*corrupt.*] v. Josef Gikatilia.

KARO (קארו) v. Isak Karo et Josef Karo.

KARPELES v. Elieser Karpeles.

KATZENELLENBOGEN v. Isak Katzenellenbogen et Meir Katzenellenbogen et Samuel Katzenellenbogen et Zebi Katzenellenbogen et v. Meir Eisenstadt b. Chajjim et Moses Eisenstadt et Laz. Riesser.

KAUDERS v. Samuel Kauders.

- 6070 KAUFMANN (Isak). [Bibliopola F. a. M.]. Versio Germ. [lit. hebr.] lib. הישר R. Tam, q. v. sub Serachja Jewani (1850).

KAZ (כֶּז) = Kohen q. v.

KAZABI v. Josef Kazabi.

KAZZAN v. Moses I. Chassan.

KEIDANSKI v. S. Sachs.

- 6071 KELLERUS (Gottl. Wilh.)
1. Convenientia disconvenientiae R. (Isak) Abarbanelis, quam Mosen inter atque Jeremiam instituit Deut. XVIII,15.18; Respondente Sam. Helner 4. s. l. e. a. [*Jena? Saec.* XVII. med.].

- 6072 KEMPER (Jo.), Exjud., antea Moses de Cracovia. [Magister privatus in Academia Upsol. (mrt. A.1714), ubi opp. exstant MS., v. *W*³p.813 n.1648; *Delitzsch*, *Schilderungen* p.304.]

KENNICOTT

Specimen ex libris suis per And. Norrelium
q. v. (1720).

6073 *KENNICOTT* (Benjamin), aed. Chr. Cant. et
ling. Hebr. Prof. S. T. P. [Mrt. 18. April. 1783
(Zz. ap. *Liebermann*, Deutsch. Volkskalender 1853
p. 69). Opp. ejus hic omissa v. in Catal. Bibl. Bodl.
II, 461b.]

1. Methodus varias lectiones notandi et res sci-
tu necessarias describendi a singulis Hebraico-
rum Codd. MSS. Vet. Test. collatoribus obser-
vanda f. s. l. e. a.
2. The state of the printed Hebrew text of the
old Testament considered, a dissertation in
two parts 8. *Oxf.* 1753.
3. Dissertation the second; with a particular
account of 100 Hebrew MSS. in Oxford, Cam-
bridge and the British Museum 8. *Oxf.* 1759.
4. Proposals for collating the Hebrew manu-
scripts 4. *Oxf.* 1760.
5. The ten annual accounts of the collation of
Hebrew MSS. of the Old Testament, begun
in 1760 and completed in 1769 8. *Oxf.* 1760-70.
6. — 8. *Oxf.* 1770.
7. — Dissertatio in Vet. Testam. Hebr. cum va-
riis lectionibus: cura et notis P. J. Bruns
8. *Brunsvici.* 1783.
[Petita est ex Bibl. ed. 1776 N. 920, ex qua recensio
Codd. aucta per J. B. de Rossi q. v., hinc inde a Jo.
Jahn in Bibl. 1806 N. 941.]

KHALFON = Chalfon q. v.

6074 *KIJUN* (Ciiun), Jerosolymitanus(?).
Comm. in Psalm. CXIX. Latine per Ph. Aquinas
q. v. (1620).
[Incip. exordio: „Excellens admodum est iste Psalmus
quantitate magnus et qualitate sublimis,“ atque ex-
ponit 8 voces synonymas הורה etc. (ut Isak Jaabez),
compositio ipsa incip.: „Beati sunt qui etc. Postquam in
genere dixit Psalter Regius Beati etc. in specie nunc
ait“ etc. Praeter rem ergo Josef Chajjun suspicatus
sum p. 739.]

KIM Kaddisch v. Kajjem-Kaddisch.

KIMCHI v. David Kimchi et Jakob
Kimchi et Josef Kimchi et Moses
Kimchi.

KINDELES v. Jecheskiel Kindeles.

KINON v. Simson Chinon.

6075 *KIRCHERUS* (Athanasius), e soc. Jesu. [Cf.
W¹p. 566.]

- 1] Vers. Lat. lib. אמונת דר' עקיבא N. 3400 (1653).
- 2] Vers. Lat. lib. יצירה N. 3564 (1653).

KIRCHHAHN v. Elchanan Haehndel.

6076 *KIRCHHEIM* (Rafael Loeb b. Simon). [No-
tarius congregationis F. a. M. Varia sua in Litbl.
des Orients subscribit K-m. Curavit et notas ad-
jecit ad David Kimchi in Genes. (1842), Je-
huda Chajjug (1844), Ch. J. D. Asulai P. II
(1847), Josef Caspi (1848).]

1. כרמי שומרון *Vineae Samariae* „Introductio in
librum Talmudicum „de Samaritanis,“ quae
illius haeresis historiam, theologiam, ritus et
literarum monumenta tractat. Addita est *Epi-*
stola S. D. Luzzatto de scriptura Samaritana“
8. *F. a. M.* 1851.
- 2] פירוש קצר *Comm. brevis* in 7 tractt. parvos
Talmud. Hierosolym. N. 2055 (1851).

KIRSCHBAUM v. Elieser S. b. Jehuda L.

6077 *KIRWAN* (Edward D. G. M.) M. A.
1. The history of the Jews in Spain by Don
Adolfo de Castro [Cadiz 1847] translated
8. *Cambr.* 1851.

KITTSEE v. Jechiel Kittsee.

KITZINGEN v. Gerson Kitzingen et Ja-
kob Kitzingen.

KLAUSNER v. Abraham Klausner.

6078 *KLEIN* (Herrmann).
1. Die Emancipation der Juden, aus dem Unga-
rischen des Jos. Freih. v. Eötvös. 2. Aufl.
8. *Pesth.* 1841.

6079 *KLEIN* (J. W.), Rabbinatsassistent [postea Rabb.
Stolpe. Noster auctor est Indicis in Abot in Prec.
quotid. 1845-6 N. 2381, non W. A. Neisel, ut a
postremo intellexi. Cf. quoque sub Martinet.]
1. Israels Wanderungen. Predigt, vorgetragen am
Sabbat שפטים 5599... in Bamberg
8. *Bamberg.* 1839.

KLEIN

⁶⁰⁸⁰ KLEIN (S.), Rabb. Rixheim.
Principes des hommes intelligens Gallice ex hebr.
 David Ibn Bilial q. v. (1849).

⁶⁰⁸¹ KLEINMANN (Ascher), Archisynag. חידו.
 1. מעדני אשר *Deliciae Ascher Constitutiones de*
Sabbato et festis 4. Lemberg. 1837.

⁶⁰⁸² KLEIST (Ewald Christ. v.). [Poeta Germ.
 1715-59, cujus opp. omnia recensenda hebr. versa.]

- 1] (על קבר אחי) per ח.ב. [Chajjim Koeslin? v.
 p.578] (1784.1820).
- 2] Lob d. Gottheit, per Josef Troppowitz
 q. v. (1788).
- 3] Hymne, per D. Caro q. v. (1809).
- 4] (המחאות), per Maim. Fraenkel q. v. (1810).
- 5] (על מות חכם אחד), per N. Fischmann
 q. v. (1826).

KLEONYMOS v. Kalonymos.

⁶⁰⁸³ KLEY (Eduard, seu Israel) Dr., Concionator
 Hamburg. [Nomen Israel v. in op.1 et op. soceri
 J. S. Fraenkel N.1336.]

- 1] אל חזק את חביתך ex Germ. (Adam u. Eva, die
 Maus und die Schüssel); VIII,339 Collect. מאסף
 N.3713.
2. Die deutsche Synagoge, oder Ordnung des
 Gottesdienstes für die Sabbath- u. Festtage,
 zum Gebrauche der Gemeinden, die sich der
 deutschen Gebete bedienen. Her. von E. K.
 und Dr. C. S. Günsburg. 1. Theil (Sabb., Neuj.
 u. Versöhn.) 8. Brl. 1817.
 [Cf. Zunz., G. V. 460.]
3. Quellen des Sieges und des Heiles, oder das
 neue Pessach. Predigt am 18. Oktober 1820 in
 dem neuen Isr. Tempel zu Hamburg gehalten
 8. Alton. 1820.
4. Die drei Fragen auf der Lebensreise. Pre-
 digt (13. Jul. 1821) 8. Hamb. 1821.
5. Die rechte Zeit, sich zu Gott zu finden. Pre-
 digt am Sabb. vor dem Versöhnungsfest (7.
 Okt. 1826), nebst einem Worte zum Gedächtnisse
 des sel. Hertz Isaac Schiff aus Altona etc.
 8. Hamb. 1826.
6. Gehet nicht euren Herzen und euren Augen
 nach! Predigt über 4 B. M. 15,37-41, nebst
 einem Worte zum Andenken an David Fried-

länder gesprochen, 10. Jan. 1835 etc.

8. Hamb. 1835.

7. ערות יהוה Catechismus der Mosaischen Re-
 ligionslehre. 3. völlig umgearb. Aufl.

8. Leipzig. 1840.

 KLIF (קליף, קלי, קליוא, rectius: Cleve) v.
 Daniel b. Chajjim et Jakob b. Isachar.
 [Cf. Kosman Emrich in Sect. III et supra p.131
 n.844.]

⁶⁰⁸⁴ KLOPSTOCK (Friedr. Gottl.). [Poeta Germ.
 1724-1803, ex cujus operibus omnia recensenda
 versa sunt.]

- 1] (מוח אדם) hebr. per Zebi H. Loebel (1817).
- 2] מוח מחרף אלהים) aus der Messiade) hebr. per
 J. B. Schlesinger q. v. (1823).
- 3] (על שר צבא) et שוכן סתר aus derselben) per eun-
 dem q. v. (1824).
- 4] קנה אכיר) aus derselben) per eundem
 q. v. (1824).
- 5] Gedichte, hebr. per B. Schönfeld q. v. (1825).
- 6] (עני וסרה יה) hebr. per Sal. Salkind: Carm.
 Salom. p.1. q. v. (1842).

KLUGER v. Salomo Kluger.

K-m=Kirchheim q. v.

⁶⁰⁸⁵ KNORRIUS (Chr.), Baro de Rosenroth. [A.
 1636-1689, v. Zz. Z. G. 13. Magistrum Judaeum
 habuit Meir Stern, v. W³p.980, ubi etiam opusc.
 hebr. Totum lib. Sohar Lat. vertere sibi propo-
 suit, v. W³p.1143; et cf. Sect. III sub Sulzbach.]

1. Kabbala Denudata, seu doctrina Hebraeorum
 transcendentalis et metaphysica atque theo-
 logica etc. Voll. II. 4. Sulzb. 1677.
 [Continet opp. hebraicorum portiones majores cum
 Vers. Lat., v. sub מורר N.3512, Chajjim Vital:
 בראה עק חיים et גלגולים, Isachar B. b. Naftali:
 שער אורה, Josef Gikatilia: שער אורה, Moses Cordovero:
 עק המלך, Naftali b. Jakob: בדרם ריבונים. — Ad
 adornandam ed. adhibitus esse fertur Peter Speeth
 postea Moses Germanus q. v.]

KOCH=Coccejus q. v.

KOCHAB v. Josef Stella et S. G. Stern.

⁶⁰⁸⁶ KOECHERUS (Herrm. Fried.).

1. Nova Bibliotheca Hebraica, sec. ordinem Bibl.

KOEHLER

hehr. Jo. Chr. Wolfii, cum praefamine Jo. G. Eichhornii. Voll. II. 4. *Jenae*. 1783-4.

[Opus tam pauci est (cf. *Jüd. Lit.* 470 n.33), ut ne verbo quidem id dignetur *Zz. Z. G.* p.16.]

⁶⁰⁸⁷ KOEHLER (Jo. Bernard), Prof. [Cf. *Catal. Bibl. Bodl.* II, 477a.]

1] Bemerkungen über die hebräischen Bibelhandschriften in Königsberg; vol. XVI Repertorii per Eichhorn q. v. (1784).

2] Schreiben an die Herausgeber des Sammlers; deutsche Zugabe zu Jahrg. I (1784) Januar, p.10 N.3713.

KOERNER v. Moses Koerner.

KOESLIN v. Chajjim Koeslin.

KOFMANN (קופמן), seu KOPPELMANN (קופלמן)=Jakob q. v., et v. Jekutiël b. Abigdor et Meschullam Kofmann.

⁶⁰⁸⁸ KOHANA (כהנא, rectius Kohanó). [Auctor ipsius כהנא דר' פסיקתא non est doctor Gemaricus, ut *W^{1.3}* 1334 et alii allati ap. *Zz. G. V.* 185, cf. p.193, v. N.4002 sub פסיקתא רבתי, quod cum illo inedito confundi solet.]

 KOHEN (כהן) i. e. *Sacerdos*, passim KOHEN ZEDEK (כהן זדק) *Sacerdos justitiae*, abbrev. כ"ץ KAZ [ad omnium nomen accedit, qui ad stirpem Ahronis sese referunt]; eos auctores, qui praecipue hoc nomine innotuerunt v. sub nominibus (et ad quae ibidem ablegatur) Abraham, Alexander, Baruch, Benjamin, Bezalel, Chajjim, Daniel, David, Efraim, Elia, Isak, Jakob, Jehuda, Jonatan, Josef, Josua, Mardochai, Meir, Menachem, Michael, Moses, Naftali, Rafael, Sabbatai, Salomo, Saul. Recentiores, qui hoc nomen ac nomen familiae retinuerunt, sese scribunt (secundum patriam, dialectum etc) Kohen, Kohn, Cohen, Cohn, Coën, ctiam Cahen, Cahn etc. [cf. *Introd.*]

KOHEN-PORTO v. sub Rapoport.

⁶⁰⁸⁹ KOHN, seu Cohn (Abraham), Rabbiner in Hohenems. [Natus Bohemus, postea Lembergi, ubi

veneno occisus fertur A.1848; cf. *Orient* IX, 368. Nostri sunt inter alia periodica epistolae ex Galicia signatae -m-n ap. *Busch*, Jahrb. usque ad A.1847.]

1] Ueber die jüdischen Trauergebräuche; ap. A. Geiger: *Zeitschrift* etc. III, 214 q. v. (1837).

2] Die Nothwendigkeit religiöser Volks- und Jugendschriften; *ib.* IV, 26 (1839).

3] Ueber das Entbehren lederner Schuhe am Versöhnungstage; *ib.* p.165.

4] Ueber Musik an Feiertagen; *ib.* p.176.

KOJETEIN v. Baruch Kojetein.

KOLON v. Josef Kolon.

KONITZ (קניץ) v. Jakob Konitz et Moses Konitz et Simon b. Jehuda.

KONKI v. Abraham Conque.

KONZIO=v. Josef Concio.

KOPPEL, KOPPELMANN=Jakob q. v.

KOREISCH v. Jehuda Ibn Koreisch.

KORFU v. Moses Kohen.

KORIJJAT v. Abraham KoriJJat et Jehuda KoriJJat.

⁶⁰⁹⁰ KORNİK (Meir Moses), ex Glogau. Varia in *Collect.* מאסף N.3713. [Annunciatio libri מאסף עניי העברים de Chronologia et specimen VIII, 57, 76. — Annunciatio Calendarii [in fol., commendati in *Bode*, *Astronom. Jahrb.* 1808 v. *ib.* p.60] *ib.* p.174. — ספרות העולם de computatione Novilunii contra חיקון הקראים (N.4095) *ib.* p.163; inde recusum a *Filipowski*, האסוף *Ind.* 1850 p.92; cf. notam ad N.4095.]

⁶⁰⁹¹ KOSEGARTEN (J. G. L.). Libri *Corona legis* Ahron b. Elihu [l. Eliahu] aliquot particulae etc. q. v. (1824).

KOSFELD v. Abraham Auerbach.

KOSIN v. Levi Kosin.

⁶⁰⁹² KOTZEBUE (Aug. F. F. von). [Mrt. A.1819.] (העורה האדום) ex Germ. hebr. per M. Strelisker q. v. (1830).

KOTZI

KOTZI }
KOZZI } [corrupt.] v. Moses Coucy.

⁶⁰⁹³ *KRAFFT* (Albrecht), Scriptor der k. k. Hofbibliothek in Wien etc. [Mrt. A.1847.]

Die handschr. hebr. Werke der k. k. Hofbibliothek zu Wien etc.; una cum Sim. Deutsch q. v. (1847).

⁶⁰⁹⁴ *KRAFFT* (Karl) Dr., Lehrer der hebr. Sprache am k. Gymnasium zu Ansbach.

Probe einer rhythmischen Uebersetzung des *Tachkemoni* von Jehuda Elcharisi [Charisi]; ap. A. Geiger: Zeitschrift etc. IV, 130 q. v. (1839). [Specimen ex libro paullo post edito: „Proben neuer hebr. Poesie“ etc. 8. Ansbach. 1839.]

⁶⁰⁹⁵ *KRASICKI* [Ign., Graf von Sietzen, Archiepiscopus Gnesen].

Bayhi i Przepowiesci (הילדים והצפרדע), ex Polon. hebr. p.76 ap. Sal. Salkind: *Carmina Salom.* q. v. (1842).

KREMNIETZER v. Jochanan Kremnitzer et v. Krzeminiac.

KREMS v. Israel Krems.

KRESKAS=Crescas q. v.

KRISPIA=Crispia q. v.

KREMSIRER v. Natanel Kremsirer.

KRISPIN v. Isak Ibn Crispin.

KROCHMAL v. Chajjim Krochmal et Jehiel Krochmal et Menachem Krochmal.

⁶⁰⁹⁶ *KROCHMAL* (Nachman b. Schalom (Salomo?) Kohen Krochmalnik), ex Brody, incola Zolkiew. [Natus 7. Adar (17. Febr.) 1780, mrt. 1. Ab (31. Julii) 1840; v. vitam per *Rapoport*, VI, 41 Collect. כרם חסד N.3595; per *Zunz* ap. Busch, Jahrbuch III, 111, ubi p.122 de scriptis nonnullis; per filium (*Abr. Krochmal*) Litbl. X, 81.103; hebr. per *M. Letteris* in Jahrb. f. Israeliten Wien 1854, ubi p. XIX *Epistola* recusa. Nostri est (ut *S. Sachs* me docuit) Vers. Germ. *Epistolae* Maimonidis ad Jos. Ibn Aknin ap. *Philippson*, A. Z. d. J. 1840 p.113.153, ubi nota pracliminaria (p.114)

signatur *N. K.* Interpres adversarios suos in vertendo prae oculis habuit.]

1. מורה נבוכי הזמן *Director errantium nostrae aetatis* Opus ad illustrandas Judaeorum antiquitates et leges, Philosophiamque, imprimis celeberrimi Aben Esrae doctrinam de divino, jubente auctore digestum, praefatione instructum et editum a Dr. L. Zunz 4. Leopoli. 1851.

[Opus imperf. (quod omnes dolent), etiam philos. Hegelii tractat. MS. usus sum (cf. praef. in fine), cf. *Jüd. Lit.* p.362 n.11 cum libro edito cap.13 p.161 sq.]

2] Nonnulla in Collect. כרם חסד N.3595. [Responsa ad של"ש (H. M. Pinneles q. v.) II, 109.171 [ubi monogr. ש"ש]. — Nota ad opp. Abr. Ibn Esra II, 5. — Particulae ex op.1. in epistolis IV, 260.V, 51.]

KRONIK v. Moses Kronik.

⁶⁰⁹⁷ *KRÜGER* (M. S.) Dr. [Magister et Concinator.]

1. Bibliographia botanica 8. Brl. 1841.

2. Bedenken gegen die neuesten Reformbestrebungen im Judenthum. Ein Sendschr. an Hr. Dr. S. Stern 8. Brl. 1845.

KRUMENAU v. Simon Oppenheimer.

KRZEMINIEC v. Josef Krzeminiac et v. Kremnitzer.

⁶⁰⁹⁸ *KUH* [Efraim Mos.]. [Natus A.1731 Vratislaviae. Mrt. 5. April. 1790 (Zz. ap. *Liebermann*, Deutsch. Volkskalender 1853 p.67); cf. *A. Kahlert*, Litbl. XII, 693; primus inter Judaeos recentiores poeta Germanus, *Jüd. Lit.* 462.]

(...המפורר באחרית ימיו) hebr. p.29 ap. Sal. Salkind: *Carmina Salom.* q. v. (1842).

KUNITZ=Konitz q. v.

KURIEL=Curiel q. v.

KUSIN v. Levi Kosin.

⁶⁰⁹⁹ *KUTTNER* (Josua Hoeschel), ex Lissa.

1. האמונה והחקירה *Fides et perscrutatio* De articulis fidei etc. (inscript. כחך מלכות, שבט נדולה מלכות et paraenetica etc. (עק לעשות לה) 8. Bresl. 1847.

⁶¹⁰⁰ *KYBERUS*, seu *Kiberus* (Dav.).

1. Historia belli judaici ex Josepho Hebraeo, quem Judaei hodie vocant Josephon; p.784

KYBERUS

append. Biblioth. patrum per de la Bigne
(f. *Par.* 1575 etc.).

{Continet partem postremam Josipponis (q. v.) a
*Münster*o omissam. *W*¹p. 520. — Edd. Biblioth. pa-
trum v. in Catal. Bibl. Bodl. II, 263a.]

2. — Gallice per Fr. Belleforest (ad c. opp. Fl.
Josephi Gallice, per G. Genebrardum) [*W*¹]
(f. *Par.* 1609).

LABAN v. Josef Laban.

LABI v. Simon Labi.

LABIT v. Nechemja Labit.

LABRAT v. Dunasch Ibn Labrat.

LADIER v. Salomo Ladier.

6101 LAEB (A. E.). [Pseudon. ?]

1. האבן של חכמים וישרי לב „*der Stein der Weisen und Humanen*“ lapidis hieroglyphis inscripti, qui tempore revolutionis Gallicae detectus fertur, expositio kabbalistica hebr.

8. s. l. [Br. ?] 1840.

[Libellus singularis pp. 8 occasione regni auspiciorum Fried. Wilh. IV compositus est.]

6102 LAKEMACHERUS (Jo. Gothofr.), Gr. et LL. OO. Prof. in Acad. Juliana. [Opp. varia v. in Catal. Bibl. Bodl. II, 492b et Catal. Dissertt. 200a.]

1. Munia offerentium et sacerdotum in sacrificio holocausto ex [Isak] Abarbanelle designata et illustrata; Respond. J. C. Schlaeger [Cl. p. 1078 op. 12.] 4. Helmst. 1730.

LAMA [fict.] v. Elia Loanz.

6103 LAMBECIUS (Petrus).

1. Commentatio de Bibliotheca Caesarea Vindobonensi; octo libris fol. Vindob. 1665-79.
2. — cum suppl. Ad. F. Kollarii; 9 voll. fol. Vindob. 1766-90.

[MS. orient. recensentur in Vol. I ed. utriusque; cf. sub Nesselius.]

6104 LAMOURETTE (l'Abbé). [Mrt. A. 1794.]

Oratio pro Judaeis hebr. per Schalom Kohen; IX, 48 Collect. מאסף N. 3713.

LAMPRONTI v. Isak Lampronti.

LANDAU v. Jakob Landau et Isak Landau et Jecheskiel Landau et Josef Landau et Samuel Landau.

6105 LANDAU (A. L.), Rabbiner in Bresslau.

Das Judenthum in staatsbürgerlicher Beziehung. Aus d. Hebr. übersetzt von R. J. Fürstenthal q. v. (1832).

6106 LANDAU (Israel b. Jecheskiel Levi), Pragensis. [Nomen indicatur per litt. initiales et finales ל-א-ה-י ל-א, ut fere in libro ab eo edito auct. Abraham Farissol etc. q. v. 1793. Patrem v. sub Jecheskiel Landau.]

1. חק לישראל Statutum Israeli contin.: 1) 613 praecepta Germ. („in deutscher Sprach nach jüdischer Mundart“); acc. Salomo b. Gabirol: Asharot et Chisdai b. Isak: Epistola 4. Prag. (במסוהד) 1798.

[A. 1795 ap. Mich. 1554 err. typ.]

- 2) מסכת המורה למשה Epistola: Gloria Mosi De lege Mosaica etc. 14 capp. (ad notam filii M. J. Landau ad vocem מסכת); initio P. IV Lexici Natan b. Jechiel q. v. (1819-24).

[Epistola data est in fine p. XXV ser. V. 12. Adar II A. 1821; adjectum est Carmen Chajjim ב. Meir Goldschmied (נאלדשמיד) in praeceptorem M. J. Landau, qui in praemonito Nostri diserte collaborator periodiceorum מאסף, Jedidja et Sulamith, mrt. dicitur aetatis A. 23. nocte 25. Tebet „hujus Anni“ (דחא), sed paullo post A. 580 (ש"ף) die Sabbato ante Pentecost. scripta ejus varia Leippae incendio periisse dicuntur. Hinc suppl. et corr. N. 4700.]

- 3] מסכתא דהורון Expositio dictorum nonullo-

LANIADO

ceae (ad c. Prodromi hist. lit. etc. per Lambecium) f. *Lips.* 1710.

2] — recusus [ad codd. singulos] ap. A. M. Biscionium q. v.

LANIADO v. Abraham Laniado et Moses Laniado et Samuel Laniado.

LAPAPA v. Ahron Lapapa.

LARA v. Chijja di Lara et David di Lara.

LASAR (לאָר, per aphaeresin ex אלעזר) = Elasar q. v.

LASCH (לש vel ל"ש = Lichtenstadt) v. Simon Lasch et Wolf Lasch et Isachar b. Arje.

LASI (לאָי apocop. ex לאָר) = Elasar et v. Jekutiel L. b. Nachum et Elieser b. Josef.

LASK v. Abraham Kohen b. Jechiel.

LATHIF v. Isak Lathif.

LATIMI v. Josef b. Scheschet.

LATTAS = Lattes q. v.

LATTES v. Bonet de Lattes.

615 LATTES (Abraham b. Isak Josua). [Nunc Rabb. Venetus, v. *Jost*, *Israel. Annal.* II, 61.]

1] Ad dominum S. D. Luzzatto, Prof. inobsequii etc. obtestationem etc.; XII, 174 Collect. בכורי העתים N.3429.

2] Expositio Mischnae Edujot; IV, 145 Collect. כרם חמר N.3595.

LAVI (לאָי) = Levi q. v.

616 LAX (H.), Lehrer zu Neumarkt in Schlesien. [Filius sequentis?]

1. אמרות מהר"ה Uebersicht der heil. Schrift von der Urzeit bis zur Erbauung des 2. Tempels, mit und nach dem hebr. Texte, nebst einem ergänzenden Beitrage über die Sitten und Gebräuche der alten Israeliten und der sie umgebenden Nationen S. *Bresslau.* 1846.

617 LAX (Salomon), Lehrer in Dessau. [Citat p. 13 opusculum suum: „Reformation der Juden“ S. [Des.] ap. Philippson, ergo ante A. 1809.]

Ueber Religion und ihre Ceremonien; Deutsche Zugabe zum Sammler [זמאסף] IX, 4 p. 1 N. 3713.

618 LAZA, uxor Jakob b. Mardochei Schwerin. [W³ 1338f: A. 1689, cf. sub marito auctore hebr.] חיקון שלשה משמורות Germ. inter Precum Collectiones N. 3045 (1692).

LAZAR (לאָר, cf. sub Lasar) seu (*ital.*) *Lazaro* = Elasar q. v., et v. Elieser b. Abraham Kohen.

LEB v. Josef Ibn Leb et v. Loeb.

LEBEL = LOEBEL q. v.

619 LEBENSOHN (Abraham Dobber [רובער] b. Chajjim Kohen).

1. אבל כבוד *Luctus honoris Elegia in obitum* Saul Katzenellenbogen cum annott.

8. *Wilna et Grodno.* 1825.

2. שירי שכת קודש *Carmina linguae sanctae varia* 8. *Leipzig.* 1842.

620 LEBRECHT (Fürchtegott, alias Schemaja). [Magister Seminarii Berolin., natus 28. Cheschwan 561, 16. Novemb. 1800. Varia scripsit ad historiam liter. hebr. et Arab. in periodicis variis praecipue in: *Magazin für die Literatur des Auslands* et *Litbl. des Orients.*]

1] An essay on the state of the Khalifate of Bagdad during the latter half of the 12. Century. In illustration of the episode in R. Benjamin (Tudelensis) itinerary (translated from German by the Editor) q. v. II p. 318 (1841).

2] Indices varr. etc. ad David Kimchi: *Radices* q. v. op. 51 (1847).

3] Verzeichniss seltener und werthvoller hebräischer Bücher aus dem Nachlasse des R. S. Gumpertz q. v. (1852).

621 LEBRECHT (Phil. Nicodemus), Exjud. [Olim Josef Jakob, ex Calve, baptizatus Pforzheimii 20. Jan. 1715, aetatis ca. 32. W³ 1830d p. 933.]

1. חַד גַּדִּיָּא *Chad Gadia* ein Zicklein, das ist ein merkwürdiges Rätsel aus der Jüdischen Oster-Liturgie [N. 2748], welches in sich begreift die Begebenheiten und Schicksale des Jüdischen Volks etc. 4. *Leipzig.* 1731. [W⁴ p. 954. 1043, fontem v. sub II. v. D. Hardt.]

LEBUSCH

LEBUSCH=Loebusch q. v.

⁶¹²² LEESER (Isak).

1. A descriptive Geography and brief historical sketch of Palestine (out of the Hebrew of Jos. Schwarz) 8. *Philadelphia*. 1850.

LEIB=LOEB q. v.

LEIDEKKER=Leydecker q. v.

LEISER (ap. Jud. polon.)=Leser q. v.

⁶¹²³ LEITNER (Mardochai Loeb).

- כבורי העהים carmen; VI,93 Collect. חהלח האביב N.3429.

⁶¹²⁴ LE-LONG (Jac.). [Mrt. 13. Aug. A.1721. *W*⁴ p.70. *Zz. Z. G.* 13. Vitam v. in op.3 P.I p.XIII. A Nostro Catal. Codd. MS. Biblioth. *Paris*. Reg. (cf. sub Mellot) et *Orat.* [mendis refertissimum, cf. e. g. sub Jehuda Charisi] accepit *W*, cujus v. praef. ad T. II.]

1. Bibliotheca sacra, sive syllabus Sacrae Scripturae editionum ac Versionum, cum Additt. et notis Christ. Fried. Boernerii. II Voll. [*W*³ p.268] 8. *Lips.* 1709.

- 2 — in binos syllabos distincta f. *Paris*. 1723.
[„Posterior continet omnia eorum opera, quovis idiomate conscripta, qui in Scripturam quidpiam ediderunt etc. Huic coronidis loco subjiciuntur Grammaticae et Lexica linguarum praecipue Orientalium. — In *Judaeorum* Magistris scriptisque eorum commemorandis frequenter eum allucinantem deprehendi ut in hoc ipso volumine ostendam“ *W*⁴ p.70-1.]

3. — ordine disposita, emendata, suppleta, continuata ab A. G. Masch; P. I de edd. textus originalibus; P. II de Versionibus libr. sacr. vol. I de Vers. Orientalibus, vol. II de Vers. Graecis; vol. III de Vers. Latinis, et Appendix supplendorum et emendandorum; vol. IV et ultimum (Index chronol. generalis)

4. *Halae*. 1778, 1781, 1783, 1790.

[P. I pp 466, P. II Vol. I pp.226, Vol. II pp.352, Vol. III pp.754, Appd. (non in omnibus expll. extans) pp.82 omnes quoque inserit edd., quas exhibet De Rossi: De ignotis etc. (q. v.); Voll. IV pp.192. P. I p. XXXIV-CXVIII exhibetur Specimen collationis plurium edd. codicis hebr. — Hanc ed. ubique adhibuimus, locisque innumeris castigavimus in sectione nostra I et passim II, cf. *Introd.* nostram. De ratio-

nibus non amplius continuati operis v. praef. ad Vol. VI.]

LELOWFR v. Isak Lelower.

⁶¹²⁵ LEMANS (Moses), Magister Amstelod. [Natus 5. Novembr. 1785, mrt. 17. Octobr. 1832, v. sermonem *J. I. Ulman* in „Jahrboeken vor de Israëlitën“ 1836 n.5, et *Sommerhausen* ap. Jost, *Isr. Annal.* II, 139; cf. *Zz.* ad Benj. p.297. De Nostro אמרה צרופה v. מאסף VIII, 218.]

Varia in Collect. מאסף N.3713. [חברת אהבה Epistola ad חאל"ע (i. e. עכריה לשון עכריה) data Amstd. (N-) 25. Nisan 1809 (monogr. מ-ל) VIII, 184. — מחבב מן זל. חברת חנוך לער באמשט' לח'אזהבי ל"ע VIII, 188.]

LEMBERGER v. Jehuda Lemberger.

LENCZYCZ=Lentschütz q. v.

⁶¹²⁶ LENT (Joh. a). [Op. aliud v. in Catal. Bibl. Bodl. II, 527a.]

1. De moderna theologia Judaica

8. *Herbornae*. 1694.

[Cf. sub Ph. Ferdinandus.]

LENTSCHUETZ (*Lenczycz*) v. Efraim Lentschütz et Jehuda Glogau.

 LEO=Jehuda q. v., praecipue Jehuda b. Jechiel et Jehuda Mehattob et Jehuda di Modena, et v. Arje Finzi et Levi b. Gerson.

⁶¹²⁷ LEO Hebraeus, Medicus, seu *messer Leone Hebreo*, i. e. Don Jehuda Abravanel b. Isak. [Op. composuit A.1502 (ut verbis legitur: *sesanta due* p.167 ed. 1541, cf. ed. Lat. ap. *Delitzsch* l. citando p.87 n.3), non 1506 (ut *Scharbau* ap. *W*³ p.319). Noster filius maximus est celeberrimi Isak Abravanel (q. v.), fratres habuit: alterum Josef (cf. *Sal. Athia* praef. ad Psalmos ap. *Carmoly*, *Hist. des med.* p.144), cujus fil. Isak (ap. *Athia*, v. supra p.1082 op.42), alterum Samuel (*Athia* ib.), cujus filium Jehuda Abravanel (q. v.) cum Nostro quoque confundit *Delitzsch* (p.87 n.1). De Nostro auctores veteres v. ap. *W*⁷³¹, cf. *Rof.*, *Diz.* (p.22 cf. 76), *Delitzsch*, *Litbl.* I, 86-120, qui nonnullorum sententiam, Nostri fidem Christianam accepisse (sed mortuo patre, i. e. post A.1508) repetit (p.89), de qua *W*³ p.318: „mihi quidem id, quod de Christianismo

LEO HEBRAEUS

ejus dicitur parum sit verisimile“ etc., argumentum unicum ex loco: „che Enoch ed Elia ed ancor S. Giovanni Evangelista sono immortali,“ jam salis delumbat *W*; etsi locus non omnino insertus sit (similem insertionem de ipso *Christo* in op., Lat. converso quidem, v. sub *Moses Maimonides: Aphorism.*), neque quid valet Nostri theoria trinitatis philosophica (Kabbalistis pluribus non odiosa, v. *Jüd. Lit.* 404 n.38. 409 n.18), vivente adhuc patre prolata, qui in op.50 (v. p.1083) f.20b (cf.9a) non ante A.1506 Nostrum inter optimos Italiae Philosophos ducit (eumque domum reversum dicit, postquam biennium Neapoli cum „Capitano grande“ et Rege Hispaniae fuisset, qui nunc quoque Hispaniam petiverint). Latere debuit *W* et *Delitzsch* fons primus, ubi Noster „postea“ Christianus factus fertur, scil. ipsum frontisp. edd. Ital. 1541 et 1545 (ed. 1535 consulere non potui), in quo ad nomen additur: „e di poi fatto christiano“; quod fors Editor primus A.1535 in recommendationem libri vel aliis ex causis adfinxit. In edd. recentioribus omissa sunt haec verba. („Albenzbrun noster“ in libro ipso citatus ap. *W* et *Delitzsch* p.90 est Salomo Ibn Gabirol q. v.). Multi tamen non habeo testimonium Codicum, quos se possidere dicit *Carmoly*, Hist. des medec. p.143, ubi Nostri exhortatio A.1515 ad filium Isak, natum A.1491 etc. (cf. quoque *Gg. Zisch.* V,463). *Munk*, in Dictionnaire des sciences philos. sub Leon Hebreu (quem suo tempore consulere neglexi, nunc ad manus non habeo) citatur a *Renan*, Averroes p.156; cf. *Beer*, Philosophie etc. p.84. — Nostro tribuantur opp. varia, quorum auctor Leo salutatur; sed nomen id respondet (ut hebr. Arje) nominibus Jehuda (unde *Delitzsch* p.118 quoad opp. nonnulla conjecturis praefert a judicio omnino abstinere) et Levi; tamen de nonnullis jam certiora sunt eruta: ¹⁾ *Instrumentum* et *Canones* astronomicos, citatos a Pico della Mirandola (mrt. A.1494) ap. *W*¹ p.436 et *Garzoni* ap. *Rof.* Diz. (p.176, qui certe alium habet auctorem), Nostro vindicat *Delitzsch* p.88 (ubi male „physical.“) et inde concludit, Nostrum cum Pico personale habuisse commercium; nos (*Jüd. Lit.* 409 n.58a) cum *W* (et cf. *Gg.* Melo Chofa, p.86 n.106b) dubitavimus; auctorem Levi b. Gerson (q. v.) detexit *Munk*. ²⁾ De Comm. in ברייתא עולם et ³⁾ *Comm.* in Logicam („Opp. medic. et philos. ap. *W*“) v. sub Jehuda b. Jeziel et Levi b. Gerson. ⁴⁾ De *Drusilla* Fabula etc. ap.

Tiraboschi VIII,1319, quam Nostri putat *Rof.*, nihil aliunde compertum habeo. ⁵⁾ „Disputa di san Salvestro (sic) e di Leon Hebreo“ non addito argumento etc. laudatur ap. *Ant. Fr. Doni*, La libreria prima f.54b (sic), 69b ed. 1580; *Delitzsch* (p.118 n.3) de auctore non decidit, sed op. disputationem antichristianam vel antijud. cogitat, omittens conjecturam *W*³ p.317, qui fere suspicatur, librum illum de Dialogis excusis interpretandum, nomen Salvestri natum esse ex *Dionys. Sylvestro* (*Sauvage*), qui hos Gallice A.1551 edidit [ipse *Doni* vero jam A.1550-1 primum excusus est!], sed praestare addit, alium librum hic intelligere. — Operis excusi sciagraphiam ex Lat. Germ. v. ap. *Delitzsch* p.97, qui p.119 edd. et Versiones enumerat ex *W* et *Rof.* tantum, quarum plurimae, praecipue veteriores rarissimae sunt; nos pro instituto nostro pauca ad recensenda adnotabimus; perfecta et autopsia facta recensio nobis non innotuit.]

1. Dialoghi di amore [inter Philonem et Sophiam] 8. *Vinegia*, in casa de' figliuoli di Aldo. 1545. [ff.262. Ed. desid. ap. *Delitzsch*, cf. *Saraval* 688, ubi male „Aldo“, ap. quem ed. 1541 ex Biblioth. Menars. citat *W*³ p.317; sed haec quoque (quam ff.261+1 possidet *Zz.*) ap. filios excusa est. Dedicatio Editoris *Mariano Lenzi* procul dubio recusa ex *ED. PR. Rom.*, ap. *Ant. Blado*, 1535, quam notant *Rof.* et *Brunet*, III,98 ed. novae.]
2. — [ff.228. *W*³] 8. *Vinegia*. u. s. 1549.
3. — 8. *Vinegia*. u. s. 1552. [ff.228. Desid. ap. *Delitzsch* (ubi ex *W*³ edd. 1558 (cf. *W*⁴) 1573.1607), jam vero notatur una cum ed. 1545 ap. *Biscionium* ad Cod. 5 ex „Bibliotheca Italiana“ p.144 n.6]
4. — [*W*³] 8. *Ven.* 1586.
5. — (De amore Dialogi tres) Latine opera J. C. Saraceni. *ED. PR.* [*W*^{1.3}] 4. *Ven.* 1564.
- 6] — u. s. 1,331 Artis Cabbalisticae per Jo. Pistorium q. v. [*W*^{1.3}] (1587).
7. — (Los Dialogos de Amor) de nueva traduzidos en lengua Castellana; acc. (f.116) Doctor Aron Asia philosopho y metafisico excellentissimo: Opiniones sacadas de los mas autenticos y antiguos philosophos que sobre la Alma escriveron y sus definiciones etc. per Guedella Yahia [*W*^{3.4}] 4. *Ven.* 1568.

[Ed. ad rarissimas pertinens, nuperrime acquisita, neque ex autopsia, ut vid., laudata a *Brunet* III,98, nec a me ipso perquisita, in frontisp. dedicatur Regi

LEO de VALENTIBUS

Philippo II. per Interpretem, ut vid., cujus nomen hebr. esset Gedalja Ibn Jachja. Hunc *De Castro* sub Ahron Afia Ip. 396 (cf. p. 372) propinquum habet notissimi homonymi auctoris (N.⁵¹²⁰), qui cum (locum non indicat) laudet. Re vera in שלשה f. 51a ed. Amst. laudantur Dialogi Nostri, sed de Vers. nihil refertur, paullo post laudatur Ged. Ibn Jachja Salon. et Constant., cf. *Carmoly*, Fam. Jachja p. 26, qui nec Versionem nec omnino Interpretem commemorat, quamquam in Hist. des medecins p. 143 Interpretem „Jehija“ nominat, procul dubio sec. *Rof.* (Diz.). Postremus postquam tres laudavit Interpretes Hispanos *Montesa*, *Garcilasso de la Vega* et „Jahia“, aliam Ven. 1568 editam exstare dicit Versionem, quam *Antonius* tribuerit interpreti *Jo. Costa*, teste *D. Clemens*, Bibliothèque curieuse etc. [Götting. 1750-60] I p. 9. Re vera postremus de ed. 1568 loquens, auctorem latuisse *Wolfum* dicit, „mais *Nic. Antonius* l'a découvert dans la Biblioth. Hisp. nova I p. 517, c'est Jean Costa d'Aragon“. Apud Antonium Versiones Hisp. non sub auctore quaeras, sed sub Interpretibus; sub *Joannes Costa* dicit: „Vertit et ipse in Hispanicum ut nonnusquam lego Los Dialogos de Amor de Leon Hebreo“. An, ubi et quando vero haec Versio edita sit nescio; Versio *Montesa* Çaragossa 1584 (sec. *Anton.* Ip. 181), 1602 (sec. *De Castro*) edita est, *Garcilasso de la Vega* suam Madrid 1590 dedicavit Maximiliano, sec. *De Castro*. Nostra, omnium prima, an Interpretibus sequentibus nota et suis substrata fuerit nescio. — Quoad annexum Ahron Afia male אכיה scribit *W*³ 175b, dubitans num editus sit vel MS. Auctor procul dubio idem est ac Ahron עפיה (cf. nomen compositum Abu'l-Afia) Salonich., praeceptor Danielis b. Perachja (supra p. 707 op. 1) et collega laudatus a Mose Almosnino q. v.]

LEO de Valentibus [fict.] v. sub מלה סחרים N. 3721.

 LEON, LEONE vel Nomen viri (=Leo q. v. et v. Jehuda Schalom) vel nomen familiae vel ab urbe Leon ut Isak de Leon et Moses de Leon q. v., vel anceps, seu a patre (Leone) partim minus correcte, v. David b. Jehuda Mantuani et Jakob Leon et v. Isak Ibn Zur.

⁶¹²⁸ LEON Polco (Polacco?). [*W*³ 1355g ex Catal. MS. Venet., sed vereor, ne auctor et liber effictus sit ex lib. homon. Mosis Chagis?]

1] אור קרמון *Lux primigenia* Concec.

4. Ven., *Bragad.* 1694.

⁶¹²⁹ LEON (Meir de). [Amstelod., v. sub auctore.] Versio Hisp. lib. *Virga Jehudae* Salomo Ibn Verga q. v. (1640).

⁶¹³⁰ LEPUSCULUS (Sebast.)

Decades etc. ex tract. Abot Cap. V. Latine, et Dissertatio cur Judaei ad Christi sacra non convertantur; ad c. Abraham b. David: *Compend. hist. Josephi* q. v. (1559).

LERMA v. Jehuda Lerma.

LERNER v. Josef Lerner.

LESER (לער seu ליר, apud Jud. Polon. Leiser, per aphaeresin עאליער) = Elieser q. v. [et v. notam sub initio nom. Elasar p. 910.]

⁶¹³¹ LESCZCZYNSKI (Lippmann).

1. Blumen zu schmücken das Neue ראש השנה 5594 [Contemplatio Germ. lit. Hebr. dedicata Esther, viduae Joel Inowrazlaw] 8. Brl. s. a. [1833.]

⁶¹³² LESSER (Ludwig), zeitiger Secretair der G. d. F.

1. Chronik der Gesellschaft der Freunde [cf. N. 4155] zur Feier ihres funfzigjährigen Jubiläums. (Als Manuscript gedruckt) 4. Brl. 1842.

⁶¹³³ LESSING (Gotthold Ephraim). [Mrt. A. 1781. Particulae recensendae omnes ex Germ. versae sunt.]

1] Sinngedichte n. 103.107; hebr. per Jo. Loewe q. v. (1796).

2] Fabeln (המחזות), Salomo und der Feldbauer im Winter hebr. per J. L. Jeitteles q. v. (1830).

3] (ההיות) hebr. per Jos. Weisse q. v. (1831).

4] (האדם והרבוה) hebr. per Ch. S. Hirsch q. v. (1831).

⁶¹³⁴ LETTERIS (Meir b. Gerson Levi), Dr., ex Zolkiew. [Natus A. 1804 ex progenie typogr. Uri Phöbus Levi (v. Sect. III), Corrector Pressburgi, Pragae et Vindob., v. vitam, ut vid., ap. ipso dictatam, Litbl. X. 603. Opus MS. de revolutione Gallica v. ap. *Goldenthal*, Catal. p. 52.]

LEUSDEN

1. דברי שיר *Verba carminis* Carmina partim ex auctoribus Germ. ut Schüller etc. versa [cf. op.6] 8. Zolk. 1822.
 2. חקרי לב *Perscrutationes cordis* De studio rationali S. Scripturae 8. Pressburg. 1837.
 3. רוח נדיבה של שלמה *Animus liberalis Salomonis* hebr., et Leben und Wirken des israel. Banquiers Sal. Heine aus Hamburg etc., Nekrolog des k. k. priv. Wiener Grosshändlers Herrmann Tedesco. Vermächtniss des gelehrten portugiesischen Thomas (!) de Pinta [sic, leg. Isak de Pinto q. v.] v. Wolff Pascheles, Buchhändler 8. Prag (שלמה היינע הנ"ל) 1845.
 4. שלום אסתר *Pax (salus) Estheris* Carmen dramaticum sec. Gallicum per Racine 8. Prag. 1843.
 - 5] Biographia et Annott. ad Moses Ch. Luzatto: *Turris fortitudinis* (1837). [Hebr. et Germ. ap. J. Zedner: Auswahl etc. p.274.]
 - 6] Annotationes ad Josef Kohen: *Vallis fletus* q. v. (1852).
 - 7] Varia in Collect. בכורי העתים N.3429. [Monogr. passim מ.ל. — עצמות הוטרם sec. Schüller I,114. — Chorus ex „Braut von Messina“ von Schüller ib. p.117. — הגיון לבי in effigiem Jeziel b. Mardochai Baerisch Lemberg IV,180. — שיר נהי in mortem Jakob Landauer et Zebi H. Halberstadt ex קול דברי השיר (op.1) loco recensionis IV,181. — שמה ad medicum Jakob Rapoport IX,186. — חקרי לב carmen ib. p.189.]
 - 8] Varia in Collect. כרם הכרם N.3595. [Epistolae I, 139.140 [monogr. ג.ב. sed v. Litbl. X,634]. — Epistola ad N. Krochmal data A.1836 II,67.]
 9. Prags Schreckenstage. Schilderung der grossen Ueberschwemmung am 28.29.30. März 1845 etc. 8. Prag. 1845.
- 6135 LEUSDEN (Joh.) [Mrt. mense Oct. A.1699; W³p.1466-7. Zz. Z. G. 12, cf. Catal. Bibl. Bodl. II,540b. Curavit A.1659-61 Biblia N.531 aestimatissima primum numeratis versibus, primaque a Christiano adhibitiss MSS. facta, ut A.1666-7 N.553 (cf. p.1446 N.⁵⁸⁶) cum Notis et Lemmat., eaque potissimum sequuntur omnia a Christianis recusa (v. *Conspectum* in edd. Bibl., etiam de ed. Psalm.); Catalogum 2294 versuum, in quibus omnes hebr. et chald. voces totius V. T. inveniuntur v. A.1699 N.702.]
1. Philologus hebr. etc., acc. (p.365) 613 prac-

- cepta Mosaica a Maimonide [in praef. ad lib. *Repet. legis*] ex Pentateucho hebraice olim excerpta cum Vers. Latina 4. *Ultraj.* 1656. [W²p.1366 Annum non indicat, ²p.269 edd. 1656 et auct. 1672 citat. Praecepta in lit. ed. 1686 tantum speciatim laudantur („cui additur tractatus de praeeptis etc.“), sed exstant quoque in nostra, ubi fons in prolegomenis nominatur.]
2. — 4. *Ultraj.* 1686.
 - 3] Versio Lat. *Masorae* magnae et parvae, Jonathan, Sal. Isaki, Abr. Ibn Esra et David Kimchi in Jona, praemissis 5 (ad textum et laudata spectantibus) disstt. et de necessitate et methodo lectionem Rabbin. cum fructu suscipiendi; una cum textu N.516 [W²p.1406] (1656).
 - 4] — acc. Sal. Ibn Melech [sed disstt. tantum ultima]; una cum textu N.666 [W, ib.] (1692).
 - 5] Versio Lat. eorundem Rabb. ac op.3 in Joel; una cum textu N.523 [W, ib.] (1657).
 - 6] Vers. Lat. [plurimum sec. Fagium] tract. Talmud. Abot N.1467 (1665).
 - 7] Vers. hebr. Danielis Cap. II.III et Jerem. X. v. 11; cum textu [2 Disst.] ad c. op.5 [cf. N.548].
 - 8] — et Esrae (s. t. Translatio Hebr. omnium textuum Chaldaicorum, qui in Dan., Ezra et Jeremia inveniuntur) N.626 (1685). [De edd. cum textu Chald. per 10 Dissertt. v. sub N.548b.]
- LEV ..., quae hic desiderantur quaeras sub Lew... vel Loew...
- LEVI quae hic statim sequuntur sunt auctores, quorum nomen proprium est Levi; de auctoribus Levitis v. infra.
- LEVI Barcelioni (*falso*) v. Ahron Levi.
- 6136 LEVI Ibn Chabib b. Jakob. [Saec. XVI.¹, Salonichi, ubi edid. patris Jakob Chabib: *Ocul. Jakobi* P. II (q. v.); mrt. Hierosol., v. D. Gans ad A.5298 ap. W¹p.730; *Conforte* 32a, 33b, ex quo *Rof. Diz.* (p.70); *Asulai* I p.116.]
- 1] פירוש *Comm.* in Moses Maimonides; *Repet. leg.* (lib. III tract. 8) de noviluniis q. v. (1574 etc.) [Exstat etiam in op.2 n.145 f.259-66 (W³1349) inscriptus דרך הקדוש *Via sanctitatis.* Cf. Cod. MS. *Opp.* 1673Q¹.]
 2. שאלות והשבות *Quaesita et Responsa*, quorum ultimum Commentatio de promotione (ספיכה); jussu Abraham Ibn ערבי [W¹3] f. Ven., di Gara (in. 20. Nisan) 1565.

LEVI DAVID

LEVI David [corrupt.] v. Jehuda Neumark.

LEVI b. David v. Levi Pollak.

6137 LEVI b. David, Rabb, קאדני.

1. עטרת ראש *Corona capitis* et P. II עטרת הפארה *Corona gloriae* Nov. in Berachot et partim Mischnam Ord. I.; acc. ad P. II. מכנרת (משולחן המלך) *Tenia palmi Mathematica* in Tract. Challah I, 8.9.

4. *Amst.* 1766, 7. (חמנך כוה et [רא]ש רבך). נולות הכותרות: עשר עטרות טהם אויב' בס' ליה. [Tit. generalis 10 *Coronarum*: חן והראשונה בס' עטרה... חן וראשונה בס' עטרה... in praef., ap. *Asulai* II f.55, ergo נולות הכותרות epitheton tantum, non tit., ut *Nepi* p.219.]

6138 LEVI b. Gerson, compend. רלב"ג *RaLbG*, seu *Leo de Bagnols (Balneolis)*, vulgo (ap. Christianos): Gersonides, Galliae Provincialis. [Opp. plurima scripsit A.1320-38 (*Munk* ap. *B. Beer*, Philos. p.110). Arithmeticam (*W*¹p.730) בעשה חושב finivit initio mensis Nisan 1321, peracto A. aetatis 33 [*Codd. Vat.* 399 etc., *Rof.* 836, *Monach.* 35¹, 67⁶ [ubi 1320, aetatis 37!], *Goldenthal* n.XXXV p.60, qui ignorantia consueta Nostrum „Hispanum“ salutal! Forsan *Cod. Orat.*, quem *W*³679b et p.334 sub Messer *Leon* affert, i. e. Jehuda b. Jechiel (q. v.), cui et alia Nostri nonnulla tribui vid.; Jos. del Medigo, ap. *Gg.* p.12 hebr. Nostro בהשבורה והנהוה בס' ספרים בחשבורה ובהנהוה בס' ספרים אקלידים libros algebraicos et Annot. in *Euclidem* tribuit.], A.1370 Perpignani defunctus legitur ap. *Abr. Sacut* f.133a, ap. *W*¹p.726 n.1348.³p.647 (ubi frustra *Gedaliah* f.47a,b ed. *Amst.* conciliare conatur), *Rof.*, *Diz.* (p.114: Zakuto und [pro im] Juch.), *Schlesinger* ad Jos. Albo p.638; *Jüd. Lit.* 398 col. 2, et adhuc *Renan*, *Averroes* p.153, quamquam id tempus cum tempore operum non optime congruere monuerat *Munk*, in scripto Gallico (v. l. c.). Jam vero primus observavi (*Jüd. Lit.* p.440 n.68), Nostri *Tabulas astron.* (cf. ad op.2) citari in praef. tabularum secundum latitudinem Perpignani A.1361 compositarum; formulam, qua Noster mrt. dicitur, ex *Cod. Mich.* 525 tunc temporis obiter inspecto, non excerpti, neque rem postea inquisivi. Idem vero argumentum ipsius Sacut affert *Carmoly*, *Liibl.* XII,359 ex MS. omissionum in Juchasin excuso (*Cod. MS.* vel excerpta sibi visa testatur *B. Beer*, l. c., tamen inquirere opus est, an non ex ipso *Cod. Uri* 389 pe-

lita sint). Recte praeterea monuit *Carmoly*, ap. *Fraukel*, *Monatsschr.* III,66, ap. Jos. del Medigo l. c. non Nostri *Tabulas laudari* sed Jakob Poël (de quo tamen rursus confusa et forsan efflata profert, cf. supra p.857 N.⁴⁷⁹²). Noster an sit „sapiens perfectus Rabb. astronomus Maestro ביאולש“, qui constellationem A.1355 exponit in *Cod. Warner*. 43 f.35b non deciderim. Quoad patriam ipse *Gedaliah* l. c. quidem Nostrum Hispanum (v. infra de patre), tamen sec. alios (v. *Zz. Z. G.* 481 et carmen *Eliae Levitae* in fine op.4) Provinciale fert; eumque in comitatu Venissim degisse putat *Munk*, l. c., de urbe האנוב = Avignon (?) v. ad op.3.15. — Non inanis, etiam quoad aetatem, est quaestio de Nostri patre, quam supra p.1014 leviter in transitu et hinc inde minus feliciter attigi, *Munk*, l. c. ne verbo quidem tangit, tamen quae dicit de David b. Gerson, qui A.1298 opus pro fratre Levi (a Nostro diverso) exaravit, directa vid. contra *Carmoly* (ap. *Jost*, *Isr. Annal.* I,86), qui hunc David Nostri fratrem habet [fratrem anon. citatum a Nostro video in op.2 f.18 col.2 supra]. Idem vero l. c. (cf. ib. p.312, *Gg.* *Melo Chofn.* p.86 n.105) nolitiam Abr. Sacut, qui Nostrum Nachmanidis ex filia nepotem sinit [ex eoque procul dubio *Conforte* f.19a, *Asulai* I p.116 et v. supra p.1016], erroneam habet („ist nicht klar“ err. typ. vel Interpretis *Jost*), matris patrem Levi Kohen [cf. sub Meir b. David] a Nostro citari ad *Exod.* XXXIII,12 (f.114 ed. 1547), Nachmanidem vero esse avum patris Gerson b. Salomo Catalani. Imo ap. ipsum Abr. Sacut MS. (v. supra) non „זקנו אבי אמו היה הרשב"ן“ (*sic*) legi, sed „אביו זקנו“ (*sic*), observat Idem (*Liibl.* XII,361). Ap. Sacut vero excusum est: „זקנו אבי אמו היה הרשב"ן“, laudat (Noster) patrem suum et avus suus erat pater matris R. L. b. G., „nec emendatio אבי זקנו“, („nämlich väterlicherseits“), neque אביו זקנו, omnino est phrasis hebraica, nisi „pater avi“ excudendum erat; mihi lectio אמו אבי זקנו genuina vid., scil. Nostrum citare patrem et matris patrem (scil. Levi Kohen, v. supra), deum forsan legendum של אביו זקנו של ר. ל. b. G. fuit R. M. b. N.⁴ Testimonium a *Carmoly* (ap. *Jost* p.312) allatum est epistola Nachmanidis Hierosolymis ad filium Salomonem MS.; sed ea, si exstat (cf. sub Moses b. Nachman), nihil ad rem nostram demonstrat, jam enim aliunde Nachmanidis filius Salomo innotuit, gener Jonae Gerondi (q. v. p.1421),

LEVI b. GERSON

illum vero patrem Gersonis non nominat Sacut. An Isak de Latas (A.1374), qui Gersonem et Nostrum laudat (Zz. Z. G. 480.481), de relatione aliquid dicat nescio. Tamen ap. Zz. (l. c. supra p.1014) error non supponendus, sed fons indicandus erat, neque res ipsa improbabilis est (cf. stemma familiarum sub Salomo Duran jun.); cf. quoque „Levi b. Salomo ex sapientibus Lunel,“ forsan ex Nostro effictum ap. Moses Botarel (q. v.). „Abraham b. Salomo de Bagnolas“ A.1391 scripsit Cod. *Rof.* 397. — Quoad Nostri opera, Bibliographis ignotum est מהוּקֶקֶס סֶפֶן in Haggadot tract. Berachot cap. 1 (*Sal. Duran* מלחמה בזהו f.35b), et מנן ישועות MS. *Opp.* ap. *W³* p.650 neque in Catall. (cf. *Rof.*, Diz.) nec in bibliotheca reperi. Male Nostro adscribitur אור נפש (*W⁴* p.792, v. interim Registr. ad Catal. *Mich.* p.323, et ad Cod. MS. *Opp.* 254F. etc.). De Comm. in מלאך האדמה (pro maestro?) *Leon* [Cod. *Par.* 110,⁵ ap. *Beer*, Lithl. II, 314, *Dukes*, Introd. in *Mischle* p.49, Lithl. IX, 342, Cod. Vind. (*W¹* p.403.436) ap. *Deutsch* p.82, *Goldenthal* p.79, qui incorrecta proferunt, et forsan ap. *Lilienthal* 315,⁷ v. ad Cod. *Reggio* 60; Nostrum esse auctorem operis fere tempore suo compositi ethici non credo.]

- 11) **הרוזים על המקל** *Versus in baculum* incip. לסה הקראוני הובלים p.7 ap. H. Edelmann: *Verba desiderii* q. v. (1853).

[In fine usus baculi astronomicus laudatur, unde suspicari licet, carmen (quod exstat etiam in Codd. *Canon.* 64 et *Poc.* 280B f.222a et anon. in Cod. *Opp.* 1173Q. f.26b) alterum esse ex duobus in *Instrumentum astronomicum* a Nostro inventum (quod male tribuitur Leoni Hebraeo q. v.), quae in cap.9 partis 1 tract. V. op.2 (q. v.) reperit *Munk* l. c. p.111. Tit. est עֲמֻקָּה, quem jam „R. Levi“ tribuit *Buxt.*; „op. philosophicum“ ap. *Sabb.* *W¹* 1343 (cf. supra p.1332). Forsan eadem est „rhythmica inscriptio,“ quae dicitur reperta A.1320 „super lapidem exsculpta“ in Cod. *Rof.* 1094?]

2. **מלחמות השם** *Bella Dei* Theologia et philosophia f. Riva (*fin. diebus festi Encaeniorum* 321=Decembr.) 1560.

[Ed. unica operis eximii, fidem orthodoxam offendit, unde מלחמות עם השם *Bellum contra Deum* nuncupabatur, v. praef. Jak. Marcaria, Germ. ap. *Beer* p.75, cf. *Mos. Ricci* f.102b. *W¹* p.728.³ p.650. — Tract. V. (f.48a) finit. 2. Tebet 89=5. Decembr. 1328; ad caecem finitum dicitur 7. Schebat 89=8. Jan. 1329

(*Munk* p.33), non 90, ut *Rof.* ad Cod. 47, v. ad Cod. 135, ubi recte monet, Annum male ad tempus descriptionis Codd. nonnullorum relatum esse, ut ap. *Pasin.* ad Cod. 10 (cf. *W⁴* p.892), ubi 25. Kislew 89, scil. V, 2 f.36a. — Opus VI constat tract. (מאמרים), rursus in partes divisus, sed initio tract. V (f.31b) legitur, hujus tractatus plem. I. astronomicam, de iis, quae exponantur in ספר המניסות i. e. *Almagesto* (Ptolomaei), librum esse magnum seorsim, ejus locus hic non sit. Hanc omissionem typographo tribuit *David Gans* (נחמד ונעים praef. f.8a), neque aliter, ut debuit, sentire vid. ipse *Munk*, p.33. Offendi hanc notam in omnibus quos consului Codd. MS. hujus op., ut *Poc.* 376 olim. 43 (*W^{1.3}* *Uri* 319), exarat. A.1391, neque alia vid. nota confusa ex *Bart.* ap. *W¹* p.728. Hancque partem desiderabat *Keplerus* ap. *W³* p.650. Operis vero astronom. (ut vid. seorsim) 3 Codd. Paris. commemorat *Munk* (p.111, imperfectus forsan idem, quem suum delineat *Sim. Luzzatto* ap. *W³* p.647 et *Rof.*, Diz.); capp. sunt 136, cap. 4-11 tractat de *Instrumento* novo (v. ad op.1) et seorsim A.1342 pro papa Clemente VI Lat. conversum in Cod. MS. Lat. Paris. 7293 diserte auctoris nomen fert: mag. *Leon Judaeus de Balneolis*. [De Al-Batrugi a Nostro refutato quae scripsimus ap. *S. Sachs* היינוה p.30 silentio quoque praeterit *Munk*, *Dictionaire des sciences phil.* VI (1852) p.907; v. quoque Nostri Annolt. in *Meteorolog.* Cod. *Scalig.* 9 f.4a, cf. *Is. Abravanel*, שנים f.23, *Isak Arama* Porta VI init., *Abr. Jagel* כיה יער הלכנו MS. IV, 98, v. ad Cod. MS. *Mich.* 386, *Warn.* 21 f.24; citatum de Nostro ap. *Isak b. Samuel Abulcheir*, Introd. in *Alfergani*, Cod. *Warn.* 68.] Ipse *Munk* hoc opus finitum dicit 21. Cheschwan 5089=24. Nov. 1328, sed re visum usque ad A. 1340 (A.1335 ex V, 62 libri *Bella Domini* citat *Aug. Riccius*, de motu oct. sphaerae f.28b), jamque in fine ptis. 2 tract. VI (f.78b, cf. *Munk* p.110) ipse Noster hanc initio mensis Schebat A.89 (=initio Jan. 1329) finitam dicit, et mirari velat lectorem, opus hoc jam in aliis ante 8 annos compositis opp. suis citari [ut e. g. in *Meteorol.* A.1321-2 Cod. *Scalig.* 9, non 1332 ut *W³* p.651 et *Rof.* ad Cod. 47, unde non secunda recensio est lib. *de anima* ap. Zz. Add. p.325], cum hoc opus jam ante 12 annos composuerit, sed tantum de mundi aeternitate, novis argumentis philos. et hinc inde nimis obscuro modo, tunc vero se animum mutasse etc. Simile quid de parte astron. suspicari licet, quam seorsim retractaverit (cf. Comm. ad Genes. I, 14 f.11b). Exstat ut vid. idem in Cod. *Valic.* 391 ap. *Assemanum* (cf. supra), forsan etiam מלחמות הקסמים

LEVI b. GERSON

- ib. Cod. 399²; nuncupatur הכונה חרשה „Astronomia nova“ ap. Jos. del Medigo, Epist. p.12 ed. Gg. (cf. Abr. Sacut 133b), ansamque dedit confundendi op. astron. et astrologicum magna parte ex Abraham Ibn Esra compilatum auctore forsitan propinquo (v. Gg. החלון II, 24) Levi b. Abraham h. Chajjim (W1344), de quo fusius disseremus ad Cod. Reggio 13 (v. interim quae scripsi ap. S. Sachs, הינה p.18 [cf. Jüd. Lit. 436], unde sua, praeter errores, repetivit plagiararius Fürst, Litbl. XI,320), i. e. החכמה ס' ap. Sabb. et et W¹p.729 op.2, *Rof.*, Diz. (Deutsch, Catal. p.182 Cod. CLXXXIV, p.184 Cod. CLXXXVI et Goldenthal p.89,91, qui more suo ab aliis prolata correctiora ignorat); possidet cl. Zz. fragm. (ubi diserte op. suum citat auctor), tamen in fronte legitur „Levi b. Gerson!“ unde non mireris confusionem ap. Maium ad Cod. Vatic. 470 et Lilienthal ad Cod. 314: לחכמה „החכמה“ (v. infra). Cod. MS. Opp. allatus ap. W³p.650 non exstat. Utrum sit „De usu et utilitate Astrologiae“ in Cod. Orat. ap. W³p.651 nescio, cf. p.730 op.7, ubi praemittitur *Arithmetica et compend. astronom.* Nostri *Tabulas* astron. quoad A.1320 citat Farissol. *Moses Botarel*, Cod. MS. Reggio 14, v. supra sub nomine.]
3. פירוש *Comm.* (seu רלכג *RaLbG*) in Pentat. ED. PR. f. s. l. e. a. Abr. Conat et Abraham Jedidja ha-Esrachi ex Cologna [Mant. ante A.1480]. [ff. 408, column. binis, lin. 42. W¹726 (ex Bart. tantum!); *Rof.*, Annal. p.111; Zz. Z. G. 250; non ante A.1476 ut Saraval V, cf. Mich. 3490-2 ubi annis 1470. Sabb. et Cat. ms. ex Editore secundo, ut puto, locum Cologna (קלוגנא, i. e. inter Patavium et Mantuum, sec. Zz., Jüd. Typ. p.93 n.74) ad omnes edd. Conati notant, et cf. ad op.15. Textum differre monet *Rof.* ab edd. sequ. — Ed. Pesaro 1514 unus notat Bart. ap. W¹, *Rof.*, Ann. p.8 n.39 et in Diz., unde eam ex Bechai b. Ascher vel Mos. Nachmani effectam habeo. — Opus A.1330 compositum habent, ex D. Gans, W et ipse *Rof.* in Diz., qui tamen jam Annal. l. c. et ad Cod. 47.157 de W miratur, qui epigrapha excusa non respexit. Sectio Bereschit finita fertur sub fine mensis Ab 1328, lib. Geneseos 17. Cheschwan 90 (1329), Exodus 1. Elul 1330, Numeri 23. Tebet 98 brevissimo tempore etc., Deuter. urbe האנוב (sic) 23. Schebat 98. Annum 1338 in 1331 emendare vult Carmoly ap. Jost, Isr. Annal. 186 (cf. Munk p.110), idem (locis sub Josef Esobi citatis) epigraphum affert ex Cod. MS. Paris. 79, ubi liber Avenione „festinanter“ compositus dicatur, epigr. melius primā personā vertit Munk p.111 (unde maxime

dubitandum, an Carmoly re vera Versionem ab J. B. de Valabregue fideliter retulerit), uterque neglexit *Rof.* ad Cod. 157, ubi verba: „Praeterea scripsit“ („L'auteur ajoute encore“ ap. Carmoly, Rev. III, 186) manu posteriore adjecta; *Rof.* ca ad epigr. Numerorum alludere suspicatur, unde nihil de identitate Avenionis cum האנוב in fine Deuter. constaret! Cod. MS. Mich. 90 a me nondum inquisitus ab excuso valde (?) discrepare dicitur in Catalogo. Observat Wiener (in epistola), locum de persecutione ex Num. XXIII, 10 citari ap. Sal. Verga cap. 21 [cf. Gedalja f.92b ed. Amst., utroque loco etiam Anni corr.] et Is. Abravanel ad Jes. XLIII, qui ibid. in edd. (f.197 ed. 1547) desideratur, simile quid exstare ad Lev. XXVI, 41 (f.176 ed. 1547). Cf. quoque Zz. ap. Gg. Ztschr. II, 314, ubi adde Jos. b. Schemtob כבוד אלהים f.25 (*Ersch* S. II vol. XXXI p.91 n.7a). — Compend. v. in Cod. MS. Mich. 763. — Opus laudibus effert Jos. del Medigo, Melo Chofn. p.29. — Cod. MS. Monach. 51 ap. Lilienthal non est Nostri sed Josef Bechor-Schor q. v.]

4. — per Corn. Adelkind f. Ven., D. Bomberg (fin. 20. Adar באדר 1547. [W¹. In carmine Eliae Levitae finali: ע"י דופסים „בעלי מעשים ראשם קורניליי הישראלי per typographos opifices, quorum caput Cornelio Israelita“.]
- 5] — in Bibliis Rabb. N.872 (1724-7).
- 6] פירוש *Comm.* in Prophet. priores; una cum textu N.18 (1494). [In Samuelem finitus initio mensis Adar I. A.1338.]
- 7] — in Bibliis Rabb. A.1525 N.52; 1548 N.125; 1568 N.206; 1618-9 N.423; 1617-9 N.424; 1724-7 N.872 [W¹p.727].
8. תועלויות *Usus*, seu *Utilitates*, ex Comm. in Pentat. et Proph. priores excerpta; per Jos. Ottoleng, praef. est Jak. Marcaria (ff.40+27) 4. Riva. 1560. [W¹p.727.³p.648. Textus tantum quoad initia excusus.]
- 9] — in Proph. prior. Germ. per Jekutieli Blitz; in Bibl. Germ. N.1177 [W³] (1676-8).
10. פירוש *Comm.* in 5 Megillot [sed exclus. Thren.]; praef. est Jak. Marcaria 4. Riva (fin. fer. II.27. Elul) 1560. [W¹p.727.³p.649. Textus non punctati initia tantum exstant, corr. Masch, Append. p.27 ex *Rof.*, Appar. p.65 n.109. — Canticum finitum dicitur sub fine mensis Tammus 86 (vel 85 ut in Cod. *Rof.* 41.273); in MSS. Ruth initio mensis Nisan 89 (Cod. *Rof.* 45.516); Kohelet 9. (7. in Cod. *Rof.* 47) Cheschwan 89 (Cod. *Rof.* 45.313, ex Cod. Taur. [v. *Pasin.* Cod. 122] male de 3 libris

LEVI B. GERSON

- ap. *W*⁴p.892); Esther initio mensis Nisan 89=1329, ergo non V Megillot A.1326 ut *Carmoly* ap. Jost l. c. sub op.3.]
- 11] — in Bibliis Rabb. N.872 (1724-7).
- 12] פירוש *Comm. in Proverbia*; una cum textu N.14 (1492).
[*W*³p.649 male 1497 et compositum A.5095 ex Cod. Orat., finitum est 3. Ijjar (23. April.) 1338, sec. Cod. *Rof.* 805, et v. *Munk* p.110, qui hoc opus ultimum dicit inter ea quae A. compositionis ferunt; excepto nimirum usque ad A.1340 retractato op. astron., v. sub op.2.]
- 13] — in Bibliis Rabb. A.1525 N.52 etc. ut op.7. [*W*¹p.727].
- 14] — Latine [non integer] per A. Giggeium q. v. (1620).
15. פירוש *Comm. in Job. ED. PR.*
4. s. l. [ut vid. *Ferrar.*] per Abraham b. Chajjim Pesaro (*fin. fer.* VI.4. *Sican*=16. *Maji*) 1477.
[*Ff.* 124, linn. 23, f.71 p.1 non impressa sed alba. Corr. *W*³p.649*, locum *Pesaro* ap. *Le Long*, *W*¹p.727 etc. refellit *Rof.*, *Annal.* p.12, locus *Colonia* ex Cat. ms. ap. *W*³ ut vid. propter op.3 q. v. Corrector(?) *Natan ex Salo* (prope Brixiam) in carmine acrost. finali (ubi in lin. 6 לא sumendum) 49 Sefirae notat, quod in noctem i. e. diem 5. Sivan incidit! Ed. haec meliores exhibet lectiones sec. *Rof.* p.14. — Opus finitum est fer. II.23. Tebet 5086, i. e. 30. Decembr. 1325, non 1326 ut *Rof.* Cod. 70 (203 etc.), qui corrigit A.1329 ap. *W*³p.648 ex Cod. Sorb. (ubi ad opus aliud pertinere vid.); „Avenione“ ex solo Cod. Taur. notat *W*⁴p.892 (neglectus a *Rof.* et *Munk*), sed ap. *Pasinum* (Cod. 123) locus compositionis non laudatur, locus descriptionis punctis tantum indicatur, scriba Meir de Silvas (non „Itzau“ ex יצ"ו) Provincialis est. — Cod. Laud. ap. *W*⁴ non Jobum (qui est Mos. Nachmanidis) sed Prov. exhibet, v. *Uri* 126; contra Cod. *Opp.* 281Q. a Catalogis etc. male tribuitur Isak Sabula (q. v.), nostrum ne *Dukes* quidem (*Litbl.* XI,92) recognovit ex citatis libris בלחצות ד' ex Comm. in החוש והבוחש [et אחרות] Averrois, ut jam monui in deutsch. morgenl. Ztschr. VI,298; alia confusio in Cat. ms. ap. *Zz.* ad N.1211 p. III.]
- 16] — una cum textu N.5 (1486).
- 17] — in Bibliis Rabb. A.1525 N.52 etc. ut op.7 [excepta ed. 1727, ubi desid.] [*W*¹p.727].
18. — in cap. I-V, cum Vers. Lat. interpr. Lud. Henr. Aquinate [*W*¹] 4. *Lut. Paris.* 1623.
[Capp. IV-VIII Hebr. Lat. *Chr. Ludovici* per dispu. 4. *Zips.* 1700-5, v. *W*³p.649. — De Jobo rhyth-
- mico, qui sec. hunc Comm. compositus dicitur, v. sub Elia Levita p.939 op.33.]
- 19] פירוש *Comm. in Daniel. ED. PR.*
4. s. l. e. a. [in Italia, ante A.1480].
[*Ff.* 37-4 albis, linn. 28; praeterea ut Moses Nachmanides in Pentat. s. l. e. a. Exstant Antichristiana in edd. recentioribus sublata. *Rof.*, *Annal.* p.124. *Saraval* XV. — Finitum dicitur mense Adar II A.1338 in Codd. *Rof.* 273.461.498. Cod. MS. ap. *Gg.* Ztsch. III, 447 n.42 ab excuso recedere fertur.]
- 20] — una cum textu; in Bibliis Rabb. A.1517 N.28; A.1724-7 N.872 [*W*¹3].
[De Comm. in Esra, Nehem. et Chron. (A.1338) v. Codd. MS. *Opp.* 282Q. (*W*³p.650) et *Mich.* 623.]
- 21] שערי צדק *Portae justitiae* De 13 modis R. Ismael; ap. Jakob Feitusi: *Foedus Jakobi* q. v. (1800).
- 22] In lib. Porphyrii Annotationes et in Averrois expositionem, a Jakob Mantino translatae q. v. [*W*¹p.729] (1550).
[Verba ipsius Indicis excusi in T. I opp. Aristot. ed. 1550-2 retulimus (in „utraque“ ed. op. exstare dicit *Munk* p.32, puto 1552 et 1560, vel 1574?), sunt potius Animadversiones seu Comm. brevis in Averroem in lib. *Isagog.*, *praedicam.* et *de interpretatione*. Intentionem operis sui exprimit Noster in exordio, sed Versio Lat. non omnino cum textu hebr. congruit (v. quae dicuntur ad Cod. MS. *Mich.* 71); pro: „Declarare compendia ipsius Averrois super libros logicos Arist. id mea agens consueta abbreviatione“ legitur לפי קצורי הכתיב i. e. exponere libros logices secundum abbreviationem meam [scil. consuetam]; in Cod. *Warner.* 42 sequitur paullo post: והיה הביאור כפי בזה הספר על הכוונה הראשונה „et erat mihi expositio hujus libri intentio secundaria, compositio vero intentio primaria“ (scil. exponendo sententias suas ab Aristotele discrepantes vel ab hoc omissas, ut modo dixit, et alibi, cf. *Delitzsch*, *Catal.* p.306). Initio *Isagoges* diserte de „Commentario“ (ביאור) Averroes loquitur, non de Compendio; textus, quem Noster adhibuit, est *Exposito media* Averrois ex Versione Jakob Anatoli (q. v.); similiter Noster opp. confecit (cf. Jos. del Medigo l. c. p.22 Germ.) super Averrois expositiones medias vel compendia, quae nuncupantur „Paraphrases“ (non „Uebersetzungen“ ut male vertit *Beer* p.32, Averroes enim nihil vertit!) vel *Analyses* (in Comm. „majores“ et in *subst. orbis* unde hauserit *Renan* p.152 nescio) in plurima Aristotelis opp. (praeter ethica) et in Averrois

LEVI ISAK

dissertt. supplementar.; omnia vero, quae A. ferunt, inter A.1321-4 cadunt (unde ap. *Rof.*, Cod. 805,³ A.1319 erroneus vid., v. ad Cod. MS. *Mich.* 86 etc. et cf. supra ad op.2), ultimum mihi notum in lib. *החוש והמוחש* *De sensu et sensibili* finitum est I. Adar II. 1324, idque *Ven.* excusum recenset *Bart.* ap. *W*¹p.481, nescio an confusione cum opp. logicis nostris, vel quia in Comm. in Jobum (XXXV,1) citetur. Alia fere omnia sigillatim in Catal. Codd. MS. recensuri, nonnullaque ap. *Zz.* Additt. p.325 correcturi et suppleturi sumus; v. quoque Catal. Codd. MS. Leyd. ad Codd. *Warner.* 42 et *Scalig.* 9.12.]

⁶¹³⁹ LEVI Isak, Rabb. Berditschew [ubi primum liber excusus, non *Cracoviae* ut *Rubinstein*].

1. *קדושת לוי* *Sanctitas Levi* Comm. in Pentat. literalis et ethicus. Ed. II. 4. *Hrubiszow* (seu *Grobszow*, הרוכשוב) (יעתר יצחק) 1818.

LEVI b. Jakob v. Levi Ibn Chabib et Levi Ibn al Tebban.

⁶¹⁴⁰ LEVI Kosin, seu Cusin (קוּסין), Salonichi. [Mt. nocte Sabbati novil. Ijjar 1625, sec. librum excusum; *Ghirondi* p.218 aetatem tantum 52 annorum notat. *Conforte* f.44b Nostro tribuit libellum ethicum היום חוצאות *Salon.* excusum; ut vid. ex confusione cum Mose Natan q. v. — Nominis originem nescio, Cusin scribit *Zz.* G. V. 430; de familia Kusi v. *Zz.* ap. *Gg.* Ztschr. V,38.]

1. *עליית קיר קטנה* *Conclave muris parvum* Concc. in Pentat. [P. I]; edid. filius Samuel [*W*³p.652 n.1353(a)] f. *Ven.*

Comiss. Jo. Vendramini per opificem Jo. Martinelli (השנן *fin. fer.* IV. *pridie Paschatis* (שנן) 1636-7.

2. — u. s. in dies festos inclusis 4 Sabbatis [P. II]; edid. filius Samuel [*W*]

f. *Constant.*, in aed. mortui

Sal. Franco, per filium Abraham Franco et generum Jak. Gabbai. sub Ibrahim (נשמה) 1643.

⁶¹⁴¹ LEVI Pollak b. David, ex Matersdorf (in Hungaria), urbe Trietsch (in Moravia).

1. *עמודי שימים לבית הלוי* *Columnae acaciarum domus Levi* Novellae halachicae, acced. *Nov.* [Josua] Hoeschel et Mos. b. Isak Jehuda f. *Prag.* (סתוקה) 1791.

LEVI Recanati [fict.] v. Menachem Recanati.

⁶¹⁴² LEVI b. Salomo, ex Brody (טבראד).

1. *בית לוי* *Domus Levi* Novellae halachicae, etiam in Raschi et Tosafot (ff.58) f. *Zolk.*, apud *Akron et Gerson, fill. Chajjim David* b. Uri Phöbus (ביה הלוי בורכין אהרן) 1732.

⁶¹⁴³ LEVI Ibn al-Tabbân (Tubbân?) b. Jakob (?), cognomine Arab. *Abu l'Film*, Sefardi (*Hispānus*) ex Saragossa. [Grammaticus et poeta ca. A.1100, laudatus ab Abr. Ibn Esra, מואנים initio, hinc inde in Catalogo (v. Chiskijja Roman) ap. *W*¹1046 (male אלהאבן) et ap. *Sabb.* (*W*¹1353, ex quo *De Castro* 1,597: Saec. XVII!). Jamque laudatur procul dubio Noster a *Mos. Ibn Esra* (*Uri* 499 f.42b), ubi super ה vocalis Arab. Dhamma, unde Tubban vel Tobban legendum (tamen nomen Arab. Tabban Arabis Saec. XIII. legunt *Herbelot* IV,318 ed. Germ. et *Dernburg* ad Lokman p.15); enumerantur in passu bene longo nomina doctorum non ejusdem exacte temporis, praemissis et adjectis epithetis, unde deficientibus signis diacriticis, quae unicuique pertineant nondum certum habeo, sufficiat nobis ea excerpere, quae ad Nostrum spectare suspicor: ואלסלה אלפאלה ואלסחאד אלשהיר אלסוקה אלכביר אבו אלפיהם בן אלחבאן מן אלמולפין אלשערא ואלכבא ואלחסיב אבו אברהם בן כרון [ברין?] הלמידה ואלסלה אלהקדם ואלסלה מן אהל אלהקדם ואלסלה ergo Noster ad majores beatos refertur, ut etiam (si postrema non ad doctorem sequentem pertinent) discipulus ejus *Abu Ibrahim Ibn Barun* (*Berrein?*); postremus jam antea (f.31b) laudatur post (seu inter) doctores Lucenenses Abulwalid Chisdai, Abu Suleiman et c., quorum tempus postremum attingit (וכלן לחק אצריאה איאמהם) Abu Ibrahim ben Chalfon (v. supra p.836, ubi monuimus, hunc non in הבאן בן cecinisse) — eundem Abu Ibrahim juvenem alloqui vid. Ibn Esra (ap. *Iuzz.*, כ"ה IV,85, ubi non alius vid. בן שח seu Isak b. Josef, cf. sub Jehuda Ibn Koreisch), neque alius est Isak אברהם (rectius אברהם), qui urbe (?) Malaga donum misit Jehudae Levi (*Iuzz.*, Virgo fil. Jeh. p.19); postremus etiam cum Nostro intimum habuit commercium sec. *Iuzz.* Nomen patris „Jakob“ ex acrosticho in Hymnis variorum rituum partim excusis (cf. *Zz.* ap. *Philippson*, Allg. Z. d. J. 1839 p.678, cf. Additt. p.318) suppeditat *Sachs*, ad op.1 p.289, tamen Nostrum „cum fratribus suis“ laudari dicit a *Jeh. Charisi* (cap. 3, ubi post *Mos. Ibn Esra*, cf. *Zz.* ad Benjamin p.3),

LEVI

legitur vero (etiam in Cod. MS. *Almanzi*) לוי ורבי יעקב בני חבאן ירושו המלצות כהדוש מחבן „R. Levi et R. Jakob Jakob filii חבאן exterunt oratoria sicut exteritur stramen (i. e. spica, vox חבן ad nomen alludit, inepta ergo versio et inde observatio *Gg.*, *Divan* p.40); forsán leg. יעקב בן ירוש Levi filius Jakob ben T.? — *W³*p.1283 n.136 Nostrum male suspicatur auctor Cod. *Hunt.* 477 (*Uri* 486), quem 1225 recte sub Isak Levi recensuerat (cf. sub Jona Ibn Ganach); *Rof.* ad Cod. 488 temere Nostri nomen al Tebban depravatum vult ex „*Elchanan*“, quia auctor op. gramm. hebr. s. t. ספחח (*Clavis*) salutatur „Elkana Hispanus“ (cf. quoque sub Elkana b. Jerucham), quem interpretem ex Arabico habere debuit, si opus Nostro tribuerit propter titulum homonymum, neque alias rarum! An Noster sit „Levi“ ap. *Dukes*, קנחל קדומים 51 (cf. p.14) nescio, ad rem cf. „Manna“ meum, ubi jam ea exstant, quae affert *Dukes*, *Litbl.* XII, 102! cf. *ib.* p.110 (IX, 193), et *Notices et extraits* X, 1p.103 „L'autorité royale etc.“; simile quid in „sapientia magna“ *Sinensium* (deutsch-morgenl. *Zeitschr.* I, 110).

- 1) Hymnus hebr. p.39 et Germ. p.290 ap. M. Sachs: *Die relig. Poesie etc.* q. v. (1845).
- 2) Versus hebr. et Angl. p.36 ap. H. Edelmann: *Treasures of Oxf.* q. v. (1850). [*Dukes* Cod. *Poc.* 74 indicat, non vero locum, qui est n.2 *Divani* Jehudae Levi (q. v.), tamen propter acrost. לוי Nostro tribuendum esset, si norma collectoris *Jeschua* ap. *Gg.*, *Divan* p.172 non laberetur.]

LEVI, seu ha-Levi (הלוי), seu Lewi etc. seu Arab. *al-Jawi* (ألاوي v. Abulafia) i. e. *Levita* (ex tribu Levi); auctores, qui praecipue hoc nomine innotuerunt, v. sub nominibus (et ad quae ibidem ablegatur): Abraham, Ahron, Benjamin, David, Elia, Isak, Jakob, Jecheskiel, Jechiel, Jedidja, Jehuda, Josef, Mardochai, Rafael, Salomo, Samuel, Saul, Simon et Tobia. — Pertinent praeterea huc nomina familiarum Leviticarum recentia, sec. orthographiam vel linguam vernaculam vel arbitrarie mutata, qui auctores in scriptis hebr. sese Levi salutant, ut Lewi, Levy, Lewy, Loevy, Loewy, Levin, Lewis, et cum Germ. „sohn“ seu „son“ (*filius*) composita: Levisohn, Loewysohn, Le-

vinsohn etc. q. v., cf. quoque Hurwitz et Landau et Minz. [Nomina Loew etc. v. sub Loeb.]

⁶⁴⁴ LEVI (Philipp), Exjud.

1. רקדוק לשון הקודש בקוצר A compendium of Hebrew grammar, composed for the use of beginners [*Anglice tantum.* *W³*p.934 n.1831,2] 8. *Oxf.*, *Sheld.* 1705.

LEVIN v. Moses Levin et Zebi b. Arje.

⁶⁴⁵ LEVIN (Mendel), ex Salanow, b. Jehuda Sawarsar (זכארו). [Discipulus Mendelssohnii. Nomen scribit לעפין sec. pronunciationem Berol. literae v.]

1. חשבון הנפש *Computatio animae* Ethica, acc. סיוע למעתיק ספר רפואה העם (Appendix Interpretis operis sequ.) et ליקוטים Collectanea. Ed. repet. 12. lat. *Wilna* (הרה) 1844.
2. מודע לבינה *Notus (amicus) intelligentiae* Specimina ex 2 libris, scil.: אגרת החכמה *Epistola scientiae* et רפואה העם *Medicina popularis secundum Tissot* 8. *Brl.* 1789.
- 3] Varia in Collect. מאסף N.3713. [אגרת *Epistola* de Ethica, Politica, Psychologia etc. hodegetica V, 81. 136 [recusa in op.2?]. — פתחיה *Introd. ad. Epistolam* Meschullam b. Uria q. v. (1790); monogr. ... פ. ... ט. cf. quoque פ. ... ט. (Mathematica) V, 341; forsán פ. ... ט. supra p.578?]
- 4] Varia in Collect. בכורי העתים N.3429. [העתקה *Paraphrasis nova lib. Doctor perplexorum* Mos. Maimonidis, annunciata cum specimine V, 3 [exstat seorsim excusum medium fol. 4°; op. excusum est *Zolk.* 1829; cf. *Reggio*, *Epist.* II, 119.] — סנהב להלמידו VIII, 5.]

⁶⁴⁵ LEVISOHN (Mardochai-Gumpel Levi), Prof. Upsal. [Berolinensis, mrt. Hamburgi 10. Febr. 1797; v. *Zz.* ap. Busch, *Jahrbuch* VI, 91, ubi Löwysohn; *Denina*, *La Prusse liter.* II, 409 cit. ap. *Carmoly*, *Hist. des med.* p.218, v. *Hinz* et *Koehler* II, 266 ap. *Rof.*, *Diz.* 119 sub Nord. — De Nostri הוכחה מנולה v. מאסף I, 175. Cf. *Glarondi* p.260, qui, ut *Rof.*, nomen vulgare ignorat.]

Epistola ad societatem hebr., de lingua hebr. [partim ex libro והוכחה מאסף *Ind.* 1771]; I, 185 Collect. מאסף N.3713; — recens. II, 122 Collect. בכורי העתים N.3429.

LEVISON

6147 LEVISON (J. L.). [Nunc Brightonii.]

1. Practical observations on the teeth and gums, with the best mode for their preservation
8. *Lnd.* 1826.
2. Mental culture; or the means of developing the human faculties
8. *Lnd.* 1833.
3. Lecture on the hereditary tendency of drunkenness
8. *Lnd.* (1839).

6148 LEVY of Florida.

Speech delivered by Mr. L.; ap. Th. Thrusch: Letters to the Jews q. v. (1829).

6149 LÉVY (A.).

1. Description d' une collection de minéraux formée par H. Heuland et appartenant à Ch. Hampden Turner. III Voll. avec un Atlas
8. *Lnd.* 1838.

6150 LEVY (Louis), seu Ascher Levi b. Moses. [Cantor synagogae Berol., mrt. 25. Jan. 1853. — חסלה Nostri v. sub Landsberg.]

1. חקופת השנה *Orbis anni* Carmen ad instar Anglici per Thomson (praef. inserta est יד versio carminis: „der Handschuh“ per Schiller)
8. *Brl.* 1842.
2. מוזמר שיר ליום משה חברה בקר חולים *Cantate zur Versammlung der Mitglieder des jüd. Krankenvereins zu Berlin am 28. Dezemb. 1845* (1. Chanukka (הרר) [hebr. et Germ. lit. Germ.], in Musik gesetzt von Louis (Elieser) Lewandowsky
8. *Brl.* [1845].
3. מי שברך *Mi scheberach* recitirt bei der Festversammlung des Vereins Bikkur-Cholim am 28. Dez. 1845 vom Vorsänger der hiesigen Synagoge Hrn. A. J. Lichtenstein [Carmen hebr. et Germ. lit. Germ.]
8. *Brl.* [1845].

6151 LEVY (Moritz A., seu Moses b. Abraham) *Dr.*, aus Altona, [postea] erster Religionslehrer zu Bresslau. [Natus 11. Martii 1817.]

Ueber Onkelos und seine Uebersetzung des Pentateuch: I. Entstehung, Alter, Vaterland und Einfluss der Uebersetzung; V, 175 ap. A. Geiger: Zeitschrift etc. q. v. (1844).

[P. II: Character der babyl. Uebersetzung (des Onkelos) und ihr Verhältniss zur jüd. Tradition v. in Litbl. VI, 337.]

6152 LEVY (M. E.).

1. Letters concerning the present condition of the Jews
8. *Lnd.* 1829.

 LEW... quae hic desiderantur quaeras sub Lev... vel Loew...

6153 LEWA (לויא) b. Bezalel, seu Jehuda b. Bez., vulgo: „Hoher Rabbi Löw (Löb),“ compend. מֶה־רַבִּי *MeHaRaL* Prag. [Mrt. fer. II. 18. Elul 1609 sec. Unger ap. *W*³p. 304, et quidem Pragae sec. Bloch ap. Benjakob ad *Asulai* II p. 166, ubi ad I f. 59 adde II sub הנהוה על הסור נר מצוה. Varia de Nostro circumferuntur legenda fabulosa (e. g. *S. Kapper* ap. *W. Wiener*, Sipurim, Prag. 1848 p. 119), cf. jam *D. Gans* P. I ad A. 352. קינה jussu Nostri excus. v. inter Preces varr. N. 3303A. — Inedita varia Nostro tribula (*W*^{1.3.4} et ³1572b sub scriba) v. ad Codd. MS. *Opp.* 834F. sq. 865F. sq. 567-8. 575. 578. 610Q. — Nostri gener est Isak b. Simson Kohen q. v., alium v. sub N. 4007 p. 633.]

1. אור חדש *Lux nova* Comm. in lib. Esther; acc. (ff. 8) נר מצוה *Lumen [est] praeceptum de lumine festi Encaeniorum* f. *Prag.*, Mos. (et Gers.) b. Bezalel (שכב) 1600. [*W*^{1.3} 700. *Zz. Z. G.* 281 n. 75-6. Ed. *Ven.* 1599 in nota marginali, quam *W*⁴ huc refert, certe sec. delineationem ad op. 14 ישראל הפארת spectabat.]
2. באר הגולה *Fons captivitatis* Apologia traditionis Talmudicae [partim contra objectiones Christianorum] f. *Prag.* (ישבה) 1598. [*W*¹p. 419 (ubi male pars altera fertur lib. praeced. pro op. 14: (הפארת) ³p. 304. *Zz. Z. G.* 280 n. 66. Litt. etc. ut in נהיכות op. 13, frontisp. ut נור op. 4.)
3. גבורות ה' *Potentia Dei* De educatione Israel. ex Aegypto, et פירוש *Comm.* in Haggadam Paschatis; cum Appd. הלכות פסח בקצרה *Regulae Paschatis breves et יין נסך item de vino illicito (et Index errorum)* f. *Crac.*, Isak b. Ahron (שכב) fer. III. 13. *Cheschwan-fer.* IV. 6. *Adar* II יד ב"חוק יד 1581-2. [*Sabb.* ap. *W*¹ (et Cat. ms.!) A. 1588, *W*^{3*} ed. *Prag* se vidisse praetendit, quia in Cod. *Opp.* 354F. op. 2 compactum, simili ergo errore, quo ipse ed. *Ven.* 1599 ap. *Bart.* effectam recte suspicatur. Cf. *Zz. Z. G.* 302 n. 4.]
4. נור אריה *Leo juvenis* Supercomm. in Sal. Isaki in Pentat. [*W*^{1.3}. *Zz. ib.* 274 n. 27] f. *Prag.*, *Mard. b.*

LEWA LEVI

- Gers. et fill. Bezael et Samuel* (שלח, *fin.* ששון יצאנו, 339) 1578.
5. *דרוש נאה בשבת השוכה* *Concio pulchra in Sabbatum poenitentiae* A.344(1583) 4. *Prag.*, *Mard. b. Gers. Kohen* [et *fill.*] s. a. [1583-4]. [In *Chron.* שאנ בי (1594 Cat. ms.) procul dubio lit. detrahenda, unde Cat. vet. (9b) et *Zz. Z. G.* 275 n.32 A.1584, quem non fundatum („belegt“) praetendit Anonymus falsarius Litbl. XI,750. Opusculum exstat *Opp.* 1090Q., v. ad op.7.]
6. *דרוש נאה* *Concio pulchra in Sabbatum magnum* (Pericope יצא) A.349 4. *Prag.*, *Bezael et fil. Gerson, in aed. Mardochoi Kohen* (fer. VI.4. *Sivan* ואשמח=19. *Maji*) 1589. [*Koecher* I p.49. *Zz. Z. G.* 277 n.42: tamen A.1595 ap. *Mich.* 781.]
7. *דרוש* *Concio* Posnaniae festo Pentecostes (17. *Maji*) 1592 habita, scil. ¹ דרש על החורה ² *Concio* de lege et (f.32) ³ דרש על המצוה *Concio* in praecepta, de vino praecipue illicito; edid. gener Isak b. Simson f. *Prag.*, *Salomo b. Mardochoi et Mos. b. Bezael* (שכב בארי) *fer. II.14. Nisan-fer. II.15. Tammus*=5. *Julii* 1593. [*W*¹p.419.³p.305 ex *Sabb.* *Conc. longa* repetit. *Zz. Z. G.* 278 n.50; cf. *Moses b. Ahron Morawczik*: כיצד סדר בשנה initio. Exstat op. in *Cod. Opp.* 1195Q. et in 1090Q. una cum op.5 (a *Metz* collective recensitum), hinc Cat. ms. opus bis recenset, primum ut *Sabb.*, hinc inde *Zz. ib.* n.51 secundum recenset *Concionem*; „bekundet wieder Zunzens Erfindungstalent“ notat Anonymus inventorum spurcissimus (Litbl. XI,750), qui ipse Cat. ms. eundem citat, quemque se possidere dicit: *Carmoly*, Itin. p.545.]
8. *דרך חיים* *Via vitae* Comm. in tract. Talmud. Abot N.1449 [*W*^{1.3}] (1589). [*W*⁴ cum nostro conjicere vult (!) דרך חיים 5 expll. in Bibl. Sorbonica(!), ubi vereor, ne sit potius אורח חיים *Jakob b. Ascher.*]
9. *הספד* *Concio funebris* in obitum Akiba [Ginzburg] Frankfurt, 17. Ijar 1597; per Jekutiel Salman Setzer [*W*³. *Zz.* 280 n.69] 4. *Prag.* (24. *Nisan*=30. *April.*) 1598.
- 10] — ad c. *Jakob Pollak: Decisio* q. v. [*W*³] (1719). [*Nostri Resp.* adjectum ed. I A.1594, v. p.1247.]
11. *נצח ישראל* *Aeternitas (gloria) Israelis* De redemptione per Messiam aliaque eschatologica f. *Prag.*, *Mos. b. Bezael* (ושמחה, 14. *Tammus*=7. *Julii*) 1599.

- [*W*^{1.3}. *Zz. Z. G.* 280 n.71. Ap. *Wunderbar*, Litbl. IX,787 male: שמחה.]
- 12] אור הדש v. supra *נר מצוה* op.1.
13. *נתיבות עולם* *Semitae mundi (aeternae) Ethica* (P. II lib. הים דרך הים op.8) f. *Prag.* [*Gers. b. Bezael*] 1596. [*Sabb.* ap. *W*¹ (*W*³ A. non repetit) et hinc Cat. ms. et *Mich.* 3106 A.1595, notat vero *Zz. Z. G.* 279 n.61, vocum chronosl. שנה טובה literas tantum שנו punctatas esse, in *Cod. Opp.* 354F. quidem punctum quod super ה vocis שנה observavi (unde 1595 ap. laudatos), incept. est fer. V.18. Ijar, quod cum A. utroque congruit, sed fin. 4. Elul (30. Aug.) שנו; typi etc. ut in בגר הגולה op.1, unde typographum sistit *Zz.*]
14. *הפארת ישראל* *Gloria Israelis* De praestantia legis et studii, impressum per *Jakob b. Gerson Bak* (ב"ק); corr. *Jakob [b. Josef] Soresina Kohen* (ff.63) f. *Ven.*, *Dan. Zanetti* (fin. fer. II.10. *Nisan* השנ"ט) 1599. [Maxima de op. nostro confusio ap. *W*, qui p.420: *Ven.* 1599 in 4° teste *Sabb.* (qui recte fol.), „vidi ego ed. 356“, ³p.305: *Ven.* 1596 fol. ap. *Dan. Saneti* cum lic. Sup. et ib. 1599 ap. *Jo. de Gara* fol. 65. Ulramque ipse vidi! Confusum vid. homon. opus *Salomo Duran* (q. v.) s. a. quidem, in *Cod. Opp.* 1155Q. compactum cum השרון (N.302), quod A.1592 ap. di *Gara*; etiam Cat. ms. id opus in fol. recenset. Cf. *Zz. Z. G.* 264 n.b ubi pro בק leg. ב"ק et contra Anon. Litbl. V,565 v. Sect. III sub *Prag.*]
- 6154 LEWA (Jehuda) Levi; Ferrariensis (הפירארה) leg. (מפירארה).
... פסקי *Decisiones* N.4006 [ca. 1519].
- 6155 LEWIS (Ludw.).
1. *הכמה ישראל* oder moralische, religiöse und messianische Lehren jüdischer Schriftsteller aus dem Talmud, dem Sohar, den Midraschim etc. 8. *Greifsw.* 1831.
- 6156 LEWIS (Miss).
1. The Jewish maiden. IV Voll. 4. *Ind.* 1830.
- 6157 LEYDECKERUS, seu *Leidekkerus* (Melchior), Prof. Theol. Ultraj.
1. Vers. Lat. et Annot. in Mos. Maimonides: *Repet. legis* lib. XIV tract. 5 de Regibus etc.; in fasc. IX opp. philol. Rotterdam. per Th. Crenium q. v. [*W*¹p.547] (1699).

LIB

LIB=Löb q. v.

LIBRAT v. Dunasch Ibn Labrat.

LICHTENSTADT v. Selke Lichtenstadt
et v. Lasch.6158 LICHTENSTEIN (Mardochai), ex Trietsch
(טריש).Varia in Collect. ספרי העתים N.3429. [הואב והרועה]
V.36. — זב. הפסוק והעכבר. זב. p.72. — זב. השלך ומשנהו
p.80.]LICHTSTEIN v. Abraham Lichtstein et
Moses Lichtstein et Salomo Lichtstein.6159 LICHTWER [Magnus Gottfr.]. [Mrt. A.1783.]
Crocodil und Nilpferd (fabula); hebr. per Meir
Altar q. v. (1825).

LIDA v. David de Lida.

LIEBERMANN v. sub Elieser (cf. notam
sub Elasar p.910) et v. Matatja L. b.
Ascher.6160 LIEBERMANN b. Josef Schochet (Mactator),
Pragae. [Suppl. et corr. W¹1363.]זבח טוב *Sacrificium bonum* Comm. in Jakob
Weil: Regul. mact., adjunct. דיני נקור *Regulae pu-*
rific. Germ. q. v. (1628).

LIEPMANN=Lipmann q. v.

6161 LILIENTHAL [Max], Dr. [Postea Rigae,
nunc Rabb. Newyork.]Bibliographische Notizen über die hebr. Manu-
scripte der königlichen Bibliothek zu Mün-
chen; ap. L. Philippson: Allg. Zeitung etc.
q. v. (1838-9).[Pravissima, inter omnes quae exstant, praeter vitia
typogr. innumera, recensio 313 Codd. (v. Landauer,
ap. Jost, Isr. Annal. I.391, quem injuste reprobatur De-
litzsch, Scrap. 1840 p.161, cf. Zz. Z. G. 247; Jüd.
Lit. 469 et Introd. nostram), ubi ipse numerus (in
citatis nostris servatus) non correctus (1 semper add.
est, cf. Gg., Melo Chofn. p.104; n.342 bis occurrit),
jamque centies hinc inde castigata partim ex autopsia
variorum auctorum; tamen cum unicus sit hucusque dux
et index ad collectionem maxime aestimabilem, excusus
vero locis ita disiectis, ut rursus indice indigeat, talem
hic adjicimus, ita constructum: Numerus parvus spec-
tat ad Codd., magnus ad numerum interspersi „Lit.et hom. Beibl., “ ubi recensiti sunt, numerus inclusus
ad numerum ipsius Allg. Zeit., cui Beiblatt adjectum,
ubi id cessat unus paginae numerus sufficit, suntque
Fol. 1-133, Quart. 200-358, Oct. 400-11, scil. A.1838:
1-20 13(60), 21-42 16(69), 43-57 17(75), 58-63 20(87),
64-70 21(93), 71-85 22(96), 86-106 23(99), 107-18 27(114),
119-203 29(120), 210-13 32(132), 214-33 33(138), 220-31 34
(144), 232-63 35(150) — A.1839: 237-42 2(6), 243-53 3(12),
246-52 6(24), 253-67 7(27), 257-64 8(33), 265-72 9(35), 273-80
11(42), 281-92 12(51), 293-9 13(57), 300-14 14(60), 315-7
15(66), 318-20 p.360, 321-30 p.544, 340-57 p.560, 358-404
p.588, 405-11 p.604, ubi notitia generalis, cf. Landauer,
Litbl. VI,322.]6162 LILIENTHAL (Theod. Christ.), in acad. Re-
giom. S. T. P.1. Commentatio critica sistens duorum Codd.
MS. Biblia hebr. continentium, qui Regiomonti
asservantur, notitiam; cum varr. lect. sylloge
8. Regiom. 1770.

LIMA v. sub Moses b. Isak Jehuda.

6163 LIMBORCH (Phil. a), S. T. P.

1. De veritate religionis Christianae amica col-
latio cum erudito Judaeo [Is. Orobio q. v.]
4. Goudae. 1687.

LIMBURG v. Baermann Limburg.

6164 LINDAU (B. L., seu Baruch b. Jehuda Löb),
Hannoverae et Berolini. [Natus A.1757, v. Zz.
ad Benjamin p.292, mrt. A.1849.]1. ראשית למורים *Initium doctrinae* Elementa
mathem. et physice. 8. Brl. 1788.[Ipsius annunciationem v. סאפס IV,15; recensione
per ז. ע. זב. V,24.92; de plagiatore sub tit. עמוד
השחר 8. Prag. 1789 edito per Simon Oppenheim
זב. VI,285; Pars II cum Add. Seeb W. b. Josef per
M. Philippson annuntiata זב. IX(3)82, et v. sub
op.3.]2] Vers. Germ. et Comm. hebr. in Haftarat non-
nulla; una cum textu N.931 (1790-1).3] Varia in Collect. סאפס N.3713, partim recusa
in Collect. אגרה לחדלע. N.3429. [הואב והרועה] שיר על הלילה
IV,43 (ב"ה VII,43). — הארזה והשועל זב. p.84. — כלי האויר
IV,211. — תולדות הטנים הטבעיים (Barometer) V,266. — מדרד ההים
(Thermometer) זב. p.355. — ראשית למורים (Phys., continuat. op.1)
VIII,13.102.]

LINDENTHAL

- ⁶¹⁶⁵ LINDENTHAL (J. L.), Reader and Secretary to the new Synagogue. [Germanus natus.]
Notae Anglicae ad Pentat. N.983 (1844).

⁶¹⁶⁶ LINDO (A. A.)

1. A word in season from an Israelite to his brethren N.1. 8. *Ind.* 1839.
2. Discourse on the passover festival 1839 8. *Ind.* 1839.

⁶¹⁶⁷ LINDO (Abigail).

1. A Hebrew and English and Hebrew Dictionary; with roots and abbreviations (not published) 8. *Ind.* 1846.

⁶¹⁶⁸ LINDO (E. H.).

1. A Jewish Calendar for sixty-four years; with various useful tables 8. *Ind.* 1838.
2. The Conciliator of Manasse b. Israel; a reconciliation of the apparent contradictions in holy scripture; to which are added explanatory notes and Biographical notices of the quoted authorities 8. *Ind.* 1842.
3. The history of the Jews in Spain and Portugal; from the earliest time to their final Expulsion etc. with complete translation of the Laws made etc. 8. *Ind.* 1849.

⁶¹⁶⁹ LINDSAY (John).

1. The Jews catechism, containing the 13 articles [Mos. Maimonidis] 8. *Ind.* 1825.

 LIPMANN (לפמן), comes nominis Jomtob q. v. praecepit sub Jomtob Heller et Jomtob Mühlhausen, vel comes nominis Elieser q. v., et v. L. Lesczczynski et L. Zunz.

- ⁶¹⁷⁰ LIPMANN Chassan (*Cantor*), seu L. Popper Kohen. [Auctor *ficl.* ap. W³1364d, v. sub Elchanan b. Isachar, et in Nostrum ת"ל N.3651.]

LIPMANN (b.) Moses v. Büschenthal et sub Schaller.

⁶¹⁷¹ LIPMANN (S. P.), M. A. advocate in Amsterdam.

1. The peace; translated by M. E. F. 8. *Ind.* 1833.

LIPPMANN=Lipmann q. v.

⁶¹⁷² LIPMANN (Gabriel Hirsch) *Dr.*, Fürthi.

- 1] אור נוגה *Lux jubaris* Commentarius in Abraham Ibn Esra: *Liber de Nomine* q. v. (p.686 op.65) (1834).

- 2] גל נעול *Puteus seclusus* Commentarius in Abraham Ibn Esra: *Tabium superbum* q. v. (p.687 op.70) (1843).

- 3] Aus einem Schreiben von München 2. Nov. 1837 (de nonnullis MS. Biblioth. Regiae); ap. A. Geiger: *Zeitschrift etc.* IV,283 (1839).

LIPSCHÜTZ v. Chajjim Lipschütz *bis* et Efraim Lipschütz et Elieser Lipschütz et Gedalja Lipschütz *bis* et Israel Lipschütz *bis* et Moses Lipschütz et Salomo Lipschütz.

LISKER v. Abraham Lisker.

LISSER v. Josua Lissner et v. Elasar b. Salomo.

LITTES v. Mardochai b. Jehuda.

LITTHAUER v. Isachar b. Mardochai Litthauer.

LOANS, LOANZ, v. Elia Loanz et Sinai Loanz.

LOCMANN=Lokmann q. v.

 LOEB (ל"ב Leb), proprie Löw'=Löwe, unde et Lewa (q. v.), sec. pronunciationem Polonorum Leib (unde Anglice *Lib*) est versio Germ., — ut Leo, Leon, Leone, (qq. vv.) versio Lat. etc., — nominis Arje (q. v.), unde comes nominis Jehuda, ubi omnes quacras auctores, qui sub Arje desiderantur, praecepit: Loeb Brzesc v. sub Jehuda b. Moses Naftali, — Loeb Chassan v. Jehuda b. Moses Selichower, — Loeb Driesen v. Moses A. L. b. Samuel, — Loeb Hanau v. Jehuda Neumark, — Loeb E. v. Hönigsberg v. Hönigsberg — Loeb Minden v. Jehuda b. Moses Selichower, — Loeb Rofe v. Jehuda Wallich, — Loeb Scheberl v. Jehuda b. Israel. — — Diminutiva nominis Loeb sunt Loebel et (polon.) Loebusch, quae item quacras sub Arje vel Jehuda, et v. L. Holisch et Zebi b.

LOEBEL

Arje (Hirschel Loebel) et cf. Loewen-
stamm. [Cf. *Introd.* nostram de nominibus.]

LOEBEL }
LOEBUSCH } v. antea sub Loeb.

LOES v. Josef Loës.

 LOEV... quae hic desiderantur v. sub
Lev... (praecipue Levisohn) vel sub
Loew...

6173 LOEW (Leopold, seu Loebusch). [Ex Bosko-
witz in Moravia, Rabb. varr. locis Ungariae, nunc
Szegedin.]

Die Reform des rabbinischen Ritus auf rabbi-
nischem Standpunkt; Einleitung zu A. Chorin:
Jeled Sekunim q. v. (1839).

 LOEW... quae hic desiderantur quaeras
sub Lev... vel Lew... vel Loev...

6174 LOEWE (Elchanan). [בר"ל, i. e. b. Jehuda
Loeb, ut vid., frater Joel Löwe q. v.]

Vers. Germ. et Comm. hebr. in Haftarot non-
nulla; una cum textu N.930 (1790-1).

6175 LOEWE (Joel b. Jehuda Loeb, comp. בר"ל
BRIL), Prof. an der Wilhelmschule in Bresslau.
[Mrt. 9. Adar 1804 sec. Anon. ap. *Philippson*,
Allg. Zeit. d. J. 1837 p.448, sed leg. 1802 ut
constat ex Elegiis Meir Schlesinger et Scha-
lom Kohen (in סאסא 1809) q. v. — Cf. *Jost*,
Gesch. IX,93, scil. *Eichhorn*, Allg. Bibl. V,377,
399. Carmina nonnulla in lib. חומה אש (v. Ela-
sar b. Salomo Lissner) commemorat *Delitzsch*,
zur Gesch. d. h. P. p. 106.]

1] Comm. (una cum A. Wolfsohn) in *Canticum*;
una cum textu A.1788 N.927; 1833-7 N.972.

2] M. Mendelssohnii Comm. et Glossar. hebr.-
Germ. in compend. redact. cum Annot. in
Kohélet; una cum textu *ib. ib.*

3] Vers. Germ. et Comm. hebr. in *Jona*; una
cum textu A.1788 N.928; 1805 N.940; 1833-7
N.972.

[Recens. v. sub A. Wolfsohn.]

4] Vers. Germ. et Comm. hebr. in *Haftarot* non-
nulla; una cum textu N.930 (1790-1).

5] Comm. in *Psalmos* (cum *Introd.* de instru-
mentis musicis Hebraeorum); una cum textu
N.931 (1785-91).

6] Varia in Collect. סאסא N.3713 [cujus P. VII

Noster redegit]; partim recusa in Collect. בכורי
העיתים N.3429.

[Monogr. frequentissimum et indubium est י-ל seu
ל-י, i. e. וואל בן לוי; sub eo, vel pleno nomine ex-
stant: Deutsche Uebers. u. Comm. von Sprüch. VII,23
und III,3 סאסא I,55.74. — משלי מוסר I,88 (ב"ה
I,102). — ריב השמש והירח *ib.* p.101 (ב"ה II,57). —
החלומות המה הרהורי הלכא *ib.* p.102 (ב"ה II,58). —
משפט אוילי (fabula) *ib.* p.132 (ב"ה II,84). — שינה
ib. p.151 (ב"ה II,109). — Briefe an I. Euchel;
zweite Zugabe zu Bd. I (ב"ה II,138). — לא החלמוד
מכתב ביאור הפסוקים *ib.* p.21 (ב"ה III,38). —
מאמרי יב"ל בן (De Logica et gramm. generali quoad
ling. hebr.) II,35. — שיר למשהכה *ib.* p.97 (ב"ה III,
91). — למטהלל *ib.* p.98 (ב"ה III,92). — על איש
בקורה מ' ויעהר יצחק *ib.* p.99 (ב"ה III,92). —
חשובה לחדל'ע על (Is. Satanow) *ib.* p.109.123. —
ib. p.187 (ב"ה IV,238). — שאלהם בנדר שורש סכן
(משל) III,9 (ב"ה V,89). — הסופר למחו *ib.*
p.17 (ב"ה V,93). — בקורה סדר סליחה (Is. Sata-
now) *ib.* p.48. — Rettung einer alten Lesart (Jes.
LXIV,4, contra Lowth et Koppe) I. Zugabe zum
Jahr 1786 p.48. — Ankündigung der חומשים IV,111
(ב"ה V,159). — על טעם ונחמה *ib.* p.18.25 (ב"ה
VII,15). — מכתב טוב שם משמן *ib.* p.32 (ב"ה VII,34).
— סדרע למה על מה *ib.* p.58. 302 et 325 (ב"ה VII,53). —
העכבר ובנו *ib.* p.60. — שיר מוזמר לחנוכה בית *ib.* p.173.
— לציבא המשקר (epigram.) *ib.* p.223. — שירה רבורה
(Judic. V) erläutert nach *Mendelssohn* (cum ejus
Versione Germ.) *ib.* p.263.312. — מצהה פול הקבן
(epigram.) V,157. — החץ (fabula rhyth.) *ib.* p.159.
— דבר שני אל המדברים (una cum A. Wolfsohn
q. v.) *ib.* p.172. — לאיובל (epgram.) *ib.* p.187. —
Epigramma sec. Abot IV,20 *ib.* P. II tit. v. — מכהם
כחילוף ג'החמונות האחרונות *ib.* p.221. — Nähere Beleuchtung der
Mendelssohn'schen Uebersetzung des LX. Psalms (ge-
gen *Perschke's* Beleuchtung desselben u. des Aufsatzes
von *D. Friedländer*: „Etwas über die Mendels-
sohn'sche Psalmübers.“ in der Berlin. Monatschr. Decemb.
1786); Zugabe zu A.1789 p.2 — Inscriptiones rhythm.
initio PP. VI et VII. — הערבי הרעב (parabola) VI,
27. — למנצח בנגינת שירי הפארה *ib.* p.28. —
צפרדע שירי משחה לפורים (carmina 2) *ib.* p.161. —
מחנפחה *ib.* p.207. — הקנה והאלה *ib.* p.208. —
קנה דוד על שאול ויהונתן (Uebersetzung vom II. Sa-
muel I,19-27 mit Comm.) VII,1. — השועל והענבים

JONA b. GERSON

37. — (sine access., ff.40) 4. *Constant.*, David et Samuel Nachmias (1. Adar-II. ארבעה) 1511. [Non 1516 ut *W*^{1,3} (ubi ff.39, sed ultimum est ב, quamquam ff.10 ultima non optime numerata sunt), *Mich.* 4665 et *Catal. Bibl. Bodl.* IV,490a, v. *Rof.*, Ann. p.6 n.25 (*Zz. Z. G.* 222), qui non dubitat, quin in epigr. Bajazeti imperium subjiatur; quod vero a Cod. inspiciente negatur. — Ed. rara.]

38] — acc. *I. Timoris* (ff.46) 8. *Ven.* 1544. [*W*¹. *Mich.* 4666. *Typograph. de Farri* suspicatur *Zd.*]

39. — acc. idem (f.38b-44) 4. *Crac.*, Isak b. Ahron (שלום, fer. IV.12. Adar-5. *Ehul*) 1581. [*W*^{1,3}, ubi nomen typogr. corr. Ed. pulchra non frequens. — Edd. 1606 et 1627 ap. *W*³ sunt *I. Timoris* etc., v. supra opp.18.19.]

40] פירוש *Commentarius* in tract. Talmud. Abot N.1493 (1848).

[Ed. turpissima, v. *Zedner* ad Abraham Ibn Esra in Esther p.12, ubi etiam de Cod. MS. *Mus. Br.* et de ed. — certe efficta — 1726. Codex MS., ex quo nostra facta est, nunc exstat inter Bod. n.598. *W*³ 835c opus sub Jona incerto recenset, *Gg. Mos. b. Maimon* p.59 n.38 ed. non novit.]

SPURIA.

41] איסור והיתר (הארוך) *De illicito et licito* [major]; cum Animadvv. per Asarja b. Simon 4. *Ferr.*, *Abr. Usque* (קריה, fer. II.11. Adar II.) 1555.

42. — cum Notis MS.

[*W*³ ad. 1775e. *Rof. Ferr.* p.41. Auctor discipulus suppositor Israelis Isserlein (Saec. XV.), v. *Asulai* II p.10, adde I p.140 sub רמב"ן, ubi Jona posterior, cf. *Zz. Z. G.* 161, cf. *B. Beer*, *Litbl.* IX,807; *Zedner* loco modo citato.]

43. — u. s. 4. *Prag.* (בשר בחלב) 1784.

5860 JONA b. Gerson.

פירוש *Comm.* in תוספתא N.4087 (1799).

JONA b. Jesaia v. Jona Teomim *Avus*.

5861 JONA b. Josef. [Auctor et op. suspectiss. *Plant.* ap. *W*³839.]

1] קול יונים *Vox Columbarum*, Conce.

4. *Salon. s. a.*

JONA b. Josua v. Jona Teomim *Nepos*.

5862 JONA Land-Sofer (*Scriba provinciae*) b. Elia, Pragensis [Mrt. aetate nondum matura A.1713 sec. *W*³835f.]

1. בני יונה *Filii Jonae* De constitutionibus ad volumen Pentat. spectantibus 4. *Prag.* 1802. [Cf. lib. סאורי אור citatum ab Elia b. Asriel ap. *Asulai* II p.84. Corr. A.1803 ap. *Rebenst.*]

2. כנפי יונה *Alae columbae* (seu *Jonae*) Nov. in Jos. Karo: *Mens.* II f. *Prag.* 1812.

3. מעיל צדקה (שו"ת) *Pallium justitiae* Resp., acc. Mathematica nonnulla; edid. Jomtob b. Jona Bunzlau (Landsofer) [anon.]

4. *Prag.*, Jehuda et Lipmann, fill. Mos. Bak (פלאוה) 1756.

[Nomen auctoris laudant approbationes, cf. *Asulai* I. c.]

4] צוואה *Testamentum* ethice; ap. Abraham b. Reuben: *Via bonorum* q. v. [*W*³835f] (1717).

5863 JONA b. Moses Benjamin Seeb, Archisyn. טרלא prope Lublin.

1. עלה דינה *Folium columbae* (seu *Jonae*) Nov. in tract. Talmud. nonnullos Ord. Nesikin; corr. Samuel b. Jakob פפיש Cracov., Judex Fürth [*W*³839d] f. *Fürth.*, typogr. defuncti Josef b. Salman Schneior (עלה זית כפיה, fer. III.3. Kislew-20. Tebet=17. Jan.) 1693-4.

5864 JONA b. Moses Sobrtin. [Saec. XVIII.]

חנך קטן v. inter Anon. N.3543.

5865 JONA Teomim [*Avus*] b. Jesaia. [Rabb. variis locis per 53 annos, mrt. Metis 16. April. 1699, sec. *Zz.* ap. *Liebermann*, Deutsch. Volkskalender 1853 p.68. *Carmoly* (ap. *Jost*, *Annal.* II p.80) ex necrologo(?) Metensi 26. Schebat 1670 [non 1630 ut Rev. or. II,172] se accepisse praetendit! (cf. op.2). Opus MS. (*W*³p.375) v. in Cod. MS. *Opp.* 596Q. — Filii Nostri sunt Chiskijja Teomim, Isak M. Fraenkel et Josua Ph. Teomim.]

1] נמוקים *Annotationes* in David b. Samuel: *Ord. aurei*, in *Mens.* IV. q. v. [*W*³842] (1692).

2. קיקיון דינה *Kikajon Jonae* Nov. in 3 tract. Talmud., acc. nonnulla nepotis, Jonae Teomim 4. *Amst.*, Uri Phoebus

(השטם יונה, *fin. fer.* V.2. *Schebat* [פיוה] 1669-70. [*W*³ ed. 1677 se vidisse praetendit.]

3. — cura Eliae b. Asriel et fratris Nisan [*W*¹⁻⁴] f. *Han.*,

Bashuysen (חסד לא חכמה) 1712.

[Compend. חכמה 8. *Amst.* 1713 ap. *W*³ ex homonymo op. Jakob Chagis (q. v.) effictum vid.]

JONA TEOMIM

5866 JONA Teomim [*Nepos*], seu Chajjim Jona b. Josua Pheibel (Fraenkel), Rabb. Premisl. Zülz et Breslau, antea gener Dav. Oppenheimer, tunc gener R. Hirsch b. Benjamin, Rabb. Berolin. [Cf. *W*³1823b sub patre et v. ad op.1.]

1. חידושים *Novellae* De jure sic dicto נרמי et Excerpta de testimoniis ex lib. סדר משנה *Ordo Mischnae* in Maimonidem

f. s. l. e. a. [*Jesn*. 1723].

[Libellus ff.16, quorum pp.5 addenda et corrigenda exhibent, appendicis instar excusus est una cum (ancest.) Salomo Loria: *Mare Salomonis* in tract. Baba Kamma (q. v.), ut initio diserte notatur (et v. infra), unde frontispicium non exstare vid., ut ex Cod. *Opp*. 787F. et *Mich*. 3812 concludere licet, tit. עלה דינה in ed. repetita 1807 (*Mich*. 3811) ab Editore arbitrarie vel errore adjectus. Contra animadvers. Nostri in Sabbatai Kohen dissertationem apologeticam inseruit Meir Eisenstadt f.39b *Novellarum* in Baba Kamma (1729), qui initio libellum nuncupat: קונטרס הנדפס בחדש... וחבר לאוהל אחד עם ספרי ים של שלמה שנדפסו מחדש, Comitt. denuo (i. e. nuper, cf. praef. excusatione juvenutis defendit: ודנתי אוהו לכך וכו' [שכל דבריו דקטנאות היא וילדות הינה בו].

2] חידושים *Novellae* in tract. Talmud. Schebuot N.1865 (1724).

JONATAN Alexandersohn v. J. Alexandersohn.

JONATAN b. David v. Jonatan Kohen.

5867 JONATAN Eybenschütz (seu Eibenschütz, in Moravia) b. Natan, Rabb. varr. locis. [Natus Cracoviae A.1690 (*Rof.*, Diz. p.96, non 1696 ut Litbl. X,505), mrt. Altonae fer. III.21. Elul 1764 (v. epitaphium ap. *Blogg*, ס' החיים p.306), cf. *Jost*, Isr. Annal. II,96, ubi *Carmoly* nonnulla Nostri MSS. se possidere praetendit, alia exstant inter Codd. MS. *Mich*. Benjakob ad *Asulai* I f.35 more suo ablegationes ad titl. אהבת יהונתן בני אהובה, יערה דבש neglexit. — *Effigiem* exhibet: *Voigt*, Abbildungen böhmischer und mährischer Gelehrten p. penult, sec. *Lebrecht*, Litbl. V,248 n.3.]

1. אהבת יהונתן *Amor Jonatanis* Comm. in Haffarot a discipulo congestus

4. *Hamb.* (וראו ושפחן) 1766.

2. בינה לעתים *Intelligentia temporum* Nov. in

Mos. Maimonid. de festis et tract. Talmud. Beza; ed. Hillel Stampf b. Loeb

4. *Wien.*, *Schmied* (וליהונתן) 1797.

3. בני אהובה *Filiä amatae* in Mos. Maimonid. de mulieribus etc.; edid. nepos Gabriel Eybenschütz b. Natan. III Ptes. f. *Prag.*, *Scholl*. 1819.

4. חידושים *Novellae* in Mos. Maimonid.: *Repet. legis* de festis cum ipso textu

4. *Brl.* (כי טעמה) 1799.

5. יערה דבש *Favi mellis* Conec. jucundissimae. II Ptes.

4. *Karlsruhe*. 1779,82
[P. I A. א[בין] א[בין], P. II A. ה[בין] א[בין], i. e. 1782, omissum ap. *Carmoly*, l. c., *Rebenstein* 436 et *Mich*. 1788.]

6] כרחי ופליח *Kreti et Pleti* Comm. in Josef Karo: *Mens*. II usque ad § 111 q. v. (1763).

7. לוחות העדות *Tabulae testimonii* Apologia contra accusationes cum documentis variis

4. *Alton*. (שרה, *fin*. 18. *Tammus*) 1755.

[Controversia praecipue inter Nostrum et Jakob Emden (q. v.), per libellos varios continuata.]

8. תפארת ישראל *Gloria Israelis* Nov. in Jos. Karo: *Mens*. II de menstruatione

4. *Karlsruhe* (טוב וישר) 1773.

9. חריג מצוות 613 *Praecepta* sec. Maimonid. et Nachmanid. rhythmice 8. *Prag.* (דיהונתן) 1765.
[Corr. A.1760 ap. *Dukes*, Zur Kenntniss p.142.]

10] *Epistolae* ad Josua, Rabb. F. a. M., et recommendatio Mendelssohnii (A.1761); III,32.230 et III,224 Collect. כרב חמר N.3595.

JONATAN b. Isak v. Jonatan Winkler.

5868 JONATAN b. Jakob Budensis. [In expugnatione Budaë (A.1686) captum redemerunt Judaei Nikolsburg. Senex (הישיש) nuncupatur in op.2. A.1693-4 edid. Menachem Asarja: *Decem tractatum* septimum (*W*³846), unde *Jüd. Typ.* p.87.]

1] Ein schön neu deutsch בוך בעשה בוך, v. inter Anon. N.3904 (1697).

2. קסת יהונתן *Calamus Jonatanis* Ethica et aetetica ex variis libris collecta [*W*³]

4. s. l. [*Dyhr.*] Sabbatai s. a. [1697].

[Approb. David Oppenheimer et Hirsch Spitz data Nikolsburg mense Sivan ה[בנה]. Locum *Sulzb.* sistit Cat. ms. ad *Opp*. 1503Q. proper lib. annexum, exque eo repetit *Mich*. 3840! — Excerpta in Cod. MS. *Uflb.* ap. *W*³ parum abest, quin ad Jonatan Winkler (q. v.) retulerim.]

LOEWE

- ib.* p.20. — הפלה (Vratislaviensium ad bellum proficiscentium) *ib.* p.99. — אנרה בענין הלוח והמונה *ib.* p.104. — פשפש *ib.* p.118. — חידה *ib.* p.119. — הלצה („Wortspiel“) *ib.* p.119. — Nostri *ib.* p.158. — [Brl. 1794] recens. ab eodem *ib.* p.158. — Nostri: „Schreiben an die Mitglieder sämtlicher חברה הפלה“ [1794] recens. ab eodem *ib.* p.160. — הפלה (Borussorum in pacem cum Gallia) *ib.* p.183. — ירא דעה, et למלשנים (*Lessing*, Sinngedichte n.103) et למנה סופר עז פנים *ib.* p.192. — שאלה והשוכה et ביון היופי (*Lessing ib.* n.107) *ib.* p.193. — על המכתמים *ib.* p.194. — in מצבה יוסף (*Lessing ib.* n.153) *ib.* p.196. — יזרון אנשים (epgm.) *ib.* p.275. — Sub monogr. י--ל: Recens. lib. ספור ספר *ib.* p.360. — Recens. lib. ישיבי חבל *Hirsch Diernburg* V,282. — Rec. lib. בעשה העהעים ed. Czenstochau [F. a. M.] VI,28. — Sub --י--ע Recensio *D. Friedländer*: Gebete d. Juden III,38. Cf. quoque י...ע et ...פ...ע supra p.578. Cf. quoque M. Levin?]
- 6176 LOEWE (Louis) Dr., Oriental Linguist to the Duke of Sussex. [„Eliaser Levi“ (ap. *Edelmann*, חברה ננוה f.25a) ex Zülz, nunc Paedagogus Brightonii. Cf. *Zz.* ad Benjamin p.301 et „biogr. Skizze“ per K. G. Nowack ap. *Klein*, Museum 1842 p.253.]
1. The origin of the Egyptian language proved by the analysis of that and the Hebrew
S. *Jnd.* (1837).
 2. יהוה (קדושים ההו) A Discourse delivered in the Spanish and Portuguese Jew's synagogue on the day of the funeral of H. R. H. Prince A. F. Duke of Sussex (4. Iyar 5603, 4. May 1843)
S. *Jnd.* (1843).
- 6177 LOEWENGARD (M.), Rabb. Jebenhausen (Württemberg).
1. Jehova, nicht Moloch, war der Gott der alten Hebräer. Entgegnung auf Ghillany's Werk: „Die Menschenopfer der alten Hebräer.“
S. *Brl.* 1843.
- 6178 LOEWENSTAMM (Mardochai b. Arje Loeh). [Fratrem vid. sub Abraham Löwenstamm. Cf. *L. Philippson*, Allg. Zeit. d. J. 1837 p.448.]
1. שירי הבחינה *Carmina perscrutationis* 38 carmina, quorum ultimum in 13 articulos fidei; acc. הגון לבי *Meditatio cordis mei* adhortatio ad animam
S. *Bresl.* (בשיר הבחינה) 1832.
- 6179 LOEWENSTEIN (L. H., seu Jerucham Loeb). F. a. M.
- 1] Vers. Germ. et Comm. hebr. in Proverbia; una cum textu N.975 (1838).
 - 2] Expositio vocum exoticarum in Sal. Isaki in Pentat. N.990 (1847).
- 6180 LOEWENTHAL (Moritz, seu Moses b. Simcha ex Familia Knobel), Dr.
- Hiob. Praktisch Philosophie, oder klare Darstellung der im Buche Hiob obwaltenden Ideen; nebst wortgetreuer rhythmisch gegliederter Uebersetzung und fortlaufendem Comm.; una cum textu N.988 (1846).
- 6181 LOEWI (E.).
1. Rede. Bei der feierlichen Andacht des 21. Juni 1815 in der Synag. zu Inowraclaw gesprochen und zum Besten der bei Belle-alliance verwundeten k. preuss. Krieger (sic) herausgegeben
S. *Bromberg.* [1815].
- 6182 LOEWI [S. ?], Dr., Rabb. in Fürth.
1. Predigt zur gottesdienstlichen Eröffnung der Versammlung der israelit. Abgeordneten des Rezat-Kreises, gehalten... zu Ansbach 14. März 1836
S. *Ansbach.* 1836.
[Ap. *Gg.*, Ztschr. II,414 male Löwy, cf. *Philipps*. A. Z. d. J. I,457.]
- 6183 LOEWISOHN (Salomon). [Natus urbe Moor in Hungaria A.1798 (sec. Litbl. I,10), vel 1796 (sec. *Zz.* ad Benjamin p.294), dein Prague (v.op.4), mrt. Vindob. A.1821.]
1. מחקרי ארץ *Perscrutatio terrae* Geographia Palaestinae
S. *Wien.* 1819.
[Prima hebr., sec. *Zz.* I. c.]
 2. — s. t. ארץ קדומים *Terra priorum* ed. auct. per J. S. Kaplan. II. Voll. S. *Wilna.* 1839.
[Cf. Litbl. I,625 sq.]
 3. מליצת ישורון *Rhetorica Jeschurun* Rhetor. et poetica exemplificata locis Biblicis etc.
S. *Wien.* 1816.
 4. שיחה בעולם השמימי Discursus inter David Kimchi et Joel Löwe de Gramm. hebr.. Dialog. 1 et 2 (ex tribus); IX(3), 11.36.69. (4) 52. X(2), 21.93 Collect. מאסף N.3713
 5. Vorlesungen über die neuere Geschichte der Juden
S. *Wien.* 1820.

L O E W Y S O H N

L O E W Y S O H N = Levisohn q. v.

⁶¹⁸¹ LOKMAN, seu *Loqman*, *Locman* (لُقْمَان).

[Fabularum Arabicorum auctor fictus, cujus nomen respondere hebraico בִּלְעָם Bileam, teste lib. דְּנִיךְ (N.3546), optime observat *Dernburg* (p.9, cf. quoque auctores citatos in „Manna“ meo p.102), qui etiam originem fabularum exstantium Christianam demonstrat. Nostro inter Hebraeos locum fecit *Bart.* et hinc *W*¹1354. Vers. hebr. *Lund.* 1819 notatur Litbl. I,141 ex *Heidelberger Jahrb.* 1840 Jan.]

1) Fables, le texte accompagné d'une version Française etc. par J. Derenbourg [i. e. *Dernburg*] q. v. (1847).

2) — Der Mensch und der Löwe, aus d. Französischen hebr. v. J. L. Jeitteles q. v. (1829).

⁶¹⁸⁵ LOLI (Samuel Chajjim b. David), Goriziensis.

[Mrt. 33. Omer 1843, v. *Luzz.*, *Biblioth.* f.4b (cf. ap. *Polak*, *Oostersche Wandel.* p.23, *Reggio* בְּכֹרֵי הָעֵתִים 1845 f.3a), ubi nomen לולי seu לאלי explicatur, ergo non לופי „*Luzzi*“ ut *Delitzsch*, *Zur Gesch. d. h. P.* p.94, nec „*Luzzatto*“ abbreviatum, ut nos suspicati sumus supra p.525.]

Varia in *Collect.* בְּכֹרֵי הָעֵתִים 3429. [שיר מִזְמֹר שיר יִירֵדוּ וְיִחַי מְחֹלֵי שיר יִירֵדוּ שד"ל בחלוֹתוֹ וְיִחַי מְחֹלֵי שד"ל לִירֵדוֹ VIII,167. — שיר יִירֵדוּ XI,165.]

LOMBROSO v. Isak Lombroso et Jakob Lombroso. [Abraham auct. *fict.* v. sub Samuel Ibn Jachja.]

LONDON v. Eljakim London et Jakob London et Salomo London.

LONG = Le-Long q. v.

LONGO v. Saadja Longo; et cf. sub Josef Aruch.

LONSANO (LONZANO) v. Abraham Lonsano et Menachem Lonsano.

LOPEZ v. Isak Lopez.

LOQMAN = Lokman q. v.

⁶¹⁸⁶ LORCKIUS.

1. Bibliotheca Biblica sereniss. Würtenberg. Ducis, olim Lorciana, edita a J. G. C. Adler (cum permultis additt. MS.) 4. *Alton.* 1787.

LORIA v. Isak Loria et Isak b. Obadja et Mardochai Loria et Salomo Loria et Saul Loria.

LORKI v. Josef Lorki et Josua Lorki.

⁶¹⁸⁷ LOSCHI.

Notte [ex Angl. per Young] II l'amicizia; cum Vers. hebr. p.57 ap. J. Almanzi: *Meditatio in cythara* q. v. (1839).

LOSER = Lasar q. v.

⁶¹⁸⁸ LOSIUS (Jo. Justus), Hildensis.

1. Biga dissertationum, quarum prima exhibet סֵפֶר הַפֶּחַח sive lib. *De Pomo* Aristotelis etc. ex Arab. lingua olim in Ebreaeo-Rabbin. translatum a R. Abraham [Ibn Chisdai] Levita [hebr. et] nunc Lat. versum et notis illustratum. Altera ostendit consensum Kabbalistorum cum philosophia Academica et Peripatetica per V capp.; cum praef. Jo. Henr. Maji 4. *Giessae Hassorum*, ap. *Henningum Müllerum.* 1706.

[Pp.96+52, Annot. in op.1 (proprie introd. 5 §§) p.20-50, ubi p.26 Catalogus opp. Aristot. (q. v. op.9) Arab. lit. Arab. ex *Herbelot*, dein Annot. speciales p.51-96. Cf. *W*¹p.57.218.]

LUBLIN v. Meir Lublin v. Samuel Auerbach.

⁶¹⁸⁹ LUDOVICUS, seu LUDWIG (Christianus).

Vers. Lat. tractt. Mischnicorum Bikkurim cum Comm. Maimonidis, Chagiga partim cum Comm. Obadjae Bertinoro et Horajot N.1606 (1696).

⁶¹⁹⁰ LULIANE (לוליאני = *Giuliano*?) - Schalom Casset b. Samuel. [Bases et Rases ap. *W* error typogr.]

1. דֶּרֶךְ יִשְׂרָאֵל *Via recta* quam tenere debent Mantuani quoad tributa etc. Charta magna (ff.8). 4. *Mant.*, in *aed. senis Jeh. Sam. Perugia et Fill.* (שְׁלוֹמִי ser. I.11. *Tischri*) 1625. [*W*¹1353c = ³p.1181 n.140c; *Zz.* Z. G. 260: A.1626. Cf. סֵפֶר הַגִּיטָּו N.3965.]

⁶¹⁹¹ LUNDIUS (Dan.). [Varios ex Committoribus.

Rabb. in libros Biblicos edid. A.1705-11 per Disst. mihi nunquam visos.]

Vers. Lat. tract. Mischnici Taanit [ex ed. 1694] recusa per Surenhusium; una cum textu N.2012 (1698-1703).

LUNDSCHÜTZ

LUNDSCHÜTZ, LUNTSCHÜTZ = Lentschütz q. v.

LUZZATTO v. Efraim Luzzatto et Moses Luzzatto et Simcha Luzzatto (et v. Sam. Ch. Loli).

⁶¹³² LUZZATTO (Philoseno, אהב נר). [Natus 10. Julii 1829, mrt. 25 Jan. 1854, ut legitur sub effigie post mortem Patavii aeri incisa. Nomen accepit a libro patris S. D. Luzzatto, sequ. Nostri nonnulla leguntur in *Journ. Asiat.*, v. *Zeitschr. der Deutsch.-morgl. Gesellsch.* VIII, 632; cf. „Jüdisches Athenäum“ 1851 p. 128.]

1. Le Sanscritisme de la langue Assyrienne 8. *Pad.* 1849.
2. Notice sur Abou Jousouf Hasdai [Chisdai] Ibn Schaprut 8. *Par.* 1852.

⁶¹³³ LUZZATTO (Samuel David b. Chiskijja, seu Ezcechia, compend. ש"ל), Prof. in Collegio Rabb. Patavino. [Tergestinus, natus 25. Augusti 1800. Autobiographiam promisit in fine dissertat. de familia Luzzatto ap. *Busch*, *Jahrb.* VI, 116, sed annuarium illud non continuabatur, nonnulla ex vita sua enarrat כ"ח חסד 1, 179, VII, 55 et cf. ap. *S. Sachs* כ"ח VIII, 87. De cl. auctoris communicationibus in usum hujus Catalogi v. praef. nostram.]

1. אבני זכרון *Lapides memoriae* 76 epitaphia Toletana antiqua, ex apographo Jo. Almanzi, cum Annot. et Praef., acc. Jakob Ch. Pardo: *Comm.* in Micha partim et Jo. Almanzi *Elegia* etc. 8. *Prag.* 1841.

[Cf. recens. *Rpp.* כ"ח VII, 242. Ordine chronologico enumeratio inserta ap. *Zz. Z. G.* 405 sq.]

2. אהב נר *Philoxenus* „sive de Onkelosi,“ chaldaica Pentateuchi versione, Dissertatio hermeneutico-critica etc., acc. (p. 85) Appendix, ubi de Lingua Syriaca, ac de Syriasmis in chaldaicis Paraphrasibus disseritur etc., et coronidis instar (p. 122) chaldaicae Psalterii versionis, ex perraro Psalterio octaplo Justiniani [N. 25. 1129], emendatio adiungitur“ [hebraice]

8. *Viennae.* 1830.

3. בית האוצר „*Bibliotheca*, in qua hebraica ejus scripta exegetica, philologica, moralia, poetica atque rariorum Codicum hebr. notitiae et excerpta continentur“ Fascic. I [sumpt. et cura J. H. Schorr] 8. *Leopoli.* 1847.

4. בתולה בית יהודה *Virgo filia Jehudae* „sive

Excerpta ex inedito celeberrimi Jehudae Levitae *Divano*, praefatione et notis illustrata“

8. *Prag.* 1840.

[Cf. sub Jehuda Levi et Abraham Ibn Esra: *Porta coel.* op. 66 (p. 636), cf. sub Isak Latif.]

5. דיבור „*Dialogue sur la Kabbale et le Zohar* et sur l'antiquité de la ponctuation et de l'accentuation dans la langue hebraïque“ [hebr.]

8. *Gorice.* 1852.

- 6] כנור נעים *Cythara amoena* Carmina hebr., partim versa ex auctoribus variis [ut *Anacreon* ex Ital. *Rogato*, *Boetius*, *Casa*, *Marini*, *Metastasio*, *Petrarca*, *Silvio*]; appendicis instar [vel etiam seorsim 8. *Wien.* 1825] ad P. VI Collect. בכורי העהים N. 3429.

- 7] Annot. ad Moses CH. Luzzatto: *Turris munita* q. v. (1837).

- 8] Epistola ad G. Brecher de lib. *Cusari* Jehudae Levi (ad init. P. II) q. v. (1839).

- 9] Carmina et Epistolae (Disst.) variae ap. G. Polak: *Oostersche Wandelingen* q. v. (1847).

[Carmina (שרים) Sect. I p. 6; Disst. sunt praecipue de Punctuatione a communi discrepante p. 26. 36 [cf. *Jüd. Lit.* 413, *Ewald*, *Jahrb. d. bibl. Wiss.* 1849 p. 166, *Davidson*, a Treatise on Bibl. Criticism I, 47 et ad Cod. *Reggio* 60]; de auctoribus *Tosafot* [N. 4085] p. 42; de sectionibus Biblicis p. 48 [*Jüd. Lit.* 413 n. 48]; de *Machsor* Germanorum etc. p. 50; de David Vital (p. 56. 64), Elasar Kalir (p. 58). Collect. de Saadja Gaon et David Mokammez ex Jehuda b. Barsillai p. 69, Historia ex Jakob Levi p. 79 — Comm. Nostri in pericopen משפטים (Exod. XXI, 1 sq.) insertus est p. 1 lib. בן נרני per G. Polak (1851) q. v.]

- 10] Epistola de scriptura Samaritana; ad init. R. Kirchheim: *Vineae Samariae* q. v. (1851).

[Cf. quoque praef. Kirchh. ad N. 2055.]

- 11] Varia in Collect. בכורי העהים N. 3429. [אגדה שמות נרדפים (כולל de Synonymis hebr. VI, 25; VII, 147. 151; VIII, 86. 141. 149. 154; IX, 82. — כנור נעים v. supra op. 6. — ביאור קפה וריוח בקדוק VIII, 95. — אגדה ז"ל הבדלה ב' ענינים משורש אחד il. p. 108. — דרוש לנער il. p. 109. — בחקירה הלוקי הוראות il. p. 112. — ענין שלם אלהים il. p. 122. — מכתב il. p. 166. — שדכ"ל אל שדכ"ל (i. e. ad S. Ch. b. D. Leli q. v.) IX, 76. — כללים חדשים בקדוק il. p. 91. — אגדה ז"ל ברכה יצחק il. p. 105. — אגדה ז"ל שמה ל"ב il. p. 110. — קפה לשונה שלשן הכמים (Lexidion il. p. 117. —

LUZZATTO

- Talmud.) *ib.* p.123. — *בן יכבד אב* in patrem mort. Chiskijja *ib.* p.175. — *כמנחה פרנסי הקהל* קינה על (במנחה פרנסי הקהל) קינה על *ib.* 179 [mrt. est magister Nostri ille 11. Kisl. 5586 = 21. Nov. 1825, in chronost. אל אברהם לך lit. ה' non in computum sumenda est, typus est minor in ed. separata cum Vers. Ital. rhythm. *Trieste* A.1826]. — *חפלה לרפואה* חפלה לרפואה XI,167.]
- 12] *Varia* in Collect. כרם חמד N.3595. [Epistolae (inde ab A.1829) I,16.71.106. — *Expositio* mathem. in Abraham Ibn Esra: *יסוד מורא* II,70. — *De Job* ed. Blumenfeld *ib.* p.119. — *Annot.* in P. I *ib.* p.129. — *De colleg. Rabbin.* *ib.* p.147. — *De Israel* בעש"ט etc. *ib.* p.149. — *Synonyma* *ib.* p.162. — *De Pinner* (q.v.) *ib.* p.174. — *De compositione Mischnae* etc. III,61. — Abraham Ibn Esra: *Comm. brev. in Exod.* [q.v. op.11] *ib.* p.173. — *Recensio* Dukes: *Ehrensäulen* *ib.* p.181. — *Varia praecipue de Machsor Vitry* *ib.* p.200. — *Varia* *ib.* p.208. — *Bet Schammai et Bet Hillel* *ib.* p.219. — *Exegetica* *ib.* p.225. — *Ex Machsor Vitry aliisque Ritualibus MS. et excusis excerpta* etc. IV,23. — *Ex הרשיש* et *Divan Mosis Ibn Esra* *ib.* p.65.80. — *De Sal. Isaki et Abr. Ibn Esra* (Gallis et Hisp.) etc. *ib.* p.131. — Abraham Ibn Esra: *Epist. Sabb.* cum *Annot.* *ib.* p.158. — *Observ.* et *תנאים ואמוראים* סדר (N.3971) *ib.* p.174. —

- Carmen* in *Rapoport* *ib.* p.258. — *Observ.* in P. III epist. 5. *ib.* p.287. — *Epistola Abraham Maimoni* [v. Samuel Saforta] V,9. — *Omissiones* in edd. David Kimchi in *Psalmos*, *Excerpta ex Jona Ibn Ganach Lex. et Menachem b. Saruk* *ib.* p.26. — *Responsa et Carmina ex MSS. excerpta* VII,19. — *Excerpta varia praecipue ex Josef Kara (Sabbatai Donolo)* etc. *ib.* p.53. — *Varia praecipue de MS. ad instar ילקוט* et de P. II *Jesaiae* *ib.* p.214.]
13. *Prolegomeni ad una grammatica ragionata della lingua Ebraica* 8. *Padova*. 1836.
[P. I (Origine e progressi della gram.) *Scriptores recenset de gramm. hebr.; quae supplementa feruntur ap. Fürst, Litbl.* II,787 plerumque jam ap. *Nostrum leguntur!*]
14. *Il Giudaismo illustrato nella sua teorica, nella sua storia e nella sua letteratura. Fascic. I* 8. *Padova*. 1848.
15. — *Fasc. II. Lezioni di storia Giudaica* 8. *Padova*. 1852.
16. *Calendario Ebraico per venti secoli esteso con nuovo metodo* 4. *Padova*. 1849.
17. *Grammatica della lingua Ebraica. Fascic. I. II* 8. *Padova*. 1853,4.
- 18] *Nachträgliches über die Targumim; ap. A. Geiger: Zeitschrift* etc. V,124 q.v. (1844).

103*

MACHIR

primum p.98-102, dein vero (rescissis his pagg., ubi nunc p.97b sq. alia leguntur) p.161 sq. partim retractatam (v. ad op.6). Sed passus ille initio lib. III glossae speciem fert, unde nihil ex eo solo concluderim. Neque ulla est ratio, cur Machir ille supposit. idem feratur (*Ref. Diz., Ghirondi* p.262!) ac superior „Machir b. Abba-Mari b. Machir b. Todros b. Machir b. Josef b. Abba-Mari,“ auctor lib. ילקוט in Proph. et Hagiogr. plurima (*W¹⁻³*1419), v. ad Cod. *Opp.* 173F. et *Scalig.* 7.]

1. **אבקת ריח** *Pulvis aromatarii* Collectio opusculorum, praecipue eschatologica, libri III. Editio secunda; acced. in fine *Carmen* in sponsam (... השקוהו) (שירי בן חכם ישמח אב ואם אל השקוהו), inscript. כלך יפה רעיהי (*Cantic.* IV,7) in Thema (*Motto*) אם לככי יט וכרך נשני אם אשכחה יפך השכח (אם אשכחה מראך מראה אלהים. ימיני intercalaris: אם אשכחה יופך חשכח ימיני) (ff.13)

4. *Rimini,*

Soncinates. A. III. Clementis VII. (עורי) 1526.

[*W¹⁻³**1420. *Ref. Ann.* p.30 n.173, cf. p.51 n.14.

Ed. extremae raritatis; expl. *Opp.* 1336Q. initio impf., perfectum exstat in Bibl. *Upsal.* (*W³*) et *Leydensi.* — Ed. correctior fertur (ראו) הראינו בהנהגה מה שלא ראוי הקורמים בהדפסתו priore, quae plane ignota, si enim ad ed. 1515 (op.6) spectaret, certe nostra integrior venditaretur. Ed. cum sequi. non contuli, quam *Ref.* (ad Cod. 119) Venetā quoad Antichristiana (paucissima quidem) pleniorē dicit. —

Analysin (cf. *Serap.* 1851 p.45, recus. ap. *Jellinek*, Mos. de Leon p.41) habeas brevem collectionis, adnotatis vel fontibus vel particulis majoribus seorsim hebr. aut ex Versione recensis; foliorum numerus ad ed. frequentiorē Amst. (op.5) spectat, ubi jam in frontisp. legitur praef. auctoris seu collectoris, ubi de tituli ratione. Indicem excipit Lib. I — isque totus hebr. et Lat. ap. A. Mulsium q. v. (1653), — ejus Pars I, incip. יהברך שבו של הקב"ה, de 10 gradibus, desinens (f.2b) עשר דברות ומעלות הללו (f.2b), desinens vid. verbis וגו' ולהלה וגו' (f.4b), ex ed. 1540 versiculum (*Zeph.* III,20) exscribit *Fisem-menger* II p.716, ubi jam inde a p.698 hebr. et Germ., hebr. quoque modo recudit *Jellinek*, Bet ha-Midrash P. II (1853) p.58, ubi loco וגו' clausula substituitur

typographica. Talia sed breviora ex מדרשי Hai (q. v. p.1027 ad ¹) excerptisse *Jakob b. Jehuda Chassan* ex *Londres* (cf. *Zz. Z. G.* 95.162) monet *Benjakob* l. c. p.164 (primum p.101). Totam P. I usque ad passum laudatum Germanice exhibet lib. *Deutsch Apothek.* v. sub Naftali Pappenheim (1647 etc.). Signa (et forsā alia ex collect. nostra) Germ. in lib. רוזנארטין N.4035, et inserta lib. ישועה ונחמה ed. 1691 N.3580 (cf. infra). Pergit lib. noster עשר וכנגד אלו עהיד הקב"ה ליסר את ירושלים בעשרה עשרה גאולי הנחמה (cf. ישועה ונחמה N.3578 sq.), desinit סליקן מלחמות המשיח clausula לבנו מיראהך אל תקשיה „explicunt *Bella Messiae*“ ad totam P. I spectare vid. — P. II מדרשו מרבותינו ול דעו לכם כי כחוכ וחהס incip. (ובריש פסיקה,) collecta, citat quoque auctorem Hymni הבבלי [i. e. Salomo b. Jehuda], scil. passus duos conflatos, et ut vid. corruptos; finis ... זמן שמזקנים — Lib. II constat 4 ptibus., quae respondent § 2-6 lib. *Anima sapiens* Mosis de Leon (q. v.), ut primus observavit *Zz.* ad Benjamin p.248, sed paullo locupletiores, praecipue legitur hic passus finalis exstans in Codd. tantum MS. libri Mosis, ut etiam *Carmen* libro nostro praemissum; cui adjiciuntur 2 versiculi: מברר, legitur in fronte libri Mosis de L., cujus nomen Moses duabus hic omissis lineis exprimitur in Cod. *Almanzi* (ap. *Jellinek*, Beitr. II,71) et sic in Cod. *Reggio* 22⁵, forsā duae haec postremae tantum Mosi pertinent, praecedentia enim leguntur quoque in fronte op. Arab. MS. *Jehuda b. Nissim Ibn Melka* ap. *Zz.*, ubi ante הקור דורי legitur גרה איצ"א, alterum quoque, “ et procul dubio ex eodem op. (non ipso descripto) in Cod. MS. *Opp.* 990Q. De Vers. hujus libri Germ. v. sub Moses de Leon et v. infra op.6. — Lib. III P. I (f.23a) de הלכה למשה מסיני; P. II v. sub יצירה האדם N.3575; adjecta particula de רמ"ח אברים P. III גימטריה שבחורה רמ"ח אברים.

2. — u. s. 4. *Augsb.* (“sic”) 1540.

[In lit.: „excusum per typographos laudatos in fine libri,“ sed expl. *Opp.* 1395Q. ultimo fol. destitutum, neque in Cod. *Mich.* 40 nominantur, ubi carmen adest, ut in ed. praeced. *W¹*: A.1540, *W³*: „A. tam obscure expressus est, ut non videam, quod ש"י inde A.300 exculpserit“ (!); *Ref.* ad Cod. 119 (cf. sub ed. I), *Ann.* p.64 n.180; lib. stamp. p.54 A.1546 sistit, addita lit. *waue*, in *Diz.* A.1540.]

3. — (omisso carmine in fine) S. Ven., *Giorgio de Cavalli* (fin. 13. *Tischri* שכו) 1566.

MACTATOR

- 4] — Ed. altera paullo differens *u. s.*
[*W*^{1.3} nram recenset ed., ff.40, sed concessit mihi
cl. Zz. expl. sine tit. (forsan idem quod olim habuit
Wagens., v. *W*⁴) item ff.40, sed f.2a inscriptio lit.
maj., desinit הקק בענין. Ed. *Ven.* 1597, quam prae-
terea recenset *Sabb.*, procul dubio ex *Buxt. (Bartol.)*
petita, qui שנו pro שנו legit, ut recte observat *W*⁴.]
5. — (ff.26)
8. *Amst.* (חסד למשיחו לרד ולורעו) 1716(?).
[*Typotheta Nehemia b. Abraham* tantum A.1721-7
ap. *Josef Dajjan* innotuit, neque ed. ap. *W* recensetur,
unde forsans in chronost. nonnulla majora esse debent.
Mich. 41: A.1696 err. typ.]
6. — (Lib. II et III P. I-II tantum) s. t. סודות
גדולים מחכמי האמה *Mysteria magna sapien-*
tum veritatis (ff.14) 4. *Constant.*,
sub Selim (fer. III.15. *Kislew* ליצירה (הרע"ו) 1515.
[In tit. legitur: אשר הוציא הח' השלם
ומשפט אשר הוציא הח' השלם, et judicium quod protulit
sapiens perfectus Abraham Sacuto cujus anima sit
etc., ejus ergo forsans *Constellatio* seu judicium astro-
logicum de fine mundi adiciendum erat, in ed. sequ.
loco verborum laudatorum substitutum est: חכמו ההם
... השלם, quem (librum) composuit etc.] Ille
ergo auctor fertur ap. *W*, qui ed. sequ. tantum novit,
et ex Cat. vet. *Rof.* Ann. p.12 n.58 (ubi 1516), *Diz.*
(p.335), *Zz.* Z. G. 385e; operis fontem detexit *Zd.*
A.1849, et cf. *Serap.* l. c.; *Benjakob* vero l. c. p.165
in passu inserto de libro nostro (qui antea non ex-
stabat p.101) et in epigraphi nova p.166 rem rursus
confundit, nedum ea legisse vel intellexisse vid., quae
ex ed. nostra antea retuli. Habuit ille prae oculis לנפש
ed. *Wilna* 1799, quae ex ed. plane ignota
Mant. 1556 sese recusam fert, ibique sec. *Ben-*
jakob p.165 ordo inversus, et ex libro II tantum
P. II-IV. Ed. nostra, rarissima (*Opp.* 1383Q., *Sa-*
raval 1348, expl. impf. in *Mus. Br.*) ff.14 orditur
carmine (de quo ad op.1) et parte I libri, qui in edd.
perfectis secundus, ex libro III tantum P. I (החלק
f.12b) et II exstant. Legitur tamen in fronte: חלק
ושם אלפי הוי עלבא etc. usque ad עלבא etc. quae
respondet Indici P. II-IV libri II; in ed. sequ.
diserte: וחלק לנ חלקים, divisus in III Ptes. Verba
סודות גדולים in ipso Indice libri II edd. perfect.
bis occurrant, indeque tit. petitus vid. *Tuss.* Litbl. XI,
818 librum nostrum minus exacte Ed. PR. libri אבק
רוכל nuncupat, v. supra.]
7. — s. t. סודות גדולים מחכמי האמה
Dulcis animae i. e. *Mysteria* etc.
8. *Ven.*, di *Gara.* 1607.

[*W*¹p.107.³p.67: „pp.60 circiter,“ quia expl. *Opp.*
5010. in fine impf., ut *Mich.* 2992. Ed. hanc non
ipse minute cum praeced. contuli; sed libri III P. I
ed. perfectae hic non exstare intelligo, forsans parti-
cula, quae paginam unam (f.12b-13a ed. praec., vel
f.37a-b ed. 1566) implet, oscitantia typographorum
omissa est. *Benjakob* l. c. male A.1587 notat, nisi
שנו err. typ.]

MACTATOR v. Schochet.

MAELER v. Jehuda Maeler.

MAGGIO v. Mardochai Maggio et Ra-
fael Maggio.

 MAHAR... (מה"ר), quae hic deside-
rantur v. sub nomine, cujus litera initialis
(vel statim vel post vocalem pronunciatio-
nis causa interjectam) illud Mahar sequi-
tur, ut MaHaRaL v. sub Lewa b. Bezalel,
MaHaRSchaL v. sub Salomo Loria etc.
[Vide *Introd.* de nominum compendiis et abbrev.]

6197 MAHLER (Isak). [Magister Bohemus, postea
Viudobonae.]

1. מפלשי השמות (*Libramenta nominum*) die
Abaenderung hebräischer Hauptwörter nach
einer neuen sehr vereinfachten Methode [Germ.
lit. hebr.] 8. *Prag.* 1829.

MAI=Maius q. v.

MAIER (מאיר)=Meir q. v.

 MAIER (nomen familiae), nonnulla, quae
hic desiderantur v. sub Meyer.

6198 MAIER (J.), Rabb. Stuttgart.

1. Lehrbuch der israel. Religion zum Gebrauche
der Synagogen u. israel. Schulen. Auf Ver-
anstellung der Königl. israel. Oberkirchen-
behörde. 2. Aufl. [anon.] 8. *Stuttgart.* 1839.

MAIMON Fraenkel v. M. Fraenkel.

6199 MAIMON (Salmon b. Josua). [Natus urbe
Nieschwitz in Lithuania, mrt. vico Neusiegersdorf
in Silesia 22. Novembr. 1800. *Denina* II.449 ap.
Rof., *Diz.* (p.190, cf. p.192 notam); „Ben Josua's
Lebensgeschichte“ in „Magazin für Erfahrungs-
seelenkunde“ per Nostrum et C. P. Moritz, qui
Autobiographiam edid. 8. *Brl.* 1792-3. S. J.

MAIMONI

Wolff: Maimoniana 1813 (q. v.) p.261 Nostri plura exstare dicit in Collect. מאסף N.3713, unde p.577 nomen inserui, quamquam monogramma vel dissit. anon. speciales ei tribuendas ignoro. Idem auctor est p.264, Nostri Vers. hebr. Mendelssohnii „Morgenstunden“ Glogaviae a Fraenkel (cujus liberorum magister fuit R. Fürstenthal) conservari.]

נבעת המורה Collis Doctoris Comm. in Moses Maimonides: Doctor perplexorum P. I q. v. (1791).

MAIMONI, MAIMONIDES, MAIMUNI
v. Moses Maimonides et Abraham Maimoni.

MAINZ, seu MENZ (מענק) i. e. *Moguntinus*
v. Abraham Menz et Baruch b. Samuel
et Elieser b. Natan et Isak b. Jehuda
L. Mainz, et cf. Minz.

⁶²⁰⁰ MAIUS (Angelus), Biblioth. Vaticanae praefectus.
1. Appendix ad Catal. Codd. hebr. Bibl. Vatic. a
clar. praesulibus Assemanis typis editum [scil.
Codd. 454-531], p.83-93 (et Index p.249) Scrip-
torum veter. novae collectionis T. V.
4. Romae. 1831.

⁶²⁰¹ MAIUS (Jo. Henr.) *Fil.*, antiq. litt. Gr. et ling.
orient. in acad. Giss. Prof. [Mrt. 1. Septembr. 1719.
Zz. Z. G. 15. Cave confundas homon. (*patrem*)
cujus scripta (ut etiam Nostri alia) in Cat. Bibl.
Bodl. II, 636b. Dissit. nonnullae praeside Nostro
v. in Catal. Dissit. p.224, ubi desid. hebr. respond.
Mehlführero ap. *W*²p.1292.]

1. Bibliotheca Uffenbachiana MSS. f. *Hal.* 1720.
[Continet inter specimina ex Codd. hebr. inserta non-
nulla cum Vers. Lat., scil. I p.343 גורלות N.3435,
Ip.179 מסכה פורים N.3854; Ip.136 Carmen in Pu-
rim q. v. sub Elieser b. Jehuda Loeb. — Codd.
ipsi hebr. postea a *W* emi nunc exstant in Bibl. Se-
nat. Hamburgi (v. *Jüd. Lit.* p.469 n.18, ubi in textu
A.1810 err. typ.). „Biblioth. Uffenbach. compend.,“
quam *W*⁴ saepius ad partes vocat, nusquam vidi nec
cl. Zzio. innotuit.]

2. Dissertatio historico-philologica de origine,
vita atque scriptis Don Isaaci Abrabanielis;
vita auctor responsurus Christ. Frid. Bischoff,
Barutho-Francus publ. examini ipsis Kal. Mart.
subjiciet [cum epologo Maii, pp.37+5]

4. *Altd., lit. Jodoci Willh. Kohlesii.* 1708.

[*W* hanc ed. nullibi citat, quoad scio, forsán quia
eadem operi 3 subjuncta est.]

VERSS. EX HEBR.

3. Isak Abarbaniel: *Praeco salutis*, praemissa vita
authoris [op.2 ex eadem ed.] 4. *F. a. M.* 1711.
[*W*¹p.636.640 male A.1712.]
- 4] Moses Maimonides: *Repetitio legis* lib. VII tract.
7 de jure anni septimi etc. cum Dissertatione
q. v. (1708).
- 5] Moses Maimonides item lib. II tract. 4 jura
fimbriarum q. v. (1710).

MAKSCHAN(?) v. Samuel Makschan.

⁶²⁰² MALACHI Kohen b. Jakob. [*Asulai* I f.63.
Mrt. est ante A.1792, ubi Index in Jeschua
Levi q. v. excusus.]

1. מלאכי יד *Manus Malachi* Methodologia Tal-
mud., 3 Ptes., primum edit. Liburni A.1767
(חכמה); nunc adhibitis Annot. Jesaiae Berlin
ad marg. Codicis Michael [1677], adjectisque
Notis Isak Dob Levi Rabb. Würzb. et excerptis
ex MSS. per B. Goldberg edid. Efraim Herz
4. *Brl.* אהרן יהודה 1852.

MALACHIAS v. Paulus Christianus.

MALCHO, MALCO=Molco q. v.

MALINOWSKI v. Josef b. Mardochai
Troki.

 MAN, vel diminut.: MANLE (Germ.),
MANUSCH (Polon.), seu MANNES v.
sub Menachem et v. Moses S. Man.
[Occurrit etiam מן ac vox separata scripta in
compositionibus Germ. ut Selig-mann, Pheibel-
mann etc. qq. vv.]

⁶²⁰³ MANARA.

Alla tomba d'Alessandro M., Sonnetto; cum
Vers. hebr. p.32 ap. J. Almanzi: *Meditatio*
in cythara (1839).

MANASSE v. Jakob Manasse.

⁶²⁰⁴ MANASSE Chefetz b. Jakob, Veronae. [Cf.
*W*³1462c; *Nepi* p.237, cf. p.167, ubi filius Ja-
kob mrt. A.1749.]

Decisio in lib. הלכות פסח N.3460 [1709].

MANASSE b. ISRAEL

6205

- MANASSE b. [Ibn] Israel, seu M. b. Josef b. Israel, Rabb. Amstelod. [„Doctor of Physic“ (v. ad op.23). Natus A.1604 in Lusitania, mrt. Middelburgi A.1657 sec auctores citandos; A.1659 sec. *König* ap. *W*¹p.779 (vel circa, ut *Carolus* ap. *Schudt* I,130) repetit *Blogg*, ס' החיים p.304, ubi epitaph. ex Hisp. hebr. versum ab *S. Bloch*. Annum non exhibet. Vitae suae nonnulla ipse enarrat in libris, praecipue *De termino* (op.10), ex quibus imprimis vitam construxit *Th. Pocock* ad ed. hujus libri mihi non visam (v. infra), varia diligentissime collegit *W*1463; vitam hebr. scripsit David Franco (q. v.) A.1788, ignotam *De Rossio*, Diz. (p.218), ne verbo quidem laudatam a *Carmoly*, *Revue orient.* II,299, qui (p.308) Pocockium ducem fert; cui tamen vix errores de opp. locis suis castigandos desumit, potius more suo excogitavit (v. ad op.10.12); ut ineditum Com. in *Levi b. Gerson*: Tract. de anima (p.307 n.22) ex *W*¹p.786, cf. p.729-30! specialia investigare non est hujus catalogi provincia. — De Nostro typographo Amstelod., inde ab A.1626 (*sic*), cujus officinae praefuerunt quoque filii Josef b. Israel (1646-7) et Samuel Abravanel (a matre Rachel ex familia Abravanel) Soeyro usque ad A.1652 circiter, quoad hebr. saltem, correctiora nonnulla quam *Jüd. Typ.* p.64, vide in Sect.III. — Nonnulla, quae ipse curavit, vel auxit, vel ordine disposuit (v. inter Biblia p.76 notam, Mischnam N.1993 A.1631-37, Preces N.2428 A.1636 [Cf. de *reg. mact.* N.3468] et 2481 A.1650), inde a Bibliogr. inter opera Nostri enumerantur, ut partim ab ipso in Catalogis editorum et edendorum opp. nonnullis adjectis, scil. Nomenclatoris (op.4) praefationi (v. *W*¹p.786), ad c. lib. *Piedra gloriosa* (v. *W*³p.706), et ad calcem *Vind. Jud.* (op.23); ex quibus sumum hausisse vid. *Barrios*, *Vida de Ishac Huziel* p.46, ubi 1-10 Hisp. seu Lusit., 10.11. Lat., 12-24 Inedita. Inter postrema Gramm. שפה ברורה Cod. MS. *Opp.* affert *W*³p.708 (inde *Rof.*, Diz. et ipse *Carmoly*, p.807) non exstantem. — Lib. anon. סוד יהודה sub Jehuda di Modena. — „Edd. opp. Latinae a familiaribus Christianis“ vel eorum op. versae vid., *W*¹p.780, *Zz.* ap. *Jost*, *Isr. Annal.* I,335.]
1. נשמת הים *Anima vitae* De immortalitate animae libri quatuor; corr. Jakob Sasportas 4. *Amst.*, Samuel Abravanel Soeyro (ביה, fin. mense Kislev 5412) 1651. [*W*¹p.784.³p.708 (ubi de Vers. partis Germ. per

D. Springer). ExpII. pro Judaeis edita (ut *Opp.* 1129Q.) non exhibere dedicationem ad Imperatorem Ferdinandum, praef. et tabulam materiarum Lat., monent *Rof.* et *Carmoly*, p.304 (qui tamen A. repetunt 1652, ut etiam *Saraval* 801); exstant haec ad manum libri sinistram, A. exprimitur MDCLI, quem recte sistit solus Catal. Bibl. Bodl. II,720b.]

2. פני רבה *Facies magni* (seu *Rabba*) Index Biblicus in Midrasch Rabba in Pentat. et Megillot [N.3785]; sumpt. Efraim Bueno et Jona Abravanel 4. *Amst.*, (fin. 1. Adar II.) 1628. [[*W*^{1.3}ib.; ff.53+25. Ed. 1678 ap. *W*¹ et *Rof.* non exstat. Ap. *Carmoly* l. c.: „Table des passages du Pentat. etc. 1628; sur les Megillot 1678“!!]
3. Conciliador o de la conveniencia de los lugares de la S. Escriptura, que repugnantes entre si parecen [parte I. Pentat.] 4. *Francof.* [*Amst.*] 1632. [*W*¹p.780.⁴p.901, *Saraval* 975. Liber una cum partib. sequ. rarissimus; cf. *Rof.* Bibl. antichr. s. v. p.65, libri stampati p.39.]
4. — P. II (Proph. pr. et access. ad P. I) [*W*^{1.4}p.901] 4. *Amst.*, Nic. de Ravesteyn. 5041 (*sic*) [1641].
5. — P. III. IV (Proph. post., Hagiogr. et Megillot) [*W*^{1.4}] 4. *Amst.*, Samuel b. Israel Soeyro. 1650.1.
6. — (Conciliator etc.) P. I. Latine [interprete Dionys. Vossio] 4. *Amst.* 1633. [*W*¹p.780 (cf. ³p.705): „Praeter 30 quaestiones, quas Hispanicum exemplum plures exhibet, quam Latinum, Interpres id sibi sumpsit, ut contextum Hisp. pro lubitu contraheret, sensus magis quam verborum ratione habito, nonnunquam etiam nonnulla, licet pauca et raro, insereret, id quod aliquando etc. manifestum faciemus, ubi et 30 illas quaest. etc. [cf. *Woldicke* ap. *W*⁴] et reliquas Conciliatoris Partes latine conversas exhibebimus“; propositum non completum esse monet *Rof.*, Diz., *Carmoly* vero more suo eruditione omnes superat stupenda, notans ad P. IV: „qui parut avec le trois autres, traduits en latin, per ledit Vossius (!), en deux volumes *Amst.* 1687“!! — Vers. Mardochai Luzzatto MS. male hebr. se vidisse testatur *Reggio*, בעורי העתים 1845 f.3a, Ital. idem expl. habet *Luzz.* ap. Busch, *Jahrb.* VI,110, et in epistola privata. Cf. quoque Mos. Chagis, praef. ad הכסף אלה ap. *Wunderbar*, *Litbl.* VII,545.]
- 7] — P. I-IV Anglice cum notis per E. H. Lindo q. v. (1842).
8. De Creatione problemata XXX 12. *Amst.*, typis et sumpt. auctoris. 1635.

MANASSE b. ISRAEL

- [*W*¹p.783.³p.707 (ad.³1793b); Carminis in Nostrum famosi *C. Barlaei* (etiam in hujus Carmm. II,466 et nisi fallor nuper ap. *Frankel*, Monatschr. recus?) Disticha 3 extrema v. ap. *W*¹p.779. *Carmoli* l. c. p.300 et 306 op. A.1636 recusum praetendit!]
9. De resurrectione mortuorum libri III [praecipue contra Sadducaeos] Latine 8. *Amst.* 1636. [*W*¹p.782.³p.706. Sec. *W*¹ *Bart.* non audiendus est, qui Lat. ab auctore scriptum profitetur, quia eodem A. Hispanice prodiit (*Saraval* 796); sed sec. *Ref.*, op. Lat. dedicatum 20. Febr., Hisp. 1. April., ubi praeterea praef. ad Lectorem et mutationes minoris momenti.]

10. צִרּוֹר הַחַיִּים De termino vitae libri tres, quibus veterum Rabbiorum ac recentium doctorum de hac controversia sententia explicatur

12. *Amst.* 1639.

[*W*¹784.³p.707. *Carmoly* p.305 librum quoque hebraicum habet! *W*⁴p.902 ed. Anglicam *Lnd.* 1699 per *Th. Pocockium* recenset, una cum vita auctoris, et ed. 1709, forsitan pro 1700, quae pp.216 quoque exstat in *Mus. Br.*; dedicatio subscripta est *P. T.*, qui in „the translators preface“ ait: „The reason of concealing my name is too great to be inserted here, but when I have another opportunity I will shew that I am not ashamed of it.“ *Zd.*]

11. Dissertatio de fragilitate humana ex lapsu Adami deque divino in bono opere auxilio

8. *Amst.* 1642.

[*W*¹p.783.³p.706. Hisp. „De la fragilidad humana“ 8. *Amst.* 1642. *W*³ (ad.³538b), non 1692 ut *Saraval* 803.]

12. Gratulatio, gentis suae nomine, ad principem Fred. Henricum, cum juxta reginam Henricam Mariam, Caroli Magnae Britanniae regis conjugem, synagogam lustraret (pp.12)

4. s. l. e. a. [*Amst.* 1642].

[Panegy. Reginae Sueciae et Orat. gratulat. (nostram) et de Statua Nebuchadnezaris *hisp.* [i. e. יְרֵרָה אֲבֵן „Piedra gloriosa“ etc. *Amst.* 1655: *Saraval* 802, *W*³p.706, non „pretiosa“ et 1654 ut *Carmoly* p.305, cf. *W*¹p.782!] sec. *Bart.* commemorat *W*¹p.782, cf. p.786 n.13, ap. *Barrios*, l. c. p.48 n.24 „Oracion al Principe de Orange“ inter inedita! *W*³p.708-9 op. nostrum *Hisp.* *Amst.* 1642 recenset; sed *Lusit. Ref.*, Diz.; titulus sec. *Ref. Lib. stamp.* p.59: „Gratulaçao as Pr. de Orange;“ unde „Oracion gratulatoria al celsissimo Principe de Orange“ ap. *Carmoly* p.307 mihi valde suspectum; ed. Lat. vero, de qua nihil ap. laudatos, simul cum *Lusit.* excusa vid. —

„Oracion Panegyrica a la (Sa?) Magestad de (sic) Christina, Reyna de Suedia“ recenset *Barrios* inter edita, et v. in *Phoenix* p.425 ap. *W*³p.706, sed A.1642 linguamque *Lusitan.* effluxisse vid. *Carmoly* p.336. *Zz.* Z. G. 234 obiter de Nostris bibliotheca loquens, observat, Nostrum, ab I. Vossio recommendatum, a Regina illa jussum fuisse, ejus MSS. hebr. in ordinem disponere, ablegans ad *J. Arckenholtz*, Mémoires concernant Christine etc. [*Amst.* 1751-60] I p.269, ubi id (sub A.1651) breviter refertur, sed ablegatur ad alium locum. Ex eo (I p.303 ad A.1655) quae ad rem nostram spectant excerpta habeas, insertis suis locis notis auctoris. „Men. b. Isr. fit un panégyrique fort bien tourné de la Reine Christine latin et espagnol l'an 1655. [Le Catalogue que ce Rabbín donna lui-même de ses ouvrages à Paul Felgenhauer en 1655, est une preuve que cette harangue est imprimée en latin et espagnol, et l'on voit par la lettre, que ce Rabbín écrivit en espagnol a *Vossius* le 8. Febr. 1655, que ce panégyrique fut fait cette même année a son retour d'Anvers, ou il avait été faire la révérence à la Reine. Il y dit entr' autres choses, que c'est par grande nécessité qu'il s'étoit adressé à S. M. et avoit imploré son secours pour l'impression d'une Bible Espagnole avec des Commentaires déjà tous prêts.] Mais ce ne fut pas la première fois qu'il brûla de l'encens sur cet Autel. Car déjà l'an 1650 il avoit composé un poème en Espagnol et un sonnet en Hébreux au sujet du couronnement de Christine. Il y fait allusion a deux mots Hébreux qui signifient un Arc et une Plume, et qui par excellence, dit-il, ne pouvoient être mieux appliqués qu'a cette Princesse unique dans le monde, portant a sa main droite un Arc heureux comme Reine, et a sa main gauche la Plume comme la plus sage Reine aiant méritée en l'un et l'autre sens d'être couronnée de lauriers. [C'est notre Rabbín même qui donne cette explication à ces deux mots Hébreux, dans sa dite lettre a *Vossius*. Mr. *Basnage* (T. IX. P. III p.100) parle d'une oraison que Menasseh avoit faite sur le Prince d'Orange.] Menasseh avoit envoie des exemplaires de ces poèmes a la Reine et à son Vice-Chancelier Adler-Salvius, et il dit à *Vossius*, a qui il en écrivoit, que si cela agréoit à Sa Majesté, il avoit en vûe de lui dédier toutes les quatre parties de son ouvrage nommé *Conciliador*, qu'il avoit achevé. [Cette lettre est du 10. Janv. 1650 a *Vossius* l. c. num. 250 et une autre du 10. Mars 1651 num. 256 dans la Bibl. des Remonstrans d'Amsterdam.] Il offrit au reste, en cas que la Reine

MANASSE b. ISRAEL

voulût augmenter sa Bibliothèque de livres Hébreux, d'en procurer les meilleurs et des meilleures Editions. Dans la lettre postérieure, il lui temoigna la joie qu'il avoit ressentie de ce que la reine avoit agréé ses Poëmes et lui avoit bien voulu permettre de lui dedier son Conciliador. Il promet de soumettre son Epître Dedicatoire à la censure de Vossius, et quant au supplément des Livres Hébreux, pour le service de la Reine, il estima que la depense en pourroit monter à six ou sept mille florins. On ne sauroit dire, si tous ces hommages que ce Rabbin rendoit à Christine, cachioient quelque dessein de la disposer à introduire la Nation Juive en Suède, à laquelle jusqu'ici, on n'a point permis de s'y établir. S'il ne gagna rien de ce côté-là, il eut pourtant le plaisir de contribuer en quelque chose au rapel des Juifs dans la Ville de Londres, sous le Protectorat de Cromwel. Celui-ci le reçut un jour à sa table, et alors les Theologiens lui firent beaucoup d'honnêtetés etc.]

13. Thesoro dos Dinim [Thesaurus rituum, Lusitanice] IV. Ptes.

8. *Amst.*, *Eliahu Aboab* (5405) 1645.

[Ff.625, ut *W*⁴p.902, ubi *Amstel.* 4. (!) an.405 C. 1645.8(*sic*), et pars V (in Cod. Bodl. desiderata, et cf. *Saraval* 798), in calce praeft. (datae 15. Iijar) promissa, s. t. *Economia*, que contine todo lo que toca al matrimonio etc. 3 tractt. 8. *Amst.* 5407(1647), ff.210; unde *W* ea corrigit, quae ¹p.782 de P. IV A.1647 excusa dixerat. Ed. integram 1710 addit *Rof.* Ap. *Carmoly*, p.305 opus IV tantum Plib. constat, P. IV A.1647 in 8, iterum totum op. s. t. *Tesoro dos Preceptos* 1647, voll. II in 4° A.1710! ubi forsitan op. hujus tit. auctore Isak Athia A.1649 ap. Samuel b. Israel recusum (*W*³p.610) confunditur.]

14. מקוה ישראל h. e. *Spes Israelis* de 10 tribubus [inserta est relatio Abnonis Levi N.⁴³⁶⁶]

12. *Amst.* 1650.

[Constat ed. haec, Lat. tantum, pp.111 (non 109, ut *W*³p.707, cf. ¹p.783), ubi p.1-14 relatio Montezini (qui die 18. mensis Elul 1644 [non 1649 ut *Carmoly* p.306] Amstelodamum venit), ipsum opus XL sectt. constat; praecedunt pp.12 non numeratae, ubi p.9-12: „Supremo Angliae concessus Parlamento ejusdemque Reipublicae status consilio Honorando salutem ac felicitatem omnem a Deo apprecatur Menasseh b. I.“ Haec petitio seu allocutio (ad quam spectat *Dav. Franco*, male correctus ap. *Zedner* l. c., nec ipsa innotuit *S. Cassel* ap. *Ersch*, Eneykl. S. II vol. XXVII p.119) non exstat in Verss. scioribus, nec in antiqua Vers. Hisp. (*Mich.* 2728 inter lib. hebr.!) *Se-*

raval 799, ubi 800 Lat. vid.) s. t. *Esperança de Israel* 12. *Amst.* 1650, *Smyrn.* 1659 (rarissima ed., *W*¹, *Rof.*, libri stamp. p.54 et ad Cod. 145 p.96), *Amst.* 1723 (*W*³p.707), ubi (in ed. 1650 ad minimum) dedicatio ad Parnasim. Exstat allocutio in Vers. Anglica, de qua minus exacte *W*¹p.782.⁴p.902, *Rof.* Diz., ad quos *Carmoly*, p.306 nomen typogr. depravatam tantum addit. Ed. PR. S. min. *Ind.* 1650 nomen Interpretis non exhibet; Moses Wall nominatur in ed. 4. *Ind.* 1651 (et frontisp. tantum novo 1652) printed by R. J. for Ljvewell Chapman (*sic*), ubi accedit: „Some discourses upon the point of the conversion of the Jewes.“ Omnes 3 edd. exhibet *Mus. Br.*; cf. specimen 4 linguarum supra p.1011, partim a *Zd.* acceptum, et infra op.22. — De op. ipso cf. quoque *Zz.* ad Benjamin p.284.]

15. — [ex Belgico per Jan Bara] Germanice per Mardochai b. Moses Drucker, versionem recognovit Jakob b. Eljakim; acc. (f.43-76 cum frontisp.) Benjamin Tudelensis: *Itin.* ex eadem versione; sumpt. Jakob b. Chajjim Drucker

8. *Amst.*, *David Tartaz*

(ישראל ככל מסעיהם) *novil. Adar II.* 1691.

[*W*¹p.783. *Serap.* p.12 n.205. In tit. auctor ipse librum בלי גוים אשכנזיים (lingua populorum Germanorum) scripsisse fertur, correctius in praeft. Editoris בלי גוים אשכנזיים i. e. lingua Latina et A.1650, quem ad Versionem nostram, omisso tamen interprete etc., notat *Carmoly* p.306. De Vers. Belgica cum effugie Nostri s. t. *The hoop van Israel* v. *W*³p.707.]

16. — (sine Benjamin) 8. *F. a. M.* 1711-2.

[*W*³p.707. *Serap.* ib. Benjamin seorsim recusum est *F. a. M.* (*sic*) *Jo. Koelner* 1711, unde corr. et suppl. supra p.794 op.11.]

17. — ex Belgico [Jan Bara] hebraice per Eljakim b. Jakob, in §§ subdivisum; sumpt. [propinqui] Jakob b. Samuel ex Lemberg

16. *Amst.*, per socios

Ascher Anschel etc. et *Kosman Emrich* (אשר)

אשר יעקב כלל *fin. mense Kislev*) 1697.

[*l*ensis in epigr. typothetae Benjamin W. b. Ascher, et ita Benjamin Tudelensis (p.793 op.7) cum nostro editus, ergo non 1698 ut *W*¹p.783.³p.707, omnesque Bibliogr., A.1692 ap. *Zedner*: Auswahl etc. p.144 (ubi specimen hebr. et Germ.) error typ. Ed. 1703 ap. *W*³ (et hinc *Rof.* Diz.) procul dubio ex אהרן הכהן (5458) hebr. alicubi notato efficta. Apud *Mich.* 2767 male auctor Jehuda Saltaro q. v. — Suppl. supra sub Bara N.⁴¹⁰².]

MANKIEWITZ

18. — Ed. II. . . . 8. *Wilna*. 1836.

PARTES ETC.

19. An epistle to the learned Manasse Ben Israel in answer to his [*scil.* epist.] dedicated to the Parliament by E. S. [of] Middlesex

8. *Ind.* 1650.

[*W*¹p.783, *Schudt* I p.524 et *S. Cassel* l. c. male Middlesex nomen auctoris habent, unde vocem of unciis inclusum adiecimus.]

20. The great deliverance of the whole house of Israel; what it truly is, by whom it shall be performed, and in what year; in answer to the book called „The hope of Israel“

8. *Ind.* 1652.

21] — *Elevatio relationis Montezinianae* etc. per Th. Spizelium q. v. (1661).

22. Accounts of the ten tribes of Israel being in America [Ahron Levi]; originally published by M. b. I., with observations thereon etc. by Rob. Ingram, M. A. 8. *Colchester*. 1792.

[In praef. Editoris: „M. b. I. . . who resided in England 1650 (*sic*) published a book etc.“]

23. *Vindiciae Judaeorum*; or a letter in answer to certain questions propounded by a noble and learned gentleman, touching the reproaches cast on the nation of the Jews, wherein all objections are candidly and yet fully cleared; II, 391 of the *Phenix* (8. *Ind.* 1708).

[Non 1707, ut *W*¹p.785. Ed. Pr. 4. *Ind.* 1656, v. *W*³p.708, qui monet, jam a Nostro (ca. finem) citari *W. Prynn*: A short demurrer etc., ejus ed. II. auctor 4 *Ind.* 1656 (v. Catal. Bibl. Bodl. III, 201b), ejus „Priliminary Epistle to the Christian Reader“ data est 4. Decembr. 1655, liber noster vero datur in fine *Lond.* 10. April. 1656. Tit. Anglicum *Defense of the Jews*, ap. *Carmoly* p.306, nullibi praeterea video. — *W*⁴p.902 ex Catal. Collinsiano simul citat Nostri „humble adresse“ etc.; hujus libelli rarissimi, a nullo auctorum de Nostro mihi visorum delineati [*Carmoly*, qui p.306 n.18 A.1656 subdit, non ex autopsia refert] explaria, duo conservari in *Mus. Br.* didici a *Zld.*; inscribitur: „To his Highnesse the Lord Protector of the Common-wealth of England, Scotland and Ireland. *The humble addresses of Menasseh Ben Israel* a Divine and Doctor of Physick, In behalfe of the Jewish Nation,“ 4. s. l. e. a. pp.26. Isque libellus citatur in fine lib. nostri. — Cf. quoque: A narrative of the late proceedings at Whitehall, concerning the Jews, who had desired by R. Ma-

nasses, an agent for them, that they might return to England and worship the God of their fathers here in the Synagogues“ etc. 1656; vol. I of the *Harleian misc.* (Cat. Bibl. Bodl. II, 442a, cf. *S. Cassel*, l. c.), et cf. *Tho. Collier* ap. *W*³.]

24] — (Rettung der Juden) aus dem Englischen übersetzt. Nebst einer Vorrede von Mos. Mendelssohn q. v. (1782 etc.).

25] — u. s. (cum praef.) ex Germ. Polonice per J. Tugendhold q. v. (1831).

26] — Gallice per E. Carmoly: *Revue orientale* II, 490 q. v. (1842).

6206 MANKIEWITZ (David).

Varia in Collect. מאסף N.3713. [IX(4) פתרון החידה] 92. — *ילד חידה*, cf. X(1)75.]

MANN, MANNES v. sub Man.

6207 MANNES (Isak Michael).

Quatuor epistolae physicae, e Germ. Leonh. Euleri; insertae epistolae Editoris (A.1832); I, 61 Collect. כרם חומר N.3595.

6208 MANNHEIMER (J. N.), Religionslehrer und Prediger in Wien. [Cf. *Zz. G. V.* 462.]

1. Gottesdienstliche Vorträge, gehalten im israelitischen Bethause zu Wien im Monat Tischri 5594 8. *Wien*. 1834.

2. Gottesdienstliche Vorträge über die Wochenabschnitte des Jahres. Gehalten im israelitischen Bethause zu Wien. 1. Bd. (1. u. 2. B. M.) 8. *Wien*. 1835.

3. Die Erlösung. Predigt gehalten zu Wien am ersten Tag des Pesachfestes (1. April 1847) 8. *Wien*. 1847.

MANOACH v. Manoach b. Simon.

6209 MANOACH-Hendel (Hähndel) b. Schemaja, Brzeszticzka in Volhynia. [Mrt. A.1612, sec. praef. filii ad op.1, ut jam ipse *Zz.* ap. *Frankel*, *Zeitschr.* III, 386 (non 1585 ut *W*³, *Ref.* Diz. p.122 et *Zz.* ad Benjamin p.274), diu ergo ante Anon. insidiantem Litbl. XI, 565! *Jüd. Lit.* 441 corr. ex p.457 n.32 et *Jüd. Typ.* p.52 n.5. Annot. Nostri nonnullae in Abraham b. Chijja etc. insertae sunt in Comm. Jonatan b. Josef q. v.; cf. Cod. MS. *Opp.* 1663Q. *Opp.* (quae varia enumerat in praef. ad op.2 et filius in op.1) v. in Codd. MS. *Opp.* 620F., 574Q., Annot. MS. ad

MANOACH b. SIMON

לשון לימודים excusum v. sub David Ibn Jachja p.865 op.3.]

1. חכמת מנוח *Sapientia Manoach* Emendd. et annott. in Talmud ed. Crac. [N.1408]; edid. fil. Moses 4. Prag., Jakob

b. *Gerson Bak* (inc. 17. Adar=10. Febr.) 1612.

לפרט ויאמר אל עמי המהגר הנאון הוא מנוח
[מנוח] male expressum, unde 1585 ap. *Sabb.*; *W*^{1,3}
1424; *Zz. Z. G.* p.275 n.34; cf. *Litbl.* XI,565 et ad
op.5. In fine *figura* Davidis orantis. Ap. *Asulai* II
p.52 auctor non diserte nominatur, unde desid. ap.
Benjakob in P. I.]

2. מנוח הלככות *Quies cordum* Comm. in Be-
chai b. Josef: *Officia cordum* et emendd. in
textum ed. Mant. et Crac.; corr. Mardochai
b. Jakob ex Prostitz 4. Lubl.,

Kalonymos Jafe et fill. Chajjim et Zebi. 1596.

[*W*^{1,3}. In praef. Carmen acrost. Hendel Manoach
etc., quod in edd. recentioribus omissum esse debet,
cum *L. Schott*, *Litbl.* V,317 Comit. anon. fert, in
epigr. opus inceptum dicitur urbe ברעסטיצק provin-
ciae Volhyniae, ejus latitudo 3⁰4', longitudo a fine
occidentis 47⁰3', fer. V.7. Ab, finit. fer. VI.18. Adar I.
שנ"ו (1596). — Ed. Crac. 1593 textus v. inter
omissa ad p.781.]

- 3] — una cum textu Bechai b. Josef q. v.
[Corr. *W*¹1872] (1691.1716).

- 4] — u. s. Porta I. (1774).

5. מנוח מצא חן *Manoach invenit gratiam* Expo-
sitio locorum Bechai b. Aseher Comm. in Ge-
nesin; edid. fil. Moses f. Prag., Abraham

Lemberger. sub Imperatore Rudolpho, rege

Matthia (inc. 17. Tebet=13. Dec.) 1611-2.

[Chronost. ut in op.1, unde A.1585 ap. *Sabb.*, *W*^{1,3},

Zz. Z. G. 276 n.35; cf. *Litbl.* XI,565 et ad op.1. —
MS. exstat in Cod. *Opp.* 259Q.]

- 6210 MANOACH [b. Simon Bedarschi]. [Provincialis

Galliae Sacc. XIII². Nomen patris et opus הלכות
מדינות fonte non indicato (Resp. Isak b. Scheschet
85 sec. *Zz.* et *Gg.*) suppeditat *Geiger* (חולין
II,114). Disquisitio de aetate non complicata
est. *W*¹1422 opus (tunc nondum excusum)
est. A.5000 C.1240 ex *Gedalja* (f.46a ed. Amstd.) affert, sed parum abest,
quin A.1340 emendarim, quem *Gedalja* paullo
ante ad David Abuderahim notat, frustra vero
quaestionem chronologicam ex *Gedalja* solveris;
fons hoc loco est *Isak de Latas* (A.1372), qui
(ap. *Zz. Z. G.* 480) Manoach urbe Lunel citat,

sed an nostrum non constat. *Conforte* 17a No-
strum eundem suspicatur, qui citatur in Tosafot,
ergo Sacc. XIII. med. (v. *Zz. Z. G.* 53, cf. p.38;
superior est Manoch b. Jakob Levi, *Zz. l. c.* p.89).
Asulai vero (I p.126) Nostrum discipulum Meir
Rothenburg (!) putat, quem (הר"ם) magistrum sa-
lutet; laudat praeterea Samuel b. Salomo, quem
Asulai cum Samuel Schekili confundit (I p.188
et *Benjakob* II f.84 n.48, cf. p.170 n.69! hic urbe
Lunel laudatur ab auctore Narbonensi, ap. *Zz.*
Z. G. 464) atque (ut *Conforte* 20a, *W*^{1,3}2148)
cum homonymo magistro Meiri Rothenburg: Sa-
muel b. Salomo ex Falaise (sub quo fusius disse-
remus); a Nostro citatus est vero Samuel b.
Sal. Nasi, ut vid., ex Carcassonne (*Zz.* p.483,
quem locum, ut p.566, ubi Samuel b. Josef ex
Jesaia de Trani, et p.568 et 570, adde in Indice
p.595), non Samuel ex Evreux (q. v., qui ben
Jomto), quem male magistrum Meiri Rothen-
burg habet *A. Fuld* (ad *Asulai* II, f.84 n.48).
Postremus Meirum Nostri magistrum conjicit Meir
b. Isak [Carcassonne] urbe Trinquetaille [*W*¹1381,
formulâ העור ס' a Nostro citatur, ap. *Asulai* II, f.54,
formulâ בעל העור, והר"ם בעל העור, ad huncque locum able-
gare debuit *Benjakob*], qui floruit ca. 1220 (*Zz.*
ad Benjamin p.260, cf. *Edelmann* ad Esthori
p.X,XXXIII). Alterum vero quoque (in Cod. MS.
ap. *Asulai*) laudat Noster magistrum Reuben, quem
Reuben b. Chajjim (cf. *Zz. Z. G.* 481) conjicit
Fuld; hunc vero magistrum salutatur Menachem
Meiri (q. v., natus A.1249), quod non optime cum
altero congruit *Benjakobo*, neque nobis constat,
quis sit ille ר"ם, certe non Germanus, Narbonne
enim urbem suam habet ipse Noster (in Cod. MS.
laudato). In tit. op. excusi Noster a Josef Karo
laudari dicitur, ut ipse observat *W*³1424b, qui
tamen Nostrum vocat Karo (quod repetit *Rof.* ad
Cod.1311, ubi id non occurrit), et ⁴p.859 op.
sub ipso Josef Karo repetit, qui hujus op. in
scriptis suis meminere! Ap. *Rubinstein* Tit. זה
ספר! Tit. genuinus ignotus vid.]

1. פירושים והידושים *Manoach*, seu
Expositiones et Novellae in Mos. Maimonid.: *Repet.*
legis partes nonnullas 4. Constant.,
Jona b. Jakob (inc. fer. I.11. *Tammus* העור) 1718.

MANTUANUS v. Jehuda b. Jechiel (cu-
jus filius David b. Jehuda Mantuani) et
Jehuda Chajjat.

MANUEL=Immanuel q. v. et v. Me-

MANUSCH

nachem, praecipue Menachem-Asarja Fano et Menachem Porto et Menachem Recanati.

MANUSCH v. sub Man.

MARBURG = Marpurg q. v.

MARCARIA v. Jakob Marcaria.

 MARCUS, quae hic desiderantur v. sub Mardochai, praecipue Mardochai Benet (Benedict), et v. M. Friedenthal et M. Herz et I. M. Jost et Meir Glogau.

- ⁶²¹⁴ MARCUS, seu Markus (Louis, seu Ludwig). [Natus Dessaviae 31. Octobr. 1796, mrt. Paris. 15. Julii 1843. Zz. ad Benjamin p.298, et „Leben u. Wirken des L. M. aus dem Franz. des S. Munk, v. S. Heilberg“, Anhang zu Geiger, Beitr. (1847) q. v., ubi de Disst. in *Journ. Asiat.* 1829 etc., cf. Heine in *Allg. A. Z.* 1844, v. Orient V, 192.]
- 1] Ueber die Naturseite des jüdischen Staates; p.401 ap. L. Zunz: *Zeitschrift* etc. q. v. (1823).
 2. Histoire des Vandales depuis leur première apparition sur la scène historique jusqu'à la destruction de leur empire en Afrique 8. Par. 1836.

- ⁶²¹² MARCUS (Moses), Exjud. [Natus Hamburgi A.1701, baptizatus Novennio 1722-3.]
1. The principal motives and circumstances that induced him to leave the Jewish and embrace the Christian faith [*W*¹1606d] 8. *Ind.* 1724.
 2. A defence of the Hebrew Bible in answer to the charge of corruption brought against by Mr. Whiston; from the Latin of *Carpzovius* [Crit. sacra p.III] with additional notes [*W*] 8. *Ind.* 1729.

MARDOCHAI v. Mardochai b. Hillel.

MARDOCHAI b. Abraham v. Mardochai Benet et Mardochai Carmi et Mardochai Jafe et v. Mordojai.

- ⁶²¹³ MARDOCHAI b. Abraham Kohen, Aschkenasi (*Germanus*), Judex Lublin. [Mardochai „Koppelman's“ ap. *Sabb.*, *W*¹1467; v. supra p.310-11.] Comm. in Preces quotid.; una cum Zebi Sundels q. v. (1571 etc.).

MARDOCHAI Adler v. M. Adler.

MARDOCHAI b. Arje v. M. Loewenstamm.

MARDOCHAI b. Ascher v. M. Ginzburg.

- ⁶²¹⁴ MARDOCHAI-Ascher, Praeses Acad. נערון prope Leopolin. Emendd. in ord. Talmud. Kodaschim; v. Abraham Schor: *Oves sanctae* [*W*¹1472f] (1729).

MARDOCHAI Aschkenasi v. Mardochai b. Hillel.

- ⁶²¹⁵ MARDOCHAI Athia (עטיא).
1. מור דרור *Myrrha pura* Nov. halachicae f. *Smyrn.*, socc. Jona b. Jakob et David Chassan (ומרדכי מלפני) 1730. [Tit. ex Targ. מירא דכיא (Exod. XX,23) petitus, ut etiam nomen מרדכי explicatur; unde tit. hic vel ipsum מירא דכיא ap. auctores nom. Mardochai frequens, et etiam מרדכי דכיא v. Mardochai b. Naftali; haecque ratio versionis nostrae Lat., loco *M. sylvatica*.]
- MARDOCHAI Austriacus v. Mardochai b. Hillel.
- MARDOCHAI Bassan v. Chiskijja Bassan et Jesaia Bassan.

- ⁶²¹⁶ MARDOCHAI (Marcus) Benet, seu Benedict, b. Abraham, Rabb. Nikolsburg et Moraviae. [Natus in Comitatu Weissenburgensi A.1753, mrt. 13. Ab 1829 Karlsbadi, v. Biographiam (op.4) et ex ea excerpta Litbl. VIII,494; et v. J. L. Jeitteles Elegia in עתים בכורי 1830. Nostri avus est forsan Mardochai b. Jomtov כנעט ראש, qui A.1716 Nikolsburgi approbavit Preces fest. N.2533. Epistola ad Zebi H. Berlin de lib. בשמים ראש ex autogr. partim edita per S. Rosenthal in Litbl. V,53.140.]
- 1] ביאור *Comm.* (seu הנהגות ביאורים חידושים Annott., expositt. et novellae) in Mardochai b. Hillel partim q. v. (1813).
 - 2] — u. s. una cum Isa'k Alfasi q. v. (1836).
 3. מנן אבות *Clypeus patrum* De 39 operibus interdictis Sabbaticis; edid. fil. Jakob Abr. f. *Zolk.* 1835. [A.1834 ap. *Rebenstein* ex censura petitus.]
 - 4] Specimina ex scriptis suis et vita per fil. Jakob A. Benet q. v. (1832).

MARDOCHAI b. BERACHJA

MARDOCHAI b. Berechja v. Mardochai Jare.

MARDOCHAI Blümlein v. M. Blümlein.

⁶²¹⁷ MARDOCHAI Carmi (כרמי), seu Cremieux, b. Abraham, Carpentras. [Mrt. urbe Aix A.1825 sec. *Carmoly* ap. *J. Philippson*, Allg. Zeit. d. J. 1840 p.411. Cf. *Nepi* p.241 et v. Moses Cremieux.]

מאמר מרדכי *Sermo Mardochai* Comm. in Josef Karo: *Mensa instructa* I q. v. (1784).

⁶²¹⁸ MARDOCHAI Dato b. Jehuda. [Italus Saec. XVI². Ferrariae (cf. *Ghirondi* p.26 infra), A.1579 ut vid. Mutinae (v. *Almanzi* ap. *S. Sachs* כ"ח VIII,89); v. *W*¹1476; *Conforte* f.42b; *Asulai* I f.65, adde II p.112 sub עדים; *Rof.*, della vana aspett. p.135 et 22, *Bibl. antichr.* p.28; ad Cod. 29 et Diz. (p.90), ubi generi urbs vid. *Sezze* (סיצה), adde Cod. *Rof.* 1424 A.1583. Nostri מאמר מרדכי citatur in marg. ביה יער לכנון *Abr. Jagel* IV cap. 113 Cod. MS. *Reggio* 10 f.327; qui ipse IV cap.99 viduam Nostri laudat ca. A.1613. Notam Nostri v. in Cod. *Bislichis* 62²⁴. Nomen Dato ex hebr. Natan versum vid., male *Datto* scribitur in edd. recentioribus op.1.]

1] *Hymnus* in noctem Sabbati; in variis edd. *Benedictionum rit. Ital.* (ut f.10 ed. 1653 N.2611) etc.

[Cf. *Zz. Z. G.* 316: „Sabbatlied.“]

2] Annot. [vel pars lib. ipsius] in Samuel Gallico: *Succus melogranatorum* q. v. (1601 etc.),

MARDOCHAI b. David v. M. Strelisker.

⁶²¹⁹ MARDOCHAI Deutsch b. Henoch (Chanoch) Jehuda.

1] מור דרור *Myrrha pura* Nov. in tractt. Talmud. Baba Kamma, Mezia, Chullin, Joma et Schebuot, item in loca Maimonidis et Jos. Karo f. *Prag.*, *Pachische Buchdruckerei*, seu *Nepotes Jeh. Bak* (הנחב) 1738. [De lit. cf. sub N. 6215.]

⁶²²⁰ MARDOCHAI (Rabb.) Düsseldorf. [Editor Josua est gener filii Nostri.]

1] שנת מאמר מרדכי *Sermo Mardochai* Resp. P. I; acc. (f.102-4!) Menachem (Mendel) Jenikau: *Pauis Eden*; edid. et praef. est postremi

filius Josua b. Menachem

4. *Brünn.*, Jos. Karl Neumann. 1789-90.

[A.1790 figuris Arab. exprimitur, chronost. hebr. לעשות את דברי מרדכי 449=1789.]

⁶²²¹ MARDOCHAI ex Eisenstadt. [Pseudomessias A.1682.]

Narratiuncula de eo; v. sub מעשה N.3892.

⁶²²² MARDOCHAI (Gumpel) b. Elasar (Loser) Hendels, seu Hindels (הינדלש), ex Zülz. [*W*⁵ 1471b perperam Nostrum (pro patre) alias „Leser (sic) Hindels“ vocari dicit (et cf. Sect. III); MS. *Opp.*, quod avert, est 1026Q., cujus auctor Mardochai Comtiano b. Elieser ap. *W*³p.718! Cf. quoque sub Isachar Teller.]

1. משמחי לב *Laetificantia cor* Ethica et ritualia; acc. סגולות ורפואות *Specifica et medicamenta* kabbalistica Germanice

8. *Amst.* (כראש השנה יכתובן) 1717-8.

[Typotheta Zebi H. b. Isak Levi A.1718 ap. *S. Proops* functus est. — Cf. *Serap.* p.16 n.220.]

MARDOCHAI b. Elieser v. Mardochai Jafe jun.

⁶²²³ MARDOCHAI b. Elieser Jona, ex Lemberg. [איש לכוו *sic*. Auctor opus in Jakob Chabib: *Oculus Jakobi* edere optat.]

1. פתיל תכלה *Funiculus caeruleus* Expositio in loca Pentat. lectionis Schema ethica

4. *Prag.*, *Abr.*

Lemberger (בשלו"ם) — ע"מ ודבר — 1618. [*W*¹⁻³1471. *Zz. Z. G.* 293 n.181.]

⁶²²⁴ MARDOCHAI Finzi (פינצי). [Mantuae Saec. XV. med. Non „Pinzo“, ut *Bart.* ap. *W*¹1495 (cf. *Gedälja* f.50a ed. *Amst.*), v. *Rof.* ad Cod. 101², non 121, ut *Jüd. Lit.* p.441, ubi Nostrum auctorem suspicatus sum op.1 anon., qui auctor lib. ס' ההקרה (Cod. MS. *Mich.* 525) et ההקרה (MS. *Vat.* ap. *W*²p.1304 n.226) fertur, praeterea ex lib. בראה האופנים (v. Salomo b. Abraham Abigdor) et הגדור הגדור scientiam longitudinum etc. se hausisse dicit, ergo certe Saec. XV. vixit. Forsan idem est Angelo Finzi ap. *Rof.* Cod. 336⁵; cf. Mardochai seu Angelo ap. *Carmoly*, *Itin.* p.229, et cf. sub Jochanan Alatriano et Moses Galante.]

1] לוחות *Tabulae* longitudinis dierum [anon.]

4. min. s. l. e. a. [*Mant.*, *Abr. Conat.* ante A.1450].

MARDOCHAI FRIEDENTHAL

[Expl. unicum ap. *Rof. Annal.* p.113 (*Zz. Z. G.* 250) f.8; incipit a mense Martio. Cf. *Lilienthal* n.343?]

MARDOCHAI Friedenthal v. M. B. Friedenthal.

MARDOCHAI Ghirondi v. M. Ghirondi.

MARDOCHAI Goldmann v. M. Goldmann.

MARDOCHAI-Gumpel v. Levisohn. [Nomen Mardochai et Gumpel alteroutro praeposito junguntur, unde hic desiderata sub uno alterove addito nomine patris vel familiae etc. quacras.]

6225 MARDOCHAI-Gumpel. [Nomen familiae vel patris compertum non habeo, forsā=Levisohn?] Varia in Collect. מאסף N.3713. בו לדרב יחבל לון (parabola in Prov. XIII,13) VIII,337. — על מוסר et משפטי אברהם (epigrm.) *ib.* p.338.]

6226 MARDOCHAI Haischtoma (האישחומע). [Pseudonym.]

אגרת Epistola ethica ad nepotem Meschullam b. Uria q. v. (1790).

MARDOCHAI b. Henoch v. Mardochai Deutsch.

6227 MARDOCHAI b. Hillel Aschkenasi (*Germanus*). [A.1310 mrt. fertur vel occisus (*Abr. Sacut* 133a, cf. sub Meir Rothenburg), et quidem Nürnbergi sec. *Dav. Gans* ad A.70, nescio quo fonte; patria „Austriacus“ salutatur. Nomen patris (ad op.1) jam suppedatur a nepote epitomatoris, si lectio „Josef“ error tantum scribae (*Benjakob*, *Debarim* Att. II,8 n.23) et *Mos. Isserls* ad יוחסין f.164b (ubi magister Meir Rothenburg (q. v.) A.1286 sistitur), idque ex op.2 notat *Gedalja* (f.45b ed. Amst.), Nostromque ait, semper laudare הר"ף magistrum suum. Abbreviaturam ר"ף cum praeced. ר"ף confudit *W*¹1473 p.789, unde Alfasi [Isak, mrt. A.1103!] magistrum fert (idque repetit *Rof.*, *Diz.* p.234!) Nostri, qui A.1286 vixerit! sed v. sub Perez b. Elia. Cum Nostro quoque conjicit *Gedalja* Mard. b. הלאי [procul dubio err. typ. pro הלל], qui ut Isak b. Oschaja etc. urbe טרייש citatur ad Maimonidem, הלכות אישות in nota (הנהגה), non ab ipso Maim. ut *Bart.* ap. *W*¹1477! ubi rursus A.1286 ex conjectura subditus) ad cap. 23, ubi repetit frustra quaesivi, est vero cap. 9, ubi Isak b. Oschaja quidem nepos Menachem [ex Joigny

non additur] urbe טרייש (in ed. 1550 *Giustin.*) in media nota, sed ex lib. יראים [Elieser ex Metz, ergo Sacc. XII!], in fine notae vero Noster laudatur a cognato suo, sed an postremus sit ipse collector notarum illarum, ut concludit *Conforte* f.24a, et ex eo repetit *Asulai* I f.65 (cf. sub Meir Kohen), jure dubitat *Cassel*, neque Noster stricte nepos Elieser b. Natan (q. v. et Add. ad locum) esse potest. Rectius ex varr. locis op.1 Noster gener Jechiel [b. Josef] Parisiensis et cognatus Isak Corbeil fertur ap. *Conforte*. Magistrum Nostri Mosem Coucy (q. v.) quoque dicit *Abr. Sacut* (f.133a, ap. *Gedalja*, *W* et *Rof.*), quod cum tempore non congruit. — De הגהות מייסותי (N.3456) v. sub Meir Kohen.]

1. הלכות שחיטת. *Regulae mactationis* et de carne illicita etc. rhythmicae acrost. (incip. מענה לשון מאל אשאלה) et alphabet., cum Jochanan Treves Comm.

S. Ven., Corn. Adelkind. s. a. [1540-50].

[*W*¹p.790 ex *Sabb.*, ²p.1433 n.677 inter anon., Comm. omittit, qui dedicatur Isak b. Elchanan vulgo *Messer Angelo* de Fano urbe Bologna (quem ibi quoque laudat *Sal. Athia* in praef. ad Ps., ut vid. diversum ab homonymo Angelo de Fano urbe Ferrara, et cf. Elchanan ap. *Gedalja* f.52b); jamque citat Comm. in מחזור, A.1540 excusum. Ex inscriptione ornamentalı זרק זכתי זכתי tit. effinxit *Nepi* p.167! Opusculum rarissimum, quod *M. Sachs*, *Die relig. Poesie* p.302 ex *Gedalja* tantum citat. Cf. Cod. MS. *Opp.* 4210., *Mich.* 463.]

2) מרדכי *Mardochai* Decisiones in tractt. plurimos Talmudis Babylonici sec. ord. Isak Alfasi; una cum eo q. v. (1509.1522).

[Liber, ut alii passim, de auctore denominatus, unde ap. *Conforte* f.24a forsā inventendum: שחבר ספרו הנקרא מרדכי. Nuncupatur quoque הגדול מרדכי seu הארוך *M. magnus* seu *longus*, ut discernatur a Compendio (מרדכי קטן) per Samuel Schlettstadt (q. v.; cf. nepotem laudatum l. c.; et Josef Kolon ap. *Cassel* ad *Conforte* l. c. n.4, *Asulai* II p.86), non a Compend. Josua Boas, ut *W*¹p.790 et *Deutsch*, Catal. p.54, ubi et alia incorrecta, adde Compendium Jakob b. Josef MS. *Opp.* 619Q. (*W*³1049e) et ליקוטים, quae *W*³1466 c sub Mardochai indefinito affert. Compend. alterum קטן מרדכי ap. *W*⁴p.903 inter MSS. *Opp.* nondum reperi. Liber non ex ipsa auctoris ultima manu perfectus vid., unde neque correctus nec integer expressus, v. citatos, praecipue *Asulai* l. c. de הלכות ארץ ישראל etc., et *Eundem* I f.65 de recensione *Rheni*

MARDOCHAI HINDELS

et *Austriacae* (ראוסטריק; (מרדכי דריינוס); fusius describendi locus erit ad Codd. *Opp.* 666-7F.613Q. (*W*^{1,3}) et *Mich.* 46-7.508. — Tractt. parvos excusos non Nostri esse demonstrat *Asulai* (II), eos fere verbatim ex *Tosafot* Simson Scus descripta habet *M. Isserls* Resp. 35 ap. *Asul.* I.]

- 3] — cum *Annot.* (הנהגה); una cum Isak Alfasi q. v. (1552.1554).

[De auctore incerto *Annot.* (in MSS. quoque partim discrepantium) v. sub Asriel b. Jechiel N.⁴⁶⁹ et Samuel Schlettstadt. — Ed. *Ven.* ap. *Sabb.* male de ed. separata interpretatur *W*^p.790.]

4. — u. s. (ff.192)

f. *Riva* (mense *Kislew* 319) 1558.

5. — charta caerulea.

6. — cum Notis MS.

[Desinit in tract. parv.; sed praecedit in Codd. nonnullis (ut *Opp.* 584B.F.) Index (סימני מרדכי) Josef Ottolenghi (q. v.) et sequitur op. nostrum ejusdem Comp. et Index in Nissim Gerondi (q. v.), quae omnia supplementum sistunt ad ed. Isak Alfasi (q. v.), postrema vero etiam seorsim (sine Mardochai) in 8° tit. partim mutato recusa sunt; descriptio ergo ap. *Sabb.* non incorrecta est, confundit rem paulisper *W*³, neque emendatio ap. *W*⁴ satis lucida est. Ex nota inexacta *Delitzschii* ad *Zz.* Add. p.315 ed. libri שו"ק *Rivae* excusam ab ipso *Zz.* citatam effinxit *Mecklenburg* ap. Jost, *Isr. Annal.* I,244.]

7. — u. s. cum Menachem Tiktin Animadvv.; edid. fil. Ascher (ff.191)

f. *Crac.*, *Isak b. Ahron* (משיח) 1598.

[*W*^{1,3}, ad. 3364b, ubi male 1578. Pertinet quoque ad ed. Isak Alfasi hujus A.]

- 8] — u. s. et praeterea Baruch b. David Gnesen: *Magnitudo Mardochai*; una cum Isak Alfasi q. v. (1720).

[Cf. quoque Baruch b. David Gnesen (A.1615). *W*³p.317.]

- 9] — u. s. et praeterea Mardochai Benet Comm. [ut in ed. sequ.] et Jesaia Hurwitz: *Vestes salutis*; una cum Isak Alfasi q. v. (1836).

[Cf. Jesaia Hurwitz: *Vestes sal.* 1757.]

10. — in tract. Berachot et cap.X tract. Pesachim, cum Comm. Mardochai Benet; edid. gener Simon Hirsch Markbereiter

f. *Wien.* 1813.

- 11] — in tract. Berachot (sine *Annot.*); ad calcem tract. Talmud Berachot N.1567 (1484).

- 12] — in tract. Beza (u. s.); ad calcem tract. Beza N.1586 (1484 sic).

- 13] — (totius op. excusi) Compend. (קיצור מרדכי) seu Index per Josua Boas q. v. (1554 etc.).

MARDOCHAI Hindels v. Mardochai b. Elasar.

MARDOCHAI Hollischauer v. M. Hollischauer.

MARDOCHAI b. Immanuel v. Mardochai I. Noach.

MARDOCHAI b. Isak v. Mardochai Kohlen et Mardochai Tama.

- 6228 MARDOCHAI (Maerkel) b. Israel Nisan Nikolsburgensis, urbe Broda (Ungarischbrod in Moravia) gener Rabb. Natan Nata [b. Moses]. [Noster Add. adjecit ad Natan b. Moses Hannover: *Port. Zionis* ed. 1705 q. v.]

נדרים v. inter Prec. varr. N.3228-9

[ca. 1688 etc.].

- 6229 MARDOCHAI Jafe (יפה) b. Abraham, Rabb. Grodno, Lublin, Crzeminiec, et Posnaniae. [Mrt. A.1611-4. Mense Ijjar A.1592 Pragm venit, „ubi adhuc residet nobiscum“ (*D. Gans* ad A.1592, quo liber excusus), unde „Rabb. Prag.“ ap. *W*¹1482 p.792; *Rof.* Diz. (p.136); cf. *Conforte* 42b (sic corr. in Indice); *Asulai* I p.130, adde II p.70, ubi allatum כשה דרך est supra N.3225. A.1611 fatalem ap. *Basnage* in dubium revocat *W*³; tamen non multo serius mrt. est, jam enim A.1560 P.¹⁰ finivit, A.1561 Italiam fuga pelivit, sec. *Asulai* II, et A.1592 senex praedicatur (המופלג בחכמה ובוקנה) a D. Gans; cf. ad op.2 et 6; A.1614 jam defunctum laudari in שבע Isachar b. Israel observat *Zd.* — Notae ex opp. excusus excerptae adjectae sunt edd. Talmudis N.1417 sq. — לבוש ששון ושמחה, i. e. P. VII ineditam (unde corr. *Asulai* II) MS. *Opp.* habet *W*³p.716, sed jam in Catall. desideratur. — Cave confundas cum Nostro homonymum ante A.1592 defunctum patrem typographi Kalonymos Jafe, v. Sect. III.]

1. לבוש מלכות *Vestimentum regium* opus X pti-bus seu *Vestimentis* (לבוש, לבושים) constans, scil. ¹) לבוש התכלת *Vestimentum caeruleum* et ²) לבוש ההור *Vestimentum candidum* utrumque in Josef Karo: *Mens.* I; acc. *Ritualia* nonnulla

MARDOCHAI JAFE

ex Eisak Tyrnau et *figurae* (המנוה וציוריה); cum Annot. Josef Laban. *ED. PR.*

f. *Tubl.*, *Kalonymos Jafe*. 1590.

[*W*¹p.742 ed. rarissimam non delineat, quae a sequente (ignota) discernenda. ¹) Frontisp., portā cum figuris nudis ornatum, locum et A. non exhibet. In praef. binis columnis excusa auctor a Josef b. Menachem Israel, seu Josef Laban, auctore Annotationum, ad publicandum opus se provocatum dicit; f.101 custos ההור לבוש. ²) in frontisp. locum et typogr. indicat et 29. Tammus קרן inceptum fertur; constat ff.83+121 (male numeratis; epigraphis Annotatoris (בעל ההנהגה) lit. quadr. majoribus agmen claudit. Ritualia ff.3 et *figurae* ff.2 subscriptae nomine Jos. Laban.]

2. — (ed. ab auctore partim aucta et emendata) f. s. l. e. a. [*Tubl.* initio *Saec.* XVII. forsā 1603?].

[Ed. ad calcem praeced. in Cod. *Opp.* 571F. compacta ipsum Cat. MS. fugit, nisi ad op.3 relata seu cum praeced. confusa est, cujus P.¹) quoque s. l. e. a. In nostra praef. una columna excusa; P.²) sine frontisp. incip. f.84, Ritualia exstant f.245b; in fine accedit Index locorum, „ubi auctor ipse nonnulla adjecit ad ed. I, praeter errores hujus ed. emendatos: delevit quoque multas Annot., quas Annotator (Corrector) primus adiecerat sine permissione auctoris, rationibus sibi notis“: הא לך לוח מן המקומות שניהוסף מה שלא נדפס בדפוס הראשון בהן דבר חדש בדפוס [וזה] מה שלא נדפס בדפוס הראשון שהוסיף והגיה הרב המחבר בעצמו וזלה מה שהגיה המחבר בעצמו בדפוס זה מן הטעות [הטעויה] שנדפסו בדפוס הראשון ע"ש. גם מחק הרבה הגהות שנדפסו בדפוס הראשון שהגיה המחבר בעצמו כלא רשוה המחבר וסחקם המחבר מטעמים ונימוקים עמו: ואילו הן המקומות מהחידושים וההוספות. כסימן א' סעיף וכו' Operarii של שני האחים הפועלים) nominant fratres *Mardochai b. Jakob* typotheta ex Prostitz et *Jehuda L. b. Jakob*, qui junctim A.1602-5 offenduntur, prior jam A.1608 Pragae fuit, posterior Lublini usque ad A.1619 offenditur. Forsan huc spectat ed. 1603 ap. *Buxtorf*. (quam mendosam habet *W*¹), *Mardochai* enim A.1622 Basiliae fuit; nisi ex לבוש האורה *Prag.* 1603 (op.14) effectam habeas.]

3. — P.³) לבוש עטרת זהב *Vestimentum coronae aureae* in Josef Karo: *Mens.* II; sumptibus Josef b. Menachem Israel Lublinensis et Naftali b. Tobia Altschul (ff.221) f. *Crac.*, *Isak b. Ahron* (fin. 28. mensis IV. רשן) 1594.

[Frontisp. A. non exhibet. *W*¹p.792-3 omnes V Ptes 4 tomis junctim A.1594-9 (³p.716 tantum 1594) recenset, Cat. ms. Mich. 4 לבושים (scil. ^{1,2} ac unum)]

4 tomis, sed ^{1,2} nullibi offendi, neque excusum habeo, cf. ad op.2 et 14.]

4. — P.⁴) לבוש הבין והארנבון *Vestimentum byssinum et purpureum* in Josef Karo: *Mens.* III (ff. 126) f. *Crac.*, *Isak b. Ahron* (יקר וגרול[הן]) 1599.

5. — P.⁵) לבוש עיר שושן *Vestimentum urbis Scheschchan* in Josef Karo: *Mens.* IV; sumpt. Naftali b. Tobia vulgo Hirsch bibliopol. (מוכר ספרים) Lublinensis (ff.24) f. *Crac.*, *Isak b. Ahron*. 1597.

[In tit. A. משיח=358, in fine בערב ר"ה שנו בקרב ר"ה א.357 pridie novilunii (mensis) primarii, unde frontisp. initio A.358 excusum habeo.]

6. — P.¹⁻⁵) tomis IV. ed. ab auctore correctā, cum Indicibus f. *Prag.*, *Mos. b. Bezalel*. 1609.

[*W*¹A.369 „vel“ 370 (ex *Buxtorf*). Exhibet praef. generalem antea non excusam; ad P.I frontisp. duplex, ¹) finita est fer. I.1. Nisan (5. April.), ²) fer. VI.33. Omer (18. Ijjar) מרדכי יפה ³) inc. (sic) fer. III. prid. novil. Sivan (2. Junii), fin. fer. IV.22. Ab (12. Augusti), quo inc. P.⁴, quae finita fer. II. pridie Novennii A.369; ⁵) inc. fer. V.3. Tischri 370, fin. fer. VI. ult. Kislew (26. Decembr.); hinc corr. partim *Zz. Z. G.* 286 n.122-5.]

7. — u. s., cura (המניה הנצב על המחוקק) *Jehuda di Modena* f. *Ven.*, *Pietro*

et *Lor. Bragadini, per Giov. Cajon*. 1620.

[*W*¹ (adde p.413) ³. Annus exprimitur ש"פ et 1620 sed tom. III P.⁴ finita est והנה מלאכי אלהים עולים ש"פ א.1620; ⁵) א. ש"פ et MDCXIX. exprimit, forsā vitio.]

8. — u. s. f. *Prag.*, *Mos. b. Bezalel*. 1622-4.

[*W*¹. *Zz. Z. G.* 295 n.199-202; P. I fer. III.3. Tebet 383, ergo 6. Decembr. 1622, Tom. III fer. III.8. Ijjar (8. Maji), Tom. II fer. III.1. Cheschwan 384 (25. Octobr. 1623), Tom. IV fer. III.1. Cheschwan = 9. Jan. 1624.]

9. — P.^{1,2}) [ed. inceptae specimen?] f. *Prag.*, *socc. Nepotes Mos. Kaz.* 1688.

[*Opp.* 574F. frontisp. P.¹) exhibet, ubi: ע"י נכרי (!) et המחוקקים המשותפים של האלוף... משה ל"ך ו"ל A. החם, et fol. 7, accedens ²) tota (לבוש החור) est ed. 1623, ut constat ex quadrato ornamentario in limine, cujus pars sinistra male expressa! Ed., a Cat. ms. praetermissa, forsā proposita propter sequ. non perfecta est. *W*^{1,3} partes et edd. non bene discernit.]

10. — P.^{1,2}) cum Elia Spira Comm. (*Elia parvus*); corr. Isachar B. Perlhefter f. *Prag.*, *Fill.*

Jehuda Bak (הנה אנכי שולח לכם את) אלהיו (החם) fin. fer. III.27. Ijjar 1689.

[*W*³p.716 et 94 et 1176 tantum לבוש החכלה plagg. 44 recenset, p.716 et 94 A.1688, p.1176 et 1079 n.2051b A.1689!]

MARDOCHAI JAFE

11. — u. s. corr. Simon b. Jehuda L. Altschul Sofer Bet Din 4. *Prag., Nepp. Mos. Kaz* (*fin. fer. V.18. Ijjar et fer. IV.18. Elul*) 1701.
12. — charta magna.
[*W*³ II. cc., ad. ³2172d. *Zz. Z. G.* 262 n.c.]
13. — P.³) (in Jos. Karo II § 29-111) cum Samuel b. Asriel Landsburg Supercomm. (*Cingulum Samuelis*) f. *P. a. O.* (אל) (לפרד יאהחנן) 1772.
[Adjecta sunt nonnulla „Meir Prostitz“ (*Nepi* p.345) i. e. Meir Eisenstadt.]
14. — P.⁶) לבוש האורה *Vestimentum lucis* Supercomm. in Sal. Isaki et Elia Misrachi in Pentat.; acc. supplem. in P.¹)
f. *Prag., Abraham et Loeb b. Moses Schedel, in acd. Chajjim Kohen b. Jäkel* (*fin. fer. IV.18. Kislew* 364 = 13. Nov.) 1603.
[*W*^{1,3}, corr. sec. *Zz. Z. G.* 281 n.84, qui observat, op. ab auctore Posnaniae 18. Tammus (27. Junii) 1603 absolutum, 24. Tischri 364 (29. Sept. 1603) a libellario descriptum esse; cf. ad op.2.]
15. — P.⁸⁻¹⁰) s. t. לבושי אור ויקרות *Vestimenta lucis pretiosae*, i. e. ⁸) לבוש פנת יקרת *Vestimentum anguli pretiosi* Exposs. et access. ad Mos. Maimonid. *Doctor perplexorum*; ⁹) לבוש אור ויקר *Vestimentum magnificentiae pretiosae* et ביאורי יפה *Expositiones Jafe* in Abraham b. Chijja: *Forma terrae* utrumque cum figg. et Annot. Jehuda b. Natan Levi; ¹⁰) לבוש אבן *Vestimentum lapidis pretiosi* Supercomm. in Menachem Recanati in Pentat.; una cum textu f. *Lubl., Kalonymos Jafe.* 1594.
[*W*^{1,3}. Frontisp. primum proprie ad P.¹⁰) pertinere vid., ubi inscriptio marginalis superior tantum אור ויקר, in eo quidem frontisp. Ptes. 3^a ultimae enumerantur: לבוש יקרה היא מפנינים (i. e. ¹⁰) et אור ויקר פנת יקרה, ergo ord. inverso, quem sequitur Catal. Bibl. Bodl. II, 389a; in nullo praeterea frontispicio Annus indicatur, sed ⁹) fin. est fer. III.24.(?) Cheschan, et ¹⁰) (post Indices) jam fer. VI. novil. (seu 6. mensis?) ejusdem; ergo etiam inverso ordine excusae sunt partes; tamen ab ordine non recedimus, quo jam a Sabb. delineantur, qui vero Notas Jehudae male ad P.¹⁰) addit. P. haec (ante Indic.) absoluta dicitur ab auctore fer. VI.5. Adar I. A.1560 Sternburgi. — Opus partim excerptis Jonatan b. Josef q. v.]
- 16] Animadvv. in Isak Düren: *Portae Durensis* q. v. [*W*³]

6230 MARDOCHAI Jafe [*jun.*] b. Elieser, Berolinensis, Archisyn. Schwerin.

Varia in Collect. מאסף N.3713, recus. in Collect. אנרוה על המנהג לבלתי הלין. N.3429. [בכורי העתים II, 169 (ב"ה IV, 219) [subscribunt hic quoque judices Josef Nata et Jechiel M. Schwerin, sed non sequ.] — זל. p.192 (s. t. לרמ"ד i. e. Resp. ad Mendelssohn, ב"ה זל. p.233).]

MARDOCHAI b. Jakob v. Mardochai Zahalon.

6231 MARDOCHAI b. Jakob ex familia Przibram (פשיכרם), Judex Pragensis. [*W*³1481b corr. sec. locum ablegationis.]

Comm. in Samuel Gallico: *Succus melogranatorum* q. v. (1708).

6232 MARDOCHAI b. Jakob Toeplitz (איש טופליץ, טיפליץ). [Pater A.1582 adhuc vivus „doctissimus“ (הנאמן) salutatur. A Nostro diversus est „Mardochai Singer“ Cracoviae, quem forsitan eundem ac „Mard. b. Jakob,“ mrt. A.1575, et Expositorem Proverbiorum suspicatur *Zz. ap. Frankel Ztsch.* III, 386, procul dubio spectans ad epitaphium ap. *W*⁴p.1211, ubi fer. IV.19. Tebet של"ו, ubi כל רז אור (sic) בן אור, et v. initium ex parte altera monumenti, ubi nonnulla non optime intelligo. Nostrum brevissime absolvit *W*¹1481; cf. quoque sub Toeplitz auctores.]

1] Vers. Germ. lib. Proverbiorum; v. Biblia Germ. N.1285 (1582).

2] Vers. Germ. et Comm. hebr. in lib. Job; v. Biblia hebr. N.325 et Germ. 1291-2 (1597.1709).

[Expl. perfectum ed.1597 offendi in Biblioth. Imper. Vindob. XXE.33 finit. 7. Ab (22. Julii) per Jekuti el b. David. Versio praecipue in gratiam mulierum facta est.]

6233 MARDOCHAI Jare (ירא) b. Berechja Reuben, Mantuanus. [De familia Jare v. *Zz.*, כ"ה V, 158 (cf. VII, 124); epistolam Reuben J., forsitan Nostri patris, A.1581 Mantuae magistri in domo Sal. Levi בראסטיליה (sic) tunc (A.1613) jam mortui commemorat *Abv. Jagel* בית יער הלבנות Cod. MS. *Reggio* 10 P. IV cap.99.]

אילת השחר v. inter Prec. Coll. N.3001 (1612).

6234 MARDOCHAI (Märkel) b. Jechiel. [Sub N.468 (expl. impf.) secutus sum *W*³1491, qui Nostrum eundem habet ac Mardochai Loria

MARDOCHAI b. JEHOSEFJA

(q. v.), lamen securius hic auctores separandos
pnto ut *Sabb.*]

מִירָה דְּכִיָּא *Myrrha pura* Comm. in lib. Esther;
una cum textu N.468 (1637).

⁶²³⁵ MARDOCHAI b. Jehosifja. [Saec. XVI.?]
Carmen in festum alphab. et acrost.; cum Add.
Elieser L. Sofer; v. זֶכַר נָאָה inter Prec. Sabb.
N.3161.

MARDOCHAI b. Jehuda v. Mardochai
Dato et Mardochai Levi et M. Ginz-
burg.

⁶²³⁶ MARDOCHAI b. Jehuda (Arje Loeb) Asch-
kenasi. [Disposuit et edid. nonnulla praeceptoris
Abraham Rovigo (q. v.), quae *W*³1472 sub
Nostro iterum recenset.]

מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל *Spes Israelis* Add. Germ. ad Da-
vid de Lida: *Arcanum Dei* de circumcisione
q. v. [*W*¹1472] (1710).

⁶²³⁷ MARDOCHAI b. Jehuda (Loeb) הוֹלִישׁ (Ho-
litsch?) Lembergensis, Archisyn. Dobri (דאָברִי) in
Bohemia.

1. **מֵאֲמֵר מַרְדֵּכַי** *Sermo Mardochai* Expositt. sec.
ord. pericoparum Pentat.; edid. filius Jehuda
Loeb, Schammasch Breslau; corr. Jehuda L.
b. Menachem ex Bet ha-midrash Reische
f. *Dyhr.*, *Isachar*. 1719.

[Non 1709 ut *W*³p.715 n.1477c [leg. d]; chronost.
[דוֹרָן] שׁוֹב לַעֲמֹד וְדוֹרָן, et approbb. A.1718-9,
unde in praemonito Correctoris dato 22. Sivan [וְהָיָה] lit. 7 parva esse debet.]

⁶²³⁸ MARDOCHAI (Mordusch) b. Jehuda ex
לאַמְקוּשׁ (*sic*). [Ante A.1584 mrt. habet *Zz.*
ap. *Frankel*, *Ztschr.* III,386; sed ed. I op.2 jam
A.1571 excusum fuisse monuimus sub N.2837.
In praef. Naftali b. Joel ad N.2454 Noster salu-
tatur מַרְדֵּכַי, forsitan ad nomen alludens (vel ad ur-
bem Makowa? cf. מִקְוֵה N.3691); in frontispiciis
„pius doctissimus“ nuncupatur. No-
stri ut vid. Expositt. in Jakob b. Ascher notat
Cat. ms. ad Cod. MS. *Oxy.* 569Q.]

1) *Comm.* Abraham Abigdor in Preces festiv. rit.
pol. auctus; v. N.2454 etc. (1567 etc.).
[De Additt. Zebi Sundels v. sub N.2456.]

2) **פִּירְשׁ** *Comm.* in Preces poenit. rit. pol., cou-

tinuatus per generum Zebi Sundels q. v. [*W*¹
1489=³1477b]

⁶²³⁹ MARDOCHAI (Samuel Jakob) b. Jekutiel.
זֶמֶר הַנָּאִים [וְאֵל מִוִּרְאִים] *Canticum Tannaim et*
Amoraim seu methodolog. Talmud. acrost.; ad
c. lib. דִּבְרֵי טוֹב N.3448 [*W*³1502b] (1590).

⁶²⁴⁰ MARDOCHAI b. Jesaia Littes (לִיטֶשׁ) ex
Raustitz (רוֹיטֶטִין nunc Rausnitz in Moravia?).
[*Zz.* ad Benjamin p.284 tit. „*Roads to Je-
rusalem*“ vertit. Anon. famosus (Litbl. XII,296)
Nostrum tantum vult auctorem epistolae adjectae
Hierosol. datae „A.1615“ (nocte feriae IV.15. Sche-
bat שׁוֹכֵן יְרוּשָׁלַיִם, i. e. 3. Febr. 1616), aucto-
rem vero libelli Anon. Germanum; quia in tit.:
„Und ach [auch] wert ihr hinten finden, was der
חסיד (pius) Mardochai ראַסניץ hat araus
geschrieben,“ initio libri: ... und es hat gesehn
ein איש אשכנזי („vir Germanus“), ac si utrum-
que ad eundem nullo modo spectare potuerit No-
strum! Viator apud urbem Zafatam 18. Cheschwan
שְׁעָה, ap. Hieros. mensem Tebet (exeuntem A.1714)
commemorat.]

1. **הוֹצֵאוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל** *Exitus* (seu *proventus*)
terrae Israel Itinerarium Palaestinense Germa-
manice (ff.5) 4. Amst., *Jeh. b.*
Mardochai et Sam. b. Mos. Levi. 1649.
[*W*¹1484 linguam non indicat et ut *Sabb.* formam
8. *Serap.* p.76 n.301.]

⁶²⁴¹ MARDOCHAI b. Josef (Jospe) Hanau, Ar-
chisynag. Hamburg.

אֲגַדַּת מַרְדֵּכַי *Aggadat Mardochai* Comm. in Hag-
gadam Paschatis; inter Precum Collect.
N.2724 (1764).

MARDOCHAI Jost v. I. M. Jost.

⁶²⁴² MARDOCHAI Kalai b. Salomo, Salonich. [Ma-
gistrum defunctum fere nonagenarium A.1646 ex-
tollit *Conforte* f.45, cf. *Asulai* I p.130; *W*³1497b.]
תְּשׁוּבָה *Responsum* ad c. (fratr.) Baruch Kalai:
Fons benedictus q. v. (1659).

MARDOCHAI Karaeus v. Mardochai b.
Nisan.

MARDOCHAI Kohen v. Mardochai b.
Abraham et Mardochai b. Moses.

MARDOCHAI KOHEN

⁶²⁴³ MARDOCHAI Kohen, discipulus Israel di Curiel. [A.1597 Zafatae, cf. *Conforte* 48b, *Zz. Z.* G. 84.]

1. שפתי כהן *Tabia sacerdotis* Expositt. in Pentat. kabbal.; inserta sunt נטריאות Simsonis cujusdam; corr. Isak Gerson

f. *Ven.*, *Dan. Zanetti* (השם"ה) 1605. [*W*^{1.3}1485 male A.1610, ut quoque *Rof.*, *Diz.* (p.85) et *Zz. l. c.*]

2. — per socc. Moses b. Samuel et Samuel b. Jakob, sustinente Isak b. Elieser Lipmann

f. [*Hamb.*] (*mense Sivan*) 1690. [*W*^{1.3}, ubi „potius *Wandsb.*“ ut ³1675b et *Zz. l. c.*, sed epigr. Abraham b. Josef (*W*³88c), qui sese Meseritzium translatus dicit, „hic Hamburgi“ subscripta est, et v. Sect. III. *Rof.*, *Diz. Amst.* sistit! — Excerpta Germ. v. ap. Jakob b. Isak Aschkenasi: *Interpr. recte* ed. 1688.]

⁶²⁴⁴ MARDOCHAI Kohen b. Isak Aschkenasi (*Germanus*). [Gener et discipulus Samuelis Laniado; cf. *Conforte* 48b. Opus finivit 1. Elul קובי אורי=1613; censura data 6. et 10. Febr. 1614.]

1. ראש מר דרור *Caput myrrhae purae* Conce. in Pentat.; corr. Isak Gerson f. *Ven.* 1615. [*W*^{1.3}1487. Tituli rationem v. sub N.⁶²¹⁵.]

MARDOCHAI Leitner v. M. Leitner.

MARDOCHAI Levi v. Mardochai-Seeb Levi.

⁶²⁴⁵ MARDOCHAI Levi b. Jehuda, Rabb. Kahirac (מצרים). [Mrt.(?) Hierosolymis sec. *Asulai* I p.130, cf. II f.16. Ap. *W*³1586b effictus est ex Nostro Moses Levi Rabb. Constant., quaequae de eo narrantur ex perverse reddito passu ap. Mos. Chagis conficta sunt. Hic in praef. ad הלכות קטנות patris sui Jakob Chagis (sub quo haec neglexi, quae ad Nostrum excersi) hunc ipsum 21. Schebat 1689 mrt. dicit, ad eumque spectant verba פסקי סתוקה פסקי וכבר נהפך סתוקה קשה סתוקה פסקי בשער הגדול הוא הכהן הגדול בעל שער אפרים וז' ועוד לו בשער בת רבים... כדרכי נועם אשר וז' להגאון סתוקה לי שער אפרים Resp. divulgata esse, ut in lib. שער אפרים [v. Efraim Kohen] et in lib. מ. דרכי נועם (i. e. Mardochai) Levi.]

1. שות דרכי נועם *Viae jucundae* Resp.; acc. (fil.) Abraham b. Mardochai Levi: *Commentatio* f. *Ven.*, *Vic. e Aluise frat. Bragadini.* 1697-8.

[Opus ipsum mense Adar A. נאמר, accedens cum frontisp. (ff.41) א. וישענו. In frontisp. primo *figura templi* (צורה הבית). *W*³1477c.]

⁶²⁴⁶ MARDOCHAI (Model) Levi, ex Schwaben, Gener Dob Hurwitz.

מנחת עני *Oblatio pauperis* Expositio locorum quorundam difficilium in Raschi et Tosafot; ad calcem Zebi Hurwitz: *Specularia lucentia* q. v. (1776).

MARDOCHAI Lichtenstein v. M. Lichtenstein.

MARDOCHAI Littes v. Mardochai b. Jesaia.

⁶²⁴⁷ MARDOCHAI Loria b. Jechiel. [Cf. sub Mardochai b. Jechiel.]

1. פירוש המלות *Explicatio vocum* seu *Glossar.* in Targum in 5 Megillot, Daniel et Esra

4. Crac., Isak

b. Ahron (fer. VI.19. Schebat-fer. V.2. Adar) 1580. [Chronost. (ט"ב) ש"ס, etiam si טוב addideris, ut efficiat 357 (1597), cum calendario congruit; tamen 1580 sistendum est, ut habent etiam *Sabb.*, *W*^{1.3}1480, et *Mich.* 344, ubi ut *Opp.* 234-5Q. cum superioribus libris compactum est.]

⁶²⁴⁸ MARDOCHAI (Nachum) Maggio b. Rafael Isak.

הספר Concio funebris in patrem Rafael I. Maggio ad c. ejusdem: *Viae maris* q. v. (1813).

MARDOCHAI Margalioth v. Chajjim Margalioth et Moses Margalioth.

MARDOCHAI b. Meir v. Mardochai Samosc.

MARDOCHAI Misrachi v. Israel Misrachi.

MARDOCHAI Mortera v. M. Mortera.

MARDOCHAI b. Moses v. Mardochai Rothenburg.

⁶²⁴⁹ MARDOCHAI b. Moses. [Auctor, hucusque ignotus, acrost. indicatur וז' משה וז' אורי.]

1. עני נפש ורפואתו *Afflictio animae et medicina ejus* Carmen duplex Germ. epanorthoticum de

MARDOCHAI b. MOSES

morte etc., melodia: „Was in der Thora steht geschrieben,“ scil. עני נפש 4 alphabetis, incip.: „Ihr liebe Leut thut mich vernelimen,“ et רפואה הנפש alphab. uno, inc.: „Arme und Reiche ich thu euch bitten“ (ff.8)

8. Fürth. s. a. [ca. 1722.]

[A. ex typotheta Jakob b. Samuel, Judicis Fürth., definiendus. W²p.1392 n.336 plurima non indicat, suppl. quoque Serap. p.27 n.232.]

2] — [W⁴p.1055] 8. F. a. M. 1723.

6250 MARDOCHAI b. Moses Drucker, Amstelod.

[W sub hoc nomine ablegationem neglexit.]

מקוה ישראל *Spes Israel* ex Belgico Germanice; auctore Manasse b. Israel q. v. (1691.1712).

6251 MARDOCHAI (Gumprecht) b. Moses, Rabb.

קאלימי prope נואודייץ. [Nostro praeter rem tribuit W¹⁻³1474 nonnulla in lib. *Portae Zionis* fratris Natan b. Moses Hanover (q. v.), a quo tantum cum Add. missus fertur in ed. 1671.]

6252 MARDOCHAI b. Moses Kohen Prostitz, Zol-

kiewiensis. [W³1476b („Mard. Solcov.“) MS. *Opp.* s. t. ים רך affert! Noster discipulus discipuli Samuel Edels salutatur.]

יהודה וישראל *Via maris Talmudis* Add. ad Samuel Edels: *Nov.* in tract. talmud. Baba Batra cap.8 q. v. (1692).

6253 MARDOCHAI b. Naftali Hirsch Kremsir, in-

cola Cracovinus, Gener Jehudae קרנדי (Kuranda?) Kremsirensis.

1. קטורת מזבח *Suffitus altaris*, seu חספות *Addimenta R. Mardochai* Nov. baggad. in tract. Talmud. Berachot; corr. Jekutieli Blitz [W¹⁻³1493]

f. Amst., Uri Phöbus (על קטורה) 1660.

2] קטורת הסמים *Suffitus aromatum* Comm. in Targum Pseudo-Jonatan et s. d. Hierosol., ut etiam in Onkelos in Pentat.; una cum textu N.590 (1671-7).

[Corr. W¹⁻³ (p.1165), qui tertium op. מירא דכיא auctore citatum effingit ex verbis: והני קראהו קטרה: כי שמי בקרבו מור דרור בהרנבין מירא הסמים... כי שמי בקרבו מור דרור, quia nomen meum in eo indicatur, מור דרור (Exod. XXX,23) Targum interpretatur מירא דכיא *Myrrha pura*, quae nimirum ad suffitum pertinebat. Cf. supra sub Mardochai Athia,

et ipsum W¹1491, ad quem locum hic ablegat. Ap. *Asulai* H f.65 anon., suppl. P. I.]

3. קינה על ק"כ אלפים קדושים *Elegia* in 120000 martyres Polon. A.1648-9, inc. שמי אלי קול בכי וקינה, textus punctatus cum Comm., versic. intercalaris: לנו כי חטאנו אי מיה היה לנו (ff.4) 4. s. l. e. a. [Lubl.? ca. 1650].

[W³p.721. Locum Lubl. sistit Cat. ms. *Elegia*, „inter alias (scil. pro 9. Ab) recitanda (ראוי לאמרה בין) אמרתי שמו אצבעותי שפלו קינה (שאר קינה) „forsan appendicis instar ad ed. קינה aliquam excusa est?]

6254 MARDOCHAI b. Nisan, Karaeus. [Opus seu

respons. ad Triglandi epist. 1 (v. op.2) finivit fer. 1,20. Tammus, 18. Julii 1699 urbe Krasni (sic) Ostrowo (קראסני אוסטרוו), cujus versio hebr. *sylva pulchra*, antea כוכביאנו (v. in fine epist. in ed. 2), in tractu Lwow (Lemberg) provinciae „Russiae“, a postrema urbe 3 mill. (פרסאוו) distante (unde corr. *Rof.*, Diz. p.160). Scripta Nostri alia v. ap. *Simcha* s. v. ים רך, לכוש מלכוה, ממר טרדי (ubi Lučki nuncupatur, Nostrum auctorem hujus op. nuncupat scriba (אה"ש) epistolae laudatae in nota praemissa) et עקרים (פ"י על "פ"י עקרים]

1. Notitia Karaeorum ex M. Karaei recentioris tractatu *Amicus Mardochai* [מורדכי] haurienda, quem ex MS. cum Vers. Lat. notis et praef. de Karaeorum rebus scriptisque edid. J. Chr. Wolfius. Acc. in calce (p.161) J. Triglandii Dissert. de Karaeis cum indicibus variis recusa 4. Hamb.

et Lips., impens. Chr. Liebezeit. 1714.

[W¹1498; cf. *Gg. Ztschr.* II,123, ubi praef. ed. hujus, in seq. omitta, non alia est quam Lat. Wolfii, ubi p.2 tit. genuinus (ut in frontisp. ed. sequ.) et p.18 init. praef. auctoris omissum initio libri p.1. Ed. auct. 1721, de qua *Rof.* Diz., et lib. stamp. p.75, non opus ipsum recusum exhibet sed „Accessiones“ in fine praef. (p.19-46) insertas, „ubi priora cogitata tum ab animadv. viri cujusdam docti vindicantur, tum novae quaedam de rebus scriptisque Karaeorum, et speciatim lib. Karaítico חוקי אמונה [v. Isak b. Abraham Troki] observationes suppeditantur,“ W³. „Ex hoc praesertim scripto, tanquam ex fonte profluxit Triglandii commentatio,“ W in praef. p.3]

2. — (tit. מורדכי דר טרדי hebr. tantum sed adjectis in limine epistolis), acc. (f.16) *Simcha-Isak* b. Moses: *Simcha justorum*, et (f.28) Josef b. Mardochai Troki: *Compendium de mactatione*, de-

MARDOCHAI NOACH

nique (f.34) Israel Maarabi: *Regulae mactandi*
4. *Wien*. 1830.

[Post praef. auctoris legitur epistola Triglandii (q. v.) et Nostri responsum ad ejusdem epistolam secundam, datam 11. Menachem 1699, acceptam 24. Menachem 1700 (unde corr. *Gg.* l. c. p.119), ubi in fine de itinere suscipiendo initio A.461 loquitur. De *Epistolis* Nostri aliis ipsi operi junctis, quas possidebat Triglandius, v. praef. ad op.1 p.1 et *W*¹p.798 „qua rationem et formam operis et celebriores inter Karacos viros descriperat;“ tamen „litteras Karaeorum“ a Triglandio passim ad partes vocatas „ab hac commutatione non distinguendas“ habet in praef. p.3. Desid. in ed. nostra passus in fine cap. 11 f.15 de הוון אברהם (proprie הוון), ut monet *Gg.* loco sub Isak b. Abraham citato p.50 n.11.]

⁶²⁵⁵ MARDOCHAI (Immanuel) Noach, ex New-York. [Cf. *Zz.* ad Benjamin p.313, ubi nihil de hac epistola.]

Epistola circularis ad Judaeos de colonia in America constituenda (data 30. Sept. 1825), hebr. cum Add. ex ephemeridibus per J. L. Jeitteles q. v. (1826).

⁶²⁵⁶ MARDOCHAI Plungian b. Salomo.

1. חלפיות *Talpijot* de conclusione Talmud. dicta נזירה שיה sec. logicam dissertatio
8. *Wilna* 1849.

MARDOCHAI Przibram v. Mardochai b. b. Jakob.

MARDOCHAI b. Rafael v. Mardochai Maggio.

MARDOCHAI Roch v. M. Roch.

⁶²⁵⁷ MARDOCHAI (Süsskind) Rothenburg b. Moses, [Rabb. Lublin. [Rothenburg *jum.* nuncupatur quoad Meir Rothenburg, q. v.]

1. שאלות ותשובות *Quaesita et Responsa*, acc. nonnulla filii; sumpt. viduae; in ord. redegit (והדר בעל הסדר) Josef b. (הדין) Jirmijja Fürst (sic), Judex Alton. et Hamb. 4. s. l.

[*Hamb.*] *typis adornatis* (יפה) *Amst.*, in aed. *opif. Johann Rose* (יאהן ראזע) 1716.

[A. prave exprimitur עולם, בבבא, unde *Amst.* 1746 in Cat. Bibl. Bodl. IV.643b et inde *Jüd. Typ.* p.73; loc. *Amst.* ap. *Mich.* 4159; *W*¹1476[c]=³1494[a].]

⁶²⁵⁸ MARDOCHAI b. Sabbatai. [*W*¹1501 cum Nostro conjicere vult homonymum multo superiorem, auctorem precat. poenit. משאה כפי מנחה ערב, de quo cf. *Heidenheim*, de Hymnis p.8, *Zz.* ad Benjamin p.21, cf. *Luzz.* כ"ה IV.38, Litbl. V.398 in nota n.14, ubi M. הארוך n.29 (cf. sub Josef ha-Aruch), qui in registro auctorum hymnorum, per *Luzz.*, quem *Fürst* more suo in ord. disposuit (Litbl. IX.548.574), idem fertur, nescio an sec. opinionem auctoris.]

1. הנהגות מכל השנה *Ritus totius anni*; per socios Ahron b. Moses et Abraham b. Israel 8. *Crac.*, typogr. erecta per Isak defunctum (fer. VI.6-fer. VI.20. *Tammus* משלה) 1618.

[*W*³1501* institt. a Mos. Isserls excerptas a Nostro II. vice ed. dicit, sed legitur in fronte (non ad instar frontisp.) ע"י מהר"ר מרדכי בר שבת. והנה הנהגה על ידו בעון נמרץ כפי ההלכות הנוהגות במדינות אלו הלא כמה נפסו מקדמיו בארץ לועז ע"פ הלכות מייטוני ובירר הוא דרך אחרת והלך בעקבי... משה איסרלש... והנהגה ע"פ הנהגות על ש"ע ע"כ באחי... excusum per M. b. S. et correctum per eum optime sec. ritum harum provinciarum, excusi quidem sunt antea in Italia sec. constitt. Maimonidis, ille vero aliam selegit viam, sequens vestigia Mos. Isserls in Annolt. ad *Mens. instr.*, hinc inde secunda vice excusurus sum etc.; (cf. notam sub. N.3818?). Tit. דרך ה' *Via Dei* unde petiverit *Sabb.* ap. *W*¹ nescio.]

MARDOCHAI b. Salomo v. Mardochai Kalai et Mardochai Plungian.

⁶²⁵⁹ MARDOCHAI Samosc b. Meir.

1. חבנית הבית *Effigies domus* Ethica, rhetorice 4. *F. a. O.* (וקם הבית) 1747.

MARDOCHAI b. Samuel v. Moses Margalio.

⁶²⁶⁰ MARDOCHAI-Seeb Levi.

1) מנן גבורים *Clypeus fortium* Comm. duplex in Josef Karo: *Mens.* I Cap. 58-239, scil. אלף מנן *Mille Clypeorum* fontem indicans constitutionum et שלטי הגבורים *Clypei fortium* discussio prolixa (una cum Josef Saul Levi) q. v. (1839).

2) מפרשי הים *Expositores maris*, v. Moses b. Mardochai Seeb: *Mare Talmudis* (1827).

^{62.1} MARDOCHAI Tama (זמב) b. Isak, nepotis ex matre Elieseris Nachum.

M A R D O C H A I T O E P L I T Z

- 1] Vers. hebr. Resp. (פאר הרור) ex Arab. Mosis Maimonidis q. v. (1765).
 2] מנחת כפר i. e. Synonymica [auctor Salomo di Piera] etc. q. v. (1765).

MARDOCHAI Toeplitz v. Mardochai b. b. Jakob.

⁶²⁶² MARDOCHAI Zahalon b. Jakob b. Isak, Medicus, postea Rabb. Ferrariensis. [Mrt. 8. Kislew 509 (30. Novembr. 1748) sec. *Nepi* p.235, cf. *Ghirondi* p.228; *Carmoly*, Hist. des medec. p.239; quorum nullus op.2 commemorat.]

- 1] מנחת נהרות *Volumen fluviorum* Carmen de diluvio Ferrariensi Ven. 1707.

[*Nepi* l. c., cf. *W*³1481c; formam ignoro; nec libellus *Luzz.* et *Almanzio* innotuit.]

- 2] מציץ ומליץ (שור) *Illuminans et interpretans* Dissertatio academica societatis Talmud Tora Ferrariensis, praeside Isak Lampronti, de modulatione benedictionis sacerdotum, qua confirmatur sententia Nechemja b. Baruch Kohen recusa cum sententiis priorum (אנרוה הראשונים) A.1706-7 (ff.24) 4. Ven. *Bragad.* 1715.

[*W*³1688d op. sub Nechemja etc. affert, addc sub Benjamin Kohen Vital(?) p.154 n.400, Chananja Cases b. Menachem p.274 n.643c, Jehuda Briel p.306 n.702b, Jehuda Padua p.338 n.767b, Josef Borgo b. Isak Jedidja p.385 n.868c, Jakob Aboab p.437 n.1009c, Isak Chajjim Kohen (Cantarini) p.565 (ubi 1716!), Immanuel Chai Ricchi p.876 n.1791d. Auctoris nomen (מירדכי צ'הלקן ישמרהו צ'ור) in tit. latet sec. notam MS. ad *Mich.* 2755, ubi Catal. male ad Nechemja Chajun refert. Auctor quoad epistolas posteriorum ablegat ad הוספה בכורים q. v. sub Pinchas Anaw.]

MARDUSCH (diminut. *polon.*) = Mardochai q. v.

MARGALITA = Margaritha q. v.

MARGALLOT, seu MARGOLIUT (מרגליות) i. e. *Margaritha* v. Abfaham Margalot et Ascher Margalot et Chajjim Margalot et David Sered et Efraim Margalot et Jakob Margalot bis et Jehuda Margalot et Moses Margalot bis et Selig Margalot, et v. auctores sq.

⁶²⁶³ MARGARITHA (Anthonius), Exjud. [Ex familia מרגליות Margalot, baptizatus A.1522.

A.1533 curavit Psalmos N.73 cum Vers. Matth. I. II hebr.; „Margalita“ *Jüd. Typ.* p.51 corr.]

1. Der ganz Jüdisch glaub etc. (cum Notis MS.) [W335] 4. *F. a. M.* 1544.

⁶²⁶⁴ MARGALIOUTH (Moses), Incumbent of Glasnevin; Exjud. [Postremo tempore praebendarius urbe Manchester.]

1. Israels ordinances examined; a reply to Charlotte Elizabeth's Letter to the Bishop of Jerusalem 8. *Ind.* 1844.
 2. An exposition of the fifty third chapter of Isaiah; being a course of six lectures 8. *Ind.* 1846.

MARINI v. Salomo Marini.

⁶²⁶⁵ MARINI [Giambattista]. [Mrt. A.1625.] Sonnetto, cum Vers. hebr.; p.10 ap. S. D. Luzzatto: *Cythara amoena* q. v. (1825).

MARKARIA v. Jakob Marcaria.

MARLE v. Samuel Marle.

MARPURG, MARPURGO v. Israel Isserlein et Josef Morpurgo et Simson Morpurgo et E. Morpurgo.

MARSENTE (Marzente), v. sub Josef Ibn Schraga.

⁶²⁶⁶ MARTINET (Adam), Dr., Professor am k. Lyceum etc.

1. תפארת ישראל oder hebräische Chrestomathie der biblischen und neueren Literatur (Hebraeische Sprachschule, 2. Abth.) 8. *Bamberg.* 1837.

[Juvante Candid. Klein (J. W.); acced. p.336: „Kurzer Abriss der Geschichte der neueren hebr. Literatur.“ Cf. *Gg. Ztschr.* III,391.]

MARZENTE v. sub Josef Ibn Schraga.

⁶²⁶⁷ MASCHI (Andr. Gottl.). [„Jam sextum post sexagesimum vivimus annum“, praef. P.IV.A.1790.] Bibliotheca Sacra post J. Le-Long et C. F. Barneri iteratas curas ordine disposita etc. q. v. (1778-90).

⁶²⁶⁸ MASCHALLAH (ما شاء الله, ממשאללה) i. c. *Quod vult Deus*; alias *Mascha-*

MASCHALLAH

hallah, Massahala, Messahalac, Messalahach, Massalla, Messeallach etc., Astrologus Judaeus. [Sub Khalifis Mansor (v. infra ¹⁸) usque ad Maamun, ergo Saec. VIII². *Herbelot* (III, 327 ed. Germ. 1789), *Abulfarag* ap. *W*³ 1669b [*Jost*, Index p. 47], *al-Kifti* ap. *Casirum* I, 434; *Rof.*, Diz. storico degli autori Arabi p. 127, cf. *Zz. G. V.* 361b [*Carmoly*, Hist. des medec. p. 21, cf. ap. *Jost*, Isr. Annal. 1840 p. 97]; et cf. Litbl. IX, 70, *Graesse*, Literär-gesch. II, 1, 510. Patria Aegyptus (*al-Misri* المصري) fertur, sec. *Herbelot* nomen „Quod vult Deus“ jam Episcopi tempore S. Augustini in Africa offenditur; „Indus“ salutatur ab *Ibn Esra* (חכם ס' המעטים v. יהודי שמו משאלה אמר בס' הנסיונות משאלה שהיה מארץ הודו MS. f. 19b Cod. *Dresd.*, *Orat.* ap. *Dukes*, Litbl. VIII, 471). Quid sit ابن اثيري in limine op. discipuli Abu Ali el Chajjät ap. *Nicoll* p. 364 (692) nescio;

parum abest, quin id ex اسرائيلي Israelita mutilatum habuerim. Citatur inter Arabes jam a *Zahel* (v. infra) et in libro „de natalitatibus secundum Oman“ (ed. 1551 una cum op. 5); *Messahalac* salutatur a *Rog. Bacone* ap. *Jourdain-Stahr* p. 353. Apud Hebraeos quoque nomen singulare saepius corrumpitur, ut apparebit infra. — Operum nullum recenset *W*, quia mutilatum nomen Lat. non recognovit, recensionem locupletem et specialem frustra quaesivi; ipsi tituli opp. editorum nonnulla omittunt. Comparationis cum editis et MSS. causa praemittam titulos ex *Casirio* l. c. (omissa voce كتاب liber), cujus Vers. Lat. tamen passim magis ad verbum reddidi; adjiciam eos, quos aliunde collegi: ¹ *L. Nativitatum major* (cf. op. 6). ² *L. Conjunctionum*; forsitan idem ac احكام القرانات ap. *Hag'i Chalfa* Elif n. 160. ³ *L. religionum et nationum* (seu. sectarum). ⁴ *de Projectione* (seu rejectione) *radiorum* [cf. ipsum *Casir.* p. 403 sub Abdallah b. Nasrur, cf. Add. nostra ad *Uri* 442]. ⁵ *Sensus* (sensuum expositio sec. *Casir.*) ⁶ *صناعة الاصلاب* *Confectio Astrolabii et usus ejus* [Lat. de Astrol. compositione et utilitate 4. *Bas.* 1533 et in lib. Margarita philos. 1583.4 (in ed. 1508, Catal. Bibl. Bodl. II, 659b non exstat), neutrum mihi visum]. ⁷ *ذات الحلق*

Essentia Armillae. ⁸ الامطار والرياح *Pluvii et ventus* [refero huc citationem ap. *Mos. Botarel*, in *Jezira* (f. 31a): „وذكر موشاله (sic) ان ك الحכם: scripsit Masch. et etiam sapiens Plato (!) in libro de pluvio; cf. lib. de pluviis, imbris et ventis ac acris mutatione, qui excusus est Ven. 1507 sub nomine *Alkindi*?]. ⁹ النسيمين *L. sortium.* ¹⁰ كتاب المعروف بالسمايع *L. nuncupatus vigesimus septimus* [hunc in 5 libros divisum dicit *Casir.*, quia in textu Arab. statim sequitur „liber 1. etc.“, pro instituto nostro commodius putavi, etiam sequentes 5 libros seorsim numerare]. ¹¹ ابتداء الاعمال *Initium actionum* ¹² في دفع التدبير *de avertenda dispositione* [? „De expellendo Reipublicae regimine“ sec. *Casir.*, quod cum argumento astrolog. non optime quadrat, potius terminum technicum suspicor]. ¹³ في المسائل *De interrogationibus* (cf. ad op. 8). ¹⁴ في مشهورات *De significationibus (?) stellarum* [„De Astrologicis Prognosticis maxime celebratis,“ sec. *Casir.*; ipse auctor in lib. de Interrog. hebr. per *Ibn Esra* ca. finem lib. suum חזק הנוכחיה *Fortitudo (virtus) stellarum* citat, forsitan est op. de significat.]. ¹⁵ في الحدود *de Terminis* [? *Impedimentis*? „De rerum definitionibus“ sec. *Casir.*; cf. ap. eundem p. 355 de electionum utilitate pro حدود المواليد p. 359]. Nescio an cum aliquo praeced. idem sit ¹⁶ *L. Experimentorum* (ס' הנסיונות) citatus ab *Ibn Esra* (v. supra); vel ¹⁷ *L. pretiorum* ap. *Nicoll* p. 283, incip. اعلم انني وضعت هذا الكتاب علي ثلاثة اوجه وهذا الوجه اقربها ماحذا „Scito me hunc librum constituisse 3 modis, hic vero modus facillimus“ etc., desin. وان كان الطالع انحوت نم يغلا شيء ولا يرخص ويدل انحوت نم يغلا شيء. Hicque unicus mihi notus Cod. Arab. auctore Nostro. Cum opp. excusorum aliquo forsitan conjiciendum: ¹⁸ *Capitula stellarum* oblata regi Saracenorum Abahacha [Abu G'aafar?] *Almansori* fil. Abrach, in Cod. Lat. *Rof.* 61, ⁸, ubi excipit lib. de significat. (op. 6), et ¹⁹ *Liber judiciorum* MS. Lat. *Arundel* 339, ⁶ (in *Mus. Br.*) sectl. 20, ejus initium accepi: „In Exordio omnis creaturae herus Uranicus inter cuncta

M A S C H A L L A H

sidera XII maluit esse signa, determinans ea certis nuncupationibus;“ finis: „Si VI cito poenitens redibit, si VII ipsa redire voluerit sed nunquam redibit.]

1. De elementis et orbibus coelestibus liber Mess. laudatissimi inter Arabes Astrologi; adjectum est scriptum ejusdam Hebraei *de Eris* [N.4121]; item scriptum ejusdam Saraceni [A.328 H. = 940], continens praecepta ad usum tabularum astron.; interpr. Joach. Hellero 4. *Norimb.*

Jo. Montanus et Ulr. Neuberus. 1549.

[Constat capp. 27, quorum 1. Orbem divina providentia conditum etc. (contra Epicuræos, sec. Indicem), incip.: „Incipiam et dicam quod orbis est praeseitus Sphaericus, quem capiunt termini;“ cap. 27 de plantis, desin.: „Sicut creavit Deus omni rei semen, ejus Majestas magna est, non est Deus nisi ipse gloriosus.“]

2. De revolutione annorum mundi, una cum Quadripartito Ptolemaei (f. *Ven. 1493*).

[Constat capp. 46, quorum 1 de locis luminum ab ascendente, inc.: „Custodiat te Deus et augeat tibi vitam, sustineat te Deus et patefaciat;“ cap. 46 de significatione Saturni in triplicitatibus suis, desin.: „Et si ei junctus fuerit fortuna planeta, minuet dictas gravedines.“]

3. — (Libri tres (!) editi a Joach. Hellero)

4. *Norimb.*, *Jo. Montanus et Ulr. Neuberus. 1549.*

- 4] Epistola de rebus eclipsium et de conjunctionibus Planetarum in revolutionibus annorum mundi breviter elucidata, et sunt in ea capp. 12; translata a Johanne Hispalensi in Limia [Limina] ex Arabico in Latinum; ad c. op. 2.3 (1493.1549).

5. — s. t. [ex inscriptione cap. 1. efficto] De ratione circuli et stellarum et qualiter in hoc saeculo operantur (p. 115 Astronomiae Julii Firmici, cum Notis MS. Jos. Scaligeri)

(f. *Bas. 1551*).

[Libellus, in ed. 1549 in tit. generali plane neglectus, incip.: „Quia dominus altissimus fecit terram ad similitudinem sphaerae;“ cap. 12 desinit: „hoc est ultimum eorum, quae protulimus in hoc libro, et est ex secretis scientiae astrorum;“ in edd. 1493 et 1549 [non 1551, ut supra p. 1402 N.⁵⁸⁴¹, ubi etiam pro op. 3 leg. 4] sequitur: „Perfectus est lib. Messahalah, translatus“ etc. Ille est procul dubio *Lib. de Conjunctionibus planetarum*, quem ex Salmasio tantum citat Wl. c. et *Ref.* ad vers. hebr. in Cod. 167,² (ut quoque ההבורים בם' השאלה (!) i. e. lib. conjunctionum salutatur a David Giaco, Cod. MS. *Reggio 42*,³); unde

non suspicari tantum de auctore hujus libelli debuit *Delambre*, Hist. de l'astron. III p. 3 (cf. p. 4)! Congruit ad amussim tit. in Versione hebr., quae cum opp. astrologicis Abraham Ibn Esra (q. v.) passim offenditur, et forsitan ab eo facta est (ut asserit *Carmoly*, l. c.): בקררוה הלכנה והשמש והבור והכוכבים השנים והקופות השנים, v. Cod. *Mich.* 199 f. 68, decurtatus tantum ex Cod. *Orat.* 187,⁹ ap. *Dukes*, Litbl. VIII, 472, passim inversus; cf. *Lilienthal* 246,⁹: „Moschalu“ cum *Asseman.* ad Cod. 387,¹¹, qui Cod. anon. habet initium sistens: ספר משה אלה בקררוה (*Jüd. Lit.* p. 469 n. 22) et ad Cod. *Urb.* 47^{2,4}, ubi confusionem aliquam suspicor cum op. Alkendii per Kalonymos b. Kalonymos (q. v.); denique libellum hebr. notis instruxit *Abraham Jagel*, ביה יער הלבנון MS. *Reggio* 10 P. IV cap. 96.]

- 6] Super significationes planetarum in *nativitate*; ad c. op. 2.3 (1493.1549).

[Est lib. 2 ed. 1549. Cap. 1, de significatione Saturni, incip.: „Cum Saturnus fuerit in domo sua, opera ejus erunt fortia;“ Cap. 26., de significatione Lunae etc., desin.: „Et habebit bonum sensum ac consilium, et finis operum ejus bonus erit si Deus voluerit.“ Cf. Cod. *Ref.* Lat. 61,⁷]

- 7] De Cogitationibus secundum Mes.; *ib. ib.*

[Libellus (pp. 4) item in ed. 1549 non enumeratus, incip.: „De Cogitationibus ab intentione refertur et praecipit Messahala ut constituas ascendens per gradum suum;“ finis: „Et si Jupiter esset in nona, diceretur quod quaereret de somnio. Verum jam antea exposui tibi, quomodo misceas significationes planetarum.“]

- 8] De Interpretationibus secundum M.; *ib. ib.*

[Libri tantum vid. fragm., lian. 12, incip.: „Scito quod Astrologus potest errare 4 modis, primo cum fuerit Astrolabium falsum etc.“ Similiter enim incipit lib. השאלות (*Interrogat.*) ex Vers. hebr. Abraham Ibn Esra in Cod. *Uri* 445,¹: דע כי המורה צריך להשתמר בזה ושלם; מדר' דברים הא' שיהיה כלי הנחשת ישר ושלם; differt initium in Cod. *Mich.* 199 f. 63-67a, initium ex Cod. *Orat.* 187,⁸ non dedit *Dukes* l. c.]

- 9] De receptione planetarum i. e. *de Interrogationibus*, transtulit Johannes Hispalensis de Arabico in Latinum; *ib. ib.*

[Interpres nominatur in fine ed. 1493 et in Cod. MS. Lat. *Vat.* 2226 ap. *Antonium*, Bibl. Esp. II, 370 ed. Bayer, atque op. nostrum (vel 4?) exstat in Cod. Lat. 945 ap. *Pasinum* II p. 292. Constat lib. capp. 12; 1. Quid sit receptio, inc.: „Invenit quidam vir ex sapientibus librum ex libris secretorum astrorum, de illis quos thesaurizaverant reges, exposuitque eum, et pate-

MASSERAN

facit ejus intentionem in omnibus quibus indigerent homines. Finis: „Eo quod Mercurius redibat ad Jovem et ipse erat levior harum duarum stellarum, ideoque jungebatur ad hoc [Jovi, in ed. 1549] nutu Dei“.

10. Messeallach et Ptholemeus de electionibus

4. *Ven., Petr. Liechtenstein.* 1509.

[Incip.: „Omnes concordati sunt quod electiones sunt debiles nisi in divitibus“ pro divitibus legitur „regibus“ in edd., ubi auctor nominator „Zahel“ i. e. Sahl b. Baschar (q. v.), hae usque ad domum 12 (incl.) tantum pergunt, finisque: „Electio in scribendo explar. etc. sitque ipse et luna mundi a malis; ed. nostra vero (f. penult. col. 3 supra) pergit: „Post notum superioris circul. not. restat 7 contestium“ etc.; sequitur sectio de 5 planetis erraticis, finis: „22 Graduum et dimidii Lunae 6 graduum et tertiae minus.“]

MASSERAN v. Abraham Alluf Masseran.

6269 MAS'UD (Rafael) Alfasi.

1. משה רבנוה *Oleum unctionis* Nov. in Josef Karo: *Mens.* I-IV; acc. (fill.) Salomo et Chajjim Committ. f. *Liv.* (נשרה) 1805.

[ff. 151 (in *Mens.* I-III)+25 (in *Mens.* IV)+26 filiorum.]

6270 MAS'UD (Chai) Rokeach (רקח) b. Ahron. [Cf. *Asulai* I f. 65; *Ghirondi* p. 252.]1. מעשה רוקח *Opus Aromatarii* Exposit. in Mos. Maimonidis: *Repetitio legis* lib. I-III; praeced. Collectanea partim ex Abraham Maimonide f. *Ven., Stamp.*

Bragadina, per Meir da Zara. 1742.

[Censura Reformatorum 28. Febr. 1741, Callaveri 20. Aug. 1743; male A. 1752 ap. *Mich.* 2706.]

MASUS (מסוס) b. Jehuda v. M. Rintel.

MAT v. Moses b. Abraham Mat.

MATALON v. Jakob Matalon.

6271 MATATJA [incertus]. [Nomini alluditor in libello repudii (f. 7b ed. 1714), ubi A. 1430, quem ut nomen, primus suspicatus est *Zz. Z. G.* 129; A. 1450 auctor jam senex fuisse (v. f. 10), itaque ca. fin. Saec. XIV. natus vid.]1) מנחת הזמן *Perfidia temporis* Allegoria (personae fictae sunt: Menachem, Meliza, i. e. Rhetorica, Seman i. e. Tempus, Chafeza i. e. voluptas et Seva i. e. Senectus), rhetorice.

ED. PR. (ff. 26)

8. Thiengen

(סדינגן) per Josef b. Naftali. 1560.

[*Mich.* 424, ed. ipsi *Zz. l. c.* nondum nota fuit, qui inde Cod. MS. *Opp.* 1400Q. affert (*W²p.* 1266 n. 75), A. 1602 exaratum, sed procul dubio ex edito ut omnia reliqua hujus Codicis.]

2. — 8. Prag, Mos. b. Bezael (פה פראג) 1609.

[A. 1524 sistit *Sabb.* ap. *W²*, cf. *Rof.*, Ann. p. 26 n. 150, qui ad *W³p.* 1178 non respexit, ubi *Ungerus* de A. dubitat, quia tunc Pragae officina hebr. nondum exstiterit, id vero minus recte. Eundem A. notant Catalogi, ipse Cat. ms. ex *Sabb.*, ad *Opp.* 5010., tit. quidem destit., sed praeterea omnino cum 68 et 4390. congruens. Rei speciem optime suspicatus est sagacissimus *Zz. Z. G.* p. 302, scil. vocem פה a *Sabb.* neglectam fuisse; sed p. 286 n. 117 typogr. Gerson conjectus delendus, quod more suo censet peccatorum jactor Lithl. XI, 760.]

3 — per Naftali b. Samuel [Pappenheim]

8. *Amst.*, in aed. Jehuda b. Mardochai,

Samuel b. Moses Levi (סלמון יצחק) 1650.

[*W^{1,3}*, qui ad ed. sequi notat, Editorem Naftali testari, se lib. ex ed. amici (!) et cognati Jos. b. Naftali [i. e. ed. 1560!] recudere, illa vero ex ed. nostra quoque rarissima recusa sunt, cujus expl. *Opp.* 3800. in fine imperf.]

4. — 8. *Ofb.*, Seligman Reis (רעה) 1714.6272 MATATJA (Liebermann) b. Ascher Lämle, Darschan (*Concionator*) et Judex Prag.1. מנחת יה *Donum Dei* Conce. in pericopas Pentat. (usque ad Num. XXXIII tantum excusae) [*W^{1,3}* 1680] f. *F. a. O.*,

typis Beckmann, M. Gottschalk (זכנה) 1696.

6273 MATATJA Delacrut (Delakrut) b. Salomo,

Polonus. [A. 1550 Bononiae versans in op. 2 incidit (*W³p.* 1018, *Zz.* ad Benjamin p. 274), ubi nomen exprimitur: דלאקרוט, fosan idem ac די לה קרוטה de la Crota (cf. sub Josef Ibn Leb op. 5), alias דלאקראט, דלאקרט, דלאקראט *W³um.* 41680c (= *p.* 392), qui de auctore op. 1 in Cod. MS. *Opp.* 1037Q. A. B. dubitat, jure miratur *Rof.* ad Cod. 492, qui vero in contrarium rumpens errorem Nostrum suspicatur auctorem op. Saec. XV. exarati! (cf. Matatja b. Jechiel in Cod. *Rof.* 378?). Nostri est Comm. in סערכה האלהות (anon. ap. *W³p.* 955) Codd. MS. *Opp.* 1030Q., *Mich.* 668, et זכרון in Menachem Recanati (anon. ap. *W³p.* 702) Codd. MS. *Opp.* 956, 1067Q., et cf.

MATATJA ha-JIZHARI

Ghirondi p.268. — Filium v. sub Josef b. Matatja.]

- 1) פירוש *Comm.* in Josef Gikatilia: *Portae lucis* q. v. (1600.1715).

[Corr. A.1594 et suppl. W¹1679. Cf. supra.]

- 2) פירוש *Comm.* in Salomo b. Abraham Abigdor: *Aspectus circularum* q. v. (1720).

[W¹. Cod. MS. Opp. 1142 F. ab excuso vix discrepat.]

3. על העולם *Imago mundi* Encyclopaedia seu Cosmographia ex alia lingua versa; acc. (f.23) ex MS. Mos. Frankfurt: Abraham Ibn Esra: *Chai ben Meliz*, adjectis Versiculis duobus; edid. Leser [Elieser] Levi ex Posen et [Elieser] Sussmann [b. Isak] Roedelsheim (רודלסום)

S. Amst. 1733.

[Typogr. vid. *Moses Frankfurt*, cujus filius Salman typotheta f.23, ubi op.1 fin. fer. III.23. Adar. — Opus ipsum non a Nostro ipso verum jam habuit Zz. ap. Gg., Melo Chofn. 180 n.118 et ad Benjamin p.264. 274, ubi op. A.1345 compilatum, seu ex Gallico, forsitan op. „*Image du monde*“ (Saec. XIII, Notices et Extraits T. V., ubi 69 capp.), excerptum habet; in lib. nostro enim III,14 (f.21b) ascensus ad astra 7150 Annis sistitur, Adamus si ergo hunc suscepit, adhuc 2045 A. reliquisse usque ad diem compositionis hujus libri seu ejus natali 5005, unde Zz. 5105 = 1345 emendat (v. infra). Nec definiendum est quid sit Nostri, cui tribuitur op. in tit. (... שחיבר הנאן); Zz. l. postremo Nostro Add. nonnulla tribuit, sed Cod. MS. Opp. 1166Q. anon. s. t. עלמור עולם (ap. Zz. l. c. p.285) excuso generatim non brevior (et cf. sub 17152) sed valde corruptus (ut etiam excusus), ubi in cap. laudato (in Cod. MS. 16 numerato) ita legitur: ופי שיכל עלוח ביושר בכל (sic) אדם. הראשון לו הי עד הנה יום עשיית ספר הזה שהוא חמשה אלפים וחמש ליצירה עדיין חסר לו שבע מאות וארבע עשרה שנה לחשבון הנוצרים ולחשבונותי אלפים ומאה וארבעים וחמש שנה Numerum annorum ascensionis ergo stylus libellarii oscitantis non expressit „Adamus si vixerit ad diem compositionis libri qui est 5005 creationis (verbis, ut in op. excuso literis numeralibus), adhuc deficerent eum [714 A. sec. computum Christianorum, secundum computum nostrum] 2145. Verba haec optime congruunt, si A.5005 = 1245 ad tempus compositionis operis genuini spectat, et pro 714 A. Christianorum 715 triplices assumas = 2145, nescio tamen qua ratione, vel verba uncis inclusa ejicias.]

⁶²⁷⁴ MATATJA ha-Jizhari (היזחרי). [Male *Istharaeus* in op.2. S. Cassel (Magazin f. d. Lit. des Auslands 1849 n.13 p.51) nomen urbis יזרר ex Grasse verum putat. Laudatur inter convocatos ad disputat. Caesaraugustanus (v. *Schlesinger* ad Jos. Albo p.VI) ergo A.1412; *Abr. Sacut* f.133b Nostrum ante Chisdai Crescas (q. v.) collocat, quam male A.1380 mrt. fert, unde Nostri אורר Comm. in Pentat. mbr. A.1380 exaratus MS. sec. Catal. *Schulding*. (W³1678) mihi quoad tit. et A. saltem non insuspectus; *Rof. Diz.* (p.148) expl. aliud ex Catal. Amstelod. commemorat, atque Comm. in Ibn Esra ap. *Uri* 130 combinat (ubi re vera excerpta tantum, quae ex Comm. in Pentat. excerpta esse possunt, v. Add. nostra); postremum forsitan ipsum expl. bombyc. Saec. XV. in Cod. *Rof.* 1417 (lib. stamp. p.82), ubi titulus nullus; Zz. Z. G. 461 דרשון *Conciones* conjicit ab ipso auctore in op.1 allatas, ut a *Sacut* et *Gedalia* (f.46a ed. Amstd.), et quidem, ut vid., ex *Isak de Iatas* (ergo A.1375), quod tamen non sine signo interrog. refert Zz. Z. G. 481.]

- 1) פירוש *Comm.* in Psalmum CXIX; una cum מדרש in Ps. CXIX sq. N.3789-92 [Suppl. W¹1678] (ca. 1515.1546.1611.1730).

- 2) — Latine ap. Ph. d'Aquina q. v. [W¹] (1620).

MATATJA b. Meir v. Matatja Sobotki.

MATATJA b. Salomo v. Matatja Delacrut.

⁶²⁷⁵ MATATJA Sobotki (פאכטקי) b. Meir.

- 1) סדר תחנון *Supplicationes* v. inter Prec. Coll. N.3182-3 (1718.1725).

- 2) Eine neue תחנה v. ibid. N.3196 (1719).

⁶²⁷⁶ MATATJA (Nissim) Terni (טירני). [Op. ms. נועם הובלים v. ap. Gg. III,286 n.44, ubi male טורני.]

1. שפת אמת (שו"ת) *Labia veritatis* Responsa; accedit הודא אמת *Decus regni* 4. Liv. 1797-9. [A. in tit. exprimitur לפי קול והורה, unde A.1797 ap. *Mich.* 4396, sed in fine חקנט לפי.]

⁶²⁷⁷ MATTHAEUS. [Auctor מתי (!) ut vid. *pictit.* in Catal. Trigland. (mihi non viso) p.11 ap. W¹ 1676, ubi כלל קטן *Regula parva* Comm. in Parasch. דעו. דארינו Deut. XXXII,1 4. Const.1 Parum abest, quin id ex קבר כלל effectum haberim, q. v. sub Jehuda Bolat.]

MATTHISSON

⁶²⁷⁸ MATTHISSON (Friedr. v.). [Poeta Germanus mrt. A.1831.]

Abendvision; hebr. (חזיון ערב) p.116 ap. J. Ben-jakob: *Epigrammata* q. v. (1842).

MAUROCENUS=Morosini q. v.

⁶²⁷⁹ MAUROY (Henr.), Parisiensis doct. theol.

1. Apologia in duas partes divisa pro iis, qui ex patriarcharum, Abraham etc. reliquiis sati, de Christo Jesu et fide catholica pie ac sancte sentiunt, in Archiepisc. Toletanum et suos assecclas, istos a suis Ecclesiis etc. excludentes
4. *Par. ap. Vicentium Guethast.* 1553.

[In fine: „excudebat Lutet. Paris. Michael Fezardat, 4. Cal. Nov. 1552, unde hic A. ap. *W*²p.1035. Opus quoad literaturam hebr. erroribus, forsitan et fictionibus, refertum, a *W*sacpissime, tamen non ubique castigatis.]

 MAYER, quae hic desiderantur v. sub Maier, vel Meyer, vel sub Meir et v. M. Landsberg.

⁶²⁸⁰ MAYER (I.). [Ex Bergheim in Alsalia, sec. *Carmoly*, Rev. orient. II,29.]

1. מוֹמֵר שִׁיר *Ode pour celebrer le jour immortel de l'élévation de Napoleon à la dignité impériale, en Hebreu, avec une traduction française* 8. *Par.* 1804.

[Interpretem Mich. Berr se postea nominasse dicit *Carmoly* l. c. III,68, sub quo ergo suppl.]

⁶²⁸¹ MAYERS (M.)

1. The history of the Jews from their origin to their ultimate dispersion 8. *Lnd.* 1824.

⁶²⁸² MAYERUS (Jo. Fr.), Sac. Theol. Dr. et Prof. Gryphsw.

1. Bibliotheca Biblica [in qua Dissert. II. exhibens scriptores Judaeos et Christianos e quibus Judaeorum in V. T. Commentariorum notitia peti potest; Resp. Chr. Phil. von Santen, *Gryphsw.* 1702.] [*W*²p.278] 4. *Lips.* 1714.

⁶²⁸³ MAYR (Georg.), e soc. Jesu. [*Fabricius* Bibl. Gr. IV,196 ap. *W*²440c: „Meier“ scribit, op. excusum *Wium.* latuisse vid. Cf. quoque N.438.]

1. Interpretatio Graeca et Hebraea catechismi Pet. Canisii 8. *Dilingae.* 1621.

MAZLIACH v. Jehuda Mazliach et v. Elieser b. Abraham Kohen.

⁶²⁸⁴ MAZLIACH, ex Galilaea superiore. [Saec. XVI. ex., cf. *Conforte* 42b.]

Expositio regularum 3 Isak Alfasi ex Arab. una cum Sal. Maarabi versa; § 127-9 *Resp. Menachem Asarja Fano* q. v.

⁶²⁸⁵ MAZZA (Angelo), Parmigiano. [Cf. *Catal. Bibl. Bodl.* IV,613a.744b.]

[Sonnetto] Sentimento e comprensione della morte; cum Vers. hebr. p.39 ap. J. Almanzi: *Meditatio in cythara* q. v. (1839).

M'CAUL=Mac Caul q. v.

MECKLENBURG=Meklenburg q. v.

MEDAKDEK (*Grammaticus*) v. Josef Loës.

MEDIGO v. Elia del Medigo et Josef del Medigo.

MEDINA v. Samuel di Medina.

MEGAS v. Abraham Megas et Josef Megas.

MEHLSACK v. Elkajim Mehlsack.

MEIER=Meir q. v. et v. M. Josef et M. Kornik.

MEINECK v. Moses Meineck.

MEINSTERS v. Moses b. Simon.

MEIR (מֵיר) v. Meir Rothenburg et (מֵיר'ם) v. Meir Lublin.

⁶²⁸⁶ MEIR [incertus]. [Saec. XVI.², ut vid. in Turcia. Nomen omnibus Bibliogr., qui op. sub Editore seu bibliopola recensent, ignotum primus mihi suppeditavit *Zd.* ex passu praef. hebr. ועם שהיה יכול להקראות מאיר לארץ כפי ענינו ועל שמו של משה. Cf. *Jüd. Lit.* 453.]

1. מִיֹּזֶה רִי אֵיל אֶלְמָא in Ladino: *Mesa de el alma* por que es compuesto de todos los dinim necesarios para el ombre, trasladado del libro del gaon Josef Karo [i. e. Compend. Hisp. *Mensae instr.* Jos. Karo lit. hebr. punct.]; corr. Isak Gerson, trogó all Istampa Josef b. David Franco. Ed. auct.

4. *Ven., di Gara (jin. jer.* II.26. *Tammus*) 1602. [*W*²1.384875. Lib. rarissimus; ex Mensa III et IV pauca tantum exhibentur, v. *Wöldike* ap. *W*². Opus fusi-

MEIR ABULAFIA

delineavit ipse *W* sub ed. 1609, monetque ³p.739 (cf. ⁴p.137) ad opus Nostrum jam in Jesaia A.1569 (polius 1568 N.209) ablegari, ubi ergo jam excusum [vel saltem promissum] sit. Ed. nostram repetitam esse, constat etiam ex Indice (טאבלח), ubi: הוספנו על הנדפסים, מקדם „et addidimus ad antea excusa.“ — De libro, ex quo verum est comp. nostrum, dubitari non potest ex totius libri tit.: *Mensa animae*, et Ptium. titt. *Camino de vidas* (אורח חיים) etc., ut observat *W*³ p.739, qui p.740 se nescire dicit, unde *Dassovius* acceperit, quod Noster opera David Barzilay (*W*¹479 male ברזלי pro ברזלי) usus sit (cf. p.1298 de familia Barsillai orientali ex. Saec. XVI.). — Noster in praef. omnes obsecrat, ne librum literis Latinis transscribant, ut Christiani (ישמעאלים „Ismaelitae“ procul dubio in ed. nostra propter inquisitionem substitutum!) eum legant, quod contra praeceptum Hos. VIII,12 (v. Midrasch ad locum); sibi quidem notum esse, jam ante Annos aliquot alium quendam omnes constitutiones usitatas ex טורים vertisse lingua לעו et scriptura הלועים [Hisp. ut vid.], cujus expl. (העקק) non ita pridem (ואח"כ זה ימים) Judaeis Cryptochristianis (אנוסים) urbe (sic) פלאנדיש (? loco provinciae Flandriae פלאנדרש) missum fuisse, frustra se reclamante על הענין שפני סבוה רבוה ולא נענחי) (עם שכונת השולח היה לשמים כאשר שמעתי מפני) imprimis se audisse, Christianos (הנוים) in Anglia Gemaram Latine excudere; notumque esse, plurimos nunc in Italia excusos libros transportari Patavium (sic), Parisios, Salamanticam et in caeteras Christianorum insulas, ita et libros decisorum (פוסקים) et expositorum, ut taceatur de kabbalisticis. Hinc dilucidatur objectio, quam sibi non defuturam dicit praecepti socors Mos. Altaras in praef. sua (ap. *W*³p.738), quam nostrae substituit, consulto omissae.]

- 2] — u. s. recusum per Mos. b. Sal. Aschenasi
4. Ven., *Bragadini* (חנבל) 1713.

[Editor in fine Vers. Bechai b. Josef edere optat, v. sub Zaddik b. Josef Formon. Ed. ignotam nuper acquisivit *Mus. Br.*]

3. — s. t. *Libro del Mantenimiento de la alma* traduzido (!) dal hebraico al Spagnol por Mose Altaras

4. Ven., *Baldisero*

Bonibelli (fin. 8. *Tammus*, mense Junio) 1609.

[Ed. non minus rara non ex hebr. versa sed lit. Lat. transscripta, ut ipse Editor fatetur in praef. ap. *W*³p.738.]

MEIR b. Abraham v. Meir Angel et Meir de Boton.

6287

MEIR Abulafia, seu Meir ha-Levi (רמ"ה), false pronunciatum *RaMaH* b. Todros b. Jehuda ex Burgos, Antistes (Nasi) Toletanus. [Mrt. 18. Nisan (29. Martii) 1244, sec. epitaph. (Zz. Z. G. 406, add. in Indice p.577). *Men. Meiri* praef. f.18b, *Isak Israeli* IV,18, *Abr. Sacut* 132b, ubi male collega Nachmanidis (unde A.5050 ap. *Sabb.*, *W*¹748), nimirum diebus ejus ultimis sec. *Gedalia* f.39b, cf. 45b (ed. Amst., cf. *W*¹p.749 ad op.3, unde etiam *Asulai*, v. II f.84 n.43, cf. ad op.3); *Conforte* 19b brevissime citat *Epistolam* Nostri ad sapientes Burgos, insertam a Menachem Meiri (cujus possideo apographum *B. Goldberg* ex Cod. MS. Bet ha-midrasch Londinensis [allato ab *Edelmann*, *Treasures* etc. p.XXI], ubi pro כוהב ויהי י"ף כוהב „Al-fasi (!) scribit“ ap. *Conforte*, rectius legitur והרני כוהב „cccc scribam“), ibique laudat Noster epistolam suam ad medicum Samuel Ibn Tibbon Masiliam directam ut vid. defuncto jam Maimonide, ergo non ante A.1205, et cf. infra. Idem *Conforte* ib. et f.20b (ut etiam *Asulai* I f.60, cf. p.102) stupendo errore Nostri magistrum habet Isak (b. Mos.) ex Wien (Saec. XIII. med.), propter errorem ap. Jerucham, ubi כוהב pro רמ"ה, ut recte observat *Benjakob* II f.84 n.44, ut contra passim רמ"ה pro Meir Rothenburg (q. v.); *Rof.*, Diz. (p.315 sub Todros!) et *Gg.*, *Ztschr.* V,90. — *Asulai* opp. Nostri A.1207 (sic in ed. *Liv.* I et F. a. M.), postea vero 1200 affert. Ex Cod. MS. (פסקין רב"כ, cf. *W*¹p.749) Litbl. VI,211 nullus affertur A. compositionis, cf. *Mich.* 1680-1 et *Dukes*, Litbl. XI,551 n.23. In Cod. *Uri* 126 f.139b-141 exstant Carmina Nostri nonnulla, Arabice caractere perdifficili inscripta, ubi magna mole A.1194 nominatim *Abraham ha-Jarchi* et *Abraham Ibn Sahl al-Toleitoli* detexi. De op. גינה ביהן (*W*¹3, ubi leg. „Isak“ b. Todros [v. notata sub Josef Tob-Elem] *Asulai* II f.87 n.94) v. Codd. *Opp.* 939.958Q. An lib. לפני ולפנים a Mos. Botarel (Com. *Jezira* f.27a, Lat. ap. *Rittangel* p.148, cf. *W*¹p.750, et cf. באר הליי ap. בעל הקבלה ap. Botarel f.47a) non effictus sit, quaeritur. שושן סודות (*W*¹p.750, v. N.4063) jam Nostrum citat (*Asulai*). — Ex Nostro רמ"ה auctore op.1 ap. Lonsano auctorem Moses Levi effinxit *W*¹1588. Eadem tamen abbreviatura alii designantur quoque auctores, v. sub Meir Kohen et recens Mardochai Levi; רמ"ה ap. *Conforte* 17a „Meir ha-Levi“ est רמ"ר (Zz. Z. G. 39, ubi Meir Levi in Indice p.595 suppl., ut in Indice

MEIR b. AHRON

ad *Conforte* praeter Meir Abulafia enumeratur); recentiorem רמ"ה mihi ignotum (non Mölla ha-Levi) v. sub Jakob Levi p.1239 ad op.11. — סר"ט in Cod. *Lips.* 1 Saec. XIII. exeunte certe Noster non est, qui sec. *Zz.* (Add. p.315, ubi pro רמ"ס leg. רמ"ה) per מאירי plerumque indicatur(?), alias vero Meiri (המאירי) est Me-nachem Meiri q. v.]

1. מסורה סייג לחורה *Masoret seps legi Lexidion masoreticum, Chaldaice. ED. PR.*

f. *Florent., Isak di Paz* (פאס) 1750

[Ed. operis aestimatissimi, jam a *Rof.* allata, desid. ap. *Dukes*, *Kontres* p.21. Cf. *W¹* p.749, ubi tit. sec. Bibliogr. סייג לחורה, et cf. supra.]

2. — f. *Brl.* ([בנ"י ישראל]) 1761.

- 3] אגרת *Epistola* ad Mos. Nachmanidem; inter *Epist.* Mos. Maimonidis q. v. [*W¹* p.749].

[Auctor se plus 30 Annis auct. cum lib. משנה הורה Maimonidis in hac regione innotuerit, *Epistolam* אגרת (קנאות) contra eum ad sapientes Lunel direxisse ait, sapientem vero unum Maimonidem defendisse. Hujus epistolae seu diss. ut vid. introductio tantum exstat MS. in Cod. *Poc.* 280B. n.19 incip. להחיות ניוה יושבי הכל usque ad במרא בהמרא, ubi alloquitur Jonatan Kohen (q. v.) ac Rabbiorum hujus urbis caput, ובראשם... הוא כהן לאל עליון... יהונתן הכהן הגדול, ad dissert. ipsam forsitan pertinent versus, quos ex Jehuda Sabara cap.6 recudit *Dukes*, *Litbl.* VIII,118). Sequitur refutatio per Ahron b. Meschullam (cf. ad *Testam.* Jehudae b. Tibbon p. VII, et Mos. Alaschkar d.4a), quam excipit *Epistola Rabbiorum Gallorum* sed subscripta Simson b. Abraham (i. e. Simson ex Seas q. v.), ubi ad רמב"ם semel tantum ו"ל additur; sequitur Nostri *Responsum* ad Ahron b. Meschullam; exstatque in eodem Cod. (sub n.12 in descriptione mea) Nostri *Epistola* ad doctos Provinciae, quos litis hujus disceptatores sumit, ubi rursus in nota praeliminari se primum ad Jonatan Kohen et ejus collegas scripsisse refert. Hinc procul dubio confusio et lucubratio Bibliographorum nata. *Schemtob Ibn Gaon* enim, auctor praeterea non criticus (ad Maimon. de poenit. cap.8), loco Jonatan Kohen bis nominat Ahron Kohen (... אהרן... הכהן הגדול), quem filium Jonatanis effingit *Conforte* f.21b, ubi *Cassel* in nota duos hujus nominis (Ahron) exstare putat (cf. *Gedalya* f.43b ed. Amst.), *A. Fuld* vero (ad *Asulai* ap. *Benjakob* II f.89) alterum cum Maimonide commercium habuisse praetendit, eadem confusione Ahronis effecti cum Jonatan! Jam videas ap. *Asulai* sub Nostro verba

Schemtobi omisso nomine Ahron, quod sub Ahron Kohen ex *Conforte* tantum citaverat. Jam vero ap. *Abraham Sacut* f.132b pro Ahron ha-Kohen Ahron, ha-Levi(!) legitur, quod forsitan ex abbrev. רא"ה natum, Ahron b. Meschullam mrt. est 1210 (non 1410 ut *W¹* 194 ap. *Rof.* ad Cod. 772; v. *Zz.* ap. *Gg.* *Ztschr.* II,311 n.48, qui ad *Schemtob* l. c. ablegat, ubi Nostri nomen non legitur, neque confusio corrigitur), forsitan jam 1205, si אהרן מפילן ap. *Sacut* f.132b (quod *Zz.* *Ztschr.* 158.173 vix urbis Hisp. nomen ignotum habet; *Jost*, *Gesch.* VI, Anh. 374: (בילן) forte ex משולם בן corruptum. Versus in Nostrium jam 1201 a *Scheschet b. Isak Nasi* ex Saragossa factos refert *Carmoly*, *Litbl.* I,380. Cf. quoque *Jüd. Lit.* p.388 col. 2.]

MEIR b. Ahron v. Meir Glogau.

6288

MEIR Ibn Aldabi (אלדבי) b. Isak, Toletanus. [Nepos Ascher b. Jechiel, exul הגולה הניאני, כי מארצי הוציאני ואל ארץ גזרה וסושוני דהפני, opus finivit A.1360 (v. epilogum, ubi (הולכיני) בירושלים, Hierosolymis non locum compositionis designat), non 1350 ut ap. *Rof.*, *Diz.* (p.35) et inde *Jüd. Lit.* p.437; cf. *Conforte* f.27a, ubi male אלטבי, ut ex carmine acrost. demonstrat *Cassel* in nota; cf. *Ghirondi* p.244. Noster est מאיר ב"ר מ. Aben Dachi in Cod. *Vat.* 355 ap. *W¹* 1377: על הנפש, et *Assem.* p.335, qui fragm. (scil. f.89) op. excusi non recognovit ex initio: ספר נתיב הששי, unde scribit: „*Libri Semitae sextae*, philosophicus; quem frustra in aliis Bibliothecis requiras,“ procul dubio!]

1. שבילי אמונה *Semitae fidei* Opus encyclopaedicum, praecipue theologicum, sed sectionibus astronom., medicis, ethicis et asceticis, ex variis opp. compilatum, partim ex aliis linguis versum; cura Jakob Marcaria. *ED. PR.*

4. *Riva, sumpt. Jos.*

Ottolenghi (fin. fer. IV.28. *Cheschuan* 319) 1558. [*W¹* 1369: A.1559, ap. *Rof.*, *Diz.* et *Jüd. Typ.* p.46. — De compilatione op. aestimati ipse in praef. (f.4a initio): „ex libris pretiosis composui, et ex linguis peregrinis (זרים) transtuli et a sapientibus receptione edoctis (מקובלים non cabbalisticis designat) accepi,“ sed fontes hebraeos rarissime designat; cf. e. g. sub N.3888 p.612 n.3, et cf. *Zz.* ad Benjamin p.265. *Jellinek* ad Josef Ibn Zaddik p.IX. auctores nonnullos a Nostro excerptos recenset, nescio quare ratione, si enim *Costa b. Luca* [scil. בשמירה]

MEIR ALGUADEZ

IV f.67c] enumeratur, quem potius ex citato noverrit, *Averroes*. (Comm. in lib. de anima V f.91d) non omittendus erat etc. — In expl. *Opp.* 1147Q. de Edom et gentibus etc. nonnulla praecipue in semita X inducta sunt, quae recusa puto, cf. *Imbonatum*, de adventu Messiae p.46 allatum a *W*¹p.745.]

2. — lit. rabb.; corr. Abraham de Fonseca

4. *Amst.*, in domo *Daniel de Fonseca* (פנחסן) (mense *Schebat* שבט IV.24. *Ab* השבט) 1627.

[*A.* שפ. in frontisp. (ubi בחרש שכה) fere ut שכו = 1567 (et in fine fere ut שכו vel שכו), unde hunc *A.* notat Cat. Bibl. Bodl. II, 713a sec. *Sabb.* (*W*¹) etiam ad Abraham Fonseca (q. v.), ubi jam *W*¹p.96 idem argumentum profert ac *Ungerius* sub Nostro ap. *W*³ p.667, scil. tunc temporis typ. *Amst.* nondum exstitisse, neque dubium admittit epigraphis sec. calendarium ut et aetas Abrahami (cf. Sect. III); 387 legit *W*⁴. Ed. minus frequens.]

3. — lit. quadr. minor.

12. *Amst.*, *Sal. Proops* (בהוכס) 1708.

4. — charta alba.

[*W*³. A.1707 ex *W*¹ ap. *Rof.*, Diz.]

6289

MEIR (Don) Alguadez, seu Alwadiz (אלגואדיז, אלואדיז) b. Salomo, Medicus (מר) Regius Hispanus. [A.1405 notat *Abr. Sacut* (f.134a), nescio quo fonte, additque (quod repetunt *Gedalia* f.48a ed. *Amst.* et *Conforte* f.27a) „discipulus Jehudae b. Ascher sancti,” ergo nepotis (v. sub *Jehuda* b. Ascher). Nostrium in. Saec. XV. vixisse constat ex eo quod op. vertit desiderio *Benveniste* b. *Labi* Caesaraugustae, unde perperam „Moses b. Salomo Alvadesch cum sociis (I) R. Don Benb. b. Hannabi (I) in MS. *Urb.* (I)“ ap. *Bart.*, *W*¹p.744 n.1368 (et Meir *Rophe* *W*¹1359), v. *Assemanum* ad Cod. 352. Idem Benv., ut Salomo di Piera (q. v.), cum Nostro commercium liter. habuit; v. *Carmoly*, Litbl. I, 282, Rev. orient. I, 325, Hist. des medec. 116 — [ubi opus medic. in Cod. *Rof.* 1168 (Diz. p.37) ignorat, cf. Josef Alguadez Cod. *Taur.* 83, cf. *Ersch*, Encykl. S. II vol. XXVIII p.446, vol. XXXI p.83 col. 2, et v. ad op.] — *Deutsch*, Litbl. VII, 562 et Catal. p.122 n.1 et 123 n.10 (ubi leg. Jona de משה שטר? cf. sub Salomo Duran), *Dukes*, Litbl. IX, 344, X, 336 et נחל קדומים p.15, ubi Noster est אלגואדיז! Noster est quoque, cui epistolae Prophiat Duran (q. v.) etc. missae sunt, v. *W*³p.666, ubi revera non ad Cod. MS. *Opp.* aبلغat, sed ad opus excusum, de quo

³p.950, ⁴p.860 n.980. Noster est denique Don Meir „Aloudila“ in Catal. Leyd. (ap. *W*²p.1313), ut recte suspicatus est *Gg.* (v. citata sub Josef Ibn Schemtob), in Cod. ipso enim (nunc *Warner*. 64 f.45b) legitur: אלגואדיז, procul dubio pro אלגואדיז. Nomen אלגואדיז Alvarez vero ap. *Sabb.* (*W*¹) ex varia lectione repetitum et corruptum habeo, ut etiam opus alterum משה אריסטו (ap. *Deutsch* repetitum), ubi etiam *versus* (!) etc., ex Ethica effictum; neque exstat Cod. MS. *Opp.* a *W*³ allatus, forsitan ex confusione cum alio libro! Sane Noster non a Nachmanide (!) laudatur, ut legitur ap. *Ghiromli* p.258, ubi Mendelssohn (רמב"ן) corrigendum puto. Martyrium Nostri Segoviae A.1410 (*Jost*, Geschichte VII, 56) auctores Judaeos ita fugisse, ut ne appellatione הקדוש quidem id memoriae tradidissent, vix liquet, potius de relatione dubitandum est. In praef. MS. se inde ab aetate virili peregrinantem dicit per urbes, residentem in aulis regum Castiliae, ambientem per vicos, degentem in virgultis et speluncis etc., obrutum onere negotiorum omnium populi sui.]

1. המדות ל. *Ethicae* Aristotelis [ex Latina Vers. Boethii] hebr., cum Comm. [partim ex Josef b. Schemtob hausto] I. M. Satanow. II Ptes. (ff.151) 4. *Brl.* 1790.

[P. II A.551, sed fin. fer. VI.7. Marcheschwan. — Ed. pravissima, omissa est praef. Interpretis proluxa, quae exstat in plurimis Codd. MS. — ut *Mich.* 198 (partim 197), *Vat.* 352 (v. supra et cf. quae ad Cod. *Canon.* 8 notabimus), *Uri* 397; *Gagnier* ap. *W*³ p.666 etiam Cod. *Maresch.* 12, i. e. *Uri* 394 affert, qui tantum Comm. (in Vers. nostram) Josef b. Schemtob (q. v.) continet; *Saraval* LII. — Ibid. Noster de Versione ex Arabico hebraea loquitur (unde forsitan *Carmoly*, Hist. p.116 nostram ex Arab. factam habet!) sibi non intelligibili, quod de Comm. Averrois interpretor, quem transtulit Samuel b. Jehuda b. Meschullam, ex eoque excerpsit Josef Ibn Caspi (unde corr. *Rof.* ad Cod. 334, 1323, ubi praef. non exstare vid.); se desiderante *Benveniste* etc. ex Latina Boethii (q. v.) vertisse ait, sed passim obscuriora prolixius exposuisse (cf. Josef b. Schemtob, *Ersch*, Encykl. S. II vol. XXXI p.92 n.8h); *Oeconomiam* et *Politicam* quoque pollicetur, si Versionem (פירוש), nondum sibi notam, offenderit; ergo male ex Graeco Vers. nostram sistit *Uri* 397. In Vers. nostram quoque exposuit Mos. Almosnino, Cod. MS. *Mich.* 697.]

MEIR Altar v. M. Altar.

MEIR ARAMA

⁶²⁹⁰ MEIR Ang'el (אנג'ל) b. Abraham, ex Belgrad, Conciōnator Brussae. אנג'ל ap. *W*³ pronuncian- dum *Angeli*, corrupta est scriptio אנגילה (*Sabb.* ap. *W*¹), unde Angela ap. *Rof.* Diz. (p.43) et hinc אנגילה (!) ap. *Ghirondi* p.252. Mrt. est non ante A.1623 Zafatae sec. *Conforte* f.51a; *Carmoly*, *Iliner*. p.198 Nostrum ex Alba Graeca Poloniam petivisse dicit etc., sed v. ad op.2 et op.1.2.]

1. מסורת הכרית *Traditio foederis* Expositt. in Masoram alphab. 4. Crac.,

typ. erecta per Alron b. Isak ויל Prosznitz

(fer. IV.15. *Ehul* 378-14-5. *Adar* 379) 1618-9.

נדפס ביום ד' (sic) ט' אלול שנת כ"ה (sic) יהיה ה' [ה] אחד, ubi ה' male virgulis distinctum; fer. IV (non VI ut *Jüd. Typ.* p.55 n.35) cum calen- dario congruit; finitum dicitur festo Purim A. שט"ו (unde hic A.369 in Cat. MS., ap. *Metz* et *Reben- stein* 516), procul dubio error typogr. שט"ו, per typothetam (הועבר) Isachar Baer b. Isak b. Alron Drucker, qui simul Corrector et typographus. *W*^{1.3} 1370 et ³1326b constanter „A.379 C.1629“.]

2. מסורת הכרית הגדול *Traditio foederis major* Expositt. in Masoram in Pentat. et reliquos libros Bibl. f. Mant.,

Jehuda Samuel Perugia (לבקרי) 1622.

[*W*³ (ad. 3787c) ff.102 sistit, f.102 incipiunt Indi- ces in expl. *Opp.* 867F. et *Mus. Br.* 481 f.21, ergo non amplius excusum vid. *Zz. Z. G.* 260.]

3. קשת נחושה *Arcus aeneus* Ethica rhetorice et poetice 4. *Belvedere juxta Constant.*,

in domo dominae Reyna, viduae Josef Nasi, per Josef b. Isak Askalon. s. a. [ca. 1593].

[Liber extremae raritatis, ejus merum tit. affert *W*² p.1422 n.649, excerpta MS. afferunt *Dukes*, *Liubl. V.* 454 et *Carmoly* l. c., qui p.178 op. *Constant.* excusum dicit; in carmine finali quidem legitur: ויקנה אח ספרי אשר נדפס הנה, בקריה נאמנה, שמה קושטנדינה „et erat librum meum excusum hic urbe *Constant.*“, sed id ad suburbem referendum est. Constat ff.16, ubi f.2b carmen incip. אנשי נפשי לסבול. f.15b Hymnus dedicatus Josef [Benve- niste] di Segovia ante 20 menses Brussae. Ex- stat quoque in *Mus. Br.* 481d²³4.]

⁶²⁹¹ MEIR Arama (עראמה) b. Isak, Exul Hispanus Salonichi. [Vidua decessit A.1556, v. *W*³p.673; *Rof.* Diz. (p.45), *Conforte* f.30a, qui Nostrum הרב מאיר „Meiri“ nuncupari dicit, sed v. ad op.4; *Asulail* p.120. Nostrum conjecerim „Meir

b. (pro Ibn) Arama“ scribam ap. *W*³p.13, nisi in nomine error latet. Opp. nonnulla passim Nostro vel patri Isak Arama (q. v.) tribuuntur.]

1. אורים ורחמים *Lux et perfectio* Comm. philos. in Jesaia et Jeremia; edid. Menachem Jakob b. Elieser Jehuda, corr. Isak Gerson

4. *Ven. (inc. ult. die festi*

Encaeniorum, 2. *Tebet* ליצירה 1603.

[Recte *Bart.* et *Rof.*, lib. stamp. p.40; male 1608 ap. *Sabb.*, *W*^{1.3}1386=³1366c, Catal. Bibl. Bodl. I, 106a et *Rof.*, Diz. — Liber non frequens.]

2] — excerpta; ap. David Ibn Hin: *Collectiones* *libiorum* q. v. (1602.1724-7).

[*W*⁴p.896 et *Rof.* ed. primam omittunt, secundam ex op.1 recusam sistunt.]

3] מאיר איוב *Illustrans Jobum* Comm. in Jobum; una cum textu N.30.205 (1517.1567.)

[*W*^{1.3} corr., v. locis citatis. Compositus est A.266= 1505-6; A.1505 ap. *Lilienthal* ad Cod. *Monach.* 24 ex epigr., ap. *Rof.*, Appd. p.35, non evincitur.]

4] מאיר תהלות *Illustrans Psalmos* Comm. in Psalmos; una cum textu N.293 (1590).

[*W*^{1.3}. Compositus A.1512, suppletus per Josef Tai- tazak. Excerpta v. sub N.805. *W*³1366c Nostrum putat מאיר, ejus Comm. in Psalmos MS. habuit M.R. Aguilar, sed Meiri communiter est Menachem Meiri (q. v. ad op.1), cf. tamen supra sub nomine. V. quo- que sub Moses Alscheich op.14.]

5] פירוש *Comm.* in Canticum; una cum textu in Bibl. Rabb. N.872 [*W*⁴] (1724-7).

⁶²⁹² MEIR Barbe (Barby? ברבי), Rabb. Pressburg. [Op.2. excuso jam defunctus.]

1. חידושי הלכות *Novellae halachicae* P.I., acc. (f.100) Conciones nonnullae

f. *Dylr.* (לסדר תקום הרחם) 1786,

2. — P.II. f. *Prag.* (הסאיר [ל] ארץ [ול]רבים) 1793.

MEIR b. Baruch v. Meir Rothenburg.

⁶²⁹³ MEIR Baruch. [In fine praef. legitur tantum המעריק „Interpres.“ nomen auctoris nescio unde petiverit *Rebenstein* 517, ex quo Cat. Bibl. Bodl. IV,616b.]

1. משה נהן *Massa Natan* Narratio [„Meinhardt's Lebenswandel, eine wahre jüdische Geschichte“] 8. *Prag.* 1826.

⁶²⁹⁴ MEIR Benveniste (בן בנן בנשה) b. Samuel. [Non Bombanschi, vel Bombanase etc., nec

MEIR de BOTON

„ben Jehuda Gedalja b. Mos.“ ut *Sabb.* ap. *W*¹ p.746 et *Zz.* l. citando, v. *W*³p.667. Noster est procul dubio Don Meir בנבנשה in cujus bibliotheca (מדרש) Talmud MS. correctissimum citat *Mos. Almosnino*, סאמסן כח f.206a.]

1. *אות אמת* *Signum veritatis* Emendd. criticae in Midraschim plurima etc., sec. MS. Jehudae Gedalja 4. *Salon., Josef*

b. *Isak b. Josef Jaabez. sub Soliman.* 1564-5. [Ed. rara. Tit. 10. Tebet השנ"ה, unde ed. 1595 si-
stunt *Sabb.* ap. *W*¹*³1372 (²p.1256 n.31, p.1258 n.42),
Catal. MS. ad expl. alterum, Catal. Bibl. Bodl. II, 713a, et
ex confusione cum sequ. *Prag.* 1640 (*W*¹), sed השנה
legendum esse constat ex typographo, Imperatore,
epigraphi compositionis fer. V.27. Cheschwan השכ"ה
(non השכ ut *W*³p.668 ex ed. *Prag.* et *Rof.*, Diz.
p.56) et encomiaste Samuel b. Isak Levi, et cf. Cod. MS.;
Mich. 35. Edd. *Ven.* non exstant, v. *W*³ et cf. ad
op. sequ.]

2. — Ed. II. f. *Prag.*,
Abr. Lemberger (inc. fer. III.26. Elul שער) 1624.
[*W*¹*³. *Zz.* Z. G. 295. Ex nostra efficta ed. *Crac.*]

6295 MEIR de Boton b. Abraham, Gallipoli. [*Con-
forte* f.43a et 51b, ubi א.ה.ש"ה (1615) in nota corr.;
Asulai I p.118; in Registro ad Catal. *Mich.* p.340
num. 793 excidit. Pater est Abraham di Boton.]

1. *שאלות ותשובות* *Quaesita et Responsa*; edid.
discipulus [et gener] Jischai Almoli

4. *Smyrn., Abraham Gabbai (היהה)* 1660.
[*W*³1372b: „A.415C.1665“, rectius ³1366e.]

6296 MEIR Calvo (קאלו). [Non כלבו ut *Sabb.* ap.
*W*¹1388 et ipse *Ghirondi* p.261 (cf. Daniel Isak
supra sub Josef Concio p.1454 op.2; Rafael et
Immanuel כלבו ap. *Ghirondi* p.306, 284; *Golden-
thal*, Catal. p.50, ubi p.6 quoque pro Samuel
כאלבן „Kalban“ (Salon. 1546) legerim (כאלב),
v. Cod. MS. Aguilar ap. *W*³, qui ipse, ut vid.,
postea ap. Heidenheim, nunc *Mich.* 471. In praef.
citat Levi b. Gerson; flor. Saec. XV.?]]

מנהג חדשה *Oblatio nova* Comm. in Pentat.;
una cum textu N.955 (1818-21).

MEIR b. Chajjim v. Meir exul Eisenstadt.

MEIR Ibn Dachi [corrupt.] v. Meir Aldabi.

6297 MEIR b. David. [Editor A.1519 lib. ליקוטי
הפרדס auctore Salomo Isaki (q. v.), cui per-
peram lib. פרדס tribuit *Bart.* ap. *W*¹1376, quod

non animadvertit *Rof.* Diz. (p.216), qui eundem
habet auctorem lib. השנה והשנה, quem paullo
ante Ephodaeum [ergo ca. fin. Saec. XIV.] vixisse
putat; sed ab hoc generatim inter posteriores (קסח
טהאחרונים) refertur, neque dubito quin idem sit
Meir b. David, cujus nomine nonnulla citat Su-
percomm. anon. in arcana Abraham Ibn Esra,
cujus auctor (ut nuper ex Cod. MS. ap. *M. Saen-
ger* obiter inspecto didici) magistrum laudat Levi
Kohen (ut vid. avum Levi b. Gerson); ejusdem
Supercomm. vid. fragm. in Cod. *Orat.* 23, cujus
auctorem Jedaja Penini habuit olim *Dukes* (Litbl.
IX, 259) vel Josef Caspi (נחל קרומים, cf. *Ersch*,
Encykl. S. II vol. XXXI p.68 n.56 et ad Cod. MS.
Mich. 100), Prophiat Duran vero suspicatur *B.*
Beer ap. *Frankel*, *Ztschr.* II, 470!]

6298 MEIR b. David, Sofer (scriba) cantor et mac-
tator Lublinensis.

תיקון שמרות v. N.4098 sq. (1633 etc.).

6299 MEIR exul Eisenstadt b. Chajjim, ex familia.
Katzenellenbogen, Archisynagogus Stampfen.

1] *זמור לנחיתת ספר תורה* *Cantus in dedicatio-
nem voluminis Pentateuchi* acrost., incip. מאור
טאור ואומר בנניה f.99b ad c. היקן שבה inter
Prec. Coll. N.3127a (1703).

2] *משתה יין* *Convivium vini* Comm. in Esther
quadruplici methodo (פרד"ס), cum Additt. filii
Zebi (יין נסיכים, יין ישן, יין הרק, יין טהור)
Novellae celebr. auctorum in Talmud par-
tim ipsius auctoris; una cum libro Esther
N.902 (1737).

3] *נר למאור* *Lux ad luminar* Comm. in Me-
nachem Asarja Fano: *Mundus parvus* q. v.
[*W*¹*³1378] (1675).

4] Add. ad Chajjim Vital: *L. Metempsych.* q. v.
[*W*¹1367] (1684).

6300 MEIR Eisenstadt b. Isak Aschkenasi, Rabb. Pro-
stitz (Prossnitz), Szidlowicz et Eisenstadt. [Mrt.
27. Sivan 1744 (sec. praef. filii ad op.1), *Rof.*,
Diz. (p.49); natus ca. A.1670, sec. *Zipser*, Litbl.
VIII, 185 (ad 187 adde *Ghirondi* p.246
n.56) 382.444.459. Salutatur quoque Meir „Pro-
stitz“, cf. *Ghirondi* p.248 (!), *Nepi* p.345 (v.
Mardochai Jafe op.13), et Meir Aschkenasi ap.
Asulai I p.118; adde II f.60. Cf. *W*³1577b.]

1. *אור הגנוז* *Lux occulta* Nov. in Josef Karo II
etc. et in tract. Talmud. Ketubot [ea quae

MEIR b. ELCHANAN

- supersunt] 4. Fürth (היתה יהודה לקרשו) 1766.
 2. *Novellae halachicae* in tract. Talmud. Baba Kamma; mediantibus Loeb Margalio Jafe b. Anschel et Simon b. Ahron ex Sulzbach (ff.51) f. Sulzb., *Salman b. Ahron* (עץ חיים היא למחויקים) 1729.
 3] *Tunica[e] lucis* Exposit. in Pentat.; una cum (nepotis) Elasar Kalir (jun.): *Lux nova* q. v. (1766).
 4. פנים מאירות (שו"ת) *Facies illuminantes* Resp. P.1 f. Amst., S. Proops (בעתה) 1715.
 5. — charta alba maxima.
 [Cf. Josua Teomim: *Facies explanantes*.]
 6. — recusa
 f. Sidilkow (בך מאיר עיני חכמים בהלכה) 1833.
 [Non 1832, ut *Rebenstein* 519.]
 7] — *Novellae halachicae* in tract. Talmud. Sabbath, adjectis in fugam vacui nonnullis in tract. Sabbath; — acc. (ff.2 lit. min. sine frontisp.) קונטרס אחרון *Appendix*; — sumptibus Josef Oppenheimer b. David, Rabb. Höllischau; una cum op.4.5. [corr. W³.41385c].
 8. — Resp. P.II; acc. *Novellae* in tract. Gittin f. Sulzb. (ובתורתו יהנה יומם וליילה) 1733.
 9. — Resp. P.III; acc. *Novellae* in tract. Kidduschin et Beza f. Sulzb. (הנחם) 1738.
 [P.IV flammis deperdita est.]

MEIR b. Elchanan v. Meir Fürth.

⁶³⁰¹ MEIR b. Eljakim. [Forsan pater Eljakim b. Meir Posnensis ??]

1. מאיר אלהים *Illuminans Deus* Precum formulae pro introitu in Synagogam, etiam Precatio Nechunjae b. Ha-kana (אנא בכה)

4. s. l. e. a. fer. 1.5. Ab [Saec. XVII.].

[Locum Prag sistit Cat. ms., Crac. 1591 ap. Metz 1513Q. plane excogitatum. Auctor se Constitutiones nonnullas et preces dare ait, quas non excudere potuit in duobus הסדרות (cf. N.3250) a se compositis.]

MEIR Elkan v. Meir Fürth.

MEIR Fischer v. M. Fischer.

MEIR Fraenkel v. Isak M. Fraenkel.

⁶³⁰² MEIR Fürth (פירדא) b. Elchanan, seu Meyer Elkan Fürth, Magister Dessau.

1. רעיוני השכל *Verba rectitudinis*, seu

מחשבות *Cogitationes intellectus liberi*, et אפיקורוס *Cogitationes cordis seu Polemica contra lib. משה דה ישראל* [i. e. „der Charakter des Judenthums“ auctoribus J. Wolf et G. Salomon] et שעור החנק של סעלימה [i. c. „Selima's Stunden der Weihe“ auctore G. Salomon] 8. Dess. (בני אדם יפחך) 1818.

2. יראת שמים *Timor coeli bipertitum* ¹) in Mos. Maimonides: *Repet. legis* lib. III tr. 8. de novilunio; acc. [frontisp. separato A.581] Rafael Hannover: *Tabulae astron.*; ²) כבוד חכמים *Honor sapientum* 4. Dess. 1820.

- 3] שלמות וזורה הנפש) Comm. in M. Mendelssohn: *de Anima* q. v. (1811).

4. פרפראות לחכמה Entwurf zur Selbstverfertigung eines immerwährenden Kalenders nach Sonnen- und Mondjahren etc. [Germ. lit. Germ. ff.71]; acc. tabulae in A.1808-1900 hebr. cum Introd. Germ. lit. hebr. (ff.32)

4. Dess. (הקע) 1811.

[Apud *Rebenstein* 525 liber prave delineatur.]

- 5] Aufforderung zur Unterstützung der Dessauer Schule; V,351 Collect. מאסף N.3713.

⁶³⁰³ MEIR Ibn Gabbai (גבאי *Dschabbai?*) b. Jecheskiel, exul Hispanus. [Natus inclinante A.1480, v. op.3.6, *Conforte* f.30b. Ap. *Asulai* I p.118 ad quodque ablegandum erat. *Ref.*, Diz. p.107. Opp. confundit *Nepi* p.259; cf. *Glirondi* p.258. De nomine v. *Steinschneider*, Die fremdspr. Elemente p.28, tamen „G'ubbai“ ap. *Jell.*, Reg. p.31.]

1. דרך אמונה *Via fidei* Responsum ad 10 Quaestiones Josef Levi (q. v.) de Sefirot, kabbal.

4. Padua, Lor. Pasquato et *Socc.*, nomine [*Pietro*] del Portelvecchio (fer. V.22. Kislev-27. Tebet=24. Decembr.) 1562.

[Curavit Samuel b. Isak פיהם (nōn פיה *Pea*, ut W¹ p.1106 n.2089 [sic] =³1259c!) i. e. Bohemus, qui in praemonito (omisso in ed. sequ. cum nomine correctoris) fato non favente Patavium se venisse dicit. — Finita est compositio fer. III.23. Adar I. A.299=1539. — Scriba, ut vid., confidens, qui fer. VI.1. Kislev A.346 (1585) finivit Cod. *Uri* 387, vel alius quidam falsarius, auctorem (sese ipsum?) substituit: Josua Kohlen Iba(!) Ahron, unde *Uri* librum non recognovit! Nexum libri cum Quaesitis Asriel (q. v. p.755) brevissime indicavit Zz. ad Codd. Bislichis 3,64, fusius S. Sachs in Add. p.53, ex quibus praemonitum Editoris ignorantissimi ad ed. sequ. subiectum esse (interspersis nugis nonnullis) monuimus p.755.]

MEIR b. GEDALJA

2. — praemisso
- Comm. in 10 Sefirot*
- Asrielis

8. *Brl.* 1850.

[Ed. in fine ex praeced. „verbatim“ recusa dicitur, sed v. ad op.1.]

- 3.
- מראות הקדש*
- Visiones Dei*
- , seu
- עבודת הקדש*
- Cultus sanctus*
- , Tractatus 4 kabbal.; corr. Isak b. Josef Chassan f.
- Ven.*
- ,
- Giov. Grypho*
- (והרנינו)
- fin. fer.*
- II.27.
- Tebet*
- כאור יצא = 29.
- Decembr.*
-) 1567.

[Ed. non frequens libri citatis ex antiquioribus refertur. — *W*³. Ap. *Sabb.* forsitan errore typ. A. והרנינו, unde 1561 ap. *W*¹ et *Rof.* Diz.1 Ed. *Mant.* 1545 ap. *Sabb.*, *W*¹ et *Rof.* non exstat, v. *Zz. Z. G.* 251. — Opus 8 Annis compositum finitum fer. V.2. *Tebet* 5291 (exeunte A.1530), aetatis peracto 50. — Idem op. nostrum (scil. בחלק החבליה, i. e. sectio 3 cap. 6) s. t. חבליה מראות הקדש citatur a Jakob Luzzatto ap. *Sabb.* מ 319, *W*²p.1368 n.441, ubi ed. *Ven.* ap. *Plantav.* est nostra. Tit. נפתולי אלהים ap. del Medigo (*Gg.*, Melo Chofn. p.9.50) vel error, vel confusio cum lib. נפתולי Naftali Treves q. v.]

4. — edid. (ante iter in Palaestinam) Zebi b. הקדוש Isak ex Ostroh f.
- Crac.*
- ,
- Isak b. Ahron*
- (1.
- Cheschwan*
- 337-fer. II.24.
- Cheschwan*
- 338) 1576-7.
-
5. — cum Annot. MS.

[*W*^{1,3}, corr. 1871, ubi אמנה דרך.]

- 6.
- חולעת יעקב*
- Vermis Jakob*
- Comm. kabb. in
- Preces*
- ; mortuo auctore edid. gener Schneior b. Jehuda Falcon, sustinente Abraham Reyna (ריינה) [
- W*
- ^{1,3}
-] 4.
- Constant.*
- 1560.

[Ed. rarissima. A. in tit. exprimitur ש"כתי, sed lege כי נער ישראל fer. V.25. Adar I נער A. designat. Ex Editore (qui male „Scherira“ expressus *Jüd. Typ.* p.39 et „b. Isak“ supra p.593 n.3770) auctor Jehuda Falcon efficitur ap. *W*¹697. — Compositio finita fer. V.12. Nisan 1506, aetatis peracto 26, v. *Wunderbar*, Litbl. IX.691.]

7. — Ed. II. [
- W*
- ^{1,3}
-] 4.
- Crac.*
- ,
- Isak b. Ahron*
- (שלוה,
- fin.*
- 5.
- Ehul*
- ירפך) 1581.

MEIR b. Gedalja v. Meir Lublin.

MEIR b. Gerson v. M. Letteris.

- 6304 MEIR Glogau b. Ahron, Rabb. Emden.

- 1.
- חבואת שמש*
- Proventus solis*
- Comm. in loca Mos. Maimonid.:
- Repet. legis*
- f.
- Brl.*
- ברנה נשא אלמנותי) 1787.

- 6305 MEIR Glogau b. Jecheskiel Levi, seu „Mayer Löwy Glogau,“ seu „Marcus Schlesinger,“ Pra-

gensis. [Edid. patris: Jecheskiel Glogau: *Visio Ezechielis* q. v.]

- 1.
- דברי מאיר*
- Verba Meiri*
- Nov. halach. in tractt. Talmud. Gittin et alios partim f.
- Prag.*
- 1810.
-
- 2.
- שמן המאור*
- Oleum luminaris*
- Exposit. in Jo-sef Karo:
- Mens. I et Committres.*
- f.
- Prag.*
- 1816.

MEIR b. Isak v. Meir Aldabi et Meir Arama et Meir Eisenstadt et Meir Katzenellenbogen et Meir Tarnopol.

- 6306 MEIR b. Isak, Cantor (ש"ץ = צבור) seu Chassan). [Germanus, Saec. XI. med.,
- Zz. G. V.*
- 391,
- Z. G.*
- 61.369;
- Heidenheim*
- , de Hymnis p.8, ubi Wormatiensis fertur;
- Gg.*
- , Beiträge p.9. et v. ad op.2.
- Rof.*
- in Catal. Codd. Nostrum inter Hymnorum auctores eminentem confundit cum Meir Rothenburg (q. v.). Introd. (רשוה) ad op.1 in Cod. MS. [v.
- Rof.*
- 586 et alios] inscribi R. Nehora (i. e. Meir chald. versum) monet
- Stern*
- ad Menachem Meiri f.43b; cf. imitationem per Meir b. Samuel.]

- 1.
- אקדמות*
- Akdamot*
- Hymnus Chald. ab initio denominatus, festo Pentecostes recitandus, cum Vers. Germ. interlinearia; acc. lib. Ruth hebr. 16. s. l. [
- F. a. M.*
- ?] in
- Commission bei Mos.*

b. Kalman Speier (אקדמי וספר לו אורייהא) 1721. [*Opp.* 312D., in Cat. ms. 2 edd. recensentur, altera 16. sine Ruth s. l. 1721, altera 32. *F. a. M.* 1721, ut etiam *W*⁴p.1040 n.64d, ubi forma 16. *Serap.* p.319 n.16. — Exstat quoque in edd. Prec. fest. rit. Germ. et Polon., v. supra p.299 II, b; et v. op.3. Cf. Cod. MS. *Opp.* 1261Q.]

- 2] — ad. c. Jakob b. Isak Aschkenasi:
- Exite et videte*
- q. v. (1722).

[Hebr. vertit G. Polak: p.52 (1851) q. v.]

- 3.
- Ein schön wunderbar*
- מעשה*
- [
- Historia*
-] das gewiss geschehn is von ein Glückrad (גלוק ראד), von ein Mönch von עכ"ם [Christiano] un von ein rothen Jüden, un worum wir אקדמות sogen etc.; acced. אקדמות et Hymnus ארכין Germ. tantum

8. *Fürth.*, *Zebi Hirsch b. Josef Levi.* 1694.[Libellus rarissimus. *Opp.* 885 O.¹⁰ ff.12. Incipit fabula in hac ed.: „אמר, er sagt R. Meir Chassan von den Teutschen im Jahr das man zählt 161 (verbis expressum) da war ein gross Vertümlung;“ ergo ipse Noster auctor fingitur, quamquam a Judacis ultra flumen Sambaljon non reversus dicitur! Exstat eadem in Cod. MS. *Opp.* 1706Q.⁶ f.21b, ubi Annus ק"כא (= 1361);

MEIR b. ISAK

- unde lib. עשרה השבטים auctore Meir incerto recenset W³1366b, ex quo et Cat. vet. II, 13a ap. Zz. ad Benjamin p. 285, quem more suo tractat Anon. Litbl. XI, 549. — Rex nominatur פון לנאן ענדרישי פון לנאן (seu in ed. alia דילאנץ (טרטין) *Endrisi* [Henricus?] *Martin di Lanz* (?). — Fabula nostra, forsitan hebr., s. t. מאיר מנלח ר' *Volumen R. Meir* (quod tamen erasum est) citat *Abr. Jagel*, באר שבע MS. *Reggio* 11 P. II cap. 22, eamque festo Pentecostes in Germania recitatum fert! Opus excusum פון אקרטות jam citatur in lib. נסים מעשה נסים (v. Elieser b. Jiftach p. 960) n. 22; corr. A. 1699 in *Serap.* p. 381 n. 164, cf. p. 319 n. 16.]
4. — s. t. *Ein schön* מעשה das is das *Geschehnis von R. Meir* etc. (sine Hymnis)

8. *Amst.*, jussu *Süsskind Alexander*

b. *Kalonymos ex familia Weilen* (וויילן). 1704.

[*Serap. ib.* — Incip. haec ed. non minus rara: „ויהי und es war ein grosse Zauberei.“ Talem possideo ed.

8. s. l. e. a. ff. 4, sed haec recens vid.]

- 6307 MEIR b. Isak Warser (ווארסער?), *Judex* הארחוב (Horchow?).

1. *כחנה אור* *Tunicae lucis* Expositt. in Pentat. f. *F. a. O.* (typis *Amst.* (און דרש) 1754.

MEIR Ibn Jair v. Meir de domo Meir.

MEIR b. Jakob v. Meir Schiff.

- 6308 MEIR b. Jakob.

- דברי יושר v. sub Abraham Schwab (1767).

MEIR b. Jecheskiel v. Meir Gabbai et Meir Glogau.

MEIR b. Jechiel v. Meir Kadosch.

MEIR b. Jehuda v. Meir Poppers.

MEIR b. Jochanan v. Meir Spitz.

- 6309 MEIR b. Josef-Schalom Nikolsburgensis.

Animadvv. in (patr.) Josef-Schalom: *Maurus patris pacis* q. v. [W³1353c] (1720).

- 6310 MEIR Kadosch (*sanctus* seu *Martyr*) b. Jechiel, ex Brod (i. e. Ungarischbrod). [Natus A. 1593, v. infra.]

1. *מנלח ר' מאיר* *Volumen R. Meir* Narratio periculi, unde Kadosch nuncupatus est, praemisso carmine acrost. 4. *Crac.* פרשה Genes. XXVIII, 20) 1631.

[Libelius rarus, sec. W³1383d: s. l. e. a. „Historias varias“ continet! Auctor narrat, se aetatis A. peracto 15, exeunte A. 1608, cum 8 aliis viris, inter quos Jehuda L. b. Hirsch R. Akiba (*sic*), ex Moravia Poloniae academiam petivisse, urbe Auspitz vero a nobili (פריק) seu Woiwoda nomine אליפירני interceptum et ad vicum Czechowitz (טשיכווין) perductum fuisse, ubi per 15 septimanas, usque ad 1. Nisan 1609, retinebatur, omnibusque modis, ut elisis dentibus duobus, nec sine ipso capitis periculo, ad apostasiam frustra cogebatur. Judaei tamen intercesserunt Cracovienses, ut Archisynag. Phobus, Todros Melammed (cujus mater, uxor R. Kalonymos, auctoris ava), „reich Jakob“, לוינא, qui vim cum eripere periclitabatur, denique ab antistite Meir Hirsch Kops (קאפס) ex Landskron, ubi uxori a Woiwoda traditus erat, Cracoviam ductus et scholae Mosis Meisels ו״ל traditus est.]

- 6311 MEIR Katzenellenbogen b. Isak, seu *MaHa-RaM* (טהרר״ם) Padua, Patavii et Venetiis. [Mrt. A. 1565 (v. notam Correctoris ad Simon Darschan *Jalkut* ed. 1566 in Josua XXII, 6 § 31, ap. *Zipsper*, Litbl. XI, 367), *Conforte* f. 34b (cf. 29a), *Asulai* I p. 120 [adde II p. 37], *Ghirondi*, in vita Nostri: כרם חסד III, 94, quos omnes ignorat biographus *Fraenkel*, Litbl. VII, 611 (cf. *Zipsper*, Litbl. VIII, 475), qui ex Resp. A. 1564 quidem refellit A. 1558 ap. *Gedalja* (f. 52a ed. *Amst.* ap. *Gans* ad A. et W¹ p. 753), sed in alio A. 1562 Nostrum octogenarium nuncupari dicit, in carmine vero Mosis Kohen Corfu: ויעדיף על גבורות השמונים A. aetatis 85 forsitan innui suspicatur, unde (1) Noster A. 1570 adhuc vixerit! Praemissas vel conclusiones magis praeposteras habueris? Carmen illud ad ed. 1553 accedit, ergo hic, et forsitan etiam loco altero, aetas Nostri non indicatur sed exoptatur. In eodem carmine Nostri avus (וקנו) dicitur Jehuda Minz (q. v.), ut quoque *Ghirondi* l. c. p. 93, perperam vero socer ap. eundem p. 89 [in vita Jehudae, quae fere eadem ac in libro citato supra sub Jehuda N. 5744]; rectius ap. eundem l. c. p. 91 (ut ap. *Conforte* 29a. 34b et *Asulai*) Nostri socer, filius Jehudae: Abraham Minz [N. 4276, ubi addenda vita *Ghirondi* l. c. p. 91, qui tamen op. excusum ignorat]. Nostri filium v. sub Samuel J. Katzenellenbogen (mrt. A. 1597), filiam mrt. A. 1545 ejusque maritum mrt. A. 1572 v. ap. *Ghirondi* p. 203 n. 197. Propinquus (שארי) salutatur Noster a Mos. Isserls (ap. *Ghirondi* l. c. p. 93. cf. p. 94, ירחסין ירחסין)

MEIR KOHEN

f.165a). — *W*³p.676 cum Nostro confundit scribam et typographum Patavinum Meir b. Efraim (*W*¹1371, *Zz. Z. G.* 255), qui A.1578 adhuc edidit Moses Kimchi Gramm. (v. Sect. III). Noster vid. „Meir Patavinus“ (ap. *W*²p.1285), cujus Emendd. seu Annot. citantur in tit. Praecum poenit. N.2835, sed librum rursus inspiciens nihil offendi Nostri; forsitan lit. ex ed. alia, mihi tamen ignota repetitus?]

1] **שאלות ותשובות** *Quaesita et Responsa* etc.; ad c. Jehuda Minz: *Quaes.* q. v. (1553.1766). [*W*¹1393, ubi recte pp.134.]

2] Animadvv. in Moses Maimonides: *Repet. legis* q. v. (1550 bis).

[*W*¹1392 male *Bart.* corrigere et conjicere vult Meir Kohen (q. v.), rectius ex *Sabb.* *W*¹p.852, cf. notata sub Moses Maimonides ad edd. 1550.]

MEIR Kohen v. Meir b. Moses et Meir Poppers.

6312 MEIR Kohen. [Discipulus Meir Rothenburg (q. v.), ergo Germanus ca. A.1300. Auctoris nomen tradunt Codd. MS. ap. *Asulai* II f.17, qui unus ex recentioribus Bibliographis (patriam quidem non indicans) a confusione sibi cavit, partim ex abbrev. רמ"ך *ReMaCH* orta, qua plures Saec. XIII. doctores designantur, sed aetate Nostro majores, et patria diversa. De his brevissime disserentes, indulgentia eorum nobis certa est, qui fontes unquam adierunt. Confusionis, apud ipsum oscitantissimum auctorem *Gedalya* stupendae, habes exemplum f.48a, ubi uno hiatu saeculi et terrae partes transiliuntur, et Simon Duran (q. v.) idem dicitur ac Simon b. Zadok (v. infra), discipulus M. Kohen, auctoris מייטון הגהות. Ut taceam de *Bart.* (ap. *W*¹1378), qui Meir b. Todros conjicit, i. e. Meir Abulafia (q. v.). *W*¹1387 cum Nostro confundit auctorem homonymum, ex confusione locorum in lib. Juchasin (cf. sub Moses Isserls): Meir Kohen ex Narbonne Toleti defunctus est exeunte A.1263, ita *Isak Israeli* IV, 18 ap. Juchasin f.163b ed. Graec., et ipse Abr. Sacut f.132b (quem locum omittit *W*; cf. sub Jona Gerondi), ex quo *Gedalya* f.44a ed. Amst.; nullus de הגהות מייטון loquitur! [*Edelmann* ad Esthori p. XXXIII in Juchasin ed. Const. f.89a Meir Kohen Narbonensem A.24 (1263-4) Barcinone (!) venientem dici praetendit! Quae offert ex Juchasin MS. de superiore Meir b. Josef Narbonensi spectant ad

excerpta ex Abraham b. David ap. Juchasin f.129a lin. 7 a fine; cf. de eo Menachem Meiri prael. f.17a in fine ed. Wien; illum laudat Menachem Meiri in lib. קריית ספר v. sub Meir Abulafia.] Noster vero, auctor הגהות, a *Mos. Isserls* in Add. ad Juchasin f.164b non Narbonensis salutatur, sed inter auctores Germanos magister dicitur Simonis b. Zadok (v. Simon b. Zadok). Iterum *W*³1387 conjicere vult Meir Kohen *Caesaraugustanum*, de quo v. *Asulai* I f.60 et *Fuld* in notis II f.84, ubi A.1235; ad hunc ablegat *Cassel* ad *Conforte* f.18 n.17, ubi in farragine nominum quis homonymorum citetur erui nequit. Ex confusione cum Nostro efficta vid. notitia *Sabb.* (ap. *W*¹1583, cf. sub Samuel Motot), qui הגהות רמ"ך *Animadversiones* Mosis Kohen (v. indicem auctorum ap. *Sabb.*), in recensione Maimonidis ed. 1550 ap. Bragad. (ט, 376) addit ad מייטון הגהות, ad ed. 1574-6 (ט, 377) vero statim post Josef Karo, qui revera in Comm. suo excerpta exhibet ex הגהות הרמ"ך, isque ex Lunel Saec. XII. exeunte vel ineunte XIII. vixisse dicitur (v. *Abr. Sacut* f.132a ap. *Gedalya* 39b, *Conforte* 13b; *Asulai* I f.68a, ubi *Benjakob* ad סא"ר הכהן ablegat, cf. sub Jonatan Kohen; cf. Asarja de Rossi cap. 23, ubi quoque una cum Josef Karo in Maim. laudatur). Hinc explicari vid. triplex confusio et contradictio, qua *Conforte* f.20a רמ"ך auctorem הגהות (*sic*, pro הגהות) patrem habet Jehudae b. Moses Kohen Toletani (q. v.) et statim auctorem מייטון הגהות discipulum anon. Meir Rothenburg! Ap. *Cassel* in indice f.60 ergo ad 13b adde 20a; separandum vero 17a (adde 16b), ubi alius Moses Kohen scil. b. Salomo Moguntinus = רמ"ה, v. *Zz. Z. G.* 54, ad quem in notis ablegatur! Caustissimi fuerunt editores Maimonidis, qui in ed. 1524 et utraque 1550 in frontispicio unius alteriusve vol. הגהות vel plane anon. vel discipuli M. Rothenburg ferunt, cf. *W*²p.1288 n.153.]

הגהות מייטון *Annotationes* ex variis auctoribus collectae et שו"ה *Responsa* ad libros singulos spectantia, praecipue ex Meir Rothenburg, in Moses Maimonides: *Repetitio legis* q. v. (1509 etc.).

MEIR de Leon v. M. de Leon.

MEIR Letteris v. M. Letteris.

6313 MEIR b. Levi ex Zolkiew.

1] **ליקוטי שושנים** *Collectio liliorum* Novellae sec.

MEIR LEVI

- ord. Pentat. variorum auctorum, adjectis suis [W⁴1388(b)] 8. *Jesn., Israel b. Abraham.* 1722.
2. — s. t. **מקשה זרב** *Opus solidum aureum*; secunda vice editum F. a. O. A.1733, nunc de novo edid. Gerson Grünstadt antea incola Offenbach 8. *Rödelheim,*

Karl Reich (מקשה זרב טהר) 1753.

[In praef., ex ed. superiore recusa, auctor se opus antea „hic urbe sua“ (והעליתי על הרפוס פה קהלתינו) *Zolk.* excusisse dicit, quae ed. ergo hujus tit. prima inter A.1722-32 cadit, si exstat.]

- 3] — Excerpta ex op.1.; in דברי חכמים inter Anon. N.3440 (1725-6).

MEIR Levi v. Meir Abulafia et M. Letteris.

- 6314 MEIR Lublin b. Gedalja, compend. מהר"ם *Ma-HaRaM.* [Mrt. A.1616 (*D. Gans* contin. ap. W¹ p.752, ut vid., ex praef. filii ad op.1 ap. *Benjakob* ad *Asulai* II f.84) aetatis peracto 52, ergo minus exacte inter doctores celebres Saec. XVII. refertur a *Rof.*, Diz. p.185 ex *Conforte* 47b. Socer non est Isak [b. Simson] Kohen (q. v.), sed Isak Spira b. David, mrt. A.1582, v. sub Jakob Spira; nec avus Nostri est Ascher b. Josef (q. v.), ut W³ p.139.674 (ubi ad P. I male alegatur), nec exstat historiam „Meir gener Regis“ (התן הטלך, i. e. Rabbin) Princeps Acad. Lemburgensis“ (sic לכוז pro לובלין?) in Russia“ ap. *Bart.* W¹1379?]]

1. מאיר עיני חכמים *Illuminans oculos sapientum* Nov. halach. in 17 tractt. Talmud., edid. filius; corr. Gedalja b. Salomo Lipschütz

f. *Ven., Piet. et Lor.*

Bragadini (fer. II.23. *Kislev* יהיה אהר) 1686

(שמחון ביהור) *Abib* 1686 *fer.* II.20. לכלם למלך

[W¹1389, ad. 453. Nuncupatur vulgo et in nonnullis edd. recentioribus לובלין מהר"ם *Novellae.* W male etiam Resp. (op.5) in edd. sequi recusa putat.]

2. — [W¹] f. *Sulzb.,*
Mos. Bloch (מאיר עיני חכמים) 1686.

3. — charta alba. f. *F. a. M.,*
in aed. *Nicol. Weimann, zu bekommen bei Simon Wolf b. Abraham Mainz* (עניני כל חיי) (sic!)
fin. jer. VI.12. *Adar* 1709.

[W¹13. In fine הער ועבאלר וועגלין „durch Setzer Herr(!) Sebald Weglin“.]

4. — f. *Fürth, Abraham b. Isak Bing et Bonfel*
b. Josef Schaeior (הרב עלינו הרב) 1724.

5. מנהיר עיני חכמים (*שון*) *Illustrans oculos sapientum* Resp.; corr. Abraham b. Sal. Chabertob [una cum op.4] f. *Ven. (fer. II.17. Tammus* (שעט *Cheschacan* fer. III.25. נהם יהיה ציון נחם) 1618. [W¹13. Op. vulgo המנהיר שון nuncupari observat. *Asulai* II s. v.]

- 6315 MEIR de domo Meir Ibn Jair (מ' יאיר). [Jos. del Medigo abbreviaturam יי"א (Jes. LIII, 10, cf. *Zz. Z. G.* 314.453) nomen habuisse vid., *Gg.* (Mel. Chofu. p.18) „der noch lebende“ vertit, op. excusum procul dubio cum latuit. Auctor non plane insuspectus, v. ad app. et cf. *Jair b. Meir antiquum ap. Zz. Z. G.* p.94.]

1. שחיטה יאיר נתיב *Illuminans semitam, seu שחיטה ובריקה (Regulae) mactationis et inspectionis et de carne illicita* (capp.3) et הלכות שלוחו *Regulae de mittenda avi*; per Corn. Adel-kind 8. *Sabion.,*

Tob. Foa (שרי, *pericop. Genes.* XXXII) 1553.

[Opusculum rarissimum; Carmen adjecit Jehuda b. Jakob Chassan (*Ghirondi* p.140 n.31, cf. *Nepi* p.255 n.59); *Asulai* II f.30 auctorem ignorat; W³1389c tit. symbolicum omittit, quia in parte inferiore frontisp. excusus est; ut *Rof.* Sabion. p.15 n.9, ubi 1554, in fine n.8 male *Venetis.* — Si credimus *Rof.*, Ferr. p.27, jam A.1552 *Ferrarae* הלכות שחיטה למהר"ם *Regulae mactationis R. Meir, seu plenius: Fundamentum decis. judic. mact.* (יסוד דיני שחיטה) cf. N.3462] auctore Meir ex familia Meir יי (v. supra) excusae sunt ff.8. Tamen ed. nostra speciem repetitae non demonstrat. — Ne confundas varia hujus thematis opp., ecce initia proximorum et frequentiorum nonnullorum; nostrum, prolixius quidem incip.: מי שירצה לאכול בהמה או היה או עוף טעום: A.1554 etc. N.3463 sq. Reg. mact. insertae § 97 lib. האגדה. Salom. Isaki (v. Add. ad *Uri* 286) incip.: הניא ר' באר אימר הבהת כאשר צויתך בלטר שנצטוו משה, cf. fragmentum (linn. ca. 20), quod ex hoc libro petitum fertur in ejus הפרדס excuso f.29b, incip. הבישה. R. Samuel, incip.: דברים מפסידים את השחיטה מששם הטבה הטבה צריך שהוא. f.28a auctore R. Salomo (item Isaki?) incip. הכל שחטין ושחיטתן. ubi comma f.29: יאלו הן הלכות שחיטה שהיה. *Regulae admodum breves Meir Rothenburg* (Cod. MS. *Opp.* 1284Q. f.56) inc.: אמר ר' יהודה אמר שמואל כל טבה שאינו ידע הלכות שחיטה, idem initium ex Cod. *Ljlb.* offert

MEIR NEUMARK

MEIR Neumark v. M. Neumark.

MEIR Obernik v. M. Obernik.

MEIR Padua (*Patavinus*) v. Meir Katzenellenbogen.

MEIR b. Perez v. Meir Schmelkes.

MEIR Perls v. Moses Perls.

6321 MEIR Poppers (פאפערש) Kohen Aschkenasi (*Germanus*) b. Jehuda Loeb Pragensis. [Hierosolymis, mrt. mense Adar 1662, sec. socerum Natan ap. *Asulai* I p.120, ubi cf. P. II sub tit., adde נזק, כוונה, באר הרמב"ן, אור צדיקים, אור האבוקה עץ חיים, פרי עץ חיים; cf. sub Chajjim Vital. Opp. plura MS. (cf. *W*³p.676) exstant in Codd. pluribus Opp. et excerpta in Cod. *Mich.* 376, v. correctionem in sine catal. p.378. Nomen male „Pipiras“(!) ap. *Rebenst.* 537.]

1. אור צדיקים *Lux justorum* Ethica et ascetica mystica; acc. כוונת הפלות ומצוות *Intentiones precum et praeceptorum*, per Jehuda Loeb Krotoschin

8. s. l. [*Hamb.*] typis novis (ת"ן לחכם) 1690. [*W*¹1383 (ad. ³748b) typogr. *Th. Rose* nominat,

quem vero in ipso libro non legi, Editor in fine se nunc „hic“ Hamburgi habitantem (הרר לע"ע פה) signat. Typi sunt iidem minores ac in lib. *Collect. Jos. Josef Ginzburg* q. v., et cf. *Israel S. b. Salomo: Gaudebit Israel* ed. 1686 et Sect. III.]

2] — cum Add. etc. in *Prec. quotid.* N.2285 [*W*¹1392] (1709).

3. מאורי אור *Luminaria lucis* Vocabularium et phraseologia kabbal. alphab., una cum Natan b. Jehuda L. Mannheim et Jakob b. Benjamin S. W. Wilna: *Illuminabit semitam* sub tit. generali מאורות נהן *Luminaria dedit* (seu Natanis); per Elia b. Asriel Wilna [*W*³1392, ad. 256d] 4. *F. a. M.* (הסט) 1709.

4. — charta magna.

6322 MEIR Posner (פאנער), Rabb. Schottland (Danzig). [*Saec.* XVIII.².]

1] בית מאיר *Domus Meiri* Comm. in Joset Karo: *Mens. instr.* II q. v. (1845).

2. — in Jos. Karo: *Mens. instr.* III; f. *Lemberg.* 1836. [*Ed. F. a. O.* 1787 v. *Mich.* 521.]

3. צלעות הבית *Latera domus*, P. II lib. praeced. Disst. et Resp. f. *Lemberg.* 1836.

MEIR Randegger M. v. M. Randegger.

6323 MEIR Rothenburg b. Baruch, compend. מר"ם *MaHaRaM*, seu ר"ם *RaM*, Germanus. [Mrt. fertur 19. Ijjar 1293, sepultus Wormatiae 4. Ijjar 1303. De nomine, fato, opp., magistris, discipulis, ex lucubrationibus Bibliographorum facile libellus specialis componi potuerit; neque monographia esset parum dignus; vitae adumbrationem (Biogr. Skizze) vero per *Dr. M. Duschak* ut evolvas ap. *M. S. Stern*, כוכבי יצחק XIII p.20-1 opus non est, si ad fontem unum nominatum, partim correctiorem, Jechiel Heilprin, aditum habes. — Noster ultimus est fere doctorum Germaniae et Galliae Talmudicorum majoris auctoritatis (v. auctores ap. *Asulai* I f.63 in fine et *Zz. Z. G.* 205a), unde nomen simplex „R. Meir“; seu sigla laudata in scriptis halachicis etc. inde a tempore suo potissimum ad Nostrum spectant, ad aetatem ergo scriptorum definiendam saepissime inserviunt. Inter auctores recensendos *Gedalia* (39a,42a, ubi A.1371-2 eliam in Resp. 25 ad הלכות אישות 45b,47a ed. Amstd.) copiosissimus citatis fontibus specialibus partim MS., primusque auctor discernendi inter Meir Rothenburg et M. b. Baruch (*W*¹1373. ³1372d!); neque melius doctus fuit *Bart.* I p.494, qui scriptorum Judaicorum „dissensionem et in ratione temporis hallucinationem“ tam manifestam fecit *Wjio.* (p.754), ut sibi amplius discutere operae pretium non videretur, tamen a repetitè discutiendo tempore omnino recedere non potuit, neque a hallucinando sibi cavit, ut infra demonstrabitur. Optime et locupleter disseruit *Asulai* I p.120 sq., neque occasio defuit confidentem *Carmoly* (ap. *Jost*, *Isr. Annalen* I,348) repetendae eruditionis in ficto suo Responso (ut statim monuerunt *Schorr*, פ"ק I,114; *Zz.* ad Benjamin p.298). Ansam dedit dychoptomiae nonnullis recentioribus (ut observat *Cassel* ad *Conforte* 21b n.3) relatio de Nostri patre ap. Ascher b. Jechiel, ubi vero *Asulai* (f.62 cf. f.41) corruptum habet ex רמ"ה i. e. Meir Abulafia (q. v.), de cujus patre talia refert Jerucham (exque eo forsau *Abr. Sacut* f.132b, supersedisset ergo citatione ex MS. et observatione sua (?) *Edelmann* ad Esthori p. XXXIII). Alius errorum fons vid. passus ap. *Abr. Sacut* (f.133a, cf. *Asulai* p.122), ubi primum M. Rothenb. magister Ascher

MEIR ROTHENBURG

b. Jechiel in carcere (בית הסדר, nomen propr. ap. *Vorst*, ut monet *W*^p754) defunctus A.1305, paullo post legitur: נפטר המרדכי הלמיר הר"ם מקיצי והר"ם באר בר ברוך שנה ע' וי"א שהמרדכי נהרג, quae verba *Gedalja* f.45b recte ita intellexit: „Decessit Mardochoai (b. Hillel, q. v.), discipulus Mosis de Concy et [discipulus] Meiri (*genit.*) b. Baruch A.70(1310), sec. nonnullos Mardochoai occisus est“ etc.; jam vero *D. Gans* (ad. A.1310) perperam A. fatalem ad Meir b. Baruch quoque retulit, quem „auctorem Responsum“ nuncupat. Hinc inde *W*¹1373 et ³1372d [potius 1372] M. b. B. sec. Sacut A.1310 defunctum ejusque Resp. inter Resp. M. R. exstare dicit „utraque fere pagina“ (³p.677). „M. b. B. Germanus Rothenburgensis, qui fuisse dicitur in בעשה נסים (v. infra) aequalis (!) R. Meir Roth., cum quo idem videri poterat, nisi uterque in *Juchasin* distingueretur.“ Ipse *Rof.* ad Cod. 180,⁴ (op.1) utrumque a *Juchasin* et *W* distinctum habet, citato ipso *Asulai*! praeterea Nostrum eundem habet cum auctore Jozer „et aliarum precum“ in Machsor, ex confusione partim cum Meir b. Isak Cantore (q. v., cf. *Heidenheim* de Hymnis p.8 cum Add. *Michael*), ut apparet ex indice auctorum, ubi Nostro contra pertinet Cod. 1131,⁵ (ליקושים), vix vero Quaesit. cum Resp. Simon b. Jochai (!) in Cod. 1221,¹² nisi spurium sit (cf. infra); omniaque haec omisit *Rof.* in Diz. (p.282), ubi A. Nostri fatalem 1305 (ex *Juchasin*, *Gedalja* 45b, *D. Gans*, *W*¹1373) petivit. Id falsum demonstrat testimonium nuperrime administratum. Jam A.1300 scripsit praef. suam in *Abot Menachem Meiri*, qui ita de Nostro (f.18b ed. Wien, ubi *מנחם מרשינבורק* procul dubio err. typ. pro *מרשינבורק*): „M. Roth. caput academiarum *Galliarum* [צרפה], sed Germaniam hic includit oppositam Hispaniae et Provinciae Galliae legem docuit etc. et post eum R. Perez [cf. sub Perez b. Elia], hodie adhuc ejus discipuli lucent tenentque Talmud in Gallia.“ A. fatalis etc., quem initio assumimus, legitur in epitaphio hebr. ap. *S. Blogg*, הה"מ p.305, jamque antea (administrante eodem) Germ. ap. *Jost*, *Gesch.* IX, in indice p.118 [ubi p.119 Visez pro *וויסען* seu *וויסען* Alexander b. Salomo ex familia *Hohnecker* (ההנהקער) ap. \$14 בעשה נסים („Honig“ scribit *M. Mannheimer*, *die Juden in Worms* p.57, cf. p.16), ubi in carcerem conjectus 4. Tammus A.388 (!) ibique 7 Annos vivus, 14 A. mortuus remansisse fertur!

cf. quoque *Zz. Z. G.* 408]. Sed quaeritur quando et quibus fontibus epitaphium hoc exscriptum sit. Fontes narrationis, praeter Annorum numerum facile corruptum vix variantis, citati aetatem non produnt, si excipias notitiam, quae *Jehudae b. Ascher* tribuitur a *Gedalja* (f.47a ap. *Asulai* f.63), ubi A.1305 certe falsus, forsan ex hac ipsa A. fatalis effectus ap. Sacut. Aliud producit „MS. vetus“ *Gedalja ib.*, ubi A.57 et 67 au vitio pro 53 et 63 excusi sint nescio. Quae a Germanis ad partes vocantur, scil. ex *Sal. Loria* (ap. *Asulai* p.124), liber vetus ap. *D. Gans*, notitia MS. ap. *Ahron Worms* (בן נון ap. *Carmoly*, l. c., i. e. מאר אור P. VI, cf. *Mich.* 2122), et *Jiftach* נסים בעשה § 14, qui ex ore *Eliae Loanz* tradit et „quae ipse legit“, denique Memoriale Wormatiense ap. *A. Fuld* (ad *Asulai* p.154, seu II f.84 ad *Benjakob*), unum sentiunt fontem obscurum. Nostrum discipulum Isak [b. Moses] Wien, A.1286 florentem tradit *Mos. Isserls* ex „ספר ירחיני“ in fine Abr. Sacut (f.164b, non ipse Abr. Sacut, ergo ne „apparens“ quidem dissensio solvenda erat, ut putat *W*^p754 contra *D. Gans*, qui correctius „Collectanea adjecta lib. *Juchasin*“ citat); A.44 (1284) Nostrum Vindobonae (בוינה) *Haflaram Jes.* LIV Sabbato ante novil. Elul praescripsisse refertur in Cod. MS. *Opp.* 1283Q.; A.1371-2 constat ex citatis supra p.1710. — Nostri magister Samuel, qui aliorum errorum ansam dedit, est Samuel b. Salomo ex Falaise (q. v.) sec. *Zz.* p.37 (suppl. Indicem p.595). Nostri descendentes per saecula inscripti sunt foliis ultimis Cod. *Mich.* 767; ad eos pertinet *Eljakim G. Rothenburg* (q. v.), ejus גאולה sub Nostro commemorat *W*^p754. — Scripta nonnulla inedita (cf. supra, v. *W*³p.677. ⁴1394, *Asulai* f.62 sq., *Zz. Z. G.* 40.92(566) = *W*^p746. ³p.677. ⁴p.896 n.1372d) in Catal. Codd. MS. recensuri sumus. Inter edita nonnulla Nostro tributa non ab eo ipso ita literis mandata sunt, sed a discipulis vel ex scriptis sua excerpta, ut הגהות בייבניות *Amott.* in Mos. Maimonidem praecipue excerpta (v. tit. op.2) a discipulo Meir Kohen (q. v.), השבץ, (quod passim מנהגי מהר"ם *Ritualia R. M.* nuncupari monet *Zz.* l. c. 163, suppl. in Indice p.595) composuit discipulus Simon b. Zadok (q. v.); de *Animale*. seu *Emendd.* in Isak Corbeil ap. *Rof.* (Diz. et Catal. ad. Cod. 87, ex praemonito Mardochoai b. Natan) v. supra p.1103 ad op.2. Spurius habeo (vel potius ipsos titulos excogitato

MEIR b. SALOMO

puto) libros kabbalisticos Nostro tributos, scil. האסמנות (Sabb. ap. *W*¹p.754 et *Lilienthal* ad Cod. 23, ubi ex descriptione falsum recognoscendum) et ipsum באר מים חיים *Fons aquae vivae*, quod ex uno impostore Mos. Botarel (ad Jezira 68a, cf.83b, 88a, ubi tit. nullus) innotuisse vid. et antea *Zz.* (G. V. 407b) fictitium habuit, dein vero (*Z. G.* 128) sec. eundem *Lilienthal* delineavit, qui vero Nostro tribuit op. homonymum Chajjim Obadja (q. v.), ex quo etiam citatum ap. *Zz.* nota f, quod exstat ad calcem ההשובה סדר דני f.16, idque non ex Semak ms. petiit, sed praecedens הנה"ה, supplens excerptum ex כל בו, quod incipit כהב הר"ם נ"ע (v. sub Jona Gerondi p.1428 op.31, ubi adde libellum quoque in praef. ap. Chajjim Obadja recusus); inter verba מים חיים דברים כן מציאתי פיוס דברים et citatum אלה בסמ"ק ישן כחוב בקלף כחוב בס' באר מים חיים et citatum אלה בסמ"ק ישן כחוב בקלף כחוב בס' באר מים חיים punctum excidit. — Cum Nostro confundendus non est Meir b. Baruch superior, forsitan idem qui „Anglus“, „ex terra insulae“ (בארץ האי), jam a Nostro salutatur (v. *Asulai* I p.180, cf. *Gedalya* 41b, *Conforte* 18b n.2, *Zz.* ad Benjamin p.286 [cf. supra p.1319 lin. 17, ubi pro „Baruch“ leg. Meir], *Z. G.* 52.161.193, denique *Dukes*, *Jewish Chron.* 1849 p.295 n.2). Meir b. Baruch Levi vero, si revera legitur in memoriali Wormat. MS. (*Edelmann*, l. c.), forsitan eodem omnino errore natus est, quem jam objurgat Ibn Scheschet ap. *Asulai* f.61, scil. confuso Meir Abulafia?]]

1. ברכות מהר"ם *Benedictiones R. M(eir) De ritu benedictionum*

8. *Riva* (fin.fer. VI.8. *Kislev* 319) 1558.

[*W*¹p.754.²p.1272 n.160, cf. ³p.676, Cod. MS. *Opp.* 627Q., cf. *Rof.* Cod. 180,⁴; inseri solet in Codd. MS. Machsor, ut *Rof.* 959 etc.]

2. שאלות ותשובות *Quaesita et Responsa* numero 315 4. *Crem.*, *Vic. Conti* (שרי fer. III.21. *Sivan*-fer. VI.28. *Cheschéan* ושני בבט"ך ושני 1557.

(לאופ"ים מסע"ך יפרדו ולא"ם סלא"ם יאמ"ן ור"ב) 1557. [*W*¹p.1794. Suppl. *Rof.*, Crem. p.7 n.11. — *Quaes.* in hac collect. קצרות *breviares* i. e. collectio minor nuncupantur, sequi ארוכות *longiores* seu collectio major, praeterea exstant excerpta libro cuique *Repet. legis* Mosis Maimonidis (q. v., et v. supra) pertinentia:“ ההשובה השייכות, cf. *Cassel* ad *Conforte* 20a n.11.12; *Asul.* I f.62. Unum exstat Resp. in Cod. MS. *Poc.* 280B.]

3. — numero 1022; acc. Gerson b. Jehuda: *Institutiones* et Elasar Worms: *Via poenitentiae*;

praef. est Isak b. Simson Kohen f. *Praq.*, *Mos. b. Bezalel* (24. *Sivan*=8. *Juni*) 1609.

[Folia] et ך non excusa vel a typographis resecata sunt. — *W*¹p.1394. *Asulai* p.124, *Zz.* *Z. G.* 284 n.104.]

- 4] חוספות *Addimenta* in Talmud tract. Joma, q. v. p.211 C7.

[*Asulai* I f.62. *Zz.* *Z. G.* 40.46.]

- 5] ביאר הלכה Expositio thematis Talmudici ex Resp. ad Moses Asriel b. Elasar Darschan, ex Cod. MS. antiquo nomine ר"ם f.34 ad c. Samuel Edels: *Nov. in Jomtob* (*Beza*) etc. q. v.

[*W*³p.677, cf. ²p.1299, res confundit, ר"ם re vera Nostrum designat, cujus Responsa ad Mosem Asriel exstant etiam in op.3 f.98 sq. (cf. *W*³p.804 n.1624[b]) ut puto a nostro diversa, tamen diligentius non inquisivi, neque compertum habeo, an non plura ex adjec-tis particulis Nostri sint.]

MEIR b. Salomo v. Meir Alguades et Meir Schiff jun.

MEIR b. Samuel v. Meir Benveniste et Meir Teomim.

324 MEIR b. Samuel ex Szczebrzeszin.

1. מומור שיר ליום השבת *Cantus* (*Hymnus*) in diem [vesper.] *Sabbati* ling. Chaldaica, rhythmo hymni אקדמות [Meir b. Isak], praelud. אוצר שיריה אלהא דעפיה שרי נהורא acrost., incip. ברב חדווא cum Comm. (ff.4) S. Ven.,

Comm. Vendramina, per Giov. Martinelli. 1639.

[Opusc. rariss. *Opp.* 806 O. a Metz omissum. *W*³ 1398c, rectius n.1399.]

2. — cum Gumpel Levi ex Wien Vers. Germ. (Ein schön Gesang will ich anheben zu singen) (ff.4) 8. min. *Amst.* 1654.

[Ed. rarior. *Serap.* p.366 n.142.]

3. צוק העתים *Angustia* (seu *Calamitas*) temporum Narratio specialis calamitatum Judaeorum in Polonia A.1648-9, poetice

4. s. l. [Crac.] (התא השעה הנהא) 1650.

[*W*¹⁸³. Opus rarissimum ad historiam utilissimum „stylo conciso et sublimi“, sec. *Holtz.*, sed passim obscuro, ff.11 non pagin. (incl. frontisp.), quorum 4 prima acrostichon exhibent, cujus loco suum substituit ut nomen in introductionuncula plagiator in ed. sequ., relictis cacteris ad amussim! Cf. *Jüd. Lit.* 464 n.14.]

MEIR b. SCHEMTOB

4. — auctore [plagiatore] Josua (Josia) b. David ex Lemberg 4. *Ven., Giov. Imberti* (קיש הויא) 1656. [W¹³ et Cat. ms. (ut *Saraval* 1061) nomen plagiatoris omittunt, quia ff.4 prima (v. ad ed. praeced.) in Cod. *Opp.* 1695Q. desid., quamquam praef. adest, unde ap. *Metz.* Expl. perfectum conservat *Mus. Br.* 481b⁴⁵1.]

MEIR b. Schemtob v. Meir Melammed.

- 6325 MEIR Schiff [sen.] b. Jakob (יאקב) Kohen, compend. מהר"ם שיף *MaHaRaM Schiff*, Rabb. Fulda. [Natus F. a. M., mrt. paulo post A.1644, forsán Pragae(?), aetatis 37. sec. *Fraenkel*, Litbl. VI,827 (cf. *S. Mayer* ib. VII,618), qui ad praef. Editoris provocat, sed in ed., quam prae oculis habeo (v. infra), tantum legitur עם להר"ם כד פליק מהבא להר"ם עם החמישים, ubi A.1644 non video. Epigraphes in opp. excusis ex iis, quae post incendium *F. a. M.* 1711 supererant, A.1627-36 produnt (Gittin in fine datum fert fer. I. 15. Tammus 395), et ap. *D. Gans* contin. (W¹³1398, *Asulai* f.63) ad A.1633 nominatur, in Indice f.38 ed. *Ofb.* A.1641, sed v. monitum sub Josef b. Pinchas supra p.1519. Annot. MS. ad Marg. Is. Alfasi ed. 1602 (scil. *Bas.*) exhibet expl. *Mich.* 272-4. Filius est forsán Jakob (יאקב) Schiff: W³p.440 n.1014e.]

1. חידושי הלכות *Novellae halachicae* in tractt. Talmud. Beza, Baba Mezia, Ketubot, Chullin et Gittin; edid. [pro]nepos Jechiel Michael Stern b. Wolf. *ED. PR.* f. *Homb. a. d. H.*, *Alron Dessau* (מאירא) Schiff: 1737. [P. II. scil. fragmt. in alios tractt. A.1741 (אשר), v. *Mich.* 1319, A.1731 ad utrumque notat *Rubinstein*; habeo prae oculis ed. II. partis utriusque *Homb. a. d. H.* A. 1746-7 sine mentione typographi, exstat approbatio exeunte A.505 et praefationculac duae Editoris (simul primi) „Abraham Moses Michael Stern b. Wolf,“ dein laudatur juvenis „Moses b. Michael Stern,“ qui ad editionem curandam juvit: ... שעסק וסדר.]

- 6326 MEIR Schiff. [jun.] b. Salman Kohen.

1. דרך אניה *Via navis* Nov. halach. in tractt. Talmud. varios f. *Färth.* (ולכבי רהש) 1798.

MEIR Schlesinger v. M. Schlesinger.

- 6327 MEIR Schmelkes b. Perez, juvenis Pragensis. [Initio libelli notavit Noster, se fer. V. novil. Tammus A.1683 (באט"ה) Pragum reliquisse et die 7. Vin-

dobouam petivisse, ubi pater negotia in aula imperiali habuit; finis scriptus est in domo domini (השר) R. (ראמרירש?) Kirchner 27. Elul vespere, ubi ea enumerantur, quae ex castris Turcarum in armamentorium imperiale translata sunt. Cum patre aliisque Nikolsburg petivit, ubi novennium celebratūri erant, prope Klosterneuburg vero occisi sunt, libellus in manus venit Pesach Balbierer [Barbier] ex Dobitschau, corpus mortuum curantis, apographum fecit Editor (sec. epigr. libri) fer. I. לסדר וישבתם כטח ergo vergente A.1684.]

1. חידושים נפלאים (*Nova mirabilia*) von türki-schen Rumor un Belägerung die Stadt Wien A.1683 [diarium de obsessione Vindob. A.1683 Germ.]; edid. Elchanan b. Isachar Kohen etc. (ff.8) 8. *Prag., typogr. Josef b. Jehuda Bak.* 1684. [*Opp.* 885 O²². Libellus fere ignotus. *Serap.* p.334 n.64, ubi p.344 n.77 revera ablegatio tantum Cat. ms.]

- 6328 MEIR (Rabb.) Schwersenz. [Ap. *Rebenstein.* 515 „Meir“ tantum, unde Rothenburgensis in Cat. Bibl. Bodl. IV,616b.]

1. ליקוטי מהר"ם *Collectanea R. M(eir)* Observatt. etc. excerpta mortuo auctore per filium Isak 4. *Brl. (fin. fer. VI.13. Kislew 5477)* 1716. [W³1366d.]

- 6329 MEIR Semnitz, Prague.

Literis mandavit *Epistolas* L. Edl. v. Hoenigsberg q. v. (1794).

- 6330 MEIR b. Simon Waerters (ווערטערש), Pragensis docens in Synagoga Altschul. [„Der in der Altschul thut שיעורים“ N.3344. Nomen non ubique integrum subscribit vel per acrost. designat, unde in ipso Indice auctorum Germ. in *Serap.* 1849 Intell. Bl. p.59 in duos divisus est et n.114 (ap. nos 3626) desid. W³1400b unum recenset N.3343 A.1698 pro 1688.]

1. בנין בית המקדש *Aedificium* (seu *Structura*) templi Historia aedificationis templi rhythm. Germ., incip.: „Ihr lieben Männer und Frauen merkt eben auf“ 8. [*Prag.*] s. a. [ca. 1685-8]. [Plag. una seu ff.8; in frontisp. *figura* templi, in fine Judaeorum juxta altare cum sacrificio. W²p.1269 n.96. In fine legitur: „Meir b. Simon in Prag“, unde auctorem et locum sistit Cat. ms., *Serap.* p.323 n.26, ubi recte suspicatus sum, libellum rarum (*Opp.* 840 O¹⁴) ad classem Carminum pertinere, quae supra p.561 sp. recensui, ibique ablegatio supplenda.]

MEIR SPITZ

- 2] מנחה עני inter Supplicat. Germ. N.3203 sq.
 3] הפילה לעני inter Prec. varr. N.3343 sq.
 4] *Göttlich* ליר N.3626.
 5] ליר (עשרה הדברות) N.3686 sq.

⁶³³¹ MEIR (מהר"ם) Spitz b. Jochanan, Rabb. אראניע (Urana?) in Hungaria.

1. כחיה למאור *Tusum ad luminaria* Nov. halach. in tractt. Talmud.; acc. (f.54) שמן למאור *Oleum in luminaria* Nov. in decisores (Poskim) 4. Wien., Hraschanky. 1792.

⁶³³² MEIR Stern, Amstelod. ex F. a. M. [*W*^{1.3}1397 (*sic*); cf. Cod. MS. *Opp.* 595Q.]

Curavit Vers. Germ. Bibliorum per Josef Witzzenhausen q. v. (1679).

MEIR Szczebrzescin v. Meir b. Samuel.

⁶³³³ MEIR Tarnopol (טרנפאל *sic*) b. Isak, in Podolia, dein Archisynag. Oettingen. [Mrt. A.1696, v. *Fraenkel*, Litbl. IX,479, quod non prae oculis habeo. Nomen, a loco notissimo petium, male Trampel pronunciant *W. Ros.* Diz., ex quo procul dubio *Ghirondi* p.238, qui rectiora jam a Hamberger p.309 et *Zz. Z. G.* 238 discere potuit.]

1. מאור הקטן *Luminar parvum* Conce. in Pentat.; edid. socer Chajjim Selig b. Natanel, Cantor (פ"ש) Fürthensis f. *Fürth.*, typ. defuncti Josef b. Salin. Schneior (הושיעני) 1697. [*W*^{1.3}1382, ad.³577d, ubi Chajjim omissum.]

⁶³³⁴ MEIR Teomim (Toamim?) b. Samuel Pragensis b. Josef (Joske) Cracoviensis, Rabb. Lemberg. [Mrt. fer. V.19. Tammus 1770, sec. praef. filii Josef Teomim (q. v. etiam de nomine) ad op. MS. Noster in tit. auctor dicitur opp. ברכה יוסף et אליה רבה, excus. Zolk. 1746.]

1. רב פנינים *Multus margaritis* Miscellanea, scil. נופה צופים *Liquor favorum* Conce. et Nov. sec. pericopas Pent., ^{2.3} *Arca junci* et *Lilium vallium* filii simul Editoris Josef Teomim 4. F. a. O. (יקרה מפנינים וכל הפציק בה) 1782.

MEIR b. Todros } v. Meir Abulafia.
 MEIR Toletanus }

MEIR Waerters v. Meir b. Simon.

MEIR Warser (?) v. Meir b. Isak.

⁶³³⁵ MEIR Zarfati (*Gallus*). [Sæc. XIII.] Carmen, v. sub Meschullam b. Salomo.

⁶³³⁶ MEIR b. Zebi Hirsch b. Pesach, Darmstadtensis. 1] שחיטות ובריכות [*Regulae*] *Mactationis et inspectionis (animalium)* Germ. sec. Jakob Weil aliosque auctores (ff.26) [*W*^{1.3}1392b] 8. s. l. [*F. a. M.*?] 1720.

MEIR (de domo), v. Meir de domo Meir.

MEIRI v. Menachem Meiri et cf. sub Meir Abulafia et Meir Arama.

MEISEL v. Jehuda b. Simcha.

MEISELS v. Isak Meisels et Meir Meisels et Rafael Meisels et Usiel Meisels.

⁶³³⁷ MEJERSON (Ascher Leymann b. Mejer).

1. תלמוד לשון שפה ברורה *Labium purum* seu פאלאני *Grammatica Polska* (hebr.) 4. Wilna et Grodno. 1834.

⁶³³⁸ MEJUCHAS (מיוחס) b. Samuel Archisyn. Hierosol. [Cf. *Asulai* II p.78.]

1. מנחה ככורים *Oblatio primitiarum* Nov. halach. in totum fere Talmud, cum Indicibus f. *Salon.* (בישרנאלו) 1752.

⁶³³⁹ MEKLENBURG, seu Mecklenburg, (Jakob H.), Rabb. Koenigsberg.

1. הכתב והקבלה *Scriptura et traditio* Expositio Pentat. secundum traditionem, quae cum sensu literali conspirans demonstratur 8. Lips. 1839.

MELAMMED (*Ludimagister*) v. David b. Jehuda Melammed et Isak b. Elia Levi et Moses Melammed.

MELAMMED (nom. familiae) v. Meir Melammed et Schemtob Melammed.

MELDOLA v. Abraham Meldola et David Meldola et Rafael Meldola.

MELECH v. Salomo Ibn Melech.

MELER = Macler q. v.

MELLI v. Jechiel Melli.

⁶³⁴⁰ MELLOTT (Anicetti).

1. Catalogus Codd. MS. Bibliothecae Regiae Pari-

MENACHEM

siensis; cura et labore A. Mellot P.I

f. Par. 1739.

[V. *Jüd. Lit.* 469 n.19, et cf. sub *Le-Long*. In hoc Catal. non recensiti sunt Codd. Bibl. *Orat.*, *Sorbonne* et *St. Germain*, qui in novo Catal. generali per S. Munk proelo parato describuntur; v. *Dukes*, *Litbl.* X,705. *Asulai* I p.24 Bibl. Paris. plus 2000 MSS. hebr. continere dicit.]

 MENACHEM, quae hic desiderantur v. sub Mendel.

MENACHEM b. Abraham v. Menachem Krochmal.

Ⓒ41 MENACHEM b. Abraham, seu Bonfos (Bonafoux? בונאפוז) Abraham Perpignanus. [Nomen Gallicum exprimitur „Bonifaz“ ap. *Rof.*, *Diz.* (p.64, cf. *Gg.* *Ztsch.* V,115), „Bonafoux“ ap. *Munk*, *Beer*, *Philos.* etc. p.109, „Bonfus“ ap. *Zz.* Z. G. 461, ubi de ratione nominum (cf. sub Jedaja Penini p.1282). — Aetas Nostri incerta non Saec. XV. superior vid. Libellum in usum lectionis script. scientif., praecip. *More Nebuchim* (ex quo *W* male acced. op. excerptum putat) se composuisse dicit.]

1. מכלל יפני *Perfectio pulchritudinis* (seu ס' הגדרים *L. Definitionum*) Terminologia scientifica hebr., alphab.; acc. Mos. Maimonides: *Capita de beatitudine*; edid., nonnullaque in op. Nostri inseruit Isak b. Moses Arrojo

4. *Salon.* (inc. 11. *Sivan*) 1567.

[Ed. rara. *W*1426, cf. 1449; corr. A.1557 ap. *Carmoly*, *Rev. or.* II,209. Praef. Editoris (cf. *W*³ p.684) omitta in ed. *Brl.* cum Comm. Is. Satanow A.1798; cujus insertiones per ניה"ל, veteris per אהינ"א (אמר המניה יצחק; אהרן) discernantur.]

MENACHEM b. Ahron v. Menachem Ibn Serach.

MENACHEM b. Arje v. Menachem (Asarja) Kohen.

Ⓒ12 MENACHEM-Asarja de Fano (פסאנו) b. Isak Berachja, seu *Manuel*, *Immanuel*, compend. *ReMA.* [Mt. senex A.1620, et quidem Mantuae sec. *Im. Aboab* ap. *W*³p.695, cf. *Conforte* 42b, *Asulai* I f.64 (adde II sub יקר אהרן, מאדורה נהן, כנפי יונה, יונה אלס, גלגלי נשמות, (קן צפור, n.84, פלח הרמון, *Rof.*, *Diz.* (p.103). Nomen patris, ut vid. hucusque ignotum, legitur in

dedicat. סימני ס' ההלוח N.3977, ut mihi observavit *Zd.* (cf. *Zz.* כ"ה V,155? cf. p.134 et *Conforte* l.c., ubi Noster jam A.1574 occurrit). Ipse plura tantum ס' subscribit, ut op.4. Varia Nostri inter Codd. MS. (*W*^{1,3,4}1447) recensuri sumus. De nomine Manuel etc. v. ad op.30 et cf. sub Menachem Recanati.]

1. גלגלי נשמות *Metempsychoses* clarorum virorum sec. doctrinam ab Israel Saruk [Sarug] acceptam; redegit (מסדר) et in fugam vacui excerpta (ex גלגלים P.II, partim nomine Jehuda Leon de Modena(?)), Simson Ostropolio etc.] adjecit Simon b. Efraim Jehuda; corr. Isachar Perlhefter 4. *Prag.*, *Fill. Jeh. Bak* (ההם) 1688. [*W*³p.698, v. ad ed. sequ. Cf. Cod. MS. *Mich.* 180.]

2. — secunda vice edid. Natan Pheibel (פייכאל) b. Moses 4. *P. a. O.* 1702.

[Ff.4+8 non pagin. Frontisp. A. non exhibet, sed in fine post epigr. Editoris primi, cui *W*^{1,2}167 hanc ed. tribuit, legitur epigr. Editoris secundi, ubi inceptum (vel potius finitum) dicitur fer. III.24. Tebet (=24. Januarii) ואלהי אהכם לסדר, unde *W*¹2167 (ut *Asulai* II s.v.) omisso א A.1701, rectius ³p.698 etc. De existentia hujus ed., nuper acquisitae, dubitabatur *Jüd. Typ.* p.77 n.4.]

31. רברים שבקדושה *Verba* (seu res) sanctitatis Preces pro singulo ex lib. מעין גנים *Fons hortorum*; ad c. Jechiel Melli: *Poma aurea* (1623 etc.).

[*W*¹p.774 ex *Hydio* (=Cat. Bibl. Bodl. II,719b) opusculum citat, sed cui libro annexum sit se nescire fatetur, quamquam ¹p.575 n.996 Add. ex מעין גנים et ¹p.772 מעין גנים Nostri laudavit; *W*³p.65 n.150c (cf. ⁴p.770 n.151b?) duo confundit opp., scil. homonymum per Jakob Hurwitz b. Abraham (sub quo hic locus citandus erat, et cf. supplenda sub Natan b. Moses Hannover: *Porta Zionis*) et שבקדושה auctore Reuben Hoshke (q.v.). Ex quonam horum opp. argumenti similis petita sint שבקדושה in *Prece*. quotid. A.1687 N.2190 et בשה רבר inter *Preces* varr. A.1699 N.3225 non inquisivi, sed ex Jakob Hurwitz potius petita habuerim, v. sub Natan etc. Cf. quoque Moses b. Ahron Morawczik: *Quomodo ordo cultus*.]

41. רב"ה יסין ה' רוססה v. sub Obadja Sforno b. Israel.

51. מעין גנים *Fons hortorum*, excerpt. v. op.3.

61. סדר עבודה *Ordo cultus* scil. *magnus* (seu *major*) in omnes dies anni (כל ימות השנה בשלשה מקומות. incip. capp.18 (עשרה), et *parvus* (seu *minor*) capp.18 (inc. וזאת היתה העולה הכבוד); ed. recognita et aucta,

MENACHEM-ASARJA

punctis instructa (ff.34)

8. Ven. (mense Ab) 1590.

[Una cum Prec. quotid. N.2099, ubi v. (p.314) notata de edd. superioribus ignotis inde ab A.1583; cf. Cod. MS. Mich. 551. — Menachem Lonsano (q. v.) primus opus tale scripsit et non sine acumine de imitatione nostra, quamquam ampliore, loquitur in שתי ידוה, ut observat Zd., cf. Asulai II p.106, et v. ad N.3263.]

7] — insertum Prec. quotid. etc. N.2112

(1598-1600).

8] — cum Annot. (inde a f.40); forsam fragm. Prec. quotid. N.2407. [Forma 24.]

9] — insertis precibus, f.14,29 ad c. libri שתי ידוה inter Prec. varr. N.3332 (1710).

[W³p.698 male de precibus nonnullis loquitur, quae ex עבודת סדר excerpta sint, quod in Cod. MS. Opp. 1489Q. exstat; sub libro ipso ³p.316 particulam 2 tantum recenset!]

10] — (ed. castrata); ad c. Menachem Lonsano: Cultus sanctuarii q. v. (1726).

עיסים רמונים v. infra op.27

11. עשרה מאמרות Decem tractatus kabbalistici, ex quibus ¹חקור דין Scrutinium iudicii de diebus venerabilibus i. e. Novennio et die expiationis; ²אם כל חי Mater omnis viventis in Genes. XXI,3; ³מאמר המדות Tractatus attributorum Dei 13; edid. Nechemja Labit(?), corr. Isak Gerson

4. Ven., di Gara (ברכה עד בלי די) 1597.

[Sabb., ap. Cat. ms. ad Cod. alterum, Cat. Bibl. Bodl. II, 719b et W¹p.772.³p.696: A.1587 contra Bart.! librum ex notitia Zelleri sed s. a. rursus sub Editore offert W³1690, cui et alius liber tribuitur, v. sub Nechemja Labit. Cf. Conforte 52a. — Decem illi tractatus, non omnes editi, vario modo enumerantur, ut ex calce op.29 ap. Sabb. et W¹p.773, ubi tamen n.5 באה ejectus, n.10 in fonte ipso legitur: באה קשיטה טס' פלח הרמון כנוכר בהקדמה; atque nolandum est, tract. 1-4, scil. 4 עולם קטן (cf. op.21) excusos dici (והטה בדפוס), quod ad op.17 spectare vid., non ad 21.]

12. — 4. maj. Crac., Menachem Meisels. sub Wladislaw (היץ היים) 1640.

[Ed. extremæ raritatis, in Codd. Opp. 883Q. et 850F., ubi A.1646 sistent Cat. vet. et Metz, Cat. ms. utrumque A. היץ, quod 1656 habet W³; W¹* A. non indicat (cf. ad ed. sequ.); finita est fer. III.3. Elul, quod non quadrat cum calendario A.1656 (quem prohibet etiam rex Wladislaus), sed cum A.1640 (et

1646), היים ה' occurrit quoque in Moses Isserls: Quaes. (q. v.). Typothetae sunt Seeb W. b. Marduchai, Uri Schraga Plüßus b. Salomo, Benjamin b. Abraham (שליט); Pressenzieher Abigdor b. Josef שליט et operarius Isak b. Menachem Zoref. Carmen Sam. Archevolti ex ed. praeced. recusum est.]

13. — cum Mos. b. Salomo Levi Comm. (Vult Moses)

4. Amst., Jeh. b.

Mardochai et Samuel b. Moses Levi (הקדש) 1649.

[W¹⁻³; ad. 1715.1201.1730 (= 1729).³1014e, ubi male 1648, quo approbationes datae. Ex nostra efficta est ed. 1544 (pro 1644?) ap. Eisenmenger, non ex Crac., ut putat W¹, quae Comm. non exhibet.]

14. — charta caerulea.

15. — ^{1,2,3}et ⁵עולם קטן et ⁷מאמר העהים (v. infra) cum Jehuda L. b. Simon Comm. (Manus Jehudae). II Ptes. 4. F. a. M. (mense Ijjar) 1698. [W¹p.772: A.1678; ³p.697.]

16. — ⁴יזנה אלם Columba obmutescentiae

4. Amst., in aed. socc. Jeh. b. Mardochai et Sam.

b. Moses (ינת אלם בשם קטן דן) 1648.

[W¹p.772.³p.696. — Comm. MS. ap. W³ v. in Cod. MS. Opp. 927Q.]

17. — ⁵עולם קטן Mundus parvus cum Jehuda L. b. Moses Ahron Comm. (Apertura oculorum) q. v. [ante A. 1648?].

18. — (מאמר ההישי והשש טס' עשרה מאמרות) i. e. ⁵et ⁶; edid. David Teble b. Benjamin Wolf, sumpt. Elia b. Moses Josef בלן

4. Hamb. (inc. fer. III.18. Chesch-

wan נאולי בא (כי יום נקם בלבי [שנח] נאולי בא) 1662-3.

[Tract. ⁵ff.5, ⁶pergitur arab. numeratis pagg. usque ad 32. W¹p.773.³p.696, ad. 254b. Editor sese in praef. המעתיק „descriptor“ nuncupat.]

19. — ⁵cum Meir Eisenstadt b. Chajjim Comm. (Lumen ad luminare) [W¹p.773]

4. Wilm., Isak Jüdel's

(אשיבה שפטיך כבראשונה ויעצן כבהחלה) 1675.

20] — cum Jehuda L. b. Simon Comm. (Manus Jehudae); una cum aliis tract. op.15 (1698).

21] — compend.; II f.51 ap. Samuel Aschkenasi: Abscondita sapientiae q. v. (1629-31).

[Inscribitur העולה (הבלל?) עולם קטן המדה כביאור הכולל (הבלל?) העולה קטן המדה הרביעי שקדמהו בסתחם אל הנפש בלבד כמזכרנו במאמר (4?) de anima (cf. f.51b במאמר פ' יז f.51a et הנפש in fine exstat carmen memoriale Meschullam Sullam (q. v.), unde compendii Nostri auctor non vid. Josef del Medigo, sub quo tantum W¹p.568 id recenset.]

MENACHEM AUERBACH

- 22] — ⁶ צבאות ה' *Exercitus Dei*; una cum ⁵, op.18 (1662-3).
23. — מאמר העתים ⁷ *Tract. temporum*; acc. Simson Ostropol: *Scripta*; edid. Jonatan b. Jakob Budensis 4. *Dyhr.* [1693].
[*W*³p.697: s. a., sed exstat in frontisp. (Cod. *Opp.* 1408CQ.) approb. Dav. Oppenheimeri 29. Nisan אָדאָ אלִיה. Cf. ad Cod. MS. *Opp.* 1667Q.]
24. — u. s. frontisp. novo praemisso 4. *Dyhr.* (תנר) 1693-4.
- 25] — cum Jehuda Loeb b. Simon Comm. (*Manus Jehudae*); una cum aliis tractt. op.15 (1698).
26. פלח הרמון *Portio melogranati* Compend. partit de emanatione lib. *Paradisus melogranatorum* Mosis Cordovero, recensio II (מהרורא בהרא) 1600.
8. *Ven., Dan. Zanetti* (ואשמחה) 1600.
[*W*¹p.773.³p.696.697 op. hoc ab Annott., op.28, non salis discernit; Cod. MS. *Opp.* (³p.697) est homon. auctore Bezalel b. Salomo q. v. — ואשכחה ap. *Rubinst.* err. typ.]
- 27] — una cum Samuel Gallico: *Succus melogranatorum* q. v. [corr. *W*³] (1708).
- 28] Annott. in Samuel Gallico: *Succus melogranatorum* q. v. [corr. *W*¹p.777] (1623.1708).
- 29] ארעא נשמה יתירה *Arcanum animae additae*; ad c. שימוש ההלים N.4068 [ca. 1648?].
[*W*¹p.773 opusculum omittit, incip. אבר מ'ע הנן ההם כנדי ע'ה מדרם לפרושים in ejus calce Corrector 10 tractt. Nostri enumerat (v. ad op.11). — Articulus brevis סדר הפלין exstat ad c. Menachem Lonsano: *Ordo cultus* q. v.]
30. שאלות ותשובות *Quaesita et Responsa*, acc. (f.130 § 127-9) Isak Alfasi: *Expositio* 3 regularum ex Arab. hebr. per Mazliach ex Galilaea et Salomo Maarabi; edid. discipulus auctoris Isak b. Mardochai Gerson Polonus (sustinentibus 3 cognatis auctoris, scil. Chiskijja, Wardimos Simson et David Chananel, filiis Isak Foa), corr. Isak Gerson 4. *Ven., Dan. Zanetti* s. a. [ca. 1600].
[Corr. *W*¹p.773.³p.697, et¹1238*.³1237c. Noster vid. quoque Immanuel ap. *Buxt.* *W*¹1786, cf. Menachem ap. *W*¹1445.]
- 31] היקני החשובה recensio emendata ex op. Isak Loria q. v. op.18 (1600 etc.).

- ⁶³⁴³ MENACHEM (Mendel) Auerbach b. Meschullam Salman Fischhof, Vindob., Archisynag. Krotschin. [Matris patrem Jehuda Loeb Rofe, Rabb. Vindob. (unde suppl. *Benjakob* ap. *Asulai*

1 f.59 n.19) multos libros composuisse, nullum vero lucem vidisse dicit Noster in praef. Nostri ut vid. approb. legitur in Abot ed. 1659-60 N.1465, ergo Resp. allatum a Mos. Chagis ap. *Fraenkel*, Litbl. 746 non ab auctore A.1733 compositum esse potest! Nostri frater vid. Simon Auerbach q. v.] עטרת זקנים *Corona senum* Annott. in Josef Karo: *Mens. instr.* I q. v. (1702.1720.1732.1785). [Corr. et suppl. *W*¹1437.]

- ⁶³⁴⁴ MENACHEM Babli b. Moses, Hebronensis. [*Asulai* I p.126 (cf. *W*³1439), ubi ablegatio ad op. (II p.58 n.23) desideratur!]

1. טעמי המצות *Rationes praeceptorum* (ex op. majori) compendiosae cum animadvv. 4. *Lubl., Elieser b. Isak et Isak b. Elieser* (של אשל fer. III. 14. *Tebet-fer.* V.22. *Schebat*=18. *Jan.*) 1570-1. [Nomen typogr. ap. *W*¹1439 jam ex conjectura correctum: *Jüd. Typ.* 56 n.64.]

2. — 4. s. l. [*Hamb.*] typogr. erecta per Abraham b. Salman Levi ex familia מנחם פ"ר ex *Amst., typ. Amst., in aed. opificis Thomas* (אל הירא אברהם אינכי מנחם) 1706-7. [*W*¹1439, cf. ¹105=³72d; male *Amst.* ap. *Asulai* II l. c. et *Nepi* p.257.]

- ⁶³⁴⁵ MENACHEM (Mau) b. Baruch ex Grodnow. Edid. מדרש אנה בראשיה N.3728 (1802).

- ⁶³⁴⁶ MENACHEM (Manle, Mannele) b. Baruch Levi, Judex Lemberg etc.

1. זרע ברוך *Semen Baruch (benedictum)* Nov. halachicae praecipue in loca Talmudis ubi desid. Samuel Edels. Charta alba magna [*W*¹1427c] f. *Wandsb.,*

Israel b. Abraham (א"ל תנה) 1730.

2. טעם מן *Gustus Man (Manna)* Nov. hagg.; una cum op.5 (1735).

3. מנהיל יעקב *Heredem faciens Jakobum* Nov. in tract. Talmud. Pesachim

4. *F. a. O.* (זרע בך) 1739. [Tit. ratio est ea, quod auctor opus composuit in domo Jakob (Jekel) b. Samuel, Rabb. ראשון (Rap-poltsweller, seu *Ribeauville*), generi Michael Mai, Rabb. Mannheim, ut in frontisp. legitur.]

4. עומר מן *Cultus Levitae et Omer Man* in tract. Sebachim, specimen, et עומר מן *Omer Man* Comm. in Ahron S. Kaidenover: *Benedictio sacrificii* q. v. (1732).

5. עמק הלכה *Vallis (seu profunditas) Halachae*

MENACHEM b. JOSEF

deliciosus) a filio Josua adjectae *Responsis* Marchachai Düsseldorf q. v. (1790).

MENACHEM b. Josef v. Menachem Schreiber et Menachem Steinhardt.

MENACHEM Kohen v. Menachem Porto.

⁶³⁵² MENACHEM (Asarja) Kohen b. Arje Jehuda Loeb. [Gener dicitur in tit. auctoris ש"ע etc., non ipse auctor ut *W* ad op. 2, qui op. 1 omittit.]

1) *לשבת שוכה* *Concio in Sabbatum s. d. Schuba* (inter Novem. et diem expiationis); f. 22 ap. (socerum) Elieser Rewitz: *Mens. instr. Elies. q. v.* (1697).

2. *מציאת עזריה* *Inventio Asarjae* Eth. et סם *Balsamum vitae* item Germ. 8. *Amst.*, *Hirz Levi* (מנחם ציון וכו' ירושלים) 1727. [*W*⁴1447b. *Serap.* p. 12 n. 262.]

⁶³⁵³ MENACHEM Kohen Neuhaus (כנייהווי).

1. *עבודת המלך* *Cultus regis* Constitt. collectae ex Jos. Karo: *Mens. instr.* I etc. 16. *Brl.* (המים), *fun. fer.* VI. 33. *Omer* 1730.

⁶³⁵⁴ MENACHEM (Mendel) Krochmal b. Abraham, Rabb. Nikolsburg. [Mrt. 2. Cheschwan 421 (2. Oct. 1660), sec. epitaph. citatum a *Mos. Koerner* ad Jomtoth L. Heller Autobiogr. f. 42. *W*³1438 cum Nostro confundit homonymum b. Samuel Kohen ex familia Krochmal, Cantorem F. a. M. 1701-2, q. v. in sect. III. Nostri patris nomen in acrost. op. 1 legitur. — Cf. *Asulai* I f. 64., Nostrum procul dubio *Conforte* 52a nominat.]

1. *זמר נאה* (*Cantus pulcher*) *ein schön neu Lied welches is* לכבוד ש"ה (in honorem festi legis) *gemacht, von den* הקודש לשון *in Deutsch gebracht*, Carmen hebr. incip. ה' הטיבה משיבת נפש הורה ה' cum Vers. Germ. [Anonymi?] incip.: „Die Thora von Gott ist gegeben“ [anon.] (ff. 4)

4. *Amst.*, in *typogr. juvenis David b. Uri Phöbus Levi*. 1674.

[Ed. fere ignota (cf. ad ed. sequ.), quam neque Catalogi (v. *Serap.* p. 75 n. 296) recognoverunt, sed post 6 strophas paraphrasis thematis incip. acrost. מנחם... מענדל ברב.]

2. — hebr. tantum cum Comm. (ff. 4)

8. *Amst.*, *Dav. Tartaz* (התלה) 1675.

[*W*³p. 689 ed. in S. quoque se vidisse ait, sed ff. 8.]

3. *צמח צדק* (שורת) *Germen justum* Resp.; edid. filius Arje Jeh. Loeb [*W*^{1,3}]

4. *Amst.*, *David Tartaz* (ישראל) 1675.

4. — edid. Elchanan Ottensoss (אויטנסוס) Fürthensis

4. „*excusum Amst.*“ (בפדק תשפט עמיהר) [*Fürth.*] (נרפס כא"ר) 1766.

[Approbatur 15. Ab 1765 a Jos. Steinhardt. In fine typotheta Jos. Witzzenhausen ex ed. I. *Wunderbar* Litbl. XI, 593 locum *Altdorf* ex א"ר effingit, A. 1674 etc. etc.]

⁶³⁵⁵ MENACHEM di Lonsano, seu Lonzano (לונזאנו), b. Jehuda b. Menachem, Hierosolymitanus. [*Conforte* 44a. *Asulai* I p. 126, ad II sub הנהוה על (עדי ורב), לבוש, טובה הוכחה, ירושלמי, שחי אחיה, עבודה מקדש, מעריך, (p. 184); cf. ad Cod. MS. *Opp.* 1011Q. Nomen a *Longano* in Messenia derivat *Jellinek* in praef. ad *Maarich* ed. Leipz. 1853.]

1. *שתי ידות* *Duae manus* Collectio bipertita, scil. I *יד עני* *Manus pauperis* continens 5 digitos seu opera: ¹) *אור חורה* *Lux legis* in *Masorah*; ²) *מעריך* *Ordinans* Supplem. in *Natan b. Jechiel* *Lexicon talmudicum*; ³) *עבודה* *Cultus sanctuarii* (v. op. 3), adjectis denovo *Carminibus* sec. librum *Sohar*, ut respondeant hymnis *Levitarum* in cultu templi; cum Comm.; ⁴) *דרך חיים* *Via vitae* *Carmen ethicum* ⁵) *מנחה הוכחה* *Melior [est] admonitio* *Carmen paraeneticum*, cui acc. *Moses Natan: Proventus* (seu *exitus*) *vitae*; II *יד המלך* *Manus regis* Collectio opp. antiquorum vel primum vel emendatus excudendorum et supplementa ad nonnulla inedita, quorum tamen digitus ¹) tantum *excusus*, scil. אגדה בראשה [*N. 3727*]

4. *Ven.*, *jussu Pietri.*

e Lor. Bragadini, in aed. Giov. Cajon. 1618.

[*W*¹p. 765 n. 1434. ³p. 687. Op. aestimatissimum rarum De collect. II minus exactus *Sabb.* non exactissime corrigitur a *W*¹p. 766-7; ipse *Rof.* op. editum Nostro tribuit, quod non cum אליה (N. 4111) *excusum* est, כדרש אגור, vero nunquam. De Coll. I v. ad opp. sequ.]

2. *הורה* (I¹ op. praeced.)

4. *Amst.*, *Uri Phöbus* (*fer.* III. 7. *Ijjar*) 1659.

[*W*¹p. 767 minus exacte: „primam collectionis partem primum *Constant.* [v. op. sequ.] dein seorsim *Amst.*“ etc. — Collectanea (non compend. ut *W*³) v. sub Jekutiel b. Nachum: *Hereditas Jakobi*: 1718.]

3. *דרך חיים* (I⁴) acc. (f. 94) *Moses Natan u. s.*; acc. *פזמונים וכתשורה* *Hymni et petitiones et*

MENACHEM b. MEIR

מקדש *Cultus sanctuarii* Carmine expressus incip. cum Annott.

8. s. l. e. a. [*Constant.* 1572?].

[ff. 108+8+22. Expl. *Opp.* 544 O. minime tit. caret, ut praetendit *W*³, exstat initio carmen dedicationis ad Sal. Aschkenasi. Opusculum ultimum compositum est nocte V. 6. Cheschwan 332, quem A. (jam diu ante *Dukes*, Lithl. XI, 298!) notaverat Editor op. 5 et *Asulai* II s. v.; hinc inde 1572 (pro exeunte A. 1571) *Rof.* in Diz. Locum excusionis libri *Salon.* sistunt Cat. ms. et *Mich.* 815 (impf.) et ut vid. confuso auctore *Conforte* 44a (v. sub Levi Kusin) maleque in officina *Batscheba* excusus fertur: *Jud. Typ.* p. 41 n. 45; typi enim rabb. minusculi sunt ex offic. *Jaabez* (v. Sect. III). Locum *Const.* sistunt *Sabb.* (ap. *W*¹), ex conjectura *W*³, et *Dukes*, l. c. (qui in hac ed. tantum nonnulla exstantia notat, inter פומנים *anon.*), neque fontem indicat *Rof.*, scil. frontisp. op. 1, ubi Noster diserte op. juventute sua *Constant.* excusum dicit, se vero nunc Annott. et nova multa adjecisse: וזה נדפס בבחרותי בעיר קושטנ' ועזה הוספתי: וזה הוכחה רבות וחירושים רבים. Cor. quoque חיים ap. *Dukes*, Lithl. XI, 572; neque confundendum op. ineditum auctore Samuel b. Josef Kohen q. v. — F. 16b plagiarioris, ut vid., seu recusores increpantur: ואשר ירד עמי לחי' להשיג את גבולי כה' כל משפטו הרוק בחורה.]

4] שעי רחמים (v. op. 3); in lib. Preces varr. N. 3332 (1710).

5] — acc. Menachem Asarja Fano: *Ordo Cultus* [partim]; edid. Asriel [b. Moses] Wilna, qui praef. est Germanice („Bericht vor ein gemeinen Mann“)

8. Fürth., Bonfet b. Jos.

Schneior (לא תפץ את ידך מאחד ראשון) 1726.

[*Mich.* 3239. In tit. liber A. 332 excusus dicitur a duobus (!) auctoribus Menachem Asarja etc. et M. דיליואני, sic.]

6] — s. t. סדר עבודה *Ordo cultus* sine Comm.; acc. Menachem Asarja Fano: *Arcanum Tejillin* (ff. 8) [*Mich.* 3148] 24. s. l. e. a. [*Ven.* 1576-8?].

7] עומר מן *Omer Man* Comm. in אדרא וזבא (partem lib. זוהר, p. 538), cum refutatione per Naf-tali b. David q. v. [*W*⁴p. 899] (1729).

MENACHEM b. Meir v. Menachem Ziuni.

⁶³⁰⁶ MENACHEM Meiri (באירי), seu de Domo Meir, b. Salomo, seu Don Vidal Salomo, Perpignano. [Introd. ad op. 1 finivit A. 1300, aetatis 51. Annus „exilii Gallici“ (גלות בבל) 5066 laudatur in lib.

קריה ספר (l. c. sub Meir Abulafia); paullo post diem obiisse vid. (cf. op. 1 p. X et infra ad op. 1). De Nostro notitias singulas vel. collectas v. ap. *Gedalia* f. 46b ed. Amst., *Conforte* 22b (cf. 19b), *Asulai* I p. 128 (ad. II p. 168, cf. sub Jona Gerondi), adde II sub הבחירה ביה יד שבר, בית יד, נאון (Comm. in Esther? a *Stern* quoque omis-sum), *W*^{1,3,4} 1435, 1366, 1428, 1459, 1435b (cf. Indicem auctorum et *Zz. Z. G.* 467, 461, 462, corr. Index p. 595-6), *Rof.*, Diz. (p. 216); Lithl. I, 704, II, 797 (cf. *Stern* p. IX). VII, 440, 564 (cf. *Deutsch*, Catal. p. 126). IX, 728; *Dukes*, Kontres p. 22, ad Menachem b. Salomo (q. v.) p. IV, Zur Spruchk. p. 73 (v. ad op. 1), נהל קדומים p. 48; *Geiger* in collect. ההלוק II, 14; cum nondum legerat *Stern*, qui op. 1 praemisit „vitam“, quae — adhuc scribenda. Adhibendum esset ignotum השן המשפט seu Responsum *Duran di Lunel* ad Nostri epistolam de anathemate ad fratrem suum majorem Don Astruc de Lunel (cf. Abba-Mari, מנחה קנאות p. 172), quod ex Cod. *Poc.* 280B Deo favente editurus sum. Noster vid. inverso nomine באיר כזר, laudat *Isr. Kimchi* allatus a *Dukes*, Lithl. IV, 715; lib. עבודה ישראל (f. 117b) consulere non possum.]

1. בית הבחירה *Domus electionis* Comm. in tract. Talmud. Abot, cum Introd. magna methodologica et historica de doctoribus Talmudicis etc. ex ed. Salon. 1821 [sub tit. בית אבות *Domus patrum* cum Comm. Chajjim Falagi, cujus notae et indices partim recus] denuo edid., textum Talmudicum cum excerptis ex Sal. Adeni: *Opus Salomonis* MS. et Comm. in cap. VI per Obadja Sfora adjecit, vitam auctoris praemisit S. G. Stern 8. Wien. 1854.

[ff. XIII+18 (Introd. auctoris)+43. Editor sententias magna parte ex fontibus laudatis repetit, dissensionis et difficultatis non ubique sibi conscius. Op. nostrum ab auctore nullo tit. symbolico citari dicit, forsitan אבות מן a Jos. Karo citatum (cf. infra) huc spectare, se vero tit. הבחירה ביה adoptasse, quia pertineat ad opus hujus tit. (*W*¹ 1459 הבחירה) magnum MS. (nunc Parmae) in 3 Ordd. divisum (qui tamen Ordinibus Talmudis vulgaribus non respondent, cf. quoque *Asulai* I l. c., ubi ordo diversus ab eo, quem ex Cod. describit *Stern*!), inceptum A. 1287 (Introd. f. 2a, 18b), ubi vero in praef. (ut refert quoque *Asulai*) se tract. Abot commentatum esse dixerit in *Libro de poenitentia* (בהיכור החטובה). Opus postremum vero „juventute sua“ (certe ante A. 1287,

MENACHEM ex MERSEBURG

v. infra) compositum laudat Noster, non modo in Introduct. nostra (f.1b), sed in ipso Comm. (e.g. f.3b, 4a, 6a, 19a, 20b, 21a, 23a, b,) et eodem modo (בילרוהנו) citatur in op.4 etiam in praef. (f.112 col. 2 supra ed. 1727), exstat P. I tantum (quod fugit Stern p.XI) s. t. משיב נפש in Cod. *Rof.* 1313 (cf. *Zz.* l. c.) et sine tit. *Urb.* 29 (*W*¹1458), sec. *Assem.* scriptum Perpignani. fer. IV.3. Marcheschwan A.77 (exevute A.1316); quod ad compositionem refert *Dukes* (*Zur Spruchk.* 78, ubi de expl. perfecto, cf. *Liubl.* IX, 304 et *Asulai* I, ubi משיבה forsans rectius), neque id aliquid offensionis habet Editori nostro (p.X)! Ubi lateat error nescio, op. nostrum vero prout editum est, quasi appendix seu complementum vid. ad op. בית הבהירה; in Comm. ipso enim (e.g. f.22a, 37b) citatur Introductio, quae passim ad alios libros vel operis magni partes ablegat (e.g. f.2a infra בפקה בפקה, 3b med., 5a med. *Comm. in Psalm.*, cf. sub *Meir Arama* op.4, וקצת חבורים אחרים f.18b), neque dubium relinquit passas uterque (f.2a, 18b), ubi A.1287-1300 indicator, alter classicus (f.2a, cf. *Edit.* f.41b): היא השנה אשר השלמנו בה כל עניני חלוא סדרי בשלימות הן בפירושן [כפירושן] ובחידושין שחיברנו ופירשנו בבהירותינו הן בחיבור הגדול הזה הנקרא בית הבהירה. „Annus (5060) quo perfecimus omnia argumenta 3 Ordinum perfecte, tum quoad *Expositiones et Novellas*, quas composuimus *juventute* nostra, tum quoad opus magnum *hoc* nominatum *Domus electionis* inceptum A.38 nativitatibus nostrae,“ unde dubitari non potest, quin op. de poenitentia longe ante A.1287 compositum sit. — Operis בית הבהירה partes nonnullae speciales ferebant lit., ut בית יד et forsans אהלל אהלל a Jos. Karo (v. *Asulai* II s. v.).

2. — s. t. הרב המאירי כ' *L. Rabbi Meiri* Decisiones quoad tract. Talmud. Megilla, ex Cod. exarato A.1532 a Sal. לואטי primum ed. Amst. A.1769, denuo ed. per Mardochai b. Bärman Gyarmuth (איאטמי) 4. *Prag* (הקע) 1809.

[Est pars op. magni, de quo ad op.1. *Siera* p.XIII nescit, unde *Fürst* Codd. Chagiga et Taanit addiderit; procul dubio ex nota *D. Cassel* in *Catol. Rebenstein* n.548 (ubi hebr. p.9 nihil de his Codd.), quam repetit *Cat. Bibl. Bodl.* IV, 619a.]

- 3.] — excerpta in tract. Joma; ap. Isak Nuñez-Vaez: *Meditatio Isaki* q. v. (1766). [Tract. Sabbath (*W*²1435b) v. in Cod. MS. *Opp.* 851f.]
4.] פירוש *Commenarius* in Proverbia; una cum textu N.14.572 (1492.1724-7.) [*W*¹1435; cf. *Rof.* ad Cod. 602, et v. notam ad N.14 de effictor Abraham b. Jehuda Meiri ex MS.

Opp. 273Q. Nostrum non recognoverunt *Gagnier* ap. *W*²p.1401 n.571 et *Uri* 167; neque alius est באירי ap. *Gg.* *Zischr.* III, 382, 12. Cf. quoque *Dukes*, נחל קדומים p.47.60 et v. sub Menachem b. Salomo.]

⁶³⁵⁷ MENACHEM ex Merseburg (מירסבורק, מירסבורק etc.). [Urbe Magdeburg Saec. XIV.²; v. *Zz.* Z. G. 193, cf. *Conforte* 27b, ubi „רמב“ nescio quam recte, *Asulai* I p.128 (improprio loco a Benjakob positum ac si ex מירסבורק!), forsans Noster est M. מרפורק ap. *Mos. Isserls* ad יוחסין f.164b (ubi paullo post Israel Isserlein ex Marburg)? *W*¹1436=1456 male Nostrum in *Jak. Weil* anno-tasse dicit.]

נימוקים *Animadversiones* halachicae; una cum Jakob Weil: *Quaes. et Resp.* q. v. (1549.1610).

MENACHEM b. Meschullam v. Menachem Auerbach.

MENACHEM b. Moses v. Menachem Babli et Menachem Egosi et Menachem Rabba.

MENACHEM Neuhaus v. Menachem Kohen.

MENACHEM Perpignano v. Menachem b. Abraham.

⁶³⁵⁸ MENACHEM (Man, seu Mannele) b. Phöbus, Judex Lissae et Worms. [Approbavit librum Menachem Man Aschkenasi fer. I.6. Nisan 1723.]

1. צנצנת המן *Vasculum Mannae* Nov. haggadd. in tract. nonnullos Talmud.; edd. filii Schalom et Phoebus [*W*³1435f; ad. 1864b] f. *Ofb.*, *Bonaventura de Launoy* (כנורע וינע) [פ] 1723.

⁶³⁵⁹ MENACHEM (-Zion, seu Immanuel) Porto, seu Porat (פורט) Rapa [Rapoport] Kohen, Ter-gestinus Patavii. [*W*¹1794=1.3 1452³ vitio: 1453), ut monet *Rof.* Diz. (p.270), cf. *Luzz.*, ap. Busch, *Jahrbuch* VI, 103. *Ghirondi* p.234, cf. p.258 n.93. — De nomine v. sect. III sub Menachem Porat.]

1. עובר לסוחר *Transiens ad mercatorem* Arithmetica; praef. est [post. praef. auctoris] discipulus Gerson b. Kalonymos Chefetz

4. *Ven.*, jussu Piet., Al., *Lor.* *Bragadini*, per *Giov. Calleari* (שפי) 1627. [*W*¹1452. Vitio 1617 ap. *Ghirondi*, auon. ap. *Asulai* II.]

MENACHEM RABBINO

⁶⁸⁰⁰ MENACHEM Rabba (רמב"ם) b. Moses, Patavinus. [*Ghirondi* p.236, qui opp. inedita enumerat, ut ex *Sabb. W¹* p.769, qui male רמב"ם *Ven.* editum, et ³p.691 אוה בריה et קריה ארבע (cf. sub Moses Trani) MSS. *Opp.* recenset, unde ap. *Rof. Diz.* (p.273) postremum. Annot. MS. v. ap. *Mich.* 3768.]

1. בית מועד *Domus conventus* 50 Conce. in Sab-
bata et festa etc.; edid. filius Elia 4. *Ven.,*
di Gara (inc. 13. *Cheschwan* 365) 1604-5.
[*W³*1440 (ad. 1762) se ed. 1508 vidisse praetendit,
sed שפה in frontisp. admodum parvum, unde facile
השם legi potest; approbatur fer. II.2. Nisan
השם. In fine carmen Jch. di Modena. Nostrum est forsitan
בית מועד, quod halachicum anon. ex recentiorum
citationibus non specialius notatis recenset *Asulai* II
p.16?].

⁶⁸⁰¹ MENACHEM (-Zion) Rabbino (רבניו Rab-
benu?) b. Salman Gabbai's, Archisynagogus Woi-
dislaw (ווארדיסלב) et Judex Cracov. [Mrt. A.1687
sec. *W¹*. — ש vocis נבאיש procul dubio geniti-
vum designat, in praef. enim legitur נבאי, quod
officium (praesidium societatis etc.) designare vid.,
non nomen familiae, minime Gavisch (*W*)
pronunciandum. Ad nomen רבניו, quod auctori et
patri tribuitur, cf. Jakob b. Isak Aschkenasi, Ra-
fael „Rabbenio“ (*W³*1915b, *Rof.*, *Diz.* p.274
minus recte: Rabeni) et auctorem Rabbino b.
Elia; praeterea *Zd.* analogiam affert Mos. „Rabbi“
(רבי), auctorem lib. הר הכר (*Mich.* 1088), ejus
cognatus Abr. Rabbi cognomine „Morenu“ (המכונה
במורנו). De pronunciatione nominis in Polonia
nihil deciserim.]

1. נחמות ציון *Consolationes Zionis* Conce.
4. F. a. M. (היל' fer. V.26.
mensis X (Tebet)-fer. VI.4. mens. III) 1677.
[*W¹*1451. Anon. ap. *Asulai* II f.46 ex Jechiel
Heilprin.]

⁶⁸⁰² MENACHEM (Mendel) Rapoport b. Benjamin.
אור הוספה *Additt.* ad (patr.) Benjamin Rapo-
port: *Testimonium Israël* q. v. (1839).

⁶⁸⁰³ MENACHEM (ex) Recanati (מקנאטי) *Reci-*
nensis b. Benjamin. [Aetas Nostrae magni est
momenti praecipue quoad lib. ודר etc. *Circa*
(כמו) A.1290 eum obisse dicit *Gedalia* (f.48b),
vocem circa jam omittit *Conforte* 23b (ubi desid. in
Indice) et ita *W¹* p.775, *Rof.*, *Diz.* (p.275), ne-
que constat, etiam hunc A. acceptum esse *Gedaliae*

a Nostri descendente: Jakob Recanati (cf. *Gedalia*
f.52b), a quo narrationem accepit de mutato in-
genio Nostri, quam non exacte vertit *W¹* [con-
fusio stupenda vel lacuna quaedam supponi debet
in libro pravissime excuso ap. *Nepi* p.227 sub
Menachem R. A.1654 vivente, cf. Jakob Re-
canati et Elia R. ap. *Goldenthal*, *Catal.* p.49],
finemque omittit, ubi Noster inde Comm. in Pentat.
(op.3 q. v.) non perfecisse dicitur, morte abreptus,
idemque „se audisse“ (ואני שמעתי) dicit *Abraham*
Jagel, בית יער הלכנו MS. *Reggio* 9 P. II cap. 3
f.6a, qui addit Nostrum ante solis occasum diem
obisse. Etiam Comm. in Preces (op.1, v. infra)
auctoris morte imperfectus fertur. Narratio ipsa
(cujus analogia affert *W¹*) *Landauero* (Litbl. VI,
508) conspirare vid. cum combinatione Nostri cum
Abraham Abulafia A.1280-90, Nostrum vero non
imperfecto Comm. in Pentat. decessisse probat ex
citatione ejus in Comm. in Preces! (Cf. quoque
Jellinek, Beitr. II, 69.) Ille in mente habet plagi-
arius *Deutsch* (Catal. p.39), qui monet, op. utrum-
que simul compositum esse posse. Sed tota Lan-
daueri argumentatio quasi petitione principii chro-
nologiam maxime offendit; ipso enim a Nostro
citato Schemtob b. Abraham (q. v.) confirmatur
sententia *Zzi.* (ap. *Gg. Ztschr.* IV, 193, cf. Z. G.
519), Nostrum Saec. XIV. initio scripsisse (A.1330:
Jüd. Lit. 404 ad Immanuel b. Salomo spectat),
ad minimum opp. kabbalistica, quae ipse *Landauer*
decisionibus postponit alio loco (Litbl. VI, 327),
ubi Nostri opp., in quibus nomen suum non more
Kabbalistarum indicavit, mortuo auctore publicata
putat. Quaestio vero, num auctor seu collector de-
cisionum non supposititius sit tantum opp. kab-
balisticorum, nullibi, quoad scio, facta nedum trac-
tata, nec alicubi de Nostro specialim dissertatum
est. (Notas singulas v. praeterea ap. *Jellinek*,
Mos. de Leon p.22, 40, 50-2, Beitr. I, 22.43. II, 42.69.
Ap. *Asulai* I ad טעמי המצות ablegandum erat.) —
Tribuitur Nostro lib. הדגלים (*Zz. Z. G.* 520);
Collectanea ex libello (קטורים אחד) Nostri(?),
omissa ab *Uri* 124 (f.165 Codicis), fontem in
fronte nominant lib. *cheiromanticum* (ספר ראיה)
הידים auctore Indico נדרהר seu נדרני. Cur No-
stro tribuantur num. LXXXIX-XC (in *Deutsch*
p.105 nescio, nisi quia sequi duo (in Indice auc-
torum sub Nostro!) scil. מדרש שיר et מדרש רור
השירים ex Cod. Sorb. enumerantur ap. *W³* p.702,
qui excusa non recognovit, ut *Libenthal* 111³.
Suspecta sunt quoque alia ap. *W¹* p.777 ex *Bart.*

MENACHEM ex RECANATI

et Masio, Nostri certe non est *Comm. in Psalm. Prov. Job* (אמ"ה?) ap. *Lilienthal* 32°, si revera talem exhibet Codex.]

1. טעמי המצוות *Rationes praeceptorum kabbal.*; acc. [f.60b] פירוש התפלות *Expositio precum fragm. suppletum ex Samuel* [Motot]: *Laudes Dei*; edid. Isak Scheni 8. *Constant., Elieser Soncino* (בקרב, inc. 26. *Tebet* = 23. *Decembr.*) 1543-4. [W¹p.776. p.700 n.1457 male Gerson Soncino; ff. non numerantur. In Cod. *Uri* 323 auctor male במסנטי, et hinc effectus Menachem de Spira seu Spirensis (W¹41443. 41457); idem opus ap. W⁴p.900, ap. *Pasinum* Cod. 104; de Cod. 100 ap. W⁴p.901 nihil specialius compertum habeo. Noster quoque vid. Don Manuel (סנואל sic), qui „tempore suo“ (forsan addendum טעמי המצוות גדול magnus) scripsit sec. *Ibn Verga* (ap. *Asulai* I p.58), perperam Immanuel Brudo (ברודו) ap. *Gentium* (IV¹1790); nomen Menachem enim Manuel ap. Hispanos, ut Immanuel potissimum ap. Italos (inter quos exempla habes varia inter auctores praeced. v. praecipue Menachem Asarja et cf. „Menachem Immanuel“ ap. *Biscion*. p.89 = W¹1787. — Op.2 praeced. in plurimis Codd. MS. dissertatio, quae potissimum de 10 Sefirot tractat et a W³p.700 ex Cod. MS. suo (nunc Hamburg.) quasi commentariuncula specialis delineatur ad quaesitum amici, propter formulam initialem (de qua v. sub Joseph Gikatilia p.1464 et 1469), ut jam a Samuel Aschkenasi (ap. W¹p.776) ספירות Tractatus de 10 Sefirot, ab argumento quidem, nuncupatur; isque vid. „op. kabbalisticum“ ap. *Rof.*, Diz.; opusculum huc pertinere monet *Delitzsch* in describendo Cod. *Monach.* 55 (sic), v. *Serapeum* 1840 p.197 (sic), unde corrigas citationes falsas etc. ap. *Deutsch.* Catal. p.105 n. LXXXVIII (estque „lib. kabbalist.“ ex *Nesselio* ap. W¹p.777). Finis hujus tractatuli a W notatus est re vera jam finis commatis op. excusi (f.28a ed. 1581, ubi f.27b incip.), quod in Cod. cum sequi recte suspicatus est W³p.702 (ubi במעריך החלה leg. החלה, sed prave excusum מעריך). Opus excusum non ultra Kriat Schema progreditur; sequens פירוש העמידה ex Samuel Motot (q.v.) a typographis adjectum puto; etiam in Cod. Vindob. Nostrum non ultra composuisse dicit scriba; quale vel ejus sit supplementum Nostro tributum in fine Codicis f.82-6 apud catalogistam ignorantissimum frustra quaesiveris. Cod. Hamb. (ut a cl. Zz. didici) ut *Bislichis* 63⁴, ubi auctor morte abreptus dicitur, sermonem in Schemona Esre abruptit citato ex Sohar: לא אשסין לא אשסין (sic) רעשה ההוריהו לעלמן וכו' exstant supplementa

in Cod. alio anon. nuper acquisito Bodl. in 4°, quem cursim inspexi, ubi introd. inedita incip. f.16a. Cum illa cave confundas op. simile de 10 Sefirot et de rationibus praeceptorum, cujus auctor dicitur Menachem „discipulus Elasar Worms“ (Cod. MS. *Rof.* 1108, *Opp.* 17040., *Mich.* 615, et in ipso Cod. modo laudato imperf., *Ghirondi* p.263, cf. p.45! cf. Menachem b. Jakob de Lutra ap. Zz. G. V. 393, *Delitzsch* Catal. p.295?). Hunc *Jellinek* combinat cum Menachem b. Asriel (cf. supra p.755-6), sed in Cod. MS. nuper Berolini raptim perlustrato video passim Nachmanidem magistrum mortuum (אמ"ה הר"י) salutari! (בשה ב"ן ד"ל) salutar! Contra in Comtione. laudata citatur מורטשא (!) ר'לעור, et in supplem. ad Cod. laudatum (f.22 ad כטכה באלים) occurrit קבלתי (sic) מר' אליעזר „accepi a R. Elieser.“ Hinc facile explicatur, quo modo *Asulai* Nostrum discipulum Elasar Worms in Cod. MS. salutatum iuvenit! Cf. *Benjakob* II f.86, qui difficultatem chronologicam removendam putat.]

2. — edid. Jakob Luzzatto 4. *Bas., Froben.* 1581. [Ed. 1586 ap. *Deutsch* l. c. ex השב"א efficta vid.]
3. פירוש על תורה *Comm. in Pentat.*, vulgo רקנטי *Recanati* potissimum ex Kabbalistis, ut Nachmanide, I. Sohar etc.; corr. Jakob b. Chajjim Ibn Adonijja 4. *Ven., D. Bromberg* (fin. fer. II.35. *Sefirae*) 1523. [W¹3, suppl. *Rof.*, Ann. p.25 n.138. Desinit בונה יונם ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס, cf. Cod. MS. ap. W³p.701 et 654, nec ultra progreditur Cod. mbr. Saec. forsan XIV., quem vidi Berolini (nunc in Mus. Br.). In op. excuso notatur: „hucusque invenimus librum, comperimusque, auctorem defunctum esse antequam pericop. hanc finire potuerit.“ Hanc notam Correctori tribuit *Landauer* (Litbl. VI,508 n.17), „Editori“ *Jellinek* (Mos. de Leon p.22); cf. supra sub nomine. Ed. minus frequens, ubi desiderari interpolationem quandam observavit *Michael* ap. *Gg. Ztschr.* II,311 n.57. — Nostrum forsan op. designat ראקנטי *Abcondita Recanatensis* ap. *Buxt.* ap. W²p.1414 n.621. — De Supercomm. MS. ap. W³p.702 v. sub Matatja Delacerut.]
4. — Ed. II., adjectis Indicibus per Nissim b. Abba-Mari Chalfan, qui librum (seu citationes) ex Codd. MS. librorum Sohar, Midraseh Ruth, Rabbot et Bahir emendavit; per socios Jehuda b. Isak Levi et Jechiel b. Jekutiel Kohen 4. *Ven., Giustin.* 1545. [28. Ab in frontisp., fer. III.23. Ab in fine cum calendario non congruit, novil. in fer. VI. incidit. W¹3,

MENACHEM b. SALOMO

ubi ed. *Bas.* 1581 (non 1541 ut *W*³) ap. *Bart.*
procul dubio ex op.2 efficta.]

5] — cum Mardochai Jafe Comm. (*Vestim.*
lapidis pretiosi) q. v. [*W*^{1.3}] (1595).

6. פסקי הלכות *Decisiones halachicae*

4. *Bologna, per Socios.* 1538.

[*W*¹p.755-6.³p.700; tit. הדינים ל. *Judiciorum*
(ab argumento petitem) ap. *Gedalia et Bart.*, v. *Rof.*,
Ann. p.40 n.262, neque aliud op. vid. והשוכל
Quaesita et Resp. ex *Sabb.* ap. *W*¹p.777.]

MENACHEM b. Salomo v. Menachem
Basila et Menachem Meiri et Menachem
Rabbino.

6364 MENACHEM b. Salomo. [Italus, ut vid., vel
Gallus, A.1130 (v. ad Cod. MS. *Opp.* 156F., *Lilienthal* 130,¹), op. excus. A.1142 (ser. II.23. Te-
bet 4903). *Rof.*, Diz. (p.218, ex quo male intel-
lecto, vel *Asulai*, Nostro Comm. in *Kohelet* etc.
adfinxit *Glirondi* p.230!); *Gg.* Ztschr. V, 417 et
citata ap. *Zz.* Z. G. 71, ubi p.108 ad Menachem
Meiri spectat, ut monet *Dukes* ad op. p. III et
Kirchheim Litbl. VII, 439. Cf. *Jüd. Lit.* p.417,
419 n.14. Cur ap. *Asulai* ed. *Benjakob* p.140
in duo dividatur שכל טוב nescio.]

אבן בוחן *Lapis hydius* Lexicon hebr.; specimina
ex Cod. unico Monach. s. t. *Kobez al Jad* edid.
L. *Dukes* q. v. (1846).

[Cod. Monach. non est 50 (ut p. I), ap. *Lilienthal* 54.
אבן בוחן *Matatjæ* (p. VI) non exstat, v. sub *Schem-*
tob h. *Isak Schafrut*. — Specimina nonnulla inedita
ex apogr. *Dukesii* exhibet *Kirchheim* l. c.]

6365 MENACHEM (Man) b. Salomo Levi, Ludi-
magister et Concionator Amstelod. [Auctor notis-
simae hist. שארית ישראל Germ. A.1743, quae ex
Vers. Belg. (per *J. Goudsmit*) cum Notis per
G. Polak sub proelo sudat. A postremo didici,
Nostrum vulgo Amlander (אמלאנדר) vocari,
itaque legi in epitaphio filiae פראנצוא. Varios cu-
ravit libros, ut *Bibl. Rabb.* 1721-7 N.872 (*W*³
1458b); Notam ad *Pentat.* etc. sed A. non addito
affert *Asulai* sub *Obadja Bertinoro* I p.152.]

מגיש מנחה *Oblatores oblationis* Vers. Germ.
Bibliorum (simul cum *Isak b. Elieser Roedels-*
heim); una cum textu N.882 (1725-9).

MENACHEM b. Samuel (*falso*) v. sub
Menachem Krochmal.

6366

MENACHEM Ibn Saruk, seu Seruk (סרוק), b.
Jakob Sefardi (*Hispanus*). [Sacc. X. med. „Tor-
tosi“ (טורטוסי) dein Cordubae, sec. *Mos. Ibn*
Esra (ap. *Munk*, Notice sum *Aboulwalid* p.62),
et ex eo ap. *Dukes*, נחל קרובים p.5 n.6, ut mo-
nui sub *Dunasch*; cf. citata *Jüd. Lit.* 415 n.41
et *Phil. Luzzatto*, Notice sur *Abou Joussuf*
Hasdai p.59. De nomine סרוק, non כרונ (*Bart.*
ap. *W*¹p.770, Litbl. VII, 117 et *Jellinek* ad *Re-*
gistr. p.31) v. quae scripsi in „*Sabbatblatt*“ 1846
p.75, ex punctatione סרוק alliterantem ad סרוק

et *pronunciationem* Sar., non *Seruk* probare
vult *Fürst*, Litbl. X, 685, sed hebr. *Kamez* re-
spondet genuino Arab. *Fath*, quod in hoc nomine
breve est, unde *Seruk* (سروك) minime incorrec-

tum est. Auctoris op. unicum constat; *Comm.*
in *Legem* enim effictus ap. *W*³1443b ex *Abr.*
Ibn Esra יסור טורא cap.8, qui idem ad *Deuter.*
XXII,9 diserte ex *Nostri* מחברה citat, sed non
suo loco reperitur in *Codd.* MS. (unde frustra eum
quaeras in op. excuso!), jam vero ex nota mar-
ginali Cod. MS. alius dedit *Luzz.* כ"ח V, 48, dein
vero (v. *Dukes*, *Kobez* p. II) in Cod. suo A.1091
exarato in fine lit. ה detexit. [Propter illum alios-
que passus Nostrum praeter rem *Karaeum* suspi-
cati sunt nonnulli, v. *Jüd. Lit.* 405 n.5 et *Luzz.*
Bibl. f.33, in op. excuso f.30b.] De op.1 v. *W*¹1444
(¹1432), qui primus speciem dedit (³p.692);
Rof. ad Cod. 132 et *Diz.* (p.287); *Zz.* Ztschr. 308;
Dukes, Beitr. p.119 (ubi tota *Introd.*), qui et alibi
specimina dedit ut Litbl. IV, 186.V, 297.X, 33.85.
XI, 23.35. Specimina dedit quoque *Corre*, *Chre-*
stom. (v. *Frankel*, Ztschr. 1845 p.155). Initium
ipsius lexici, scil. bilitera א ex Cod. *Viindob.* [ex
apogr. *J. L. Jeitteles*?] dedit *S. Deutsch* (v. ejus
Catal. p.116) ap. *M. E. Stern*, ירכבי יפה I ed. I
A.1845 [in ed. II A.1847 non exstat], hancque
particulam possideo cum frontisp. pp.12, ubi fa-
sciculus I (erste Lieferung) dicitur editus ab *S.*
Deutsch, sed amplius non excusum est. Quis sit
Editor particulae ante *J. L. Jeitteles* ap. *Blumen-*
feld in praef. op. excusi p.8 col.1 nescio. De
Epistola *Nostri* ad *Chisdai* b. *Isak*, vitam noviter
illustrante, ex apographo Cod. *Rof.* 1393 breviter
tractavit *S. D. Luzzatto*, Litbl. VII, 113, dein
comparato Cod. MS. ap. *Glirondi* totam inseruit
Dissertt. speciali (*Biblioth.* f.17 sq., ubi f.33 epi-
graphin non huc spectare putat), ex qua sola
excerpta, insertis nonnullis tantum de ipso op.

MENACHEM SCHREIBER

suis vel a *Isach. B. Blumenthal* („ישכב“) sup-
peditatis „vitam“ praemittit Editor op. excusi, ut
honestius indicat in tit. hebr. et Angl. („biogra-
phy of the author as collected from a recent
hebr. work of S. D. Luz.“); epistolam illam apo-
logeticam vero hebr. sperari jubet (praef. p.30) una
cum Animadv. Dunasch b. Labrat et Concilia-
tionem Jakob Tam (qq. vv.) proxime promissis;
in parte Angl. eam excerptit. — Nostrum inter
poetas (בן אלכטבא ואלשערא ואלמולפין) et
quidem statim post Dunasch et ejus discipulum
Ibn Scheschet laudat Mos. Ibn Esra (l. c.),
sed Carmina nulla aetatem tulerunt (v. *Dukes*,
Beitr. p.123, נחל קדומים p.6), praeter unum, dubiae
auctoritatis, praemissum Responsis ad criticam Du-
nasch (v. *Luzz.* f.23a,25a, in *Cod. Vat.* 402 non
exstant), quae in *Cod. Foa*, nunc Parmensi, non
ipsi Nostro sed discipulis Nostri tribuuntur; de
quo cum *Luzz.* (f.66) adhuc dubitamus; fragm.
quod ex *Cod. suo* exhibet postremus et dein ex
apogr. supplavit, hebr. et partim Gallice excusus
est ap. *Phil. Luzzatto* (l. c. p.67 et 28, ex eo,
non nominato, mihi vid. recusum in op.1 f.28b!),
qui (p.32) discipulos ne verbo quidem commemo-
rat. Certe carmen ad Chisdai directum est et
objectiones ipsius Menachem citat Prophiat Duran
(v. *Dukes* קדומים נחל et op.1 p.76). Ex res-
ponsis rursus „discipulorum“ Dunasch fragm. (ap.
Dukes קדומים נחל p.8) mihi maxime suspectum,
nomina enim mira oscitantia ignota dicit *Dukes*;
בן ששה יהודי [יהודה] procul dubio est *Ibn*
Scheschet (v. supra) et דוד בן יהודה non alius ac
Jehuda b. Daud Chajjug, בן זיקטלה cum se-
quente יצחק unus est Isak Ibn Gikatilia (cf. supra
p.1461) et אבן קפרין idem ac Isak אבן קפרין seu
קפרין Cordubensis, quem statim post Josef Ibn
Abitur (supra p.1437) laudat Mos. *Ibn Esra*, cf.
Josef בן קפריל Cordubensem Granatae, quem idem
(*Cod. Uri* 499 f.36a) laudat inter Levi b. כרי (sic)
Saul al-Kortubi Tortosae (cf. *Dukes* l. c. p.42
not.) et Abun b. Scharadali Lucenensem Hispali
(cf. *Dukes* l. c. p.8), quem sequitur statim Mos.
Ibn Gikatilia. Effictus est quoque „Samuel b.
Labrat“ ap. *Dukes ib.* p.7, ut recte mihi obser-
vavit *Geiger*, initium enim carminis Samuelem
alloquitur. — Nostri denique acrost. in epistola
Chisdai b. Isak (q. v.) latere cogitat *Luzz.* ap.
S. Sachs, Kerem Chemed VIII, 189.]

1. מַחְבֶּרֶת מִנְחָם [Compositio seu *Lexicon Menachemi*] „antiquissimum(?) linguae hebr. et Chald.

Lexicon etc. Saec. X. compositum. Ex 5 Codd.
exscriptum nunc primum edid. brevique inter-
pretationi instruxit H. Filipowskii, praemissa
Editoris [ex S. D. Luzzatto excerpta!] de
auctoris vita narratione una cum S. D. Luz-
zatonis (sic), I. B. Blumenfeldii Galiciensis et
Editoris de radicibus ling. hebr. ratione com-
mentariolo [hebr. cum parte Anglica]

8. *Lnd. et Edinburgi, typis H. Filipposuckii. 1854.*

[„Ex auctoritate *Societatis antiquitatum hebraica-
rum*,“ fictio est ingeniosa Editoris, cujus no-
men sigillum ornat; „membres“ enim sunt omnes,
qui librum emunt, „Membres of the Committee“ etc.
ab Editore arbitrarie creantur, nullo induti jure, quam
approbationis librorum edendorum, si Editori placet eos
consulere etc. Nemo eorum, qui approbationes plures
praemissas subscribunt, se ipsum membrum designat. —
Tit. Lat. et hebr. (v. supra), praef. Edit. pp.33 hebr.
numeratis, dein pp.192 textus, qui radices in ordinem
communem digestos exhibet sec. *Cod. Hamb.* (v. praef.
p.17 et ad *Cod. Opp.* 1372AQ., *W*³p.695). Ad ma-
num sinistram tit. Angl. „The first Hebr. and Chaldaic
Lexicon“ etc. continet Biographiam (ex eodem fonte,
v. supra) pp.16, et specimina Angl. pp.19. — De tit.
a re ipsa petito מחברה (מחברות) v. *Rof.* ad *Cod.* 123,
Luzz. l. c. f.18b, *Jüd. Lit.* p.415 n.38, cf. n.35, ubi
contra *Luzz.* jam Saadjae Gaon *Lexicon vindica-
vimus* a Nostro citatum. Tit. לימודים לשון ap.
Sabb. etc. effictus ab initio *Introduct.*, v. *Litbl.* VIII, 680;
cf. מלאכת לימודים ap. *Luzz.* l. c. f.31b.]

6367 MENACHEM (Mendel) Schreiber b. Josel
[i. e. Josef] ex הריניק (Iranieze, i. e. Weisskir-
chen in Moravia?).

1. ירח למועדים *Luna pro festis* De calendario
Judaico et Christiano cum appd. meteorologico
Germanico 8. פתרון (פתרון) 1725.
[Praef. libelli data fer. V.17. Kislew. Approb. Men-
del Rothschild, Rabb. Worms. *W*⁴1438e. *Serap.*
p.112 n.380.]

MENACHEM Sefardi v. Menachem
Saruk.

6368 MENACHEM Ibn Serach b. Ahron, exulis
Galli. [Mrt. Toleti mense Ab A. מנחם אהרן
i. e. 1385 sec. epitaph. (ap. *Luzz.* p.15, *Zz.* Z.
G. 415); sec. *Abr. Sacut* (f.133a, ut etiam ap.
D. Gans ad A.135 primo loco leg.) A.1374
(ut *Asulai* I p.126, ubi adde II p.124), non 1375,

MENACHEM b. SIMON

quod neglecto monito *Wfil.* p.764 repetit *Rof.*, Diz. (d.294); ad A.1374 exempli causa laudatur in parte de calendario IV,2 cap.10, et v. ad op.2. Vitam suam usque post A.1369 breviter enarrat in fine Introd., quam concise reddit *W*³p.685, brevius *Rof.* l.c., ibique diserte patrem Ahron (exulem Gallum A.1306) dicit, ut etiam in epitaph. l.c. sect.2 quasi ipse loquens, ergo pro ben Serach *ib.* in sect.1 correctius *וְרַחֵם* in tit. op. excusi; cf. quoque *Josef Kohen*, עמק הדבֿר p.69.]

1. *לְרַחֵם צִדְדָה* *Vaticum in viam* Ethica et ascetica etc. ex auctoribus optimis, ut Ibn Esra, Maimonide, Nachmanide, Isak Israeli etc. collecta pro Samuel Abravanel Hispalensi, insertum est (IV,5 cap.8 sq.) Compendium lib. *Officia cordum* Bechai b. Josef, in 10 dies poenitentiae, adjectis precibus nonnullis. *ED. PR.*

4. *Ferrari.*, *Abr. Usque* (fin. 8. *Adar* שִׁרִי) 1554. [*W*¹1430. *Rof.*, Ferr. p.32. Ed. pulcherrima.

Tabulae astronomicae duae, quae IV,2 cap.10 ad finem sectionis promittuntur, non exstant; cf. ad ed. sequ. — Ex Introd. notitias ad historiam literar. pertinentes ad partes vocat *Mos. Isserls* in notis ad *Juchasin*.]

2. — cum Versionem vocum nonnullarum Lat., adjectis in fine tabulis astronomicis inde a cyclo lunari 267 (A.5055) usque ad A.6000; cura Israel Sifroni

4. *Sabion.*, *Vic. Conti.* s. a. [1567-8?].

[*W*¹3. *Rof.*, Sab. p.43. *Zz. Z. G.* 258. Tractatus in marg. sup. in hac ed. verbis numerantur, in ed. praec. literis. *Tabulae* charta expansa in fol. excusae sunt, sed cum fine op. cohaerent; corr. p.559 n.3617.]

- 6360 MENACHEM b. Simon Mardochai. [Pater est auctor lib. *בְּמֵה שִׁמְעוֹן*, *Mich.* 2473. Corr. *Rebenst.* 549.]

1. *מְנַחֵם זְכוּרָה* *Oblatio memoriae* Index alphabet. in Josef Karo: *Mens.* IV. 4. *Salon.*, *Vidva* *Bezalel Levi* (בֶּזֶלֶל לֵוִי) זְכוּרָה [בֶּזֶלֶל] 1833.

- 6370 MENACHEM Steinhardt (Mendel b. Josef), Consistorialrath. [Auctor lib. *דְּבָרֵי מְנַחֵם*, *Mich.* 4040. Pater est Josef Steinhardt.]

1. *דְּבָרֵי הָאֲנָרָה* (עֲוֹנֹת) *Verba epistolae* Resp. de nonnullis allevationibus ritualibus a Consistorio approbatis 4. *Roedelh.* (עֶקֶב הַשְׁמִיעָן) 1812.

- 6371 MENACHEM (David) Tiktin b. Isak, Polonus, compend. *מִדְּבָרֵי מַלְאָכָה* [*W*¹1558 male

Moses T., v. ¹31429, ubi alia incorrecta.]

הַנְּדָוָה *Animadverss.* et *Emend.* in Isak Alfasi (atque in Mardochai b. Hillel et Isak b. Reuben) q. v. (1597-8.1720.1836).

MENACHEM b. Zebi v. Menachem Heller.

- 6372 MENACHEM (Mendel) b. Zebi Hirsch b. Menachem Mendel Posnensis. [Approbatio 4 Rabinorum data Jarosl. fer. IV.15. Cheschwan 451, unde corr. *W*³p.768 n.1585c et p.1131 n.2150c=2150b. Cf. *Asulai* II f.63.]

1. *צִנְצֻנֵת מְנַחֵם* *Vasculum Menachemi* Expositio locorum haggadicorum in Talmud etc., pars; acc. specimen ex lib. *לֶחֶם מְנַחֵם* (שְׁוֹת) *Paris Menachem* Resp. f. *Brl.*, *Natan Neumark* (1. *Sivan* 479-fer. II.13. *Tischri* 480) 1719. [*W*³1438d: 13. Sept. I]

MENACHEM-Zion v. Menachem Porto et Menachem Rabbino.

- 6373 MENACHEM-Zion. [Patriam et aetatem ignoro, homonymum inter auctores praecedentes, quocum Noster conjiciendus fuerit, nescio, nisi sequi.??]

וְזֶמֶר נָחֵם *Cantus pulcher* acrost. in Sabbatum, incip. *יֵי יִמְלֹךְ נִבְרָה אֵל*, melodia „Steuermark;“ ad c. Instit. Sabb. inter Prec. Coll. N.3145. 3148.3109 etc.

[Exscriptus est in Cod. MS. *Opp.* 1032Q, f.80, ubi post alium hymnum Salomonis ejusdam recitandus dicitur.]

- 6374 MENACHEM Ziuni, seu Zioni (צִיּוֹנִי), b. Meir, Spirensis. [Saec. XV. med., v. *Zz. Z. G.* 105.165, ubi „Zion,“ quod genuinum nomen ad Menachem pertinens vid. De op. *צִיּוֹנִי* *צִיּוֹנִי* (*W*²p.1414. ³p.1214 n.620, et cf. sub Jom Tob Mühlhausen) v. Cod. MS. *Opp.* 1042Q. Nostrum suspicatur *Heidenheim*, De Hymnis p.8, Menachem Zion b. Meir זְכוּרָה auctorem *Elegiac*, quae exstat etiam in appd. ad N.2980. De carminibus Nostri in Anthologia MS. v. *Dukes*, Litbl. IV,798.]

1. *צִיּוֹנִי* *Zioni* Comm. kabbalist. in Pentat. collectus; corr. juvenis Vittorio Eliano; litt. rabb. *ED. PR.* (ff.116) 4. *Crem.*, *Vic. Conti* (8. *Schebat-fer.* IV. *pridie festi Paschatis*=22. *Mart.*) 1559.

2. — litt. quadr. (ff.110). Cum Notis MS. 4. *Crem.*, *Vic. Conti* (25. *Tammus*) 1560. [Ed. duplex, quae exstat in eodem Cod. *Opp.* 513Q.,

MENASCHE

nullibi, quoad scio, praeter Cat. ms., discernitur. Ed. 1559 notat Zz. l. c., 1560 ex *Sabb.* recenset *W*¹ 1450 pp. 110, addens: 1581 exstat in Bibl. *Opp.* (v. infra), *W*³ ex calce ed. 1559, ff. 116, licentiam inquisitionis lit. Lat. datam 21. Martii 1559 recedit. *Rof.*, qui neutram possedit (v. lib. stamp. p. 42) in *Diz.* (p. 336) ed. 1560 notat, quam in *Annal. Crem.* p. 13 n. 26 lit. quadr. ff. 116 cum licentia etc. delineat (conjectis ergo edd.!), ejusque 1000 expll.(!) una cum 10000 aliis libris jussu Inquisitionis flammis consumpta esse, sec. *Stat. Senensem* I p. 571 (*Jüd. Typ.* p. 46), sed v. *Josef Kohen*, אברהם עמק הכנא p. 120, ubi A. 1559, quodcum optime quadrat, librum A. 1560 propterea recusum esse, ubi re vera in calce f. 110b licentia non exstat, *Frontisp.* f. 1(א) signatur, A. et mensis etc. repetuntur f. 109 in fine textus (ut f. 115 ed. 1559), quem excipit כל הברכות שירים כוללים כל הברכות *Carmina* complectentia omnes benedictiones (f. 115b ed. 1559 sine hac inscriptione), quae non diserte Nostro tribuuntur, tamen auctori op. ut vid., incip.: אברהם אל יצרי בחכמה. Ed. 1559 A. in fronte exprimit לשבט שנה ח' לשבט שנה ח' i. e. 8. Schebat A. 8 addito ad שבט (311), und *W*¹ ex לשבט A. 1581 effinxit; expl. procul dubio duplex ejusdem ed. habuit; עם לוח בסופו מסודר „cum indice in fine adornato“ non legitur in ed. 1560.]

MENASCHE, MENASSE = Manasse q. v.

 MENDEL, comes nominis Menachem, sub quo quaeras quae hic desiderantur, praecipue Menachem Jenikau, Menachem Krochmal, Menachem Rapoport, Menachem Steinhardt; et v. Sacharja.

MENDEL Abigdors v. Jesaia b. Isak.

⁶³⁷⁵ MENDEL Bresslau. [Bresslauer (M.) b. (Chajjim) Jehuda, ap. Zz. ad Benjamin p. 294, cf. *Catal. Gumpertz* n. 204.]

Varia in Collect. השו"ב אל הכתב N. 3713. [השובה אל הכתב] Responsum ad ... פ ... ע, recensentem (III, 157) librum suum ודמוסר החינוך או נהיגה ודמוסר i. e. drama allegor. dedicatum discipulo Wolf b. Bärman Friedlaender in diem 13. natalem *Brl.* 1786 [הקצ] IV, 284. — כתב Epistola (de reformatione ritualium cf. p. 310) VI, 301.]

MENDEL b. Jehuda } v. M. Levin.
MENDEL Levin }

MENDEL Podheiz(?) v. Sacharja b. Arje.

MENDEL Satanow v. M. Levin.

MENDEL Stern v. M. Stern.

⁶³⁷⁶ MENDELSSOHN (Moses b. Menachem Mendel), compend. רמב"ן *RaMBMaN*, seu Moses Dessau. [Natus Dessaviae 12. Elul (6. Septembr.) 1729, mrt. Berol. fer. IV. 5. Schebat (4. Jan.) 1786. Praeter opp. 36 sq. (scil. ea quae in Bibl. Bodl. exstant) v. *Rof.*, *Diz.* (p. 242) et vitam, partim ex ore filii, per nepotem (Christianum) P. I op. 14, ubi de Nostro auctore hebraeo minus feliciter et locupleter tractatur. Cf. quoque *Klein*, Museum 1843 p. 75, et *Kühne* ap. *B. Beer*, Philosophie etc. p. 88. — Noster auctor fertur *Sermonis* Ahron Mosessohn q. v.]

A) HEBRAICA.

1. אגרות *Epistolae* variae, Series I 8. *Wien.* 1792.

2. — Series II; una cum Abigdor b. Simcha: *Sigillum summae* q. v. (1797).

3. לנחמה אור *Lux ad semitam* Introductio ad Pentat. cum Vers. etc. 12. *Brl.* s. a. [ca. 1783].

[Data est in fine 1. Kislew 543, i. e. 1782. Ed. haec nitidissima rara.]

4] — una cum Pentat. N. 934. 966. 972

(1783[sic]. 1831-3. 1833-7).

[Specimen cum Vers. Germ. p. 204 ap. J. Zedner: Auswahl etc. (1840) q. v.]

5] ביאור (פירוש) *Comm.* (et expositio vocum Germ.) in lib. Kohelet; una cum textu N. 919 [integerr.] 927. 972 (1770. 1788. 1833-7).

6] — Anglice per Th. Preston; una cum textu N. 985 (1845).

7] פירוש *Comm.* in Moses Maimonides: *Exp. voc. logic.* q. v. (1833).

[Ed. PR. suo nomine edid. A. 1761 Simson Kalir q. v.]

8] *Comm.* hebr. et Vers. Germ. in Haftarot nonnulla; una cum textu N. 930. (1790-1).

9] חידה *Aenigma* in literas אהי cum solutione per Sal. Dubno; p. XVIII et 39 ap. G. Polak: *Ben Gorni* q. v. (1851).

[Sine solutione exstat Litbl. II, 236.]

10] Varia [partim Germ.] in Collect. מאסף N. 3713, partim recusa in Collect. בכורי הערים N. 3429.

[¹] Varia: זכרון ידידות בן ריעו ad amicum Hannoverae I, 130 anon. (autogr. se vidisse testatur Schalom Cohen in ביה II, 82). — הרבה I, 132 (ביה II, 84) et העצל היגר והעצל (ביה II, 109), monogr. ... כ. כ. — בענין (השובה) הלנה הבהיח ad antistites Mecklenb. et Jakob Emden

MENDELSSOHN

- [cf. Mardochai Jafe *jun.*] II, 170. 173 (ב"ה IV, 220. 223). — — ²) קהלת מוסר *Collectio ethica* una cum Tobia [ex ed. separata, quae ff. 2 haec tantum 3 capp. exhibuit, v. *Euchel* IV, 124, nuperrime acquisit *Mus. Br.*] cap. 2 כל מה דעביר רחמנא לטב חייב ארע לכרך על II, 90 (ב"ה IV, 85); cap. 3 חייב ארע לטב דנפיק על I, 93 (ב"ה IV, 88); cap. 1 חייב ארע לטב דנפיק על I, 103 (ב"ה IV, 96). — — ³) Germanice: Schreiben die philanthropische Erziehung jüdischer Kinder betreffend (aus „Literatur- und Völkerkunde“ X. April. 1783 p. 897) Zugabe I. Jan. p. 5. — שירת דבורה *Judic. V. Germ. cum Exposit. per J. Löwe* (q. v.) 1788. — — ⁴) Vers. ex Hebr.: Sectt. 4.5 lib. *Examen Mundi Jedajae Penini* q. v. (1784 etc.). — קינה *Elegia Jehuda Levi* (1789) q. v. (p. 1341, ubi lin. ult. leg. N. 3713). — Quae praeterea ad Nostrum vel opp. singula spectant v. infra suis locis.]
- B) VERSS. EX HEBR.
- 11] Vers. Germ. *Pentat.*; una cum textu N. 934. 966. 972 (1783 [sic]. 1831-3. 1833-7).
[V. מאסף I, 20.]
- 12] — *Cantici*; una cum textu N. 927. 972 (1788. 1833-7).
[V. מאסף VI, 57. 87. Defensionem contra S. J. Mulder (1826) v. sub postremo.]
- 13] — *Psalmorum*; una cum textu N. 931. 972 (1785-91. 1833-7).
[V. מאסף I, 92 et Notas in op. 14. — *Haftarot* nonnulla v. supra op. 8; *Varia* op. 10⁴.]
- C) GERM. ET EORUM VERSS.
14. Gesammelte Schriften. Nach den Originaldrucken und HSS. herausgegeben von G. B. Mendelssohn, mit einer Einleitung in die philos. Schriften v. Ch. A. Brandis. 7 Voll.
8. Leipzig. 1843-5.
15. Philosophische Schriften Th. 1. [enthaltend: Briefe über die Empfindungen], Th. 2 (1) Rhapsodien oder Zusätze zu den Briefen; ²) Ueber die Hauptgrundsätze der schönen Künste und Wissenschaften; ³) Ueber das Erhabene und Naive in den schönen Wissensch.; ⁴) Ueber die Wahrscheinlichkeit], Th. 98-9 der „Samm lung der besten deutschen pros. Schriftsteller“
8. Carlsmühle, Verlag der Schmiederschen Buchhandlung. s. a. [Saec. XIX?].
[Ed., ut puto, illegitimam, in Catalogis Bibliopolarum non offendi. Op.² Gallice (nescio quo Interprete) op. Carmoly, *Revue orient.* III, 316; op.³ ib. p. 341. 428.]
- 16] Opp. philos. e Germ. in Lat. trad. a Jo. Grossinger q. v. (1784).
17. Schreiben an den Herrn Diaconus Lavater in Zürich 8. *Brl. und Stettin.* 1770.
18. J. C. Lavater's Antwort an d. Hr. Mendelssohn zu Berlin. Nebst einer Nacherinnerung von Mendelssohn 8. *Brl. und Stettin.* 1770.
19. Beleuchtung des bekannten Antwort-Schreibens von Hrn. Moses Mendelssohn an Lavater [auctore Christiano]. 2. Aufl.
8. *Frankf. und Leipz.* 1775.
20. Ritualgesetze der Juden betreffend: Erbschaften, Vormundschaftssachen, Testamente und Ehesachen etc., auf Veranlassung und unter Aufsicht von R. Hirschel Levin, Ober rabb. zu Berlin, entworfen vom Verfasser der philos. Schriften [anon.]. *ED. PR.* 8. *Brl.* 1778.
21. Manasse b. Israel, Rettung der Juden, aus dem Englischen übersetzt. Nebst einer Vorrede. Als ein Anhang zu Dohm's Abhandlung: Ueber die bürgerliche Verbesserung der Juden 8. *Brl. und Stettin.* 1782.
- 22] — ex Germ. Polonice per J. Tugendhold (q. v.) [cum effigie Mendelssohnii] (1842).
23. Jerusalem oder über religiöse Macht und Judenthum (2 Abschnitte) 8. *Brl.* 1783.
[Recensionem v. מאסף Zugabe I, 18. Carmen in opus v. sub Abraham Meldola: 1785 p. 702.]
24. Abhandlung von der Unkörperlichkeit der menschlichen Seele. „Itzt zum ersten mal zum Druck befördert“ 8. *Wien.* 1785.
[Editor J. G[rossinger] in praef. se antea Vers. Lat. edidisse [op. 16], in hac ed. Germ. Introductionem omisisse dicit.]
25. Morgenstunden oder Vorlesungen über das Daseyn Gottes. 1. Theil. 8. *Brl.* 1785.
[Hebr. מועדי שנה per ה' ד-ה' (cap. 5 et 15) VIII, 24. 122 *Collect.* מאסף N. 3713.]
26. Abhandlung über die Evidenz in metaphysischen Dingen. Ein v. d. k. Akademie d. Wissenschaften in Berlin gekrönte Preisschrift. Neue Auflage. 8. *Brl.* 1786.
- 27] — ex Gallico hebr. per J. R. Fürstenthal q. v. (1811).
28. Moses Mendelssohn an die Freunde Lessings. Ein Anhang zu Hrn. Jacobi (sic) Briefwechsel über die Lehre des Spinoza (her. mit einem Vorwort von Engel) 8. *Brl.* 1786.
29. Pope ein Metaphysiker. Beylage zu den Analekten für die Litteratur v. Gotth. Ephr.

M E N D E Z

- Lessing v. M. u. Lessing [herausg. von Heinzmann] 8. *Brl.* 1787.
30. Moses Mendelssohn und Georg David Kypke Aufsätze über jüdische Gebete und Festfeiern; her. von L. E. Borowski, Prediger zu Königsberg 8. *Königsberg.* 1791.
31. Phädon, oder über d. Unsterblichkeit der Seele. 5. Aufl. mit einer Einleitung v. Dav. Friedländer [mit Facsimile M's. u. Zusätzen] 8. *Brl.* 1814.
32. — hebr. s. t. פֶּאֶדוֹן *Phaedon* per Isai Baer [Bing], praef. et carmen praemisit N. H. Wessely; edid. Sabbatai b. David ex Janow 8. *Brl.* 1787.
33. — Anglice „Phaedon“ or the death of Socrates 8. *Ind.* 1789.
34. הַנֶּפֶשׁ ל. de Anima i. e. tract. 1 ex Phaedon hebr. per ipsum auctorem et tract. 2 קֶשֶׁר הַנֶּפֶשׁ עִם הַגּוּף ex epistola ad Zebi H. Lippschütz Schammasch Breslau; edid. Dav. Friedlaender 8. *Brl.* 1787.
35. שְׁלֵמוֹת וְצוּרַת הַנֶּפֶשׁ *Perfectio et forma animae* seu קֶשֶׁר הַנֶּפֶשׁ עִם הַגּוּף *Conjunctio animae cum corpore*, i. e. lib. praeced. pars cum expositione (refutat.) per Meir Fürth 12. *Dess., C. Schlieder.* 1811.
[Epistola ap. D. Friedlaender: Briefe (1817), q. v.]
- D) SCRIPTA IN AUCTOREM.
36. Leben und Meinungen Moses Mendelssohns, nebst dem Geiste seiner Schriften in einem kurzen Abrisse dargestellt. Mit dem *Brustbilde* Mendelssohns 8. *Hamb.* 1787.
- 37] Moses Mendelssohn, Fragmente von ihm und über ihn, v. D. Friedlaender q. v. (1819).
- 38] M. M. Sammlung etc. zerstreuter Aufsätze u. Briefe (mit *Titelkupfer*) v. J. Heinemann q. v. (1831).
[Scripta in A. saecularem nativitatis (1829) v. sub Heilberg, G. Salomon, S. Schönberg et L. Zunz, qui et alia enumerat.]
- 39] Varia in Collect. מִסָּפָה N.3713, partim in Collect. בכורי העתים N.3429. [Biogr. per Is. Euchel q. v. (1788). — קִנְיַת הַנֶּפֶשׁ הַזֶּה וְהִיא annuntiatio mortis per חֲדָיִעַ III,65 (ב"ה V,125); per Wessely III,81 (ב"ה V,135). — עַל מִצַּח הַרְמִיָּהוּ per Salanow III,161 et IV,271 (ב"ה VI,28). — In effigiem per David Franco q. v. (1789). — Carmen per בֶּן-בִּנְיָמִין VI,225. — הוֹלָדוֹת Biogr. Germanice I,20 Collect. בכורי העתים. — Epistolam re-

commendatoriam A.1761 v. sub Jonatan Eybenschütz; cf. Litbl. IX,543.]

MENDEZ v. David Franco.

MENTSCH v. Jakob Mentsch.

MENZ = Mainz q. v.

MERCADO v. Moses Mercado.

6377 *MERCERUS*, seu *Mercier* (Jo.), Hebr. litt. in acad. Par. Prof. reg. [Mrt. A.1570, v. auctores ap. *W*²p.1407, cf. *Zz. Z. G.* p.11. Ex opp. in Catal. Bibl. Bodl. II,725b tantum Versiones hic locupletius recensimus, edd. sine Vers. in notis brevissime notabimus.]

A) TARGUM.

- 1] Onkelos et Abraham Ibn Esra in Decalogum Latine; una cum textu hebr. N.195b (1568).
- 2] Jonatan b. Uziel in Obadja et Jona Lat.; una cum textu Chaldaico N.1116 (1550).
[*W*²p.1167. *Masch* II vol. III p.655.]
- 3] — in Chaggai N.1116b (1551).
4. — Chaldaea in 6 Prophetas (Micha, Nachum, Habakuk, Zephani, Zacharia et Maleachi) interpretatio Latinitate nunc primum donata et scholiis illustrata 4. *Par. (Calend. Aprilis)* 1559.
5. — 6 Prophetarum (Hosea etc.) Latine reddita 4. *Par. (Calend. Novembr.)* 1559.
[*W*⁴p.731 et *Masch* II vol. III p.655 op.4 tantum recensent; postremus in nota minus correctus ab hac ed. discernere vult p.654 ed. Chaldaico-Lat. ejusdem A. ex *Le-Long* allatam, de qua v. quae ad ed. *Merceri* Chald. A.1557-8 notavimus sub N.1107. Quoad Vers. Lat. ipse Noster in praef. ad op.5 se ante 9 Annos tres edidisse ait breviores et faciliores [i. e. opp.2.3], tunc 3 alios a *Quinquarboreo* versos esse [scil. Hos. Joel, Amos A.1556, cf. N.1112], unde se primum 6 Proph. postremos, antea nondum versos, edidisse, nunc vero desiderio variorum etiam 6 priores. — 3 Proph. majores proelo paraverat.]
- 6] [Josef Sagi-Nahor] Syriaca [i. e. Chald.] paraphrasis lib. Ruth Lat.; una cum textu Chald. N.1141 (1564-5).
- 7] — Lat. recognita a Sam. Clerico; in Biblii Polygl. N.520 (1657).
[*W*⁴p.732; desid. ap. *Masch* I. c. p.659, cf. I p.378 n.19.]
- 8] — interpolata a J. B. Carpzovio in Colleg. Rabb.-Bibl. in Ruth q. v. (1703 etc.).

MERKEL

[Targum *Proverb.* a Nostro edit. (1561) et *Kohélet* emend. (1562) v. N.1131.1151.]

B) RABBINI.

- 9) Abraham Ibn Esra in Decalogum Lat.; una cum op.1 (1568).
 10) Hai Gaon: *Instit. intellig.* et Josef Esobi: *Scuiella argentea* q. v. (1559-61).
 [Praef. et Specimen ex Josef Esobi ap. W¹p.1139. — Jehuda Ibn Balam (q. v.) a Nostro editus est (1556. 1565-6), non versus, et sic Dav. Kimchi in Ruth N.176 A.1563.]

C) SPURIA.

11. Comm. in Prophetas quinque minores (Hos., Joel, Amos, Obadja, Jona); adjuncti sunt aliorum etiam et veterum, in quibus sunt Hebraei [Sal. Isaki, Abraham Ibn Esra et David Kimchi, praeter Amos] f. s. l. e. a.
 [cum insigne Rob. Steph. III; *Genev.* 1588(?).]
 [Ed. curavit Petr. Cavallerius *Genev.* s. a. sec. W¹ p.76, ²p.1407. *Masch* II Vol. III p.560 ed. *Genev.*, *Henr. Steph.* 1583 affert (sine mentione Rabbiorum) ex *Maître*, II, 2p.786 (ubi vero: „Praefigitur *Frid. Morelli* distichon“ non ad lib. nostrum spectat, sed ad alium sequentem!), qui addit: „Quaedam vidi expl., quae Anni indicio desiliuntur“. Idem *Maître* in vita et opp. Stephanorum ed. Comm. in Genes. et Proph. min. 1588 (quo Rob. Steph. incepit) notat. Expl. Bodl. annexum est Comm. in Genesin ed. *Gen.* 1596. — Vers. Lat. ipsius textus, sec. *Masch* l. c., potissimum e versione Chaldaica confecta, aut ad minimum ad contextum Chald. accomodata est. — Vers. Rabbior., cujus causa lib. recensemus, a Nostro confectam esse negant v. d. *Hardt* et W l. c., ubi ed. seorsim recusa per G. Chr. Bureklinum 4. *Gies.* 1695.]
- 12) — (Comm. 3 Rabbiorum) in Hosea, per G. Coddaeum; una cum textu hebr. N.436 (1621).
 [Zz. Ztschr. p.348: „Hosea etc. 1621,“ minus exacte ex W¹p.1065, ubi omnes recusos habueris.]

MERKEL (proprie Maerkel, i. e. Marcus) v. sub Mardochai, praecipue Mardochai b. Israel.

MERKERLIEBCH v. Michael b. Abraham.

MERSEBURG v. Menachem Merseburg.

MESCHEL (proprie Moeschel, diminut.) = Moses q. v.

MESCHULLAM (Salman) b. Abraham Berch Pinkerle v. Sect. III.

- 6378 MESCHULLAM (Salman) Fischhof b. Benjamin Seeb Wolf [b. Meschullam] Auerbach, Judex Nikolsburg. [Pater fuit Archisynagogus (רב"ד). Noster A.1726 edid. *L. Horti* Isak b. Elieser q. v.]
 מוסר אדחורתי *Adhortatio ethica* de peccato loquendi profana in Synagoga, ex Jehuda Pochawitzer: *Farina mista*; ad c. Isachar b. Petachja: *Fons sapientiae* q. v. (1711).

- 6379 MESCHULLAM (Salman) Fischhof b. Jakob Elasar (Lasar) Auerbach, Concionator (בגיד) Nikolsburg. [A.1712 edid. Excerpta ex Israel Nagara q. v. — Supra p.1367 op.1 in nota pro „b. Jakob“ l. „b. Benjamin“, v. auctor praeced.]
 שלום רב *Multus pace* Comm. in (avi) Simon Auerbach Prec. poenit. N.2976 (1711)

MESCHULLAM b. Isak v. Meschullam Sullam.

- 6380 MESCHULLAM b. Israel. [Cur W¹1671 cum Nostro eundem habuerit M. Phöbus b. Israel, mrt. A.1618 nescio; Nostri acrost. שולח בן לאה"מ, operi praefationis instar praemisum, nomen Phöbus non exhibet, ille Phöbus b. Israel Samuel approbavit 1617 Resp. Mos. Minz.]
 1. מראה מקום הדינים *Index locorum constitutionum* alphab. in Josef Karo: *Mens. instr.*
 8. *Crac.*, *Menachem Meisels* (הו) 1647.
 [W¹1671 = ²p.1368 n.440 anon., cf. ³p.450: s. a.]

MESCHULLAM b. Jakob v. Meschullam Fischhof b. Jakob.

- 6381 MESCHULLAM (Salman) Kohen b. Salomo, compend. מהר"ך *MeHaRSaCh*, Rabb. Fürth. [Mrt. mense Decembr. 1819, non 1820, ut *Carmoly*, Rev. orient. III, 306; opp. משען מים et נחלה laudantur in lib. קול בוכים i. e. Conc. funebri habita 4. Tebel 5580 a W. Hamburg, ut mihi observat D. Cassel.]
 1. שאלות בגדי כהונה *Vestes sacerdotii* P. I. תשובות מהר"ך *Quaesita et Responsa* f. Fürth, Isak Zirndorf (בקה) (שהר) דענה] 1507.
 2. — P. II חידושי הלכות מהר"ך *Novellae halachicae* f. Fürth (נפלאה) 1807.
 3] שאלות ותשובות *Quaes. et Resp.* nonnulla; ap. W. Hamburg: *Porta senum* q. v. (1830).

MESCHULLAM b. SALOMO

⁶³⁸² MESCHULLAM b. Salomo Gallus [Provincialis? Saec. XIII. Cf. Zz. Z. G. 463.473; *Dukes*, Litbl. IX, 304; cf. IV, 517, ubi Hymnus Meschullam recentioris ex אילת השחר N.3001. *Jellinek*, Mos. de Leon p.14, Nostrum suspicatur filium Salomonis b. Abraham Montepessulani, argumenta relicet.]

קצירה *Kassida* seu Carmen contra lib. *Doctor perplexorum* Mosis Maimonidis et alterum in eundem (ex Vers. Jeh. Charisi); p.75.78 Collect. דברי חכמים N.3441 (1849).

[Carmen 2, quod Nostro tantum tribui dicitur (קיל leg. pro קול), nomine Meir Zarfati exhibuit *Carmoly*, Litbl. I, 379, eique tribui in Cod. MS. *Monach.* testatur *Geiger* ad Vers. Germ. in Deutsch-Israel. Volkskalender *Johannisb.* 1853 p.41, 43 n.18; monendum est, finem ap. *Carm.* truncatum esse.]

⁶³⁸³ MESCHULLAM (Kofman) b. Schemaja. [Corrector Venetiis jam A.1546, v. Sect. III. Omnia fere incorrecta ap. *W*¹1673 et *Ghirondi* p.240.] Additt. ad Jakob b. Ascher cum Comm. Jos. Karo q. v. (1564-7 etc.).

⁶³⁸⁴ MESCHULLAM [Salomo?] Sullam (סלם) b. Isak [b. Josef]. [Vix Salem pronunciandum ut *W*³1760c, nec שלם (v. sub N.1514). Corrector Mantuae A.1589 sq., v. Sect. III; idem forsitan Salomo b. Isak בלם, qui ad סנהדרים N.3820 testatus est, cf. ad N.3819. Cf. quoque sub Menachem Asarja p.1722 op.21.]

קנינה על הדליקה *Elegia* super incendium nocte Sabb. 28. Sivan 1610, quo synagoga Porto etc. combusta, incip. עה רם ואש בוערת (*sic*) נורא בבח אוי כ' בפסע עד יסוד אכלה... ההופכי הצור למעינו טים, 8 strophis 4 vers., composita jussu Rabbino-rum; in Kinot inter Prec. Coll. N.2990 (1720). [Editio superior mihi ignota, recusa exstat in ed. *Ven.* 1749 A. והפכתי אבלם.]

⁶³⁸⁵ MESCHULLAM b. Uria Haëschtom (האשחוטמי) ex Aleppo. [Auctor fingitur A.1769 epistolas Arabice ad Baruch b. Albusagli (אלכזהאגלי) ex nomine כוזבוגלי *Bozoglio* misisse, quas dein praeceptor in domo Uriae hebr. verterit atque ex MS. Hisp. descripserit cognatus Editoris [re vera auctoris?] ב. פ. ס"ט, qui praemonitum addit; huncque suspicor Mend. Levin ex Satanow q. v.]

אגרות *Epistolae* itinere scriptae, inserta est (p.46) epistola avi Mardochoi Haëschtom et (p.47)

patris Uria; VI, 38.80.171.245 Collect. באסף N.3713.

MESSER (i. e. *maestro*, *magister* seu *medicus*) v. sub nomine proprio, cf. sub Jehuda b. Jechiel.

⁶³⁸⁶ METASTASIO (Piet. Bonav. *Trapassi*). [Poeta Italus mrt. A.1782.]

1] (על חורש האביב) hebr. per Efraim Luzzatto q. v. (1786.1823).

2] La partenza; canzonetto, cum Vers. hebr.; p.84 ap. S. D. Luzzatto: *Cythara amoena* q. v. (1825).

3] (שר על הקיץ); hebr. p.124 ap. J. Benjakob: *Epigramm.* q. v. (1842).

METZ v. Elieser Metz et v. M. Ensheim.

⁶³⁸⁷ METZ (Eisak), Hamburgensis. [Cf. supra p.1340 op.6.]

1. קהלת דוד *Collectio Davidis*, sive Catalogus celeberrimae illius Bibliothecae hebr., quam indefesso studio magnaue pecuniae impensa collegit R. Davides Oppenheimerus, Archisynag. olim Pragensis, libros hebraeos ex omni fere literarum genere tam editos quam manu exaratos continens. [Hebr. per E. Metz, ex quo Lat. per El. Emden, praef. est Lat. Corn. Müller, Phil. D., Joannei Prof. P.] 8. *Hamb. ex typogr. Altonana fratrum Bonn.* 1826.

[Pp. 742+2. Registrum supplem. A.1845 v. sub J. Goldenthal. De hoc catalogo cf. Zz. Z. G. p.237 et v. *Introd.* nostram.]

MEYER = Meir q. v. praecipue Meir Fürth.

⁶³⁸⁸ MEYER, seu Mayer, (Wolf), Lehrer der hebr. Sprache an der Hauptschule zu Prag. [Non ita pridem defunctus senex.]

1] מעמר *Collector* Annot. in Pentat. et Megillot; atque Comm. in Josua, Samuel, Reges, Jesaia, Proverbia et Daniel; una cum textu Bibl. N.972 (1833-7).

2] שפת ישנים *Labia dormientium Terminologia grammaticalis alphab.*; appendicis instar ad Gramm. hebr. 8. *Prag.* 1828.

[Jungitur eadem ed. 1828 etiam edd. Gramm. posterioribus, ut in op. sequi.]

3. תורה לשון עברית *Hebraeische Sprachlehre* von

MEYERS

Sal. Cohen, nach einem bei den öffentlichen Vorträgen durch vieljährige Erfahrung erprobten Plane zum Unterricht und Selbstunterricht ganz neu umgearbeitet. 4. Aufl.

8. Prag. 1842.

- 4] *Varia in Collect.* בכורי העתים N.3429. frei nach dem Deutschen IV, 159. — פהי יאמין לכל דבר epigr. *ib.* p.191. — Einleitung zur Geschichte der hebräischen Poesie (Probe eines Werkes) „Erstlinge“ (lit. Germ.) V, 15; ubi nomen „Mayer.“]

6389 MEYERS (B.), seu Bendet Soest (וושט) ex Halberstadt.

Versio Anglica Precum quotid. N.2374 (1770).

6390 MEYERUS (Jo.), Sac. theol. doct.

1. Diatribe de origine et causis festorum solenniumque dierum, quos olim Judaci in Canaan hodieque in exilio agitare consueverunt; cum animadv. in Majemonidis *More Nebuchim* et Spenceri de legibus etc. 8. Amst. 1693.

2] — 1377 Thesauri Bl. Ugolini q. v. (1744).

- 3] *Chronicon Hebr. majus et minus Lat.*; adjecto (p.1027) Comm. Is. Abravanel in Habakuk et partibus potioribus ex eodem in Nachum, Zephania, Haggai, Zacharia et Malachi Latine; v. sub Jose b. Chalafta (1699).

[Nostrum Versio supra p.1436 iterum sub Chron. min. enumeranda erat. — Cf. quoque p.1080 op.27.]

- 4] *Vers. Lat.* מנחת הענין cum Disstt. N.3726 (1724).

 MICHAEL, quae hic desiderantur v. sub Jechiel (cujus comes est Michael).

6391 MICHAEL b. Abraham Kohen Merkerliebh, seu Michael Fürth.

- 1] *Vers. Germ. Psalmorum* [Eljakim b. Jakob] interlineari modo disposita, et Annot. hebr. ex David Kimchi potissimum excerptae; una cum textu N.862 [W³1409b] (1725).

- 2] *Vers. Germ. Precum quotid. interlineari modo disposita*; una cum textu N.2343.2366 [cf. N.2422] (1718.1728).

[W³1409b, et male p.434 sub Jechiel Epstein q. v.]

MICHAEL Adam v. M. Adam.

MICHAEL b. Ahron v. Michael Paer.

MICHAEL Creizenach v. M. Creizenach.

MICHAEL b. Elia [fict.] v. sub Elia b. Chajjim.

MICHAEL Fürth v. Michael b. Abraham.

6392 MICHAEL R. Jospes (יושפ = b. Josef), Cracoviensis, compend. מר"ם ר"י.

- 1] סדר גמין וסדר הליצה *Ordo libelli repudii et Ordo extrah. calcei*; ad c. Moses b. Isak Jehuda: *Porto legislatoris* in Josef Karo: *Mens. instr.* III q. v. (1670).

[W³1415b ed. non avert, quia 1507 ipsum Mos. b. Isak auctorem habuit. Exstat idem in edd. minor. Jos. Karo ad c. P. III.]

- 2] — cum Comm. per Efraim Margalioth q. v. (1823).

MICHAEL Kohen v. Michael b. Abraham.

6393 MICHAEL Kohen b. Moses. [Discipulus juventute Samuelis Gaon נר"ן. W¹1413 Nostrum male conjicit cum homonymo ad minimum 150 Annis superiore in Cod. Vat. 254, cf. Zz., Add. p.320 (et v. sub Moses Aschkenasi), qui discernit homonymum ap. W³1413d, a W conjectum, v. sub עה להנה (a filio Mose edito) inter Prec. varr. N.3271. *Ghirondi* p.228 more suo rem confundens Nostri nepotem Michael Editorem facit; eadem vid. confusio ap. W³1413d, tamen Ed. Pr. libelli a Nostro curatam ignoro.]

1. מורה צדק *Doctor (docens) justitiae* Index in Responsa variorum in Jakob b. Ascher et Josef Karo: *Mens.* IV; una cum Abraham Samuel ex Sofia, et quidem partim ex notis marginalibus Isak Barki (הר"ב) ad expl. suum, exscribente Meir Elias (אליאש)

4. *Salon., Abraham Ger* (הגדה) 1655.

[Confusionem ap. *Jechiel Heilprin* castigat *Asulai* II p.78; cf. quoque Salomo Florentin.]

MICHAEL Merkerliebh v. Michael b. Abraham.

MICHAEL b. Moses v. Michael Kohen.

6394 MICHAEL Paer (פער = Baer בער) b. Ahron, Archisyn. Friedburg, Gener David Oppenheimer. [Cf. ad Cod. *Mich.* 187 pro Nostro exarat. et N.3968.]

1. מסכת שבת בהלכות חנוכה [Nov.] in tract. *Sabbat de festo encucnionum*, specimen editum per discipulum Asriel Krakau ex Fried-

MICHAEL

burg. Charta maxima (ff.4) f. min. *F. a. M.*
Matth. Andreae (fer. III.1. *Tebet* (ה'י"ו ע'י) 1709.
 [W³1413g tit. ex indice in marg. super. petit,
 ubi ergo vox חידושין supplevimus. Cat. ms. tit. למי
 כל ex Editoris exordii initio אמר... חסדה...
 efflinxit. Libellus omissus erat a Metz ad 797F., ubi
 compactus est.]

6305 MICHAEL (Heiman Josef, seu Chajjim b. Josef), Hamburg. [Natus 12. April. 1792, mrt. 10. Junii 1846. Vitam delineat *Zz.* in praef. ad Catal., quem ex notis partim relictis ipsius possessoris, juvante quoad MSS. partim cognato Eis. Berlin, confecit filius Mich. Heim. Michael (cf. praef. meam p. VIII); ergo non „fabricatum Berolin.“ est, ut praetendit falsarius Anon., Litbl. XII, 91! Cf. *Introd. nostram.*]

1. אוצרות חיים *Ozrot Chajjim* Catalogus librorum et MSS. bibliothecae Michael, adjecto Indice (מפתח האוצר) auctorum Codd. MS. insertis emendatt. adjectisque speciminibus per M. Steinschneider; praef. est Dr. L. Zunz; ediderunt heredes 8. *Hamb.* 1848.

[Codd. MS. omnes, quae exstabant, acquisivit Bibl. Bodl., eosque descripturus sum in Catal. Codd. MS.; libri excusi perfecti, qui nondum in *Mus. Br.* exstabant, vel Notis MS. instructi, in hanc Bibliothecam fere omnes delati sunt.]

2] Additt. ad W. Heidenheim: *Pijjutim etc.* q. v. (1839).

6306 MICHAELIS (Jo. David). [Mrt. 22. Aug. 1791.]

1. Neue Orientalische und exegetische Bibliothek. IX Thle. 8. *Götting.* 1786-93.

6307 MICHAELIS (Jo. Henr.). [Mrt. 10. Martii 1738. *Zz.* Z. G. 15.]

1. Dissertatio philologico-critica de Codd. MS. Biblico-Hebraicis, maxime Erfurtensibus; resp. Abr. Kall 4. *Hal. Magd.* 1706.

2. De *Targumim* usu insigni Antijudaico in doctrina de persona Christi, auctor et respond. Jo. Joachim Lange q. v. (1720).

MICHEL=Michael q. v.

MICHELBACH v. Natan Michelbach in Sect. III.

MIESES=Mises q. v.

MILHAU v. Josef Milhau.

MILLI=Melli q. v.

6308 MILLIUS (David), Sac. theol. et antiqu. sacr. in acad. Traject. Prof. [Mrt. 22. Maji 1756. *Zz.* Z. G. 15.]

1. Catalecta Rabbinica 8. *Ultraj.* 1728.

[Continet Abraham Ibn Esra in Exod. XXI (W⁴p.765), David Kimchi in Jes. VI (W⁴p.806), Isak Abravanel in I. Sam. XXII et II Reg. VIII (W⁴p.876), Ismael (R.) 13. modi (W⁴p.688), Moses Maimonides: *Repet. leg.* lib. XIV tract. 2 etc. (W⁴p.916) et nonnulla ex Salomo Ibn Melech (W⁴p.991).]

MILSAHAGI v. Eljakim Mehlsack.

MINDEN v. Jehuda Minden et Jehuda b. Moses Selichower.

MINZ (MINZI) v. Abraham Minz et Jehuda Minz et Moses Minz bis et cf. Mainz.

MIRER v. Jakob b. Zebi.

MIRJAM Schurmann v. M. Schurmann.

MIRLS v. Zebi Mirls.

6309 MIRO (H.). [Magister Vratisl.]

1. יהודה מכבי *Juda Makkabaeus* „ein Oratorium nebst einigen andern Uebersetzungen“ (רנשה) ex Jean Paul p.49, נפש קשי יום ex *Günsburg* p.54, et פניאל ex *Pfeffel* p.59); acc. (p.58) fragm. ex carmine epico „Simson“ per Süsskind Raschkow, et (p.60.67) Verss. ex Schiller et Th. Hell per Sal. Plessner et Isak Plessner hebr. 8. *Breslau.* 1821.

[Corr. A.1841 sub Günsburg, Hell et Jean-Paul.]

2. Trauerrede über den Tod des sel. Hrn. Abraham Gedalja Tiktin, Ober-Landes-Rabb. von Bresslau und Schlesien (cum Elegia hebr.) 8. *Bresslau.* 1821.

MISA v. Salomo di Misa.

6400 MISES, seu Miseses, (מיסס, Jehuda Loeb), Lemberg. [Mrt. A.1831, v. praemonitum Editoris ad op.3, cf. *J. Philipppson*, Allg. Zeit. d. J. 1838 p.216 ubi „Myses.“ — Epistola Nostri

MISRACHI

mense Mart. 1828, de Karacis, inserta est ap. M. Jost, Geschichte IX, Ind. 84. Cf. Litbl. X, 634.]

1. קְנַאת הָאֱמֶת *Zelotypia veritatis* De immortalitate animae, forma dialogi inter Maimonidem et auctorem lib. מְרַכְבֵּה הַמִּסְנָה (Sal. b. Mos. Chelm); acc. לִיקוּטֵי פְרָדִים *Florilegium* de daemonologia aliisque superstitionibus sec. auctores eminentes 8. *Wien*. 1828.
- 2] Briefe und Beiträge das Werk קְנַאת הָאֱמֶת betreffend; XI, 126 Collect. בכורי העתים N. 3429.
- 3] Epistolae 2 de prophetia et de Kabbala (quasi suppl. ad op. 1); I, 124 Collect. כְּרֵם חֲמֵד N. 3595.

MISRACHI v. Abraham Misrachi et Elia Misrachi et Israel Misrachi et Reuben Misrachi.

6401 MOCATTA (M.).

The wisdom of Salomon, a selection from Prov. and Eccles. in Hebr. with a correct version etc.; v. inter Biblia N. 971 (1834).

MODENA v. Ahron Berechja et Jehuda di Modena.

MODIANO (MODIGLIANO, MODILEONE, MODLANY) v. Samuel Modigliano.

MODON v. Simson Modon.

6402 MOHR (Abraham Menachem Mendel), Lemberg.

1. עֲרוֹגַת הַבוֹשֶׂם *Area aromatis* Collectio sententiarum Rabbiorum 8. *Lemberg.*, Jos. Schnayder. 1848. [Plagiati ex lib. Dukes: Rabbinische Blumenlese etc. (q. v.) accusatus est auctor, cf. citata ex Litbl. ap. Dukes, Zur rabb. Spruchk. p. II, qui male lib. nostrum *Zolk.* et anon. s. t. מִשַׁל וְמִלִּיצָה *Lemb.* excusum dicit.]
- 2] הַרְוֵאָה *Videns* una cum N. Fischmann q. v. (1837-9).
- 3] Additt. ad David Gans: *Germen Davidis* q. v. (1847).

MOJA v. Moses Levi Moja.

MOLCHI v. Esra Molehi.

MOLCO v. Salomo Molco.

MOLIN v. Jakob Levi.

MOLINA v. Isak di Molina.

MOLKO = Molchi et Molco q. v.

MONSELICE v. Chananja Monselice et Gamaliel Monselice et Pinchas Monselice et v. Abraham Jagel.

MONTESINUS, MONTEZINIUS v. Ahron Levi N. 4366.

6403 MONTFAUCON (Bern.), Presb. et monach. ord. Bened. [Mrt. A. 1741, Zz. Z. G. 13.]

1. *Diarium Italicum*; sive monumentorum veterum, bibliothecarum etc. notitiae in itineraio Italio collectae 4. *Par.* 1702.
2. — translated into English 8. *Ind.* 1712.
- 3] *Descriptio Codd. hebr. Bibl. Laurent. ex autogr.* inserta *Catalogo Biscionii* q. v.
4. *Bibliotheca bibliothecarum MSS. nova* f. *Par.* 1739.

MORAWCZIK (MORAWTSCHIK, i.e. *Moravus*) v. Jechiel b. Jedidja et Moses b. Ahron et Moses b. Elieser.

6404 MORDOJAI [Mardochai] b. Abraham de Soria.

1. Oracion panegirico doctrinal sobre la mala tentacion, que compuso M. b. A. Ique recito un Discipulo Suyo endia que entró en Barmisba [annum vitae 14.] etc. 8. *Liorna* 1751. [Expl. splendidum, cujus tegumen lit. aurcis nomen exhibet *Senor Aron Huziel.*]

MORDUSCH (diminut. *polon.*) = Mardochai q. v.

6405 MOREIRA (Jac. Rodriguez).

1. קְהִלַּת יַעֲקֹב *Kehilath Jahacob*; being a vocabulary of words in the Hebrew language, together with an explanation of the different words, peculiar phrases and technical terms found in the Bible, and divers other eminent and Rabbinical writers, done into English and Spanish 4. *Ind.*, Alexander. (A. M. 5533) 1773.

MOREL v. Samuel b. Salomo ex Falaise.

MORI

- 6406 **MORI** (מורי) b. Moses Kohen. [„Schlesinger“ ap. *Mich.* 1205, nescio quo fonte! „Uri“ et argum. ap. *Rebenst.* 826 corr.]
1. **זכרון בספר** *Memoria in libro* Nov. in Talmud etc., edidd. filii Naftali H. et Jehuda L.
8. *F. a. O.* (אשרי ארם) 1796.
[Libri 100 tantum expll. edita sunt.]

- 6407 **MOROSINI** (Giulio) seu Jul. *Maurocenus* Exjud. [Inter Judaeos Samuel Nachmias (quod nomen „ex majorum traditione“ — revera ficta [v. *Zz. Z. G.* p.431, ubi Nostri familia desid.] — a Nehemia derivat) b. David b. Isak ex Salon.; 22. Nov. 1649, aetatis 37, baptizatus Venet., mrt. scriptor Codd. hebr. pro Biblioth. Vatic. A.1687. *W²p.*1127.]
1. **דרך אמונה** *Via della fede mostrata agli Ebrei, divisa in tre parti, cum effigie auct.* 4. *Rom.*, *Typogr. congreg. de propaganda fide.* 1683.
[*W¹p.*1140. Nonnulla *Jo. Pastrizio* pertinent, v. *W²p.*1128.]

MORPURG=Marpurg q.v.

- 6408 **MORPURGO** (Elia), urbe Gradiska. [Nomen scribit מורפורגו.]
- Varia in Collect. מאסף N.3713, partim recusa in Collect. כבורי העהם N.3429. [כשורה ספרים] 1.15. 31.45. — מנהג מאליה ad societatem (Catechismus) 12 sectt. (חקירות) *ib.* p.131.147.164.]

MORTERA v. Saul Mortera.

- 6409 **MORTERA** (Mardochai, seu *Marco*). [Nunc Rabb. in Italia. „Mortara“ male scribitur in disert. ap. *Jost*, *Isr. Annalen* II, 202.]
- Annot. ad Abraham Bedarschi: *Carmen mille Alef* q.v. (1839).
- 6410 **MORVYNG**, seu *Morwyn*, (Pet.). [Vixit adhuc A.1579.]

1. A compendious and moste marveylous history of the latter times of the Jewes commeweale, translated [from *Münsters Epitome* of Josippon, i.e. ex hebr. Abraham b. David]; and nowe newly corrected and amended by the Translator 8. *Ind.*, *Rycharde Jugge.* 1561.
[*W¹p.*519 male librum ad Fl. Josephum refert, unde ed. nullam recenset, A.1558-61 excusus dicitur

ap. A. Wood, Athen. Oxon., unde Ed. Pr. A.1558 ap. eundem typogr. (v. praef.) excusa vid.]

2. — 8. *s. l.* 1575.
3. — 8. *Ind.* 1608.
4. — translated [or revised] by James Howel 8. *Ind.* 1653.
5. — 8. *Ind.* 1663.
6. — s. t. The wonderfull and deplorable history of the wars and latter times of the Jews by Josef b. Gorion 8. *Ind.* 1701.
[*W²p.*389. Libellus ut vid. plagiarus.]

MOSCA [corrupt.] v. Jehuda b. Moses Kohen.

MOSCAT v. Josef de Milhau.

MOSCATO v. Jehuda Muscato.

- 6411 **MOSCHION**, Medicus Graecus. [Judaeum forsanc. 117-38 Romae suspicantur auctores allati a *Bergsohn*, *Litbl.* IV, 86, ubi ex praef.: qui jam „Judaeorum quaedam quomodocumque transtulissent“. Argumentum a nomine „Moschion“ (Moses) petitum si valuerit, etiam homonymus poeta (Catal. Bibl. Bodl. II, 798a) Judaeus supponeretur!]
1. *Περὶ γυναικείων παθῶν* i.e. De morbis mulierum liber unus, cum C. Gessneri scholiis et emendationibus; per C. Wolphium (vol. I *Gynaeciorum* etc.) 4. *Bas.* 1586.
[Opus seorsim primum edid. Wolphius A.1566; ex Cod. MS. Vindob. (*Lambecius* Comm. ed. 1674 lib. VI. n. XXXII p.134) Graece cum Vers. Lat. per *F. O. Devez* 8. *Viennae* 1793, v. *Bergsohn* l. c., qui monet, opus genuinum Latinum fuisse.]

- 6412 **MOSER** (Moses). [Mrt. urbe Lippchne 15. Augusti 1838. Nomen etc. mihi indicavit cl. *Zz.*]
- Recension des „Bibelschen Orients“ von Is. Bernays; p.177 ap. L. Zunz: *Zeitschrift* etc. q.v. [anon.] (1723).

- 6413 **MOSER** (Rudolph).
1. Die Juden und ihre Wünsche. Ein publicistischer Versuch. 8. *Stuttgart.* 1828.

MOSES b. Abraham v. Moses Algasi et Moses Catalano et Moses Fraenkel et Moses Lichtstein et Moses Porto et Moses Schedels.

MOSES di AGUILAR

et Daniel Nostri propinquus in op.1 laudatus mihi innotuerunt. Pro Jos. „Pinto“ et 1683 ap. *W*³ leg. Josef Penso (q. v.) et 1673.]

1. Grammatica Hebr., Parte I, onde se mostram todas as regras necessárias assim para a intelligência da lingua, como para compor e escrever nella em proza e verso, como a elegância e medida, que convem [insertis carminibus nonnullis hebr.] 8. *Hamb.* (3. *Elul* 5393) 1633.

[Op. rarum. Ling. Lusit. recte sistunt *W*¹ 1534, *Rof.*, *De Castro* p.578 ap. *Delitzsch* Z. G. d. h. P. p.7, tamen *Dukes*, Litbl. IV, 729 (ubi carmina duo ex p.162-3) et Litbl. XI, 383 (ubi dedicatio hebr. ad Deum) Hisp. sistit, procul dubio quia in lib. ישרש יעקב (ap. *Dukes*, *Zur Kenntniss* p.144 n.25 ex lib. nostro p.185) בלשון ספרד, quod utrumque designat. — Praemittuntur doctoris *Jacob Rosales* Ode et „Epygramma“ Lat. et „Encomio“ do Dotor *Baruch Nahmias de Castro*.]

- 2] Carmina in Collect. מאסף N.3713, partim recusa in Collect. בכורי העתים N.3429. [אדם להבל] *ib.* השכל בני דברים — II, 5 (ב"ה III, 22). — *ib.* לא הפתים יהללו יה — III, 67 (ב"ה VI, 291). — שיר שמיני (קנאה והכבוד והתאוה) — VI, 291. [*Delitzsch* l. c. p.82 ea (citato tantum postremo) ex scriptis relictis excusa habet, ex Gramm. (scil. tract. IV, ubi vero inscriptiones illae non exstant) sec. *Dukes*, l. c. IV, 729. — De op. אבני שהם MS. laudato in מאסף II, 46 (ut *Delitzsch*, non p.32, ut *Dukes*) v. Codd. MS. *Mich.* 7.351.]

- 6419 MOSES (Rafael) di Aguilar (אגילאר), Magister et praeses Academiae seu societatis Amstelod. [Mrt. („forte“ sec. *W*³ p.816) A.1680, quo Catalogus librorum suorum editus (v. *Zz.* Z. G. 234); carmina in Nostrum ex *Barrios* v. ap. *W*¹ 1319 et ³1914g p.998 (proprie 1913, cf. ³p.816). Vitam breviter delineat *David Franco* (q. v.), qui se op. utrumque ap. *Sabb.* et *W*¹ p.896 [cf. *Zz.* G. V. 428c] allatum vidisse testatur, scil. זכר רב (cf. aliud hujus tit. MS. מאסף II, 32) et ס' המעשים; sed Codd. MS. *Opp.* (ap. *W*) in Catalogis desiderari monet. Quoad postremum cf. *W*² p.1361 n.1398 et quae ex Cod. *Bisl.* 11 monui *Serap.* 1851 p.47, supra sub N.3874 p.607.]

- 1] שחיטה וברייה (דיני) *Regulae mactationis et inspectionis* [8?] *Amst.* (אסה) 1681. [*David Franco* l. c. p.27, unde *Rubinstein*.]
2. Epitome de Grammatica Hebrayca per breve methodo composta, para uso das escolas, do

modo que a ensina M. R. D'A. no Midras em que assiste no K. K. de Thalmud Thora em Amsterdam. *Segunda edição* novamente corrigida e accressentada de hun tratado sopra a poesia Hebrayca 8. *Amst.*, *Jos. Athias*. 1661.

[*W*³ 1652: Hisp., rectius Lusit. *Dav. Franco*, *De Castro* p.592, *Rof. Diz.* (p.28) et *Delitzsch*, Z. G. d. h. P. p.7. Ed. I. quando excusa sit nescio.]

- 6420 MOSES b. Ahron Manasse b. Samuel. [Fer. V. secundo die Novennii הנל (i. e. 23. Sept. 1672) urbe sub finem utrumque sita Satanow Turci irruentes multos occiderunt Christianos et Judaeos atque duodecim secum captivos obduxerunt. Noster, qui interitum (אף במיתה מנוולה) captivitati praefererebat, mirifice a limine ipso mortis revocatus est.]
1. יי נסי (יהורה) *Deus vexillum meum* Concio in liberationem suam; sumptibus cognati Efraim b. Pesach ex Mezibuz (מעזיבז) (ff.4)
4. s. l. [*Lubl.*?] (1. *Chanuka* 434) 1673.

- 6421 MOSES b. Ahron Morawczik (מוראפשיק) (*Moravrus*), antea Ludimagister Pisenz (פיזענק i. e. Bisenz), Gener R. Isserl Lublini. [A.1644 in praef. ad *Prec. poenit.* anni intercal. N.2924 se A.1610 e Moravia Lublinum petivisse dicit. Cave confundas *Mosen* b. Isak ex Bisenz, v. ad op.2.]
1. כיצד סדר משנה *Quomodo [se habet] ordo Mischnae* seu studii, didactica et paedagogica 8. *Lubl.*, typ. erecta per *Zebi Jafe* (משנה) 1635. [*W*¹ 1512. Opusculum memorabile perversam puerorum instructionem communem objurgat, cujus tamen posterioris partis fons non indicatus vid. lib. אורן ימים Samuel b. Jakob q. v.]
2. כיצד סדר עבודה *Quomodo [se habet] ordo cultus* Continuatio op. praeced. (quod de columna studii tractaverat) de columnis aliis duabus scil. cultu (privato) et benignitate (ff.12)
8. *Lubl.*, sub *Wladislaw [paullo post 1635]*. [A. exprimitur: „ציון ייג'לו בל'כ"ם“ unde definiri nequit. *W*³ p.761 n.1576 sub *Moses* b. Isak tit. [עמוד העבודה]

- 6422 MOSES b. Ahron ex סלאנט, Rabbinus Mir (מיר) in Littluania.
1. פרדס החכמה *Paradisus sapientiae* Exposs. variae 4. *Sidilkow*. 1836.
6423 MOSES b. Ahron Zebi Hirsch Kohen, Cracoviensis Amstelod. [Nepos *Josuae* H. b. Jakob, Gener *Jom-tob* L. Heller. *Nepi* p.257, *Ghirondi* p.262.]

MOSES b. AKIBA

1. **אסיפת הכהן** *Collectio sacerdotis* Nov. in Pentat.
4. *Amst., Josef Dajjan* (זה קרוב) אהרן ובניו 1732.

MOSES b. Akiba v. Moses Kronik.

- 6124 **MOSES Alaschkar b. Isak**, Judex Aegypt. dein Hierosolymis (Kahirae? מצרים). [Ca. 1500. Nomen אלשקר non אלשקר ut *Gedalia*, f.50a ed. Amst., nec אלשקרא ut *Conforte* f.31b, cf. 33b etc., seu אלשקר ut *Asulai* I p.132, cf. אשר משה in acrost. op.3.²; neque pronunciandum Alaskar ut *Rof. Diz.* (p.33)], recte Arab. *ruber* interpretatur *W*¹p.803 n.1517. Patria Hispanum recte suspicatur *Conforte* 31b, ubi בספרו שנכתב בביאורו וי"ד בסימן ט"ל vid. et pro עזר סמוכה ובנבולוהיה legendum סמורה i. e. *Zamora*, ubi magistrum eundem Samuel Al-Valensi (q. v.) audiverit, Jakobum Chabib. A. 1495 ex praef. op.2 (ubi nulla Nostri exstat!) citat *W*³p.729, hunc A. repetit *Rof.*, l. c. atque *Deutsch*, Catal. p.122-3 (cf. emendat. sub Elia Levi supra p.934, atque ipse *Deutsch*, ut nunc video, rectius de Elia suspicatus est: Litbl. VII,562, ubi vero Nostrum Galliae Provincialem facit!) In Cod. Vind. ad Nostri nomen jam defuncti eulogia accedit. Cf. quoque Josef b. Moses Alaschkar Medicum exulem Hispanum Tlemsani, Litbl. X,370.]

1. **שאלות ותשובות** *Quaesita et Responsa*; acced. *Petitiones* [v. op.3]; per Corn. Adelkind

4. *Sabion.* (fin. mense Kislev פרשה וישב) 1553.
[*W*^{1,3}. *Rof.* Sabion. p.16 n.12: A.1554. Ed. *Constant.* ap. *W*¹ et *Rof.*, *Diz.* non exstat.]

2. — Resp. 117 s. t. **השגות** *Animadversiones* in Schemtob Ibn Schemtob: *J. Dogmatum* [una cum eo], acc. בקשה inc. הכל ארון; edid. cum praef. sua Baruch Usiel ex familia Chasketti (ff.16) 4. *Ferr.*,

Abr. Usque (mense Tischeri קראו) 1556.

[Corr. *W*^{1,3}, *Rof.* Ferr. p.43 et Cassel ad *Conforte* l. c., ubi Schemtob Palquera.]

- 3] **בקשה** *Petitiones* scil.¹ חזק ושא פשעי ה' בכל סהלל אהלל לאהלי, ארון הכל וכל הכל סכלל² אלהי בלחך אין לי³, ארון עולם לך עיני נשואה⁴ במה אקדם... אם *Precatio* incip. הפלה⁵ et בנהם יפדו שמים [ex op.1]; f.42 lib. N.3559 [f.804] [*post* A.1564].

[Ex petit. seu precat.⁶ (cf. sub Moses Ibn Esra op.7) ac ההנה recusa ap. Abraham Hurwitz: *Foed. Abr.* cap.13, ad A. excusationis argumentatus sum supra

p.552, praeter rem, quia ex op.1. recusa esse potest. Pet.² in linea ultima nomen auctoris fert. 18. Sticha priora sibi pelivit Moses Chagis (q. v.) et continuavit in Petit. sua, v. *Wunderbar*, Litbl. VIII,563, ubi male „Schlusswort“ libri sequi. et „Verona.“]

- 4] **Continuatio Hymni Salomonis [Ibn Gabirol?]** (שלשים ושהים נהימה) acrost., cum Vers. Germ.; ad c. מנהגים N.3821 (1601).

[Hebr. exstat in edd. nonnullis *Precum* quotid. ut A.1611 N.2117 q. v. etc., in שומרים לבוקר ed. F. a. O. 1714 vel Amst. (v. N.3015 not.) sec. *Dks.*, Litbl. V,439 n.30.]

- 6425 **MOSES Alatino** (אלאטינו), Medicus Spoletinus. [Saec. XVI.². *W*^{1,3}1516. *Rof.*, *Diz.* (p.31), ex quo *Carmoly*, Hist. des medec. p.146, brevissime ap. *Ghirondi* p.256. *W*¹ ex *Im. Aboab*, *Nomologia* p.220 (1620) Nostrum Saec. XVI. inclinante collocat. *David de Pomis*, De medico p.71 (A.1588): „Quinimo Jud. Medicus in *Galenum*, *Hypocratem* ac *Aristotelem* interpretatus primus perfectio fuit, ex Arab. et enim in hebr. et ex Judaica in Lat. linguam doctrinas externas transulit, luceq. donavit; ut *annis elapsis* egit *Moses Alatinus* Physicus, qui jam per multa saecula *Themistii* desideratam expositionem super *Aristot.* lib. de coelo et mundo latinitate donavit.“ De hoc libro, qui ubi exstet nescio, ad *Huetium* ablegant *W* et *Rof.* (ubi „*Uezius*“ ap. *Hamberger*), scil. p.138 ed. 1661 (ubi „*Interpret.* condiderunt“) p.182 ed. 1683: „ipsa quidem superest; Ebrea unde exiit, quae ex Arabicis a Graeco propagatis profluxerunt, interciderunt“ [sed Vers. hebr. per Serachja b. Isak [Levi] una cum *Aristot.* edere conatus est Meier Bened. Compers [Gomperz?] Exjud., v. *Baumgarten*, *Nachricht* etc. X,465 ap. *Fabricium*, *Bibl. Gr.* III,238, cf. Cod. *Taur.* 42?]. Auctor a laudatis (et a *Wenrich*, De auctorum Graecorum verss. p.286, ubi interpres vel emendator Arabs *Jahja b. Adi*) neglectus, *Fabricius-Harles* (ed. 1798) VI,814 n.5: „Paraphrasis in libros IV *Arist.* de coelo Latine tantum exstat, Moyse Alatino Hebr., Spoletino medico ac philosopho, interprete, qui *Heliae Nolan* [v. infra], Hebraei, medici opera adjutum se narrat, veritque hoc opus ex MS. codice *Hebrano*, quem *Perusiae*, quum apud praeceptorem suum *Franciscum Piccolominum* [Alexandri Piccolom. opus Ital. A.1550 editum ex Vers. hebr. anon. v. in Cod. *Reggio* 45] haereret, nactum se esse

MOSES ALTAR

- 16] *חלקת מהוקק* *Portio legislatoris* in Job; una cum textu N.353.844b (1603.1722). [W¹p.808.⁴p.908.]
- 17] *חבצלת השרון* *Rofa Saronis* in Daniel; una cum textu A.1563 N.180; 1592 N.302; 1726 N.871; 1727 N.877. [W¹p.808 (A.1568). ⁴p.905 et v. suis locis. Ed. f. *Ofb.* 1718 ex Cat. vet. f.4a ap. *Rof.*, Diz. non exstat.]
- 18] — Annot. ex variis locis collectae s. t. *ירם משה* *Elevabit Moses* ad instar Comm. in tract. Talmud. Abot N.1486 (1764).

B) VARIA.

- 19] *שאלות ותשובות* *Quaesita et Responsa*; per filium Chajjim sumpt. Natan Aschkenasi b. Salomo 4. Ven., di Gara. 1605. [Inc. fer. V.1. Tammus ל"א משה ועד משה ל"א ק"ס, unde W¹p.810 se ed. 1587 vidisse praetendit, scil. משה, sed fin. est fer. II פרשה א' כי לחמיה שלחני אלהים et האלשיך בו ישמח A. כי לחמיה שלחני אלהים que 366, excunte A.1605, ut W^{1.3} praeterea.]
20. — f. *Slonek* (סלונק) *menise Nisan* A. M. 441 [אמה, Brl. ca. 1766]. [Operarii sunt Arje L. b. Abba Schochet Berlin natus ex Pless ex familia Singer et Josef Jospa b. Schalom ex Zolkiew et Arje L. b. Seeb W. b. Josef ex Berlin; ergo non *Salon.* excusa est ed. nec A.1681 ut *Mich.* 4164.]
- 21] *קניה* *Elegia* incip. *הקבצו ושטעו בני יעקב כלכם*; in variis edd. Precum. [Prima, quam notavi, ed. est 1598 ad c. Psalmorum una cum Prec. quotid. N.2105, ubi inscribitur קניה על גלות שכינה נהגין לאומרה באשמורה Threnorum N.433 (cf. supra ad op.6) et in omnibus edd. lib. *Portae Zionis* Natan b. Moses Hannover q. v. (1662 etc.). Nescio an haec, vel aliud quid insertum sit lib. אילת השחר N.3001, ubi Nostrum notat *Dks.*, Litbl. V.437.]
- 22] — inscripta *זמר נאה* על גלות שכינה *Cantus pulcher*; in lib. זמרי שלמים inter Prec. varr. N.3242 (1613).

MOSES Altar v. M. Altar.

- 6433 MOSES Altaras, scu Altharas, Rabb. Venetus. [Vixit adhuc A.1627, v. W³p.740 n.1524. Noster neque auctor, neque Interpres sed transcriptor lit. lat. operis Hisp. *Libro del mantenimiento de la alma* auctore Meir incerto q. v.; v. Nostri praef. ap. W³p.738.]

MOSES b. Arje v. Israel M. b. Arje Loeb.

MOSES b. Ascher v. Moses Hausen.

MOSES Aschkenasi v. Moses Germanus.

- 6433 MOSES Aschkenasi, Cretensis. [Noster vid. auctor disputationis de metempsychosi cum Michael Kohen in Cod. *Vatic.* 254,¹ (W¹1526 et W¹1413, cf. sub Michael Kohen b. Moses) et forsani ipsa relatio nostra exstat in Cod. *Rof.* 402,¹⁴ A.1473, ubi Zz. ad Benjamin p.266 Jochanan b. Efraim, A.1478 in Cod. *Vat.* 254,³, suspicatus est, cf. citata sub Chisdai Crescas.]

Relatio de Narratione Ali Ismaelitae [A.1483]; ap. Isak Akrisch: *Historia domus Davidis etc.* q. v. [ca. 1577 etc.]

MOSES b. Baer v. Moses Melammed.

MOSES b. Baruch v. Moses Almosnino.

- 6434 MOSES Belmonte [b. Jakob?], Hispanus. [Amstelod. A.1645 Carmen scripsit ad magistri Saul Mortera: *Collis Saulis*, unde nomen patris (qui forsani poeta ap. W³1024b?) petivimus; a Nostro diversus enim non vid. poeta Hisp. (laudatus a *Barrios* ap. W³1527d), cui op. Nostrum tribuit W⁴, sed ed. A.1712 tantum afferens.]

Vers. Hisp. [recognita?] tract. Talmud. Abot N.1513 sq.

[Nomen Nostri nullibi in frontisp., sed primum offendi in praemonito Cantici per *D. Tartaz* inscripto „*Tercera impression. Y advertencias al deboto Lector*“ ed. 1683 (*Saraval* 61, v. inter lib. omissos), quod, numero ed. paucisque ab Editoribus mutatis, recuditur in edd. sq., quarum IV. vid. A.1701, V. est A.1712, VI. A.1724 (inter lib. omissos); VII. A.1766 (*De Castro* I p.517); cf. quoque sub Moses Laniado. In ed. 1664 N.540 (cf. sub N.1513a) praemon. inscribitur „*Aquem leer*“, sed de tract. Abot nihil dicitur. An Versio inserta Precibus A.1650 N.2431 sit Nostri nescio.]

MOSES b. Bendet v. Moses Wesel.

- 6435 MOSES Bendin b. Josef Sundel, ex Bendin (בענדין) prope Bresslau, [W^{3.4}1566b Nostrum auctorem habet opp.2, ab eo Amst. A.1713-5 editorum; auctorem vindicavimus Josef Maarssen q. v.]

- 6436 MOSES b. Benjamin Wolf Meseritz (בערערטש), Gener Schalom ex Kalisch, Rofe (*Medicus*).

MOSES ALFALAS

corr. Mos. Alfalas . . . f. Ven., Dan. Zanetti
1600-1. (פרשה נח .. להם פרו)

[W^{1.3}: A.1601, 1688: A.1602, omissa voce להם
A.1526 ap. Buxt. W¹; v. Ref. Ann. p.29 n.166; cf.
op.4.]

3. ראשית דעת *Initium scientiae* Philos. et Theo-
log. cum Indicibus; per Ascher Parentio

4. Ven., jussu

Zuan fil. Alois. Bragadini (השמן) 1583.

[W³: „ap. Jo. de Gara,“ id neque in Cod. Opp.
1142Q. (quem possedit Abraham Algasi) nec in
Cod. Bodl. I,35b; confusum vid. cum op. sequ.]

4. שערי דמעה *Portae lacrymarum* De provi-
dentia etc. cum expositione libri Threnorum
partim; per Ascher Porinz (פורינץ)

4. Ven., jussu Giov.

Bragadini, in aed. Giov. di Gara (ה' שמו) 1586.

[W^{1.3}. Eadem est ed. 1591 (Cat. Bibl. Bodl. I,35b);
ed. 1601 ap. Dan. Zan. ap. Bart. (W¹) ex op.2
efficta, nec aliter habeo ed. 1604 (ib.) scil. male
lecto להם pro להם פרו]

- 6428 MOSES Alfalas, ex Salonichi. [אלפאלס more
Arab. pronunciandum habeo, non Alpapas, ut
W., Ref., Diz. (p.40) et Zz. G. V. 429; prave
אלפאלס excusum ap. Nepip.245. Noster A.1598-9
curavit Kohelet N.333, A.1600-1 Mos. Albelda:
עולה חמיר.]

1. הואיל משה *Incepit Moses* De praestantia le-
gis; P. II בא נר *Venit fortuna* De circumcissione;
corr. et Indices adjecit Samuel Ibn Deisos
(ר״ס) [W^{1.3}1522]

4. Ven., Dan. Zanetti (הוא משה)

1. Nisan (כא נר ביום הששי ל' לט"ט כנינו ונשא-
fer. VI.36. *Sefirae*, A. III. *Marin Grimani*) 1597.

2. ויקהל משה *Et congregavit Moses* 25 Conci-
ones variis urbibus habitae; cum Indicibus per
Samuel Ibn Deisos [W^{1.3}]

4. Ven., Dan. Zanetti (נשא) 25. Adar) 1597.

[Zz. l. c.: s. a., forsan expl. impf. vidit.]

- 6429 MOSES Algasi [b. Abraham]. [Noster jam op.
excuso defunctus Brussae non confundendus cum
homonymo fratris filio, qui desiderante et sumptus
praebente fratre Nostri: Josef Algasi] proelo mi-
sit librum redactum a Nostri fratre altero: Nissim-
Salomo Algasi (q. v.), hinc corr. W³p.744. Cf.
quoque sub Josef Benveniste p.1447.]

נימוקים *Animadversiones* et שפת אמת *Labium*
veritatis; una cum Moses Benveniste: *Joqui*

faciens labia dormientium q. v. . . . (1671).

- 6430 MOSES Almosnino b. Baruch, Concionator Sa-
lonich. [Mrt. A.1574-81 (v. infra). Nomen
אלמושוני ab Arab. *المسنين*, *orator* (?) deri-
vat *Jellinek*, Registr. p.30, cf. Litbl. VII,757
(quod suppl. sub Josef Almosnino). Nostrum
A.1523 natum dicit Ref. Diz. (p.39) — ex quo
Zz. G. V. p.429, ad Benjamin p.276, *Jüd. Lit.*
p.39 — id vero, ut apparet, ex combinatione non
probata. Opus enim MS. בית אלהים (v. Regi-
strum ad Cod. *Mich.* p.341, ubi Versio Salom. b.
Abraham Abigdor (q. v.) ad op. de Sphaera no-
tanda erat, op. *Purbaci* ipse vertit, contra *Gg.*,
(Melo Chofn. p.58) compositum vid. A. aetatis
ca. 30. (Ref. ad Cod. 109, scil. הרי אני בעניי
הואני ורוב אמוני כבן ל' שנה, initio); Cod. MS. *Uri*
432 (cf. *Gagnier* op. W³p.731) forsan A.1553
exaratus est (1. Schebat *השיב' sic*), hunc A. ergo
compositionis supponit Ref.; sed Cod. hunc auto-
graphum esse minime constat, monogramma scribae
in fine nondum devinare potui, imo nomen Moses
in comm. passim superductum ejusque loco „Ahron“
substitutum, i. e. procul dubio Ahron Afia in praef.
laudatus (cf. supra sub Leo Hebr. p.1603)! Jam-
que A.1538 Noster praef. est et Indices Mosis
Chabib emendatos adjecit ad initium libri Abra-
ham Schalom (corr. p.709 N.4311), unde hunc A.
notat W¹p.805 (cf. p.807); A.1549 laudatur a
Sal. Athia (Praef. ad Comm. in Ps.) inter disci-
pulos aetatis primae; A.1582 defunctus erat,
quo *Supercomm. in Ibn Esra* in Genes. (citatus
in op.4 f.199a, ut observat *Jellinek*, Litbl. XII,
619, sed etiam in Exod. ib. f.7a) atque in *Sal.*
Isaki in Pentat., animadvertens plurimum in *Elia*
Misrachi, exaratus est (cf. supra N.4070 p.1516 et
Catal. Codd. MS.). — Paucissima de Nostro, auctore
insigni, tradunt Judaei, ut *Gedalya* f.51a ed.
Amst., *Conforte* f.38a; plane omittitur ab *Asulai*,
bis eadem fere ex Ref. excerptit *Ghirondi* p.258,
263! Diss. *Carmoly* de familia Almosnino in
periodico *L'Univers Israelite* ex citatione (Litbl.
XII,619) tantum mihi innotuit; unde nonnulla de
eo potissimum ex op.4, a W partim neglecta, hau-
riemus. A.1553 munus accepit in synag. נזה
שלום (f.167b, conc. XXI), A.1560 in synag.
לזית הן (f.174 conc. XXII); mense Decembr.
A.1562 patrem amisit (f.217, hancque conc.
XXVIII repetit citat [f.72,100,134] una cum
conc. in Graciam Nasi mrl. Adrianop., quae inter

MOSES ALMOSNINO

הנשים exstabat, v. f. 134), viventibus ut vid. fratribus suis (f. 218b). De legatione sua ad Sultanum Selim confirmandi privilegii Judaeorum (גזירה החירה) causa plura (ut f. 7a de Josef Nasi N.⁵⁰⁷⁰) narrat in conc. I, quam feliciter reversus habuit A. 1568 (פרשה אלה פקודי) totiusque rei narrationem se fusius scripsisse Hispanice (בלעז) ללועזות dicit (f. 5b, ubi 25. Schebat 1568 filiam suam Adrianopoli puerum peperisse narrat). De hac legatione W³p. 731 (qui p. 733 concionem solo indicato A. absolvit!) tantum ablegat ad op. *Extremas y grandezas di Constant.*, quod a Jakob Cansino ex MS. Hebr. anon. Hisp. versum fertur (W³p. 525 ita quoque Zz. l. c., qui etiam narrationem citat, cf. S. Cassel, ap. Ersch, Encykl. S. II vol. XXVII p. 203, qui excerpta ex libro ipso mihi non obvio affert sed concionem ignorare vid., quamquam lib. מאמץ eadem pag. et alibi passim citat!). Parum abest, quin Cansinum transcriptorem tantum ex MS. lit. hebr. sed lingua Hisp. habuerim (cf. sub Meir incert. de Mos. Allaras). Nostri historiam regum duorum Turcarum Soliman et Selim (למלכי) ספר דברי הימים eadem pag. עומטאן.. אשר נהב בו קורות שני המלכים אשר (מלכו בימי... שולייטאן ובנו שולטאן שלים יעט"ש) Ahron Sason donavit propinquo Jakob Sason cum Salon. venit, adjecto carmine Saadjae Longo (Cod. Poc. 74 vol. II f. 88); forsitan omnia haec ad unum pertinebant opus? — Jam ante A. 1568 fratrem lugebat majorem Jefet (יפת) sexagenarium (f. 62b conc. VII, cf. 32, 107) quasi patris instar (אשר) אשר (גרלני כאב מעררי עד יום מורו Baruch nuptias A. 1568 sermonem habuit IV (f. 32), XI. denique (f. 97) A. 1570 in matrem suam, cuius avus uterque religionis causa combustus, scil. a matre Don Abraham (sic) Almosnino, pater medici (maestro) Josef et Don Chajjim Alm. et a patre Don Abraham קונטרבריאל (Corr. Conforte 40b). Locus ליווארי, ubi op. 2 (partim) composuit vid. Livadia (Lebadea). — In op. 4 filius oratione inflata opp. sperari jubet inedita, quae non omnino correcte reddit W. Opus הורה משה Comm. in Pentat. (cf. op. 4 f. 22b, 157, 161, 169) jam promissum in op. 2 (cf. W¹p. 806.³p. 734, delineatio op. ex nota marginali Danz. ap. W¹p. 905 non ad Nostrum spectat, sed procul dubio ad הורה משה Mos. Figo q. v. sicut סופרים MS. Opp. ap. W³p. 734, non est Nostri sed Mos. Sacut). Opus פני משה sec. Sabb. Comm. in Pent. et MS. Opp. affert W³p. 734 (et Rosf., Diz., ipse Ghirondi

p. 258!), non animadvertens id ipsum esse Comm. in *Ethicam* Aristot., de qua ipse Wl. c. infra, quod non modo constat ex Cod. Mich. 697, sed ex citationibus frequentibus in op. 4 (e. g. f. 160, 168, 170, 207, 216, 219; cf. 5b, 11b, 48b inf., 98, 139, 179, 185b, 192b, 194b, 195b, 224). Desid. ap. Bibliogr. Comm. in *Physicam* (f. 180b, 213) et *Epistola de resurrectione* (אגרת החיים המהים) Hisp. (f. 214b, ap. Zz. Z. G. 385, qui eam deperditam putat), ut vid. desiderio Proselytae: מהאנשים והנשים אל ה' הרשים מקרוב כאן.

1. הנהגת החיים *Regimiento della vida* Philos. et *Ethica* Hisp. (lit. hebr.) cum praef. (seu potius sciagraphia argumentorum) hebr.

4. s. l. [Salon.], Jos. Jaabez (*Elul* השכר) 1564.

[Operis rari locum excusionis, ex conjectura quidem, expriment W¹p. 806.³p. 732 (ubi argumeta prolixius delineantur), Rosf. Diz., Mich. 1042 (ubi appd. de Somnii אגרת החלומות speciatim nominatur, quia seorsim Amst. 1734 recusa: Mich. 74), Saraval 170 („Almosino“) et Dukes, Zur Spruchkunde p. 85 (qui observat, op. Josefo Nasi dedicatum esse, et Judicium T. A. Sanchez, Collection de poesias etc. I, 185 affert); Sabb. vero non aliam affert praeter ed. Ven. 1604, quam se non vidisse jam monet W³, tamen eam repetunt Rosf. et Dukes, procul dubio ex nostra (שכר pro שער) effictam. Ghirondi p. 258 male: Forsan op. nostrum est „Makrobiotica“ Hisp. lit. hebr. anon. ap. Lilienthal 291?]

2. ירי משה *Manus Mosi* Comm. in Megillot; una cum textu N. 224 (1571-2).

[W¹ textum omittit. Typographus statim post excusum op. alia opp. הורה משה et מאמץ כה promittit, cf. ad op. 4. — De A. composit. 1564-70 v. sub N. 224, corr. Rosf., Diz.]

3. — (sine textu) cum Indicibus cura Samuel Ibn Deisos (רייסוס)

4. Ven., in aed. Dan. Zanetti, in cale del Dragan (fin. fer. IV. 1. Ab הורה משה) 1597.

[W¹ Masch, App. p. 36 male textum ad hanc ed. notat. — Expl. Opp. 212Q. ff. 6 primis destitutum.]

4. מאמץ כה *Confortans vires* 28 Conce. variac, magna ex parte funebres; sumpt. Abraham et Absalon Almosnino edid. filius Simon, per Ascher Parenz, corr. Isak Gerson

4. Ven., di Gara (שה) ה'

1. Cheschwan - 14. Tebet = 14. Januarii) 1587-8.

[Lib. minus frequens. Epigr. typographorum (התנצלות) subscripta non est. Stemma (pavo) cum litt. יריש, quae primitus Josef b. J. Schalit (q. v.) de-

MOSES ALPALAS

signabant et inscriptione לחאכא נפשי גרסה et כנה כנה נעלבה (U.165-8 prave numerata sunt. Concionum inscriptiones non ubique integras recenset W³ p.733 (cf. ¹⁻³2165), cf. Zz. G. V. p.429. Auctor in praef., procul dubio ca. A.1572 scripta (cf. ad op.2), desiderio typographi aliorumque se concessisse, sermones novos, inde a recepto privilegio אשר דרשה מאן באהי בנורת החירות i.e. 1568, v. sub nomine habitos describere, ad primam eorum seriem numero 14, aliam junctam esse, se vero eas ita revidisse, ut locis in opp. suis nunc excusis quoque expositis ablegationem inseruerit. Re vera in concione habita A.1552 citata legas משה ידי (f.135b), חפלה למשה (138b) פרקי משה (139b). Annos 1552-70 inscriptiones non excedunt.]

- 5] פרקי משה *Capitula Mosis* Comm. in tract. Talmud. Abot N.1441 [W¹p.806.³p.734] (1563).
 6. חפלה למשה *Precatio Mosis* De praestantia studii et de lectione Schema 4. Salon., Jof. Jaabez (1. Nisan-1. Elul) (השכ"ג) 1563. [W^{1,3}, ad. 2118b. In tit. ad hoc accedere dicitur op.5, utrumque rarum.]
 7. — 4. Crac. sub Sigismundo (א"ש fer. V.4. Tischeri-fer. V.8. Kislew) 1589. [A. recte 350 designat Bart., et שו (1546) ap. Sabb. procul dubio err. typ. pro שן, W³p.734 male שיה legit, et 1586 sislit, quod nec rex Sig. nec calendarium admittit, tamen repetit Rof.]

MOSES Alpalas v. Moses Alfalas.

- 6431 MOSES Alscheich (vulgo: Alschech) b. Chajjim, Zafatensis. [Vixit adhuc A.1593 (op.1), v. Rof., Diz. (p.40) et cf. sub Salomo Alkabez; an formula נ"ו in op.14 non fraude adjecta sit, nescio. Opp. plurima edidit filius Chajjim post obitum auctoris, de cujus vita nihil fere notum; v. *Conforte* 41b, *Asusai* l f.66 (ubi *Benjakob* ad opp. non ablegat), qui sub משה שערין nomen אלשך (non אלשך ut in ed. prava N.1065, v. ad op.14) ab urbe אלשך(?) prope Toletum derivat, sed potius Arab. الشيخ *seneax* (וקן) (cf. *Jellinek* ad Registr. p.30); op. illud recte deperditum habet; MS. *Opp.* ap. W³p.735 n.1523 idem vid. א"ש דרשה א"ש anon. in Cat. ms., idque vid. excogitatus tit. Cod. MS. 2710., ubi excerpta ex auctoribus variis, in quibus etiam Noster. Neque unquam exstitisse pulo Nostri ברכות המון, quod ex Catal. Bibl. Bodl. vet. citat W¹p.810, forsitan ex N.2602 vel 2611 effectum.]

A) EXEGETICA.

 [Ordinem librorum Biblicorum hic secuti sumus, sec. ord. titularum alphab. sunt: דברים טו"ב op.6, חלקה מחוקק 17, חבצלה השרון 6, דברים נחמים עיני 6, משאת משה 8, מראות הזבואה 18, ירים משה 5, שושנה העמקים 13, רוממות אל 15, רב פנינים 6, משה 1. חורה משה. — Comm. sunt omnes allegorici polysimum et kabbal. proluxiores.]

1. חורה משה *Lex Mosis* Comm. in Pentat., sed Genesis tantum; per Josef b. Isak Askaloni. ED. PR. f. *Belvedere prope Constant.*, jussu et typis Donna Reyna. sub Murad. s. a. [ca. 1593-4]. [Fl.93. Ed. rarissima. W¹p.810.³p.737.⁴p.906. Rof. Diz. ed. inter integras recenset.]
 2. — in totum Pentat. cum Indicibus; corr. Isak Gerson. ED. PR. f. *Ven. di Gara* (אלשך) 1600-1. [Sabb. ap. W¹ ed. 1601 et aliam cum Indicibus A.1605 (שדה) recenset effectam (cf. W^{3,4}, ad N.940); etiam Cat. ms. ad *Opp.* 248 (ubi Genesis tantum) A.1601, ad *Opp.* 187F. A.1605 notat; Privilegium in fine per Abigdor Civald etc. datum ser. VI.38 (הכ"י) Sefirac שס"א A.1603 ap. *Saraval* 172 ex 1605 err. typ. vid.]
 3. — sumpt. Ahron Samuel b. Israel [excuso op. mortui] f. *Prag.*, *Abr. b. Simon Heida* 1616-7. [In tit. A. ש"ן (sic), sed leg. ש"ן 1616 (ut *Sabb.*, W^{1,3}, Zz. Z. G. 292 n.177), fin. fer. IV appropinquante Sabbato למנחת' אברהם בן ליאדוני מלאכת' א"בי כהרר ש"מקון ו"לה" א"ש הי"דא לפק בפרשה אהה ולה"ה vocis וזה] ergo 10. Ab 1617 [scil. וזה] in computum sumendum], ut hic semel recte observat Anon., Lithl. XI,760; ergo praeter illam ex annexis Megillot (v. ad N.415) perperam effinxit Cat. ms. (ap. Zz. Z. G. 287 n.131) ed. 1610, cui nullus respondet Codex!]
 4. — per typographum una cum sociis Simon Kohen Schiammasch et Sal. London. Charta alba maxima [W^{1,3}] f. *Amst.*, *S. Proops* (ע"ה) 1710.
 5] שושנה העמקים *Lilium vallium* Comm. in Canticum; una cum textu N.296 [W¹p.810.³p.736] (1591).
 6] — acc. ² משאת משה *Oblatio Mosis* in Esther, דברים ⁴ עיני משה ³ *Oculi Mosis* in Ruth, נחמים ³ *Verba consolantis* (consolantia) in Threnos, דברים טובים ⁵ *Verba bona* in Kohelet; una cum textu A.1601 N.340; 1617 N.415; 1717 N.823. [W^{1,3} correctus suis locis, ubi etiam de fictis edd.]

MOSES BENVENISTE

1. **ירושת משה** *Hereditas Mosis Medica* §§ 110 Germanice 8. s. l. [Wilm.?] (הול) 1677.

[W¹1640: Wilm. 1676, ³1529c: *F. a. M.* ut Cat. vet., Cat. ms. (*Serap.* p.348 n.92): Wilm. Testimonia exstant eadem ac in op. sequ. (ubi et Schemarja Conian Rabb.), scil. Salomo Conian, Isak Cantarini, Immanuel ספיל Patavii, Baruch Levi, Gedalja Romanin, Josef Baruch Cases Venet. et David Chajjim b. Simon Loria Veron.]

2. **ירום משה** *Elevabitur Moses operis praeced.* P. II. §§ 139 4. [Amst.] 1679.

[Tythetha est Simon b. Josel Witzzenhausen ex Amst. Male *Dyhr.* in Cat. ms. et ap. Metz (*Serap.* p.348 n.92), Wilm. ap. W¹1640, *F. a. M.* ap. W³ 1529c.]

3. — 4. s. l. [in Germania] (ר"ע) 1710. [*F. a. M.* ap. W³. *Serap. ib.*]

- 6437 **MOSES Benveniste** [sen.] di Segovia (שיגוביא). [Saec. XVI. med. W³1615 male juniorem conjicit. *Asulai* I p.132. Cf. sub filio Josef Benveniste et sub Moses Algasi. Noster vid. Mos. di Segovia, qui urbē Salonichi in domo Jakob Ibn Nachmias (cf. Zz. Z. G. 430) in morbum incidit fatalem, ut legitur in fronte carminis consolatorii aegrotō missi a Saadja Longo in Cod. Poc. 74 vol. II f.107b.]

1. **דוכב שפתי ישנים** *Loqui faciens labia dormientium* i. e. סתיות dissertatt. talmudicae in tract. Talmud. Gittin; acced. filii Josef Benveniste: *Labia dormientium* et Mosis Algasi (mortui) *Animadv.* et *Labium veritatis*; in ordinem digessit et praef. est Nissim Sal. Algasi; proelo misit Moses Algasi desiderio Josef Algasi 4. Smyrn.,

Abr. Gabbai. sub Mahmud (הושעם) 1671.

[F. ultimum male קכח pro קכט 129, unde ff.128 ap. W³p.744; expl. *Opp.* 297Q. duo continet expll. compacta, quorum secundum particulam postremam non exhibet, unde ff.109 ap. W³p.386.]

- 6438 **MOSES Benveniste** [jun.] h. Nissim, Rabb. Constantinop. [Elae Ibn Chajjim ex filia nepos, v. *Asulai* I p.132. Vixit adhuc A.1671, ergo non confundendus (W³1615) cum auct. praeced.]

1. **פני משה** (ש"ה) *Facies Mosis* Resp. II Ptes.; ad P. II (f.291-4) acc. 3 Responsa auctorum Josua Benveniste et Samuel ויליסר; edid. Jakob Alfandari b. Chajjim, per Elieser b. Jakob קפין f. Constant., typis Sal. Franco, per Abr. Franco. 1670-1.

[P. I inc. 15. Tammus הוה ב"ה, fin. mense Elul ה'לה; P. II. 1. Kislew כמשפט - fer. I.12. Tebet ב'הק, i. e. 13. Decembr. 1671. Encomiastes (מליק) est Jakob b. Chananja Ibn Jakar. W¹1615.]

2. — P. III; edid. ex filia nepos Chajjim קשני (sic); curante Jehuda Rosanes [W⁴]

f. Constant., in typogr.

defuncti (הסנוח) *Abr. Franco, per generum, correctorem et typogr.* (מניה וכעל הרפוס) *Abraham Rosanes. sub Achmed* (יהיה כבוד הבית) 1719.

- 6439 **MOSES b. Bezalel**, seu b. Josef Bezalel, Kohen ex familia Gersonidarum, Typographus Pragensis. [Inde ab A.1595, v. Sect. III. W¹1567 male Nostrum auctorem fert opp. nonnullorum, de quibus v. sub N.2471.2846.]

MOSES Risenz v. Moses b. Ahron Morawczik.

MOSES Blumenfeld v. M. Blumenfeld.

- 6440 **MOSES di (די sic) Boschal**, seu Buschal (בושאל?) b. Salomo b. Moses. [De nominis pronunciatione et interpretatione nihil compertum habeo. Zd. vix ad locum *Busseul* in Wallachia innuere audet.]

1. **שמח משה** *Gaudebit Moses* Concc. in Pentat.; corr. Jehuda Lapapa b. Isak (ff.2+145)

f. Smyrn., *Abr. Gabbai* (ההלה) 1675.

[Op. rarissimum. A.1680 sistant W³1527d et Catall., cf. Zz. G. V. 430; sed idem chronost. A.1675 designare demonstratur sub Josef Chassan et Samuel Algasi, nec alius postea excusus liber innotuit, v. Sect. III.]

- 6441 **MOSES Botarel**, seu Botarello [sen.], Hispanus. [Op. compos. A.1409 (*Dukes*, Beitr. p.103); nomen ipse scribit ter in praef. בוטאריל (cf. W⁴1527), בושאריל sese scribit auctor sequens a W male cum Nostro conjectus et *Farissol Moses Botarel* ut vid. Provincialis A.1465, allatus supra p.1611 op.2 (cf. *Likienthal* Cod. 343²), unde scriptio בוטריל et pronuntiatio Botril, Botrelli etc. prava est, v. *Jellinek*, Litbl. VI,314, et de auctore et op. Litbl. VII,186 (ubi quoad patriam adde: גמרות ספרדיות f.75a); cf. Beitrage II,10.79, ubi Nostrum ab accusatione inventoris seu falsatoris (*Rpp.* et Zz. G. V. 407-8, cf. *Jüd. Lit.* p.408 n.31 et p.410) defendere putat, re vera circulo vilioso,

MOSES BOTAREL

ut etiam *Tandauer* (Litbl. VI, 194) et *Dukes* (Litbl. XI, 824) partim deceptum Nostrum ferunt, quoad opp. citata (v. infra). Nostrum, ab *Asulai* omis- sum, extolli a *Ghirondi* p. 263 nemo mirabitur. Cod. MS. *Opp.* 965Q. nondum inquisivi. — *Epistola* Mosis (Boniak בוניאק) Botarel excusa per *Dukes*, Litbl. XI, 825 exstat in frontisp. Cod. *Uri* 305 et in Cod. MS. *Opp.* 276 f. 187, ubi בוניאק non salutatur.]

פירוש seu ביאור *Comment.* in librum יצירה N. 3562 [W^{1.3} 1527] (1562).

[Ex hoc Comm. petitus est „Catalogus“ auctorum et opp. kabbalisticorum ad calcem libri, quem typographi ex Commentatoribus (מפרשי ס'י) excerptum dicunt, atque Bibliographi saepissime ad partes vocant; illumque tantum minime locupletem verbalim recudit *Ghirondi*! Indicem flictorum dedit *Zz. G. V.* 407-8, generalem locupletiore sec. alphab. hebr. dispositum, tamen non omni numero exactum et perfectissimum, exhibet *Jellinek*, Litbl. VII, 188 et supplementa *ib.* p. 198; omissis titulis et minus locupletem, partim vero correctiorem, repetit: *Beiträge* II p. 79 (cf. I p. 11). Notandum est, citata plerumque initio et etiam in fine per עכ"ל et repetito fonte satis distincta esse, tamen non ubique, praecipue quoad ea, quae in ipsis ci- tatis citata feruntur. Cum etiam nos passim illa ad partes revocamus, correctum et suppletum adjici- mus Indicem sec. alphab. Latinum, ubi inter citata pri- maria et secundaria non distinximus; ex paucis hic insertis notis et ablegationibus facile conspicietur, No- strum oscitantiae, imo fraudis omnino non sol- vendum esse. Numerus adjectus folium designat, f. rectum quidem, ubi b non additur.

Abraham b. Isak ex Granada: ס' הבריה 19.

Abu Nazar [*Alfarabi*] 30b.

(*Ibn*) *Adi* 21a [cf. *Dernburg* ap. *Gg. Ztschr.* II, 425].

Adonim [=Dunash]: ס' הדקדוק 85b. [Citari fin- gitur ab Elia Saken q. v. Hypotheses perversas ap. *Jell.* Beitr. II p. 6 refutare non opus est.]

Afladius (אפלאדיוס?) 75 [forsan pro אפלאטון *Plat- on*, cf. *Jeh. Levi* כורי IV, 25 p. 352 ed. Cassel?]

Ahron, Praeses Acad. Babyl. [cf. *Jüd. Lit.* 402 n. 17] 27b. 37. 40. 59 (citator a Jos. Aschkenasi). 74. 75b. 79. 86b (בספר). 90 — הניקוד 22 [v. infra sub lib. anon.] — הפרדס 22b. 31b. 42b (v. 43) 45. 49. 52. 58b. 65b. 68b. 70b.

Alexander [*Aphrodisiensis*] 72.

Aristoteles 19. 25b. 26b. 57b. 72b (seu ראש הפילוסופים Caput Philosophorum v. 19b) 20. 26. 56. — ס' העלות 72 [i. e. liber de causis, (בהקדמה עשרים ואחת)]

de quo supra p. 742, isque ab Elasar Kalir citari fingitur!] — 25. שבע טבעי 24b. [Cf. quoque *Jeh. di Modena*, ארי נודה, p. 34.]

R. Asche: הניקוד הגדול 61b [v. infra lib. anon.; cf. *Rpp.* Hai, not. 33, cujus argumentis sanis fu- tilia opponit *Jell.* p. 21. ספר הלליא, eodem loco citatus, est codex *Hillali* (*Jüd. Lit.* 416 n. 50 et cf. Litbl. XII, 361), ita enim legitur in passu allato a *Conforte* 19b sec. excerptum ex ספר קריה MS. Lond. (de quo v. sub Meir Abulafia): ספר הלליא ובספרים הישנים ונאונים הראשונים של (?) [רב שרירא ורבינו האי]

Asriel b. (הקדוש) Menachem: 69 המלואים [v. supra N. 4473 et sub Esra N. 5035.]

Averroes (*Ibn Roschd*): (בשער) וההפסד 55 (cf. 55b infra). (ההויל) et המקובל השמים 30b. 70.

Avicenna (אב'ס סנה) 30b. 70. חשן משפט: — (המקובל הגדול) Baruch 78b. — 79. [Cf. Cod. MS. *Opp.* 1032Q. 931Q. ?]

Bechai 40b. 69b. 70. 88. — אהל מועד 29b — יסוד 24. האמונה

Elia Saken 53. — באור על ס' יצירה 28. — זה 85. השער לה' [Jell. p. 6, v. supra N. 4908.]

Elieser (Elasar) Kalir 53. 71b. — כבודה (sic) 28b. [Cf. Cod. MS. *Opp.* 1032Q. 931Q. ?] — [Cf. Cod. MS. *Opp.* 1032Q. 931Q. ?] — 29b אהל מועד 24. האמונה

Elieser (—) Worms (מגרמיישא, דגרמיישא) 75b. [Cf. *Galenus* Princeps medicorum, cf. *Jell.* p. 7] 53. 72.

Hai Gaon 29. 74b. 77b. 78b. 84b. — קול ה' בכה 64 [cf. sub Moses Chabib sen.]. — הקטיפה 45b. 47. 50. 60b-61. [Locos dedit *Jell.* p. 14 sq. et 41, v. supra p. 1026 N. 5183.]

Hippocrates (אבוקרט) 53.

Isak Gikatilia 83a. [Citatus fingitur a sequente Isak, cf. *S. Sachs*, Kerem Chemed VIII, 91, qui Moses Gikatilia (q. v.) emendat, cf. *Ewald*, Beitrage p. 78 ad Iob I, 6.]

Isak Lathif [לטיף leg. ליציף] 71. 82b. [Nominis cor- ruptionem ne verbo quidem commemorat *Jell.* loco utroque et p. 9, nec *S. Sachs*, l. c., qui ליציף quo- que ex Samuel Motot citat; cf. supra N. 5373 et in- fra sub Anon. בעל הקבלה]

Isak b. Samuel [ex Acco?] 29b. 43. [Sed v. sub Jomtohl]

Jakob (incertus) 78b.

Jakob b. Meir ex Jaen (ניאן) 52. זניף מלובה [Sed v. sub Nissim!]

Jakob b. Reuben: 24b. היכל ה' [Forsan ex מלכותה של ירושלים? sed v. infra sub Anon. בעל הקבלה]

MOSES BOTAREL

- Jakob Sefardi, Magister auctoris (jam defunctus) 20.28.61b.78b. [Perperam „Aschkenasi“ ap. *Ghirondi* l. c., qui eundem, ex conjectura quidem, habet auctorem lib. הקטעים MS. *Opp.* 965.997Q. Cf. infra de citatis magistrorum.]
- Jehuda b. Mankrat (leg. מבקרת Bagdad?) 55b.
- Jehuda Levi 28.54. [v. *Cassel* ad Cusari p. XXV.]
- Jehuda b. Nissim 61b. [Sec. *Rpp.* est Ibn Molca, cf. supra p. 1244 N.⁵⁵⁵ et sub Samuel Motot. Pater Nissim (v. infra) „Kabbalista magnus“ fingitur. *Fürst*, Litbl. VIII, 607 errorem סניף ex Jellinek procul dubio repetit.]
- Jehuda b. Schemarja: מקוה ישראל 85b.
- Jom tob 48b.70.78b. — בם' יצירה 23. — כחם פו 28. [Sed v. sub Isak b. Samuel! Cf. supra p. 1406 N.⁵⁸⁴⁹, ubi כתר err. typ. Comm. in Jezira Jom tob b. Abraham (N.⁵⁸⁵¹) ap. *Jell.* p. 78 error].
- Jona [Ibn Gannach?] 36b.
- Josef Aschkenasi 88b. — כתר ההורה 58b.67b [ubi prave במסכת pro בספר].
- Josef de Saforta (מספורט) 55b. [קבלה ספורטה] passim citatum vidi in Supercomm. perbreui in Nachmanidem antiquo MS. membr., et ק"ס ap. Isak ex Acco, cf. *Carmoly*, Rev. orient. II, 311, qui perperam conjicere vid. Samuel b. Abraham S. q. v.]
- Juan (maestro), cui opus se scripsisse praetendit auctor, 20.42b.54.70.86. [Phrasi ובהבורה ובהבורה f. 51b, cf. 33a, utitur Jakob Anatoli de *Mich.* [Scoto], cf. quae scripsi ap. *S. Sachs* הונה p. 31.]
- Levi b. Salomo ex sapientibus Lunel: ההורה 51b. [Locum fere effectum putarim ex Levi b. Gerson (q. v.) ad Genes. I (f. 9b ed. 1547), ubi tamen nec pater nec magister citatur (v. infra); nescio an ad eundem spectet שכלונגיל f. 52b in citato ex Jakob b. Meir, ut tacite supponere vid. *Jell.* p. 79.]
- Maschallah ג"כ ההכם אפלטון (בספר) מושאלה 31. [V. sub Maschallah p. 1678.]
- Meir Rothenburg 83b.88a. — באר מים חיים 68. [v. supra p. 1713.]
- Meir b. Todros ex Toledo: לפני ולפנים 28 [i. e. Meir Abulafia, v. p. 1683; cf. Meir ha-Levi ex בעל הקבלה 47.]
- Menachem [pater Asriel b. Menachem q. v.]: אורים 69. [Cf. sub Menachem Recanati supra p. 1736.]
- Moses b. Isak: הכרה המדה 57b.
- Moses b. Maimon 78b [una cum aliis שאלה הלום uti fingitur!!].
- Moses b. Nachman 21.32.53.58.78b. [Postremo

loco: ולכיאור אשר עשה בם' הרמון עשה זה הפעמון; ubi titulus an sit, ut putarunt typographi (*Sabb.* ap. *W*¹ p. 379 etc. *Jell.* p. 41), dubito, cf. sub Moses de Leon.]

- Natronai: החרשיש 32b. [Sed v. infra sub Anon.].
- Nechunja b. ha-Kana: מדרש 53 [ex Nachmanide].
- Nissim Senex (הישיש) Fessanus (שריה דר בפ"ס): 56b. [Sed v. sub Jakob b. Meir, cf. sub Jehuda b. Nissim et פאס ex *Schemtob Ibn Gaon* ap. *Dukes*, נחל קדומים, p. 2 et sub Jehuda Koreisch supra p. 1335.]
- Plato 20.25 [et v. sub Afladius et Maschallah].
- Reuben b. Meir 84b. [*Jell.* hunc tacite cum sequente identificat, quos Litbl. VII, 189 distinxerat.]
- Reuben Sefardi: הכלימה 34. — ס' השלחן 50b. בספרו 78b. (הנאון ו"ל) 25b.31.55. — אכן הפילוסופים 22b. [De postremo v. ingeniosam magis quam verisimilem conjecturam ap. *Jell.*, Beitr. I, 60; cf. *Jüd. Lit.* p. 447 n. 82.]
- Sabbatai 70. — חבניה המשכן 43.
- Samuel Nagid 26.
- [Scherira, scil. pater ap. Hai] 85.
- Anonymus „בעל הקבלה“ (Kabbalista?) 46b. Eadem nuncupatione citatur libri: היכל 32b. — אוצר חיים 37 [v. supra Jakob b. Reuben]. — ערן גן 37 [v. supra Jakob b. Reuben]. — ס' העשירה 27 (ubi citatur sic) 33b. — הרשיש 75. — הרונים 75. — העיון 83b (in citato ex Isak Ibn Lathif; sed v. sub Natronai!). [Forsan confictus est ex Mos. Ibn Esra, auct. lib. הרשיש, cujus alium lib. citat Lathif?]
- 22. (1) בעל הכותב בביאור שיר השירים
- Libri anonymi* sunt: הלליא (v. supra sub Asche). בעלי 85 ניקוד 62. — מדרש שמעון הצדיק 62. — מדרש „Cabbalistae“, citatur a Hai, cf. sub Asche et Ahron!). — ספירה 86. — 34. שיעור קומה 84. — 84. (2) ספר הקבלה 86. — Ad probandum confusionem (saec non ubique inscio auctore) virorum valet quoque formula citationis magistrorum ipsis partim effectis auctoribus subdita: הרב 66b.69b.75.87, cf. 84 (adhuc M. Rothenburg?); רבינו שכבבל (ap. Hai) 47.85, ut quoque citatio patrum sub Asriel b. Menachem, Hai et Levi b. Salomo.]

6442 MOSES Botarel [*jun.*] b. Leon b. Moses, Medicus. [IV³ 1527 auctorem Nostradamum recte suspicatur, legitur enim diserte sub epistola laudanda, tamen Nostrum cum auct. praeced. confundit.]

1. **עין משפט** *Oculus iudicii* de redemptione secundum astrologiam ex Lat. Michaelis Nostradami 8. *Const. s. a.* [ca. 1561].

[Epistola ad Papam, quae sequitur prophetias, data
fer. VI.7. Martii 1561. Notitiam de libro rarissimo
meo nutu scripsit *Dukes*, Litbl. XI.826.]

- ⁶⁴⁴³ MOSES Braunschweig b. Mardochai, Cracoviensis.

1. תיקוני זבח *Institutiones sacrificii* i. e. Jakob Weil: *Regul. mactat. cum Comm. triplici*: תיקון זבח *Institutio sacrificii*, זבחי ריב *Sacrificia litis et* תיקון הברק *Sacrificia justitiae*; acc. צדק *Institutio inspectionis* (seu *Emendatio fissurae*) i. e. Jakob Weil: *Regul. inspect. cum Comm. duplici* ברוך הבית *Complens fissuram et* מזהוץ ברוך *Fissura domus* 4. *Prag., jussu Abraham b. Mos. Schedel, per fratrem Loeb Schedel, in aed. Chajjim Kohen* (הקטוב) *fin. fer. IV. 28. Ab, et fer. V. 6. Elul* = I. Sept.) 1604. [*W*¹³ 1604. *Zz. Z. G.* 282 n. 85 et 86; liber est unus duobus plihus., ut omnes edd. Jakob Weil, v. p. 1260.]

MOSES Broda v. Moses b. Abraham.

MOSES Brzesc v. Moses b. Isak.

- 6414 MOSES Catalano, seu Cattallano, b. Abraham, Patavinus. [Pater mrt. est A.1642 sec. Ang. Cantarini ap. *W*³1510d p.726, Nostrum postremis suis Annis magistrum (עבדתי לפני באהרית ימיו) audivit Isak Cantarini (פחד יצחק f.10), quem A.1644 natum demonstravimus (p.1098). Opus עולם הפוך de pestilentia A.1630 (= זכרון ס' ap. Is. Cantarini l. c. f.42a) non est Nostri (ut *W*) sed patris Abraham, accedunt tantum Nostri carmina in Cod. *Bislichis* 9.]

1. *Elegiae* [lib.] קינות איכה על השמינית ערוכה.
Threnorum in octavis („Ottava rima“) ordinatae
 (ff.10) 8. s. l. [Padua],
Gasp. Crivellari (קריוליאר) s. a. [ca. 1622].
 [Libellus rarus. *W*³ et ²p.411, unde male textus cum
 Comm. ap. *Masch* I p.132.]

- 2) Epithalamium bilingue, simul hebr. et Ital.,
in nuptias sororis Perla cum Rafael Graus
Levi; ex ed. separata recus. III p. 726 Bibliothecae
hebr. J. Chr. Wolfii q. v. (1727).

[Ed. prima in fol., quae nunc in Bibl. Hamburg. ex-
stare debet, vivente adhuc patre excusa, ergo multum

ante A.1650, quem notat *Delitzsch*, Z. G. d. h. P.
p.70, ut monui *Jüd. Lit.* p.461 n.36.]

- 6145 MOSES Ibn Chabib b. Schemtob Sefardi
(*Hispanus* seu *Lusitanus*), Ulissiponensis in
Italia. [Neapoli A.1488 curavit Abraham Ibn Esra
in Pent., ubi A.1492 discipulus — non ipse, ut
Rof., Diz. (p.70 provocans ad Annal. et hinc
Ghirondi p.261) — edid. פתח דברי N.4020,
ipse vero approbavit Jakob Landau (q. v., corr.
quoque *Ghirondi*). Nostri (salutati אלוכוני i. e.
Ulissip.) Indicem in Abraham Schalom emenda-
tum adjectit Moses Almosnino (q. v.) A.1538
(ut recte *W*¹p.822), tamen diversus est a Mose
מחבוב i. e. Machbub b. Maimon, de quo in Sect. III;
Noster enim tunc temporis jam longe defunctus
vid., in Resp. Saul Kohen quidem (f.9a) A.1506
euphemia mortui non legitur, sed offenditur A.1505
ap. Chajjim b. Moses Ibn Chabib Fessanum exulem
Hisp. (*Asulai* II p.22), quem non praeter rem
Nostri silium suspicari vid. *Ghirondi*. — Opus
בכח קול ה' (*Sabb. W*¹) MS. Opp. affert *W*³p.750,
quod jam p.227 sub Hai Gaon attulit (q. v.)!
Gramm. פרח שושן (*W*¹p.822) non modo a Bal-
mes plus 40 locis, sed in ipsis Nostri opp. excusis
citur [Zz.], tamen MS. nondum innotuit. Cave
confundas Mosen Gabbai b. Schemtob (*W*¹p.822
et n.1553), qui opus עבר שלמה A.1421 compo-
suit (v. Add. ad *Uri* 120, cf. Zz. Z. G. 519), vel
Mosen de Leon b. Schemtob (*W*¹p.829.899)
q. v.]

1. **מרפא לשון** *Medela linguae* Grammat. hebr.,
acc.²⁾ **דרכי נועם** *Viae iucundae* De re metrica
ED. PR. 4. Constant. s. a. [init. Saec. XVI.].

[Suppl. W^{1.3}1355.¹586. Sec. *Ghirondil*. c. excusum
est una cum פתח דברי N.4022, forsā confusa ed.
sequ., sec. *Dukes*, Zur rabb. Spruchk. A.1515 una
cum מעשה תורה etc., v. ad N.3944, sed unumquodque
seorsim offenditur, ut etiam *Ref. Ann.* p.47 n.31 nostrum
recenset; expl. *Opp.* 1355Q. ff.8; frontisp. non ex-
stare vid. — Op.², compositum urbe Bitonto Apuliae
14. Nisan 1486, dedicatur benefactori *Josef Levi*; cf.
Jellinek, Philosophie etc. p. XIV.]

2. — u. s., acc. Abraham Ibn Esra: *Stratagema*
8. *Ven., D. Bomberg* (הנגז) 1546.
[Una cum רמב"ם N.3451. H^{1,3}.]
3] — ad. c. Abigdor b. Simcha Levi: *Verbum*
bonum q. v. (1783).
4] פירוש *Comm.* in Jedaja Penini: *Examen*
mundi q. v. [H¹] (1551).

MOSES CHABIB

[Compositum urbe Otranto et dedicatum *Asarjae* cui-
dam. Litbl. I, 364 auct. sequ. confunditur.]

- 6446 MOSES Chabib [jun.] b. Salomo, Archisynag.
Hierosolymitanus. [Mrt. A.1696, sec. socerum
Mos. Chagis ap. *W*⁴p.909 n.1550b (quod latuit
Biographum *Fraenkel*, Litbl. VIII, 401) et quidem
aetatis ca. 42. sec. *Asulai* I p.134, adde II sub opp.
et sub יומי יוסף, ubi Noster descendens Josef
Chabib, et cf. sub כריהו נט p.24. *W*³1550b.
Nostri testimonium de Sabbatai Zebi v. ap. Jakob
Emden, הורה הקטן, f.25.]

1. נט פשוט *Libellum repudii simplex* in Josef
Karo: *Mens. instr.* III cap.119 sq. cum textu et
Mose Isserls, et (f.126-30) Regulae (כללים),
adjectis indicibus; librum *Zafatae* descripsit et
correxerat ex filia nepos Jakob Kulli (כולי), ju-
vante Constantinopoli Chajjim Alfandari; acc.
Josua Benveniste: *Ordo lib. repudii et Praecep-
tum extrahendi calcei*; sustinente Abraham Ibn
Natan ex Reschid (רשיד), per Josua Sonina
(שונין) f. *Ortaköi prope Constant.*,
Jona b. Jakob. sub Achmed (הערה) 1719.
[Approbatio data A. נאח (כ) אס, ergo non A.1714,
ut *W*⁴1550b. Op. compositum est A.1677, v. *Asulai*
s. v.]

2. עזרה נשים *Auxilium mulierum* De muliere
dubia (ענונה) in Josef Karo III cap.17, et de
nominibus in libello repudii; adjectis *Resp.*
nonnullis Redactoris Jakob Kulli (ff.65+64)
4. *Constant.*, *Jona b. Jakob.* 1731.
[*Mich.* 3292. Male *Smyrn.* 1729 ap. *W*⁴. Cf.
Asulai s. v.]

3. שמות בארץ *Vastationes in terra* Nov. in sec-
tionibus tractt. Talmudicorum s. t. כפות חמרים
Kappot temarim, יום תרועה *Jom teruah* et
חוספת יום הכפורים *Tosefet Jom ha-kippurim*;
edid. Jakob Kulli [*W*⁴: A.1722]

- f. *Constant.*, *Jona b. Jakob* (כל המוט) 1727.
4. — Ed. II. f. *Karlsruhe* (זכרון הורה משה) 1766.

- 6447 MOSES Chagis (האני) b. Jakob, Hierosolymita-
nus, compend. משה בן (=) המניה (ייעקב ח'אני
[Variis urbibus Europae, praecipue
Venetiis, Amstelod., Altonaviae (*W*⁴p.908), ubi
inspexit et approbavit libros Wandsb. excusos us-
que ad A.1733 (v. Sect. III), A.1737 adhuc ap-
probavit Sal. Ibn Aderet in Nidda (*Mich.* 1332),
cf. *Fraenkel*, Litbl. VII, 740 (cf. VIII, 249), qui
vitam ex solo op.18 adumbrare infelicitur conatus

est; A.1738 (cf. ad op.14) Sidonem petivit, et pau-
cos Annos post *Zafatae* ca. nonagenarius decessit
sec. *Asulai* I p.134 (ubi adde II sub opp. et
הקמה), ex quo *Rof.* (Diz. p.71). No-
strum A.1743 Hierosol. reliquisse (ex כרם המד III,
126?) dicit *Wunderbar*, Litbl. VIII, 563, qui p.547
sq. opp. non optime nec omnia recenset ut et libros
a Nostro editos, neque omnia emendat in supplm.,
Litbl. IX, 497. *Nepi* et *Ghirondi* Nostri obiter
commemorantes (e. g. p.229.237.300) nomen
corrumpunt חנינו, חנינו. — Quoad libros a Nostro
potissimum cum Add. vel praef. etc. (cf. *W*⁴p.820.
³p.755) editos, hoc loco praecipue laudandi sunt,
praeter 'suis adjectos, nonnulli (A.1704.1709.
1714) post mortem patris (A.1689, v. sub Mar-
dochai Levi p.1669 N.⁶²⁴⁵) Jakob Chagis et avi
Moses Galante (A.1704.1708) et David Simra:
Clyp. David. (1713) qq. vv.; inter Anon. אדרת
(sub וזהר N.3485(1708), מפתח הזהר N.3946
(1710) et יצירה N.3568(1713). Nostri פסק
Decisio exstat in הלכות מסים N.3460(1709).
Ap. Elia b. Jakob (1728, non 1717 ut *Wun-
derbar* p.550) adjectum „קונטרס ההשגה“,
cujus loco „קצה כהבים“, „epistolae nonnullae“
recenset Cat. ms., brevissimam exhibet animadv. in
ed. Precum *Sulzb.* 1715 mihi tamen ignotam. —
*W*⁴1507e sub Mose incerto *Confutationem* Ne-
chemjae Chajun MS. *Opp.* in 8° plagulis aliquot
recenset, quam Nostro tribuerim, sed nec in Catall.
nec in Bibliotheca offendi. — Varia Nostri notitiae
literariae (cf. *W*³755.⁴p.909) a *W* passim ad par-
tes vocantur, ad quem epistolae A.1735 apogr. in
Cod. MS. *Mich.* 846; etiam cum *Ungero* com-
mercium literarium habuit (cf. *W*³1427e p.712,
1531 p.746); cf. quoque ad Cod. MS. *Mich.* 65.

- 1] אגרת הקנאות *Epistola Zeli* controversia de
Nechunja Chajun [anon.] 4. s. l. e. a. [1714-26].
[*W*³p.833 *Brl.* suspicatur et ff.20 notat, cf. p.834.
Cf. infra op.16. Ap. *Wunderb.* desid.]

2. אור קדמון *Lux primigenia* Collectio hymno-
rum, praecipue David Ibn Simra: *Corona*
regni, Bechai et Jehuda Chasid: *Admonitt.*,
בקשה על הייחד, למעלה הזכרה החשובה, מרגניתה רבי רכ
מנה חלקי וכוכי incip.

12. *Ven.*, stamp. *Vendramina* (הנהה) 1703.
[*W*⁴p.296.820.³p.185.752, ad. ³1996c. *Opp.* 171
B. D., deperditus est 376B.O. Libellum parvi ducit
Dukes, Litbl. V, 451. *Jellinek*, Bet hamidrash LXVI
male totum libellum in op. sequ. recusum dicit, II
p. XXXV male A.1718 (ex confusione cum Elia

MOSES CHAGIS

- Kohen, quem male 1718 excusum habet), p.122 (סרניחא) in fine desid. verba לדרך צדה ut ap. Elia di Vidas I,12 f.40 ed. 1708, cf. „Manna“ meum p.100. — Ex nostro forsitan effictus est lib. homon. auctore Leon Polco.]
- 3] — (usque ad סרניחא inclus.); cap.7 ap. Elia Kohen: *Virga castigationis* q. v. (1712 etc.).
- 4] אלה המצוות *Hae [sunt] praecepta* Praecepta 613 sec. ord. Pentateuchi cum Annot., praecedunt 14 radices Maimonidis
12. *Amst.*, Natanel Foa (הנבחר) 1713. [Cat. ms., *Mich.* 245. *W³p.*745 et 785 sub Maimonide et II p.1365 n.425 et *Asulai* II p.58 sub טעמי המצוות, ubi monet ita improprie nominari ap. *Jech. Heilprin* (propter passum in fine op.18 ap. *Wunderbar* p.562?); *Rubinstein*, sub eodem tit. tantum ד"פ (i. e. *Dylr.*) 1727 notat. *Wunderbar*, p.548 ed. *Amst.* 1717 (pro 1713) et *Prag* 1730(!) et p.549 lib. טעמי המצוות „analogum quidem sed non eundem (identisch)“ recenset ex ed. II. aucta *Prag* 1727, procul dubio ex *Heilprin* vel *Rubinstein*. *Metz* ad *Opp.* 2610. male כס"ג קצור, v. sub Moses Coucy ad op.6. — Cf. sub Moses Galante.]
5. — ed. auct. [*W⁴p.*918]
8. *Wandsb.*, *Israel b. Abraham* (יחזקאל) 1727. אסיפה כללים 8. *Ven.* 1705 ap. *Wunderbar* p.549 mira est confusio ex edd. duabus libri Simson Chinnon (q. v.) cum החלה חכמה Jakob Chagis, ubi ed. II. *Amst.* 1709 Noster inseruit sub tit. הכללים אסיפה nonnulla ex Chajjim J. Bacharach petita (q. v.) paucaque sua in fine, cf. *W³p.*455 et 752.]
6. למען דעת... שופטים בארץ *Ut sciant omnes populi terrae, quod exstat Deus judicans in terra* [ex Chron. XXIV,24] *Collectio Controversiarum* de Nechemja Chajjun, scil. הדרם¹ (מוסם כחב) *Formular excommunicationis* F. a. M. datae fine Adar. I.1726; ² לחישת שרף *Mussitatio* (seu *incantatio*) *serpentis igniti*, ³ Nechemja Chajjun: *Voces cessabunt* cum refutatione קול נחיש *Vox serpentis* 4. *Han.*, typ. nova (כסות ult. Adar) 1726. [*W⁴p.*908.929. *Opp.* 1688Q. Desid. ap. *Wunderb.*]
- 7] — (לחישת שרף), scil. *Anathema* etc. ^{1,2} ed. praeced. f.38b ap. Jakob Emden: *Lex Zeli* q. v. [1752].
8. *Amst.*, *S. Proops* (קדרשה והגידו לך את דבר) 1707. [*W³p.*752, male 1697 sub Corr. Samuel b. Arje Loeb Levi ²2044b p.1077; A.1708 ap. *Wunderb.* —
- Indicem auctorum et librorum adhibitorum ex praef. repelit *W³p.*752, ubi p.753 שו"ת וקני יהודה („ap. Isak Luzzatto, leg. Lustro, cf. ³p.586 n.1226[b] et p.619 n.1279c), etiam ap. *Asulai* II f.24, est procul dubio opus Jehuda di Modena q. v. p.1346.]
- 9] — in Josef Karo: *Mens.* II q. v. (1850).
10. — in eundem III; corr. Meir b. Jakob Koppel, *Judex Lublin.* [*W³p.*754, ad. 1385b]
8. s. l. [*Hamb.*] in aed. *opificis Jo. Rose* (ראיין) 1711. (ער היום הזה עודנו בעשרת אבי העזר) [Partem IV ineditam diserte dicit *Asulai*.]
11. לקט הקמה *Collectio farinae* Index scriptorum in *Mischnam*; acc. (patris) Jakob Chagis: *Memoria filiis Israel.* Charta caerulea. [*W⁴p.*908, ad. p.866] 8. *Wandsb.*, typ. nova [*Abr. b. Isr.*] (לא הכלה) 1726.
12. משנה חכמים *Mischna sapientum* de 48 rebus, quibus scientia divina (תורה) acquiritur, P. I (24 res) 4. *Wandsb.* [*Isr. b. Abr.*] (פהחה) (1733). [*W⁴p.*909: משנה חכמים ומשנה חסידים tit. utriusque partis; altera non excusa (cf. Sect. III), v. *Asul.* II s. v. Praef. incipit: משנה חסידים ונשמה חכמים. Hinc inde *Wunderb.* temere praetendit op. משנה חסידים a nostro diversum de 48 regulis etc. 4. *Amst.* 1706 excusum esse! confuso ut vid. homon. op. Immanuel Ricchi q. v.; quod in *Litbl.* IX,497 non animadvertit.]
- 13] פירורי פח הק'מ'ח *Micae panis farinacei* Annot. in Daniel; una cum textu N.877 (1727). [*W⁴p.*908 male מפורי et 1726.]
14. פרשת אלה מוסעי *Sectio: Hae [sunt] stationes* Opusculum ante reditum in terram sanctam propter stipendia synagogae Hispanorum praebenda publicatum, nonnulla ad Hierosolymorum historiam et typographiam spectantia continens (ff.16) 8. s. l. e. a. [*Alton.* 1738]. [Locum et A. libelli non frequentius (*Mich.* 245 sub אלה et *Fürst*, *Litbl.* IX,497) sistit Cat. ms., qui paulo post compositus est (ap. *Zz.* Z. G. 236), et cf. supra sub nomine; desid. inter scripta geogr. ap. *Zz.* ad Benjamin p.289. Summarium et specialia nonnulla exhibui in *Zeitschr. der Deutsch-morgenl. Gesellsch.* V,380.]
15. צרור החיים *Fasciculus vitae* Libellus ethicus, partim ex Maimonide; et התנה *Supplicatio* sec. 13 artic. fidei etc., incip.: ואל אהר וגל בני; praecedat ברכה המון *Benedictio cibi* et קידוש *Benedictio super vinum* 8. *Wandsb.*, *Israel b. Abraham.* 1728-31(?). [In tit. A. נחלה, unde 1728 ap. *W⁴p.*908 et

MOSES b. CHAJJIM

- Wunderb.*, in fine נסח, unde 1731 ap. *Mich.* 3741; forsitan accedentia serius adjecta sunt? Libellus quasi continuatio est homonymi patris, cujus pars ultima tantum ad c. op.11 a Nostro editum, v. verba ipsissima supra p.1203 op5.]
16. שֶׁכֶּר פִּשְׁעִים *Fractio praevaricantium Polemice* contra Nechemia Chajjun, Abr. Michael Cardoso et Salomo b. Jakob Ailion [Ayllon], (quorum nomina per נִמְטְרִיָּא indicantur voce פִּשְׁעִים) 4. (הַכֵּל כְּחֶכֶב) *Amst.* (הַכֵּל כְּחֶכֶב) 1714. [*W*³p.754 male *Lond.*, A.1719 ap. *Wunderb.* Praef. data mense Elul. Cf. quoque Jak. Emden l. c. f.26b,30 (ubi pro חַזָּק leg. חַזָּק) f.30b,22a, *W*³113b et sub Nechemja Chajjun, cujus opp. A.1714 edita, hic (plag. 6 f.16) citata, perperam a *W*³p.40 n.81c tribuuntur יִצְחָקִי מְהֵרָא, qui eodem loco ac caput concilii (וְעַר) Constant. laudatur. Abraham Isaki b. David (diversus ab Abraham b. Isak de Castro, nepote Jakob de Castro p.1196 op.2) erat Nostri magister, decessit fer. VI.13. Sivan (10. Junii) 1729, v. *Asulai* I f.6, ap. *Fraenkel*, *Litbl.* VIII,249; *Zz.* ap. Liebermann, *Deutscher Volkskalender* 1853 p.74. Hinc. suppl. supra p.693 N.⁴²³⁸.]
17. שֶׁכֶּת אֵמֶת *Labium veritatis* De misera Judaeorum conditione in terra sancta etc., occasio interrogationis 8. *Amst.*, *Sal. Proops* (הַכְּתוּבָה זֹאת נִבְרָא לְהֵלֵל מֵחֶדֶם וְאֶמֶת), *fin. mense Elul* 1707. [*W*¹p.820.³p.754 (et *l*¹p.122 auctore Ahron Sason A.1706!); A.1697 ap. *Mich.* 4684, neglecto Jod in in epigr. Opusculum hoc ac חִיבּוּר קָטָן nuper editum commemorat in epigr. ad אֵרֶחַ מִישׁוֹר patris A.1709. — Praef. excipit *Pregunta* *lit.* Lat.]
18. שְׁתֵּי הַלֶּחֶם (שְׁוִית) *Duo panes* Resp. cum Appd. et Hymno
4. *Wandsb.*, *Isr. b. Abraham* (מִנְּחָן יִשְׁעָן) 1733. [Sumptibus potissimum Jakob Mendez da Costa. Correspondentes enumerat *Wunderbar* p.562, ubi de Hymno v. sub Moses Alaschkar op.3. Cf. *Fraenkel* l. c.]
- MOSES b. Chajjim v. Moses Alscheich et Moses Eisenstadt et Moses Pesante.
- 6445 MOSES b. Chajjim Kohen Hechim (הַעֲכִים i. e. Hechingen). [Natus Fürthi A.1797, mrt. Ansbachii mense Febr. A.1835; v. *L. Philippson*, A. Z. d. J. 1837 p.448. Frater est Elia b. Chajjim Kohen, ubi Höchheim delendum.]
1. שֶׁכֶּת בְּרוּרָה *Labium purum* Gramm. hebr. 4. *Fürth.* 1790. [Desid. ap. *Luzz.*, Proleg. p.64.]

MOSES Charisi [*fict.*] v. Jehuda Charisi.

- 6449 MOSES Chasid (חַסִּיד *pius*), Pragensis.
1] צוֹנָאָה *Testamentum*; ap. Abraham b. Reuben: *Via bonorum* q. v. [*W*³1554b] (1717).
2] — portio s. t. אֵנֶרֶת הַמוֹסֵר *Epistola ellica*; ad c. Prophet. post. N.837 [*W*]. (1720).
- 6450 MOSES (Israel) Chassan (חַסָּן) b. Elieser, seu Israel Moses Kazzan, Hierosolymitanus, Rabb. maggiore di Roma. [Inde ab A.1847, v. sub A. Fornari. Nomen plenum subscribit in fine op.2 f.17a: M. J. Ch. b. Elieser, auct. lib. חֲקוֹר דְּבָר, b. Rafael Josef auct. lib. חֲקָרֵי לֵב [*Mich.* 1563-6] et סְעִרְכֵי לֵב, nepot. auct. lib. חֲזוֹה דּוֹד, [i. e. David b. Chajjim q. v.] fil. auct. שְׁנוֹת חַיִּים [i. e. Chajjim b. Josef q. v.], fil. auct. עֵין יְהוֹסֵף [i. e. Josef Chassan b. Elia q. v.], ex familia Abraham Chassan ex Andalus, cujus hymnus אֶחָד קֶטְנָה אַחֲרֵי נֹוֶנְנִי recitatur (suppl. *Landshut* in libro sub proelo sudante de hymnis p.11). Nomen Chassan ergo ad familiam spectat.]
1. נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל *Hereditas Israeli* Responsum de lite heredum familiae Gallichi 8 *Wien* (הַחֲוֶרָה) 1851.
2. קִנְיָנָה צִיּוֹן *Zelotypia Zionis* Polemica contra Rabbinos reformatores, varia exhibens de eadem re Rabbitorum Hieros., Hebron, Tiberiadis et Zafatae; sumpt. Jeh. Leon Adut (אֲדוּט) antea Vindob. 4. *Amst.*, *David Proops*. 1846.
3. Pel. glorioso Pio IX. Salmo e preghiera, versione Ital. dall' originale ebreo di Cresc. Alatri, studente dell' istituto Talmud Tora 8. [*Rom.* 1847?].

MOSES Chawilna [*fict.*] v. Moses b. Joel.

- 6451 MOSES Chefetz (חֶפֶץ) b. Gerson, seu *Gentile*, Triestino, Venetiis. [Mrt. nocte fer. IV.30. Cheschan (sec. *Ghirondi* p.239, sed novil. Cheschan erat fer. IV.) die Sabbatho pericope כְּסוּהָ לֶךְ עֶרֶר leg. in epitaph. ap. *W*⁴p.1213] A.472, i. e. exeunte A.1711, non 1713 ut *W*³p.756 et *Rof.*, Diz. (p.80), aetatis 48 (scil. בֶּן הָיִל); jam A.1679 in carmine ad Biblia N.594 voce אֶחָד actatis A.13. peractum indicat, unde vox בִּמְאָה super effigiem A.1710 (op.2) non 100 significat (ut *W* l. c. et *Zz.* ap. Busch, *Jahrb.* V,169, non sine dubio *Rof.*, l. c.) sed 46, ut his aliisque argumentis demonstrat *Luzz.*, *Litbl.* VIII,280, quem

MOSES CORDOVERO

praeterit *Ghirondi*. A.1700 praef. est ad fil.
Gerson Chefez q.v.]

1. הנוכת הבית *Initiatio templi* De constructione
templi cum figura

4. *Ven., Bragadin.* (במקדש) 1696.
[*W*¹1540.³1555, ad.³1571b.1606c et Sal. Nizza.]

2. מלאכת מחשבת „*Opus adinventum*“ Comm.
in Pentat. philos., cum Indice scientifico (כללי
המחקר etc.); corr. David Altaras; cum figuris
illustrantibus et effigie auctoris f. *Ven.*,
Al. Bragadini, per Giov. de Pauli (עשק) 1710.
[*W*¹1555.]

6452 MOSES Cordovero (קורדובאירי *Cordubensis*),
compend. ראמאק *RaMaK*, b. Jakob, ex gente
Hispana, Zafatae. [Mrt. A.1570, sec. epigr. filii
ad op.1 (ap. *Conforte* f.36b, cf. *Dav. Gans* ap.
*W*¹p.889, *Asulai* II p.4) et op.5 f.39b, quod die
eodem ac fatali finitum est; filiusque ille sese 8
Annos natum patrem amisisse dicit, et sec. Jakob
Zemach ap. *Asulai* I f.72 (ubi ad opp. et praecipue
אור יקר et השלמים ובה ablegandum erat) Noster
48 A. natus decessit; procul dubio ergo non Cor-
dubae natus ducendus, ut *Rof.*, Diz. (p.87). —
Nostro tribuuntur *Institutiones* sic dictae, praeci-
pue שבועות היקון N.3046 et קריאה שמע N.3082
(cf. N.3098 in fine notae et *Prec.* 1648-9
N.2147). Praeter excusa, omnia kabbal., varia
opp. inedita in Catal. Codd. MSS. recensuri sumus.
Prae oculis habeo *Comm.* in *Jezira*, quem *Rof.*
tantum ex Catal. quodam MS. recenset, exaratum
ante A.1613, ubi initio 'se librum jam antea in
libro suo [scil. פדרם] in הנהיגות exposuisse
dicit.]

1. אור נערב *Lumen advesperascens* seu *dulciscens*,
cujus P.VI Compendium lib. *Paradisus* (op.8);
edid. fil. Gedalja

8. *Ven., di Gara* (fin.fer. IV.15. Ab) 1587.

[A. exprimitur in fine ב'כ"ד טוב א"כ והשלם כיום ד'
החמץ בוחר 15. mensis exprimit sec. ca-
lendarium. *W*³p.808 n.1642.⁴p.925, ad.¹152.]

2. — [*W*¹p.890.³ib.] 8. *Crac., Menachem*
Meisels. sub Wladislaw (לשנה טובה) 1647.

3. — corr. Moses b. Josef Moses ex (א"ש) Hausen
8. s. l. [*Färth*], typogr.

erecta per Model [Mard.] *Anspach. s. a.* [1701].

[*W*³ib., ad. 1567b. Excusum est simul cum Ab-
raham Rovigo: *Praef. etc.*]

4. ג'רשין *L. Exiliorum* Expositio 99 locorum

Biblicorum occasione expulsionis A.1548 com-
posita; edid. David Ibn Hin

4. *Ven., Dan. Zanetti s. a.* [ca. 1602].

[Cf. sub David Ibn Hin. *W*¹p.890.³808: A.1548,
i. e. compositionis, sec. *Sabb.*, ubi vero verba tantum
inversa sunt. *Mich.* 3543b=689, ubi ש"ה err. typ.
pro ש"ה illidem sec. *Sabb.* vel eum sequentem Cat. ms.
Wunderbar, Litbl. IX, 673: A.1598!]

5. פירוש סדר עבודת יום הכפורים *Expositio*
ordinis cultus diei expiationis De sacrificiis hujus
diei secundum Maimonidem, capp. (חיקות) 18;
in vol. parvo editum ut lib. precationum
facile jungi possit; edid. filius Gedalja (ff.40)

8. min. *Ven.*,

di Gara (fin.fer. IV.23. *Tammus*) 1587.

[*W*¹p.890, ad. p.1088 n.2039=²p.1402 n.583: s. a.]

[Incip. נכבר פירשנו במקום אחר:]

- 6] פירוש תפלות ר"ה ויה"כ *Expositio precum no-*
venni et diei expiationis; in *Prec. rit. Hisp.*
N.2095 (1583-4).

[Editor op. sequ. ex praef. Gedaljae ad op.1. notat,
hanc ed. non ex curis secundis (מהרורא בהרא) ex-
cusam esse, v. ad op.7.]

- 7] — in lib. זבחי שלמים q. v. inter *Prec. varr.*
N.3242 (1613).

[Incip. אמר צעיר לא נכחד ממני עולם המדות
ut Cod. MS. *Opp.* 1665Q. et *Bislichis* 47, ubi A. com-
positionis ה"ש 1550-5. *W*¹p.850 n.6 male Cod. MS.
Opp. ad op. nostrum 5 laudat, rectius ¹p.891 sub
תפלה למשה *Precatio Mosis*, quo tit. *Sabb.*
Nostri Comm. in *Preces* (omnes?) laudari dicit ap.
Jesaja Hurwitz, ש"ה f.815 (sic) ed. 1649, nescio quam
recte. *W*¹3 male totum librum זבחי שלמים Nostro
tribuit. Expositionem precum Noster promittit in fine
op. sequ.]

8. פדרם רמונים *Paradisus malogranatorum* Opus
kabbal. maximum; edid. Isak b. Meschullam
Posen f. *Crac., Isak b. Alron. sub*

Sigismundo III, finit. Nowilwor sub Placzowski
([נ]בשן *Cheschwan*, fer. II.10. *Cheschwan*) 1591.

[*W*¹3 et de Cod. *Schl.* sub Isak b. Meschullam
¹1244, ubi p.884 lege הקדמה המדפוס, praef. Edi-
toris, v. Add. ad *Uri* 383 et הננו הרמונים Cod. MS.
Opp. 282Q. (*W*³p.809), *W*¹arn.55 ap. *W*¹p.891.³p.1215
n.643b. Alias quae circumferuntur et ab ipso *Rof.*
laudantur edd. effictas habeo, scil. ed. *Salon.* (*Sabb.*
*W*¹) forsan ex libro homon. Jedajae Fenini (q.v.)
vel Schemtob Schafrut (q.v.); ed. 8 (!) *Ven.* 1586
cum praef. Gedaljae (*Bart.* *W*³p.805) ex op.1, et ed.
Crac. 1632 ex nostra male computata, quod non anim-

MOSES ex COUCY

- adverlit *W*³. — Compend. excusum v. sub Samuel Gallico.]
- 9] — de anima etc. Latine T.I.P.II p.108 Cabbalae denudatae per Knorrium a Rosenroth q.v. [*W*²p.891] (1677).
- 10] חמור דבורה (*Tamarix Deborahae* Ethica kabbal. *ED. PR.* 8. Ven., di Gara. 1588-9. [Ed. „ab aliis neglectam“ ff.19 (praeter frontisp.?) se vidisse testatur *W*²p.891, ubi exstet nescio. Praef. et epigr. Mosis Basula (v. supra p.1353), qui filium auctoris Gedalja laudat, recusa est in edd. sequ. Cod. *Rof.* 119 epigr. exhibet datam fer. IV.12. Cheschwan 349, i.e. excunte A.1588, forsitan ex op. excuso?]
11. — 8. Crac. (ברשע, fin. fer. V.[VII]15. Ab) 1592. [*W*^{1.3}. *Opp.* 8490. recte in App. Cat. ms., delendum ap. *Zz.* Z. G. 294 n.191.]
12. — correxit Elia (seu Isak Elia) b. Uri Kohen 8. Prag., Mos. b. Bezael (*fin. fer. I.10. Sivan*) 1621. [*W*^{1.3}. *Zz.* l.c., *Mich.* 4800. Expl. *Opp.* 4700. frontisp. non exhibet, ubi typogr., sed orditur privilegio Jesaia Hurwitz in 3 Annos ad Editorem seu Correctorem.]
13. — jussu juvenis Jehuda b. Isak Levi [*W*^{1.3}. *Zz.* Z. G. 250] 8. Mant., in aed. *Jeh. Sam. Perugia et Josuae.* „1623.“
14. — acc. Josef Dubno: *Tabula rituum* et Selke Lichtenstadt: *Testamentum* [*W*³] 8. Wilm. (תפחה אה יחד לאחך לענין ולאחיך באיך) 1719.

6453 MOSES ex Coucy (מקוצי) b. Jakob. [Saec. XIII. med. Nomen מקוצי, male *Kotsensis*, *Kotzi*, *Kozzi* (ut ipse *Dukes*, Mos. b. Esria p.107) non ab urbe *Cozzo* Longobardiae (*W*¹p.827. *Zz.* Z. G. V. 417d) derivandum, sed a *Coucy* (*Codiaceum*, non *Couzy*, ut *Jellinek* Registr. p.31 contra notam *Hambergeri*) prope Soissons, ut primus observat *Zz.*, Additt. p.315 ad Cod. V (cujus investigationes more suo reproducit et cum suis antea factis conspirare praetendit *Mecklenburg*, ap. *Jost*, *Isr. Annal.* I, 244, cf. II, 320, et quae correximus sub Mardochai b. Hillel op.3, iterum ap. *Fürst*, *Litbl.* VIII, 534). Hispanum ca. A.1230 etc. Nostrum dicit *W* l. c., scil. ex *Gedalja* f.42b ed. Amst., ubi Nostrum etiam A.1236 in Hispania fuisse ex lib. ipso evincitur (cf. *Conforte* f.15a. *Asulai* I f.72). Confusioni multiplici ansam dedit locus, ipse non correctus, ap. *Abr. Sacut* f.132a, ubi Noster, discipulus Simonis [S. Sens socer fuit], Jehudae Chasid (v. infra) et Baruch Wormatiensis, Hispaniam petivit etc., librum A.1236 composuit etc., dein Abraham Jarchi etc.,

qui Toleti A.1236 (postremum forsitan vitio iteratum, v. Add. nostra ad N.⁴²⁴⁵). *W*¹422, et ex eo *Rof.* Diz. (p.111), loco Nostri Baruch b. Isak (N.⁴⁵⁰⁸) in Hispaniam A.1236 mittit; *Rof.* (p.172) Nostrum Toleti A.1230 sistit; cf. eundem ad Cod. 93 (infra ad op.1). Patrem „Isak“ sibi effinxit ignorantissimus *Deutsch*, Catal. p.58. Matris pater est Chajjim Kohen b. Chananel (ap. *Cassel* ad *Conforte* f.14b n.8 ejecta ad *Zz.* Z. G. 37 spectabat, qui locus in Indice ad *Zz.* p.581 et 597 desid.); magister „Jehuda Chasid“ (*Sacut*, *Asulai*) est Parisiensis (*Gedalja*, *Conforte*) seu Sir Leon (cf. supra p.1321). Parisiis adfuit disputationi Jechiel b. Josef Paris. (N.⁵⁶⁰² ubi A.1252 stiti sec. MS. *Mich.* 229 etc.) A.1240 (*Zz.* Additt. p.316 ad Cod. VI). — *Asulai* a Nostro praeter rem alium discernit homonymum, cujus expositiones (פשטים) in Pentat. citantur (*Zz.* Z. G. 83, cf. de ר"ם p.82.113), forsitan similiter ut op. excusum proprie concionibus et lectionibus pertinentes. Perperam vero possessor quidam Christianus Cod. Bodl. h.159 (ap. *Nicoll.* p.385 Cod. 389⁹, v. Add. nostra) inscripsit מקוצי פירוש על התורה; auctor magistrum mortuum Sal. Ibn Aderet citat!]

1. מצות גדול (*L. Praeceptorum* (*magnus* seu *major*) De 613 praeceptis affirmat. et negativis. *ED. PR.* f. s. l. e. a [ante A.1480]. [Ed. splendida, omnium integerrima, lit. quadr. ff.99 (negat.) +175 (incl. 2 albis), binis columnis, linn. 55. Exstat P.I ex Catal. *Bislichis* p.28 n.2, expl. integr. ap. *Saraval* XII. *Rof.* Annal. p.122 nostram putat ed. *Constant.*, quam *W*³p.760* in Bibl. *Opp.* se vidisse praetendit, quamquam in Catal. (nec in Cat. ms.) nulla commemoratur. Mihi potius confusio vid. cum lib. homonymo Mosis Maimonidis, vel compend. Isak Corbeil. — Op. nostrum ex sermonibus inde ab A.1235 jam ca. A.1250-2 absolutum esse demonstrat *Zz.*, Add. p.316 ad Cod. V., teste quoque A.1267, quo P. II (i. e. negativa, quae in Codd. MS. postponuntur) scripta in Cod. MS. Escor. ap. *De Castro* I, 163, quem *Rof.* ad Cod. 93 [unde *Delitzsch*, Catal. p.276] erroneum habet, propter A. compositionis 1282 ap. *Gedalja* (*W*¹p.828), ubi facile 1252 emendari potest. Libellum repudii datum Parisiis 7. Nov. 1257 (*Zz.* ad Benjamin p.258; A.1256 in compend. Isak Corbeil ap. *Zz.* Add. p.316 ad Cod. VI n.6) serius insertum, vel A. ab aliis insertum, ut etiam in Codd. MS. serioribus mutari solet, cf. *Deutsch*, p.317. — Differt ab excuso Cod. *Bislichis* 59. Tit. genuinus tantum מצות גדול, postea per גדול discernebatur a com-

MOSES di CRACOVIA

- pendio (A.1277 facto) per Isak Corbeil q. v. Zz. Z. G. 37, cf. 83 de nuncupatione *Lib. concionatoris*: [ספר הררשן.]
- 2] — cum Indicibus f. s. l. [*Soncino*] *Gers. Soncino* (15. Tebet 249 = 19. Decembr.) 1488. [Ff. 102 + 178, columnis binis, linn. 48, litt. quadr. minor. Ed. sequentibus paullo integrior. *Rof.*, *Annal.* p. 61 A. 1488-9, *Saraval* XXXII: A. 1489, *Mich.* 2747: *Constant.*!]
3. — per filios Adelkind f. *Ven.*, *D. Bomberg* (*Novil. Adar II*) 1522. [*W¹*. 1572. *Rof.*, *Ann.* p. 23 n. 124.]
4. — cum Eisak Stein: *Exposit.* et Elia Misrachi: *Novell.* [i. e. *Add.*], acc. in fine Index capitum Talmudis; per Corn. Adelkind [*W¹*.] f. *Ven.*, *D. Bomberg.* 1547. [Textus particulae praecedunt *Addit.* Eliae Misrachi in ejus ed. I A. 1520 q. v. p. 948 op. 13.]
5. — pars ad festa spectans s. t. מועדי ה' *Festa Dei* cum *Exposit.* Eisak Stein, Elia Misrachi et Sal. Loria, adjectis *Annot.* Jehuda Nag'ar et *Add.* in opus suum שבוע יורה (*sic*) 8. *Liv.* (יחזיהו ואשר) 1808.
6. — Compend s. t. . . מצות לא תעשה, seu מצות ההורה, *Praecepta Mosaica* 613 cum succincta et plerumque mirabili ac superstitionosa Rabbino- rum expositione per Seb. Münsterum [qui praeceptorum Vers. Lat. adiecit] 8. *Bas.*, *Henr. Petrus. mense Martio* 1533. [*W²*. p. 1365, plane neglectus a *Rof.*, *Ann.* p. 35 n. 221, qui lit. קיצור סמ"ך et A. 1532 ex *Cat. vet.* f. 40a offert (ut *Deutsch.* l. c.), ubi spectat ad expill. hebr. tantum *Opp.* 2590., ubi Münsteri *Addit.* atramento obducta, et 2600., ubi ea plane subsecata sunt (unde et annexus liber A. 1532 fertur, v. sub David Kimchi p. 870 op. 18). *Expl.* cum Vers. Lat. ff. (non pagin.) 168 hebr., ubi M. in fugam vacui adiecit symbolum fidei christ. incip. נולד מן הכנורא יח' desinens מן הכנורא, et 77 Lat., exhibet *Mus. Br.* — Zz. ap. Jost, *Israel.* *Annal.* I, 336, Münsterum auctorem habet, contra *Asulai*, qui ipsum Mos. Coucy epitomato- rem putat non modo I f. 72 sed etiam II p. 130, neque ed. Nostram prae oculis habuit sed קיצור סמ"ך, re- cens⁴ (כוננו זה) cum approbb. excusum, procul dubio ed. *Carlsruhe* 1763 (*Mich.* 3855), quae cum libro nostro quidem conspirat, sed fontem, forte con- sulto ut suspicatur *Zd.*, non indicat in praef. prolixa. Münsterum ipsum vix epitomato- rem habet *Zd.*, quam- quam nomen ירמיה pro רש"י a Judaeo effictum non vid. Libellus ipse specialius inquirendus est. — Ed.

Wandsb. 1727 ap. *Deutsch.* l. c. ex *Opp.* 2610. petita, ubi vero est Mosis Chagis: אלה המצות q. v. —

Compendia et Comm. (praeter Isak Corbeil) v. sub Josef Krzeminec, Salomo Loria: עמודי שלמה et Samuel Galante: נהיכות העולם.]

- 7] חוספה ישנים *Additamenta nova* in Joma, in edd. Talmudis q. v. p. 214, 8.

[Auctores in hoc op. citatos recenset Zz. Z. G. p. 37.]

MOSES di Cracovia v. Jo. Kemper.

6451. MOSES Cremieu, seu Cremieux (כרמי Carmi), b. Salomo. [Mrt. A. 1836-7? v. Anon. ap. *Philipp- son*, A. Z. D. J. 1839, Lit. Beibl. n. 8 p. 29, 1840 p. 412, ubi „Gebote“ pro „Gebete“.]

1. משה באר *Incepit Moses declarando* Comm. in Preces sec. ritum 4 synagogarum Gallicarum quotid., et dierum jejunii etc. (P. I. III) 8. *Aix.* 1829-31. [P. II A. 1830, IV-VI A. 1832, 5, 6 laudantur l. c. primo.]

2. — Supercomm. in Abraham Ibn Esra in Ge- nesin, Exod., 5 Megillot, Proverbia et Job (i. e. P. I, II, VI, XII) 8. *Aix.* 1833, 4, 6, 6. [Loco 5 Megillot l. c. P. IV. lib. Numeri A. 1836 laudatur, quae praeterca excusa sint, sibi ignota fatetur Anonymus, nec nobis innotuerunt.]

MOSES b. Daniel v. Moses Toledano.

6455. MOSES b. Daniel ex ראהמן (Rohatim?)

1. סוגיות התלמוד *Themata Talmudis* Methodo- logica 8. *Zolk.*, *Uri Phobus*

b. Alron Levi. sub Johanne (משה מלמה) *finis. fer.* V. 3. *Flul.* 1693.

[*W³*. 1541d: A. 1693 et 1698. *Ghirondi* p. 230: A. 1733.]

- 2] — cum H. J. v. Bashuysen Vers. Lat.; ad c. Jeschua Levi: *Itinera mundi* q. v. [Ed. minns accurata. *W¹*.] (1714-5. 1740).

MOSES b. David v. M. Friedlaender et v. Jehuda Neumark.

MOSES Dessau v. M. Mendelssohn.

6456. MOSES Dessau, seu M. b. Michael Mescritz. [Senex decessit, cum op. 2. excusum est.]

1. זכרון משה *Memoria Mosis* Nov. haggad. et halach. f. *Anst.*, (זכרון משה לפני ה') 1775.

- 2] יהודים *Novellae haggadicae* in tract. Tal-

MOSES EDREI

mud. Berachot, Sabbat et Kidduschin, et Nov. halach. in Pesachim et Ketubot; ad c. Isak Düren: *Portae* q. v. [*W*³1593h] (1724).

- 6457 MOSES Edrei, seu Edrehi (אדרעי), b. Isak, Maroccanus. [Ex מוסר in op.1, sed מושי (!) אדרעי nomen manu propria adscriptum legitur p.VII expl. operis „An historical account of the ten tribes“ etc. 8. *Lnd.* 1836 cum effigie, ubi sese salutat „Dr. M. Edrehi, Professor of Modern and Oriental Languages,“ ibique p.127 de Judaicis Maroccanis etc. ex autopsia „ante 45 Annos“ (cf. p.128.137.142). Liber ille (pp.290) inscribitur „*Book of miracles*“, quia P.I (usque ad p.66) ea continet fere, quae auctor antea in libello hebr. מעשה נסים (ff.3+11), et fere eodem Germ. מעשה נסים (ff.1+11) 8. *Amst.* 1818 ex variis scriptis de 10 tribubus collegerat, adjecta in libro Anglico in P. II farragine excerptorum partim corruptorum sine ullo ordine et methodo. Hinc corrigas quae de illis minus exacte refert *Carmoly* ap. Jost, *Annal.* 1840 p.218 (ap. *Zz.* ad Benjamin p.312), qui tamen in libello suo מבשרת ציון A.1841 epistolam Hieros. confirmatam 15. Ab 1647 et ex MS. urbe Reggio acceptam se edidisse praetendit (p.4, cf. p.56), ea vero jam a Nostro ex MS. S. Dubno hebr., Germ. (ubi f.10 male A.1644) et Anglice (p.60, ubi 5417 or 1411!, cf. p.55) edita est, ubi epistola Benī Musa includitur, quae ap. *Carmoly* sequitur. Inter libelli excerpta video nonnulla ex lib. הישר דרך excuso *Amst.* A. הישר i.e. 1779, in fine הקודש נאמר, et additur epigraphis desinens במאמר אהרן הלוי הם. Hinc corrigendi sunt errores *Carmoly*, relati sub Gerson b. Elieser p.1011-2, de lit. הקודש דרך, A.1749 et Interprete hebr. Ahron Levi.]

1. משה יד *Manus Mosi* Concc. in dies festos
4. *Amst.* (ויהי כאשר ידו [וג'בנר]) 1809.
[*Mich.* 1678: A.1807, neglecto ב ultimo.]

- 6458 MOSES Eisenstadt (אייזן שטאט) b. Chajjim, ex familia Katzenellenbogen, Pragensis. [*W*³1514 „b. Isak“, forsan ex confusione Meir Eisenstadt cum Nostri fratre homonymo N.⁶⁴⁵⁹ De Vers. lib. Immanuel b. Salomo v. supra p.1058 op.5; A.1715: *Jüd. Lit.* p.463 ex *W*³ ad op.1, ubi tamen err. typ.]

- 1) הישר דרך *Via recta* Vers. Germ. lib. *Lapis*

lydius Kalonymos b. Kalonymos q. v. [*anon.*, *W*^{1.3}] (1705).

2. חכמת המוסר *Ars Arithmetica Germanice*
8. *Dylr.*, *Sabbatai* (בעה) 1712.
[*W*^{1.3}. *Serap.* p.335 n.71; Cod. MS. *Opp.* 1664 Q. *anon.* Nostri suspicatur *W*, nescio quam recte.]
3. Ein neu Klag-Lied (אין ניין קלאג ליד), melodia: Prostitzer קדושים [cf. N.3692], Carmen Germ. de pestilentia Pragensi incip.: „Allmächtiger Gott in deinem Himmelreich, Du helfst uns allezeit, wenn es uns geht ungleich“, alphab. ord. recto et inverso, dein acrost. (משה בן האלוף מהר"ר היים איינשטאט מביה קשעלכונן חוק), dein alphab. et alphab. usque ad Jod, in fine medicamenta nonnulla et catalogus hominum singulis diebus mortuorum inde a Sabbato 28. Tammus A.473-fer. III. novil. II. Tebet 474; jussu Samuel b. Jehuda Schammash. Ed. II. 8. *Amst.* s. a. [ca. 1714].
[*Opp.* 567 0.4; ff.8. *W*³: קינה *Elegia* etc. s. l. e. a. *Serap.* p.44 n.268. *Fragm.* (forsan ex ed. PR. ignota?) lit. Germ. dedit Fürst, Litbl. V, 347, ubi nec *W* consuluit. Expl. *Opp.* manu inscriptum est קלאג ליד על העיפוש שהיה בניקלשבורג „*Elegia* in pestem Nikolsburg“! (cf. N.3683). Hinc partim confusio nata est Cat. ms. et relatoris, qui et me ipsum confuderunt N.3684-5, v. emend. sub Isachar b. Isachar p.1060; unde hic librum correctius repetivi.]

MOSES b. Elasar v. Moses Nerol et Moses Perls.

MOSES b. Eli Natan v. Josua b. Eli et Moses Witmund.

MOSES b. Elia v. Moses Pobian.

MOSES b. Elieser v. Moses Chassan et Moses Koerner et Moses Wallich.

- 6459 MOSES b. Elieser Morawczik (מוראביציק *Morav.*), Posnensis Lissae, Darschan (*Concionator*). [Nostri procul dubio est epitaph. (inter Lessnenses) minus correctum ap. *W*³ p.1214, ubi mrt. dicitur fer. VII. (ביום ו') quod cum calend. congruit) 18. Ab 1705.]

1. בשרתי צדק *Annunciavi justitiam* Concc. in Genes. et Exod. ex lib. משכן שילה *Habitaculum Schilo* [*W*³1520c]

4. *Amst.*, Uri Phöbus (יון משכן שילה) 1686.
[Indicem MS. exhibet Cod. MS. *Opp.* 1667 Q. 173-4.]

MOSES ELSASS

- ⁶⁴⁶⁰ MOSES Elsass. [מלך est Alsacia, cf. N.2892.]
 1) Institutio brevis de ratione mactandi animalia
 ex Jakob Weil excerpta, Germ. [W¹1624b]
 f. patente. Han., J. J. Beausang. 1718.

MOSES Ensheim v. M. Ensheim.

- ⁶⁴⁶¹ MOSES Ibn Esra (comp. רמב"ע) b. Jakob,
 Arab. *Abu Harūn Musa al Garnati* (Granatensis).
 [Saec. XI-XII. Poeta insignis et Philosophus, cujus
 opp. recens tantum specialius sed nondum sufficienter
 perquisita sunt. De nomine משה (forsan ex I
 Chron. IV, 17) pro משה v. Zz. ap. Philippson,
 A. Z. d. J. 1839 p. 482. Nomen „Abu Harun“ no-
 minis Moses est comes („Ehrennamen“ Litbl. I, 107,
 v. Steinschneider, Die fremdspr. Elem. p. 13 n. 28,
 unde sua sublegit, ut alia, Fürst, Litbl. VIII, 521
 sq.; cf. p. 530 cum St. p. 11); nomen patris Isak,
 quod legitur adhuc in op. 8 [ex *Gedalya* f. 30b ed.
 Amst. ap. Sabb. et W 1624, qui ad ³14b ablegat,
 non vero ad ¹1538 Mos. Granat. (*De Castro* I
 p. 601: A. 1620!), cf. ³1570b: Mos. b. Jakob
 auctorem Elegiae N. 2980, quem Nostrum suspica-
 tur *Heidenheim*, De Hymnis p. 9], jam in dubium
 revocat Ros., Diz. p. 11 („Abu Ishak“ suspicatur
 Steinschneider, Manna p. 110). Postremus A. fa-
 talem 1100 repetit ex W, ubi 1080 (תתק"ח) esse
 debuit sec. fontem: D. Gans ad A., qui rursus
 sequitur *Abr. Sacut* f. 130b, ubi „circa 1080“
 (ap. *Gedalya* A. 1080) mrt. fertur; v. *Iuzz.*,
 Kerem Chemed IV, 66, qui primus (v. *Dukes* op. 6
 p. 106 infra) de Nostro speciatim disserit et de-
 monstrat (p. 89), Nostrum A. 1138 adhuc vixisse
 (non 1137 ut *Dukes* p. 2, 16; Litbl. I, 107 et v. infra),
 defunctum vero Nostrum non multum postea de-
 flesse Jehuda Levi. A. natalem inter 1060-70
 sistit *Edelemann* (op. 4 p. V; ca. A. 1070 sec.
 Gg., Divan p. 116, cf. p. 30, 131), quia magister
 Isak Ibn Gajjat (חידה גנתי) f. 30, cf. supra p. 1111
 Nostri ipsius verba) A. 1089 decessit. In Poetica
 laudanda (f. 42b), postquam de Josef Ibn Zadik,
 Abu Sacharja [Jehuda] Ibn Gajjat et Abu Ajub
 Ibn Almuallim (v. ad op. 4) sermo fuit, legitur:

ואבו אלחסן בן אללו אלמנא עלי אלדרר באחב
 אלמנאר ואלדר ואבו אסחק בן [אלמנר 'ן
 עזרא בן אלמחבלימן אלפחא אלבלנא
 „Abul Hassan ben al Levi“ urinator ad margaritas, auctor (pos-
 sessor) rerum singularium et dignarum (?) et *Abu*
Ishak [procul dubio Abraham] b. al-Muallim

Esra ex theologis, rhetoribus et oratoribus uterque
 Toletanus dein Cordubensis; „illum Abu'l Hassan
 vix alium puto ac dilectissimum Nostri amicum
 Jehuda Levi (v. infra), cujus patria urbs hucusque
 latuit, quocum simul Noster A. 1103 deflevit Isak
 Alfasi (q. v. p. 1087, ubi lin. 4 a fine adde: hebr.
 et Germ. ap. Gg., Ztschr. II, 368). — Nostri ap.
 scriptores recentiores nomen משה ha-Sallach
 (scu מלחן) optime Epitheton ornans a composi-
 tione Hymnorum seu Precum poenit. (מליחה) de-
 rivatum suspicatus est primus *Lebrecht* (l. citando
 p. 107, quod nescio an latuit *M. Sachs*, op. 3
 p. 279; ineptam *Delitzschii* explicationem ab Arab.
 מלחן praefert *Fürst*, Litbl. I, 132). — Forsan etiam
 titulo פראפקטוס פראטור. indutus
 est (ut Abraham b. Chijja ha-Nasi) Noster vel
 fratrum unus (v. infra), id enim legitur initio car-
 minis עטור עטור in Cod. Poc. 74 nunc vol. I
 fol. 1b, non vero in Divano Jeh. Levi n. 1. et appd.
 f. 14b (op. 4 p. VII); ad gentem nobilem (בזרע
 המשרה) Noster refertur ap. *Abraham b. David*
 in fine lib. trad. (cf. בני משרה ap. *Isak Israeli*
 IV, 18 in fine). — Hymnos Nostri, partim in collect.
 variis Precum excusos vel MSS. (cf. ad op. 2)
 diligenter enumerat *Dks.* in op. 6, ubi etiam plura
 adjecta hebr. et Germ., ut in op. ejusdem: *Zur*
Kenntniss etc. et in dissertt. supplem. in Litbl.
 1843 sq.; quae in ritu Avignon exstant recenset
 Zz. ap. Philippson, A. Z. d. J. 1839 p. 481, et v.
M. Sachs l. c.; specialia e provincia nostra ex-
 clusa sunt; id unum monendum est, nonnulla
 carmina certe profana inter Hymnos recepta
 esse (cf. exemplum in op. 4 p. 40, de discrimine
 formali v. *Iuzz.* p. 83). — De opp. Nostri partim
 Arabicis confusus remansit *Dks.*, donec ex aut-
 opsia Codd. Bodl. edoctus nonnulla correctiora re-
 tulit in op. 4 p. 57, prout jam devinabantur quasi a
Lebrecht, in operis 6 recensione critica, quam
 prae oculis habemus prout exstat in Litbl. I (1840)
 p. 105-32, ubi vero recusam esse ab ipso L. in-
 tellexi non immutatam a *Fürst* [cujus nota finalis
 p. 132 pudendam ostendit ignorantiam, cf. *Jüd.*
Lit. p. 428 n. 25] ex „Magazin für die Lit. des
 Auslands“ (quod ipsum ad manus non habeo).
 Cf. quoque ejusdem op. recensionem per Zz. ap.
 Philippson l. c. p. 388. — Inter omnia Nostri opp.,
 quae hucusque innotuerunt, postremum ut vid. est
 op. Arab. in MS. unico *Hunt.* 599, de quo pauca
 neque omnino congrua retulit *Gagnier* ap. W³ p. 3,
 ejusque utilitatem insignem quoad historiam lite-

MOSES Ibn ESRA

rarum hebr. et partim Arab. ne verbo quidem indicat *Uri* 499, imo plura ad ipsius Nostri opp. et indoles passim suppeditala lucusque ignota remanserunt; ii enim, quibus Cod. adire licuit, vel lingua Arab. vel literis hebr. docti non fuerunt, ut taceam de locis, ubi Cod. non satis luculenter exaratus vel correctus, elocutio subtilis et elegans dialectusque peculiaris peritissimis non perspicuam planamque offert speciem. *Dukes* (op. 6 p. 5) op. hoc pravissime confudit cum altero in Cod. *Uri* 494; sed loca attulit, ubi Abraham Gavison Nostri citat lib. אלמחצרה ואלמדרה (non אלמחצרה ut *Dukes* adhuc ubique scribit), rectius אלמחצרה ואלמד'אברה (ut jam ap. *Luzz.* p. 94; cf. *Munk*, Notice sur Aboulw. p. 58, et ab eo citatum Tanchum ad I Sam. XVIII, 10, cf. Epist. ex Cod. *Poc.* 74 ap. *Dukes*, Litbl. XII, 375), i. e. *Discussio et Commemoratio*, seu Consensus sapientiae et ejus relatio, ut tit. exponit Gavison; hunc vero exstare in Cod. illo recte suspicatus est *Lebrecht* p. 121; tamen *Dukes* (צ"ן II, 118, ubi numeri Codd. corr.) ex speciminibus sibi missis Divanum (v. infra) recognoscere putavit, et in ipso libro suo Beiträge p. 116 idem op. in Bibl. *Monach.* exstare praetendit, relapsus quidem in confusionem cum lib. Tarschisch. Permirum videretur, quod *Goldenthal*, qui in libello „die neue Schule etc.“ (Wien 1853) passim errores *Dukesii* ex ipsius emendationibus (non citatis) castigat, tamen hanc obviam occasionem praetermisit; nisi hujus Academici referentis stupenda ignorantia ipsam superaret fallaciam; op. enim „nondum notum“ habet (p. 22)! Carminis hebr. in calce fragmentum (cum versic. nonnullis) v. ap. *Dukes*, Litbl. XI, 269 (cf. נחל קדומים p. 3); in Divano (ap. *Luzz.* p. 94) id carmen strophis 58 Introductio seu *Dedicatio* fertur libri nostri, ad virum (cujus quaesitis 8 liber respondet?) nomine *Josef* (in Cod. nostro, ubi in fine acced. 2 strophae, nullum legitur nomen sed str. 54: ואם החכמוני כמו איש פלוני אשר כל המוני נדשים לרגליו, ejus loco in Cod. *Luzz.*: ואם איש (יאסף הסדים כיוסף אשר פו וכסף לרגליו נדשים); monendumque, auctorem in fine operis Arab. id se concludendum dicere carmine nuncupato *Kassida*, in ejus strophis nonnullis adhibuerit omnia genera artis in portis seu capp. (20) praecedentibus tractata, exemplificationis causa, „et est sequens“ (הרי) (הר"א), tunc statim sequitur carmen, ejus inscriptio: חסן אלמחצרה אלמחצרה ad portam 7 spectat. Opus ad minimum aliquot Annos post 1123 compo-

situm esse debet, ubi defunctum laudat Jos. Ibn Sahl (v. supra p. 1542 infra), quamquam A. recentiore nullibi diserte commemorat, ultimi in quaest. V inter poetas Hispanos laudati sunt (f. 43a) *Abu Ibrahim* כן משראן (cujus matrem A. 1138 deflevit, v. supra) et *Abu Saïd Farag' b. Chisdai* ל"י mihi praeterea ignotus. Hujus operis excerpta nonnulla a *Dukes* (cf. Litbl. XI, 269) accepta maxime profuerunt *Munk* (l. c.), quamquam non ubique cum Cod. ipso plane congruerunt (cf. supra p. 1335), minusque correcta sunt excerpta hebr. et ipsa nomina, quibus citatis *Dukes* inde ab A. 1850 ubique, praecipue in libello קדומים נחל, abundat, quaeque jam variis locis castigavi ex apographo (seu potius „Facsimili“), quod A. 1851 factum possideo et juvante Deo aliquando edere spero, sed catal. hoc absorptus ne profunde quidem adhuc perlegere potui; notitias tamen de auctoribus, praecipue ex resp. ad quaes. 4-5 excerptas, suis locis inserui. Opus fusius delineaturus sum in Add. ad *Uri* 499; hoc loco ex ipsis locis quae ad Nostrum vel opp. ejus spectant excerpta tantum paucissima adjicere possum, ubi hoc op. brevitatis causa „Poeticam“ citabo. Ad op. nostrum spectant forsitan citationes exposit. locorum Biblicorum, unde *Dukes* (צ"ן II, 117) Nostro *Comm. Biblica* tribuenda suspicatur, prout jam unam hic exstare observavimus supra p. 741 op. 2 (ubi lege Litbl. VIII, 406, cf. quoque *Josef Jewani* s. v. גור, Litbl. XI, 185). Exstabat forsitan Versio hebr., sub tit. אשכול הכופר *Botrys cypri*; v. citationem ex יוחסין MS. supra p. 897 N. ⁴⁸³²; nostrumque opus prae oculis habuisse *Jehuda Charisi*, jam observatum est (supra p. 842), forsitan etiam Abraham b. David *sen.*, quamquam in op. nostro (f. 43b) aبلغatur ad aliud nostrum simile opus (hucusque ignotum) *de viris qui excelluerunt litteris humanioribus et nobilitate* סקאלחי אלמולפה). — (פי פצ'אל אהל אלמדרה ואלמחצרה). — Audiamus nunc ipsum de suis carminibus loquentem auctorem (f. 55a): ולקר באידי אלמאם מן כלמאי: אלתמוון גיף עלי סהה אלף בית פי וגוה מפהרקה וטעאני מפהרפה חלונה בחלון אלמנסאן ואנחקלה באנחקאל אלומאן מנהא ערה כלמאה פי הקרים [חקריץ'?] אכואני ואוליא ותאבין אכוחי ואחבאבי וטנהא טא עללח בקולהא נפסי ונעלהא סכבא לאחיא בית [מוה?] אנסי ד'כרת פיהא אסמא גיר דאלה עלי אשכאן הוהם אלקארי אנהא הקאיק וקר אשרה אלי דילך פי קאזיר כהירה וכלמאה מנשורה בעצהא „Jam [sunt] in mani-

MOSES Ibn ESRA

bus hominum ex sermonibus meis rhythmicis plus 6000 Beit [sticha, ut *Inzz.* p.96 ca. 12000 lineas numeral], modis variis et argumentis diversis, variegantes (quasi colore) secundum conditionem hominum et transeuntes secundum transitum temporis; eorum plures sunt sermones in laudem fratrum et propinquorum meorum [viventium] et in luctum de sociis et amicis meis [mortuis], alios in me ipsum feci, ut causa essent reviventis mortuae sodalitatis (humanitatis) meae; commemoravi in iis nomina, quae non designant personas [ullas], quas lector putet veras [exstantes]; jamque ad id inuui in multis carminibus [dictis *Kassida*] et sermonibus ligatis, quorum nonnulli sunt versus metro *Tawil* [ut] etc.“; sequuntur statim 3 carmina maiora (cf. ad op.4), dein pergit (f.57), se frivola et jocosa quae modum excedant, pauca fecisse, ea, secundum proverbium vetus (chaldaicum), juventutis impetui tribuenda, tamen a memoria potius eradicanda esse, se vero Dei veniam pro illis implorare ואמא אלמאחרה ואלמאחא אלמאחאחאן ען אלקליל אלמסחחחן אלי אלמחיר אלמסחחחן פקליל מא דנה בהא ולא ולעת בר'כרהא אללהם אלא אן כאנת הוזה פי מידאן אלפכוה כאלשער אלגולי ובעץ' אלמלאהי [אלמלאהי?] או אלמסחחחח וען שבה דר'א יקול בעץ' אלמלך „שטפה דינקוחא“ פנוי בירא מן סקטא אליה פאערץ' ען ד'כרהא ועני בסחרהא ואנא אסחגפר ... (אללה מנהא ואחוב אליה ענהא... Fusius dein de indole carminum suorum disserens, in encomiis inquit suis si modum excesserit, viam se ingressum esse superiorum et notionem seculum doctorum utriusque gentis, i. e. Arabum et Judaeorum, etc. (f.61). — De carminibus Nostri ab aliis citatis v. *Dukes*, ut נחל קדושים p.42 (ubi adde n.11 p.44 et dele n.41, quem corr. sub Abr. I. E. p.41 loco n.40, idque add. ad Jeh. Levip.42, v. p.51). Passus de Nostro ap. Jehuda Charisi cap. 18 (*Inzz.* l. c. p.81, *Dks.* op.6 p.29) in Codd. MS. (Paris. v. supra p.1310 infra) partim ad Josef Ibn Akinin spectat. — Jam ipse Noster forsan carminum collectionem seu *Divanum* (דיואן) adornavit (cf. דיואן שער in Poetica f.58a); ab alio quodam facta est hujus tit. collectio MS., quam more suo methodico delincait hebraice *Inzz.* l. c. p.82 (et inde Germ. sed non ita fusa et correcte *Dks.* op.6 p.9); orditur enim: „Hae sunt, quae invenimus ex carminibus Abu [Harun; *Ms.* p.10 lacunam non indicat] Moses etc.“, primamque carmen in faulorem Anonymum, a patria remotus

cecinit. Alium Cod. ap. *Carmoly* citat passim *Dukes*, ut Litbl. IX,796 [ubi *Abu Ibrahim Ibn Benveniste* idem vid. ac Medicus *Isak* ap. Dav. Kimchi, v. *Carmoly*, Hist. des med. p.104, *Dukes*, Beitr. p.183, נחל קדושים p.41 (et inde procul dubio in Cod. Vindob. ap. *Goldenthal* p.5,6!) atque in anon. הלכות שחיטה Saec. XII.: Cod. *Uri* 294 f.129: כנכנשתי (sic) בן מרס ejusque loco nunc puto ap. *Inzz.* p.85 בן ברון שח (Isak b. Josef), quem supra sub Levi Ibn al-Tabban eundem habui cum homonymo בן ברון, facile enim שח ברון pro כנשה בן scribi potuit], cf. נחל קדושים p.26 (*Zz.* l. c. p.381), 42,46. Variorum virorum nomina passim ipsis inscribuntur carminibus, unde et ea (collatis nominibus in Poetica et ap. Jeh. Levi) ad histor. liter. inserviunt (cf. ad op.1), interque illos insignis est Jehuda Levi, quocum intimam coluit Noster amicitiam, unde vicissim carmina, partim responsoria, in utriusque Divano offenduntur, solaue inscriptio (.. ל quod auctorem, vel personam cui dedicatur, designare potest) passim ad statuendum auctorem non sufficit (cf. ad op.4). Jam plus 20 carmin. mihi innotuerunt, quae in Codd. variis alterutrius Divani nomen ferunt Jehudae Levi vel Nostri ejusque fratrum (qui tamen auctores non videntur), scil. maximi *Abu Ibrahim* (Isak, v. ad op.3), minorum *Abul Hassan* (Jehuda, ejus loco Serachja ap. *Isak Israeli* IV,18 in fine, forsan propter sequ. Serachja Levi?) et *Abul Hagg'ag* (Josef) Ibn Esra, quos „ex stirpe regia“ (מורע) (צאצא אלשרמה) praedicat *Abraham b. David* [ubi יהודה הנשיא זה ודני אבנ דוד in ed. Amst. f.47, rectius ודני ap. *Zedner*, Auswahl p.58, quem citare debuit *S. Cassel*, Ersch. Encykl. S. II vol. XXVII p.209, cf. *Jüd. Lit.* 377 n.73, 406 n.28 de Nostro contra Karaeos et p.407 n.29, ubi pro David leg. Josef; de Exulibus Hieros. in Hispania v. ipsum Nostrum in Poetica f.29a], hunc vero auctorem omnes lucusque neglexerunt, ipse *M. Sachs* (p.276) Nostri fratris filium non recognovit! (Cf. quoque sub Moses de Leon). De his carminibus specialius agemus in Add. ad Cod. *Uri* 498, ubi in Appd. (מחנה הנשיא) ad Divanum Jehudae Levi f.22,31, 49 nonnulla Nostri exarata sunt, ut vid. ex Divano quodam Nostri excerpta. Excusa sunt specimina ex collectione et carmina singula ex variis fontibus, quos omnes methodice colligere debuerunt illi, qui de Nostro in specie, vel poetice hebr.

MOSES Ibn ESRA

historiam tractant. Specimina collecta exstant hebr. ap. *Luzz.* p.82, *Dks.*, p.100 (Germ. ap. *M. Sachs* p.280), Germ. ap. *Dks.* p.50, eademque fere ap. *Steinschneider*, Manna p.76 (cf. p.102 et *Lebrecht* l. c. p.123); nonnulla hebr. et Germ. ap. *Gg.*, Divan p.30 et 131 et in „Blüthen“ (Deutsch. Israel. Volkskalender *Johannisberg* 1853 p.20, v. ad op.1 et 5); v. quoque *Dks.*, Zur Kenntniss p.164, Litbl. VII,716; VIII,403 (ex Cod. MS. Paris.), IX,798, cf. XII,376; de efficto ex carmine Nostri epitaphio „Meir Carmoly(!)“ v. Litbl. I,248.359. De Aenigmate in Cod. MS. *Opp.* 572 O. (et *Mich.* 846) v. *Dks.*, op.6 p.32, cf. op.IV p.XIV.—Qua auctoritate nescio Nostri nomine excuderunt *Edelmann* et *Dks.* (Zur rabb. Spruchk. p.67, ubi in Cod. *Rof.* 1183 anon. exstare ait!) carmen incip. הולעה עלי האמן לא (non indicato, ut solent, specialius fonte, scil. Divano Jehudae Levi n.25, ut etiam I,353 in eodem Divano in Cod. *Luzz.* exstat!), quo sec. inscript. Arab. et hebr. vituperantur Hispalenses nonnulli, laudaturque *Abu'l Hassan* [*Meir*] *Kammial*, de quo v. ad op.1. Neque Nostrum (scil. ex hoc carmine) crediderim citari a *Maimonide* (quod iterum atque iterum docet *Dks.*, v. l. c., cf. נהל בעל השר הקדמוני p.44) et quidem formulā האמן הקדמוני „poeta antiquus“; procul dubio phrasis hujus carminis proverbium est tritum Arab., de quo v. ad Testam. Jehudae Ibn Tibbon p. XIII.]

- 1) ענק *Torquis*, seu תרשיש *Tarschisch*, Versus 1210, vocibus homonymis desinentes

Constant. (??).

[De nomine ענק (non *Gigante*, ut *De Castro* p.17) v. *Dukes* op.6 p.110, cf. *Luzz.* p.66. Opus etiam תרשיש *Tagnis* (הגנייה, ut *W³* p.804 et *Elia Levita* ap. *Luzz.* p.71, *Dukes* p.20, cf. נהל ק' p.44, Litbl. XII,149) v. *Lebrecht* p.122, *Jüd. Lit.* p.423 n.35 et supra p.1314 lin.8. ענק MS. ex *Sabb.* affert *W¹* p.884, qui ed. *Constant.* ex *Plantav.* (ut *Rof.*) et MS. *Opp.* addit, utrumque non exstans (cf. *Dukes* p.20). Praeterea *W¹* p.885 affert הרשיש ex *Sabb.* (jam in App. *Buwt.* sec. Zz. l. c., mihi tantum ed. 1708 ad manus est, ubi nonnulla ex ipso *Sabb.* addita sunt), et *W³* p.804: „Librum carminum, sub tit. תרשיש p.885 commemoratum vidi editum(!) sub tit. הגנייה (unde etiam *Rof.* editum affert). Duo ultimi (scil. ipsius libri?) versus, a *W* cum Comm. allati, sunt iidem ap. *Luzz.* p.67 (v. infra). Mihi persuasum est, editionem non exstare, *W* vero MS. vidisse, forsā ipsum Cod. *Hamb.* 48 (ap. *Dukes* p.17, qui apogra-

phum possidet). Denique *W³* 14b p.3 recenset librum „de variis argum. etc. carmine hebr. cum *Paraphrasi* Arab.“ in Bibl. Bodl. inter Codd. *Poc.* [numerum non addit, est vero idem olim 44 nunc 69, quem *W¹* 1538 sub Mos. Granat. ex Catal. Codd. Angliae n.5371 recensuit: „Anthologia carmm. hebr. cum *Scholii* Arab.“, quod omnes fugit de Nostro auctores!]. Librum „eundem“ exstare in Cod. *Hunt.* 599 perperam dicit *W³* l. c., *Hunt.* est enim Poetica, *Poc.* est ap. *Uri* 494: „אֶלְרִיאֵץ כְּהָאֵב וְהָרָאֵב *Lib. florum hortorum* („Anthologia“, cf. hujus tit. lib. ap. *Herbelot* IV,623 ed. Germ. 1790: *Zahrat alriadh*, et p.622 *Zahr alriadh*); postremum vero lib. seorsim habet *Dukes* p.5 (cf. infra), librum הרשיש ex ipso *Uri* recognovit *Lebrecht* p.121 (cf. *Dukes* פֶּקֶן II,118), qui male tit. primitus ad „Paraphrasin Arab.“ spectasse suspicatur. Expositio vero illa Arabica vocum homonymarum brevis, ab *Uri* omissa, forsā ab ipso auctore adjecta est (ut talem ad החכמוני promissam a Jeh. Charisi ostendimus supra p.1313). Praef. Arabicam, in hoc Cod. unicam, oratoricam et inde difficillimam aliunde integram dabimus, se ex homonymis selegisse gemmas et flores et stichii (Beit) ducentis super mille opus composuisse dicit, quae si voluisset ad duplicem auxisset numerum

ורשעהה טן לאלי אלחגנים באחאד ואוואא פגא חליא)
זג טן אסני עקיאן מכללא באסרי דר ומרגאן או רופיה
הכסם ען אנטר ורד וסוסאן ובלתחה אביאחה מאיחין
(עלי אלאלה ולו שיה לאופיה בהא עלי אלפעה...

), exclusis enim generatim nominibus propriis et particulis. Inscríbitor opus diserte viro (cujus epitheta ornantia nomini praecedentia 4 implent lineas) *Abu Is-hak Ibn Mu'hag'ir*, qui ergo idem procul dubio (cf. „Manna“ p.102 infra) ac *Abraham b. Meir*, in quem statim sequitur carmen incipiens לשירה (cf. *Dks.* p.110 et *Luzz.* p.69); recte ergo suspicatus est *Luzz.* (p.92), in Divano exstare alteram libri nostri dedicationem ad hunc *Wezirum* (non „Rath des Vezirs“ ut perperam *Dks.* p.16 n.156, qui p.22 alium privatum habet *Abraham b. Meir*). — Novam profert conjecturam, seu potius confusionem, *Edelmann* (op.4 p.XV), qui *Abraham b. Meir* eundem vult ac *Abu'l Hassan Ibn Kammial*, cui Noster scripserit carmen inc. לא האמן (de quo supra p.1807)! Nullus vero mihi innotuit *Abraham Ibn K.*, carmen id, ut alia 3 carmina Jehudae Levi, quae in Cod. *Poc.* 74 nomine inscribuntur (7 laudat *Luzz.*, Virgo p.19) ad *Abu'l Hassan* directa sunt, cujus nomen *Meir* est, non *Abraham b. Meir*.

MOSES Ibn ESRA

Carmen מושה incip. הידד מעלי לארץ יום רחוק (!) הידד מעלי לארץ (Divan Jeh. Levi MS. Poc. 74 f.88b) compositum dicitur, „cum ille Mauritaniam petivit“ (עבר ספרה); idem ergo forsitan Abu'l Hassan Caesar-augustanus, medicus Ali b. Jusuf Ibn Taschfin ca. 1160-5 (*Maimonides* Aphor. cap. 22, ap. *Munk* l. c., ap. *Gg.*, Divan p.177); in carmine לא האמין enim juvenis (רואים מעי שני) praedicatur. Edelmanni confusionem tamen adoptavit *Gg.* (l. c. p.43 et 145, ubi etiam ad כ"ח IV,68 et *Dks.* p.22 ablegat, propter Abraham b. Meir), scil. Meir Ibn K. cum Abraham b. Meir eundem videri; dein vero (*Blüthen* p.21-22) Meir filium sistit, patrique Abraham opus nostrum dedicatum habuit („seine Gedichte“ et p.27 „seine Lieder“ non de Nostri Divano sumendum est, sed de Tarschisch, quamquam carmen dedicatorium והנו זיץ in versione *Gg.* vix ex initio et fine recognoveris). Super fundamentum labens rursus conjecturarum aedificium construxit (p.24), carmen עמוד כמעט Jehudae Levi (in Cod. Poc. 74 n.342 quoque sine nomine, sed nomen Abraham in allusione לי אב האבן apparet) in Abraham Ibn Kamnial sistit, quem praeterea (p.42) Abrahamum suspicatur, cuius epitaphium scripsit Jeh. Levi (op.4 p.27); sed exstant carmina ejusdem in propinquum suum Abr. דודים נסעו Cod. Poc. 74 f.88), et Abr. b. Rafaja (v. *Luzz.* Virgo p.21), et Abu Ishak Abr. (כאסה) בן באסה, neque *Abu Ishak b. Alrabib* aliud habuerit nomen hebr., in cujus nuptias cum filia *Ibn Muhag'ir* [nomen propr. desid. quoque in Cod. laudato n.17-18 et f.81] cecinit Jehuda, ut idem laudavit *Abu* (sic) *Ibrahim*, seu Isak, *Ibn Muhag'ir* (*Luzz.*, Virgo p.20, Cod. laud. f.86b). Imo exstat poeta, forsitan Abrahami frater, *Josef b. Meir Ibn Muh.* (cf. *Dks.*, Litbl. V,346, prave Jos. מהאריץ ap. eundem Litbl. II,571), denique *Abu Soleiman Ibn Muh.* Hispalensis a Nostro laudatur (*Poetica* f.40) inter Isak Alfasi et Jehuda Ibn Balam, nomen hebr. suspicor, sec. analogiam, *David*; tamen duplex necessaria esset emendatio, si nomen מואנר (cum *Fürst*, Litbl. X,200) combinaretur cum דהר, tamen non puto, Judicem Granatensem *David b. דהר* ap. *W*¹484 fuisse „filium proselytae.“ — Quae de „ultima strophā“ observat *Dukes* p.20-1, in nota omnino non lucide expressa, saepius perlegi, sensum vero comprehendere non possum. Versiculos 2, ubi nomen הרשיש ap. *W*³ p.804 (sic) in Cod. *Luzz.* non exstare praetendit (sed v. supra p.1807), illosque Nostri esse negare vid. Dubitat quoque *Lebrecht* p.122 de auctoritate „5 linearum dedicationis“ (i. e. in Cod. Hamb.) — scil. 2 בנז באר (קח לך ענק), ubi is cui liber dedicatur nominatur, et 3 (הנה ילד שכל), ubi nomen auctoris, quae etiam in Cod. Bodl. in fine exstant; — eadem enim encomia et ipsam ad librum nostrum (הרשיש et ענק), ut vid., spectantem phrasin animadvertit in poemate ad *Abu'l Fat'h b. As'har* [p.103 ap. *Dukes*, cf. *Luzz.* p.93, ubi leg. אזהאר, Hispalensis una cum Ibn Muhag'ir laudatur ap. Nostrum l. c., forsitan idem est *Abu'l Fat'h* ונאורה ap. *Luzz.* p.85? Nomen hebr. est *Elasar b. Nachman*, unde forsitan pater est *Abu Ishak Nachman b. אזהר* ap. *Luzz.*, Virgo p.20 et Cod. Poc. 74 T. I f.87 (מושה); „b. Elasar“ vero, ap. *Luzz.* p.88, vid. Esra = *Abu'l Hassan Esra b. Elasar* ap. Nostrum in *Poetica* f.41a, 43a, et *Abu'l Hassan b. Elasar* ap. *Dukes*, נחל ק' p.40 et *Carmoly*, Litbl. XI,476, emend. p.782]; sed forsitan carmen illud una cum expl. operis missum est. — Expos. Arab. in Cod. *Luzz.* (l. c. p.67) est anon., nomen *Elasar* ap. *Dukes* (p.19) offenditur, ut a *Luzz.* ipso didici, in Glossario marginali et in Add. insertis. Codicis alius, exarati A.1273 (olim in Krimea, v. *Gg.* Ztschr. III, 447 n.39, idem est, de quo *Luzz.* p.68), auctor hebr. perperam dicebatur Jehuda Charisi, Commentarii vero („Erklärung“ פירוש II. cc.) Noster (cf. *Dukes*, Litbl. VII,809, ut vid. ex autopsia Codicis, qui nunc ap. *Munk* exstat, cf. VIII,215.XI,506, diversus ab eo, quem a *Munk* accepit *Dks.*, v. Litbl. IV, 796): sed Charisii tantum Versiculus exstat initio, qui minus recte in laudem operis nostri ferri vid., inscriptio quidem Arabica eum in laudem auctoris (יחד נאמ'ים sic) fert, forsitan propter nomen „princeps Moses“; librum vero Arabicam exhibere „Versionem“ (anon.) vix puto. Comm. hebr. exhibent praeter Codd. *Dukesii* Codd. Hamb. et *Monach.* 211 (quid contineat Cod. *Paris.* 305 ap. *Dks.* p.19 anque nostrum sit op. nescio). Ignotus est passus de hoc libro classicus ipsius auctoris (*Poetica*, quaes. 8. cap. 4 de Paronomasia seu allitteratione: ופי [הר'א אלמעני מן] אלמנאסה f.127a): האליף פיה מן הר'א אלאפאט' אלמנטבקה ניה ען אלאליף ובאיתי בית מננסה אלאענאו טובו עלי עשרה אכואב פי וגוה שחי נסעהה איהם אלשבאכ ואלפראג והו מונר באירי אלנאם יסמנה אלענק וכה נניה ען „Et in [hac materia de] paronomasia [exstat] liber, in quo ex iis vocibus congruentibus (homonymis) paulum super 1200 Beil. (sticha), homonymis vocibus postremis, divisus in 10 portas variarum specierum, quem collegi (composui) diebus juventutis et animi tranquillitatis (seu hilaritatis). Isque exstat in manibus hominum, qui eum nuncupant *al-Anak*; unde carere possum afferendo hic exempla hujus classis.“ Forsan ad hunc

nominatur, et 3 (הנה ילד שכל), ubi nomen auctoris, quae etiam in Cod. Bodl. in fine exstant; — eadem enim encomia et ipsam ad librum nostrum (הרשיש et ענק), ut vid., spectantem phrasin animadvertit in poemate ad *Abu'l Fat'h b. As'har* [p.103 ap. *Dukes*, cf. *Luzz.* p.93, ubi leg. אזהאר, Hispalensis una cum Ibn Muhag'ir laudatur ap. Nostrum l. c., forsitan idem est *Abu'l Fat'h* ונאורה ap. *Luzz.* p.85? Nomen hebr. est *Elasar b. Nachman*, unde forsitan pater est *Abu Ishak Nachman b. אזהר* ap. *Luzz.*, Virgo p.20 et Cod. Poc. 74 T. I f.87 (מושה); „b. Elasar“ vero, ap. *Luzz.* p.88, vid. Esra = *Abu'l Hassan Esra b. Elasar* ap. Nostrum in *Poetica* f.41a, 43a, et *Abu'l Hassan b. Elasar* ap. *Dukes*, נחל ק' p.40 et *Carmoly*, Litbl. XI,476, emend. p.782]; sed forsitan carmen illud una cum expl. operis missum est. — Expos. Arab. in Cod. *Luzz.* (l. c. p.67) est anon., nomen *Elasar* ap. *Dukes* (p.19) offenditur, ut a *Luzz.* ipso didici, in Glossario marginali et in Add. insertis. Codicis alius, exarati A.1273 (olim in Krimea, v. *Gg.* Ztschr. III, 447 n.39, idem est, de quo *Luzz.* p.68), auctor hebr. perperam dicebatur Jehuda Charisi, Commentarii vero („Erklärung“ פירוש II. cc.) Noster (cf. *Dukes*, Litbl. VII,809, ut vid. ex autopsia Codicis, qui nunc ap. *Munk* exstat, cf. VIII,215.XI,506, diversus ab eo, quem a *Munk* accepit *Dks.*, v. Litbl. IV, 796): sed Charisii tantum Versiculus exstat initio, qui minus recte in laudem operis nostri ferri vid., inscriptio quidem Arabica eum in laudem auctoris (יחד נאמ'ים sic) fert, forsitan propter nomen „princeps Moses“; librum vero Arabicam exhibere „Versionem“ (anon.) vix puto. Comm. hebr. exhibent praeter Codd. *Dukesii* Codd. Hamb. et *Monach.* 211 (quid contineat Cod. *Paris.* 305 ap. *Dks.* p.19 anque nostrum sit op. nescio). Ignotus est passus de hoc libro classicus ipsius auctoris (*Poetica*, quaes. 8. cap. 4 de Paronomasia seu allitteratione: ופי [הר'א אלמעני מן] אלמנאסה f.127a): האליף פיה מן הר'א אלאפאט' אלמנטבקה ניה ען אלאליף ובאיתי בית מננסה אלאענאו טובו עלי עשרה אכואב פי וגוה שחי נסעהה איהם אלשבאכ ואלפראג והו מונר באירי אלנאם יסמנה אלענק וכה נניה ען „Et in [hac materia de] paronomasia [exstat] liber, in quo ex iis vocibus congruentibus (homonymis) paulum super 1200 Beil. (sticha), homonymis vocibus postremis, divisus in 10 portas variarum specierum, quem collegi (composui) diebus juventutis et animi tranquillitatis (seu hilaritatis). Isque exstat in manibus hominum, qui eum nuncupant *al-Anak*; unde carere possum afferendo hic exempla hujus classis.“ Forsan ad hunc

MOSES Ibn ESRA

- librum verbis ענק כורי alludit Jeh. Levi in op.4 p.VIII in nota? — Specimina ex hoc opere hebr. v. ap. *Luzz.* l. c. p.69 sq., ap. *Dukes* in annunciatione (קול קורא) edendi libri 8. s. l. e. a. [1843] pp.8; ap. *Edelmann*, op.4 p.25.28; Germanica rhythm. sed non homon. ap. *Dukes*, op.6 p.51; homonymis ap. *Steinschneider*, Mauna p.76 (cf. p.102); cf. quoque *Dukes*, Rabb. Blumenl. p.58 (dele pp.158 et 161 in Indice p.283) et Litbl. variis locis, v. XI,506.]
- 21] ערונת הבושם *Areola aromatis*. Opusculum theologicum, praecipue de metaphoris Biblicis; fragm. ex apogr. Cod. Hamb. 310 cum notis per L. Dukes; II,117-76 Collect. ש"ן per M. Creizenach q. v. (1842-3).

[Non totum opus, ut *M. Sachs* p.280, nec „strictie orthodoxum“. Cod. Hamb. est idem, de quo *W*¹p.924, cujus apogr. quoque in Cod. MS. *Mich.* 846. In praemonito *Dks.* p.116 nonnulla corrigenda, v. supra p.1418 et infra. Supplem. ex Cod. *Uri* 365 (f.50-75) dedit idem Litbl. X,747 (cf. XII,109, נחל קרוים p.54, et v. ad Cod. MS. *Mich.* 358). Opus a Nostro hebraice scriptum putat *Dukes* ad op.4 p.57, nullo argumento, imo contra literarum et linguae hebr. historiae generalis rationem. Dubitare non possum, quin noster sit tractatus nuncupatus „*Hortus (arborum seu palmarum) de sensu metaphorico et vero*“ אלמקאלה אלמסממה אלהריקה פי מעני אלמגואו (ואלהריקה), ad quem ablegat ipse Noster, ubi de Salomo b. Gabirol (q. v.) tractat (Poetica f.38b), cujus plura non indicato nomine citari in op. nostro recte suspicari vid. *S. Sachs* (ההזיה) p.59, cf. p.6 et 32 de Microcosmo, v. supra p.1541 et 1580, ubi adde רסאל ארואן אלפפא citata in Poetica f.16b,55a, 59a). In ipso op. nostro (p.136) de materia ibi tractata aliud scribendum esse opus ait. — Opus nostrum cum aliis confusum vid., vel fictionibus ansam dedit. Ad marg. Cod. *Uri* 365 (v. supra) notatum est „v. *Wolf*. I p.190 (sic) n.4,“ ergo male conjectum est cum היהוד ב' Elasar Worms. MS. ערונת הבושם et Carmina (הרוים) „Ibn Esra“ ex *Pettigrew*, Biblioth. Sussex. [I P.1 p.XXXIII] Cod. 37-8 citat *Delitzsch*, Litbl. I,29, quod de nostro sumit *Dukes*, ש"ן II,118; sed ap. *Pettigr.* disertè Abraham legitur, ergo effectum vid. ex ערונת ההכמה ופרסם המזמה (v. supra p.685 op.62). In Cod. *Val.* 221 (non 347, ut *Jüd. Lit.* 416 n.42, v. *Dukes* p.5, *W*¹1021, ubi scriba Mos. Kimchi b. David A.1382, cf. sub Moses Kimchi) exstare fertur „de ערונת ההכמה et פרסם רימונים“ parabolis et aenigmatibus“ auctore Jakob b. Elasar (cf. *Jüd. Lit.* 416 n.46); an inter librum hunc (qui

Arabica aemulatur, si est poeta in Cod. *Monach.* 268) et nostrum nexus sit aliquis nescio, sane *Bart.* et *Assem.* (quem non ad manus habeo) fontes sunt minime sufficientes. *Bart.* (ap. *W*¹1781) ערונת הב' op. Gramm. (propter Samuel Archevolti?) cum Hymnis tribuit Asrieli Kalir, quod *W*¹1781 emendat Elasar Kalir. *Sabb.* enim s. v. op. sine argumento (ex *Gedalia*) laudat (unde corr. *W*¹p.884), addit vero, se alicubi legisse (ומצאתי) auctorem Elasar Kalir, in op. exstare Hymnos sec. ritum Germ. *Assem.* sub Cod. 301 (v. *Zz. G. V.* 388 notam, minus exacte *Dks.* p.5) Hymnos recenset auctore Kalir cum Comm. ערונת הבושם auct. Asriel b. Moses „Meisel“ Vindob., ubi procul dubio ad *W*¹1772 spectabat, cujus confusione virorum centuriis discrepantium castigavi supra p.756! Cf. quoque de op. homonymo auctore Elieser Aschkenasi supra p.913 (ubi lin. 3 leg. A.1384). Ex nostro vero effectum habeo ער' הב' op. medicum Mosis Maimonidis ap. *Asulai* II f.57 n.91, scil. ex רמב"ם pro רמב"ם]

- 3] Hymni sacri varr. hebr. p.20, Germ. p.69 (cf. p.276) ap. M. Sachs: Die relig. Poesie etc. q. v. (1845).
- 4] Hymni et carmina varia hebr. et Anglice; p. VII,18(1),25,28,29,46,58-9 ap. Edelmann (et Dukes): *Treasures of Oxford* q. v. (1850).

[Carmen p.46 ex *Poc.* 74 T. I. Appd. f.31b a *Dukes* ita mutilatum est, ut adhibito Cod. altero (scil. Poetica f.57a, ubi a linea ה' ימי errores pudendos animadvertam lineis numero majores, e. g. lin. 5 הבו pro ובו, lin. 9 ומהי pro והמו etc. Carmen p.18 unde Nostro tribuerit *Edelmann* nescio, in Cod. MS. *Poc.* 74 T. I. in Divano Jehudae n.32 (ubi initio recte הערף עב) inscribitur *Abu Ajub [Salomo] Ibn Muallim*, qui id Granatam misit Jehudae Levi, ut („*Wezir*“) in Cod. *Luzz.* ap. *Geiger*, Divan p.120, qui tamen Versionem p.15 Nostro inscribit! Ad eundem (procul dubio) „*Abu Ajub*“ directum est carmen עב טל רדה עב טל in Divano laudato n.3 et שלום שלום לרב שלמה in eodem n.98, quod *Edelmann* p.21 excudit (ex Appd. f.11a) et p. XIX tribuere vult *Salom. b. Gabbai* patri *Rabiae* (quem sibi effinxit! in Divano n.82 recte ut ap. *Luz.*, cf. *Gg.* l. c. p.165); tria ad hunc directa numerat *Luzz.*, Virgo p.19 (cf. *Gg.* l. c. 93.142.177). De hoc *Abu Ajub* legitur ap. Nostrum (Poetica f.42b): וכן דודר אלפקדה אבו איוב אבן אלמעלם אל אשכילי מדינה אלשער למסע נוריהה ושפה נהריהה פי אללנתין אלסחר ויגרף פיהטא מן כחר „Et inter primores jurisconsultorum (theologorum) *Abu Ajub Ibn al-Moallim Hispali*

MOSES FIGO

חוספון *Additamenta* (ex Nostri Add. potissimum ad marg. Isak Alfasi notatis) in tract. Bera-
chot Talmudis q. v. p. 211 C.7.

⁶⁴⁶³ **MOSES** Figo, seu Pigo (פיגו), b. Josef. [Mrt. Adrianopoli A.1570, v. Mos. Almosnino, מאמץ כח f.108b ap. *W*³p.759.]

1. **זכרון תורת משה** *Memoria legis Mosi* Index realis alphab. in Haggadot Talmudis utriusque, Midrasch et auctores nonnullos theolog.

4. *Constant., Mos.*

Parnas Rofo. sub Soliman (ש"ר הד"ש) 1554.

[A.1553 ap. *Sabb.*, Cat. ms., *W*^{1,3}1568, *Rof.*, Diz. (p.264) et *Jüd. Lit.* 454, quia in frontisp. (et praef. Editoris) ed. sequ. prima nostra (rara quidem) 70 A. antea excusa dicitur; hocque frontisp. tantum consuluit *Sabb.*, qui sub ed. sequ. Additt. enumerat, quae sec. ipsam auctoris praef. huic pertinere monet *W*³. — Ex lib. nostro effectum puto lib. homon., Compend. praecept. 8. *Constant.* 1580 auctore Mose פריקו seu פרוקין (Phreco, Freco etc.), quem procul dubio ex *Plant.* habet *Sabb.* et inde *Bart.* Pragae editum dicit; v. *W*^{1,3}1633, qui librum se nondum vidisse testatur. Neque confundendum (*W*⁴1521) **חורר משה** *Mosis Almosnino* q. v.]

2. — adjectis pagg. citatorum ex Jakob Chabib per Josef b. Isachar Baer פיקליש (vel פיקליש?) Pragensis; per 3 socios Eisak (Isak) Bresnitz Levi et Abba Mari(?) ex Wien et Mos. ex Wien f. *Prag., Abraham Lemberger.* 1623. [*W*^{1,3}. *Zz. Z. G.* 294 n.196.]

MOSES Finzi v. M. Finzi.

⁶⁴⁶⁴ **MOSES** Fraenkel b. Abraham. [Auctor lib. שו"ת באר משה, *Mich.* 3998.]

הבאורים בדברי קהלת et **הבאורים דדברי קהלת** *Expositiones verborum Kohelet* Comm. simplex et kabbal. in Kohelet; una cum textu N.943 [1809].

⁶⁴⁶⁵ **MOSES** Frankfurter, seu Frankfurt, b. Simon b. Israel Jehuda, Judex et typographus Amstelod. [*W* 1661 et cf. Sect. III. A.1749 composuit באר היטב in Jos. Karo IV ac supplem. ad P. I-III propinqui Jehuda Aschkenasi q. v., ergo non minus 50 annis auctorem egit; cf. *Asulai* I p.142. Annis postremis nomen Ahron assumpsit, v. epitaph. ap. *Mubler*, Lets etc. p.15, ubi mrt. nona-

genarius fer. I.26. Ab ק'ב'ורח'ו א"ש א"ח ק'ב'ורח'ו i. e. 1762, non ק'ב'ורח'ו 1768, ut ibid. male expressum est (prohibente calendario), teste *G. Polak*, qui rogante me tumulum inquisivit. Nostri nomen legitur passim sub approbationibus.]

1] **ז"ה ינחמנו** *Hic consolabitur nos* Comm. in טכילתא N.3805 [*W*¹1634.³1661] (1712).

2] **נפש יהודה** *Anima Jehudae* Comm. in Isak Aboab: *Candelabrum luminaris* q. v. (1700.1728). [*W*^{1,3}1661.]

3] **Versio Germ.** Isak Aboab: *Candel. lumin.* q. v. [*W*³] (1722).

4] **קומץ מנחה** *Pugillus oblationis* Annot. collectae in Pentat., ² **מנחה קטנה** *Oblatio parva* item in Proph. prior. ex Mos. Alscheich et Ahron Ibn Chajjim, ³ **מנחה גדולה** *Oblatio magna* in Proph. post., ⁴ **מנחת הערב** *Oblatio vespertina* in Hagiographa; una cum textu (in Bibl. Rabb. ab eo curatis) N.872 [*W*^{3,4}] (1724-7).

5. **שבע פתילות** *Septem fila* (seu *linamenta*) Compend. libri *Candelabrum lumin.* Isak Aboab [*W*³] 8. *Amst.*, in aed. auctoris **הבאת לך כי** 1721. [Auctor in praef. male praecessorem suum Israel Alnaqua (q. v.), ejusque op. compendium putat homonymi Isak Aboab!]

6] **שער שמעון** *Porta Simonis* Compend. *Lib. Vitae* patris Simon Frankfurter hebr. et Germ. [*W*³. *Serap.* p.75 n.297] 12. *Amst.*, *Mos. Diaz et Simon Schammasch* (בחסד וואס) 1714.

7. — charta caerulea.

⁶⁴⁶⁶ **MOSES** Galante [*Avus*] b. Mardochai Angel, Praeses Acad. Zafatensis. [Mrt.(?) A.368 sec. *D. Gans* contin. ap. *W*¹p.814, qui male C.1618 computat, unde hic A. ap. *Rof.*, Diz. (p.109); sed op.4 auctore adhuc vivente excusum est! Nostri pater Romanus Mardochai אנני"ל (i. e. *Angelo*? cf. sub Mardochai Finzi) a pulchritudine aspectus et morum *Galantuomo* nuncupabatur, unde familia nomen accepit (*Asulai* I p.132, cf. *W*³1472e); Nostri frater est („sec. nonnullos“ *Asulai* I p.10, cf. *Nepi* p.251) Abraham Galante (q. v.), cujus opp. nonnulla Nostro perperam tribui solent (cf. *W*³p.746, ad p.815 et p.747 טגילה קינח cf. ad Cod. MS. *Opp.* 943Q.). *Jonatan*, pater auctoris sequ. (*W*³782c, *Asulai* I f.34 sub Jeh. Abbas, *Ghirondi* p.132) sec. *Asulai* est Nostri filius (non nepos ut *W* sub auct. sequ., *Rof.*), de tertio (praeter Jedidja) Nostri filio *Abraham*, cum altero non confundendo, cf. *Conforte* 41b,45b. — MS.

MOSES GALANTE

Opp. [?הלכה עוקר et לחם שתי [cf. Moses Chagis?] ap. *W* neque in Catall. nec in Bibliotheca offendi. — Cave confundas homonymum recentissimum fratrem Samuelis Galante Levi q. v.]

- 1] **מאמר לחתן** *Sermo nuptialis kabbalist. et מאמר לחתן* *Sermo in Pascha* et in eum, qui periculo superato Deo gratias agit; per discipulum f.18b et 20a ad c. Obadja Bertinoro: *Comm.* in Ruth q. v. (1585).

[*W*³p.747. Hinc effectum habeo lib. **דרשנות** *Conciones*

4. *Ven.* 1598(1595?) ex *Sabb.* ap. *W*¹p.814 et *Ref.*]

2. **מפתח הזוהר** *Clavis Soharis* Index Biblicus in lib. *וזהר* secundum 12 classes [עמודים, cf. Jakob Chabib]; acc. (f.31-3) *Supplementa in loca Soharis* ex MS. antiquo kabbalistico 4. *Ven.*, [*Giorgio dei Cavalli*] (*mense Tammus* [השכ"ו] 1566.

[*W*¹p.1531. נדפס סדרה „*denuo excusum*“ ed. Pr. designat; cf. op.4. Accidentia non exstant in Cod. MS. *Opp.* 13140. ap. *W*³]

- 3] **קהלת יעקב** *Congregatio Jakobi* *Comm.* in librum *Kohelet kabbal.*; una cum textu N.244 [*W*¹p.3.4 corr.] (1577-8).

[Ad edd. effictas (v. sub N.244) pertinere vid. ed. *F. a. M.* 1681, quam ex *W*¹p.747 repetit *Ref.*]

4. **שאלות ותשובות** *Quaesita et Responsa*; una cum *Novellis* (*הידרונים*) partim suis partim aliorum edid. filius Jedidja Galante; corr. Isak Gerson (ff.192) f. *Ven.*, *di Gara* (השכח) 1608.

[נדפס עתה סדרה „*nunc denuo excusum*“, cf. op.2. *W*¹p.815 (cf. ³p.747) Nissim enumerat, quem ³p.283 omissum monuimus sub Jedidja Galante, sub quo v. ed. *Novell.* 1716.]

- 6467 **MOSES** Galante [*Nepos*] b. Jonatan, Archisynag. Hierosolymitanus. [Mrl. 21. Schebat (11. Febr.) 1689 (*W*¹1532 p.815, *Zz.* ap. Busch, *Jahrb.* VI, 91), aetatis 68 (שנת ח"י"ם *Asulai* I f.67). De patre etc. v. sub praeced. avo. Noster ab op. inedito אלה המנן, qui titulus ad nomen alludit, nuncupatur הרב המנן (cf. *W*³782c). Op. MS. ap. ירכהי המשכן ap. *W*⁴ idem vid. ac הגהות ap. *Asul.* I et II p.34 n.28. *Wunderbar* (Litbl. VII,545) passum ex praef. (?) אלה המנן Mos. Chagis ad Nostrum perperam refert, in fine libri (ut a *Zd.* accepi) inter libros recommendabiles Versio Hisp. lib. סגור המאור per Jakob Chagis laudatur!!]

1. **זבח השלמים** *Sacrificium encharisticum* Conciliatio locorum Biblicorum inter sese et cum dictis Rabbiorum etc.; ex Hieros. delatum per socium scholae Hieros. Josef b. Mardochei

Kohen; praef. est et passim notas adjecit (ex filia auctoris nepos) Moses Chagis (ff.2+53+2)

8. lat. *Amst.*, *S. Proops.* 1707-8.

[A. in frontisp. **ובני ציון** omittis centuriis, ante Indicem finit. fer. VI.13. Tebet **לפ"ק אתכם** ubi minus esse debet; epigr. Correctoris Samuel b. Arje L. Levi Posnensis data fer. IV.18. Tebet **בחוכם** = 11. Jan. 1708. *Dedicatur ling. Hisp.* (lit. Lat.) Mosi Chiskia Mocatta (מוקטא), cujus jussu excusum dicitur; hinc error ap. *W*¹, v. ³p.747, ad. ³2044b.]

2. **קרבן חגיגה** *Sacrificium festivale* *Exposit.* varr. halach. et kabbal.; edid. Moses Chagis; corr. Meschullam Salman b. Abraham Berech Pinnerle (ff.55+1) f. *Ven.*, *Al. Bragadini.* 1704.

[A. exprimitur **לפ"ק אתכם**, ubi ה majus millia et puncta super השם ad nomen Dei alludunt; male 1705 ap. *W*³p.748.]

- 6468 **MOSES** Germanus, antea *Jo. Peter Speeth*, Proselyta. **אשכנזי** (*Aschkenasi*) ap. *W*¹p.1525. Natus Vindobonae, non Augsburg. (ut *Wachterus* in tit. lib. „Der Spinozismus etc. an Mose Germano etc.“ 8. *Amst.* 1699, ubi Nostri sententiae afferuntur et refutantur). Decessit Amstel., ubi Judaismum A.1697 amplexus est (*Schudt* I p.273) 27. April 1701 sec. *Petersen* in libro A.1701 excuso (ap. *Schudt* p.274 et *W*¹p.812, tamen lib. *Oligeri Pauli*, ubi de Nostro defuncto tractatur A.1700 excusus fertur ap. *Schudt* IV p.202 et contin. II p.309 (cf. p.267)! *Epistola Surenhusii* ad Ungerum [mrt. A.1719], ubi ante 12 A. mrt. dicitur, quando scripta sit non indicat *W*³p.741. Procul dubio ergo diversus est a Typogr. Halensi (*W*¹p.813 infra) q. v. sub Moses b. Abraham Abinu, quod nomen etiam Nostro ac Proselytae tribui auctor est *Schudt* I p.275. Noster a *Knorrio a Rosenroth* ad adornandam ed. lib. *Cabbala denudata* (1677) adhibitus est sec. *Ja Croze* ap. *W*¹p.812.]

Jubilus Judaicus Versio triplex Hymni Jehuda Levi q. v. op.12 (1700).

MOSES b. Gerson v. Moses Chfez.

MOSES b. Gideon v. Moses Abudiente.

- 6469 **MOSES** Gikatilia (*Chiquitilla* נקטילה, etc.) b. Samuel, seu M. Kohen Sefardi (*Hispanus*) Cortubensis. [Caesarangustae Saec. XI², non Saec. XII., ut *W*¹p.1536 (= 1614 et 1659 p.898 v. in-

B) *Exegetica*; citationes variorum ex Comm. (ut vid. passim inserta *Versione*, ut in op.1) in lib. ¹ *Jesaia*, ² *Psalm.* et ³ *Iob* (v. ad op.1) et loca spectantia ad ⁴ *Pentat.* et ⁵ *Proph. min.* diligentissime colligit *Dks.* l. c., ubi ad ¹ p.182 pro Mos. Ibn Tibbon leg. Samuel (cf. *Gg. Ztschr.* IV, 414 ubi etiam in Psalmos), et pro Isak „Erama“ leg. Josef Albo, notae 3.4 enim inversae sunt. Huc forsan spectat *Josef b. Ahron Karaeus*, qui in lib. כליל יופי (MS. Warner. 52) passim Nostrum citat, et quidem (f.82b snb ככר פעל) „Mos. Kohani cognomine posterior“ [ויאמר ר'] „*Mos. Kohani* cognomine posterior“ (על ככר פעל), cf. Chajjug ed. Dukes p.48, passus est bene longus: משה עזר ר' ויוסף etc., ubi Noster opinio- nem Chajjug praefert [Jonae], ubi משה הכהן, vero alibi (f.83b ad Jes. 64,5 et f.89a, ubi de fonte non deciderim, citatur enim Jehuda Chajjug, de participiis activis sensu passivo etc., de iisque Jona, R. Samuel, R. Isak, ubi locus Micha I,8, et Noster, ubi Jerem. XI,18); forsan ad Jesaiam quoque (cf. supra p.1292 infra) spectat locus in libro נשמת חיים Manasse b. Israel non specialius indicatus a *Dks.* p.183, ubi ⁶ Comm. in *Ezechiel* citatur, mihi suspectus. Ad ⁵ citatum offendi in fragm. Arab. anon. in fine Cod. Hunt. 312 (omisso ab

MOSES HEIDA

Hymni, incip. ואקרא בנחן בית זכרון et ארצה מהוללי
sumpt. fratris, David Hausen

4. *Hamb., Elieser Schammasch
et Natan Mai* (קרן אור פני משה) 1787.
[Libri redactio finita Kopenhag. fer. III.26. Tchet 547.]

MOSES Heida v. Moses b. Josef Heida.

⁶⁴⁷² MOSES Heilburg b. Israel, Judex Würzburg.
[Nomen Heilburg v. in Cod. autogr. *Opp.* 420Q.,
ap. *W*³1580 et iterum inter Anonyma ²p.1268
n.90. De Cod. *Poc.* ap. *W*¹ ipse correctiora pro-
fert ³1580b.1623.]

1. בית אבות *Domus Patrum* 15 Psalmi graduum
sine punctis cum Comm. constructo super
tract. Talmud. Abot (ff.12)

4. *Wilm., in typogr. erecta* (הוקם
יר"ל per Israel b. Meir (ברפום חדש בהשדלותו
לסדר וידבר משה את .. אל) *Pragensem* 1712.
[*W*¹⁻³1580. *Zz.* Z. G. 268; cf. N.807 et sub Israel
b. Meir.]

⁶⁴⁷³ MOSES Henochs (איש) Jeruschalmi (*Hieroso-
lymitanus*). [Auctor primum in frontisp. ed. 1610
nominatur, unde inter anon. ap. *Bart.* (*W*²p.1272
n.107, ut jam ¹1544) et in Catal. Bibl. Bodl. I,
321b=II,800a; III,517a). *W*³p.750 nescit, an
Noster sit „R. Mos. R. Henochs“, mrt. A.1643,
auctor ineditorum בית זכרון et משפחה ההנוכי
sec. *Ungerum*. Si idem sit, vitae annos multos
habuisse, concludit *W*, quia ed. 1572 efflaxerat
ex op.2.]

1. ברנט שפיגל *Brant-Spiegel* Ethica Germanice,
capp. 76 cum praefatiuncula hebr.; jussu Pin-
chas b. Jehuda Heilpron (האלפרון) ex Neuers-
dorf 4. *Bas., Conr. Waldkirch*

(ששכ, *fin.* (?) יומים mense Elul) 1602.
[ff.233+2 Indicis. *W*¹⁻³1544. *Serap.* p.325 n.33,
ubi capp. 68 ex Cat. ms., quia inscriptio superior in
fine erronea; capp. 70 ap. *Sabb.* Ed. rarissima quam
PR. puto. In praef. Germ. auctor hoc speculo die
Sabbato uti non prohibitum dicit.]

2. — 4. *Prag., Gerson b.*
Bezalel. sub Rudolpho (*fin. fer.* V.9. *Adar* שלם) 1610.
[*Sabb.* ap. *W*¹, Cat. ms. *Serap.*, *ib.* et *Zz.* Z. G. 287
n.135, ubi male מוסר מוסר, qui liber ap. *Sabb.* et
*W*²p.1368 n.438 A.1610 sistitur, non vero in Cat.
ms., revera excusus est A.1614 (דש"ע), v. sub
auctore Seligman Ulma. Ed. nostram rarissimam
quoque vidi in Biblioth. Caesar. *Vindob.* XX E. 10,

neque alia vid. omissio Anno in Catal. libr. Biblioth.
Franequ. ed. 1713 f.85. In fine figura 3 circulo-
rum inscripta vocibus צור ראמה נולן et infra ter
מרכו, quae non intelligo. — *W*^{3*} (ap. *Zz.* Z. G. 272
n.25 iterum מוסר מוסר!) ed. 1572 in Bibl. *Opp.*
se vidisse praetendit, sed non dubito (cf. *Serap.* l. c.
nota 4, ubi pro *Zz.* p.287 l. p.293 nota A), quin *W*
male שלם pro שלב legerit.]

3. — 4. *s. l.* [*Han.*] (*fin. fer.* V.21. *Adar* שפ"ו) 1626.
[*W*^{3*} locum in dubium relinquit, quem *W*¹ ex typis
Prag. suspicatus est; rectius Cat. ms. (*Serap.* l. c.),
neglectus ap. *Mich.* 628.]

4. — (omisso Indice in fine)

4. *F. a. M.* (הושיעה את עמר) 1676.
[Male 1677 ex err. typ. ap. *Sabb.*, ap. *W*¹. *Serap. ib.*]

5. — s. t. מראה השורפת *Speculum ardens* (prae-
misso Indice) 4. *F. a. M.* [*Jo. Wust?*] (יהנו) 1706.
[Ed. promittitur a *Seligman Reis* in tit. lib. הישר
N.3584. *W*³. *Serap. ib.* — Ed. *Crac. s. a.* ap.
Sabb. et *W*¹ maxime suspectam habeo. — De *Brant-
Spiegel minore* v. sub Jehuda Charisi p.1312 op.8.]

MOSES b. Hirsch v. Moses b. Israel
Naftali.

MOSES b. Isachar v. Moses Saertels.

⁶⁴⁷⁴ MOSES b. Isachar ex Cracau, Rabb. אהיסא
Nepos Mardochai Jafe. [*W*³1582b: „Rabb. Essen-
sis in Westphalia,“ mihi potius „Aussee“ in Mo-
ravia vid.]

1. הולך בדרך המים *Ambulans in via perfecta*
Comm. in Psalmi. CXIX cum textu punctato;
sumpt. filii Isachar, qui observationem brevem
adjecit [*W*] 4. *F. a. O.* (הק) 1680.

2. פני משה *Facies Mosis* Concio in pericop. Be-
reschit [*W*] 4. *Lubl., Salm. b. Jakob Kalo-
nymos Jafe ex Torbin. sub Johanne* (אמח) 1681.

MOSES b. Isak v. Moses Alaschkar et
Moses Edrei et Moses Rieti et v. sub
Moses Ibn Esra.

⁶⁴⁷⁵ MOSES b. Isak ex Bisenz (פייענץ) in Moravia.
[*Jüd. Lit.* 422 n.29 pro *W*³793b leg. 973b, ubi
male Pisentz in Polonia, v. sub Josef-Schalom
N.509. *W*³p.761 male sub Nostro recenset op.
עמוד העבודה v. sub Moses b. Ahron Morawczik.
In carm. ad op.2 forsitan acrostichum האומים Teomim?]

1. דרש משה *Inquisivit* (seu concionatus est) *Moses*
[*Lev.* X,16] Expositio locorum Talmud. haggad.

MOSES b. ISAK

- sec. ord. Jakob Chabib [*W*^{1.3}1576] f. *Crac.*,
Isak b. Ahron (ר' משה, *fin.* 1. *Adar*) 1589.
[Hinc effictam habeo ed. *Crac.* 1595 libri homonymi
Mosis Albelda q. v.]
2. **הא היריעה** *He notionis* De liberatione, formâ
precationis, cujus singulae voces 2150 incipiunt
litera ה *Crac.*, Isak b.
Ahron (נוכרים ונעשו שנה טובה בשמחה) 1595.
[Compositum est A.1591 et dedicatum Leipnikii in
Moravia Archisynagogo Mosi Pesach b. Ahron, qui
Nostro opus אלה אלפין David Vital laudavit. Ap. *W*³
et ²p.1285 n.148 inter anon. (ut *Dukes*, Litbl. VII,
780) plura supplenda. Apogr. exstat in Cod. *Opp.*
729B.0.]
- 6476 MOSES b. Isak Bonem's Cracov., Archisynag.
Lublin. [*W*¹1508=³1585d! cf. ³1507b? Vixit
adhuc senex A.1672, cf. sub Moses b. Isak Je-
huda.]
- חידושים** *Novellae* balach. et hagg. una cum (so-
ceri) Samuel Edels: *Novell.* (מהדורא בהרא) (1670 etc.).
q. v.
- 6477 MOSES b. Isak ex Brzesc (בריסק). [*Ghirondi*
p.228 fontem libelli non indicat, cujus Noster po-
tius Editor quam auctor, unde ap. *W* inter anon.;
de aetate v. ad op.2.]
1. **מפרש חטאים** *Exponens peccata* i. e. Confessio
magna (ורדי נדול) ex Abraham Hurwitz: *Foe-
dus Abrahami* cap.13 (incip. רבשע אחרה על
(עבירה) (ff.4) 8. *Ven.*, *Commiss. Vendramina*,
per praepositum Giov. Imberti. s. a. [1651-6].
[A.1589 ap. *W*²p.1364 n.418 procul dubio ex con-
fusione cum lib. חטאים, de quo supra p.918
op.13 (prout in lib. זכרון אהרן f.10 ed. Prag. דין
(יורה ה' מפרש חטאים pro חטאים ex citatur ex חטאים
ed. *Ferr.* 1591 (*sic*, non 1581, ut *Jüd. Typ.*
p.45) ap. *W* recte in dubium revocat *Rof.*, *Ferr.* p.45;
forsan efficta est ex ed. *Fürth.* 1691, quae sequitur ap.
W, qui ex catalogo quodam hauserit.]
2. — 8. *Amst.*,
Uri Phöbus b. Ahron Levi ו'ל s. a. [ca. 1658].
[A. conficito ex libb. compactis in Cod. *Opp.* 4160.
In frontisp. legitur נחגלגל עליו צירי חבלי ולעת עזה
שביה ביר הקדור (?) ה' פרצו יגדור, ubi auctor forsân
ad captivitatem alludit per Turcas seu Tataros sub
Chmelnicki A.1648-9, qui קדר nuncupari solent (cf.
Zedner, *Auswahl* p.134 et הקדים פוק initio); sed
cur verba haec in ed. Venet. omitta sint, si hic ex
ed. superiore repetita fuerint, explicare non potuerim.]
- 3] — (ff.4) 8. min. *Mant.*, *Josua Perugia.* 1664.
[Ed. possidet *Almanzi.*]
- 4] — 8. *Prag.* [ante A. 1680].
[Ed. haec, sola ap. *Sabb.* et *W*², princeps non videtur,
vel *Sabb.* non visa, qui nomen Nostri omittit; nisi
libellum primum anon. dein a Nostro recusum habueris.]
- 5] — ad c. Elasar Worms: *Docebit peccatores*
q. v. (1691.1717).
[*W* ed. 1691 male separatam habet.]
- 6] — cum precatone finali, in lib. וידויים inter
Prec. varr. N.3232 (1695).
- 6478 MOSES b. Isak Jehuda Lima (ליסא), Rabb.
Slonim, Brzesc et Wilna. [Mrt. ante A.1670,
aetatis peracto 53. Biographus *Fraenkel*, Litbl.
VIII,374 (ubi ca. 1673 defunctum suspicatur etc.)
ne A. quidem novit, quo op., defuncto auctore,
edidd. filii; approbationes allatae A.1654 et 1672
sunt „Mosis b. Isak [Bonem's] Cracoviensis“
(q. v.), monente *Zd.*; Noster vero A.1637 urbe
Slonim subscripsit *Resp.* in שו"ת נאונים בהראי
(N.4056), v. Litbl. VIII,627, ubi חכונה ליווא
(ליסא) ad nomen patris Jehuda refero, ut
Nostri filius „Lima“ Rabb. Kozk laudatur a de-
scendente Bezalel b. Josef (q. v.), in ejus
Resp. occurrit Jakob b. Isak Jehuda Lima, cf.
quoque Isachar b. Jehuda Lima et Lima b. Naf-
tali sub Jos. Karo p.1487 op.60. Cur *Fraenkel*
„Lama“ scripserit nescio. — Cf. quoque רוד
contin. (ap. *W*¹1507) et *Asulai* f.67.]
- 1] חלקת מחוקק *Portio legislatoris* Comm. in
Josef Karo: *Mens. instr.* III (adjecto *Ord. lib.*
repud. Michael Jospe's) q. v. (1670.1726).
[*W*^{1.3.4}, sed male Nostro tribuere vid. libellum ad-
jectum.]
- 2] **חידושים** *Novellae*; ad c. Levi Pollak: *Colum-
nae acaciæ* q. v. (1791).
- 6479 MOSES b. Isak R. Osers ex Crzeminec (סקרעמיניק),
seu Moses Sprinas(?), Rabb. שניארי in Polonia
minore. [*W*^{1.3}1578 שפרינץ *Sprintz* scribit, sed
שפרינאש legi in frontisp. vix legibili N.1470,
forsan leg. שפרינזש „Sprinze's“, ut patris ma-
trem designet?]
- Additt. ad (soceri patr.) David b. Samuel:
Verba Davidis q. v. (1689).
- MOSES Israel v. Moses J. Chassan.

MOSES ISRAEL

⁶⁴⁸⁰ MOSES Israel, Hierosolymitanus, Rabb. Rhodus (רודיש). [Gener Mosis Chabib *jmn.* Opus composuit in synagoga נא אכון (Alexandria?) sec. *Asulai* I f.68, qui III Ptes. laudat; P.II. A.1735 ap. *Mich.* 4157.]

1. משאה משה (שורה) *Oblatio Mosis* Resp. f. *Constant.*, Jona b. Jakob (ימים אשבעיה) 1734.

MOSES b. Israel v. Moses Heilburg et Moses Mercado et M. I. Landau.

⁶⁴⁸¹ MOSES b. Israel Landsberg (a. d. Warthe). [pater (princeps) omnium, qui secundum Gematria exponunt, auctor lib. inediti נפתח מקור in 4. Turim.]

1. עיטור סופרים *Coronatio scribarum* Phrases ad nomina et materias in epistolis familiaribus etc. spectantes, indicato fonte Biblico etc.; acc. עשריה האפה *Decima pars Ephae Concio*

8. *Hamb.*, Joh. Rose (ראהיה) 1721.

[Male 1715 ap. *W*³1580c. Auctor in praef. libelli non spernendi se materias 20 folia implentes collegisse dicit; methodum vituperat epistolasticorum נקי לשון (Josef Rakower) et לשון ערומים (N.3374), quae ipsas epistolas exhibeant difficile imitandas, acrosticha nominum in Bibliis, Talmud et Midrasch non offendi, tantummodo in Pijjutim, quae etiam nimis longa sint.]

2. שומר אמונים *Servans fidem P.I.* אכון פרג אכון *Exposit.* in Pentat. et Megillot et in Masoram partim kabbal. [W]

8. *Ofb.*, *Bonaventura de*

Launoy, per Israel b. Moses (אור זרוע) 1724.

⁶⁴⁸² MOSES b. Israel Naftali Hirsch Porges (פורגה sic), seu Moses Praeger, Hierosolymis. [Fratrem Gutman Poria laudat (f.5b et 7b), et decisionem propinqui sui Jesaia Horwitz missam ex Palaestina (f.8b), ubi statim sequitur passus altatus sub Isak b. Simson p.1157 N.⁵⁴⁸¹, quem hinc Nostri propinquum effinxit Anonymus toties laudatus, Ltbl. XII,87.]

דרכי ציון inter *Preces varr.* N.3226 [et v. Add.] (1650).

⁶⁴⁸³ MOSES Isserls, i. e. Israel's, seu b. Israel, compend. רמ"א *RaMA* (seu רמ"א), Cracoviensis. [De A. fatali et aeiate differunt auctores. Supremus *David Gans* (ap. *W*³p.801 n.1515, *Asulai* II f.20 et cf. sub Salomo Loria) A.1572 sistit, non vero diem, *David b. Samuel* ad Jos. Karo

I §420 (ap. *Asulai* I f.66, II p.7) 33. Omer (i. e. 18. Ijjar) 1573 se a sene quodam audisse testatur. *Asulai* I f.66 refert, filium suum Abraham in epitaphio legisse 13. Omer 333 annos 33 natum, quod inde repetit *Asulai* II f.17 sub הנהוג מורם et procul dubio *Rof.*, Diz. (p.130). Postremum certe falsum demonstravit *Fraenkel* (Ltbl. VIII,827) ex op.5 A.1556 et responso A.1550 (ut *Benjokob* II f.86), imo ipse *Gans* l. c. Nostrum ca. 20 Annos docuisse dicit. *Moses Koerner.* ad Jomtob L. Heller p.42 (cf. *Benjakob*, l. c.) ipse in epitaphio 33. Omer legit, id vero ad A.1572 refert (nescio qua auctoritate), Nostrumque senem decessisse audivit. Jam habemus procul dubio ipsum (sed nescio an integrum) epitaphium, ipsi biographo *Fraenkel* ignotum, ap. *W*⁴p.1211 („R. Isarles“), incip. ביום גל למספר בני ישראל, ubi ergo dies non vero Annus indicatur, nisi numerus 33 ad hunc quoque referatur, quod ii forsaa putaverunt, qui A.33 assumunt. *Zz.* ap. Liebermann, Deutscher Volkskレンダー 1853 p.70 A.1572 et inde 1. Maji sistit, si A.1573 assumitur dies est 21. Aprilis; cf. quoque ad op.23.24. De Nostro cf. practerea Concionem fonebrem per Samuel J. Katzenellenbogen (cf. *W*¹p.1097), *Confortie* f.40a, et de indole Nostri *Schick*, Ltbl. IX,155. Omnes latuit Comm. in Theoricam *Pewbati* in Cod. MS. *Mich.* 189 et amplificatus per *Chajjim Lisker* in Cod. MS. *Opp.* 1673Q. *Novellas* in Nidda MS. *Opp.* ap. *W*³p.905 nec in Catal. nec in Bibliotheca hucusque offendi.]

1. דרכי משה *Viae Mosis* Comm. in Jakob b. Ascher: *Ord.* I. f. *Fürth.* 1760.

[A. in frontisp.: אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל, fin. fer. IV. secundo novil. Elul ויגש אל משה ויאמר לו יהודה ואמר] בי אדני perperam hanc partem jam vivente auctore excusam habet sec. Resp. 38,4 et 131,3, primo loco quidem legitur: וכן קבעתי בחידושי א"ה שלי הנקראים דרכי משה, משה הידועים למעלהך, ubi librum tantum R. Hirschio „notum“ dicit, secundo loco diserit de ש"ע (op.4) loquitur, cujus constitutiones fundatae sint in libro nostro: כן יסדתי בשלחן ערוך הנדפס מחדש בא"ח סוף סימן רס"ג והטעם נהבתי בס"ד בספרי דרכי משה אשר ע"פ אותו הספר חבתי הדינים בש"ע in ed. sequ. totum exhibent Comm. sec. *Asulai* II s.v., cf. quoque Codd. MS. *Opp.* 655-7F. et 584-6Q. (*W*³ p.728) *Mich.* 158 sq. Opus primum ex autographo redegit Elia Loanz sec. *Asulai* I f.66.]

2. — in *Ord.* II cum Jochanan Kremnitzer Anim-

MOSES ISSERLS

- advv. (*Semita recti*). Charta alba magna.
f. *Sulzb., Mos. Bloch*
(*inc. fer.* I כלו הדרק את להם 1692.
[*W*^{1,3}. Supplem. v. ap. Jochanan Kremnitzer:
Semita recta A.1724. *Rof.* omisso lit. hanc tantum
Ptem. laudat!]
- 3] — [abbreviatus] in Jakob b. Ascher: *Ord.*
I-IV q. v. op.15.19 (1703.1727).
[Suppl. et corr. *W*^{1,3}, cf. ad op.1.]
- 4] הנהגות *Animadversiones* in Josef Karo: *Mens.*
instr. q. v. (1570 sq. 1579-80 etc.).
[*W*¹p.802 male etiam בראר טלוח ורות i.e. *Glos-*
sarium Nostro tribuit. De Ed. Pr. forsā non iu-
tegra v. supra p.1451 op.4. *Animadvv.* illae nuncupan-
tur מפה i.e. *Moppa* in „mensam,” indeque Noster
„auctor Mappae.” Ad IV cap.67 A.1567
elapsus commemoratur. De auctoritate v. *Asulai* II
f.17 s. v., cf. I f.66.]
5. מחרין *Pretium vini* Comm. allegoricus in
lib. Esther; corr. Vittorio Eliauo
4. *Crem., Vic. Conii.*
sub Philippo (יט"ז, *fin. fer.* VI.10. *Adar*) 1559.
[*Permissio* Lat. *Decii Alberii* et *Jo. Dominici* (*W*³
p.728, cf. 1569) data 17. Febr. Suppl. *Rof.*, *Crem.*
p.11 n.24. — Op. compositum est Szidlowii prope
Crac. A.1556. — Ed. *Bos.* ap. *Conr. Waldkirch*
addit *W*⁴p.904 ex nota marg. *Danzii*, quae potius
ad notas in Jakob Weil (op.24) spectaverit, a *W*
vero male huc relata est.]
6. — 4. *Hamb., Isak Chiskia de Cordova*
(האשר פרוי יתן בעה) 1. *Tammus*=18. *Junii*) 1711.
[*W*^{1,3}. Offenditur seorsim, ut in *Cod. Opp.* 219Q.,
sed excusum est una cum textu etc. N.794.]
7. שאלות ותשובות *Quaesita et Responsa*; edid.
Moses b. Elieser, fratris auctoris, sumpt. Ja-
kob Elieser b. Moses Lesers ex Wilna, mari-
tus ex filia neptis. *ED. PR.* 4. *Crac., Me-*
nachem Nachum b. Moses Simson Meisels שליט. *sub*
Wladislaw (*fin. fer.* V.22. *Tommus* לפר"ק ה' 1640.
[Datum finale exstat f.255b ante Indices, cf. *sub*
Menachem Asarja Fano p.1721 op.12. *W*^{1,3} et 1520b
male ipsum Editorem Mosen fratrem habet auctoris,
hujus pater „Elasar” ap. *Benjakob* II p.172 decessit
A.1623, uterque desid. ap. *Fraenkel* p.829.]
8. — 4. *Hamb.,*
Isak Chiskijja di Cordova. s. a. [1710?].
[Cat. ms. A.1715 notat, sed typogr. A.1710-1 tan-
tum innotuit, neque ed. nostra Amstelodamensi aucta
recentior; sed omnes repetitae eodem fere tempore
excusae vid., forsā nostra jam inceptā Hanov. proelo
- missa et inde Annus non expressus, quem 1710 notat
*W*¹, ut ff.128, sed f.128b Index tantum usque ad
§ 50 in expl. *Opp.* 670Q. et alio, quod vidi Amstelo-
dami, unde f. ultimum non excusum vel resecatum vid.]
9. — per Jakob b. Moses Kohen Posnensem
4. *Han., typogr. nova H. J. Bashuysen*
(7. *Menachem* [כ"ה] *fer.* III.11. *Nisan* [ח"ה] 1710-1.
10. — charta maxima alba.
[Ap. *W*³ nonnulla minus exacta, v. ad ed. sequ.
Index f.137-138 numeratur, sed exstat in limine
post lit. et praef. Editoris, qui de incendio (ut vid.
F. a. M. mense Jan. 1711) loquitur, et approbb. datas
mense Nisan 1711 (ff.2). Tamen liber ipse f.5 in-
cipit!]
11. — acc. קונטרס אחרון *Appendix* disputationis
cum Sal. Loria; per Arje L. b. Saul b. Josua
Hoeschel *Cracov.* et Schemarja b. Jakob ex
Grodnow. „Ed. II.”
f. *Ams.*, *S. Proops* (ח"ה) 1711.
12. — charta maxima alba.
[*W*³p.729 et 1362d et 2199b male Editorum Add.
et quidem „ium alias” (ut vid. in ed. praeced.) ex-
cusa dicit. De Arje v. supra p.1557 lin.2.]
13. חרות החטאת *Lex sacrificii* De licitis et
illicitis (ad instar Isak Düren); acc. (f.85 cum
frontisp.) הלכות נדה *Regulae menstruationis*;
corr. Samuel b. Isak Boehm (פ"ה). *ED. PR.*
litt. rabb. 4. *Crac., Isak*
b. Ahron (*fin. fer.* V.25. *Cheschwan* 330) 1569.
[*Opp.* 559Q. Ed. pulchra et rara ad primos hujus
typographi libros pertinet. *W*¹p.802. *Asul.* I et II
s. v. etc. Opus non Comm. in ipsum Isak Düren esse
monet *Schick*, Libl. IX,155. — Forsā ex lib. nostro
efficiat lib. חטאת ed. *Crac.* in *Catal. Prag.* ap. *W*²
p.1301 n.212.]
14. — u. s. ed. emendata ex MS. auctoris; litt.
quadr. (cum notis MS.) 4. *Crac., Isak b.*
Ahron. sub Siephano (*inc. fer.* IV.25. *Tammus*) 1577.
15. — (cum notis MS. alius Anonymi).
16. — (cum notis MS. Mosis b. Elieser Kohen
„מש" קריאה”. *Opp.* 234Q.).
[*W*¹ male auctoris animadvv. ad ed. sequ. notat. Cat.
ms. Mich. 5 expll. hujus ed. enumerat, scil. 4 cum notis
MS., quarum auctor semel nepos Mardochai Jafe dici-
tur, qui nomen non indicaverit, Cat. ms. Zz. 4 expll.
cum notis MS. et duo edd. 1591 notat. Exstat vero
ed. nostra tantum in 3 expll. scil. 557.558 et 234Q.;
de aliis duobus vid. op.18.]
17. — Ed. III. lit. quadr. (ff.84+19; cum Notis

MOSES JAKAR

- MS.) [W¹] 4. *Crac., Isak b. Ahron. sub Sigismundo (inc. fer. V.9. Kislew) 1590-1.*
18. — lit. rabb. (ff. 67+16+17) 4. *Crac., Isak b. Ahron. sub Sigismundo. s. a. [1592-1612].*
[Ed. desiderata ap. W exstat in Cod. Opp. 650Q., ubi frontisp. ex ed. 1591 manu descriptum, et 561Q. impf.; cf. sub op. 16 notata.]
19. — emendata per Petachja [b. Josef] [W¹]
8. [Han.] (*fin. fer. IV.1. Elul*) 1628.
20. — cum Jakob Reischer Comm. (*Oblatio Jakobi et Lex sacrif. euchar.*) q. v. op. 4.11 [W¹] (1689).
21. — *compend.* (הורה חטא הקצר) cum Elieser b. Josua Comm. (*Damascenus Elieser*) 8. *Wilm., Hirsch b. Chajjim* (לסדר לחקת עולם) 1718.
[Asulai II f. 66: קצור ה"ה et p. 152 compend. ipsi auctori tribuit, nescio quam recte. — Indicem alphab. v. sub Ahron b. Elieser: קרבן אהרן; Animadvv. sub Chajjim b. Bezalel: נתיבות מים חיים.]
22. *העולה הורה* *Lex holocausti* De mensuris sanctuarii aliisque rebus ad antiquitates spectantibus partim mathemat. et astronom. [W¹³. Zz. Z. G. 274 n. 23] f. *Prag., Mardochai b. Gerson et 5 fill. (fin. mense Kislew 330 = Nov.) 1569.*
23. *Animadvv. seu Additt. ad Abraham Sacut: Genealogia* q. v. (1581. 1717).
[W et Ref. sub Nostro omnino tacent; W¹ p. 105 Animadvv. ad Isak Israeli notat. Quenam vero sint Nostri in fonte hoc omnibus Bibliographis usitatissimo, sed passim confusis auctoribus citato, magni est momenti, sed non facile neque omnino certe eruendum; cum op. mortuo Nostro excusum sit. In tit. ad antea excusa primum additum fertur: שלשלה הקבלה בן זמן היצירה עד משה רבינו Catena traditionis inde a tempore creationis usque ad Mosen, "potius usque ad diluvium (f. 5-7), jamque monuimus (p. 1125 N. ³⁵⁵ op. 2), hoc a Bart. tribui Isak Israeli; pergit enim tit., alia adjuncta esse nova, ut (כגון) IV, 18 ליה יסוד עולם Isak Israeli *medici* (!) cum Notis Nostri et הנדנולים, והנאונים, Ordo magnorum et doctorum usque ad tempus nostrum, prout invenimus notata manu ejus (i. e. Nostri) in lib. יסוד עולם, aliaque nova, quae invenimus collecta in MS. (seu manu descripta) pertinentia ad verba (seu res, materias) hujus libri." An postrema quoque Nostro tribuantur, non constat. Certe vero notae nonnullae Nostri esse nequeunt, etsi numeri mutili sint ab Editore, ut f. 133 nota (הנהה) de libro עבודה הקדש, hic Cracoviae excuso, scil. auctore Meir Gabbai A. 1577. Fol. 154a (קנא male) desinit historia Turcarum verbo העוגרמי הבלך, ubi in ed. Const. (plag. 42 f. 2) יר"ה והנשא כלבוהו et versio Josephi contra Apio-

nem, hic ommissa; f. 155a incipiunt adjuncta nova scil. excerpta ex Abraham Farissol, ubi verbis introductorii Editor loquitur, qui A. exilii 1512 notat, i. e. 1580. Fol. 156b Noster in praemonito cap. Isak Israeli סדר הקבלה (Ordinem traditionis) nuncupat, se adjuncta sua per "הנהה" (leg. הנהה) distinxisse, alque "sapientes inter philosophos eorumque tempus aduotasse" etc., postremum spectat ad notas exiguas ex Abravanel decerptas e. g. f. 159a, 160a et f. 157b, ubi certe Editor ad lib. Nostri הורה העולה (op. 22) ablegat (cf. Buatorf. ad Cusari I § 63 p. 31, liber vetus, qui fons fertur, est forsitan particula lib. מוסרי בפילוסופים interpolata, cf. *Jüd. Lit.* p. 372 n. 25, et quae adduntur in Vers. Anglica sub proelo sudante). Notae plurimae ex Maimonide, Menachem Ibn Serach et Abravanele petitas se ferunt; aliarum fons non indicatur, nec ubique a textu ita distinctae sunt, ut primo obtutu recognoscantur, praecipue in ed. Amst., unde semper editio vel MS. Isak Israeli conferendum est; duplex habeas exemplum eodem fere loco f. 163b, ubi passus de Machir (q. v.) Nostro pertinet, sequens David Kohen textui, Schemtob b. Abraham [Ibn Gaon] vero insertus vid. Denique f. 164 exstat farrago notitiarum Nostri, ut apparet ex initio ער כאן העחקי מס' יסוד עולם... עוד מצאחי בספר היחוסין, hucusque descripsi etc., praeterea inveni in lib. "יהוסין" quod cave referas ad opus Abr. Sacut, sed nuncupatio est generalis, cf. f. 164b בהעקא ad opus Abr. Sacut, sed ע"כ מצאחי בהעקא, hucusque inveni in MS. traditionis, f. 165 ע"כ מצאחי סדר הקבלה, et מבר"ם מפאדוה שאירי, cf. sub Meir Katzenellenbogen, qui ipse in Resp. (p. 7) n. 90 שאירך subscribit.]

24. Annot. in Jakob Weil: *Reg. inspect.* (insertae Commentario Zebi b. Isak) q. v. (1577 etc.).
[Sabb. ap. W¹ p. 802 minus exacte et A. 1631, v. supra p. 1261 op. 24 ed. 1637, et ad ed. Bas. 1601 op. 17, ubi Noster jam in tit. *Reg. mact.* laudatur (cf. supra ad op. 5 de ed. Bas.), sed in hac parte Nostri notata non video, Zebi vero in praef. se cum Nostro (tunc jam mortuo) saepius de rebus novis discussisse dicit.]

6494 MOSES Jakar (יקר, non Jakir), Aschkenasi (*Germanus*).

1. פתח עינים *Apertura* (sen janua) oculorum Ethice pro 7 diebus hebdomadis, acc. (f. 15-6) מysterium versiculi Cantic. VI, 11

8. *Crac., Isak b. Ahron. sub Sigism. Aug. s. a. [1587-1612].*
[Libellum optime excusum potius Sacc. XVI. locave-

MOSES b. JAKOB

- rim. *Sabb.* ap. *W*¹1579 male formam 4. notat, unde *W*^{1,3}1579 A.1647 se vidisse praetendit, quo op. homonymum auctore Elieser b. Menachem Sternburg (q. v.) sane non ap. Isak b. Alron excusum.]
2. — hebr., acc. Salomo b. Gabriel: *Tredecim virtutes* hebr. et Germ. per Elieser b. Achimelech Moses 8. *Amst.*, *Uri Phöbus* (מסוס) . . דרך 1664.
3. — Germ. s. t. *אויגן עפֿנר* *Augen-Oeffner* per Elieser b. Achimelech Moses 8. *Amst.* u. s. [Libellus uterque ff.12 junctim excusus est, sed seorsim exstat *Opp.* 416,4170. *W*^{3*} male in 4°, omisso interprete et access. ad op.2, et ³268b sub interprete s. a., ¹1579 praeter rem ed.1653 ap. *Sabb.* affert, quam erroneam habeat *Oppenheimerus!* *Serap.* p.318 n.11.]

MOSES b. Jakob v. Moses Albelda et Moses Belmonte et Moses Chagis et Moses Cordovero et Moses Concy et Moses Ibn Esra et Moses Levi et Moses Ch. Luzzatto et Moses Schilton et Moses Spira et v. M. Steinschneider.

- ⁶⁴⁸⁵ MOSES b. Jakob. [A.1495? De auctore et opere prave et impf. excuso, ejusque scriptis aliis, ut Comm. in lib. יצירה etc., v. ad Cod. MS. *Opp.* 1061Q.]

סודות שושן inter Anon. N.4063.

- ⁶⁴⁸⁶ MOSES b. Jakob (Koppel) Kohen, Rabb. Lemberg, b. Ascher Anschel antistit. provinciae urbe לאדמיר (Lodimir, Wlodimir). [Gener typographi. In praef. se libellum edidisse ait ex epistolis patris, cujus filius senectutis et dilectus fuit, prout a fratre suo majore Josua Falk Kohen excerpta et partim aucta sint. Pater Jakob b. Moses (quem suo loco, si placet, addas), mrt. A.1652 urbe Dubno prope לאדמיר, scripsit: נור הקדש (חלי חלץ של הלכות) Conce. in pericopas Pentat. (כלה) משה et halach., quae omnia Lembergi MS. exstent.]

1. כתב נבחר *Scriptio selecta* Formulae epistolariae s. *Crac.*, *Menachem Meisels.* sub *Kasimir* (שלום גדול) 1659.

[Continet libellus post praef. ההחלטה הכתובים i. e. formulae initiales sec. ord. alphab. vocis primae (non acrost.), ita ut prima: איש הבורח דבר דבור, ult. הרוחם אלהי בלבו. II.4 ultima exhibent הרוחם, formulas rhythm. jam in lib. בעלה ספר N.3715 excusas, ut jam 2. אשר נפשי קשורה בנפשו, sed passim

continuas, nonnullas vero adjectas, ut 1. מוחלט ראשון ואחרון. *W*³1517c in delineando libro edd. confundit.]

2. — (omissa praef.); acc. Moses b. Michael *Stylus scribae* partim [*W*³] 8. *Prag.* 1705 [Cat. ms. Mich. (Zz. impf. est hoc loco) praeterca ed. s. l. e. a. habet, quam in Bibliotheca non offendi.]

MOSES b. Jehuda v. Moses Machir.

- ⁶⁴⁸⁷ MOSES b. Jehuda ex אמשטסלב in Russia, Londini.

1. אבן שהם *Lapis Sardonyx* Conce. 4. *Lnd.* (בזה לנו משה) 1772.

- ⁶⁴⁸⁸ MOSES b. Jehuda נגרי („Nagari,“ sed leg. vid. נער, seu הנערים טון, ex familia Nearim seu *Adolescentibus*). [Romae ca. A.1300, si conjectura nostra non erronea. De Nostro hucusque plus peccatum quam scriptum est. Nomen jam „Nagara“ corrumpit *Dukes* ap. *Philippson*, A. Z. d. J.1840 p.156, Litbl. VI,617, nescio an eadem confusione pudenda, qua *Fürst*, Litbl. VI,650 more suo confidenter nomen Nostri נג'ארה emendat et *W* corrigere praetendit, cui sua sublegit sed alio loco prolata! Nag'ari scribit quoque *Beer*, Philos. p.72. Neque correctiora de op. et auctore profert *Rof.* ad Cod. 660. Tanta est vero ap. *W* confusio auctorum et rerum ut vortice quasi circumagatur et sua corrigentes repetitionem nonnullam vix evitare possimus. *W*¹p.825 n.1560-2 tres laudat Moses b. Jehuda, ad n.1562 nomen נגדי Nigdi addit, ex *Plantavitio* nimirum (v. *W*¹p.995 et infra ad op. excusum), sed sec. ³1562 hic procul dubio vel נג'ארה (leg. נג'ארה) נגרי appellandus erat et idem est cum ^{1,3}1610, ubi Nostrum b. Jehuda confundit cum Mose Nagara (q. v.), hujus enim nomen patris Levi latuit eum (et *Fürst*). Ap. *W*¹1560 sub „Moses b. Jehuda,“ item ex *Plantav.* sed depravato tit. operis etc., et rursus ex Catal. Bibl. Leyd. ap. *W*¹1619 male conjectus cum Mose Natan b. Jehuda נג'ה (de quo v. interim Zz. ap. *Gg.* Ztschr. IV,204). *W*¹p.911 n.1561 notat, quamquam נגדי addit ex 1562 (cf. indicem auctorum); affert hic Indicem [ab excuso diversum] in Moreh Nebuchim ex Cod. *Sell.* ap. *Uri* 365 (ubi ejusdem vid. etiam בפירוש האחרון f.167b) auctore Mose b. Jehuda b. Mose, idque congruit cum nomine auctoris *Supercomm.* in *Ibn Esra* in Cod. *Pal.* 50 (male הפוך והב ex *Bart.* ap. *W*¹

MOSES JEKUTIEL

1561 et idem procul dubio ap. *W*¹758: Jehuda b. Moses), *Hamburg.* (*W*⁴p.951), *Mich.* 102 et olim ap. *Bislichis* ap. *Gg.* Zischr. III, 285 n.28 (idem procul dubio in peric. עקב desinens, qui nunc Vindob., v. infra). Hunc *Gedalia* (f.48a-b ed. Amst., ubi et alia minus correcta vid.) male auctorem conjecturat lib. מלמד החלמים (ap. *W*¹1561), cujus auctor est Jakob Anatoli (q. v.). Aetatem vero Saec. XIII. exeunte, ipso fonte suo correctius, notat *W* l. c. (cf. *Zz.* ap. *Gg.* Zischr. IV, 193, *Jüd. Lit.* p.399, et supra p.743). Habuit certe rationem suam *Goldenihal* (Catal. p.8 Cod.VII), qui auctorem in fine Saec. XV. collocaverit, scil. ignorantiam! Mibi omnium auctor idem vid., sive ננרי ex נערים corruptum sive eulogia sit aliqua nondum explicata.]

מאמר במערכת *Tractatus Ordinis* Index in materiis nonnullas lib. *Docior perplexorum* Mosis Maimonidis; acc. *Expos.* 25 *propositionum* ejusdem libri ex Arab. Tebrizii et Josef Gikatilia: *Comm.* in eundem librum; praecedit Index in ablegationes ejusdem libri [anonymus]; ad c. Saul Kohen: *Quaes.* q. v. (1574).

[Exsiant omnia haec f.31 seorsim numeratis, locus et A. exprimitur in fine, unde seorsim recensetur haec particula in Catal. etc. Nostri opusculum incip. f.2a sine inscriptione verbis ננרי יהודה (אמר משה בן יהודה ננרי הקדמונה כקצת ביאור המורה et inde a f.3a (ubi jam incipit Tebrizi) per totam collectionem: קצת ביאור המורה *Nonnullae expositiones [libri] Moreh.* unde male haec inscriptio generalis ad opusculum Nostri referitur ap. *W*¹1610, et קיצור ביאור „*Compend. explanac. Talmud.*“ ex *Plant.* ap. *W*¹1560. Tit. tractatuli diserte legitur in praefationucula ננרי מאמר הזה מאמר במערכת ונקרא sequitur statim לענין כל שכן „Deus ordinet nobis omnia bona“ etc., unde *Plant.* n.206 (ap. *W*¹p.995) Mōsi b. Jeh. ננרי tribuit *Comm.* in מערכת האלהות (v. Perez b. Isak), indeque procul dubio more suo auctorem Mos. b. Jehuda conjecturat *Lilienihal* ad Cod. 57,³! Hinc jure miraris *Rof.* ad Cod. 660,⁵, qui tit. nostrum in MS. suo legit, sed ita pergit: „Asserit is (M. b. J.), se esse unum ex servis ac domesticis auctoris [i. e. Maim.] fidelioribus, hucque mandatum ac provinciam a Maimonide ipso (!) accepisse.“ [Forsan loco ננרי והעירנו, ננרי jussit et admonuit nos, legit ננרי והעירנו jussit etc. me?] „De hoc auctore *W*¹p.825 [numerum non addit, sed ad n.1561 spectare vid.] et *p.*911, ejusque opusculum [in Cod. *Rof.*] videtur ineditum, diversumque ab eo quod sistit

Codex Bodl., posteriore loco a *W* relato [i. e. *Uri* 365, de quo supra] etc., quod indicem capitum continet et argumentorum et aliter incipit, nisi tituli discrimen, quod suspicor, ab amanuensi sit repetendum.“ Sed initii et argumenti discrimen quomodo concilietur non dicit, dubitari ergo nequit, quin opusculum in Cod. *Rof.* sit editum nostrum. Sequuntur in eodem Cod. (A.1472 exarato) sub ⁴ „Concordantiae et notae in lib. More“, quas *Rof.* p.122 „Anonymo“ tribuit, p.123 inedita quoque suspicatur, nisi sub sigla R. יל'ע (sic) indiceatur Josef b. Isak Levi (q. v.)! Queritur an Concord. haec (in P.Lit. tantum) non sint idem ac Index ablegationum excusus f.1 libelli nostri (ubi in P.III paucissima exsant) forsitan Nostro quoque tribuendus, praemonium eam cum praefat. laudata conspirat. Denique *Rof.* l. c. in Indice auctorum male conjicit Moses b. Jehuda b. Benjamin Sefaradi in Cod. 581.]

MOSES Jekutiel v. Jekutiel b. Abigdor.

6489 MOSES b. Jesaia Kohen ex Brod, Rabb. Mezeboz (מזבז) et Przemisław. [Pater in op.1 dicitur frater Naftali et Jehudae L. b. Isak Kohen (המפול בדרור), Nosier gener Menachem (Mendel) Margalit, generi Mosis (הריף) b. Naftali Kohen, Archisyn. Lublin, b. Isak [b. Simson] Kohen, generi Lewa b. Bezael. Cf. sub Naftali Kohen.]

1. משה פני משה *Facies Mosis* Novellae haggad. [*W*³1579] 4. *Wilm.*,

Hirsch b. *Chajjim* עור פני משה (קין עור פני משה) 1716.

2. קרן עור *Splenduit cutis* Explicatio loci Exod. XXXIV, 29 modis 50 variis [*W*⁴] 4. *Zolk.*,

Ahron b. *Chajjim* *David Levi* (אח פני) 1721.

6490

6490 MOSES b. Jesaia Menachem Mendel [b. Isak], Cracoviensis. [A.1604 edid. op. patris [ita corr. sub N.2951] Jesaia b. Isak q. v. N.⁵⁸², a quo certe non diversus „Menachem b. Isak“ (*W*³1433c), qui cum Mose „quodam“ (*W*³p.567), i. e. Nostro, curavit A.1596 Isak Corbeil: *Columnae* (q. v.). Nosierque „Moses R. Mendels“ approbavit Ascher b. Jechiel: *Semiae* ed. Prag. 1626.]

פזון Prec. poenit., incip. מושל בעלזים acrost.; una cum Prec. poenit. Elieser Aschkenasi N.2951 sq. [De temp. ed. I. v. quoque sub N.⁴⁴⁰. Nomen Menachem b. Jesaia ap. *W*³p.110 corrig. monuimus sub N.2951.]

6491 MOSES b. Jesaia Wengrow (ווענגרא). שליש ap. *Nepi* p.253 est eulogia notissima.]

MOSES KIMCHI

quod in MSS. offenditur, ad patrem Josef Kimchi (q. v.) spectat, qui A.1160-70 floruit, Nostri frater et discipulus David Kimchi (q. v.) vixit adhuc A.1232, unde Nostrum A.1190 non inepte collocat *Dav. Gans* ap. *W*^{p.892} n.1645, et v. ad op.18. A.1191 jam defunctus citatur a patris discipulo *Menachem b. Simon* ex Posquieres (ad Jerem. II,34 ap. *Dukes*, Litbl. VIII,515, sed sine *ib.* p.517 ad XXIII,36, et p.519 ad Ezech. XVII,5; *ib.* p.517 ad XXIII,36, et p.519 ad Ezech. XVII,5; *ib.* ad cap. XXI; cf. משה ר' ad Ezech. XXX,30: Litbl. XI,215 n.48). Cf. *Gedalia* f.41b et 42b ex Isak de Latas; *Conforte* f.20 loco incongruo; *Rof.* Diz. (p.170), ex quo potissimum *Ghirondi*, p.262; *Luzz.* Proleg. p.31; *Zz.* Z. G. 481 (expos. in Jos. X,13). — Opera plura Nostro tribuuntur a nonnullis, potissimum inedita, alia genuina deperdita videntur; quoad illa: לימדי דבריו v. sub N.4020, ²) שכל טוב MS. *Opp.* ap. *W*^{p.813} non exstat. ³) *W*^{p.894} jam Nostrum citat, auctor est Moses quidam, filius sororis vel fratris Menachem b. Simon laudati, Codicem emit in Aegypto A.1466 Moses בייאן (*Dks.*, *Kontres* p.67), quem male *Reuchlinus* (ap. *Luzz.* l. c.) auctorem habuit. Eadem pag. ap. *W*^{p.1466} laudatur Moses K. b. David A.1382 scriba op. ערן auctore Jakob b. Elasar (cf. sub Moses Ibn Esra p.1811 op.2); hunc forsitan filium fratris Nostri (!) putavit nugator *Lilienthal* talique tribuit שכל טוב in *Cod. Mon.* scil. Comm. in Leviticum (auctore Menachem b. Salomo??), qui cum op. Nostri gramm. non confundendus sit. — De *Hymnis* Nostri excusis v. *Dukes*, Mos. b. Esra p.18, cf. Litbl. V,40. Denique recentiores homonymi ap. *Zz.* Z. G. 516 in Indice p.593 distinguendi erant.]

1. מרלך שבילי הדעת *Iter* (seu *incessus*) *semistarum scientiae* (ab initio, ubi nomen auctoris acrost.) Gramm. hebr. cum *Comm.* [Eliae Levitae partim mutato ab Editore] et *Introd.* seu Praef. Benjamin b. Jehuda בל"ב; acc. Capp. 3 de re metrica [i. e. 15-17 ex הקודש שקל N.4079]

4. min. [*Pisauri*] sub *Jo. Sforza*;

Gers. Soncino. A. V. papae Julii. II. [1508].

[Ed. summae raritatis, quam possidet *Almanzi* (II.36?), ex *Bart.* l p.673 notat *W*^{p.892} n.1645 et p.154.³p.810 ex *Le Long* et iterum ex *Bart.*, sine fonte *Rof.*, Ann. p.3 n.14. — Quoad accessiones minus correcte *Bart.* לימדי דבריו v. sub David Ibn Jachja supra p.865 op.8 et p.866 op.10, ubi in epigr. seu carm. finali Eliae Levitae ad ed. 1516, quam nunc

prae oculis habeo, non nomen David etc. sed tantum לשון לימדי nominatur, unde conjectura de efficta hujus lib. ed. *Pis.* confirmatur. Praeterea supra sub Elia Levita (p.939 op.32, ubi de ed. efficta A.1504) secutus sum *W* et *Rof.*, qui Benjamin dicunt Editorem surreptorem etc., sed res non ita mihi nunc apparet ex verbis ipsius Eliae, qui Comm. se tradidisse ait servo suo ut eum describat, illum vero eum secum tulisse Pisaurum (לעיר פיסא), ibique edidisse sed omisso nomine Eliae atque praemissa praef. (הקדמה) R. Benjamin Romani (מעריר רומא); unde hic auctor Comm. videri potuerit lectori etc.; hinc suppl. et partim corr. quoque supra p.790 N.⁴⁵⁷⁴]

2. — u. s. 4. min. *Pes.*, per typogr.

ex fill. *Soncin.* (*Gerson*) s. a. [1509-18].

[Ed. non minus rara, omissa a *W*, quamquam in *Opp.* 5020.; *Rof.*, Ann. p.47 n.26: „Praemittitur praef. Benj. fil. Judae seu Eliae Levitae (!), a qua pag. versa lib. incipit“ etc., sed praecedunt versus acrost. *Jechiel* Elia Rafael ut vid. Editoris vel Editorum, acceduntque eadem ac in ed. praec., sed Comm. ad calcem textus; tempusque ex ed. 1 et 4 definivimus, vix enim nostra Ed. Pr.]

3. — (s. t. דרכי לשון הקודש *Viae linguae sanctae*) lit. max. punct.; ex MS. [imperfecto in fine] edidit Rafael quidam

4. min. *Hagenau, Tho. Anshelm*

(*fin. fer.* VI.13. *Tebet* רעט=17. *Dec.*) 1518.

- 3a] — u. s. cum tit. Lat. (R. Mose Kimchi in Introductorio Grammaticae) et dedicat. *Anshelm* Lat. ad *Fridericum* Saxoniae ducem (tit. verso) 4. min. u. s. mense *Januario* 1519.

[Daplex exstat ed., maleque *Rof.* Ann. p.18 n.91 corrigit *W*^{p.811},⁴p.926, cujus expl. (olim ap. Manasse b. Israel et M. Schurmann), quamquam non omnino perfecte delineatur, cum expl. *Opp.* 1339Q. congruit, 3 expll. unius vel alterius ed. nunc possidet *Mus. Br.* (cf. *Mich.* 768,2306). Liber in utraque ed. desinit p.78 (scil. praecedens male 78 pro 77) verbis ... והס' דרכי לשון הקודש, quae ad ed. ex nostra recusam *Aug.* 1520 (op.5) notat *W*^{p.811}; monens deesse libri cap. ult. seu 5 libri III in ed. 1631, inscriptum כנני הפעלים הנפרדים „de pronomibus separatis“ seu de suffixis cum particulis, de quo silet *Rof.* ad ed. ult. Sequitur folium cum stemmate, et coloph. hebr., quod in mensem Dec. 1518 incidere ipse monet *Rof.*, sed in ed. 3a praecedit coloph. Lat.: *Hug. ec off. Th. Ansh. salutis A. MDXIX Mense Januario*; ibique in frontisp. post tit. Lat. leguntur verba: קנה הכמה קנה בינה ידידי עמוק פעם בדקדוק

MOSES KIMCHI

או בספר (i. e. „compara sapientiam, compara intelligentiam, amice da operam passim *Grammaticae* vel *Versiculo*“, Biblico), unde procul dubio tit. דקדוק effinxit *Rof.* (cf. *Mich.* 768)! Neuter vero de praef. hebr. Editoris loquitur, quae exstat p.1 (non numerata, sed sequ. est 2), incip. כלל משכיל, כי ידוע לכל משכיל, disseritque de expositione necessaria allegorica vocabulorum, punctorum et vocum legis etc., quam praecedere debeat ars Grammatica. Se ait offendisse Cod. MS. auctore Mos. Kimchi, qui hanc tractet ([sic] היכורי (אחר הכינוי רמ"ק ו"ל במלאכת הדקדוק etc.; nomen suum denique libro non ostentatione motum inscripsisse (נאם המעיר רפאל הכתר שמי לא להתנאות), idque male Rafael ha-Sacut (הסכות) legit *W*, unde ³p.811 et 997n. 1914c hunc ad ed. *Aug.* laudat, ut etiam *Rof.*!]

4. — s. t. דקדוק *Grammatica* (ut ed. 1) Ed. III.

4. Ortona, Gerson

[*Soncino*], A. II. *Caroli, regis Siciliae* etc. [1519].

[Ed. quoque rara, cujus tit. integrior: ספר דקדוק חברו ר' משה קמחי עם שאר אמרים בדקדוק חברים וולח „cum aliis sermonibus de gramm. compositis ab aliis“, sed conspirat omnino cum edd. Pis., nisi quod tabulam duplicem accentuum post versiculos rursus repetitam offendi in expl. Leyd. (ad c. Cod. MS. *Scalig.* 13), id folium et sequens album desid. in expl. *Opp.* 1340 Q. Utrumque minus exacte delineat *W*¹p.892³p.812*, omisso quoque A. *Caroli*, ex quo edd. 1461, 1476, 1486, 1496, denique 1555 (*Le Long* ap. *W*³p.810) effictae sunt, v. *Rof.*, Ann. p.19 n.94, cf. *Annal. Saec. XV.* p.170, ubi verba hebr. Exstat quoque in *Mus. Br.* 481b²⁶/₃ et ap. *Saraval* 652.]

5. — [ex ed. Hag., s. t. הרני לשון הקודש cum Aug. Justiniani Additt. (alphab. hebr., nomina accent.) et praef. (data pridie Cal. Martii)]

4. Par., *Gourmont.* 1520.

[Typis novis, v. sub Justinian. *W*²p.893³p.811). *Rof.*, Ann. p.21 n.101, ed. rarissimam non possidebat; nuperrime acquisivit Bibl. Bodl., nescio an ipsum expl. *Mich.* 481, antiquius est expl. *Mus. Br.* 621g¹/₂. De fine imperf. v. ad op.3.]

- 6) — [ex ed. Hagen.] tit. Latin.: *Rudimenta hebr.*, etc. a Jo. Boeschstein diligenti studio revisa 4. *Aug. Vindel.*, Off. *Sigism. Grynm.*

Medici, et Marc. *Wirsung.* mense Mayo 1520.

[Lit. quadr. maj. punct. *W*³p.811, ubi epistola Grymmii, data penult. Aprilis. ⁴p.926. De praef. Rafaelis (non „Zacuti“, ut quoque *Rof.* Ann. p.21 n.103) v. ad op.3. Expl. praeter *Rof.* ubi nunc exstet nescio. — *Sabb.* ap. *W*¹p.892 collect. דקדוקים (N.3451) *Aug.* 1521 habet, unde et דברי (N.1023) ap.

*W*²p.1415 n.609, et dubium *Jud. Typ.* p.49 n.44, sed v. *W*³ et *Rof.* Ann. p.58 n.97, qui id recte ex libro nostro exsculptum habent.]

7. — s. t. דקדוק (cum praef. Benjamin b. Jehuda compendiosa); acc. Seb. Münsteri Versio Lat. textus immixto Comm. Eliae Levitae (non integro) 8. *Bas.*

Andr. Cratander (mense Adar, Mart.) 1531.

[Ed. rectius delineat *W*³p.893³p.812, quam *Rof.*, Ann. p.34 n.214. In tit. hebr. quidem: עם פירוש הרבי אליה הלוי (sic) „cum Comm. Eliae Lev.“, sed ille omnino omissus est! In praef. Lat., textui praeced., (data prid. Kal. Mart.) diserte dicit M. „exposit. Elianam Lat. duntaxat textui immiscentes, ubi memoratus R. [Kimchi] intellectu difficilior videtur“. De praef. inquit: „Hanc sine Lat. versione tibi succinctis quoad potui descripsi verbis, etiamsi in Romano exemplari, unde eam desumpsi, copiosior sit atque verbosior, nihilque aut parum ad rem, Elia teste, faciens. Nam in seio illo, comm. suo addita est, id quod ex literis habeo e Roma missis.“ Passum finalem (non punctatum) paulisper mutavit *M*, ita ut ipsius evadat captatio benevolentiae. Romanum expl. (ignotum) de ed. *Pisaur.* interpretatur *W*³. Textus (ff.51, ubi in fine nomen typographi) in capp. et §§ divisus est, comparandae Versionis causa, quae sine frontisp. ad manum lib. sinistram sine tit. vel paginatione finita mense Mart. 1531. Ed. 1527 (*Plantav.* p.590 ap. *Rof.* Ann. p.31 n.185, *Le Long* ap. *W*³p.810, ut vid. sine Comm. Eliae, quem A.1535 habet, v. ad ed. sq.) effictam habeo, forsitan ex compacto אליה פרקי ut in expl. *Opp.* 4960.]

8. — u. s. (Versio Lat. jam denuo per eundem accuratius cum Hebraismo collata) 8. *Bas.*, ap. *Henr. Petrum* (mense Adar, Mart.) 1536.

[*W*¹³ (ex quo non citato *Rof.*, Ann. p.38 n.246), non 1535 ut *Sabb.* Expl. modo entum cum ed. praec. comparare non potui, ex qua forte mensis tantum repetitus. Pars hebr. non paginata desinit plag. n2, ubi typographus etc. lit. Lat. Versio, cum tit. speciali (quem integrum habes ap. *Mich.* 3591) A.1536, pp.130, male 229 et 230 in fine numeratis.]

- 9) — (ut edd. *Pisaur.* etc., sed Comm. Eliae Levitae per auctorem simulque correctorem reviso, de quo in carmine finali exponitur; in Collect. דקדוקים N.3451 (1546).

[Ed. omnium praestantissima. Praef. Benjaminis ff.5 non pagin. male ap. *W*¹p.1043: „ad hanc collectionem“, textus, inserto Comm., et accessiones ff.2-51, ubi post carmen legitur: „per Corn. Adelkind“ in aed. D.

MOSES KIMCHI

Bomberg A.1546. *W*¹p.892 (cf. p.893 not.). ³p.810.]
10. — u. s. (ff.60)

8. *Ven., Dan. Adelkind s. a.* [ca. 1552].

[Ed. pulchram frustra ap. Bibliogr. quaesivi, nec aliud mihi notum expl. praeter *Opp.* 4970., compactum cum aliis libris A.1552 partim a Danielo editis (cf. N.3715, ubi access. partim eadem), unde hunc A. sistit Cat. ms. In frontisp. in quadrato ornament. legitur: אם אין קטחי אין הורה, alludens ad proverb. Talmud. אם אין הורה קטח אין הורה, absque farina (pane) non est studium.]

11. — u. s., acc. tabula divisionis verbi קצור וה (מצאנו בלוח אחד ישן כהוב יד בחלוקה כל הפעלים, Abraham Ibn Esra: *Stratagema* et ... חרוה (N.3548); per Meir b. Efraim; corr. Isak b. Josef Sullam (סלם) 8. *Mant., excusum in turri horologiae in typogr. fratrum Filotarse et Calidano Filippini*

(*fin. Schuschan Purim, i. e.* 15. *Adar*) 1563.

[Expl. *Opp.* 4980. (ap. *Zz. Z. G.* 256) frontisp. et fol. 1. destitutum est, aliud vero vidi nuper expl. f. ultimo (חרוה) destitutum cum frontisp. s. a. בשם ול הסופר מאיר יצ' ב'ר אפרים ול נרפס במגדל השעון פה מנמנכה בדפוס מהאחים פיליפוני בנלך ואע"י ל"א לק"י (cf. supra p.1071 op.6). A. exprimitur in fine שכן, sed male excusum, unde forsitan A.1566 ap. *Le Long* (*W*³p.810) et in Catal. Paris. (ap. *Zz. l. c.*) et *Saravall* 653. *Mant.* enim intervallo tam brevi recusa vix habenda, unde „ed. III“ in ed. sequ. non ad locum excusionis spectat.]

12. — u. s. (sed sine tabula etc.). Ed. III. per (כשם) Meir b. Efraim

8. *Mant., sub Gul. Gonzaga* (שלח) 1578.

[In Cod. Bodl. (Catal. II,800a) carmen Eliae agmen claudit; inscriptiones in praef. litt. major., quam in ed. 1563. Ed. rarissimam tantum ap. *Rof.*, lib. stamp. p.62, allatum a *Zz. Z. G.* 256 ad A.1563 offendi.]

13. — u. s. praeterea cum Sal. Aschkenasi Posnensis Animadvv.; acc. tabula (לוח חלוקה הפעל)

8. *Crac. s. a.* [ante A.1622].

[Expl. unicum mihi notum (*Opp.* 5010.) ed. forte inter omnes rarissimae, omnibus Bibliogr. ignotae, nisi nostram habueris ed. „hebr. lit. -quadr.“ sine nota formae etc. ex *Le Long* ap. *W*³p.810?? Ipsum nomen Commentatoris huc primum apparentis non integrum ap. *Sabb.* (et quidem Eliae Levitae praepositum ad omnes ei notas ed. Pis. etc., et ita *W*¹), qui id procul dubio ex ed. sequ. petivit, ubi *Sabb.* Premisl. ad Nostri nomen eulogiam mortui non adjicit, unde ed. nostra Saec. XVII. pertinere vid. *Dukes*, Litbl. XI,297 libellum obiter commemorans Salomoni „Additt. et

Versiones Germanicas“ tribuit, quod ita interpreteris, eum voces vel phrases Germanice vertisse.]

14. — u. s. praeterea cum Sabbatai b. Isak Przemisl. Animadvv.

8. *Litbl., Zebi Jafe* (*fin. fer. IV.15. Schebat*) 1622.

[Praef. Sabbat. data fer. I.21. Ab 1621. *W*¹p.893. ³p.810. Ed. quoque rara.]

15. — cum Comm. Eliae etc. (ut ed. 1546, ff.51), nomine Isak b. Elieser Patavini cogn. Cavallino (קואלינו) Mantuae [*W*¹p.892.³p.810]

8. *Ven., Bragad.* 1624.

16. — s. t. *ὁδοποιία* III. ptib. etc. divisum cum Comm. Eliae et Notis C. L'Empereurii, et praef. Benjamin (sine access. in fine) [*W*¹p.893.³p.810. ⁴p.926]

8. *L. B., Elzevir.* 1631.

17] פירוש *Comm.* in Proverbia, excusus sub nomine Abraham Ibn Esra; in Bibliis Rabb. A.1525 N.52; 1548 N.125; 1568 N.206; 1619 N.423; 1619 N.424; 1727 N.872.

[Auctorem verum necessarie demonstrant *Reifmann*, Litbl. II,750 (cf. פון I,76) et *Lipmann*, פון II,113-188, cf. *Dukes*, Litbl. VIII,25, Introd. in Prov. p.34, qui specimina affert ex Codd. MS., qui diserte Nostri nomen ferunt, et excuso passim tantum integriores sunt, scil. *Par. a.* f.19 (impf.) et *Monach.* [223 ap. *Lilienthal*, ubi „Zenichi“ err. typ. pro Kimchi], neque alius est in Cod. *Uri* 157 (ap. *W*¹p.894) incip. a cap. VI (v. Add. nostra), huncque (cum nomine scribae, quem aliunde petiverit, cum ap. *Uri* omissus sit!) citat *Rof.* ad Cod. 694, quem ergo praeter rem ineditum putat. A. compositionis 1178 ap. postremum cum tempore, quo Noster vixit, congruit; sed tunc passus ad XXI,23 ap. *Reifmann* l. c. Maimonidis הלכות רעוה vix sequi potest. Etiam Cod. *Rof.* 1243 sub nomine Ibn Esrae idem vid. ac excusus!]

18] — Latine (non integer) per A. Giggeium q. v. [*W*¹p.78] (1620).

19] פירוש *Comm.* in lib. Esra-Nehemia, excusus sub nomine Abraham Ibn Esra; in Bibliis Rabb. A.1525 N.52 etc. [ut op.17].

[Nomen ipsum legitur in carmine acrost. initiali, momente primo *Gg.*, *Ztschr.* IV,447 (Melo Chofn. 86), jam ante *Lipmann*, l. c. p.173, *Ghirondi* p.262. *Comm.*, qui in tit. ed. 1548 etc. Nostro tribuitur, et inde ap. *Le Long* et *W*¹p.892 recensetur, re vera est Sal. Isaki, hucque spectat monitum nimis breve ap. *Rof. Diz.*, quod *Gg.* l. c. male ad alterum refert.]

6199 MOSES Koerner b. Elieser Phoebus ex Zlotowa (וילנא i. e. Platau). [Concionator, magnam

MOSES KOHEN

Europae partem pervagans, natus 26. Ab 1766, mrl. urbe Bresslau fer. IV.14. Kislew 5597, i. e. 23. November 1836; v. epigr. interpretis *H. Miro* ad Autobiogr. (סגולה איברה) Jomtov L. Heller (q. v.) a Nostro cum notis editam [incept. fer. I.17. Ab 1836, sed in tegumine A.1837] p.44, ubi Noster ipse opp. laudat, praeter recensenda: ורע כחביר רבו, כאור ננה, קודש

1. **ברכת משה** *Benedictio Mosis* De benedictione ששהיני; acc. (p.82) specimen lib. *Tischbi* Eliae Levitae cum Annot. Jesaiae Berlin 8. *Brl.* 1833. „(בחקך המיד - סדר וזמנ הכונה חקצ"ר)
2. **אנה רשפי קשת** *Sagittae arcus* Narratio calamitatum quae sibi acciderunt 8. *Hannover* (fin. fer. III.24. Kislew 592) 1831.

MOSES Kohen v. Moses Gikatilia et Moses b. Jakob Kohen et Moses Nerol.

- 6500 MOSES Kohen ex Corfu (מקורפו, *Corcyrensis*). [Aetatem accuratissimam nescio. A.1580-1600 stitit: *Jüd. Lit.* 460; Editor enim, *Corcyrensis* quoque, in praef. se auctoris discipulum (... בשבת... בשיבת טורי הרב) dicit, cujus carmen tempore aliquo elapso (יורדי כי ארבו לי הימים) sub tit. ad nomen auctoris alludente ediderit, cum Mantuam venisset. Noster ergo Rabbinus vel Praeses Acad. ut vid., *Corcyr.*, vix idem est ac Moses b. Scharja Kohen *Corcyrensis* (*W*³1547b, ubi pro 1511. leg. 1551, v. p.856), Venetiis Corrector, Encomiastes et Rabb., jam A.1546, juvenis quidem (v. Sect. III); neque certum habeo, quis sit „Moses Kohen“ A.1576 sub N.239; homonymum discip. Isak Loria laudat *Conforte* passim. Praeter op. editum ex *Hymnis* Nostri permultis unum incip. „מכמה באלים ה'“ recitari a *Corcyrensis*bus refert Idem in epigr. (v. *W*³p.708 n.1585b, cf. *Dks.*, Litbl. V,452 n.35), tamen collect. לקט האומר (N.2589) praeter rem Nostro tribui a *Delitzsch*, Z. G. p.57, monet *Dks.* l. c. p.451.]

1. **ישיר משה** *Cantabit Moses* Historia libri Esther [adhibito *Midrasch*] rhythmis ternariis expressa; edid. David Maza (מאזה) b. Ahron

8. *Mant.* 1612.

[Ed. rara. *W*³1585b, v. correctiora sub 474c. Zz. Z. G. 259. *Dks.*, Zur Kenntniss p.146 male *Venet.*, et Litbl. IV,486 (ubi specimen ex initio) aliam dicit exstare s. l. c. a., v. sub edd. sequ. Versus ultimus ab Editore adjectus est.]

2. — per eundem, sumpt. Mos. di Medina et filii Jehuda. Ed. II.

8. *Salon.* (fin. fer. VI.7. *Schebat* 5374) 1614.

[Ed. rarissima. *W*³: s. a., cf. *Mich.* 1839 et ad ed. praec.]

3. — per Moses Meir Perls b. Elasar

8. *Prag.*, s. a. [ca. 1710].

[*W*²p.1310 n.259 inter anon. ed. ut vid. nostram s. l. e. a. ff.17 recenset, cf. ad op.1.]

- 6501 MOSES Kohen (רמ"ך) ex Lunel. [Sub hoc nomine *W*¹1583 tria recenset opp.: ¹ *Ani-madvv.* in Mos. Maimonidem, v. sub Meir Kohen p.1704; ² *מגלה עמוקות* et ³ *משובב נתיבות* utrumque ap. *Buxt.* (ap. *Sabb.* vero in Indice auctorum sub משה הכהן omissum!), qui sub ³ verum quoque notat auctorem Samuel Motot, cujus opp. ipsa perperam Nostro vel homonymo alicui, forsans scribae, adscripta vid.]

- 6502 MOSES Konitz (קוניץ, Kunitz) b. Menachem Mendel, ex Ofen.

1. **מעשה חכמים** *Opus sapientum* Pars (מהברה) I: **בית רבי** *Domus Rabbi* Vita Jehudae ha-Nasi, dramatice, praecedente biographia prosaica 8. *Wien.* 1805.
- 2] — biogr. (הולדת רבינו הקדוש) una cum *Mischna* P. I. N. 2025 (1817).
3. — **בן יוחאי** *Filius Jochai* Vita Simonis b. Jochai et de auctoritate lib. *Sohar* f. *Wien.* 1815. [Opus minus criticum sed doctissimum.]
- 4] **הענין** *Speculans* Comm. in Jedaja Penini: *Examen mundi* q. v. (1796).
- 5] Nonnulla (דברים) de reformatione cultus; ad c. Schemtob b. Josef Chajjim: *Via sanctitatis* q. v. (1818).

MOSES Kozzi [corrupt.] v. Moses Coucy.

- 6503 MOSES Kronik (קראניק) seu Kroniker, b. Akiba, Glogaviensis.

1. **משה ימין** *Dextra Mosis* Conce.; acc. (p.39) **אבל יחיד** *Luctus singuli* et **קנה** *Elegia* in mortem Abraham Tiktin, Rabb. Glog. et Bresslau, carmen adject Cor. Kalonymos (Kalman) b. Simon Praeger

4. *Breslau* (חוק יד ימין משה) 1824.

2. **תפלה ותודה** *Precatio et gratiae* in synagoga Glog. fer. I.4. Ijjar 1814 recitanda in liberationem urbis 8. *Bresslau*, *L. Sulzbach* [1814].

MOSES KUNITZ

[Prec. pros. II.5, et *carmen* f.6-8. Vers. Germ. lit. Germ. scorsim prostare ap. Interpretem legitur in calce frontispicii.]

3. — Gebete und Gesänge abgehalten etc. 17. April 1814 als dem Tage unsrer Befreiung, übersetzt von M. Is. Neumark 8. *Glog.* 1814.

MOSES Kunitz v. Moses Konitz.

MOSES Landau v. M. J. Landau.

- 6504 MOSES Laniado b. Samuel. [Auctor non omnino certus (v. ad N.426), in edd. repetitis omissus, unde *W*³p.770 n.1589[b] tantum ad Abraham L. ablegat. MS. Hamb. A.1631 per *David Kohen Carlos* [di Lara?] ap. *W*⁴502b forsitan apogr. est tantum Vers. nostrae?]

Versio Hisp. Targum chald. in Canticum; una cum textu A.1619 N.426; 1655 N.512; 1664 N.540; 1664 N.541; 1672 N.573; 1683 N.612 [not., v. Add.]; 1701 N.714A; 1712 N.801; 1724 [Add.].

[Cf. notata sub Moses Belmonte.]

MOSES Legionensis v. Moses de Leon.

MOSES Lemans v. M. Lemans.

- 6505 MOSES de Leon (ליאון *Legionensis*) b. Schemtob. [Urbe Guadalajara etc. A.1287-93. Auctor kabbalist., qui ex consulto et per libellorum fata Bibliographos vexavit. Ter de Nostro, praeter non recognita opp. *anon.* (v. infra), agit *W*^{1.3}1586, 1660, 2158; correctiora non omnia ap. *Rof.*, Diz. (p.177, cf. ad Cod. 1220, v. infra), auctorem unum recognovit *Landauer*, Litbl. VI, 709. Errorum complicatorum fons princeps est passus a Sam. Schullam prave expressus lib. יוהסין (f.133a ed. Crac.), ubi A.1293 defunctus dicitur Schemtob de Leon auctor libb. משכן העדות et משקל, ejusque tempore Avilae floruisse Moses de Leon ex Guadalax. (quod verbatim repetit *Conforte* f.23a, ubi emendatio in notis et in Indice auctorum desid.); correctius Mosen b. Schemtob de Leon ex MS. omissionum (de quo v. supra p.1607 et v. infra) citat *Carmoly*, Litbl. XII, 361. Nostrum Avilae fuisse non ex ipsis opp. apparet sed ex relatione de Nostro auctore libri נזר (N.3477), quam eodem loco nomine *Isak Akko* inserit *Sacut*; eaque omissa est in edd. repetitis lib. יוהסין, ex ed. Const. vero excerpta ap. *Gedalia* (f.23a ed. Amst., *W*¹p.832), tota fere ap. *Jehuda di*

Modena, ארי נוהם p.58, *Jakob Emden*, מטמחה II f.33 et *Eljakim Mehlsack*, ראביה f.29a, ex quo puto ap. *Jellinek* op.5 p.47; Gallice ap. *Carmoly*, Revue or. II, 164, et Itiner. p.274. Ipsam in ed. Const. plane mutilatam praetendit *Carmoly*, Litbl. XII, 360 (v. supra), unde nonnulli, ut *Landauer* l. l., de auctoritate dubitarint. In apographo hujus passus, quod ex Cod. *Uri* 389 accepi in fine imperfecto, tantum non video discrimen rerum, praemittitur vero passus ad ipsum Isak spectans maximi momenti, qui in ipso Cod. MS. non omnino incorruptus vid., atque prave et non integer expressus ap. *Carm.*; legitur enim e. g. כחב ר"י דמן עכו שעכו נחרבה בשנת חמשים לפרט ושנהרגו. ובשנת ס"ה עצמה בא לטליטלה ומצאחי בס' דברי הימים שלו הוא שעשה ספר קבלה בשנת המלאך ונחרבה כוסמו עכו... וכוונן בן בנו של הרמ"ן... ובומן... והוא הלך לספרד... Akko ergo A.1290 destructa, Isak Akko vero A.1305 Toleti fertur. A.1331-6 (המלאך) ad opus kabbalist. מאירה) quasi auto-biogr. vel itinerarium designare vid. In ipsa relatione (etiam excusa) Moses suam petens urbem Avilam urbe אריבלא (אריבאל) decessisse fertur, unde Nostrum urbe Arevalo A.1305 defunctum concludit *Jell.* p.18. Mihi tamen res nondum satis perquisita vid. Alia est incerta urbs, qua A.1293 lib. משכן העדות (ubi nomen urbs) composuit „*Dobrae* in Polonia“ ap. *Bart.* IV p.240 (quod *W*¹p.898 et ipse *Rof.* ad Cod. 1230 male ad op.1 excusum referunt, A.5035 ex 5053 ortus est, v. *Assem.* p.251 ap. *De Castro* I p.194), ubi in Cod. *Ghirondi* (ap. *Jell.*, Beitr. II hebr. p. X) et sic in Cod. *Bisl.* 73 (non וויבירה ut ex Catal. ap. *Jell.* p.19, qui urbem Vivero habet, quamquam assonans est וויבירה), uterque, ut Cod. *Mich.* 14, הסודות מ' inscribitur (sed העדות in praef. diserte legitur, ut monui in Zeitschr. d. deutsch. morgenl. Gesellsch. VI, 298; de Cod. *Taur.* 60 v. ad op.1), נבארה הבירה in Cod. *Uri* 378, unde „Navara“ ap. *Dukes*, Zur Spruchk. p.66. Idque procul dubio (v. infra) משכן העדות, quod ex נובלוח ה' f.195b *anon.* recenset *Sabb.* n.349 ap. *W*²p.1369 n.446, Cod. MS. *Opp.* 900B. Fol. vero affert *W*¹p.898.1128.3 p.818. Cod., qui olim ap. Elieser Aschkenasi (Litbl. X, 369), nunc prae oculis meis ex recensione diversa urbem plane omittit. — מולשים (Mühlsheim?) ap. *Jell.* p.44 non ad librum sed ad apographum spectat (quod jam ex verbis „geschrieen 1434“ קבד) intelligere debuit

MOSES de LEON

Jell., imo A. forsan 1630 (קצר). — Opera Nostri nullibi hucusque locupleter enumerata sunt. Imperfecta et partim incorrecta est recensio ap. *Jell.* p.19 (cf. notitiam meam de Codd. nonnullis Bodl. adjectam p.44); habeas ergo locupletiore brevissimam alphab., ubi etiam tituli alternarii, quia passim recensiones sunt diversae, prout Noster aliorum quoque opp. non modo titulos sibi petivit, sed ipsa scripta retractaverit scriptor venalis et inde verborum. De nonnullis fusius in Catal. Codd. MS. agemus.

¹⁾ אור זרוע (*Jell.* p.19) Codd. *Almanzi* et *Luzz.* (ap. *Jell.*, Beitr. II p.VIII) sub nomine David b. Jehuda Chasid, auctore alias noto. Citatur in Resp. Benjamin Ibn רוקס MS. cap.1. Diversus vid. *Uri* 378,¹² (v. Add. nostra).

²⁾ השם = האורה v. op. excusum 4.

³⁾ משכן העדות v. supra. Inter citata ap. *Jell.* p.55 ultimum tantum libro nostro pertinet, ex libro Henoch (cf. הקריים ב' initio libri, quod אדרים *Idris* vid.) de 3 muris Paradisi. [Cf. *Jell.* ביה II, XXXI, supra p.612, cf. p.533 et 956 et 958 op.10, ubi quae conjeci, ex libro excuso confirmata video. Acquisivi enim libellum sine frontisp., inscriptum אליעזר הגדול, olim ap. *Dubno*, qui ad nomen lit. א' apposuit, quia in Catal. suo (ut in excuso p.40 n.20) sub אורחות חיים recensendus erat; estque procul dubio ed. Prag. 1612 (supra p.957 op.4); haec vero auctior est, scil. f.5b (incl. frontisp.) post verba העולם הזה אינו טן העולם, quibus desinunt edd. aliae, statim incip. שלש חומות מאילן העליון הגנו אשר אכרנו יש לו לג'ע, desinit אכרנו אשר אכרנו; ex iis passus bene longus ap. Reuben Hoshke 15d (supra p.612), ubi אורח חיים procul dubio pro ארהות ille vero f.3a citat passum, qui in ed. nostra exstat f.6b, unde ed. alia in 4° exstare vid. nobis ignota. Ex alterutra Versio Germ. facta supra p.958 op.7, ut apparet ex op.10, scil. in lib. עולם הבא seu הגן N.3991 (*sic*), quod appd. habeo lib. ישועות ונחמות et procul dubio eodem Jakob b. Meschullam (N.⁵³⁸⁶), ibique finis (v. p.629) cum hebr. congruit, initium quod ex ed. N.3992 dedimus sub N.3991 imperfecto (ubi leg. 1360) petitum est ex lib. hebr. f.6b: ולאחר אלף ש"א שנים ושלש שעות in citatis ex R. Hoshke); idemque הגן insertum a Jecheil Epstein (N.⁵⁶⁵⁴), ubi initium (supra p.612) ultimus est passus genuini Testamenti ethici, prout jungitur ap. *Schemotob*, f.65a: ובספר ארהות החיים לרא הגדול גלה סודו לג'ע

פטירתו והביא סודו ההיכלות והרוחות אשר שם וכחכ בני דע כי בטחון הצדיקים ... נ' חומות יש לו לג'ע. Add. ad lib. *Sohar* II (*sic*) f.272, citata supra p.956, exstant f.6b.] De aliis citatis ap. *Jell.* v. sub op.¹³.

⁴⁾ op. שקל הקודש = מערכת אלהות.

⁵⁾ משל הקרובנים v. sub Isak Sahula (p.1151) et Josef Gikatilia (p.1463).

⁶⁾ המשקל

⁷⁾ נפש החכמה v. op. excus. 1.

⁸⁾ משכן העדות = סודות (et v. Appd. ad op.1).

⁹⁾ משכן העדות, de quo Noster in הפרדס (f.6 Cod. laudati): כי בסוד סחרי ספר הפרדס אשר חבתי בסוד ד' רחמים בענין אהיות הפרדס כאומרים ר"ל ד' נכנסו לפרדס פ"ש ר"מ ד'רש"ס ס"ד ושם גליה ורמיה דבר זה בסודי סוד המרכבה לך et in § 76 (*sic*) omisso ad c.op.1 (v. supra p.1470).

¹⁰⁾ (טעמי מצוה) רבון MS. *Opp.* 731Q. (ap. *W*⁴ p.922 sub Mose Nachmanide q. v.), negat. s. t. פלח הרמון (*portio melogr.*) possidebat *Elies. Aschkenasi* (l. c.), nescio an perfectus Cod. *Almanzi* (ap. *Jell.*, Beitr. II p.VIII). Compositum est urbe Guadalaxara A.1287 pro Josef b. Todros (ut in excerptis meis pro *Jell.* factis habeo, nomenque excidit in epistola ap. eundem p.44).

¹¹⁾ שושן עדות, primum inter opp. dicit ipse Noster ap. *Jell.*, Beitr. II, 73, cf. *Ghirondi* p.242.

¹²⁾ v. op. excus. 2.

¹³⁾ שער יסוד המרכבה, in Cod. laudato una cum שער היסוד anon. quocum jungitur נובלות (*Sabb. W*⁹ p.1438 n.705), anon. in Cod. *Warner.* 24 (*W*³ p.1221, v. supra p.1464, 1469). Ex eo petitae sunt citationes ap. Meir Ibn Gabbai ap. *Jell.* p.52-53.

¹⁴⁾ שושן העדות (פ' קהלת) שער דק (sect. 5) adhuc scribendum vid., sed in op.¹³ his jam scriptum citatur.

¹⁵⁾ Cod. MS. *Opp.* 1068Q. (*Jell.* p.44) initio forsan destitutus, ubi urbe Guadalaxara A.1292 pro Todros (?) Levi [Abulafia, cf. *Zz. Z. G.* 433] compositum dicitur in Cod. *Almanzi* (ap. *Jell.*, Beitr. II, 73, cf. p.54 et hebr. p. XIII). Idque ex David Ibn Simra III, 55, citat *Asulai* (qui Nostrum ut vid. ex consulto omisit) II p.146; cf. *Ghirondi* p.242.

Praeterea dubia habeo:

¹⁶⁾ Opus in *Genes. et Exod.* MS. Vat. sec. *Bart.* ap. *W*¹ p.532.

¹⁷⁾ Opus „pro reprehensione Sadducaeorum“ ex lib. Fortalit. fidei *Alfonsi de Spina* citat *W*³ p.769, qui addit: apparitio crucis in vestimentis Judaeorum A.1295 „et quae cum illa conjuncta fuisse fertur Karaeorum conversio incidit in A.1295.“ Integriorem legas locum ap. *Wolffium* in access. ad notit. Caraeorum p.22-5, ubi fons primarius Mag. Alfonsus in lib. *Praeliorum Dei* cap.33, i. e. *Alfonsus Vallisoletanus*, seu Abner di Burgos (de quo cf. N.⁴⁴⁰⁷ et de scriptis Judaeorum mente Christiana interpolatis *Gg.* loco ib. citato II,36). Totum vero illum locum non optime intelligo. Primum citatur Abraham Ibn Esra, dein Noster et pergitur: „Et dicit quod ab A. creationis mundi IIII millium DCCC et XXXVIII (non XXVIII ut *W*³ p.769) annorum conversi sunt omnes praedicti Judaei etc.“ *W* ergo Nostrium loquentem putat, sed cum passus finalis certe Nostro non pertineat, forsitan etiam „dixit“ ad Alf. di Burgos referendum. Neque relatio ipsa insuspecta est, quae nomina exhibet omnino praeterea ignota, ut „Hyn Castri b. Alfacar“, quod *W* „Chajjug“ emendare vult (cf. ³p.249 n.593[c], ubi male 938 C.1202; cf. supra p.1301) et Nehumia (*W*³1688c); neque video, quo modo Sadducaei A.1178 a Rege Alfonso suppressi tempore miraculi „pro majori parte in tota Hispania signanter in civitate *Burgensi*“ fuerint. Apparitionem quidem crucis, quam Alf. diserte A.1295 mortuo Sanctio filio Alfonsi et rege Ferdinando notat (nisi hic rursus confusio supponenda) et cum Pseudopropheta jungit (ap. *W*, access. p.26-7), ita interpretari potueris, quod exeunte Saec. XIII. doctrina christiana, praecipue de trinitate (cf. supra p.601), apud Judaeos kabbalistas (*Mecubilini*, l. c. p.25) apparuit, inter quos Noster prominentem occupat locum (cf. *Jell.*, Beitr. II,53; ex lib. *Secretum secretorum* conversatio Magi cum Judaeo citatur ab Alf. de Spina ap. *W*³ p.137, qui lib. homon. Pseudo-aristot. confundit). Polemica quoque contra Philosophos praecipue, Christianos et Muhammed, loca offenduntur in omnibus fere Nostri scriptis (cf. ap. *Jell.* p.44), ad Karaeos vero nullam hucusque offendi allusionem; conversionem verò A.1178 sub Alfonso [i. c. IX] parum abest quin omnino concocinam habuerim ex iis, quae sub rege Alfonso VIII narrat *Abraham b. David* (v. citata supra sub Mos. Ibn Esra p.1806), qui ipse opus suum contra Karaeum citat.

Denique effectum vel ex confusione Nostro tributum:

¹⁸⁾ מִזְבַּח הַזֶּהֱבִי auctore Schemtob Lugdunensi (ap. *Sabb.*, ex *Buxt.* ut vid., ut Cat. Leydens. ap. *W*¹ p.898), sec. *Sabb.* editum *Ven.*, unde omisso tit. ap. *Rof.*, Diz. sub Leon (p.177), quem more suo sequitur *Ghirondi* p.352, monens tamen, se librum nondum vidisse. *W*¹ p.1128 perperam hunc librum ab *Abr. Sacut* Nostro tribui praetendit et MS. *Opp.* addit non exstans. — Aliosque libros variorum auctorum nomine Schemtob etc., effecto ex Nostro Schemtob Legionensi tribuit *Bart.*, quem partim tantum corrigit *W*¹ p.1129; confusionem auxit *De Castro* I p.163, cf. p.357 (supra sub Josef Bibas N.⁵⁸⁹⁰, ubi huc ablegandum erat); de quibus v. sub Schemtob.]

1. הַנֶּפֶשׁ הַחַכְמָה. *L. Anima sapiens*, seu 'ס' הַמִּשְׁקָל *L. trutinæ* de anima ejusque fato post mortem 5 Ptes.; acc. *Arcana* (סודות) varia praeceptorum, quibus insertus est (§15) Comm. in Haggadam Paschatis [fragm.] Jos. Gikatilia; jussu Abba b. Salomo ex Bunzlau

4. *Bas.*, *Conr. Waldkirch.* 1608.

[Liber prave excusus (ita ut ex op.2 saepissime corrigendus) sed non frequens (*W*³ p.817: „ad manus non est“), *W*^{1,3} 1660, corr. ³: A.1604. — Editor ignorans, nedum linguae hebr. peritus, librum ex Cod. MS. vet., partim abraso et deleto (מחוק ומטושטש), ubi scripta auctorum variorum fortuito intermixta exstabant בכרך אחד כחוכים באצבע לזכרון ככהב ישן) נוסף... היו בלתי מסודרים כי המחברים ו'ל כל אחד לו כהב אוהם כפי ההודות לו [„mit einerlei Schriftzügen“] ut subdit *Jell.* p.11) se in ordinem dispositum ita edidisse ait, ut res ipsas non mutarit בהיותי לכך כנחב דברים כהבו המחברים כנר עברו אם מהדורא קמא אם מהדורא בתרא... רק את הכל לקחתי ולקטתי ממיטב ומחלביהו כי אינני רק נוסף עליו, כמעתיק מספר אל ספר (excerpsisse, dicere vult), lib. הַנֶּפֶשׁ הַחַכְמָה, in limine posuisse, cujus auctor innotuerit, Arcanaque adjecisse praeceptorum ex eodem Cod. sed auctore anon., qui nomen suum modestia motus celaverit, ea quoque includens eodem tit. (הַנֶּפֶשׁ) „נ"כ קראתי שמו 'ס' הַנֶּפֶשׁ“, syntaxin logicalem apud Editorem non quaeras). Registrum 76 enumerat §§, sed inde a § 72, ubi auctores Jakob רבורין (v. sub Machir p.1638) et Josef Gikatilia (q. v. p.1468) laudantur, in fine libri „temporis brevitatem“ omissum excusatur. Reliqua omnia (praeter §15 partim) Nostro vindicavit *Jell.*, p.10,20 (cf. *Benjakob* in epistola veteriore ap. *S. Sachs*, כ"ח VIII,163), — jam vero non ita pridem partim animum

MOSES LEVI

Arabes et Hebraeos metaphora, unde sola voce „statera“ logica, vel grammatica (cf. *Jüd. Lit.* p.423) et inde speculatio (שקול הרעה) et sapientia designatur, cujus exempla alio loco colligemus, unum hic afferamus ex Nostri בשכן ca. finem, ubi ידעו במשקל דר. החכמה, in lib. nostro cap. 2 f. D2 col. 2: בענין שקל, in op. 2: השכל בעין השכל. Ipsius tit. variationem (scil. cum vel sine „sapientiae“) habes ap. Gazzali (supra p.1000). Lib. משקל vero „de re metrica“ auctore Schemtob de Leon, quem *Bart.* (ex *Plant.*) ap. *W*¹ p.1129 n.2158 (et *Lilienthal* 1281) *Ven.* editum recenset, *Sabb.* 383 nec editum nec MS. notat, confusus vid. cum excerptis ex שקל הקודש ad c. Gramm. Mosis Kimchi, quae una cum opp. Mosis Chabib b. Schemtob *Ven.* 1546 excusa sunt, ut postremi לשהן לשהן Nostro tribuit *Bart.* (v. *W*¹ p.899), et *Pasinus* l. c. Nostrum „ex familia Chabib“ fingit; lib. noster vero procul dubi exstabat ap. Isak Aboab (*W*³ p.1137 n.2158). De Nostri שקל הקודש v. supra p.1850 op.¹⁵. — Opus nostrum compositum est urbe Guadalaxara (ואר אלחנארה), non מארל הנארה, ut excusum est in tit. et praef., v. *Delitzsch* l. c. contra *Rof.* ad Cod. 1230, cf. *M. Sachs*, Die rel. Poesie p.327) A.1290. A.1293 ap. *Bart.* etc., non huc spectat, v. supra p.1843.]

2] — capp. 2-6 (in fine integrius), praemisso carmine, sed pars 1-4 numeratum, lib. II libri אבנא רוכל q. v. sub Machir.

3] — capp. 3-6 Germanice [per Abba b. Salomo etc.] in cap. 4-7 lib. סוד הנשמה N.3973 (1609).

4] השם ל. de nomine Dei et attributis ejus et 10 Sefrot, expositio kabbal.; adjectis aliis nonnullis sub tit. היכל ה' Jechiel Aschkenasi q. v. [1596-1606].

[Librum primus nuper recognovi, v. *Serap.* 1853 p.280; cf. praef. fragm. ex Cod. *Opp.* 912F. (ap. *W*³ p.818) ex apogr. meo ap. *Jell.*, Beitr. II p.XII; sub tit. השם librum habuit Elieser Aschkenasi (Litbl. X, 369) et *Rof.* Cod. 1220, et citat Cordovero (ap. *Jell.*, Beitr. II, 70); anon. sub tit. האורה *Lux* (ad instar lib. Josef Gikatilia, v. p.1466, cf. p.1462) in Codd. MS. *Mich.* 175. (desid. in Registro p.342) et *Reggio* 26,², qui initio 3 versus ex Psalmis acrost. משה exhibent, qui in lib. השם MS. et excuso omissi sunt; contra desinunt והלה על כל ברכה ואמר, ergo omissi sunt versiculi in fine (cum formula ואמר ואמר), 6 nimirum acrost. משה חוק in Cod. MS. *Opp.*, quorum 3 ultimi in unum contracti in op. excuso; etiam tit. השם nomen משה indicatur. Tit. היכל ה' unde petiverit plagiator, forsau ipse Editor, nescio; passum ex lib.

homonymo Mosis Nachmanidis citatum in epistola suspectissima *Jakob Provincialis* p.66 (cf. supra p.1248), in libro nostro cursim perlustrato non offendi. Ed. lib. השם, cum Comm. 4. *Zolk.* 1778, quam ex Litbl. IX, 673 laudat *Jell.* (ap. Frankel, *Mtschr.* II, 475) nostris oris quasi ignota est, quae ex lib. השם affert *Jell.* (ap. S. Sachs כ"ח VIII, 160) ex ed. nostra petivit, cujus auctorem ex notitia mea didicit. Inter citationes notabiliores sunt: *Asriel*, ex Comm. in *Preces* (f.33b), *Esra* (15, 17, 26b: פי' הגדוה, cf. supra p.756 et 973); *Salomo b. פטיר Kohen* in l. כהנים (16a), qui non diversus vid. a S. פאטיר Kohen medico ex Burgos (בגדאד, Bagdad, in Catal. *Heidenheim* p.40 n.181), qui A.1322 pro Jakob Ibn Meir (sic, non מאור ut *Deutsch*, Catal. p.177) op. astron. ex Arab. vertit. Estque, ut monui l. c., primum opus, ubi diserte l. *Sohar* auctore R. Simon b. Jochai citatur (4b, 6b, 18a: חיקוני הוקן, 19b: חיקונים עליונים; (הרמונים בחיקוני הרשב"י שהם סוד הוקן... passus (f.30a) ubi se nonnulla in folium unum libri ופי' סמיכות נאולה לחפלה כחתי) ופי' scripsisse dicit (בעלה אהר של ווהר, nisi glossa est scribae, ita interpretandus vid., quod ea ibid. ad marginem annotaverit; sane fraudem suam in eodem libro, ubi auctorem S. b. J. dixerat, non ita manifestam fecerit. — Tempus compositionis non indicatur, neque opus suum aliud citatum offendi, ut in aliis suis scriptis omnibus, neque peculiarem Nostro vocem התעוררתי etc., cf. *Jell.* p.44.]

5] Moses b. Schemtob de Leon und sein Verhältniss zum Sohar, von A. Jellinek q. v. (1851).

⁶⁵⁰⁶ MOSES Levi, Raby de Alemania. [Natus A.1755 „en Godrinhaussen“ (?), baptizatus Coloniae 15. Febr. 1783.]

1. Narracion historica de la conversion del Hebreo Moyses Levi, bautizado con los nombres de Juan Joseph Keidek y la conversion de otras cinco familias Hebreas 4. *Madrid.* 1784.

⁶⁵⁰⁷ MOSES Levi (משה seu מויה) b. Jakob, Notarius synag. Venet. [Mrt. aetate propecta ineunte mense Tehet ה'ת"ב, i. e. mense Decembr. A.1706, ut legitur in Elegia Josua (Josef) b. David Levi (q. v.), neglecta a *W*³ 1571b, neque A. habet *Nepi* p.251, qui epitaphium a Nostro ipso moriente dictatum exstare dicit in lib. שערי צדק nescio quo A. excuso. Noster carminibus ornavit libros, ut A.1661 Jom Tob Valvason, A.1695 Moses Che-

MOSES LEVIN

fez: *Initiatio*, A. 1675 corr. Sacharja Porto: *Asaf*. Nostri pater est forsitan Jakob Levi b. Moses ap. *Nepi* p. 159? — *W*³ 1571b cum Nostro confundit Mardochei Levi etc. q. v.]

⁶⁵⁰⁸ MOSES Levin ex Sagar novo in Russia.

Carmen (בְּקוֹרָה עַל מִכְנֶה) ap. S. Sachs: *Alae columbae* q. v. (1848).

⁶⁵⁰⁹ MOSES Lichtstein b. Abraham Jekutiel Salman.

עמק הכבא *Vallis fletus* Expositt.; ad c. (fratr.) Salomo Lichtstein: *Verba Kohelet* q. v. (1785).

⁶⁵¹⁰ MOSES Lipschütz b. Noach Isak Jossinus (יוסינאו), ex Posen.

1. *לחם משנה* *Panis duplex* Comm. in *Mischnam* Ord. I. II et (f. 51b) V; sumptus commodante antistite Baruch ex Korez

4. *Crac.*, *Nachum Meisels* (במשנה) 1637.

[*Sabb.* ap. *W*^{1.3} 1612[b] et *Jech. Heilprinn* ap. *Asulai* II f. 36 male in Ord. III.]

2] — in Ord. I. II; una cum textu N. 2021 [*W*⁴] (1726).

3. — Comm. in tract. Abot N. 1460 [*W*^{1.3}] (1642).

MOSES b. Loeb v. Moses Margalio.

MOSES Lublin v. Moses b. Isak Bonems.

MOSES Lugdunensis [*corrupt.*] v. Moses de Leon.

⁶⁵¹¹ MOSES (Chajjim) Luzzatto b. Jakob Chai, Patavinus. [Natus A. 1707 (v. op. 4), mrt. fertur quadragenarius 26. Ijar 1747 urbe St. Jean d'Acre (i. e. עכו, non אַקס ut *Ghirondi* l. c. p. 61, cf. *Mulder* l. c. sub op. 9 cum *Almanzi* l. c. p. 161 contra *Jost* l. c. p. 44). Poeta et Kabbalista fecundissimus, de cujus visionibus etc. non modo auctores recentiores in varias abeunt sententias, sed jam ipse (anathemate) exagitatus, patriam reliquit exeunte A. 1734, Amstelod. reliquit A. 1743 [quae *Almanzi* p. 126 de Mose Chagis (q. v.) dicit, citato p. 168 *Rof.*, Diz., non de hoc tempore refert postremus]. Documenta ad litem spectantia v. ap. Jakob Emden: *Lex zeli* (1752), neglecta a *Rof.*, Diz. (p. 188), qui unum notat op. excusum ex *W*, alterum ex Catalogo est quoque excusum על העקרים; carebat enim fonte suo altero *Asulai*, qui Nostrum ex consulto alto praeterit silentio. Defensoria collegit

Ghirondi in „vita“ brevi II, 51 Collect. כְּרִם חֶסֶד N. 3595, huncque sequitur *Letteris* in vita praemissa op. 5, recusa cum Vers. Germ. et notis ap. J. Zedner: *Auswahl* (1840) p. 274. Ad optima hujus generis scripta pertinet vita per *J. Almanzi*, documentis et excerptis, ex autogr. partim petitis, refertissima, ubi opera locis suis chronologicis recensentur. Hinc compendiosius Germ. ap. *Jost*, Israelit. Annalen I, 32, 44, ex quo (v. *Gg.* Ztschr. V, 464) Gallice ap. *Carmoly*, *Revue* or. II, 177, catalogo tantum opp. (49) sec. ord. alph. disposito, sed more hujus auctoris erroribus et vitiis potissimum typogr. Cf. quoque *Delitzsch*, *Z. G. d. h. P.* p. 89; *S. D. Luzz.* ap. Busch, *Jahrb.* VI, 108 et *Nepi* p. 227. — Plura exstant Nostri Carmina, Elegiac, epithalamia etc. partim ante A. 1733 excusa singulis vel paucis foliis (formam nescimus), quae hic sec. *Almanzi* (ad quem spectat pag. adjecta) una cum aliis nonnullis enumerabimus: ¹ *Carmen* in nuptias Abraham b. Mos. Chamiz cum Naami bat Josef ב"ש, et Salomo b. Josef ב"ש cum Pessila bat Josef Chamiz, ut vid. *Ven.* juventute auctoris (p. 113, 130). — ² קִנְיָה *Elegia* in Menachem Raf. Cracovia, Rabb. Venet., *Ven.*, *Stamp. Bragad.* (ante A. 1727? p. 114, 135). — ³ *Elegia* in Raf. Isak Cantarini (N. ⁵³²⁷) *Ven.* 1728 (p. 115, 140), recusa in Proleg. ad op. 5 p. 19. — ⁴ *Carmen* in promotionem Immanuel Kalbo, ⁵ item *Eliae* קִנְיָה לִי, ⁶ item *Salom. Lampronti* b. Isak, ⁷ item Jakob Heilbronn, omnes ut vid. *Ven.* Annis variis (p. 117, 143-4). — ⁸ קִנְיָה *Elegia* in mortem Benjamin Kohen (N. ⁴⁵³⁸, ubi A. 1739 err. typ.) A. 1730 (p. 118, 153). — ⁹ *Carmen* in nuptias Isak Chajjim חַיִּימָה cum Debora Bona Mant. ca. 1732-3 (p. 118, 153). — ¹⁰ *Carmen* in nuptias discipuli, medicis Isak Marini cum Esther de Pas (Paz) ut vid. *Ven.* (p. 116, 141). — ¹¹ שִׁיר הַלִּילִים *Epithalamium* in eundem cum Jehudit d'Italia excusum est in Collect. החֲקוּץ II *Lemb.* 1853 p. 105, ubi Schorr nullo jure praetendit, Isakum sec. *Alm.* diversum esse a fil. Sabbathai [ex conjectura quidem additum], quem *Alm.* (p. 154) diserte discipulum una cum aliis in Nostri nuptias ca. A. 1732-3 cecinisse refert. Alius est Isak Marini b. Ahron ap. *Alm.* p. 160. MS. de societate allatum a Schorr est Cod. *Reggio* 32, ¹⁰, ipsum epithal. ex apogr. Schorrii nunc Cod. *Reggio* 10, ¹; cf. quoque op. 4 f. 54d, ap. *Carmoly*, *Hist. des medecins* p. 239. — ¹² *Elegia* (nescio an forte praecedentium aliqua) excusa in Collect. פְּרִיזֶה צֶפֶן II *Wilna* 1844, quam

MOSES Ibn MACHIR

non prae oculis habeo. — ¹³ קינה *Elegia* in Anon. defunctum incip. עלי חכל ועריה, ex MS. ap. *Piperno*, קול ענב f.2b. — Nonnulla in Catal. Codd. MS. recensimus.]

1. **דרך הבונות** *Via cognitionum* Methodologia Talmudica secundum logicam; corr. et praef. est David Meldola, proelo misit Moses Israel. *ED. PR.* (ff.41)

16. *Amst.*, *Josef Dajjan* (י"י יהן הדוב) 1742.

[*Alm.* p.167. Ed. non frequens, unde apogr. jussu M. S. Ghironi Patavii A.1830 factum offenditur in Cod. *Reggio* 54.]

- 2] **חנכת הארון** *Initiatio arcae* Carmina in initiationem synagogae Hispanorum Patav.; carmen adjecit Simcha Callimanni *Ven.* 1729.

[*Alm.* p.113,140 n.46, ubi alegantur ad *Coen* (non *Goan*, cf. p.167.169) Saggio d'Eloquenza Ebraea I p.75. A.1727 ap. *Carm.* p.189 err. typ., v. p.179. Psalmum unum ex his exhibit *Dukes*, Litbl. VI,164; *Alm.* eos diversos putat ab op.8.]

3. **לישרים תהלה** *Rectis [sit] laus* Epithalamium in nuptias Jakob di Gavis et Rahel da Vega; recusum per Sal. Dubno *8. Brl.* 1780.

[Ed. inter repetitas prima aestimatissima; *PR. Amst.* 1743 (*Mich.* 2043); edd. posteriores non omnes (numerum addens) recenset *Alm.* p.124, cxstat e.g., praeter ed. *Lemb.* 1799 per Isak Loeb Margalio, „tertia“ *Brl.* 1799 per Dr. Schönemann in Driesen [re vera Isak Satanow?], et „quartam“ *Brl.* 1824 notatam habeo, jam nescio unde; *Liss. s. a.* ap. *Mich.* 2046 etc. Insertum est Chrestomathiae A. Martinet q. v. 1837.]

4. **לשון לימודים** *Lingua erudita* (seu *doctrinarum*) Rhetorica et homiletica dedicata [magistro] Jesaiae Bassan. *ED. PR.*

8. *Mant.*, *Rafael d'Italia.* 1727.

[Ed. rarior. F.56 verso exstat carmen typographii in laudem auctoris, dein f. non pagin., ubi index errorum. Capita enarrat IV*1552d (=615d: A.1626!). — Dedicatio data vergente A.1725 (pericope Deuter. XXVI); jamque 1724, aetatis 17, praef. in Cod. MS. Ghironi ap. *Alm.* p.127, ubi P.I ab op. excuso diversa (*Alm.* p.132 n.22); specimina ex P.II et Dramatico poemate שמעון ופלישהים (non *Samson* et *Delila* ut *Carm.* p.190), adjecto Pli.III, exhibit *Alm.* p.128. — Recensionem ed. *Lemb.* 1810 per ב.ג. (Dob Baer Ginzburg) v. sub Schalom Cohen.]

5. **מגדל עז** *Turris munita* (seu *valida*) alias **חמת ישרים** *Integritas proborum* Drama quadripartitum in nuptias Israel B. Bassan cum Bona,

filia Menachem R. di Cracovia; nunc primum editum, cum Commentt. S. D. Luzzatto et M. Letteris, additis Prolegomenis Fr. Delitzschii *8. Lips.* (1837).

[Non 1840, ut *Carmolyp.* 190 n.23. Carmen, A.1727 vel paullo post compositum, sequi op. *Pastor fido* auctore *Guarini* (ut passim op.3) monet *Alm.* p.132, cf. p.134 de fato Cod. MS. alterius, nescio an alter sit ap. *Goldenthal*, Catal. p.52, qui nomina Letteris et Delitzschii supprimit.]

6. **מסילה ישרים** *Via aggesta rectorum* Ethica; edidd. et corr. Jakob b. Abraham Bassan' (בשן) et David Meldola. *ED. PR.*

12. *Amst.*, *Naftali Hirz Levi Roze* (כי עה) 1740.

[Ed. optima. *Alm.* p.167. — *Carmoly* p.189 Cod. MS. autogr. inter suos n.278 laudat: החכם והחסיד Dialog. inter sapientem et pium, finit. 25. Elul 1738, ex quo liber noster excerptus sit, sec. notam Anonymi in limine. Id omnes Bibliographos latuisse nemo negabit.]

7. — . . . 8. *Königsb.*, *Ad. Samter.* 1850(?).

[A. exprimitur רבי ה' לפנ' כי ישרים דרכי, ubi רבי ה' legendum vid.]

- 8] **טומר תהלים** *Psalmus* (duo ex Psalmis 150 ad instar Davidis compositorum); VI,56.VII,99 Collect. כבורי העמים N.3429.

[Compositus est liber integer A.1726-7, *Alm.* p.114, 132.]

- 9] **מאמר על הדרשה** sectio de concione, ex fine libri **המליצה** *Rhetorica*, ex MS. David Franco ap. M. Lehren Amstelod.; VI,1 Collect. כרב המר N.3595.

[Editor ut Redactor unde particulam acceperint etc. non indicant; est vero apographum S. J. Mulder (primitus missum ad Jost, Israel. Annal. II,112) cum recensione brevi 3 opp., procul dubio cohaerentium, scil. Grammat., Log. et Rhetor., compos. Amst. A.1742. Tractatulus noster ex initio et citatione כמו שבארנו המליצה (p.2 infra) vel appd. vid. vel sciagraphia (seu initium?) tractatus quarti. *Carmoly*, p.190 n.18 ne verbo quidem nexum cum n.1.4.24 indicat.]

6512 MOSES Ibn Machir b. Jehuda, Praeses Acad. Ain Seitun in Galilaea. [*Asulai* I p.140, II p.94.]

1. **סדר היום** *Ordo Diei* Comm. 4 modis (פרד'ס) in Preces, et Comm. in Mischnam Abot V,21 et פירוש *Comm.* in lib. Kohelet; edid. gener Salomo Ibn Nachmias, b. David, corr. Isak Gerson *4. Ven.*

Dan. Zanetti (fin. 17. Ab ושמחה) 1599.

MOSES MAIMONIDES

p.108; *Ryp.* l. c. II, 135; *Gg.*, Melo Chofn. p.79; de ancestoribus illis, more suo inventiones immiscens plagiat et dubiis, tractat *Carmoly* ap. Jost l. c. I, 309, ut de descendantibus *ib.* p.55, II, 219, cf. *Dernburg* l. c. et *Gg.*, M. Ch. l. c., de postremis plura perhibebimus in Catal. Codd. MS.; filium Nostri v. sub Abraham Maimoni; ex Nostri progenie sese habet quoque Jakob Sasportas (ap. *W*³p.532), cf. פוסק ומיטון אבן in Cod. *Uri* 29 cum סוסן אבן ap. *Saadja Ibn Danan*, חסדה גנוה, p.30). Verba vero יהוא adjecta nomini in Vers. Comm. Tebrizii per Isak b. Natan (supra p.1143) vel ad ancestorum vel ad ipsum Nostrum respiciunt. — ⁴ *Almiszri* (אלמיסרי) spectat ad Kahiram veterem seu suburbium *Fostat*, ubi degit (cf. Litbl. VII, 347), *Aegyptius* quasi ab hebr. מצרי ap. auctores Christianos salatur (cf. supra sub Kalonymos p.1573); unde etiam ap. *Ibn Verga* cap. 41: מאישטרי משה די אגיו (dicti ipsius toties repetiti fontem a multis desideratum v. ap. *Zz. Z. G.* 378c). — ⁵ Nomen *al-Itfili* (الاطفيحي) nullibi, quoad scio, occurrit nisi in nota „mutila et evanescente“ Cod. *Marsh.* 592 ap. *Nicoll* p.237 (ita corr. in praef. Germ. ad op.140 p.VI), qui id a vico اطفيح derivat (quod hinc procul dubio repetit *Wüstenfeld* l. c., tamen relationem Nostri ad hunc vicum ignotam esse monet); ubi vero in hoc Cod. Noster dicitur (A.1195!) „discipulus ejus qui librum legerit et explicaret“ (!) non video, rectius „coram Maimon. collatus“ feritur Cod. ab ipso *Nic.* initio notae. — ⁶ Omnino effictum est nomen „*Fadhel Abu Omar Cortabi*“ (sic), quod Noster ac Muhammedanus (!) habuerit sec. *Assem.* ad Cod. Arab. Laurent. 370 (cf. scribam ad Cod. 253, qui op. infra sub *E, IV*, continet, dedicatum *Veziro al-Fadhel*, idque monitum meum suppressit *Benisch* p.46 n.7, v. infra). — ⁷ Appellationibus quoque et epithetis multifariis Nostro alluditur (cf. *W*³p.835), inter postrema *hunen* et *hunen* (cf. ad op.68) saepissime occurrit, in prioribus: ראש האומה seu ראש המלכה (cf. *Ryp.* VI, 145, cf. Litbl. VI, 740, כ"ח III, 169, *Gg. Ztschr.* II, 132), ut titulus נגיד, qui descendantibus post saecula remansit, non ad munus Rabbinicum alludit (ipse enim Rabbinus seu professoris officii remunerationem spernit atque a Judaci religione et philosophi dignitate alienum ducit, v. praef. Germ. ad op.140 p.III et *Ersch*, Encycl. S. II vol. XXXI p.47 n.17); sed forsau Noster medici Saladini

Natanel (ut vid. idem ac *Hibet-Allah Ibn G'emri*) successor in dignitate non accuratius definienda fuit (v. notam ex epistolis meis decurtatam ap. *Benisch* n.18 p.47, ubi p.48 A.1139 ex A. fatali 1193 Saladini ortus vid.; Nostrum jam A.1179 Saladini ministerium suscepisse auctorem Scheschet affert suspectissimus *Carmoly* ap. Jost II, 233, unde in Hist. des medec. p.56. Discipulum (!) Saladinum Nostro negare noluit *Rof.*, Diz. p.196 teste *Im. Aboab* p.281). Plena Nostri salutatio hebr., prout a „capite exilii“ adhibebatur ענין [ענואן] ראם אלגאלות מכתובה אלי ר' משה בן מיטון ש"צ et vivente Nostro A.1203 exscripta est in Cod. *Uri* 298, f.15a (v. Add. nostra), tradendi digna, vertendo vero non idonea, est: יגיע בנילה, ומעטה, להדרת יקרת צפירה רבנו אורנו וגורנו משה הרב הגדול, המעו והמגדל, מעין החכמה, ים המזמה, מופת התעורה, אות התורה, הנור והצפירה, יכתירנו צור בכתר הוד ועטרה, ויהמיר שלום מושבו בן וקינינו נחמנו מיטון הרב החסיד בעודו נ"ע praecedens salutatio (אלקאב) ipsius capitis exilii quater fere prolixior est! — Observationes de nomine concludat monitum, nullum exstare Nostri coaeuum homonymum Mos. b. M. Cortubensem, quem ex citatione in Nostri Resp. (op.122 § 19, v. notam Editoris) assumerant auctores nonnulli (ap. *Conforte* 13b, *Asulai* I f.70 et f.76 sub *Saadja*), cuique op. spur. 154 tribuere vult *A. Chorin* (כ"ח I, 47); in Cod. enim MS. *Uri* 194 f.57b loco מיטון נ"ע legitur נ"ע עקב נ"ע; ergo *Mos. b. Jakob* est auctor libri דפלין.

II) Vita Nostri, ut omnium virorum magnorum a fabulis admiratorum (ut ex *Gedalja* ap. *Benisch* et ap. *Wiener*, Sippurim I Prag 1848 p.40) et calumniis adversariorum non intacta, correcte narrata nondum exstat. Inter auctores ad calcem recensendos optime de Nostro disserunt recentiores *Dernburg*, *Rapoport*, *Munk* et *Geiger*, cujus monographiae vero particula I aetatem primam (1135-72) tantum tractat (v. infra seu loco). Errores nonnulli et nugae ab illis, imo a praecedentibus refutati, apud sequentes nonnullos tamen recurrunt, polissimum vero ab illis repetuntur, qui Nostrum obiter commemorant, ut e. g. Annus natalis et fatalis 1139, 1208 etc. (cf. sub op.68). Neque omnes inter Codd. MS. latentes fontes jam exhausti sunt. Vitae auctorum disquisitio generatim quidem ex provincia nostra exclusa est, tamen hoc uno loco observationes breves nonnullae admittae sint, tum ad eradicandos tandem errores

MOSES MAIMONIDES

maxime vulgares, tum propter res ad opp. spectantes. ¹Magistri Nostri feruntur (sec. *Abuljarağ*) Arabes nonnulli, imprimis Ihu Toseil et Averroes, qui Lucenae (ubi tunc temporis synagoga jam dissoluta! v. citata sub Moses b. Josef b. Moses p.1837) sese abscondiderit etc. (correctiora sub Averroe sistit *Wüstenfeld* l. c. p.105, tamen magistrum Nostri habet p.109, ut adhuc *Schmolders*, Berl. Jahrb. 1844 p.740, cf. Frankel Ztschr. II,113, *Jüd. Lit.* 405 n.6; *Schlesinger*, Einleitung zu Jos. Albo 1844 p.XXXI, et *S. J. Kaempff*, Ueber die Bedeutung des Studiums der semit. Sprache, eine Antrittsrede, Prag 1850 p.26, ubi et A. fatalis 1205 nullo argumento 1206 emendatur!). Correctiora jam A.1842 docuerunt *Lebrecht* et *Munk* (l. c. ap. *Renan*, Averroes p.9,140), qui demonstravit, Averrois scripta [quorum studio jam in Hispania vel ante A.1162 Nostrum deditum effinxit *Carmoly*, ap. Jost II,33!] non multum ante A.1190 Nostro primum innotuisse (v. infra ad op.111⁶ et ⁵, cf. *Ersch*, Encykl. S. II vol. XXXI p.67 n.49a et 67, et p.72 n.74b). — ²Magister Nostri Talmudicus perperam fertur Josef Ihu Megas; ad citata supra p.1512 addam locum notabilem omnino decidentem apud filium Abraham אברהם אלכפאיה Cod. *Uri* 316 f.55) רבינו יוסף הלוי ז"ל הלמידה יסחט'הר עליה איצ"א פי שרח עדה מסאיל ואבא מארי זצ"ל מע כונה ינחם אליהם ויסמיחם פי חצניפה אלכביר, רבותי" לאן ואלדה ז"ל אלרי הו רבו חלסיד רבינו יוסף ז"ל מע דלך יכאלף עליהם פי מואצ"ע חבין לה פיהא אן אלזואב מעה דונהם כל יכאלף ואלדה ז"ל ויקול, ואבא מארי זצ"ל מן האוסרין ואני מן המתירין" כבא חגד דלך מסטורא לה פי הלכיה שחיה מן ס' קדושה וליס פי דלך אנהקאר ענד דיוי אלעלם ואלרין אלא ענד אלגטורח מן עמי הארץ... et R. *Josef ha Levi* discipulus ejus [scil. Is. Alfasi], qui ad eum provocat in expositione plurimarum quaestionum, tamen pater meus b. m., quamquam sese relatum fert ad ambos, et nominat eos in opere suo magno „magistri nostri,“ quia pater suus b. m., qui est magister suus, fuit discipulus R. Josefi b. m., nonobstanter dissidet ab eis in locis, ubi persuasum habuit, notionem suam rectiorem esse, imo dissentit a patre suo b. m. et dicit „pater meus illicitum habet, ego vero licitum,“ sicut invenies hoc scriptum ab eo in regulis de mactatione [cap. 11, cf. *Conforte* 13b] libri de sanctitate [i. e. V. op.1], neque id disceptatio fertur apud creditos et jurisconsultos, nisi

apud vulgus idiotarum etc.“ — ³Nostrum in Hispania, inde ab expugnata Corduba (A.1148 ergo 13 Annos natum) et dein in Mauritania (v. infra ⁴) publice fidem Muhammedicam professum esse recentiores contendunt *Carmoly*, *Munk* (et ab iis repetentes *Benisch* et *Franck*) et *Griger*; contradixerunt *Lebrecht* et *Steinschneider* (Frankel, Zeitschr. 1845 p.115-7), quem rursus obiter refutare conatus est *Munk* (Archives Isr. 1851 p.321 sq.), irritatus sine causa et de re principali mordicus adhaerens errori (v. supra p.1440-1), dissertationi scientificae personales immiscens subditiones (imo ad personarum confusionum ansam perhibens, nomen meum enim reticet, quae vero p.328 citat ex Zeitschr. 1846 p.466 pertinent ipsi Editori *Frankel*, cujus declamationes et phrases de „Codicibus inanimis“ etc. alienae sunt a more meo rem inquirendi). Suspecta dixi (l. c. p.115 n.21) excerpta ex op.126, teste quidem unico *Carmoly*, quem ipse alto praeteriit antea silentio *Munk* (nunc peccata ejus notissima et gravissima indulgenter „des cachotteries littéraires“ etc. nuncupat), sed etiam nunc in op.126 de Nostro ipso, quem discrete a vulgo exemptum habui, sententiam adversariorum non fundatam video. Sed quid dicas de *Munk*, qui in ipsa illa refutatione (p.329) ex auctore Arabe *Dzehelbi* refert, Nostrum proscriptum beneficentiae usum fuisse ejusdem Abu'l Arab Hispani, de quo infra sub ⁶, donec postremus ipse denunciatus fugam petere coactus fuerit; addens: „Il faudrait alors supposer que Maim. avait passé aux yeux d'Abou'l Arab pour un bon musulman,“ illumque in Aegypto Judaeum detexisse. Potius Abu'l Arab ipse Judaeus Judaeum fugitivum protulerit, donec ipse denunciatus Islamum amplexus est. Nostrum cum patre suo fugam decrevisse, sed „impedimentis insuperabilibus“ ca. 16 Annos (i. e. A.1148-66) in terra persecutionis detentos fuisse ipse admittit *Munk* p.326. Tota ergo quaestio nunc ad id reducitur, an non fugam petentes a publica sese detraxerint inspectione (cf. *Munk*, Notice p.39, 46, ex quo *Gg.*, Mos. b. M. p.6). — ⁴Incertum est tempus quo Nostri familia Mauritaniam petiverit; A. contr. 1471 i. e. 1159-60 jam urbe (בבדניה) Fessa epistolam consolatoriam scripsit pater Maimon (v. ad op.126). Id jam A.1141 sistit *Carmoly* (ut a *Gg.* intellexi, cf. citatum ap. *Munk*, Archives p.326), teste *Saadja Ibn Danan*; hic vero in ipso textu tempus accuratius non defuit,

[Edd. primae II Voll. utroque 7 libros ex 14 exhibent, seriores IV Voll. in Vol. I lib. 1-3, in Vol. II

MOSES MAIMONIDES

lib. 4-8, in Vol. III lib. 6-10 exhibent. Paragraphi in ed. 1550-1 nondum numerantur.]

1. *משנה תורה* *Repetitio legis* Corpus juris et ritual. XIV libris (unde ספר היד et ספר החוקה *Manus fortis*, etiam ab auctore מימוני *Maimuni*). II Voll. *ED. PR.*

f. maj. s. l. e. a., per typographos Salom. b. Jehuda et Obadja b. Moses [in Italia ante A.1480].

[Expl. *Opp.* 559F. destit. f. ult., magis impf. Cod. *Rof.*, Annal. p.126, magisque *Mich.* 2880 nunc ap. Senatorem Culemann Hanoverae (qui de typogr. scripturus est), perfectum ap. *Almanzi*; ff. non paginatis 174+166(?) column. binis, linn. 63, charact. quadr. singulari; f.222 (II,48) lib. טהרה cap. 17 in fine charta supplementaria afficta est. Exstant Antichristiana. — Indicem librorum et tractatum (הלכות) ex ed. poster. repetunt Bibliographi ut *Sabb.*, v.373, et alii ap. *W*¹ p.840, qui p.848 indicem tract. alphab. exhibet. De carminibus nonnullis memor. v. *Edelmann*, *Treasures* p.XXIII, v. quoque *Saadja b. David el Adeni* Cod. *Uri* 468 f.311b. *W*¹p.840 perperam totum opus a lib. I המרע ס' citari putat, potius liber unusquisque, praecipue vero primus, insignis propter fata sua, de quibus loquitur *Abr. Sacut* 131b, citatus a *W* (cf. *Jüd. Lit.* 394 n.7, cf. p.388), omisso tit. generali citari solet. — Opus hebr. compositum esse, testem *Sacuto* praestantiorum afferre potuit *W* *ib.*, scil. ipsum Nostrium, qui in *Introduct.* Arab. (op.62, cf. *Epistol.* ad Pinchas b. Meschullam f.18b ed. Amst. et *Conforte* 12a) se librum dialecto Mischnae composuisse dicit (cf. *Zedner*, *Auswahl* p.57), et sec. epistolam ad *Abulcheir Josef Ibn Gabir* Bagdadensem (Cod. *Opp.* 254F. f.30, prave in המרה ננוהה f.3b, et v. notam meam ad Cod. *Saraval* XXI) potius Comm. in Mischnam et L. Praeceptorum hebr., quam op. hoc Arab. verterit. Tamen partes forsitan jam Saec. XIII. Arabice versae sunt, v. Codd. *Uri* 214, 218, 230 (=259, v. *Nicoll.* p.562, corr. Indicem p.704), 237; et cf. de Comm. in loca philos. et astronom. lib. I Arab. auctore Muhammedano supra sub Josef Ibn Aknin p.1442. —

De tempore compositionis (*W*¹p.840) in varias abeunt sententias auctores. *Isqk Israeli* IV,18 (in יחסין f.163a) inceptum dicit A.1176 (cujus loco A.1178 in עד עולם 1848 f.35b) et finitum A.1188 (unde ap. *Gedalya* f.32b ed. Amst., qui ex עד עולם et tempus 5 annorum notat, error. typ. vid.); *Abr. Sacut* (f.131b) 12 A. post Comm. in Mischnam (v. ad op.68) in tract. de Novilun. se legisse dicit, ubi ex cap. nono A.1170 citat *Dur. Gors* ad A., ut *Conforte* 12a [unde puto *Zd.* l. c.], qui A.1176 ex alio loco et

A.1177 ex praef. affert; eadem legas ap. *Dernburg* p.419, qui vero l. primo pro cap. nono substituit XI,16, ubi non 1170 sed 1178 legitur (ut monet *Gg.* in nota); monendumque, in cap. nono non legi „hic“ Annus, ut aliis locis, unde exemplum non stricte A. compositionis demonstrat. Tamen ipse Noster in *Epist.* ad Jonatan Kohen (op.122 f.13a) se per „circa“ 10 A. subsequentes librum collegisse ait (ובמה ברחמי יוסה), (ולילה כסו עשר שנים רצופות בקבוק חכור זה), unde *Carmoly* (Annal. II,218) A.1168-78 sistit, scil. statim post finitum Comm. in Mischnam; *Gg.* vero, *Ztschr.* I,419 A.1178 ad revisionem refert, quia in *Resp.* 53 (non 54, cf. *Mos. b. M.* p.64) A.1177, non omnino finitum citetur. Sec. *Munk* (ad Tanchum p.7) finitum est 8. Kislew 1492 Contract. i. c. 28. Novembr. 1180; cf. quoque notata sub Josef Ibn Aknin p.1441 et Josef Kimchi. Nullo vero modo verbis שיבאר כבו רפואות (Deot IV,21) lib. Aphorismorum (op.148) nec ullus Nostri lib. medicus citatur [minimeque: והשנוי וסה] החלה חולי, ut *Dernburg* p.418!], ut contra *W*¹p.863, *Conforte* 12b, *Lilienthal* ad Cod. 110 (ubi VI,21), *Carmoly*, *Hist. des medecins* p.55 (ubi V,21) monui (*Oesterr. Blätter* 1845 p.112 n.34 et 119, et nota 8 ad *Conforte* l. c., quem tamen ad errorem repetitum citat *Benisch* p.38!). — Quoad textum jam ed. nostram „insignem variarum lectionum copiam suppeditare“ monet *Rof.*, l. c.; magis ab edd. et a se invicem variant Codd. MS. non modo per scribarum oscitantiam (v. *Epist.* ad Samuel Levi f.38b), sed quia ipse auctor opus promulgatum multis locis emendavit, ut passim ipse innuit (cf. *Epist.* ad Josef Ibn Aknin f.16a בין בהכרחי... אחרון בו) et in *Respp.* ad Daniel monet filius Nostri Abraham (Cod. *Uri* 225, v. Add. nostra, cf. *Sal. Ibn Aderet*, *Resp.* I § 4 et alios ut e. g. *Sal. Duran* בלחמה כצוה f.139). Antiquissimos optimis refertos lectionibus Cod. conservat Bibl. Bodl. (cf. quoque *Edelmann* l. c. p. XXI); in Cod. vero *Hunt.* olim 270 nunc 216 fraudem non recognoverunt *Gagnier* ap. *W*³p.1168 (cf. p.1160) et *Uri* 275, bibliopolae, qui librum impf. male compexit et tit. המרה והמרה ס' רקוקי ההרה והמרה etc., auctor Tanchum Hierosol. (q. v.) ex annexo folio libri כרשרד petitus est.]

- 2) — [ex MS. editum?] cura Elieser b. Samuel f. *Soncino*, *Gers. Soncino* (ג'ר) 1490.

[בי"ר ר"ה ניסן], sec. *Rof.*, Annal. p.71: „die XVI primi(!) mensis Nisan“, potius „die (= ביום) Novilun. Nisan“ i. e. feria III, 23. Martii. Ed. rara integrior constat ff.367, column. binis, linn. 54. *Bart.* IV,101 ap. *W*¹p.553; *Saraval* XXXVII; *Mich.* 2881-2 impf. initio et in fine.]

MOSES MAIMONIDES

3. — cum Abraham b. David [jūn.] Animadvv. [partim] et Animadvv. anon. (הנהגה), Comm. Anonymi in lib. I et מגיל עז [Schemtob b. Abraham Ibn Gaon] in lib. II, et מגיל משנה [Vidal di Tolosa] in libros nonnullos, acc. [in fine] Obadja b. David Comm. in lib. III tract. 8 de Novilunio; cura Abraham Ibn Jaisch b. Josef. IV Ptes. 2 Voll. f. *Constant., David*

et Samuel Nachmias (mense Adar I.) 1509.

[Ed. rarissima; expl. *Opp.* 553F. f.1 vel etiam 2 destitut., neque frontisp. exstat in expl. *Mich.* 2883. Paginatio quater incipit. *W*^{p.851.3p.778*} (ad. 1580) non omnino corr. ap. *Rof.*, Ann. p.4 u.17, ubi male Abraham „b. Dior“ et Josef Ibn Jachja pro David b. Josef (v. supra p.864), Comm. anon. et הנהגה „Meir Rothenburg“ (v. sub Meir Kohen, eaque hic passim integriora exstare quam in ed. sequ. intellexi), caetera plura omissa. Animadvv. Abraham ad lib. I, dein vero non ante lib. V. tract. 2 (מאכלות אסורות) occurrere observat *Zd.*]

4. — u. s. adiectis Resp. Meir Rothenburg, et [Schemtob b. Abraham Ibn Gaon] Comm. (*Turris valida*) in tractt. plures; cura David Pizzigheton et Jakob Ibn Chajjim. II Voll. (sed pagin. continuata) f. *Ven., Dan. Bomberg.* 1524.

4a — cum Annott. MS.

4b — cum Annott. MS.

[Finit. fer. V.25. Tammus. Suppl. et corr. *W*^{1.3}, *Rof.* Ann. p.26 n.147, ubi Vol. I A.1522.]

5. — u. s. cum Indice locorum, praeced. *L. Praeceptorum* [op.62] cum Animadvv. Mosis Nachmanidis; cura et cum Animadvv. Meir Katzenellenbogen. II Ptes., 4 Voll. f. *Ven., Bragad.* 1550.

[Ed., ut sequ., inter recentiores integrior. *Sabb.* ap. *W*^{p.852} Mos. Nachman. omittit et רמב"ם „Moses Kohen“ addit (q. v.); de praef. Mos. Tibbon v. ad op.62. De lite inter Editores hujus et ed. sequ. (v. praef. Editorum) v. Mos. Isserlis Resp. 9 ap. *Ghirondi* כ"ח III,91, ubi male *Bomberg*, et Litbl. VII,611, emend. Litbl. VIII,475.]

6. — u. s. correctum ex Cod. Asriel Dajjan (Animadvv. Meir Katzenellenbogen non omnes ad c. Vol.4); per Corn. Adelkind

f. *Ven., Giustiniani.* 1550-1.

[P. I vol. 2 desinit f.389 et fol. albo cum templo, P. II (vol.3) post frontisp. 8. Schebat A.301=15. Jan. 1551, incip. f.394, procul dubio propter 4 ff. non numerata ad calc. vol. 4, ubi Annott. Meir, quae jam in frontisp. vol. I promittuntur.]

7. — u. s. [ed. castrata] sine lib. Praecept., acc.

Josef Karo Comm. (*Argentum duplum*) et Levi Ibn Chabib Comm. in lib. III tract. 8 de Novilunio, atque Index alphab. ex MS. bibliothecae Baruch Usiel Chasak; corr. Chiskijja Fano et Abr. Porto f. *Ven., Aloys. Bragadini* (334, fin. fer. IV,29. Kislew 336=2. Decembr.) 1574-5.

7a — charta alba.

7b — charta caerulea.

[In Carmine Abr. Chajjun, discipuli Josef Karo, Editor Meir פרינק fer. V.18. Tischri של i. c. 22. Sept. 1575 defunctus dicitur. *W*^{1.3}, qui ed. minus correctam dicit ex sententia *Veilii* (p.845) et castratam, v. ³p.778. Typogr. male *Alphons.* Bragad. ap. *Masch.* I p.37 nota i.]

8. — u. s., acc. Index alphab. per David Nuñez-Torres. IV Voll. Charta alba.

f. *Amst., Inman. Allias* (מכנה) 1702.

- 8a — charta splendida maxima.

[Dedicatio Hisp. typographi ad Mosen Machado data 1. Elul 5461. Supplem. instar excusus est Comm. (*Panis duplex*) Abraham de Boton (q. v.) A. אבינוה אשביע להם (1703). Emendationes 1300 MS. in hanc edit. (inter recentiores aestimatissimam) laudantur in מאסף 1785 p.32, ex quo sub שפר שפר התיקנים ap. *Rubinstein.*]

II) PARTES.

 [613 Praecepta quae ab auctoribus variis „ex praef.“ petita feruntur, v. sub המצות ס' op.65 sq. — In recensione sequ. edd. textus nonnullas, particularum nimirum minorum, et Verss. in Bibl. Bodl. non exstantes, suis locis in notis brevissime absolvimus vel omnino omisimus, praecipue si aliis libris insertae tantum sunt. Omnia quaeras ap. *W* locis suis.]

- 9] — *Lib. I: ס' מדע, L. Scientiae*, una cum libb. II et III f. min. s. l. e. a.

per Mose Ibn Schealtiel [*Saec. XV?*].

[Ed. nuperrime a *Giul. Ancona*, Rabb. Sinigaglia, detecta, quam mihi *Luzz.* in epistola (mense Octobr. A.1854) ita describit. Constat ff.180 (inclus. 2 albis in fine lib. II et III) nullo modo numeratis, pagina non in column. divisa lian. 34, typis quadr. In marg. superiore inscribitur ספר מדע etc., nulla praeterea inscriptio vel numerata divisio; tractatus singuli spatio 4 linearum a se invicem separantur, capp. per lacunam in media linea atque in duabus sequentibus continuatam, regulae seu §§ per distantiam brevem. In fine lib. I leguntur 4 sticha artem typographicam quasi aenigmatico laudantia cum nomine typographi (suppl. ap. *Zz.* ad Benjamin p.5):

MOSES MAIMONIDES

ראו מדע כרום דעה הבינוני
 בעט כרום ועופרת הצבונ
 בלא קולמוס ולפרקין נהנוני
 בלא דיו ולא כנה (קנה?) כננוני
 הו (כאן?) כיוון ולא פחשם הריצוני
 אלי גלגל ובנהושח כבשוני
 שאלו מי זה ואי זה פעלני
 משה'ן שאלהיאל הן אני

Ex ed. hac sq. recusae videntur; hodie usque illi
 3 libri in Italia imprimis in scholis traduntur, v.
Jost. Isr. Annal. II, 318.]

10. — u. s. cum Annot. marginal.; nomine so-
 ciorum Meir b. Efraim et Isak b. Josef Sullam
 4. Mant. sub

Gugl. Gonzaga (fin. 1. Cheschwan 326) 1565.

[Ff. 188+2, scil. pagg. 3 errata et emendd., ubi A.
 etc., et Index. Stemma est leo; inscriptio marg. litt.
 major.; Annot. desiderantur passim ut f. 96. *W¹p. 853*
 (forsan ex Cat. Bibl. Bodl., v. II, 800a ed. novae) neg-
 lectus a *Zz. Z. G. 257*; cf. ad ed. sequ.]

11. — u. s., nomine Meir b. Efraim 4. Mant. sub
Vincenzo duce Mant. et Montferr. s. a. [1587-92].
 [Ff. 188. *Opp. 468Q. et De Castro I p. 387* („Mos.
 b. Nachman“) ap. *Zz. Z. G. 257*, qui p. 252 Meirum
 A. 1593 defunctum dicit, Vinc. non ante A. 1587
 regnabat.]

12. — u. s. per Abraham Chaber-Tob [*W¹p. 853*]
 4. Ven., *Pietr. Bragadini, ap. Giov. Cajjon*
 (למטה, fin. 17. Tebet עשה = 19. Decembr.) 1614.

13. — u. s. per Josef Semel (ויטל) b. Ascher
 Civald (זיידאל, qui opus dedicat socero Chaj-
 jim b. Josef Salman); factore Venturin b. Da-
 vid [*W¹*] 4. Ven., jussu Andr.

*Mauroceni מורישיני Morosini) appresso Dome-
 nego Vedelago (אחונה, fin. fer. 1.1. Tammus) 1665.*

14. — u. s. cum Exposit. vocum difficil.
 4. Ven., Stamp. Bragadina (בהבונה) 1703.

- 15] — lib. I-III expositi per Masud Rokeach:
Opus aromatarii q. v. (1742).

16. — lib. I Germ. tantum s. t. Jad hachasaka
 etc. herausgeg. v. Elias Soloweiczky aus Slutzk,
 Heft 1,2 - 8. Königsb., Brl. 1846.

[Editor in recommendationibus ac Interpres laudatur
 praefer rem; fascic. 2 vertit D. C. — Glossar. Ital. exhi-
 bet Cod. Vat. 423.².]

- 17] — lib. I tract. 1-4 cum Comm. per Chiskijja
 de Silva in lib. *Fruct. nov. q. v. (1706).*

- 18] — tract. iidem cum Comm. duplici (*Intel-
 liget rationem et Revelatur arcana*) v. Josef

b. Jakob Isak: *Mischna sapientum.*

[Lib. I capp. 1-4 nuncupantur פירוש פירוש *Paradisus*, v. quae
 dicentur sub Comm. בן פורה *Jehudae b. Mos. Ro-
 mano ad Cod. MS. Opp. 1159Q.*, et cf. MS. *Heiden-
 heim n. 42, Cod. MS. Mich. 748.]*

19. — tract. 1 יסודי ההורה (*fundamenta legis*
 cum G. Vorstii Vers. Lat. et Annot. et Isak
 Abravanel: *Caput fidei Lat. 4. Amst. 1638.*

[In tit. jungitur Isak Abravanel, expl. *Opp. 1091Q.*
 vero pp. 148 Nostrum tantum exhibet; perfectum est
 expl. Bodl., ubi Isak Abrav. separato tit. A. 1638, ut
 etiam in ed. spuria 1680, scil. tit. tantum novo:
 „Mos. Maim. theorematum de principiis etc.“ *W³p. 774.]*

- 20] — capp. 1-2, cum Vers. Vorstii emendata
 per Jo. G. Abicht, in *Selectis Rabbin.*
q. v. (1705).

[*W³p. 774* recte monet in Scherzeri (q. v.) Tri-
 folio (1663) et Operae pretio (1672) non Nostri
 textum sed Comm. exstare, i. e. anonymum ex edd.
 laudatis recusum cum Scherzeri Vers. Lat. — De Vers.
 Hisp. v. sub op. 85. —

Nov. in tract. I v. sub Samuel Modigliano.]

21. — tract. 2 הלכות דעות (*Canones ethici*) cum
 G. Gentii Vers. Lat. et Annot. 4. Amst. 1640.

[*W¹p. 841* etiam ed. 1653 ex *Sabb. affert*, forsan
 effictam ex Gentii Vers. lib. *Virga Jehudae* ed. 1654,
 quam omittit *Sabb. — De Vers. Hisp. et Germ.*
v. W. ib. et 3p. 775, cf. sub op. 146.]

- 22] — tract. 2 et 5 cum Comm. duplici (*Lingua
 aurea et Lingua sapientum*) v. Jecheskiel
 Pheibel: *Institutio intellig. (1790).*

23. — tract. 2 compend.; acc. 2 הלכות דרך ארץ
Regulae rationis mundi ex antiquo MS. inser-
 tis narrationibus, 3 Excerpta ex lib. *Pulvis aro-
 matarii* [Machir], 4 הוי עולם [Jonae Gerondij]
 Ed. II. 4. Crac., Isak b. Alron (שניה) 1595.

[*W²p. 1290 n. 160*; ed. I. plane ignota. Libellum 2
 (paullum super 2 pagg. et inter Anon. supplendum)
 non specialius perquisivi, incip. העביר רשון לפני רשון
 ואחר שאכלו ושתי... יש כידכם, אבין שבשמים
 בדרך ארץ. De 4 cf. sub Isak b. Chajjim. — Vers.
 Hisp. *David de Lara* v. ap. *W³p. 198*; Vers. Ital.
 per *Capriles* supra sub Jakob Saraval p. 1253.]

24. — tract. 3 ה' הלכות הורה (*de doctrina legis* et
 5 de poenit., cum Rob. Clavering Vers. Lat.
 et notis; praemittitur dissertatio de Maimonide
 ejusque operibus 4. Oxon. 1705.

[*W¹p. 841. 3p. 775. —* Paullo antea tract. 3 Lat. edi-
 dit Jo. Ulmann. in *Delic. rural. (Cent. I vel II?) v.*
W¹3.4 ad tract. 3 et 5.]

MOSES MAIMONIDES

25. — tract.⁴ עבודה זרה *de idolatria* cum Dion. Vossii Vers. Lat. et notis 4. *Amst.* 1641.
25a — (Ed. quoad textum etc. eadem)

4. *Amst.* 1642.

[*W*¹p.841 ed. 1642 tantum notat „subjunctam“ operi J. G. Vossii patris: „de theologia gentili et physiologia; sive de origine ac progressu idolatriae,“ quod occasione hujus Versionis filii scripsit (ejusque edd. 1642, 1664, 1668, 1675 et 1688 recenset *Georgius*, Allg. Bücherlex., sed cf. Catal. Bibl. Bod. III, 749a, ubi ed. 1641, cum II, 800b). Textus etc. et ipse Index errorum idem in ed. utraque, sed differt in tit. Annus et Typographi insigne, praeterea in ed. 1642 tantum tit. verso incipit dedicatio Inclutis Angliae Academiae pp.9 implens et fol. ubi Versus Casp. Barlaei ad G. Vossium in mortem filii Dion., libri Interpretis; in ed. 1641 inter tit. et textum nihil excusum.]

26. — [*W*¹: A.1666] 4. *Amst.* 1668.

27. — [in Ger. Jo. Vossii Opp. vol. V] f. *Amst.* 1700.

[*W*¹ hanc ed. seorsim recenset et Jo. B. Carpzovii Dispp. Acad. p.133 citat. — Cap.1 cum Vers. Germ. et ablegationibus ad parallela in lib. עבודה זרה p.57 ap. Zedner: Auswahl (1840) q. v.]

28. — tract.⁵ חטאת *de poenitentia* ex G. N. Vers. Lat. [*W*¹] 4. *Cantabr.* 1631.

[Vers. *Claveringi* v. sub tract. 3 op.24; Comm. Jecheskiel Pheibel sub tract. 2 op.22. — Vers. Lat. Jo. Hilperti 4. *Helmst.* 1651, Hisp. *David de Lara* 4. *L. B.* 1660 et Angl. *Radolph Skinneri* (ed.?) recenset *W*¹ ib. et ⁴p.913.]

29. — Lib. II: ס' אהבה *de Amore [Dei]*; tract.⁴ חטאת *De peniculamentis* (s. t. *Jura fimbriarum*) cum Jo. H. Maii fil. Vers. Lat. et Notis [*W*¹ p.842] 4. *F. a. M.* 1710.

- 30] — tract.⁶ מילה *de circumcisione*; Lat. p.230 ap. Seb. Schmidt: Tract. de circumcis. q. v. [*W*¹p.842.⁴p.914] (1661).

[Cum Vers. Lat. et Not. Chr. Waltheri disput. 4. *Regiom.* 1705. *W*¹.]

- 31] — Lib. III: ס' זמנים *de Temporibus*; tract.³ עשרה *de die expiationis* Lat. per L. C. de Veil; una cum tract. 9, ut infra.

- 32] — tract.⁴ חטאת *de die festo*; cum Jonatan Eybenschütz: *Nor.* q. v. (1799).

- 33] — tract.⁵ חמץ וספח *de pane ferment. et azym.* Lat. per L. C. de Veil; una cum tract. 9, ut infra.

[Hujus tract. capp. 7, 8 Lat. exhibet Seb. Schmidius p.213 Tract. de Paschate (*W*³p.775) 4. *F. a. M.* 1685; v. Cat. Bibl. Bodl. III, 398b.]

- 34] — tract.⁶ שקלים *de siclis* cum Jo. Eschers Vers. Lat. et Notis 4. *L. B.* 1718.

[*W*³p.775, non *Amst.*, ut ²p.714. — Nov. tit. A.1727, *W*⁴p.914.]

35. — tract.⁸ קדוש ה' *de consecratione novilunii*, cum Arje L. Lublinensis Comm. (*Lumen parvum*) [*W*³p.776] 4. *Lubl.* (הבן, fin. fer. VI. לקדוש ובראש חודש) 1667.

36. — cum Comm. Obadja b. David et Levi Ibn Chabib et Comm. simulque Supercomm. (*Salus in Israel*) per Jonatan b. Josef, cum figuris [*W*³] 4. *F. a. M.*, Jo. Koelner. 1720.

[„Typis *Amst.* quibus nunc excidunt Talmud et finient proxime“ (בקרוב ימים), unde confirmantur, quae dicta sunt supra p.225. — Compositus est Comm. fer. III.1. Elul 1719.]

- 37] — cum L. C. de Veil Vers. Lat.; XXVII, 233 Thesauri Bl. Ugolini q. v. (1755).

 [De edd. Versionis sine textu (*W*¹p.843, 724) v. sub Interprete L. C. de Veil.]

38. — cum Simon b. Natan Comm. s. t. נאמן *Decet sanctitas* 4. *Brl.* 1786.

39. — (cap. 1-10) s. t. Novilunii initiatio etc. (hebr. et Lat.), dissert. acad. praeside Jo. And. Danzio, resp. Henning Bernh. Witter [*W*¹p.843.³p.776] 4. *Jenae.* 1703.

[Comm. in tract. hunc (qui scriptis de Chronologia serioribus potissimum fundamentalis est, v. *Jüd. Lit.* p.437b et 466) excusos v. sub Mardochai Jafe: יראה שמים (1594) et Meir Fürth: לבוש אדר היקר (1820). Inter MSS. auctore Jomtov L. Heller (A.1632) Cod. MS. *Opp.* 1672Q., et Arab. impl. auctore Anon. compositus A.1387 in Cod. *Uri* 447 (v. Add. nostra), ubi impostor quidam inscriptionem in limine addidit, unde *Gagnier* (ap. *W*³p.920) et *Uri* librum Ptolemaeo tribuunt, qui paullo post initium citatur! — Emendd. ut vid. in ed. 1524 et Emendd. in Comm. Josef Karo (כסף משנה) ed. 1574-5 (op.7), forsitan per Chajjim Lisker v. in Cod. MS. *Opp.* 1673Q. — Cave confundas cum tract. nostro opus separatum 141.]

40. — tract.⁹ תענית *de jejuniis* cum Jo. B. Carpzovii Vers. Lat. et Notis [*W*¹p.843] 4. *Lips.* 1662.

- 41] — (acc. tract.³ et ⁵) Lat. per L. C. de Veil q. v. [*W*¹] (1667.1697).

MOSES MAIMONIDES

- 42] — *Lib. IV: de Mulieribus* [seu *de uxoria*], tract. ¹ *de matrimonio* seu *de connubiis* Lat. per L. C. de Veil q. v. [W¹ p.843] (1673).
- 43] — *Lib. V: de Sanctitate*, tract. ¹ *de prohibito congressu* cap. 13-4 cum H. Prideaux Vers. Lat., f.113-36 ad c. lib. VII [W¹p.843] (1679).
[Tract. ² *de cibis prohibitis* Lat. per M. Wöldicke per diss. 4. *Hafn.* 1722 sq., *Copenh. et Lips.* 1734 (W⁴p.915, *Ref.* p.198) a nonnullis confunditur cum Epistola diaet. op.144.]
- 44] — *Lib. VI: de Separatione*, tract. ¹ *de juramentis*, cum Vers. Lat. et Notis per Just. Chr. Dithmar [W¹p.843.³p.776] 4. *L. B.* 1706.
[Lat. per Jo. Fried. Mieg 4. *Heidell.* 1672, W³. — Tract. ⁴ *de aestim.* etc. cum Vers. Lat. per 5 Dispp. praeside D. Millio, resp. H. Langes usque ad cap. 2 §4 (nescio an continuatas) 4. *Ultraj.* 1720-3 ap. W³.⁴]
- 45] — *Lib. VII: de Seminibus* cum Annot. et Abraham b. David, Josef Karo et Abraham di Boton; ad c. tract. Talmud. Berachot N.1578 (1728).
[Supra p.245 errore Vidal di Tolosa pro Abraham di Boton scripsi. — Tract. ¹ *de heterog.* cap. 1-6 hebr. Lat. praes. Ol. Celsio, resp. L. Hellman et M. O. Beronio et E. L. Halenio 4. *Ups.* 1713-27 (W³p.777.⁴p.916).]
- 46] — tract. ² *de donis pauperum* s. t. de jure pauperis et peregrini; acc. de prohib. congressu [lib. V tr. ¹] et (p.137) de regibus [lib. XIV tr. ⁵] cap. 8-10; cum H. Prideaux Vers. Lat. et Notis 4. *Oxon.* 1679. [W¹p.844. — Capp. 2-3 praes. *Tandio* 1705. W³p.777.]
- 47] — tract. ⁶ *de primitiis* (et donis sacerdotum) cap. 1-4, cum Jo. Rud. Cramer Vers. Lat. et Notis 4. *L. B.* 1702. [W¹. — *Peringeri* Vers. cap. 1-7 per Dispp. 4. *Ups.* 1694-5 (W¹) jam frustra quaesivit Cramerus, W³.]
- 48] — tract. ⁷ *de anno septimo et jubileo* cum Jo. H. Maii fil. Vers. Lat. et Notis et Disst. [W¹] 4. *F. a. M.* 1708.
- 49] — capp. 4 ultima (10-13), s. t. *Halachot Sobel* sive Constitutiones de anno jubileo, cum Vers. Lat. et Notis Math. Beke [W³] 4. *L. B.* 1708.
- 50] — *Lib. VIII: de Cultu (divino)* Lat. per L. C. de Veil q. v. [W¹p.845] (1678 etc.).
- 51] — tract. ¹ *de domo electa* seu *templo*, ² *de vasis sanctuarii*, ³ *de ingressu sanctuarii* hebr. cum C. L. de Veil Vers. Lat. et notis per Bl. Ugolinum, VIII, 745.885.1033 Thesauri q. v. (1747).
- 52] — *Lib. IX: de Sacrificiis*, Lat. per C. L. de Veil q. v. [W¹p.845] (1683).
[Tract. ⁵ *de pars hebr.* Lat. per P. S. Aarhus 4. *Hafn.* 1711. W³p.777.]
- 53] — *Lib. X: de Munditie* (seu *Purific.*), tract. ² *de vacca rufa* cum Andr. Chr. Zelleri Vers. Lat. et Notis et Disst. [W¹p.846] 8. *Amst.* 1711.
[Lib. XI: *de Damnis*, XII: *de Possessione*, et XIII: *de Judiciis* nullae innotuerunt Versiones.]
- 54] — *Lib. XIV: de Judiciis*, tract. ¹ *de Synedrüs* cum H. Houting Vers. Lat.; ad c. tract. Talmud. (Mischn.) Rosch haschana N.1837 [W³p.777] (1695).
- 55] — tract. ² *de testibus* cum Jos. Karo; in D. Millii Catal. Rabb. q. v. (1728). [W¹p.916.]
- 56] — tract. ⁴ *de luctu*, cum Vers. Lat. per Bl. Ugolinum; XXXIII, 1 Thesauri q. v. (1767).
- 57] — tract. ⁵ *de regibus* Lat. cum Notis per M. Leydeckerum q. v. (1699). [W¹p.847.]
- 58] — capp. 8-10 cum Vers. Lat. per H. Prideaux; ad c. lib. VII tr. ², op.46 [W¹] (1679).
- 59] — capp. 11, 12 (de Christi Regis etc., cum vel sine textu) Lat. per G. Genebrardum q. v. [W¹] (1572 etc.). [Cap. 11 per *Peringerum* 8. *Ups.* 1692, W¹.]
- 60] — eadem hebr. et Angl. per H. Broughton q. v. op. 11, 12 [W¹p.916] (1605.1663).
- 61] Expositt. etc. in partes vel loca v. sub:
Chajjim Algasi בנתי אגסאי.
Chajjim Ibn Attihar: ראשון לציון.
Chajjim Benveniste: כנסת הגדולה.

MOSES MAIMONIDES

Chajjim Garmon: זקקה להיים.

Chiskijja de Silva: ביים היים.

David Arama: פירוש.

Elia Chako: רוח אליהו.

Elia Gallipapa: ירי אליה.

Isak Navarra: לב סכין [corr. N.⁵⁴⁰¹ et dele p.1494, in schedula enim breviter על ה"ד notavi atque male de דעה יורה sumsi].

Isak Nuñez-Belmonte: שער המלך (et Supercomm.).

Isak Ibn Schangi: בארון המים.

Israel N. b. Josef Drohiczer: פקודת המלך.

Jakob Berab: [Specimen operis sub] שאלות והשבות.

Jehuda Ajjasch: ליהם יהודה.

Jehuda Rosanes: משנה למלך.

Jonatan Eybenschützer: בני אהובה et בינה לעהים.

Manoach [b. Simon]: פירושיו seu מנחם.

Masud Rokeach: סעשה רקח.

Meir Glogau: הכוזה שמש.

Salomo Lichtstein: דברי קהלת.

Salomo Pinzow: יקהל שלמה.

Salomo Schalem: לב שלם.

[Circa 70 Comm. vel Supercomm. editos extare existimat B. Beer, die Philos. p.71. —

Antholog. etc. v. sub Bernard: The main principles etc. — Inter Comm. MS. notabiles sunt Arabici (sine textu) per Salomo Kohen b. Jeschua (sic, v. Add. nostra ad Uri 194, vix discip. Nostri laudatus in אנרה הימן, cf. „Sal. Katon“ ap. *Rof.* Cod. 772,^s, infra ad op.118) et Saadja b. David al-Adeni (v. Add. ad Uri 239 sq., ubi et erronea in Indice ap. Pusey p.704 corrigentur). Comm. hebr. in lib. I–III in Cod. *Taur.*, de quo W⁴p.914, est lib. יעקב (sic) קהלת מורשה auctore Jakob Zahalon (v. N.⁵⁶³³ sub op.2), v. *Pasinum*, Cod. 113. — מפתחות *Indices* sec. ord. tractatum in Cat. Leyd. p.314 n.60 v. sub auctore Samuel Athia. Index Biblicus in loca Talm. etc. in MS. *Opp.* 1313Q. Nostro tribuitur, qui eum in usum op. nostri confecerit!]

III) INTRODUCTIO.

62. [המצות] *L. praeceptorum*] enumeratio brevis 613 praeceptorum legis scilicet 248 positivorum (עשה) et 365 negativorum (לא עשה); praemissis 14 canonibus seu radicibus (שרשי) de ipsa numeratione (introductionis instar ad op.1); ex Arab. hebr. per Mosen Ibn Tibbon. *ED. PR.*

4. s. l. e. a. [Constant. ca. 1516–8].

[Hujus ed. ipsis exemplaribus (3 conservat Bibl. Bodl.) frequentiores fere sunt errores de ea prolati, unde correctionibus praemittenda delinatio accuratior; plura

enim perperam sistit ipse *Lebrecht* in Catal. Gumpertz 237 (Cod. olim *Heidenheim* 486, dein ap. *E. Mai*, Catalogus etc. Brl. 1854 p.197 n.6415). In limine libri neque frontispicium nec inscriptio ulla, orditur praef. Interpretis משה בר שמואל lit. maximis, lit. & in ornamento alba, ff. sunt omnino 68 non numerata, plagulae lit. hebr. partim in ipsa linea ultima numerantur, scilicet ב (f.3) et rursus ב (f.9), ג (f.13), ד (f.21) et ita octoniones usque ad finem, nisi quod f.35 loco 29 exstat et ח omnino non signatur; linn. sunt 35, exstant in plurimis ff. custodes. *Rof.*, Ann. p.47 n.26 ed. hanc *Bart.* et *Wio.* in Diz. (p.201) omnibus Bibliographis ignotam dicit (unde „inconnue“ in Catal. *Saraval* 766!). Sed ipsa nostra ed. exstat in Cod. *Opp.* 1383Q., quam aliam ignotam A. 1517 ex Cat. vet. f.28 in fol. notat *Rof.*, Ann. p.15 n.68 et in Diz.; Cat. ms. A. 1518 notat, procul dubio propter annexa, et quidem sub tit. ס' הכולל (qui ipsi Cod. manu adscriptus est!), sub quo *Sabb.* lib. auctore Mose Ibn Tibbon recenset, ut vid. ex *Gedalja* (f.42b ed. Amst., cf. W¹p.900 op.4), sed ap. postremum tit. tantum video, argumentum de praeceptis (סימני המצוות מהתורה) unde ceperit *Sabb.* nescio, nisi omnino liber ille effectus sit ex nostro, ubi jam lin. 5 Interpres de auctoris lib. magno loquens (cujus introd. sit hic) eum nuncupat: חבורו השלם המכונה משנה הורה הכולל משפטי הרה בלשון קצר ובשפה ברורה lib. *Repet. legis continens* jura etc. ita quoque lib. הורה משנה הורה a ס' הכולל a *Jos. Caspi* Testament. Cap. 5 (MS.); nostrumque lib. sub tit. המצוות הנדרגות in Cod. *Vat.* 170,¹ ex *Bart.* notat W¹p.901 n.14. Neque ab op. nostro diversum est *Compend. Sad chasaka* (quod מושנה קיצור vertit *Sabb.*) 4. *Const.* 1518 ap. W¹p.854, qui recte conjicit „Introd.“ in Cat. Bibl. Bodl. (cf. ed. novam II,800a), ubi A. 1517 propter compactum lib. מנן דוד, non erron. pro 1518, ut pulat *Rof.* Ann. p.16 n.79. — Titulus, quem ex edd. repetitis separatis supplevimus (in edd. proxime sq. inscribitur כנין *Numeratio praecept.*, v. infra, sed passim ס' המצוות, ut f.3b,6a ed. 1550–1), jam legitur in Nostri Epist. ad Samuel Levi (f.38b in fine, cf. resp. inter Epist. f.22, quod W¹p.860 male ex ed. Buxtorfii nomine Pinchas etc. citare monuimus), eumque fert Cod. unicus Arab. (W¹p.860) collatus A.1277 (v. Add. nostra ad Uri 349), neque alium producit filius *Abraham* in Responsis Arab. ad Animadv. *Daniel b. Saadja* in hunc librum (v. Add. ad Uri 225). Operis praef. (non confundenda cum praef. hebr. in op.1, ubi Index praecept. positiv. et negativ. sec. ordinem XIV librorum) ita constructa

MOSES MAIMONIDES

est, ut lector in opus 1 introducat, „cui numerus praeceptorum praemittendus sit“ (ראוי שאשים החלק) בפהיחה הכפר כנין המצוות סי' כנין. unde tit. בפהיחה הכפר כנין המצוות ap. Is. Abravanel אברהם אברהם cap. 6,7 et *Conforte* 12a). Hinc de tempore, quo op. nostrum compositum sit, sub iudice lis est. *Dernburg* (ap. *Gg. Ztschr.* 1,423), introductionem operi magno anteriorem suspicatur, quae vero, ut vid., opinio Nachmanidis [sec. Isak Ibn Zur ad rad. IX, et cf. חינוך ad pericop. בשלח n.24, innuente *D. Cassel*, cf. infra] non placet *Gg.* (l. c.), ut jam *Abr. Sacut* (f.131b) op. nostrum diserte post op.1 compositum dicit. Cave argumentum petas decisivum a citationibus ex libro *Jad* in fine fere cuiusvis praecepti adjectis in edd. sq., vel a loco הנדול ומחבורינו (praeec. neg. 353, in edd. sq. (ומחבורינו), ubi מחבורינו recte emendat *Cassel*, ut in praeec. 336: בפהיחה חבורינו הגדול בפ' המשנה, ad Comm. enim in *Mischnam* non modo ablegatur initio et in fine rad. 2, in praeec. posit. 31,46,72,108,172, negat. 29,133, sed jam initio praeef. אנה למא הקדם.) לנא אלהאליה אלמשהור comprehensens omnes constitutiones etc., se compositurum dicit. Constat vero, ipsum auctorem opus retractasse; ex recensione prima facta est versio hebr., forsitan deperdita, per Abraham Ibn Chisdai (N.¹²⁰⁷), qua Nachmanidem usum esse suspicatur *Zemach Duran* (וזהר הרקיע) ap. *Goldenthal*, Catal. p.35), ex recensione emendata vero vertit Mos. Ibn Tibbon, qui expl. accepit ab auctoris „filio“ (בן), ut legitur in praeef. excusa (unde „Abraham“ ap. *Zz.*, *Gg. Ztschr.* II,563, ubi ed. „Wien“ 1550 error typ., cf. *Dukes*, *Mith.* p.54; *Kirchheim* ad Asulai p.149 male ex ed. Const. נין „nepos“ excudit! in ed. Giustin. 1550-1 (op.6) op. nostrum ommissa omnino praeef. interpretis inseritur praeef. auctoris f.2b) in Cod. *Bislich.* 62,²⁰ vero legitur „filio nepotis“ (Serap. 1851 p.45; cf. Add. ad *Uri* 349); v. sub Moses Ibn Tibbon de Comm. in *Asharot*. — Exstat et alia op. nostri versio hebr. per Salomo b. Josef Ibn [seu Abu] Ajub Granateusem (urbis Beziers A.1262-5) in Codd. *Rof.* 221,1234 (ubi minime recte, ut putat *Dernb.* l. c., idem supponitur ac interpres Comm. in *Mischnam* Salomo b. Josef Ibn Jakub q. v.), *Urb.* 30 et *Monach.* 282, ubi tit. השרשים וס' המצוות et A.5000 (1240) notat *Lilienthal*, nescio quam recte. — Notandum est denique sub המצוות citari passim op.1, ut ap. *Chisdai Crescas* in praeef.]

63] — una cum op.1 (1550.1550-1).

64. — cum Mos. Nachmanidis Animadvv. et Isak Ibn Zur: Comm. (*Volavon Esther*) excerpto;

acc. auctoris *Epist. ad Jud. merid.* (op.128) et *Tract. de resurrectione* (op.133); sumpt. Jakob Jeschurun 4. Amst. (להם משה) 1660.

[Typotheta Gumpel M. b. Jehuda Loeh Polak, unde typogr. vid. *Jehuda L. b. Mardochai.* W¹p.860: „infra dicemus“? cf. p.677. —

 Edd. Amst. 1713, Hamb. [Jesn.] 1727 ap. W³ p.785.⁴p.918 ex Moses Chagis המצוות אלה effictae sunt, ubi libri nostri 14 radices.]

65] 613 Praecepta e capp. ultimis lib. *More Nebuchim* [sic!] Lat. per G. Genebrardum q. v. op.11 (1569 etc.).

66] — hebr. Lat. per Jo. Leusden q. v. (1656 etc.).

 67] Commentarii, Defensiones (contra Mos. Coucy, Nachmanidem, Ahron Levi etc.), Compendia hebr. vel versa, Indices etc. sine (vel excerpto) textu vide e. g. sub:

Abraham Allegri: לב שמח.

Ahron Levi Barceloni: ההינדק.

Baruch Heilpern: מצות השם.

Chananja Cases: קנאה מופרים.

David Vital: כתר תורה.

Isak Arubas: אמה ואמנה (hebr. et Italice).

Isak Ibn Zur: מנלה אסתר.

Jehuda L. b. Hillel: לב חכם (Lat. per Schultenium).

Jehuda Rosanes: דרך מצוותיך.

Landau, Israel: חק לישראל (Germ.).

Moses Chagis: אלה המצוות.

Moses Coucy: מצות (גדול) (ejusque epitomatore Isak Corbeil etc.).

Moses Nachmanides: השנות.

[Auctores enumerati (ad quos forsitan accedunt nonnulli suis locis recensiti) vel in enumerando et exponendo 613 praecepta Nostrum sequuntur, vel aliter de numeratione sentientes in eum animadvertunt. W¹ p.860 et ²p.785 nonnulla eorum afferre debuit, quae ³p.1365-6 n.425, ⁴p.1205 sub המצוות al. assert, rem non omnino apte tractans. Ipse numerus 613 ex Talmud quidem omnibus receptus est (de eo v. praecipue Nachmanidis dissertat. ad rad. 1, et auctores citatos *Jad. Lit.* 362 n.6 et v. P. Riccius: De (613) Mos. legis mandatis), sed quae sint quibusque locis in Pentateucho respondeant, primus, quoad innotuit, definivit Simon Kahira (q. v.), cumque objurgat Noster in lib. praeceptorum, cujus propositum principale est modus numerandi (quod contra animadvertentes in res ipsas jam premit filius Abraham l. c. sub op.62). Materiam non ita stricte separant, qui cum sequuntur auctores, imo Saec. XIII. recentiores numerandi systema novum vix perhibent, sed superiorum dissensiones

MOSES MAIMONIDES

Dernburg, p.107, mihi non indubius, imo non insuspectus.] *Gg.* (Mos. b. M. p.61) op. primum A.1165 in Mauritania finitum putat, ita ut verba „in Aegypto A.1479“ ad revisionem spectent (cf. *Dukes*, Beitr. p.54), quamquam et postea nonnulla correxit (cf. quoque *Epist. ad Jos. Ibn Akinin* f.16a infra et *Rpp.* כ"ה V,182). *Carmoly* (ap. *Jost* I,318) op. non ordine textus compositum sibi excogitavit (cf. infra ad op.126); jam vero A.1847 dissertationem de op. nostro scripsi, ubi id refutavi et Additamenta seriora demonstravi (ut breviter meo nomine adnotavit *Cassel* ad *Conforte* 12a n.2), eam vero libro היורה inserendam perdidit S. Sachs. — Carmen hebr., quod auctor ipse operi praemisisse fertur, ex *Cod. Paris. a.* f.367 ap. *Gg.* l. c. p.48, integrius ap. *Carmoly*, Litbl. XI,822. — Cave confundas *Comm. in tractt. nonnullos Talmud.* (i. e. *Mischnae* et *Gemarae*), de quibus v. *Add. nostra* ad *Uri* 222.]

69] — in edd. Talmudis q.v. N.1404 sq. (1520-3 etc.).

[*Tractt.* singuli, ut *Berachot* et *Beza* (v. *Add. N.1586*) et *Abot* (v. op.87) jam A.1484-5 excusi sunt. Edd. omnes veteres (ad quas pertinet etiam ed. 1546-51 N.1405) totum exhibent textum *Mischnicum*, quem in MS. Arabicis bonum veteremque Hispanum observat, sed in edd. et forsani ipsis MSS. hebr. omissum putat *Gg.* l. c. p.57, exstat textus quoque in *Cod. MS. Paris.* laudato, A.1401 in Italia exarato, nescio ex qua recensione. — Ed. separata *Crac.* vel *Ven.* non exstat, de vol. *Opp.* 594F. v. sub N.1408.]

70] — Latine [insertis *Introduct.* ex *Vers. Pocock.*] per G. Surenhusium; una cum textu *Mischnae* N.2012 (1698-1703).

[*W¹p.838*, cf. *p.886*. — De *Vers. Hisp.* A.1606 (*W²p.914*), cf. notam ad N.1988.]

II) PARTES.

71] — ¹) *Introduct. generalis* (p.1), ²) *tract. Menachot* (p.259), ³) *tract. Berachot* (p.257), ⁴) *tract. Beza* (p.423 Appd.) Arabicis (lit. hebr.) cum *Vers. Lat.* in lib. *Porta Mosis* per Ed. Pocockium q. v. [1721] (1654).

[De *Vers. Lat.* partim recusa v. sub Pocockius. — *Introduct.* ¹), quae in textu (ubi exordium hebr. usque ad הלכנו עתה) non inscribitur, male in *Elencho* „in *Ord. Zeraim*“, i. e. *Ord.* primum fertur, ut in edd. hebr. הקדמה לכתב ודעים inscribitur; rec-

tius „in *Mischnam*“ ap. *Raf. Cod.* 327. Praeter ipsum argumentum id demonstrat *Gg. Ztschr.* II,474 ex citationum formulis apud ipsum auctorem etc.; adde ablationem in articulo fidei 9 (p.175 textus Arab.): בפתיחה זה החבור, פי צדד הד"א אלהאליה (vel בחללה ex *Vers. Samuelis Ibn Tibbon* [ut initio 8 capp. op.86 et 87, et ad *Abot* V,1], quod בפתיחה פי' המשנה exponit *Is. Abravanel*, *cap.13* f.17 ed. 1575); החלה הכורנו הגדול בפי' המשנה (Epist. ad *Jud. merid.*) פתיחה המשנה (ap. *Chisdai Crescas* V,6 in fine et *Abravanel* l. c. cap. 8); ספחה המשנה (*Abr. Sacut* f.131b); הקדמה פי' המשנה (ap. *Conforte* 12b); tamen ap. *Menachem Ibn Serach. Introduct. specialis* in *Ord.* I nullibi praeterea laudatur apud auctores veteres. — *Rpp.* כ"ה V,182 eam post op. ipsum compositam habet, sed v. sub op.68. Capp. 2 inedita in verba difficilia et methodologica MS. affert *Asulai* II p.66: כללי הש"ס (cf. *Bloch*, Biogr. Raschi f.45b, *Carmoly*, ap. *Jost* I,116). Hucque spectare vid. *Methodologica* seu *Doctorum Chronologica* ap. *Conforte* 12b, *Asulai* I f.69, cf. f.19 sub כפאלל et II f.48 sub סדר עולם, quae omnia silentio praeterit *Gg.*, Mos. b. M.]

72] — *Introduct. generalis* hebr. cum *Vers. Germ.* per E. M. Pinner; una cum tract. *Berachot* N.1579 (1842).

[*Versio prava*, v. sub *Interprete*. — Ubi *W¹p.838*, 1029 textum praemisum libro שבע טל Sabbathai Hurwitz offenderit nescio, nisi forte compactum fragmentum Talmudis. — *Compendiosa* exstat *Lat.* per P. Riccium q. v., cf. *W¹p.839*.³p.773.]

73] — in *Ord. I.* tract. *Peah*, fragm. *Vers. hebr.* Mosis Ibn Tibbon; f.18 ap. A. Geiger: *Beiträge* etc. (נטעי נעמיים) q. v. (1847).

[*Cf. ib.* p.50 et p.47 de *Cod. MS.*, qui nunc ap. cl. Zz.]

74-5] — שרה אלקאר מן מטר סנהדרין *Comm. cap. X* [alias XI] tract. *Synhedrin* continens הלל עשרה קאערה: 13 *Fundamenta* seu articuli fidei (i. e. religionis) Arabicis cum *Vers. Lat.*; p.133 *Portae Mosis* per Ed. Pocock q. v. (1654).

[*W¹p.867*; exstat scorsim in *Cod. Uri* 215. De numero capituli sec. *Talmud. Hieros.* v. Zz. *Add.* p.318 ap. *Gg. Ztschr.* IV,407. Additamentum ad artic. 4. ad marginem *Codd.* trium rejiciendum putavit *Poc.* p.179, ubi verbatim „uti ostendi etc. in lib. פתיחה“; *Gg.*, Mos. b. M. p.61 id ab auctore serius adjectum putat; forsani formula citandi primitus ab alio forma passiva adjecta est? — *Versio excusa* in edd. integr. (opp. 68-9) procul dubio ab *Interprete* totius *Ord. IV.*,

MOSES MAIMONIDES

Salomo b. Josef Ibn Jakub facta est, qui in praef. sua tract. Abot tantum eximit. Versio alia totius cap. (פירוש פרק הלק) exstat in Cod. MS. *Mich.* 115, ubi Interpres fertur Jehuda Charisi, cum ea conspirat specimen ex Cod. Lips. XXX⁸, p.295 ap. *Delitzsch*, ubi accedit Comm. שערי רחמים „quo auctor a disciplina morali ad arcana delabatur“ auctore (vel scriba?) *Michael Kohen* (cf. sub N.⁶³⁰³). Idem p.285 Cod. XIX,8 (*W*^{p.867}) Interpretem sistit Samuel Ibn Tibbon, nescio an ex ipso Cod., neque eum ab excuso discrepare dicit! anon. est Cod. MS. *Opp.* 939F. Is. Abravanel (v. op. sq.) disertè hujus capp. duas exstare versiones dicit (נמצאו שני העתקות), alteram Interprete eminente Samuel fidei dignam esse.]

- 76] שלש עשרה עקרין] *Tredecim radices*, seu *Fundamenta*, seu *Articuli fidei Judaicae*, hebr. per Samuel Ibn Tibbon; cap.1. libri (de eis tractantis) *Caput fidei Isak Abravanel* q.v. (1505 etc.).

[Nescio an eadem integra exstent ap. Abraham Bibago, quem inconstanter citat *Carmoly* (ap. Jost l. c. I,101 et II,116, cf. *Luzz.* ib. II p.24), qui et alia more suo minus correctè profert. *W* et *Rof.* (p.201) et alii (v. *Dernburg* p.418) hanc particulam quasi op. separatam habent (prout האמונה ועיקרי היסודות ועיקרי האמונה *Expos. fundam. et radicum fidei* ap. *Gedalya*), versiones discrepantes non distinguunt, quamquam *W*^{p.866-7} bis ad Abravanelem ablegat; sub Interprete vero *W*^{p.1098} ed. *fol. Sabion.* 1559 affert, duplicè errore, spectat enim procul dubio ad ed. totius *Misch-nae* N.1589, ubi Ord. IV. *Mant.* 1561-2 versionem Samuelis exhibere non puto. *Gy.* Mos. b. M. p.28 ne partes quidem totius Comm. a Samuele versas speciatim indicat. Edd. et Codd. MS. singuli, qui op. nostrum separatim vel cap. integrum (v. ad op. praecedens) exhibent, Interprete potissimum omisso, et passim, ut vid., vicissim emendati, sigillatim inquirendi sunt. 13 artic. „ab editis“ saepe diversos brevissime notat *Rof.* ad Cod. 1122⁴; anon. in Cod. MS. *Mich.* 465. Recognoscendi Criteria certa propter Codd. mutationes vix statuenda sunt; in edd. 68,69 et in ed. nostra articulus quisque (praeter art. 13!) inscribitur יסוד, in omnibus vero quos contuli Codd. et in edd. separatis עיקר (cf. Abrav. l. c. cap.6 et Chisdai Crescas, initio tract. III: עקרין אשר יסודותן). Variantes in artic. 7 v. infra ad op. spurium דרשות. Art. 9 in edd. vulgaribus (ex edit. 1492) היסוד הט' ההעתיק והוא כי התורה הזאת מועתקת, היסוד הט' הוא עקר הנסיון והוא כי

ואם התורה היא תורה משה רע"ה לא היה נסיון ולא נחלפת ולא היא תורה מאת הבורא וזלזה ולא עיקר. in Cod. MS. *Opp.* 939F.: עיקר הט' התחלף התורה והוא שזאת תורה מרע"ה לא התחלף. והעיקר הט' הנסיון והוא כי in Cod. *Mich.* 115: in Cod. *Mich.* 465 התורה משה לא היה נסיון. והנסייה ר"ל ההילוק (ר"ל פי tantum pro sic), ergo vox proprie Arab. النسخة. op.75 p.175, cf. notam meam ad מאמר היחוד p.27 per hebraeam exponitur (לא תהא מוחלפה) in confessione laudanda); cf. *Josef Albo* III,14 (p.273 ed. Schlesinger, cf. Is. Abravanel, l. c. cap.13 et *H. Chajes* בקורה ed. Pressburg 1853 f.28 et *Brüll* ib. f.24). Art. 13 in edd. vulgar. החיות המחים וכבר ביארנוהו, in Cod. *Opp.* 939F. ביארנוהו, in ed. nostra סודותיו, עניינו וסודותיו, וכבר ביארנו סודותיו (*sic*), in ed. s. a. (op.79) וכבר ביאר (!) כי דבר. Abligatio haec indefinita (quam vanam habet *Luzz.*, III,69) sec. *Abravanel* l. c. cap.8 ad Introd. spectat generalem et praef. ad hoc cap., imo ad ipsum tract. de resurrectione (op.133)! Ex postremo vero, nonnulla ab ipso auctore(?) hic suppleta putat *Asarja de Rossi*, Appd. 2 (cf. quoque Epist. ad Josef ap. *Munk* p.25) et supra ad op.75. — De origine horum articulorum, quos auctores nonnulli male antiquos considerant (cf. ad op.80,83), quorum systema vero, ab aliis refutatum auctoribus Judaicis, nunc quasi generatim acceptum (ita ut formula confessionis excusa in edd. *Preccum* quotid., אני מאמין, seu „Credo“ (cf. N.3197), eorum exhibeat argumenta), auctores de iis etc. (quae hic speciatim enumerare provinciam nostram excederet) v. ap. *W*^{p.866} (de אדם שכלי v. sub Simon b. Samuel).³p.790 (cf. Abrav. l. c. cap.23, *Luzz.* ap. Jost l. c. II,24), *Schlesinger* ad Jos. Albo p.XXXI et *Jid. Lit.* p.398.405 (cf. *Munk* ap. Jost III,94 de יגדל). Exstant etiam Hymni et Versus profani eos perhibentes, v. e. g. sub David Vital et Salomo Oliveyra.]

- 77] — (י"ג עקרין); ad c. Bibliorum N.28 (1517). [Versio ex alia interpolata vid.; cf. op.84.]

- 78] — cum Münsteri Vers. Lat.; ad c. Epitomes historiae Josephi Gorionidis q. v. sub Abraham b. David *sen.* op.6 [*W*^{p.867}] (1529).

79. — lit. maximis quadratis (ff.10)

4. s. l. e. a. [Sacc. XVI.].

[*Opp.* 1396Q., ubi hebr. manu adscriptum „Isny 302“ (1542), quod sistit Cat. ms., et lit. destitutus Cod. Bod. (Catal. II,401a=801a), quem jam *W*^{p.867} con-

MOSES MAIMONIDES

jicit cum ed. hebr. per *P. Fagium* excusa *Isny* 1540 sec. *M. Neandrum* p.536. *Rof.*, Ann. p.43 n.291 hebr. Lat. recenset citato solo Neandro, sed cf. *Diz.* (p.202), ubi more suo *W* excerpit ex eoque hebr. Lat. ed. Münsteri ante nostram recenset, quam non diserte Lat. dicit. In ed. Neandri 1556, quae sola exstat in Bibl. Bodl., librum omnino non commemorari intelligo. Ed. non optima ex Vers., quae Sam. Tibbon tribuitur, facta est (v. sub op.76), et congruit generalim cum MS. Opp. 939 et 1006F. *Anonymus* (Litbl. XII,87) ex sola typorum et chartae similitudine cum Cod. Opp. 1467Q. (N.2064: *Prag.* 1512) nostrum [venustius excusum] antiquissimum(!) officinae Pragensis foetum habet; „eine Konjectur, aber keine aus Jupiters Haupt entsprungen (sic) sondern auf eine Allen sichtbare Basis gegründet.“ De ed. indole, adscripto loco etc. etc. tacet *Zzû.* insidiator falsarius. Mihi ed. omnino non a Judaeis facta vid.]

80. — s. t. עקרים או עקרים ישרי אמונה יהודית הנקראים עקרים או יסודות, in usum praelectionum edid. Jo. B. Carpzovius (ff.8) 8. Lips. 1661.

[*W*²p.1441 n.731 inter anon.: „quatuordecim ... ex cap.X Sanhedrin!“ Disslt. Carpzovii de 13 articulis (*W*¹p.867) v. inter dissputt. 4. Lips. 1699: Catal. Bibl. Bodl. I,449a. — Ex qua Interpretatione haec et edd. sq. petita sint non inquisivi, sed ex Comm. integro petita vid.]

81] — ad c. Bechai b. Josef: *Officia cordum* q. v. (1691).

82] — ad c. Rafael Schami: *Innovans menses* q. v. (1705).

83] — (*Symbolum fidei*) Latine per G. Genebrardum q. v. (1569 etc.).

[*W*¹p.867 et ²p.1392 n.540 sub עקרים „cum exposit. Maimonidis!“]

84] — Lat. per Ph. Ferdinandum q. v. (1597). [Ex textu ut vid. op.77, ex quo alia vertit, v. supra p.980.]

85] — Anglice per J. Lindsay q. v. (1825). [Vers. Hisp. per *David di Lara* (N.⁴⁸²²) 4. Amst. 1654 ap. *W*¹p.867 (cf. p.318) non huc spectare vid., sed ad הלכות יסודי התורה (op.1 lib.1 tract.1), tit. enim: de Artic. Legis Divinae, ad decem capita revocatis, quae complectuntur 6 praecepta affirm. etc., et ap. *Barrios* (*W*³p.199) pleniter legitur: *Los misteriosos de la Ley Divina Articulos.*]

86] — הבאניה פסול *Octo capita* introductoria de

anima in Comm. in tract. Abot, Arabice cum Vers. Latina; p.181 *Portae Mosis* per Ed. Po-cock q. v. [*W*¹p.839] (1654).

[Exstant Arab., cum ipso Comm. in Abot, in Cod. *Uri* 215 (non hebr. ut *W*³p.773) et 238, ubi *Uri* de Comm. in 5 capp. *Mischnae* recte corrigit *W*³p.1017 (cf. ²p.702), ipse vero ignorabat, sequens פרק קנין הורה cum Versione Arabica nihil aliud esse ac cap.6 seu *Boraita* (cf. *Jud. Lit.* 376 n.59, cf. §19 n.42 emendatam in Vers. Anglica), pertinens ad Liturgiam *Salom. b. Natan Segelmasi* [Saec. XII.] §30 (v. Add. nostra ad *Uri* 257,262,280,298); ut etiam in Cod. *Uri* 66 (ubi Comm. sine Introd.) Nostri nomen legere potuerit *Nicoll* (p.560) in fine Comm. Nostri, ante ea, quae omisit *Uri*, ut קנין הורה etc.]

87] — פירוש פרקי אבות *Comm. tract. Abot* praemissis שמונה פרקים *Octo capp.*, hebr. per Samuel Ibn Tibbon; acc. Comm. [*spurius*] in cap.6; una cum textu Talmudico in pluribus edd. tractatus Abot N.1433 etc. (cf. 1494,2576) [1484-5,1486 etc.].

[*Gg.*, Mos. b. M. p.60 (jam praecedente *Rapoport*, כ"ח VII,166, ut lege sub N.1433) Comm. in cap.6 tribuit Salomoni Isaki q. v. — De tempore versionis v. sub Interprete. — *Bart.* (cf. *W*¹p.866) 8 capp. cum lib. medico פרקי משה (op.148) confundit, ipse vero *W*¹p.839 tantum ex Elencho op.86 breviter recenset sub ³[Praef.] „in *Pirke Avoth*, ubi de natura animae etc.“, postea ¹p.864 ה' הנפש recenset, ex quo Gerson b. Salomo (v. N.⁵¹³⁹) p.1014 שער השמים petitum sit (potius P.III, sec. praef.), eumque cum capp. illis identificat *Rof.*, *Diz.* (p.203). *Scheyer*, *Psychol.* p.6 librum Nostri talem exstare omnino negat, ut *S. Sachs*, כ"ח VIII,153, qui loco „Maimonidis“ emendat „Aristotelis.“ *Assemanus* vero sub Cod. 303,⁸ lib. הנפש ה' על recenset Nostri 8 capp., incip.: הנה ביארנו בפניהם רב [וה.] החבור מה היהנה סבה ... בשום, ap. *W* „nullam eorundem capp. mentionem factam“ dicit (cf. *W*³p.774 ad op.90) etc., initium tamen illud respondet praefatiunculae auctoris, ubi in edd. praecedunt verba „dicit Sam. Ibn Tibbon, dicit auctor,“ et antea praef. Interpretis, ad quam passus duo, alter bene longus, ex recensione alia subjiciuntur in nota in edd. Talmudis ut 1714 sq. (edd. antiquiores nondum inquisivi); cum iis conspirat Cod. MS. ap. *Gg.* *Ztschr.* III,432, qui illos ab auctore retractatos habet (Annot. marg. plures in totum opus exstant in Cod. MS. Opp. 1159Q.). De alio ab *Assem.* Nostro adscripto lib. הנפש v. infra inter spuria. Cod. *Lips.* XIX,⁸ ex eadem Versione (nec

MOSES MAIMONIDES

- aliam ullibi citatam offendi) sec. *Delitzsch* p.286 „adeo ab excusis exemplaribus deflectit, ut paene novam translationem repraesentare videatur,“ specimen vero non exhibet.]
- 88] — (textus emendatus) cum Supercomm. (*Pietas Abrahami*) in Maimonidem et Comm. in praef. Interpretis per Abraham Hurwitz q. v. (1577 etc.).
[Quoad Comm. praecipue in praef. Interpretis diversum in ed. prima et emendata v. praef. Abrahami.]
89. — שמונה פרקים (*Octo capp.*) mit der deutschen Uebersetzung. Neue ganz verbesserte Ausgabe. Mit ganz neuen Anmerkungen [lit. hebr. novis]
12. Bas. (באסעל) bei *Wilh. Haas, Mitglied der Acad. der mech. Künste in Berlin*. 1804.
[Vers. Germ. sec. praef. ex Lat. [ut vid. *Pocockii*] facta est desiderio *David Erdensohn*; ed. *Wien*. 1798 v. ap. *Mich.* 4561. Libellus specimen fertur in praemonito typorum, qui praecipue ad distinguendas literas similes noviter incisae sint.]
- 90] — Explicatio M. M. super Patrum sive Seniorum Judaeorum sententias, complectens octo capita etc. Lat. per C. C. Uythage q. v. [*W³* p.774] (1683).
[Lat. quoque vertit *Jakob Mantino* q. v. p.1236.]
- C) OPP. PHILOSOPH.
- [Quae hic desiderantur, 13 *Artic. fidei* et 8 *capp. de anima* v. sub op.76 et 86; caeteras Dissert. sub *D.*]
91. מלות ההגיון *Voces logicae* capp. 14, ex Arab. hebr. [per *Moses Ibn Tibbon*] cum Comm. anonymis duobus; accedit *Arbor Porphy.*; per *Dan. Adelkind. ED. PR.*
4. *Ven., Giustiniani*. 1550.
[Ed. rarior. *W¹*p.862.³p.786; corr. A.1510 ap. *Saraval* 757. In Praef. ed. 1761 perperam edd. *Ven.* 1550 et 1566 recensentur, quia *Crem.* 1500 fertur, v. ad op. sequ. — Interpretis epigr. praeter ed. 1527 (v. ad op.96) plurimi exhibent *Codd.*, pluresque tempus Versionis finitae mense *Kislew* A.15 (exeunte A.1554) et quidem sec. expl. Arab. pravum (v. *Rof.*, *Cod.* 458,⁵ *Cod. MS. Mich.* 82 in Registro p.345, diu ante *Dukes*, *Litbl.* XI,302 ex *Cod. Uri* „394“ leg. 369 vel 449); *Cod. Opp.* 279,⁴ (ubi arbor in calce) in limine nomen praemittit אשר טשה בן שמואל, tamen inter opera patris *Samuel* nostrum recenset oscitantissimus *Fürst*, *Litbl.* XI,216, ut quoque *Casirius* I p.294 ex *Catal. Paris.* Variant *Codicum* tituli: הגיון (*Lilienthal* 307,⁵) vel הגיון

- קצר „Logica brevis“ (*W¹*p.919, *Cod. MS. Mich.* 115), קיצור מלאכה ההגיון seu מלאכה ההגיון (v. *Asseman.* ad *Cod.* 283,⁷ ubi interpres „בן ר' שלמה“, unde *Codicis* lectiones non parum abhorrentes scribae tribuerim), quos omnes recte *W¹*p.787,820 a nostro op. non diversos habet. (Nescio an idem sit Explicatio vocum Arabicarum, quae sunt in singulis capp. מלאכה ההגיון ap. *Pasinum* p.62 *Cod.* 159 f.34.) Tamen nungator *Lilienthal* sub *Cod.* 297,^{7,8} uno hiato מלות ההגיון et Nostri (!) מלאכה ההגיון recenset, quod sec. *Bart.* a *Samuel Ibn Tibbon* versum sit! (Forsan est opusculum al-*Farabii* 5 capp. constans? Cf. ad *Cod. MS. Mich.* 176). — Textus Arabici capp. 1-7 exstant in *Cod. Paris.* sub tit. מאמלה פי זנאעה אלמנטס *Tractatus de arte logices*, cujus loco ignorantissimus *Deutsch*, *Catal.* p.129 tit. Arab. sibi effinxit ex hebraico versum! Capp. 7-8 detexi in *Cod. Hunt.* 593. — Variantes e *Cod. MS.* ap. *Gg. Ztschr.* III,435 cum ed. 1527 conspirare monet *K(ärchhei)m* (*Litbl.* VII,493), ibique p.436 jam legitur emendatio ap. *S. Sachs*, היגיון p.66 (in *Cod. Reggio* 7,¹ ללמוד או ללמד כי אם), cf. p.64, *Schorr* ap. *Eundem*, *Kerem Chemed* VIII,59. — Opus desiderio docti cujusdam theologi, et quidem auctoris juventute, forsan jam in Hispania ergo ante A.1160 (*Casir.* I,293 ap. *Dernburg* p.424) compositum est, tamen omnino omittitur ap. *Gg.*, *Mos.* b. M. p.10 sq.! — De alia Versione dubia v. supra sub *Josef Lorki* p.1505. — Comm. *MS.* per *Mardochai Comtino* v. *Cod. Opp.* 1026Q. etc.]
92. — u. s. (cum *Arbore*) Ed. II. (ff.20+1)
4. *Crem., Vic. Conti* (mense *Adar*) 1566.
[*W¹*p.862: „A.326 C. 1564,“ *Rof.*, *Crem.* p.18 n.35; ex ea efficta ed. 1500 ap. *W¹* et in praef. ed. sequ. (v. sub op. praeced.), v. *Rof.*, *Annal. Saec.* XV. p.175 et *Crem.* p.22.]
93. — s. t. מלות ההגיון ביאור *Expositio voc. log.* textus punctatus „cum explic. R. *Samson Kalir* [re vera *M. Mendelssohnii*] atque Censura *Ampliss. Facult. Philos. Acad. Francof.*“ acc. (f.30) auctoris *Tract. de Resurrectione mortuorum* [op.133]
4. *F. a. O., Prof. Grilo* (הקכב) 1761.
[A.1764 ap. *Rebenst.* (et hinc *Catal. Bibl. Bodl.* IV, 650a) error typogr. Tit. Lat. et hebr., in postremo et in praef. *S. Kalir* se Editorem tantum Commentarii dicit. Finis Indicis capp. exstat f.361]
94. — cum Comm. *M. Mendelssohnii* et Comm. hebr. et Vers. Germ. *Mos. Sam. Neumann* et *Annot.* nonnullis *I. Satanow.* „Ed. VI.“
S. Pressburg. 1833.
- 95] — textus critice [potius arbitrarie] restitutus

MOSES MAIMONIDES

cum Annot. ap. P. Heilpern: *Lapis lydius* q. v. (1846).

[Vide objurgationem *R. K(irelhei)m*, Litbl. VII, 493, ubi p. 509 expositio locorum nonnullorum per *S. B. Scheyer*.]

96. — s. t. רבי שמעון של החכם הגון *Logica R. Si-meonis* (ex apogr. Josia b. Efraim, vulgo Hös-schel (הושיל) Cracoviensis) cum Seb. Münsteri Vers. Lat. 8. Bas., Jo. Froben. 1527.

[*W*¹p. 863.³p. 787. *Ref.*, Annal. p. 31 n. 186. — De textu hebr. v. supra ad op. 91. Ap. *W*¹ male Inter-pres „Samuel Ibn Tibbon“ fertur, ex *Sabb.* (ה, 5) ubi recte Moses b. Samuel. Versionem Lat. „nullam fere phrasin recte habere“ monet *R. Simon*, assentiente *W*³p. 787, ubi e. g. in specimine ex initio „princeps“ vertitur „cantor“!]

97. دلالة الحاکمین *Director obstupentium* Theologia fundamentalis pro iis, quorum fides labat, praecipue pro discipulo Josef [Ibn Aknin] b. Jehuda; specimen Arab. et Lat. cum notis edendi per Th. Hydium 4. Ox. 1690.

[Textum praeter verba hebr. lit. Arab. exhibet, scil. partem Introductionis ad Jos. Ibn Aknin ff. 2 implens. — Tit. a nonnullis minus exacte vertitur „errantium“, alios modos v. ap. *W*¹p. 855.³p. 779; exactissima est versio *Directio perplexorum*, הוראה הנבוכים in Comm. Tebrizii hebr. verso, seu *Directorium* ap. *Casir*. p. 294 (cf. lib. ارشاد الحاکم ap. *Uri* p. 222, *Nicoll*. p. 606). Muhammedani in librum irati (cf. *Abdollarif* ap. *Dernburg* p. 420) eum per paranomas. nuncupaverunt „seductio“ (*Abulfar.*). Salutare quoque breviter دلالة ut hebr. המורה. — Codd. MS. Arab. lit. hebr. (*W*¹p. 859.³p. 783) *Bodl.* v. in Indice ap. *Nicoll* p. 704 (ubi dele inter integros „H. 62.CCXXIX“), *Leyd.* duos in Catal. descripturus sum (v. interim *Scheyer*, in Notis ad P. III et ad calcem libri), *Paris*. P. II inde a cap. 25 a. f. 237 et P. III a. f. 229, 230 (v. *Munk* ad op. 99); fragm. habuit *Jo. Elichmann* (*W*¹p. 859) nescio quibus litt. Exstabant enim Codd. litt. Arabicis exarati (v. *Gg.* Ztschr. I, 421), prout *Munk* (Notice sur Joseph p. 27) fragmentum in Cod. Arab. *Paris*. 95 detexit, ubi citationes Biblicae quoque Arabicae versae (cf. op. 140). Passus bene longus (ex III, 29 et 32 sed anon.) citatur a *Saad b. Manssur* P. II object. 4 in fine (v. Add. nostra ad *Uri* 361, ubi auctorem Judaeum demonstrabo, cf. notam meam ap. *Cassel* ad Cusari p. XIX n. 4); ex III, 29 quoque exstat ap. *Hottingerum*, Smegm. I p. 294. — De nomenclatione capp. v. ad op. 100. — Tempus composi-

tionis accuratissime nondum definitum est. Opus tale de prophetia etc. (v. infra inter spuria) certe jam ante A. 1168 vel aliquot Annos antea incepit; lit. nostrum jam ca. A. 1190 ab *Abdollarif* laudari monet *Dernburg* (p. 420), et ita in *Tract. de resurrectione* (op. 133 q. v.) monente *Gg. ib.* Josef Ibn Aknin a Nostro discessit ca. A. 1187 (*Munk*, Notice p. 53) et Babylonem petivit A. 1192 (*ib.* p. 20), atque ca. A. 1199 epistola scripta est (de qua v. sub op. 111⁷C), quacum fasciculi libri Nostri missi sunt. *Ahron b. Elia*, נץ חיים p. 46 (sec. emendationem הנודע pro הנודע p. 253 quae confirmatur per Cod. *Warner*. 38 f. 39a) disert. A. 938 (1178) sistit, 29 A. post Jehuda Iledessi, quae A. 909 (1149) scripsit, quod melius de lib. מורה sei op. 1 (citatum in op. nostro II, 10) dicere potuerit! *Abraham Sacut* (f. 131b, ex quo *Gedalia* ap. *W*¹p. 855, *Conforte* f. 12a) A. aetatis 50. et quidem 5 Annos ante tract. de resurrectione compositum fert, unde forsitan *Geiger* (Ztschr. I. c.) suppositionem vulgarem nullo modo fundatam A. 4944 (1184) dicit, quem A. nescio quis sistat, Sacut enim Nostrum A. 1131 natum habet! Neque *Dernburg* l. c. verba *Ref.* ad Cod. 557 recte intellexit, ubi A. 1213 non ad auctorem operis מורה sed ad Glossarium Samuel Ibn Tibbon refertur, cf. Cod. *Taur.* 41 ap. *Pasinum* et v. ad op. 100.]

- 98] — in Hydii Syntagmate Disstt. T. II q. v. (1767).

[Minus exacte vertitur ex *Ref.* ap. *Hamberger* p. 200.]

- 99] — P. III cap. 27, 31 et II cap. 29 (lit. hebr.) cum Vers. Gallica et notis per S. Munk q. v. (1813. 1835).

[Ed. integrae fasciculum primum nuper *Paris*. editum nondum vidi.]

100. — hebr. s. t. מורה הנבוכים (*Doctor perplexorum*) per Samuel Ibn Tibbon; acc. Index Capp. per Jehuda Charisi. ED. PR.

f. min. s. l. e. a. [ante A. 1480].

[Ed. rara, cujus tamen praeter expll. allata ap. *W*¹p. 856.³p. 780 et *Ref.*, Annal. p. 121 mihi 5 ad minimum innouerunt; ff. non numeratis 154, linn. 36, lit. quadr. Ex ed. nostra confusa cum sequ. ed. *Ven. s. a.* ap. *W*¹ exsculpta vid. — Nostra non sola sed etiam ed. sequ. exhibet epigraphin Interpretis mense Tebet A. 4965 (*W*³ et *Ref.* l. c., minus exacte *B. Beer*, Philos. p. 73 ea diserte in epigraphi legi observat, quae *Munk* p. 29 dicit, scil. versionem finitam esse eo tempore quo auctor decessit); 7. Tebet et urbe Arles legitur in Cod. *Ref.* 1035, ergo 30. Novemb. 1204, non 1205 ut *W.*, *Ref.* et *Dernburg* p. 422 (ubi adde Codd. *Taur.* ap. *W*¹p. 918) et *Josef Kohen*

MOSES MAIMONIDES

- עמק הכנרת p.50, omisso mense. Jam vero incepta est desiderio sapientum Provinciae, praecipue *Jonatan Kohen* (N.⁵⁸⁷⁰) et aliorum Lunelensium (בקצה יריחו, praef. Interpret., cf. *Zz. Ztschr.* 168, *Delitzsch*, Catal. p.286, cf. *Libl.* VI,618), et quidem ante A.1199, quo emendationes auctoris accepit Interpres (v. infra ad op.111⁵), ut ipse „postquam Versio pervulgata est in terra“ multa mutavit, quae indicat in introd. ad Glossarium (adjectum in edd. sequ.); postremum finivit in nave Alexandria revertens A.1213, certe non ante A.1210, ut in lib. *Metheorum* legitur (v. (sub Samuel Ibn Tibbon), ibique s. v. כיהון (sec. MS. ex quo varr. lectiones ap. *Gg. Ztschr.* III,430) se 10 Annos post versionem libri מורה op.127 accepisse dicit. — Numerum capitum se utilitatis causa adjecisse et ita Quaesita sua ad auctorem numerasse fatetur Interpres (in fine praef.), et quidem primum capp. 26-7 P.I unum habuit, teste Indice seu Comm. brevi ad calcem Schemtob Palquera f.165, ut in expl. Arab. nullam observant divisionem *Jos. Caspi* (p.40) et *Is. Abravanel* (ap. *Gg. Melo Chofn.* p.70-1, qui contra testes et rem ipsam capp. 27-8 jungi vult!); unde numerum capp. generalem 177 produunt veteres, voce memoriali גן ערן, ut Abraham Abulafia (ap. Kirchheim in praef. hebr. ad Josef Caspi), et jam auctor exposuit. in Cod. *Opp.* 1159Q., quem „Ibn Tibbon“ ferunt Catalogi, et v. ad op.111.⁴. 177 quoque numerantur in Indice capp., qui sub nomine Sam. Ibn Tibbon exstat in Cod. *Warn.* 62 (*W*^p.860), quem vero non tantum declinare video ab eo, qui excusus est nomine Jehuda Charisi (q. v. p.1318 op.23) et huic tribuitur in Vers. Arab. in Cod. veteri *Uri* 345 (v. Add. nostra), atque גן ערן legitur in limine hujus Indicis in Cod. *Reggio* 40. Etiam quoad capp. [9-10] Plis. II differentiam seu numerationis errorem exstare in Codd. observat *Jehuda b. Benjamin Ibn* רוקש השובה, MS. cap. 9. — Stricturas in hanc versionem v. sub Schemtob Palquera, cf. quoque *Simon Duran*, קשת וכן f.18b, *Scheyer*, *Psychol. des Maim.* p.84.91.]
101. — u. s. acc. Interpretis *Expositio vocum* et מפרש i. e. Prophiat Duran et Schemtob b. Josef Comm.; corr. Moses b. Sacharja Kohen ex Corfu, per Meir b. Jakob פרנצו כבני f. Ven., jussu *Al. e Pietro Bragadini.* A. IV. Franc. Donna. 1551. [Ed. quoque rara. *W*^p.856, ad.³1547b.]
102. — u. s. acc. practerea Ascher b. Abraham B. Crescas Comm.; per Corn. Adelkind f. *Sabion.*, *Tob. Foa.* 1. *Schebat* 1553. [*W*^p.857.³p.780. *Ref. Sab.* p.8 n.4, qui monet ex-
- stare passum f.146b desideratum a *Buxtorfio* (praef. fol. penult.), qui nostram sequitur ed., praeter Cod. MS., et carmen *Rafael Jos. Treves* hebr. recudit ad c. praef. suae. In expl. pluribus compacta sunt ff.2, ubi מאמר על שני קיום in 1,73 auctore Mose Provinciale q. v.]
103. — P. I cum Comm. Mosis Narboni et anon. גבעת המורה *Collis Moreh* [auctore S. Maimon] cura Isak Euchel; P. II et III. cum Isak Sata-now Comm. et Gloss.
4. *Brl.* (חקון, וחקון, חקנא) 1791, 1795. [Annunciationem et specimen v. sub J. Euchel 1788.]
104. — mit deutscher Uebersetzung (lit. Germ.) von R. Fürstenthal. Th. I. 8. *Krotoschin.* 1839. [Annexum est: „Nachrede zu einer Vorrede“ pp.8 contra criticam Dr. *Scheyer* in ejus praef. ad P. III cum Vers. adhibitis MS. Arab. facta Germ. (8. *F. a. M.* 1838), et stricturae in eundem. P. II. Germ. versa mihi non innotuit. — Paraphr. hebr. v. sub M. Levin (1834), ubi leg. *Reggio* Epist. I (*sic*), 119.]
- 105] — Latine per Aug. Justinianum q. v. (1520). [De auctore supposito Jakob Mantino vel antiquo quodam v. p.1564, adde *W*^p.917. Praef. Samuel Ibn Tibbon neque hic nec a Buxtorfio versa est. — Liber noster jam inde a Saec. XIII. (ubi ab ipsis Judaeis denunciabatur) Christianis auctoribus innotuit, v. *W.* l. c.; cf. *Renan*, *Averroes* p.161, 200, 217; ad p.200: *Aegidii Romani* lib. *Errores philos. contra etc.* et *R. Moysen* (*Graesse*, *Literärgesch.* II, 2, 689) adde ed. *Ven.* 1581, v. *Catal. Libl. Bodl.* I, 19a.]
- 106] — Lat. cum vita auctoris per Jo. Buxtorfium fil. (1629). [*W*^{1.4} et specimen juxtapositum Vers. alterius ³p.782.]
- 107] — Philosophemata quaedam cum Recentiorum quorundam sententiis collata, praeside Chr. Andr. Frommanno q. v. (1745).
- 108] — The reasons of the laws of Moses, with notes and a life of the author, by J. Townley q. v. (1827). [Praecepta 613 per Genebrardum quae perperam ex lib. nostro petita dicuntur v. supra sub op.65. — Versio *Italica* MS. s. t.: *Erudizione dei confusi* per *Amadeo b. Mose di Recanati* A.1581 in Cod. *Ref.* Ital. 5.]
109. — hebr. per Jehuda Charisi cum Adnott. illustratus a Sim. Scheyer, e Cod. Paris. editus a L. Schlossberg. P. I. 8. *Ind.* 1851. [Expll. pauca vendita sunt, omnes fere emit *Fili-*

MOSES MAIMONIDES

powski, qui Ptes. caeteras editurus est. Ad notata supra sub Interprete p.1318 op.23 (ubi p.1319 lin.10 lege in Hispania: והעקתי בספרד) adde: nostram versionem *Abra vanelio* innotuisse suspicatur *Jandau* ad II, 21b (cf. *K-m. Litbl.* VII, 511 cum *Gg. Ztschr.* III, 399); *Schemtob Palquera* (ap. *Gg. Ztschr.* IV, 416) etiam ad c. סנהדרין p.185 versionem „primam“ (i. e. *Samuelis*) locis paucis erroneam habet, „secundam“ vero (i. e. nostram) objurgat; cf. quoque carmen *Meschullam b. Salomo* q. v.]

110] — Comment. sine textu (potissimum sec. Vers. Sam. Ibn Tibbon) v. sub Isak *Abra vanel*: פירוש op.42 et השו"ב op.50; Isak *Natan* (ex Arabico *Tebrizii*); Josef *Caspi*: עמתי ביאור; Josef *Gikatilia*: משכילי כסף et כסף; Josef b. Isak *Levi*: גבעת המורה; Mardocheai *Jafe*: לבוש פנה op.15,⁸; Moses *Narboni*: ביאור; *Schemtob Palquera*: מורה המורה.

[De indole Comm. cf. Josef del Medigo ap. *Gg. Melo Chofa* p.23,65. Inter ineditos (cf. *Jüd. Lit.* p.398) plures in Catal. Codd. MS. recensuri sumus. Jam ipse Interpres Samuel Codd. nonnullos notulis et Animadvv. suis adornavit (cf. *Gg. Ztschr.* III, 445 n.25, *Luzz.* כ"ח VII, 73, cf. ad c. מורה המורה ad I, 21 et 30 et Comm. laudatos passim). Effictus est a *Carmoly* (Rev. orient. II, 219) Comm. *Natanel Caspi* (v. *Gg. Ztschr.* V, 465). Paraphrasis rhythmica per *Matatja* קרטיין (Mos. Chabib ap. *Sabb.* et *W¹1682* et p.857, A.1363 notatur in Catalogo MS. Cod. *Uri* 491 sub בורה בחרוים) deperdita vid. (nisi forte idem est *Matatja b. Sabbatai* de Monte Politiano in Cod. *Vat.* 258 ap. *W¹1861*?). — Ad librum nostrum spectant quoque inter excusa Indices Mosis b. Jehuda *Nagari* [*Nearim*], introd. quasi *anon.* רוח הן (N.4036, *W³p.784,785*, cf. Cod. *Taur.* a. II, 31 ap. *W²p.918*=Cod. 159 ap. *Pasinum*?), et dissertatio משה בשרה auctore *Kalonymos* incerto, prout literatura fere specialis polemica *Sacc.* XIII, de qua cf. infra sub op.111⁸, et Carmina plura dispersim partim excusa, quae alio loco in conspectum redigemus; collecta habes nonnulla p.75 sq. et 86 Collect. דברי חכמים N.3441, cf. sub *Meschullam b. Salomo*, ubi nota, carminum similiter incip. יהי בימיהו alterum alterius responsum esse; ad carmin. minora p.80 cf. *Litbl.* I, 380; II, 27; IV, 748 (etiam ap. Isak *Abra vanel*, Comm. p.VI), ad p.82 cf. *Litbl.* II, 26 et v. supra sub *Jehuda Charisi* p.1319.]

D) EPISTOLAE, RESPONSA ET DISSERTATIONES MINORES.

I) EPISTOLAE.

111. השוכות שאלות ואגרות *Responsa quaestionum et epistolae* [partim ex Arab. versa, partim auctoribus aliis *Sacc.* XIII.] *ED. PR.*

f. s. l. e. a. [*Constant. ca.* 1520-40.]

[*Ed. integerrima* (cf. *Gg. Ztsch.* V, 96) extremae raritatis constat ff.24, lin. 48, sed duabus ad minimum particulis excusa est, quae in 2 expll., quae vidi, vario modo compacta sunt; in expl. *Opp.* 918f. frontisp. sequitur fol. & epist. Nostri ad Chisdai usque ad Josef b. Gerson ad Abraham ff.14, sequ. rursus f. & epist. Nostri ad fil. etc.; agmen claudit Resp. brevissimum: חייב לשלם, quod in ed. Amst. f.57. Alia non innotuit ed. Const., unde ex libris compactis effectus vid. A.1522 (et quidem tit. אגרות ex edd. recusus petito) „cum aliis opp.“ sec. *Bart.* ap. *W¹p.862*, et *Rof.* Ann. p.24 n.128, et A.1536 s. t. ... שאלות ap. *W¹p.866* et *Rof.* Ann. p.37 n.239, ex *Sabb.* (ש 54), qui perperam haec ab epistolis recusus discernit, unde *Rubinst.* ablegationem ad פאר הדור male hic addit, v. ad op.122. *Delitzsch.* Catal. p.295 (quem more suo exscribit *Deutsch.* Catal. p.79) edd. 1522 et 1536 jungit. Ipse *Benish* (p.41 n.II, p.42 n.IX) contra notam meam in errore veterem relapsus, cum *Rof.* (p.202) ed. 1536 ab epistolis discernit.

Etiam quoad singula magna laborabant hucusque de epistolis et Resp. etc. confusione Bibliographi omnes; exstant imprimis singula in Codd. MS., partim excusa, quae inedita venduntur (ut puto de Cod. *Vat.* 295,⁴ ap. *Assem.*, ubi initium cum edita congruit, cf. *Paris*, a. f. 206,²). Ipse *Rof.* ad Cod. 143,⁵ (ubi 25 exstant!) et 371,¹⁰ neque an edita sint indicat (in *Diz.* p.203 Resp. ad *Nehorai* laudat, v. infra ad op.122) neque in Indice auctorum singula distinguit. Habeas ergo notitiam brevem ad nonnulla insigniora spectantem sec. ed. inter recentiores et minus incorrectas frequentior *Amst.* 1712. —

¹) Ad filium Abraham (N.⁴²⁶⁷) Epistola paraenetica in ed. Constantin. inscribitur והקונדרים מוכר בקשרו בדברי מוכר וצוואה, haec commentatiola exhibet partim *verba ethica et praeceptum* (seu *Testamentum*); quae verba in ed. Ven. frontisp. verso leguntur (unde omissa ap. *Buxt.* p.437 n.XIX), in ed. Amst. in ipso frontisp. ... מוכר וצוואה. ... offenditur seorsim in Codd. MS. (sed *Opp.* ap. *W¹p.862* non exstare puto), ut s. t. צוואה *Testam.* in Cod. *Vat.* 303,¹³. In Cod. Vindob. LXXX (character. Ital. *Sacc.* XIV. sec. *Deutsch.* p.97!) exstat praemonitum (in-

MOSES MAIMONIDES

cip. אלה גס אלה, „etiam haec“ etc.) scribae alicujus Sason (?) b. Moses זבין non nomen „Zebi“ sed eulogia ap. Zz. Z. G. 369,454 vid., si nomen שמעון ex שמעון vel שמעון corruptum, cf. Sason b. Moses ap. *Dukes*, Litbl. III,695(VI,147), ubi *Dukes* nomen praeter rem recens habet, hymni Sason Levi enim jam occurrunt in ritu Halebeusi: Cod. *Uri* 290, et Isak b. Sason Saec. XII. in Resp. Nostri § 112,152, cf. *Gg.* Mos. b. M. p.54, qui in Ztsch. II,132 perperam conjecit Josef Ibn „Schoschan“, ut leg. p.129, v. Zz. Z. G. 405-6, 436-7, *Rpp.* Litbl. XI,797]. Ille folia 2 se accepisse praetendit a viro, qui ea furtim evulserit (quod jurejurando confirmaverit!) ex libro, ab auctore paullo ante mortem pro filio Abraham ad instar testamenti composito, titulo הצינוי ל. praeepti (non „der Gebote“ ut Deutsch p.96); haecque sibi ex Arabico hebr. vertisse alium quendam utriusque linguae peritum (cf. *Rof.* 533,⁴,272,⁸). Folium 2 incipiens fertur verbis כי המשכן דרע בני... (f.2a ed. Amst.), ubi etiam in Cod. *Mich.* 82 (Regist. p.343) „dies 2“ incipit, unde concluderis opus totum, ut plura talia, pro lectione singulis diebus hebdomadis divisum fuisse. Supplem. fertur op. inter spuria 157 (q. v.). *S. Sachs*, הינה p.88 aliam Versionem citari putat ab Isak Karo. Mihi opusculum, ubi libros suos citat auctor, vix omnino genuinum vid., prout excusum est (cf. de Abraham Ibn Esra ap. *S. Sachs*, ההחיה p.19), vitii quoque depravatam, ut in fine אליורכי (pro אלגוריה) et forsitan טאום בני pro טוסא fil. *Musae* (suppl. *Jellinek*, Bet hamidrash II p. XXII n.2, et cf. infra ad op.118). *Carmoly* (ap. Jost, Isr. Annal. II,248) more suo nonnulla sibi effinxisse vid., Nostrum nimirum Abrahamum in Hispaniam ad doctorem magnum *Abu'l Fazail b. al-Nakd* (de quo v. infra inter spuria n.145) misisse, eoque ei multas scripsisse epistolas, quarum alteram nostram (ex qua incorrecte vertitur: „insbesondere (!) an die andalusischen“ cf. Zz. Ztsch. 139), alteram male ad Jos. Ibn Aknin ferri! v. infra⁶. — Edd. epist. nostrae *Crac.* 1625 et *Amst.* 1652, quas ex auctore de Nostro quodam notatas habeo, procul dubio effictae sunt ex epist. Mosis Nachmanidis q. v.

² ad Chisdai Levi (f.3) cum praemouito discipuli scribentis (cf. *Rof.* 772,⁸? fors. Saadja, de quo infra ad op.122), quod omissum est in MS. paullo divergente Cod. *Hamb.* 310 (apogr. in Cod. MS. *Mich.* 575, v. Registr. p.343) i. e. „epistola de Lege ejusque mysteriis“ et ענין הקדמות והחידוש ap. *W⁴* p.919, et anon. שירה על הירוש העולם in Cod. *Vatic.* 270,⁵ cf. praef. hebr. p.3 ad Tract. de unit. (op.140).

Scripta est post lib. מורה, et reconvallescente filio Abraham (v. finem).

³ ad sapientes Massiliae (f.5b) op.118.

⁴ ad Josef [Ibn Aknin] b. Jehuda (f.10b), cum ei misit lib. מורה, quasi dedicatio rhetorica, inc. אהבהי אשר נפלאה. In Cod. *Opp.* 279Q. statim sequitur sine inscriptione Index 177 (נן ערן) capp. et Biblicus sec. pericopas; cf. p.1895.

⁵ Epist. Samuel Ibn Tibbon (f.12a) cum quaesito de lib. מורה [III,51], quod desideratur in omnibus edd., sed id (una cum animadv. filii, Moses Ibn Tibbon, in quam rursus animadvertit *Moses Narboni* ad III,51) A.1851 detexi in Cod. *Poc.* laudando, ubi datur mense Adar II אהקני, sed leg. אהקני i. e. 1510 contr. (1-29. Martii 1199). In Nostri Epistola responsoria (f.12b) hebraica quoque, rursus (ante יורע ובורא עולם f.13b) emendationes Versionis et alia ad quaesita nonnulla omissa sunt, eaque MS. exstabant in Cod. *Poc.* olim 74 (cf. *Munk*, Notice sur R. Saadja p.109), nunc in Cod. *Poc.* 280B (v. descriptionem hujus Cod.); finis hujus epist. hebr. est כי יצר ומני טאר, ubi Editor (vel Interpres?) notat, hinc inde auctorem Arabice scripsisse et ad quaesita et dubia respondisse etc. [quod ipse auctor initio promittit, prout de epistolis Samuelis hebr. et Arab. loquitur, scil. anterioribus, cf. *Gg.* Mos. b. Maimon p.67], denique de libris legendis disseruisse; hancque postremam tantum partem exhibet, datam 8. Tischri 1511, i. e. A.1199 mense Sept. die 30 (non 10. ut vitio typ. in praef. ad Jeh. Ibn Tibbon Testam. p.VI, cf. p.XIII n.13, ubi 1247 pro 1147). In Cod. *Saraval* XXXVIII,³ detexit *Gg.* hujus epistolae partem ex Versione alia ut vid. partim correctiore, ignoto quoque Interprete, scil. inde a ואמנם טה כי יצר ומני טאר et (omissa nota inserta) inde a ואמנם הספרים usque ad finem, desid. praeterea passus de Isak Israeli; variantem notabilem de Josef Ibn Zaddik jam dedi supra p.1541, denique פירוש אלסכנדר וטמאסטוס ואכונצר, וכל פירוש אלסכנדר הם טובים טאר כמו היה מפרש (?) ואל יחעסק בהם אלא בהכרח. — Epistolas Nostri „binas“ ad Sam. Ibn Tibbon notat *Rof.* ad Cod. 143 (cf. 145,¹¹,772,¹¹), nescio quam recte. De quaesitis Samuelis scioribus, quibus re-

MOSES MAIMONIDES

prehendens sub numero uno etc. ait; sed minime „opus fidei“, ut chrouost. indicat (*Gg.*, Beitr. p.49), potius ignorantiae, oscitantiae et semifraudis praestitit Tama quoad Versionem, copiam et ipsum ordinem singulorum (cf. *Gg.* ad opp. sq. et *Munk* l. c. p.9), quorum conspectus ex ipso Cod. (nunc rursus Parisiis ap. *Dernburg* nisi fallor) nondum perhibitus est ab iis, qui ex eo utilia exhibuerunt supplementa, emendationes etc. ex libris et locis variis colligenda (cf. *Gg.*, Moses b. M. hebr. f. 7a notam). Nos in sequentibus partim uti sumus conspectu numerorum editorum sec. ord. Cod. MS. modo a cl. *Gg.* nobis suppeditato. *Rof.*, Diz. (p.202, ubi male „Jehuda“ Sasportas) recte suspicatus est, eandem esse collectionem 362 Resp., quam male *Sabb.* (פ 55 ap. *W³p.866* n.27) ex Arab. hebr. versa (נעתיקם ללשון) recenset, procul dubio ex Catal. Mos. R. di Aguilar (ap. *W³p.790*), ubi „Arab. et hebr.“, ut et collectionem 221 Resp., quae rursus *Conforte* (12b) ex Arab. „versa“ se vidisse praetendit; ea denique est collectio Arab. visa *Asulao* (II p.114 sub פאר הדור). Liber excusus enim 229 numerat §§ non omnino exacte, 25 et 163 enim his occurrunt. §225 sq. auctore Saadja in Cod. non exstant (v. epigr. ad §224), Nostri sunt §§1-155, praeter pauca, ut פרקי ההגלה f.33a (v. op.143), pelita ex parte anteriore Cod. MS., ubi 1-219 numerantur, sed summa 221 indicatur, procul dubio, quia post n.47 et 48 numerus neglectus. De eorum singulis v. infra. Excusi §§156-224 (vel 223?) praeter §221 (quem *Gg.* diserte in Cod. MS. desiderat), excerptae sunt ordine arbitrario quoque ex Cod. MS. n.220-362, scil. §156 respondet n.221 MS., §223 respondet n.318,319, §224 quoque in conspectu laudato frustra quaesivi, uterque §156 et 224 subscriptus est ab Isak Alfasi (cf. supra p.1092 op.17 ex dictis corr.). De intermediarum auctoribus nihil amplius compertum habeo, §166 (226 vel 315 MS.) auctore non indicato citat *Zz. Z. G.* 545; ad §173 (343 MS.) cf. *Dernburg* ap. *Gg.* Ztschr. V, 397; §183 (362 MS.) auctorem fert Mos. דברושילש ut vid. Saec. XIV. (cf. *Asulai* s. v. חזה ההנופה, cf. *W¹1506*, Cod. MS. Opp. 601Q?), quo forsitan collectio facta. MS. *Opp.* ap. *W³p.790* non exstat, nisi ad particulam quandam spectat; nec certum habeo, qui nunc sit Cod. *Poc.* olim 67, ubi Catal. MS. Angliae Interpretem „Sal. (!) Aben Tob“ sinit, quod *W¹p.866* „Tibbon“ emendare vult, procul dubio ad Samuel spectans; forsitan est Cod. nunc 280, ap. *Uri* 78³, ubi exstant edita in op.111 (cf. *Dukes*, Litbl. XI, 263). Arabica et hebr. partim inedita exstant in Cod.

Uri 243, ut vid. ex collectione maiore excerpta vel cum ea collata, n.5 et 7 enim (inter 40 a me numerata) ad marg. 96 et 98 numerantur; alia partim integra afferuntur in Comm. variis Arab. in lib. *Repet. legis* (v. ad op.61), alia dispersim citantur, ut Resp. ad Doctorem Babyl. ap. *Esthori Parchi* f.63a ed. Brl. (cf. *Zz. Z. G.* 535 sq., 546 sq., suppl. Indicem).—Quoad collationis nostrae singula, sec. *Gg.* (Mos. b. M. p.48) 6 §§, qui in Cod. MS. omnino non exstant, petiti sunt ex *Epist.* (op.111), scil. 143 (Sam. Ibn Tibbon, supra⁵), 144 (scil. Ep. f. 22b, על ענין קדושין, ubi in fine dies בעומר ל"ה, ergo A. ejectus, jamque initio laudatur lib. Praeceptorum ap. discip. Saadja [postremum omittit *Nachmanid.* ad L. Praecept. in rad. 2], ap. *Buxt.* op.117 p.394 male cum Epist. ad Pinchas necitur), 145 (Ep. f. 53b, passum, ubi *Natan* [b. *Jecheiel*] laudatur, interpolatum demonstrat *Gg.* p.47), 149 (Ep. f. 41a), 150 (Ep. f. 47a), 151 (Ep. f. 47b), quibus adde 142 (Jos. Ibn Akin, scil. loco MS. n.160, v. supra⁶), congruunt quoque §13 (MS. 97, Ep. f. 49a) et 9 (MS. 42, Ep. f. 39b sine inscriptione ut in Cod. *Seld.* 104 f. 127b, omiss. ab *Uri* 365), id hebr. quoque in Comm. Arab. *Salom. b. Jeschua* (Cod. *Uri* 394 f. 41) et in Cod. *Uri* 243 n.31, ubi descriptum dicitur ex Comm. in Gittin (פי' מס' גטין) auctore *Jehuda Kohen al-Halebi* cogn. אבן אלברארי [cf. Add. ad *Uri* 189 et *Asulai* I, f.50, cf. Moses b. Jeh. etc. כ"ה III, 172; et v. resp. idem ap. *Alron Kohen* ארונה חיים 23b]; in ed. nostra Interrogantes dicuntur „discipuli *R. Efraim*“, quibus vero sec. *Gg.* (p.64) pertinent tantum §§1-4, 10-12, 15, 16 [parum abest quin Resp. in Ep. f. 51a ex nostra excerptum habuerim; citatus Josef Ibn פאלש procul dubio idem ae פלש etc., v. *Zz.* ap. *Gg.* Ztschr. II, 308, — ex quo forsitan interpolatio ap. *Carmoly*, de qua *Gg.* Ztschr. V, 469 — *Conforte* 8b, *Benjakob* ad *Asulai* II p.166 n.33, f. 85 n.73], 42-53, 57-60, 65 (de quo cf. *Gg.* p.51, 65), 105-6, in summa 28, quibus respondent (omissis quidem omnino n.16, 21, 22, 29) 32, scil. n.9-40 Cod. MS. §1 excusus epigraphia fert scribae, discipuli Nostri *Saadja b. Berachja* (cf. §144, Ep. f. 22a et supra ad op.111²) A.4961=1201, sed §53 (ultimus in Cod. MS.) mense Sivan A.1177 datur (cf. supra op.1). Annum praeterea ferunt: §152, ubi loco 4977 A.4927=1167 emendat *Gg.* p.53, [A.1178 Contr. nunc ex MS. suo (?) citari a *Carmoly* intellexi a *Gg.*] et §153, ubi A.1177. Praeterea §§6, 8, 62 et 66 (*Gg.* p.65-6), 132 (p.56) et 146 (p.55, 65) libro כשנה הורה anteriores habet *Gg.*, §66 vero ad Iudicium Nehorai b. Hillel

MOSES MAIMONIDES

(etiam ap. *Ref.*, Cod. 143 et 371 sec. Diz. p.203) Arab. in Cod. Hunt. 503 (ap. *W*¹p.866,³p.786, ap. *Uri* 243,²) inscribitur מִסְתָּאֵל מִן אֵל דִּין נְהוֹרָא „Tria quæsitæ“ etc., ubi primum tantum (et quidem imperf.) respondet excuso, secundum vero testimonium profert Damasci mense Elul A.1507 contr. (verbis expressum) et datur mense Marcheschvan A.1508, i. e. exenule A.1196. Præterea respondent §§ excusis numeri (ex 40 in Cod. *Uri* 243) uncis inclusi, scil. 7 (40, datur mense Tammus 1502=1191), 9 (31 v. supra), 55(33),61(14),69(33),71(30, cf. aliud de Karaeis in *Epist.* f.45b), 74(27), 75(2), 77(26), 90(37), 100(4 quadruplex), 101(3, v. ad op.123), 104(21, triplex), 116(38), 129(16), 130(20 sextuplex et 19, notabilia de precatone Saadiae, cf. Cod. *Uri* 194 f. 33b, neutro loco inscribitur Halebensibus, ut in excuso et ejus MS. n.136, unde *Rapop.* et *Gg.*, Litbl. des Israeliten 1846 p.136 Interrogatorem habent Josef Ibn Akin, ergo post A.1187; illa in op. excuso mutilata una cum similibus ineditis 11, 12, 17 alio loco integra dabimus), 141(24), 148(13, cf. *Gg.* Melo Chofu. hebr. p.76). De numm. 5, 8, 28 in Cod. *Uri* v. ad opp. sq., n.25, ut a *Gg.* didici, respondens n.144 in Cod. MS. Tama, excusus in *David Abuderahim* f.34a, cf. Jos. Karo ad Tur 1,90. — Ad singula præterea notandum est: §§17-40 continere *Epist.* et Quaes. Jonatan Kohen hebr. cum Nostri Resp., et §41 Nostri *Epist.*, de quibus supra ad op.119. De nomine in n.19 depravato v. supra p.1864. Ad §50 v. op.125; §68 Arab. citatur a *Sal. Kohen* (Cod. *Uri* 194 f. 41 et 66); ad §140 cf. *Gg.* l. c. p.61.]

123] השו"ב 5 Responsa Arabice (lit. hebr.) cum Vers. hebr.; p.54 ap. A. Geiger: Melo Chofnadjim q. v. (1839).

[Sunt ex MS. Tama (op. praec.):¹ n.9 (v. *Gg.* Mos. b. M. p.64) excus. §1;² n.106, excus. §101, ap. *Uri* 243 n.3 (ubi ad p.64 lin. 3: יִפְסַלּוּ... וְהָא, lin. 5 desid. וְהוּא);³ n.122, excus. §121;⁴ n.43 inedit. ap. *Uri* 243 n.8, Germ. ap. *Gg.*, *Ztschr.* II, 246, 150 (procul dubio hinc sua sublegit Eljakim Mehlisack, cf. *Rpp.* כ"ח VI, 102); ad notam p.76 de Perachja b. Nissim v. כ"ח III, 171 et *Uri* 189,¹ (*W*³1846b); tractat vero eandem materiam *Uri* 243 n.12, ubi Interrogatores a Doctoribus regionibus Graecis seu Christianorum audierunt (ואֲלֹדִי סִמְעָהסִמְעָן בֶּעָץ עֲלָמָא אֲלֵכְלָאָר אֲלֵרֹם), cf. ad op. sq.), eaque alio loco integra dabimus. ²n.149 inedit. ap. *Uri* 243 n.5.]

121] שיעור קומה Quaes. et Resp. de שאלה והשובה [ineditum] Arab. (lit. hebr.) et hebr.; p.17 ap. A. Geiger: Beiträge (מסעי געבענדיג) q. v. (1847).

[Est Resp. 7 Cod. MS. — Cf. *S. Sachs* ההחיה p.44, *Jellinek*, ad Conc. Nachmanidis p.28, et cf. ad op.124.] 125] השו"ב Resp. 2 ex Arab. hebr.; f.7 appd. hebr. ad A. Geiger: Moses b. Maimon q. v. (1850).

[¹ex MS. Tama 39, excusorum §50;²n.148 inedit., etiam in Cod. *Uri* 243 n.28.]

III] DISST. MINORES.

126] אגרת השמר *Epistola de persecutione religionis*, qua refutatur opinio, professionem fidei Muhammedicae esse idolatriam, hinc secundum legem Talmudicam capitis periculo rejiciendam etc., capitulis 5 [ex Arabico. per Anonymum] hebr.; ad c. A. Geiger: Moses b. Maimon q. v. (1850).

[Tria hujus tractatuli maxime notabilis hucusque innotuerunt expll., Cod. *Monach.* 315 עניי המשיח), ex quo editus et sciagraphia Germ. ap. *Gg.* p.11 sq. (cf. p.50, 73); Cod. *Uri* 78,⁴: „quo se pacto homo, in persecutionum diebus, gerere debeat“ (tamen *Dukes*, Litbl. XI, 263 libellum ab *Uri* neglectum [„hat dasselbe übersehen“] praelendit!), ex eo partim correctiore excusus est ab *Edelmann* jam 1851 in הגדה הנדורה nondum publici juris facto f.6. [Male vero Cod. hujus libelli citari dicit *Gg.* p.49 nomine *Carmoly* ap. Kirchheim ad Asulai p.145, ibidem enim de titulo tantum sermo est in Catalogo MS. Cod. *Uri* 491; huncque, certe non ante Saec. XVII. compositum et recens interpolatum, e.g. tit. עקבין יעקב (!), ex consulto „perveterem“ [ישן נישן] praedicavit inventor, nunc vero, ut a *Gg.* intellexi, auctorem *Jacob Roman* N.⁵⁶³⁸ vendit, ex mera conjectura ipsa non omnino reprobanda! cf. *Ersch*, Encykl. l. c. supra sub Josef Caspi p.1448.]. Ex tertio, quem una cum aliis, in Europa plane ignotis Nostri scriptis [cf. supra de fragm. epist. op.111⁷B. a *Munk* accepto?], ex Algeria acceptum fert *Carmoly* (ap. Jost Israel. *Annal.* II, 33), excerpta selecta per Jost (v. I, 325 not.) Germ. l. c. I, 325, 332, II, 32, 44 (cf. finem hebr. ap. Kirchheim, Litbl. VI, 114), et ex nota adjecta de Nostri familia I p.55, 369. Tit. מאמר קידוש השם *Tractatus de sanctificatione nominis [Uri]*, i. e. de Martyrio, ex citato ap. Simon Duran (*Dernburg* p.121, *Oppenheim*, Litbl. IX, 154; cf. *Gg.* p.50) petisse vid. *Carmoly* (nullum commemorat Kirchh. l. c.; cf. cap. I sub n.2 etc., ubi קידוש ap. *Gg.* minus correctum vid.); in Cod. *Uri*: הקדמה אגרת „et vocavit hoc scriptum *Epist.*“ etc. — De auctore dubium non admittunt Codd. et testes, quibus forsitan addendus *Menachem Ilm Schach* (מנחם שלם שחך)

MOSES MAIMONIDES

קולות? (וכנחמהו העמיד כמה קולות) *Gg.* p.11 et 60 collaboratorem suspicatur patrem Maimon, ejus enim Epistolam conjicit consolatur. Arab. in Cod. *Uri* 364,² quam sub Nostro affert *W¹p.862*, dubiamque habuit *Zz.* (ap. *Gg.* *Ztschr.* II,564, sed v. ad Benjamin p.254), praeter rem quidem (cf. *Ersch*, Encykl., S. II vol. XXXI p.50 n.36). Imo post nomen patris in utraque editione וְל (mortuus) legitur, sed forsitan ad auctorem ipsum (qui רבינו in Cod. Bodl.) spectans ab Interprete adjectum vel a scriba, qui etiam Versiculum prae-misit in Cod. *Monach.*, ad lib. Moreh spectantem, jamque excusum una cum aliis nomine *Is. Abravanel* (!) in hujus praef. ad Comm. p.VI et MS. in Cod. *Reggio* 40 in limine libri מורה et in Cod. *Paris.* sec. *Carmoly*, עקבון p.5. Nostrum enim opus in Mauritania ante A.1165 scriptum vid. (quae *Carmoly* l. c. I,325 et II, 33 sibi effluxit, correxerat quidem II,304, non proprio Marte, sed more suo sibi arrogans stricturas ap. *Zedner*, Auswahl p.531 cf. *Munk*, Notice p.42, Frankel, *Ztschr.* II,116). — Quae de ipso Nostro concluderunt *Carm.*, *Gg.* et *Munk* (*Archives* Isr. 1851 p.320) ex op. nostro, nullo modo confirmata video (cf. quoque *Rpp.*, כ"ח VI,114), neque judicium de ipso opere ap. *Gg.* p.13 sq. omnino subscripserim. Auctorem se ipsum defendisse nullibi apparet; ex Responso quidem quasi circulari (f. 1b): [שישלוט] וסברו ביד איש שישלוט וסברו לו כה' et כה' f. 3a, prave כך ap. Edelm. f. 8b lin. ult.) se non omnia proferre diserte dicit (f. 2b infra, contra *Gg.* p.18 supra); de se ipso specialiter nullibi loquitur; imo *Gg.* p.12 verba „bloss mich“, „über mich allein“ et „ganze Gemeinden“ subdit, quae in textu suo non exstant (f. 3a et Edelm. f. 8b: ויהי ה' הוא חרף יתיר; שישהדרל), ubi auctor non personam suam (!) opponit synagogis, sed libellum criminis non injuriarum causa sed propter theoriam nocituram, persecutione oppressos ab observatione rituum Judaicorum seducturam, refutandum existimat. Uno duntaxat loco (cap. 4) suum perhibet consilium „sibi ipsi et amicis“ (לנפשי) etc., reliquendi terram, domum et familiam omni modo, etiam cum periculo (ואע"פ שמפיל עצמו בסיכנה). Neque omittendum est (contra *Gg.* p.13) auctorem tunc temporis juvenem, nulla auctoritate indutum fuisse.]

127] אגרת הימן *Epistola ad [Judaeos] meridionales* de Pseudomessia etc. ad Quaesitum Jakob b. Natanel ben (?) al-Fajjuni; ex Arabico (praeter praef. hebr.) hebr. sub tit. כתר הקנה *Jama spei* versa per Nachum Maarabi; I f.93 lib. *Abscondita sapientiae* per Samuel Aschkenasi q. v. (1629).

[*W¹p.861*: „mutatis nonnullis“ nescio quibus (ed. superior ignota est), voces singulas omissas sed lacuna indicatas in passibus de Christo (f.94b et 103a) supplet *Gg.*, Mos. b. M. p.72 n. 56, loco posteriore nota perversa propter Censuram inserta in ed. 1793 f.74b, primus (לספור הורחניו lin. 7 a fine usque ad ואמר בסוף שפון f.95 a lin. 7, exceptis verbis ex lin. 4 וכל זה כבר נבא דניאל) omnino omissus est in eadem ed., quam solam ex recensis praec oculis habeo, sed jam in ed. 1660 passum quendam desiderari monet *W³p.786*; f.100a lin. 5 a fine post ערב בל' desideratur vox Arabica. *Buxtorfius* Bibl. Rabb. s. v.: „nuper *Hanoviae*“ (cf. ad op.134) et male ad Natanel pro Jakob b. N., quem male Interpretem alterum et „Pigai“ ex Cod. *Rof.* 755,³ affert *Dernburg* p.423 (v. *Zz.* ap. *Gg.* *Ztschr.* II,563); forsitan est filius Natanelis seu Hibet-Allah Ibn G'emi?? Praefatiunculam Interpretis (v. sub Nachum Maarabi) exhibet Cod. *Rof.* 143,². — Exstitit Versio per Samuel Ibn Tibbon (non ante A.1210 facta, v. ad op.100); posteriorem per Abraham Ibn Chisdai exhibet Cod. *Monach.* 315 (*Jilienthal* ad hunc et Cod. 56 res pervertit!), ex quo passus ap. *Gg.* Mos. b. M. p.72. — Sciagraphiam Germ. exhibet *Gg.* p.27 sq., ubi in notis p.68 nonnulla repetuntur jam ab aliis prolata vel aliunde corr. et supplenda [ut ad n. 48, v. Frankel, *Ztschr.* 1845 p.109, unde etiam plagiaris confundens *Fürst* ap. *G. Polak* ad Menachem b. Salomo ed. Belg. p.250, cf. *Ersch*, Encykl. II Vol. XXVII p.437,XXXI p.52n.56 et de Cod. a Bibliopola efficto *Uri* 257 Add. nostra ad hunc; ad n.49 cf. Frankel, l. c. p.116 n.24, cf. *Jüd. Lit.* 377 n.73 et supra p.1806 infra; ad n.50 v. *Jüd. Lit.* 412n.10; ad n.53 v. *Goldenthal*, ציקן 1845 p.10 et jam Asorja de Rossi ap. *S. Sachs*, הינה p.62, p.19; cf. *Jüd. Lit.* 408 n.15); et cf. notam ad tract. de unitate (op.140) p.33-4. — Tempus compositionis hujus opusculi magni est momenti etiam quoad relata de Pseudomessias, qui ab Historiographis variis numeris repetuntur. Nostrum citari in epist. ad Massil. (op.118) jam observat *W¹p.861*, et quidem diserte ca.22A. antea scriptum, unde ca. A.1172 sistant *Zz.* ad Benjamin p.162 et *Gg.* l. c. p.66-88, quamquam f. 102 ad vocem באני „a patre meo“ eulogia mortui non accedit. *Carmoly* vero (ap. *Jost* II,248) A.1189 sibi effluxit, quia epistolam confundit laudatam in op.133. *W* ad A. non animadvertit, unde A.1146 affert ex *Ibn Verga* cap.30, ubi Nostri fuga eo Anno refertur et dein: וזו עשה איהן (?) זה האגרת „et tunc scripsit hanc epistolam;“ ex nostra et Verga sua concoxit *Gedalia* f.34b. ed. Amst. (cf. *Zz.* l. c.), ubi cita-

MOSES MAIMONIDES

tum ex Sal. Ibn Aderet ap. Verga cap.31 in fine; id non animadvertit *Eisenmenger*, Ilp.663 (citatus a W), qui de Pseudomessii tractans nescio an proprio Marte (*Lentii* Schediasma de Pseudomessii allatum p.664 ad manus non habeo) confusa Chronologia omnes combinat repetitiones, quas ex eo petitas habeo ap. *Menachem b. Salomo*, שמואל בן שלום cap.17 [in ipsa ed. Belgica, nondum publici juris facta, p.242 tantum ad Jost VI,212 sq. ablegatur, qui de Annis peccans, ne tit. quidem ap. Vorst.: „Epist. ex austria regione“ corrigit; prout aus dem Süden ap. *Hamberger* p.202]. Errorum fundamentum tantum patefacere nobis licet. Noster ca. finem op. (f.103b), postquam quaesitum de ¹ impostore Jemenensi absolvit, de 4 loquitur aliis, scil. ² Pseudomess. initio regni Mulamed. [Saec. VII.] trans Euphratem, ³ Fessanus „abbinc“ 65A., ⁴ Cordubensis circa 10A. antea [i. e. abhinc 55A.], ⁵ Gallus ca. 30A. antea [i. e. 85 abhinc, ut computare vid. quoque Zz. l. c., ergo ca. A.1087, si epist. A.1172 scripta est]. Hinc 9 effecti sunt ap. *Eisenmenger* p.657 sq. et *Menachem*: ¹ Gallus A.1137 (!), ² Persa [1138, scil. ex Verga cap.31, ubi initio 7 Annos ante 1146(?) et in fine Noster allegatur, sed passus non verbatim exstat in epist. ad *Massil.*, ubi de Jemenensi sermo est; sequens nota Sal. Ibn Verga ex epist. nostra petita est sed omissis bis Annis], ³ Hispanus A.1157, ⁴ Fessanus A.1167 ex epistola nostra (quae ergo A.1212 scripta supponitur!) et Verga (ubi A. non exstat; praeterea 30A. antea Galli a Fessano computavit!), rursus ⁵ Arabs A.1167 ex epist. ad Massilienses (quae ergo A.1189 supponitur), ⁶ „paullo post“ (!) trans Euphratem („in Arabia“ ap. *Menachem*), ⁷ Persa A.1174 (ex *Gedulja*, qui Verga citat, sed ut vid. cap.32, confusum cum nota Sal. in cap.31, quae ad praeced. spectat, ap. *Gedulja* vero Fessanus omissus, A.1174 ap. *Eisenmenger* ex sequ. addictus), ⁸ *David Almusar* A.1174 (!), quamquam A.1164 deserte ex *Gedulja* citatur, hunc vero eundem cum sequ. jam suspicatur *Eisenmenger* p.664 et *W*¹470p.289, ap. *Menachem* vero ex מוראביא („Moravia“ p.248 ed. Belg.) fertur, et discernitur: ⁹ *David al-David* seu (corrupt.) *al-Roi* [de nomine cf. contra *Fürst Litbl.* II,384: VII,534, Praef. meam ad Cat. Mich. p.XIV, tamen eadem repetit *S. Cassel* ap. *Ersch*, Encycl. II vol.XXVII p.193 n.49, rectius forsitan urbs „*Amadia*“], qui vero jam ab Ibn Verga etc. confunditur cum nostro Jemenensi (Zz. l. c.), et ita ap. *Josef Kohen*, עמק הבקע p.37, ubi A.1163 ex Benjamin Tudelensi, atque *David Gans* (cf. *W*¹470 et *Schudt* I p.25) ad A.1135, forsitan quia 22 Annos ab A.1167, quo Nostrum commemorat, deducit.]

- 128] — [ed. castrata]; ad calcem *Lib. Praecept.* op.64 [*W*^{1,3}] (1660).
 129] — u. s.; ad c. *Epist. de Resurrectione* op.137 [*W*³] (1715).
 130] — u. s. cum Annot. Jakob Emden; ad c. Saadja Gaon: *de Redemt.* q. v. (1769).
 131] — [ed. prava, cum Annot. exiguis Editoris]; ad c. Abraham Farissol: *Epist. Itinera mundi* q. v. (1793).
 132] — Latine per G. Vorstium q. v. [*W*¹] (1644).
 133. מאמר החיית האגרת] *Tractatus* (seu *Epistola*) *de Resurrectione mortuorum* contra opus tale Samuelis Levi, Praesidis Academiae Babil.; ex Arab. hebraice per Samuel Ibn Tibbon; acc. Jehuda Sabara: *Epistola de resurrectione*; cura Schemtob Ibn Minir(?). *ED. PR.* 8. Constant. 1569.

[Ed. rarissima, quam se non vidisse fatetur *Dukes*, Litbl. XI,300 (de cujus errore v. sub N.3527), jam recte recensetur a *Metz Opp.* 3480. Frontisp., portula ornatum, A. non exhibet, unde s. a. ap. *W*¹p.860 (sed v. ³p.786, cf. ⁴p.918 = Cod. *Pasin.* 41), ubi et ed. 4. *Ven.* 1601 (ap. *Sabb.* 8. *Ven.* s. a.), nescio ex quo libro efficta. 13. Adar שבט legitur in fine tractatus adjecti, quem excipiunt Index errorum et Index capp. (טבות שערים) et epigraphis cum carmine *Jehuda Sarko* (N.⁵⁷²), cui *W*⁴684b tribuit allocutionem in limine libri, quae vero nullo nomine subscripto orditur אמר המדפיס „dicit Editor,“ procul dubio Schemtob Ibn מיניר (ut bis legitur in epigr.) seu מיניר (ap. *Conforte* f.36b), non „Machir“ ut ap. Is. Akrisch (v. sub N.3527), cf. Isak Ibn מיניר ap. *Sam. Zarzah*, מקור חיים f.97a, Mos. Ibn M. A.1593 sub Isak b. Reuben p.1149 op.1, vitio typ. „Meir“ in citatis „Blüthen.“ De nostro Schemtob verba *Jeh. Sarko* ipsissima sunt: ... בכתב החיה ... נמצא ביד החכם ההר (sic) שט' ין מיניר ולאחר הובן אשר חלק הלך לו עליהם במעט ספר המן מן בלחות השמשותשים והשיבושים אשר נפלו בה ויאמר בלבו לזרעם במצוק שכלו ולהרים כל סמסול ולהביאם במסורה כרת הדפוס ... והר' שם טוב מיניר, בן בן חרש ניה חפרו עם שכלו בעוק בין ויתום, והרים מסמוליו ... De temere ficto ab Anon. falsario החיית (sic) ספר פזר (seu) החיה ed. *Prag.* ex *Opp.* 501 a (*sic*, leg. 8.2) v. sub N.3528. — Nostrum op. est „Anecdoton“ quod in *Cop. Lips.* [XIX, ¹ ap. *Delitzsch* p.285] ad Comm. in cap. Chelek (op.74) pertinere suspicatur *W*¹p.839, ⁴p.916. In limine Cod. *Uri* 78, ⁵ (*Poc.* 280, non 289 ut *W*³p.786) exstat carmen, incip. עליך ימיני הריבתי לאל עליך ימיני

MOSES MAIMONIDES

excusum per *Dukes*, Litbl. XI, 263, qui id „procul dubio“ Interpreti tribuit, et rursus p. 27 ap. Edclmann, *Dibrey Hephhez* (1853), qui more suo a fusius disse-
rendo (!) impeditum sese habet, de antea edito silet. *Rof.* Cod. 327,⁵ Interpreti alii ignoto tribuit; ad Cod. 207 passum citat ap. *al-Kifiti* (ex Vers. *Casirii* I, 293): „epistolam (رسالة) resurrectioni corporum impugnandae (ابطال) conscripsit, quam cum illi eam vitio verte-
rent Judaeorum principes domi occultam(?) suis tan-
tum assessoribus impertiebat“ [et ita *Chwolsohn*, Litbl. VII, 342: „bei sich zu Hause (!) seinen vertrauten
Freunden heimlich vorgetragen“], sed Arab. فاحشاً
فاحشاً verbalim: „et eclavit
eam nisi ab iis qui ut ipse de re sentiebant.“ Etiam
hic passus demonstrat, quantum Arabs de rebus
relatis fidei dignus; similia de Moreh non lit. Arab.
scribendis effinxit *Abdallatif* (cf. p. 1902Cb). Nostri ta-
men op. Cod. Arab. ne lit. hebr. quidem hucusque innotuit,
passum Arab. ex *Tanchum* citat *Munk*, Notice p. 26, eun-
dem, quem (ex Vers. hebr.) de Nostri methodo citant
Josef Alfual in praef. ad op. 68 et *Dernburg* p. 117.
— De Samuel Levi, cf. op. 111,², et citata *Jüd. Lit.*
p. 395 n. 6 et 18 (ex quibus more suo reproducit *Fürst*,
Litbl. XI, 445, cf. *Erseh*, Encykl. S. II. vol. XXXI p. 48
et *Rof.* 166,⁶ incorrecte ap. *Deutsch*, Catal. p. 82; cf.
ad Cod. *Poc.* 280B. n. 25). — Tempus compositionis
certum A. 1191 habeo. A. 1500 contr. (i. e. 1189)
se epistolam ex Meridie (non confundendam cum
op. 127) et „hoc A. 1502“ (1191) nonnullas ex Ba-
bylonia accepisse dicit auctor in praef. (A. creationis
ap. *Gg.* Ztschr. I, 420, 423 non ex ipso libro petiti
sunt, computum A. 1208 in Litbl. VI, 740 non assequor),
laudatque repeliter lib. מורה (v. ad op. 97). A. 1512 contr.
in Cod. *Rof.* 438 (ap. *Dernburg* p. 423) num ad Ver-
sionem spectet nescio; quae *Rpp.* et *Gg.* Ztschr. II,
563 de passu in epist. ad Josef (op. 111,⁶) argu-
mentantur, nihil probant, cum hic passus ad epistolam
datam A. 1503 (sed exeunte A. 1191) non spectet, ex
qua potius evincitur, op. nostrum jam tunc temporis
fere compositum fuisse. Annos 5 post מורה seu acta-
tis 55 ap. *Abr. Sakut* (f. 131b, ex quo *Buxl.*) cum
A. natali vero 1135 fere quadrat, si aera contract.
A. 312 computatur. De Add. ex op. nostro ad 13 Artic.
fidei v. sub op. 76 p. 1888].

134] — (sine access.) f. 104 collectionis: *Abson-
dita sapientiae* per Samuel Aschkenasi
q. v. (1629-31).

[*W*¹ p. 860 observat, ed. nostram male *Hanov.* ferri
ap. *Buxl.* (et quidem sub מורה sec. *Sacut*), cf. ad

op. 127. *Gg.* Melo Chofn. p. LIII male hanc ed. Pr.
putavit.]

135] — ad calcem *Lib. Praecept.* op. 64 (1660).
[*W*^{1,3} p. 786.]

136. — s. t. ספר החיים המתים *Lib. de Res. mort.*
[*W*³] 8. Fürth., *Zebi H. b. Josef* (אל

משה הנק שוכן עם, fin. fer. III. 19 Ab (הנא) 1691.

137. — u. s., acc. *Epist. ad Jud. merid.*; edid.
Elieser Liebermann b. Alexander Binga ex
Halberstadt [*W*³]

8. Han. (lit. Amst.) *J. J. Beausang* (סדר
העשרה, fin. fer. II. 18. Elul (הערה) 1715.

138] — ad c. *Expos. voc. log.* op. 93 (1761).

[Ed. prava, desid. c. g. propter *δυσχελευρον* in praef.
f. 32 col. 1 lin. 16 post הפילוסופים verba לוי ידעך
ושאין לו ידיעה הפילוסופים, v. ed. 1631 f. 106a
lin. 3 a fine.]

139] — ad c. Saadja Gaon: *de Redemtionem*
q. v. (1769).

140] מאמר הייחוד *Tractatus de Unitate (Dei)*
Compendium theolog. et ethicum [potissimum
sec. op. 1 lib. 1.2 partim], capp. 3, acc. Caput
ad amicum quendam, seu supplementum; ex
Arab. hebr. per Isak b. Natan; praemissa epi-
stola S. L. Rapoport, primum ex Cod. MS. cum
notis explanatoriis et philolog. et sciagraphia
Germ., in lib. *Schene ha-meoroth* per M. Stein-
schneider q. v. (1847).

[Expll. paucissima sub tit. *Maamar ha-jichud* 1846
edita et per H. M. Seew distributa sunt, qui sumptus
non suppeditavit, unde adject. Abr. Ibn Esra et Emendd.
etc. in praef. hebr. aucta (quam vide) editionem no-
stram alius suscepit priori par, unde et hujus ed. distributa
sunt pauca expll., v. sub M. Steinschneider. —
Editum est ex *Dukesii* apogr. Cod. nunc Hamb. 310,
olim ap. *W*⁴ p. 919, unde etiam Cod. *Mich.* 575 de-
scriptus, cf. *Registrum* p. 342. Accedens cap. 3° seorsim,
inscriptum סן האוהבים פרק... [cf. *Vat.* 170,⁴ ubi
[שועיל לך וינהך בעולם הזה, ergo non supplementum
lib. nostri, et partim correctius, offendi in Cod. *Poc.*
280B. f. 85, nescio an id quoque eodem Interprete.
De op., certe post lib. מורה (citatum p. 11, 12) et
forsan postremis Nostri Annis composito, v. praef. Germ.
(de Vers. locorum Biblicorum etc. Arab., cf. *Jüd. Lit.*
411 n. 39). *Rpp.* in epistola praemissa (cf. praef.
Germ. p. VII) praeter rem op. nostrum idem putavit
cum spurio הנכסס op. 155. Libellum nostrum a
nemine citari dixi in praef. p. V, sed in expositione
multifaria kabbal. loci Jerem. IX, 22 MS. Anonymi,
qui et Nostrum „Kabbalistam magnum“ habet, sub 4

MOSES MAIMONIDES

citatum offendi הרמב"ם ו'ל במאמר היהודי פרק כ' scil. passum p.8-10 (de quo v. S. Sachs, התהיה p.10), sed p.9 lin.4 rectius וההגדה [רצוני הספור וההגדה]

- 141] **מאמר העבור** *Tractatus astronomicus seu chronologicus* [ex Arab. hebr.]; ex Cod. Paris. p.23 Collect. דברי הכמים N.3441 (1849).

[Exstat in Cod. a. f.447,¹ et Orat. 194 (cf. Litbl. IX, 795), compositum est A.1158 „Cordubae vel Fezzae“ (*Munk*, Notice sur Josef p.48, cf. *Gg.*, Mos. h. M. p.10, qui [prave] editum nondum novit). Promittitur in Comm. Mischnae (op.68) ad Sukka IV,2 (*sic*, ubi אולי „forsan“) et Rosch haschana II,6. Quae praeterea concludit *Carmoly* (ap. Jost I,118 et iterum, ut a *Gg.* didici, in Archives Isr. 1850), citatis more suo incorrectis, nullum habent fundamentum.]

- 142] **פרקים בהצלחה** *Capitula* [2] *de Beatitudine* ad discipulum quendam [ex Arab. hebr. per Anonymum]; ad c. Menachem b. Abraham: *Perfectio pulchritudinis* q. v. (1567).

[Sub Nostro a *W* (de cuius errore v. supra p.1719) et inde a *Ref.* omnino omissum, et ap. *Gg.*, Melo Chofn. p.73 male ed. sequ. prima et Mard. Tama Interpreter (v. *Carmoly* l. c. supra p.1719 et *Gg.* Mos. b. M. p.48); *Rpp.* ap. *Gg.* in Litbl. des Israel. 1846 p.136 discipulum, cui dedicatum est, Josef Ibn Akinin habet (cf. פסוקי חזון המורה f.34a initio ed. sequ.), cf. quoque S. Sachs, הינה p.68.]

- 143] — (tit. arbitrarie mutato ההצלחה); f.33 Responsionum op.122 (1765).

- 143a. **אמרי דעת הרמב"ם** *Analekten* aus den Schriften des Maimonides, aus dem Hebräischen [una cum textu] übersetzt, und mit einer Einleitung (!) und erläuternden Anmerkungen versehen von D. Ottensosser 8. Fürth. 1849.

[Continet: I. (p.1) Aus Brief an jüd. Theol. in Marseille (op.118), et (p.22) an einen jüd. Gelehrten etc. [i. e. 2. ad Obadja, v. op.111,¹⁰]; II. (p.26) aus Vorr. zum Comm. Mischna; III. (p.43) Comm. Mischna Synhedr. X § 1; IV. (p.65) item in Abot I § 17 et (p.74) Jad [op.1] lib. I tract. 2 cap. 3; et (p.78) *Moreh* III cap. 31.]

E) MEDICA.

[Scripta Nostri medica speciatim recensent: *Wästenfeld*, Gesch. der Arab. Aerzte § 198 p.110, *Carmoly*, Hist. des medecins 1844 p.52, [qui ex praecedente sublegit, ut variis locis ostendi, v. c. g. supra p.1415 et infra, ubi errorum stupendorum sufficiens habebis specimen]; ex duobus sua compilavit, erroribusque auxit *Brüg.* de Medicis illustr. etc. (cf. supra sub Isak Israeli p.1113); denique M. Steinschneider:

„Medicinsche Schriften von Maimonides“, dissertatio A.1844 scripta et non integra excusa in periodicis „Oesterreichische Blätter für Literatur und Kunst“ editis Vindob. ab A. Ad. Schmidt A.1845 p.89-125 et 442-55, ubi praecipue opp. hebr. excusa et versio Germ. op.144 critice examinantur et (p.110sq.) alia Nostri scripta medica recensentur, pluribus tamen non obviis fontibus (ut ipso *Carm.*, v. p.90). Recensio correctae et perfectae adhuc desideratur (promissa est a *Munk*, ap. Jost, Isr. Annalen III.72). Bibliographi generales et Catalogi, ex quibus hauserunt auctores laudati, peccatis gravioribus abundant. Sed plurima hujus classis scripta inedita conservantur in Codd. MS. vel Arabicis, ut omnia genuina scripta sunt, vel ex Versione variorum Interpretum hebr.; de alterutris fere opp. omnibus in Catal. Codd. MS. fusius disserendi locus erit, unde hic catalogum ineditorum (quoad illa breviorum) atque dubiorum et spuriorum editis praenmittimus. Abbreviaturis *Wst.* *Carm.* et *St.* auctores 3 laudatos l. c. citamus:

i) אלכואסר *De Haemorrhoid.* etc. capp. 7, imperf. in *Uri* 608,² et ita lit. hebr. *Uri* 78 (*Nicoll* p.561, sed v. Add. nostra), *Paris*.412,¹ (sec. *Carm.* p.52). — Hebr. מאמר ברפואה ההחורים Codd. *Ref.* 354,³, 1280,³, *Mich.* 51, *Par.* 393,² et 367 per Samuel Ibn Tibbon, si fides habenda *Carm.*, p.52n.3, qui sub 4 accedere dicit: *Consultation sur le renflement du nez etc.* eodem Interprete (? cf. finem diaeteticae et *St.* p.454). Cave confundas פ' ההחורים quoque capp. 7 compositum ex variis libris A.1265 a Salomo b. Josef Ibn Ajub (*W*³1986e, nuper acquisit. in Bibl. Bodl.), qui male „versus“ fertur a *Lilienthal* 110,² (unde corr. *St.* p.111).

ii) אלנבאט *De Coitu* fragm. in Cod. *Hunt.* 427, neglect. ab *Uri*, Cod. Arab. 608 et *Nicoll* p.561,588. — Hebr. מאמר השגל Cod. *Vindob.* CLIII p.164 ap. *Deutsch* (cf. *Goldenthal* p.87), *Ref.* 1080,², *Monach.* 110,³(⁴?), *Par.* 367 sec. *Carm.* p.33n.6 (corr. *St.* p.111).

iii) כפחצראה *Compendia* ex 16 libris *Galenii* usitatis (quorum unus tantum lib. de Pulsu ap. de Sacy ad Abdallatif p.539) adjectis 5 aliis; jam *Compend.* illa, ante A.1190 composita, verbotenus excerpta (*Casiri* p.292, *Wewich* p.272) male confunduntur (*Dernburg* p.418, *Nicoll* p.561, adhuc *Chwolsch* Litbl. VII,356) cum Aphorismis, monente *Munk* (ap. Jost, Annal. III,94, quem more suo praetermittit *Carm.* p.52n.2, cf. p.55, cf. *St.* p.110 et de 16 libris *Galenii* a Jos. Ibn Akinin recommendatis ap. *Ersch*, Encykl. S. II vol. XXXI p.52 n.50). Procul dubio illis innuit *Schemtob Palquera* (ורבני משה ו'ל קצר ספרי נאקוט: 15א בבקש) et forsitan ea sunt *Flores Galeni* ap. *Pincianoon* (v. ad op.149). Tract. nonnullos ex oriente *Paris.* advexit *Munk* (l. c.). Huc quoque spectat lib. تلخيص

MOSES MAIMONIDES

كتاب حيلة البر „succincta expositio artis medendi“ Galeni ap. Wst. n.8. in Cod. Escur. 798,⁴ ap. Casir. I p.249 (quem male Comm. in Galeni ad Glauk. fert Wenrich p.269), et forsā quoque praecedentes in eodem Cod. tract. anon.¹ de Alimentis (cf. sub 11) ² de medicamentis simplicibus, ³ de Arte medendi (cujus loco de tuenda valetudine ap. W³p.788, scil. ex inscript. capitis specialis).

iv) (מקאלה) אלפא'ליה (Tractatus) Al-fadheli (tit. ab omnibus Bibliogr. neglectus legitur in Introd.), i.e. jussu al-Fadhel (Veziri) A.595 Heg. (1198 sic) scriptus de venenis etc. (פני סמוך) etc., tit. vario modo exprimuntur, Codd. Arab. Paris. 1094,¹ (W³p.789), Escur. 884,² (p.312 ap. Casir.), Laurent. 253 (v. sub nomine p.1863⁶), Hunt. 427 p.142 (Cod. DCVIII ap. Uri) et (truncata initio praef.) Marsh. 413 f.137 (Cod. DLXXVIII,² ap. Uri), denique lit. hebr. (impf. in medio) ap. Uri 78 (v. Add. nostra). — Hebr. per Mosen Ibn Tibbon sub tit. המאמר הנכבד (quod Golden-thal p.86 „Abhandlung für den Hochgeehrten“ vertit! cf. tit. ap. Ibn Abi Oseibia cum רפואה הכונה קראו סמי רפואה הנכבד ap. Levib. Abraham ap. Gg. החלוק II, 20), in Cod. Vindob. CLII p.163 ap. Deutsch, Laurent. LXXXVIII, Cod. 29,² p.152 ap. Biscionium, Ref. 1280,⁴ Monach. 110,³ denique Paris. a. f.367, si fides habenda Carm., qui op. bis (p.52 n.5 et p.54 n.14) laudat et primo loco Interpretem Samuel Ibn Tibbon sistit! — Latine (partim) in Cod. Lat. Ref. 59.

v) Aphorismi פסול v. op.148, ad quod spectant Codd. plurimi, qui „Compend Medic.“ nuncupantur.

vi) מקאלה אלרבו Tract. de asthmate (cf. Golden-thal p.86) lit. hebr. in Cod. Paris. 411 (sec. Munk, Archives Isr. 1851 p.325, cf. W³p.789, forsā ad Vers.?). — Hebr. per Samuel Benveniste in Cod. Ref. 1280,¹ Vindb. CLI p.163 ap. Deutsch et Paris. 413,¹.

vii) שרר אלעקאר Pharmacopoea (? Ibn Abi Oseibia ap. De Sacy et Nicoll p.561, tamen omnino omittitur a Wst.!). Parum abest quin id ex semihebr. tit. שרר אלעקאר Expositio radicum scil. 13 artic. (op.76) natum habuerim.

viii) שרר פסול אפוקרט Comm. in Aphorismos Hippocratis [sec. Vers. Arab. Honeini], tract. 7, quem exstare in Cod. (initio impf.) Hunt. 427 (cf. W³p.87) jam A.1847 suspicatus sum, mirorque neque Uri (Cod. 608,¹) ex comparato Cod. hebr., nec Nicoll (p.588) ex ipsius Cod. Indice, ubi junctim opp. enumerantur, auctorem recognovisse eundem! — Hebr. a Mose Ibn Tibbon in Cod. Leyd. Warn. 30 (W³p.788), Taur. 154 ap. Pasin., Ref. 150,¹ 312,² Uri 420,², qui male (ut Cognier ap. W³p.68,790) Inter-

pretem huc refert Natan Hamati [qui tamen Comm. Galeni ex Arab. hebr. vertit], Opp. 1139 F. et 1643 Q. (פניויה ap. W³p.788), Mich. 714 (except. 395), Bislich. 34, Reggio 7. denique impf. ap. Luzzatto, et cf. epigraph. Cod. Vindob. CXXXIX ap. Deutsch p.155. Cod. Vat. ap. Ref. Diz. (p.204 op.22) forsā ex Urb. 51 effictus, ut Vers. Latina excusa (quam solam repetunt Carm. p.53 n.8 et Benisch p.38 n.IV) ex lit. pravo ap. W³p.864 ad ed. 1489 op.149 spectant!

ix) הרבר אלפחה Dietetica v. op.144 et cf. xii.

x) De causis accidentium [Arab. responderet: פי אמכאמ אלפחא] v. op.147.

DUBIA ET SPURIA.

xi) De Podagra auctore „Abu Amran h. Abdallah al-Israili Cordubensi“ Hisp. versum in Bibl. Escor. (W³ 21b, St. p.119).

xii) Lib. de cibo vel alimento in „Saladini“ ap. Delitzsch, Catal. p.301 col.2 omnino subditur! regis gratiam [ex Arab.] hebr. per Serachja [non Sacharja, ut in Diz. ap. Hamberger p.204 n.25] b. Isak b. Schealtiel Barcinon. [Mor. Romae ca. 1284], ap. Ref. Cod. 150,³, qui id ergo a lib. Galeni (v. sub. iii) discernit, de libri divisione nihil dicit. Hunc lib. partem Epist. diaeteticae suspicatur St. p.111. Carm. sub nostro omnino tacet, sed sub Serachja (p.87 n.12) tit. ap. Ros. falsum, opusque in Cod. Par. a. f.206 (?) exstans nihil aliud esse contendit ac Epistola ad Afthal, i.e. Diaetetica (cf. sub op.144), quam tamen Ref. ter ex Vers. Mos. Ibn Tibbon possedit! Pauci habeo Lienthal, qui ad Cod. Monach. 280,¹ המונחה ם' recenset 11 inscriptionibus, forsā arbitrariis, quae a diaeteticae commatibus non tantum abhorrent. Idem vero sub Cod. 110, ubi plurima Nostri opp. exstare vid., specimen exhibet ignorantiae et semifraus stупendum, scil. sub¹: רפואה ם' citatum in deot VI (sic) 21 capp.25 [ergo Aphorism.], ² הפרקים ם' seu פרקי ם' (!) versum a Serachja etc. Romae A.1536 (!) capp.4 (quae omnino cum diaet. congruunt) etc.!! — Lib. „de medicamentis particularibus“ ap. W³p.789 ex inscriptione Latina Cod. Poc. 280 petitus est, quam partim repetit Uri 78,⁷ neque Nicoll (p.561) animadvertit, Cod. male compactum fuisse, suntque opp.3, non 2, scil. X, IV, I; conjectus a Ref. Diz. (p.205 n.31) Cod. Escur. est 888,⁸, de quo v. sub op.148. Denique Herbelot (Amran I, 354 ed. Germ. 1785) non Nostro sed Isak Bagdadensi tantum „Judaeo“ (cf. supra p.1155 infra) opus „Adiat al mofredat“ tribuere vid., Articulus „Arude“ ad quem ablegatur, non exstat, et sub Adiat p.185 nihil de utroque! De op. vero hu-

MOSES MAIMONIDES

jus tit. efficto ex Aphorismis v. sub op.148.

אין Lib. medic., quo tit., ut et „Compend. Medic.“ ut plurimum Aphorismi (op.148 et cf. sub XII) circumferuntur, lamen ab illis diversus exstat Cod. hebr. *Wilnae*, teste [S. Sachs] Litbl. VI,210, qui praeterea ne verbo Codicem delineat.

אין Canonis *Avicennae* Comm. seu potius *Versio hebr.* (!) in Biblioth. Monast. St. Dominici Bononiae, quem Codicem sec. *Mautfaucou*, *Diar. Ital.* p.402 multum praedicant auctores de Nostro omnes (*W*^p.865, *Rof.* Diz. p.203n.18 et Diz. degli Aut. Arab. p.175, *De Castro* I p.68, *Wst.* n.16, *Carmoly* p.53 n.11 etc. etc.). Sec. epigraphin hebr. minime classicam [recusam ap. *W* et *De Castro*, ubi abbrev. ל"א perperam exponitur, est forsitan ישועה אבטח (cf. *Jes.* XII,2), accedit enim saepe ל"א = ל"ק (Gen. II,18), offenditur vero in Italia tempore potissimum recentiore] *Versio* facta est A.1186 ex Cod., quem a Sultano (!) acceperit Noster. Mihi vero persuasum est, inscriptionem hanc spuriam esse; neque enim Noster ex Arab. hebr. verterit opus medicum, neque Canonis citationem offendi in scriptis suis, nec ulli eorum, qui Saec. XIII. sq. Canonem verterunt et exposuerunt, vel auctorum de Nostro Judaeorum, de hoc opere magno aliquid innotuit. Imo Cod. Bodl. h.595 nuper acquisitus Nostri Comm. in Canouem venditabatur (idemque op. in Cod. *Warner.* 39), ubi vero non modo ipse Noster (ut vid. lib. מורה) citatur, sed opera multum seriora. ut צרי הנגה etc. De Nostro tributo *Canone parvo* v. sub op.148.

אין „*Hortus sanitatis*“ (nescio an vel ubi excusus), de quo *Imm. Aboab* (Nomol. p.275, cf. *W*^p.864): „Tambien presumo, que el libro intitulado *Hortus sanitatis* que contiene la materia „de Herbis, de Animalibus, Avibus, Piscibus, Lapidibus et in terra venis nascentibus“ sea obra suya; por la invocacion que haze en el principio al modo de los Autores Arabes, y por los muchos passos de la Escritura sagrada que ne el alega.“ Cf. *St.* p.445 et supra p.1315 op.18. ערוגה de medicina Nostro tribuit *Asulai*, quod vero ex Mose Ibn Esra effectum videri monuimus p.1812 op.2.

אין הנמצא v. inter spuria op.155

אין הסבות v. sub op.147.

אגרת.. seu מואמר (ב) הנהגת הבריאותו [144] *Tractatus de regimine sanitatis*, s. t. מכתב בער מכתב בער *Epistola ad Sultannum*, sectt. 4, scil. 1. de regimine sanitatis in genere (Hygiene), 2. aegroti ubi non reperitur medicus vel saltem non expertus, 3. regis in specie, 4. praecepta

generalia, ex Arab. hebr. [per Mosen Ibn Tibbon]; ex Cod. MS. Bibl. Bodl. primum III,9 Collect. כרם המדע N.3595.

[Codex non correctus, ex cujus apographo op. prave excusum (cf. כ"ה II,7), est *Opp.* 1643 Q. (14 tractt. ap. *Metz* err. typ.) f.142 sq., ubi verba in fine כהפץ etc. non exstant, sed epigraphis: אשר עשה הרב... בעבור הסולדנו „explicit tractatus respectabilis (seu considerabilis) quem fecit etc. pro *Soldano*,“ quod procul dubio a scriba recentiore ex tit. Vers. Lat. petilum est (cf. Cod. *Paris.* 393,⁴ et v. infra). In Cod. Arab. *Uri* 608 additur كما (الدارين)]

انال بمالكه وعيته مكارم خلقه وكرمه بمنه وجوده

in Cod. 555 additur ولا تحب العقل الحمد بلا تباينة

وواجب الله ونعم الوكيل. Latinus desinit (in ed. 1514):

„Cujus Deus excelsus nobilitatem et gloriam conservet et regnum exaltet.“ Ed. hebr. *Ven.* 1519 unde

hauserit *Wst.* (ex quo *Deutsch*, Catal. p.162n.CXLIX)

nescio, eamque effictam habeo ex Vers. Lat. 1514, vel

forte ex רפואת הגויה *Jehudae Charisi*, quod Nostri

regulas diaetet. in op.1 lib.2 cap IV sequi demonstravi

(p.1315 op.18). Tit. אביר יעקב affert *W*^p.788 ex

Hotting. p.39, ubi vero punctum desideratur diacriti-

cae, isque tit. pertinet ad op. David b. Jehuda Man-

tuanani N.⁴⁸¹⁹ (*St.* p.124, *Jüd. Lit.* 446n.61). — Ex-

stat op. hebr. MS. potissimum s. t. הנהגת הבריאות (ut

jam citatur a Jos. del Medigo et a Tohiah Kohen (q.v.)

inter fontes suos ap. *St.* p.445 et 125), ut in Cod.

Vindob. (ap. *W*^p.863) n. CL ap. *Deutsch*; *Rof.* 143,

1178, 1316,⁷; *Monach.* 110 (? v. infra), 289,⁶; *Pa-*

ris. 393,⁴ (ubi sub ⁵ „Tract. illius Principis rogatu

conscriptus, ibi remedia nonnulla tuendae valet. ido-

nea“) et 413,² „Epist. diact.“ (ap. *Wst.* seorsim n.15,

sed v. *Carm.* p.54 n.13 et infra), illique Codd. procul

dubio meliores partim exhibent lectiones. — Interpres

constat non modo teste Cod. *Rof.* 1178 sed etiam Saul

b. Simon (q.v.) f. 4a ed. Prag, qui et A.1244

prodit, hunc vero ex diversa ab excusa citare inter-

pretatione praeter rem assumit *Gg.*, *Ztschr.* IV,402;

Saul enim non verbatim citat, ut jam ipsa fontis in-

dicatio משה הגיע... הסתחיל הגיע... משה הגיע

non, omnino correctae (v. *St.* p.123). Emendationes et nonnullorum exposit.

v. ap. *St.* p.443 sq. 452 sq. praecipue objurgationem Vers.

seu potius perversionis Germ., quam s. t. „Das diaetetische

Sendschr. des Maimonides an den Sultan Saladin (!)“

Wien 1843 edid. *Dr. D. Winternitz*, collatis diligen-

tissime Vers. hebr. et Versionibus (!) Lat., ut praeten-

MOSES MAIMONIDES

dit (p.VII, ubi etiam MS. Arab. et hebr. in Bibliotheca Caesarea exstare negat!), Hebraicam vero omnino non intellexit. De Lat. v. ad op. sq. — Opus Arab. exstat in Cod. pulcherrimo Arab. *Poc.* 313 (olim 388 ap. *W¹*p.863) ap. *Uri* p.133 Cod. DLV (sed f. f-32 tantum!), qui inscriptiones sect. 4 exhibet [de quibus verba Nostri, ab Interprete Lat. imperfecte sed quoad sensum reddita, pervertit *Wint.* p.12, ita ut p. IX logicum Nostri animum („logischen Geist“) passim desiderari praetendat (*St.* p.125, 442-3); dicit vero auctor in praef., se in hoc tractatu nonnulla repetere, quae jam in aliis tractaverit antea compositis, unumquemque enim scriptum esse secundum quaesitum speciale, non ac compendium medicum], et f.62b Cod. *Hunt.* 427 ap. *Uri* p.142 Cod. DCVIII³; lit. hebr. impf. initio in Cod. *Vindob.* CIL ap. Deutsch, ubi 7 sectt. err. typ. vid. [de A.1257 ap. *Lambecium* I p.178 ap. *W¹*p.863 nihil dicit, in recensione Codd., quam dederat in „Oesterr. Blätt.“ 1847 p.215 n.78a et 79a, utrumque Cod. hebr. versum habuit et ad *St.* ablegavit], denique in Cod. *Paris.* a. f.412 si fides habenda *Carm.*, qui sub n.9: „Du regime de la santé,“ hebr. per Mos. Ibn Tibbon sub tit.: *ha-Naghat* (!) *ha-Berioth*, cum quo idem suspicatur op.10 ex Ibn Abi Oseibia (i. e. *Wst.* op.1, sed v. infra), rursus p.54 op.12 „*Consultation de medicine*“ etc. recenset 4 sectt. ex op. nostro perversis, idque „rarissimum et plurimis Bibliographis ignotum“ praetendit, exstans in Cod. *Paris.* 413 ex vers. hebr. Mos. Ibn Tibbon teste צרי היגין; ed. nostram omnino non commemorat!! (cf. quoque supra sub XII). *Wst.* sub n.14 seorsim ex Catal. *Paris.* ad Cod. 412 „duas“ recenset Epistolas de rebus medicis. — Titulus Arab. (quem *Uri* et inde *Nicoll* in Indice nullibi perhibent) in Indice Cod. *Uri* 608³ legitur *في حبس الطبيعة* i. e. *de tuenda seu de conservanda natura seu valetudine*; *Ibn Abi Oseibia* (ap. *Herbelot*, *Nicoll* p.561 et *Wst.*) tit. ex-primit *مقالة في تدبير الصحة* *Tract. de regim. sanitatis*, qui cum inscriptione sectionum maxime congruit (cf. alios hujus modi tit. in opp. *Hippocratis* et *Galen* Arab. ap. *St.* p.123-4). — Tempus compositionis accuratius forsân delineandum per regem, cui dedicatur opus, cujus nomen vero ipse Interpretes hebraeus ut Latinus non intellexisse vid. (v. epigr. in Cod. *Rof.* 1178 et Saul b. Simon l. c.), initio enim vertit *השר הנכבד ... הנער*, „principis ac honorati regis“ in edd. Lat., in Cod. Arab. vero *ورد علي اعملى* *al-awfari* *موسى بن عبيد الله الاسريلى القريظي* *al-amur al-musawwi* *الملكي الافضل* *اعلاه الله*

ergo recte *Malek al-Afdhal* (regnavit inde ab A.1198) ap. *Ibn Abi Oseibia* (cf. *Rof.*, Diz. degli autori Arabi p.118), non „Saladin“, ut sibi effinxit *Winternitz*, ut vid. ex male intellecto tit. Lat. „ad Soldanum Regem“ (cf. supra), cujus loco „Soldano Babyloniae“ in limine tract. I ed. 1518 et „ad Sultanum Babyloniae Regem“ in tit. ed. 1535 (ap. *W¹*p.919), quod lamen praefert nugator *Deutsch*, l. c., postquam correctiora demonstrata sunt ap. *St.* p.124! — Cum op. nostro (i. e. 10. suo) idem putat *Carmoly* p.87 n.12 l. *Alimentorum* de quo supra p.1920^{xii}]

145] — Latine s. t. Tractatus quinque (!) de regimine vitae; p.105 ad c. Consiliorum Jo. M. de Gradi f. *Ven.* 1514.

[Cum Jo. de Gradi recusum est *Ven.* 1521, *Lugd.* 1535 (*W¹*p.863⁴p.919); ed. 4. *Aug. Vind.* 1518 (*W¹*) s. t. „*Tractatus Rabbi Moysi de regimine sanitatis ad Soldanum Regem*“ (ff. non pagin. 16) nuperrime acquisivi. Ed. PR. rariss. 4. *Florent. s. a.* [1476-83] quatuor tractt. v. ap. *Panzerum* I, 431, cf. p.404; *Rof.* Diz. (p.203). De tract. V. v. ad op. 147. — Una puto exstat Versio Lat. in omnibus edd., num vero ea, ut plurima opp. talia, ex hebr. facta sit, quacum ut plurimum verbatim congruere video, an tamen ex Arab., nondum deciderim, alio loco specimina juxtapositorum sum.]

146] — fragmentum; f.42b ad c. l. *Theisir* Ibn Zohr q. v. (1514).

[Fragm. hoc a Bibliographis et Catalogis omissum vid., quia in tit. praetermissum est, et propter finem; liber quidem in 4 capp. dividitur, sed duae fere columnae tantum excusae sunt, desinit: „Et de his et super his quam plures medici diversos atque varios ediderunt libros, eo quod est ex rebus magne necessitatis [„maxime necessariis,“ in ed. 1518 f.3b] in arte medicine. Explicit liber *Abymeron Abyçohar*“ (!), i. e. medio cap. seu tract. 2, fol. 12b lin. 13 ed. hebr. —

Cave confundas cum Diatetica illa, quae quidem animae regimen cum corporis combinat, cap. 17 lib. *Aphorism.* (op.148), vel regulas diaet. generales in op.1 lib. 2 (הלכות דעות) cap. IV, ad quas spectat lib. Germ. „R. Mose etc. fürtreffliches Tractätlein etc. wie ein Gelehrter etc. an dem Leib etc. gesund sein möge“ 12. *Aug. Vind.* 1631 (*W³*p.775,788), et *Dr. Kirschbaum*, Maimonidis specimen diateticum, Disstt. inaug. 8. *Brl.* 1822 (cf. *St.* p.119 n.37 et 445), ex op.1 *ib.* quidem nonnulla compendiose in *Tract. de Unitate* (op.140); rhythmica per Jehuda Charisi v. ad op.144.]

147] *De causis accidentium* apparentium Domino et magifico Soldano, et de temporibus appa-

MOSES MAIMONIDES

ritionis eorum [imperf.]; ad c. op.145 (1514).

[Opusculum hoc, paginas fere 6 in 4° in ed. 1518 implens, notabile omittunt Bibliographi omnes, quia „Tract. V.“ inscribitur in ipsa ed. 1518; *Wintermiltz* vero p. VII Versiones (!) Latinas „passim“ cap. V exhibere [„hie uud da anführen!“] dicit, quod per stylum et valorem („Sprache und Gehalt“) spurium (!) sese prodatur, ut et a divisione op.144 abhorreat; de inscriptione nostra nihil dicit. Exstat vero opusculum genuinum Arab. non minus *ter* in Bibl. Bodl., his neglectum ab *Uri* et *Nicoll* scil. praeter *Hunt.* 427 f.80b ap. *Uri* DCVIII, 4: „de morbo Regis Aegypt.“ etiam in Cod. *Poc.* 313 (*Uri* DLV) inde a f.32, et lit. hebr. in Cod. *Poc.* 280 (*Uri* 78), qui male compactus erat; congruit initium (post *بسم الله*): *ورد الي المملوك*

ورد الي المملوك „Pervenerunt ad servum literae“ (sec. textum: pervenit...litera). Quae ex fine Cod. Arab. excerpti ap. Latinum non offendi, ubi epigr. „Et hic est finis horum tractatum“ scribae ejusdam vid., qui tractatum ad calcem epistolae diaeteticae offenderit, ut in Cod. Arab. *Hunt.* 427. Idem est op. Arab. „De morborum causis et curatione“ in Cod. hebr. *Paris.* a. f.411 sec. Catal. excusum, ut video ex citato ap. *Munk*, *Archives Israel.* 1851 p.326, qui opus Responsum ad Regem *Racca* nuncupat, sed vox *רק* non cum *Fatha* pronuncianda vid., in Cod. Arab. vetere et cum archetypo collato *Hunt.*

427 in fine *مالك رقة* legitur ubi vocalis *i* ad *ر* *فلذلك راي*

المملوك ان يكون جوابه لمالك الرق (sic) ادم
الله فله كلام طبيب لطبيب.. ان قد تبين للمملوك

كمال مولانا في معرفته تلك الاعراض واسبابها, quod Latinus ita vertit: „Et propterea provideat (!)

servus ejus responsum ad regem [ergo الرق et se-

quentem eulogiam omnino non vertit] sicut responsum medici ad medici etc. postquam divulgatum est apud regis medicos tractatus [!sec. textum Arab.: „cum jam nota est servo perfectio“] domini nostri in cognitione illorum accidentium et causarum eorum.“ — Cave confundas cum op. nostro Cod. *Marsh* 379 „de morborum causis, signis et remediis“ sec. *Uri* p.140 n. DXCV, qui A.765(1363) ex Nostri Hebraico (!) Arabice versus fertur, sec. *Nicoll* p.588 (suppl. in Indice p.704 sub Nostro), ab „*Allamini Alsheich Soleiman Al-*

habaschi noto in terra Hierosolyma [„vulgo ap. Hierosol.“ in Indice p.711 sub *Soliman*] nomine *Ibn Hobeisch*.“ *Wst.* sub n.7: „de causis et indicibus morborum“ [forsan in mente habuit tit. Arab. *كتاب الاسباب والاعلامات*, sub quo libros varios inde ab Hippocrate v. ap. *Hag'i Chalfa* n.589 sq.], interpretem Arab. nominat „*Soleiman b. Hobeisch el-Mokaddesi*“, sed ad Cod. *Uri* 594 addit *Paris.* 411, qui nostrum opus continet, quod *Wst.* sub 10 ex Cod. *Uri* 608, 4 enumerat, n.7 ergo omnino delendus. Cod. *Uri* 594 enim, ubi jam error quidam supponitur ap. *St.* p.111, fraude bibliopolae ex variis opp. imperfectis confictus est, in quibus an Nostri sit aliquid non facile eruendum est! Ansam forsitan inscriptionis excogitatae dedit *al-Tamimi al-Mokaddesi* (Hieros.), medicus Sacc. X. (*Wst.* § 112, cf. *Hille*, *Ali b. Isa* p.42), qui a Nostro laudatur in Aphorismis passim, ut e. g. in fine cap.20 (f.44a: *זה האיש* = *הר הבית*), ubi *הר הבית* = *הר הבית* (ביה אלמקדס). De *Hobeisch* cf. ad op.148p.1929; sectiones 106 continet quoque *Doeg* (Cod. *Rof.* 354, 4), qui jam citatur in *דויער* Cod. MS. *Opp.* 1138F: *Carm.* p.54 n.15 [et contra monitum meum *Benish* p.40 n. XVII] „*Traité sur les causes etc.*“ in Bibl. Bodl. enumerat, ablegans ad *Rof.* Diz. II p.33 (p.205 n.30), qui vero non Cod. Bodl. (quem re vera ex *Wst.* petivit!) sed *Vatic.* affert, procul dubio ex *W* p.864: *in Cod. Vatic.* 351, ubi tamen recte lib. *de causis* pseudoaristotelicum recenset *Assemanus*!] 148.

148. *פרקי משה* *Aphorismi Mosis* (ex variis auctoribus, praecipue ex Galeno excerpta cum Annot.; capp. seu tract. במצרים) 25, quorum ultimum de dubiis et sibi contradictoriis Galeni locis tractat; ex Arab. hebr. per *Natan Hamathi*]; ex MS. primum editum

4. *Jemberg.*, *Jüdes Rosanes.* 1804 [1834-5].

[A.1804 in tit. vel err. typ. vel propter censuram, approbatio data fer. III 23. Adar *פרקי משה*, ubi sec. calend. literae *פרי שנה* in computum sumendae. A.1834 sistit quoque *Gg.* *Melo Chofn.* p.74, in annunciatione ap. *Fürst* *Litbl.* I, 191 (v. ad op. sequi.) A. non indicatur. Ed. pravissima et omnino non integra (v. infra). — De Opere nostro insigni, quod *H. Mercuriali* (ap. *Aboab* ap. *W* 863) Hippocratis Aphorism. non inferius visum est, confuse agunt omnes fere Bibliographi. Jam verbis titulo adjectis *פרקי משה* „i. e. Lib. *Medicam.*“ (*St.* p.110) ad errorem, vix eradicandum, alludi puto, quo nostrum op. citari fertur in op. I (v. supra p.1870). Confunditur a *Bart.* cum ethicis *S Capp.*

MOSES MAIMONIDES

(op.87), unde rectiora suspicans *W* de op. nostro bis tractat ¹p.863n.12. ³p.788. ⁴p.919 et ¹p.866n.25. ³p.789. *Rof.* Diz. (p.204), postquam de nostro tractavit (sub n.21), cum eo identificat (sub n.23) *Compendium medicinae* in Codd. laudandis. Spectat nimirum ad *W*³p.789, ubi inter varia opp. medica (sine numero) Compend. nomine *Mos. b. Abdallah* affertur ex Catal. MS. [Angliae] n.4579, et *Colbert.* 1707 fol. [de quo nihil certum compertum habeo, forsitan est Cod. *Paris.* a. f. 367, qui op. nostrum exhibere vid., vel 402 Arab.] sed n.4579 in Catal. laudato omnino non exstat, tamen *Rof.* id refert ad Cod. *Uri* 420 (*Poc.* 405 olim 108 in Cat. ms. Angl. 4539), quem *Weadem* pag. sub n.25 affert, cf. ³p.86n.215, p.857n.1738 (v. infra), et ¹1580.³1580b (cf. *Moses Heilberg*), praeterea Cod. Medic. [i. e. LXXXVIII, 29,¹ auctor ap. *Langgium* *Moses b. Abor*, pro *Abdallah*, ut recte suspicatur *W*³1507, v. *Biscionium* p. 152 tit. רפואה 'ם, *Montfaucon* male Interpretem *Mosen Ibn Tibbon* huc retulit ex op. annexo de Venenis]; de Cod. Arab. a *Rof.* allato v. infra. Exstat praeterea Versio hebr. in Codd. *Bislichis* 34, *Monach* 18,² (ם' הרפואה), 110 (v. supra sub *ii*), 253,¹287; *Urb.* 38,², ubi *Assem.* male: „Lib. capp. sive *Comm. in Aphorism. Hippocr.*“ etc. confuso, ut passim fit, op. altero de quo supra, imo et inscriptio hebr. פרקי איפוקרט על פרקי משה super Cod. (initio impf.) *Urb.* 51,¹ ap. *Asseman.* recentior et spuria vid. (על הרפואה) ex *Bart.* ap. *W*¹p.864), capp. enim 25 recenset *Assem.*, et ita sequens ²נאלינו על השנה *Animadverss. in Galenum* nihil aliud est ac Cap.25, ut apparet ex initio ab *Assem.* pravissime exhibitio (לא אבען ברהמון הראוי פרו) *Razi* etiam in op. excuso passim offenditur; ita etiam in Cat. *Leyd.* ad *Scalig.* 2,³ (initio impf.) capp. 25 „auctore *Razi*“ cum *Comm. Mosis* (quem male *Narboni* suspicatur *W*³p.3 et 1217, huiusque פרקי משה cum *Nostri* non confundendi sunt). *Rof.* Cod. suum 354 „Compendium“ habet lib. Aphorismorum *Wfo.* ignotum (forsan propter *Introduct.*, de qua infra), tamen in Diz. opus integrum ibi contineri dicit! Excerpta ex Aphorism. et *diaet.* ad c. *Rof.* 1339,². Denique *Lilienthal* sub 287: lib. עמק הרפואה Excerpta („Auszüge“) et Aphorism. ex *Galeno*, *Hippocr.* et *Maimonide*, nescio quam recte. — *Interpres* laudatur in epigr. Codd. nonnullorum (ut *Scalig.* et fors. *Monach.* 253), cujus praefationem brevissimam in ipso op. excuso desideratam alio loco dabimus ex Cod. *Uri* 420, qui male eundem nominat Interpretem ad op. utrumque (ut *Gagnier* ap. *W*³p.86,790, v. sub *Natan Hamati*). —

Aphorismi singuli numerantur quamquam non omnino congruenter in Codd. pluribus (v. ad Cod. *Bislich.* 34), suntque 1160 in Cod. *Uri* 420 Aphorismi (פרקים), non Capitula (cf. *St.* p.110), titulus passim פרקים vel רפואה פרקים vel פרקי רפואה, ut quoque in citationibus praecipue ex passu celebri in cap.25 contra *Galenum* (cf. *Sprengel*, *Gesch. d. Med.* 1,99 ed. Pr. et *St.* p.92), ut פרקים בפרקי הנודע ברפואה, בספר שחבר ברפואה בחכמה שחבר בפרקים בפרקי הידוע ברפואה *[Schemtob Palquera ad Moreh II, 22 p.107, ubi passus allegatur ex fine op., quem jam antea in op. excuso desideravi, unde meo nutu eum ex Cod. Bislichis 34 excudit S. Sachs, ההחיה p.36; ad parallela alia jam antea ablegavi (St. p.92n.20, cf. Die fremdsprachl. Elemente p.27); et cf. ad Vers. Lat.]; כס' משה פרקי משה הנקרא הרפואה בחכמה שחבר בפרקי משה כס' (Jedaja, citatus in tit. excuso), פרקי משה ברפואה (Simon Duran, וסנן קשה 17a infra; verba ipsissima non citari vid., sed etiam materiam, scil. de fato Turcico, frustra quaesivi, unde auctorem ex memoria citantem spectare ad Epist. *Diaet.* (op.144p.21) opinatus est St. p.110,125]; במאמר כ"ה מפרקי מרפואה [Jos. b. Schemtob, *Comm. in epist. Pr. Duran* f.20b ed. Bresslau [et Cod. *Warn.* 64 f.21b], unde f.19b pro במעלות et במעלות בשער הגנוה emendavi בהעלות et הבכות ap. *Ersch*, *Encykl. S.II* vol. XXXI p.88 n.4, in Cod. *Warn.* 64 vero hic passus omnino desideratur!]. Hinc et quia *NSS.* nonnulla (praecipue plura initio imperfecta) generatim ab argumento רפואה ס' Lib. *Medic.* inscripta sunt, confusio nata est (cf. supra et infra). — Tit. Arabicus est: פנור Aphorismi (de scientia) medicinae, seu פנור מוסר פי עלם אלטב *Aph. Mosis* etc., „ex *Hippocratis* et *Galeni* libris excerpti“ (مستخرجة) dicuntur in Cod. Arab. *Escur.* 863,¹, ubi sub² exstat „Canon parvus“ et quidem *Avicennae* compendium sec. *Casirium* p.292, qui id *Nostro* neque hic nec in *Indice* auctorum tribuit [cf. supra sub *Josua Lorki* p.1559, ubi lin. penult. leg. סגיר], unde nescio cur *Rof.* sub n.23 hoc op. cum ipsis Aphorismis conjiciat, nisi confusione rerum in uno eodemque Cod.; *Carm.* p.53 n.19 id seorsim recenset, citato solo *Casirio*, et *Benish* p.37n.1 hinc inde „Compendium“ fert sic dictam Versionem hebr., de qua supra sub *xiv*. Exstant praeterea lit. Arab. in Cod. *Escur.* 864, fors. idem habendum „Opus de medicina practica *Canonnes* inscriptum“ in Cod. 888,⁸ p.315 (ap. *Wst.* seorsim n.9, tres illi Codd. tria sunt opp. ap. *W*³p.788; *Rof.* p.205n.31 male Cod. *Uri* 78 conjicit, cf. supra sub *xiv*), dein Cod. *Leyd.* 737 (cf. *W* p.783), *Gotting.* 99 (ap. *Wst.*). Lit. hebr. exstant in*

ubi utriusque verba mixta sunt in Comm. Galeni in scripta Hippocratis; hi vero aphorismi [וקצת מהפרכים אלן] וקצתם היו קצתם דברי גאלניוס בלשונו וקצתם הם דברי וקצתם היו קצתם דברי גאלניוס בלשונו וקצתם הם דברי היווני partim sunt ex textu sermonis Galeni, partim ex sermone meo, nonnulli Aph. sunt ex sermone meo sed exponentes rem a Galeno laudatam (tractatam), ad quod provocatus fui, si sensus Aphorismi non intelligitur nonnisi ex locis diversis vel sermonibus multis Galeni, tunc vero collegi summam sensus hujus Aph. et exposui eum compendiose“ (cf. c. g. tract. 7 f.19a). Illi Nostri Aphorismi et expositt. polissimum incipiunt „dicit Moses,“ unde op. nostrum facile cum *Comm. in Aphor. Hippocratis* confundi potuit (*St.* p.110). De fonte ex opp. Galeni in fine cujuslibet Aph. indicato fusius disserit auctor in praef., in op. excuso vero omnes fere citationes omissae sunt, exceptis eis, quae in medio sermone exstant. Ex illis catalogus cap. 30 opp. *Galeni*, collato *Catal. ap. Wenrich*, de auctorum Graecor. Vers. etc. (ubi p.249 praecipue suppl., cf. supra sub Jehuda Charisi p.1307 infra⁷⁾, collectus ap. *St.* p.91, qui non multum augendus ex Codd. MS. et Versione Latina, ubi exstant citationes. De aliis a Nostro citatis auctoribus et opp. Arabicis, partim alias ignotis, animadvv. quoad textum Galeni etc. v. *St.* p.109, adde *Abubekr Ibn al-Szaigh* (הצורף) XXI.94 post numerum Aph. in *Cod. Scal.* 2, desid. in op. excuso. — Tempus compositionis non indicatur; circa finem ablegat Noster ad opera sua theologica: קד הקדם לי פי הד'ה אלגנראן (Cod. *Uri* 412), hebr.: כבר קדמתי באלו הכתיבות מאמרים רבים, in *Codd. Scalig.* 2 f.61a et *Bisl.* 34 (ubi בספורים pro בספרים⁸); in op. excuso vero verba finalia כס' המורה וכו' (cf. *St.* p.91, ubi male ונשי) unde petita sint nescio; in *Codd.* laudatis enim statim sequitur: קאל מוסי, hebr.: אמר משה, ut ap. *S. Sachs* l. c., finisque praeter eulogiae formulam arbitrariam congruit cum textu Arab.: ואבא פי אלחיאתה כמה דכר פרו פי גאיה אלכער ואנא

MOSES MAIMONIDES

f.25a op. excusi), denique non commemoratur ap. Abdallatif ca. A.1190.]

149. — Latine (Aphorismi Moys. Cordubensis secundum doctrinam Galeni); acc. Aphorismi Jo. Damasceni et Rasis

4. Bonon., Bened. Hectorus. 1489.

[W¹p.864 male: „Commentarii in Aphor. Hippocratis“! De cdd. Ven. 1497 et 1500 v. Panzerum III, 408 (corr. „Opp. varia“ in Indice V, 296) et IV, 454. Edd. harum nullam, ne nostram quidem, nuper acquisitam, cum sequi comparare potui, nec utrum Versio ex Arab. vel Hebr. facta sit compertum habeo (cf. op.153). Interpolationem in cap.25 ex p.520 ed. sequi, ubi: „hominum doctores Moysen et Christum(!) attingere conatus est“ attuli in Zeitschr. der deutsch-morgenl. Gesellsch. V,92 n.7, cf. Schudt II,1 p.386 ex Galeni de differ. Puls., ex lib. de usu partium vero tantum de Mose sermo est. — In ed. 1579 capp.23 tantum „numerari“ dicit Casirius I p.292 (sic) ad Cod.863, non capp.22 ut Ros. l. c., unde Fürst, Litbl. I,191 capp. tria postrema omitta dicit, quia ad rem non pertineant etc.! Re vera nihil desideratur, Cap. genuinum XXV est enim in ed. Lat. XXIV seu „locorum etc. castigatio“, et cap. VI de causis morb. est cap. VII Arab. et hebr., cf. ad op.153. — Sub lit. „Flores Galeni“ ed. Lat. (ut minus exacte Hotting. ap. W¹p.866) non exstat, ne id quidem constat, num S. F. Nunez Pinciano (ap. W¹p.865, De Castro I p.59) titulo Flores de Galieno nostro alludat op. an Compendiis, de quibus p.1918.]

150. — (s. t. Aphor. R. Mos. Medici etc. ex Galeno collecti); una cum locorum quorundam apud Galenum sibi ipsis contradicentium castigatione S. Bas., H. Petrus (mense martio) 1579. [„Nunc vero ad usum Studios. etc. et jam primum(!) in lucem editi“ W¹p.788.]

151. — Excerpta (Fragmenta Galeni ex Aphorismis Maimonidis); p.33 Opp. Galeni ed. IX (Fragment. ed. V) (f. Ven. 1625).

[Spectant ad Galeni: De adjut. creatoris, Epid., Ciborum, Ventor, (et aquar.), Dolor. mulier., Humor., Timor, Somn. et vigil., Sign. mortis, Clyst., de Motib. immutabil., Exam. medicis, Atten. corp. ping.. Colica, Odoratus, Antidot.]

152. — p.395 Part. IX p. II Opp. Hippocr. et Galeni (f. Par. 1689).

[Non p.359 ut W¹p.864. Stylus tantum ex ed. praec. aliquantulum recognitus.]

153. — Fragm. ex Versione prorsus alia (Rabbi Moisis Particula XIX de Balneis, quam ipse a

Galeno excerptis; acc.² ex eodem Part. XX de aqua); f.438 Collect. de Balneis (f. Ven. 1553).

[§§ seu Aphorismi non numerantur, commata vid. 15, incip.: „Balneum non consumit, nisi quem cuti vicinantur,“ ut versio hebr.; in ed. integra 1579 est cap. XVIII, ubi §§18, incip.: „Lavacrum exercitationis omnino medio tempore,“ — ²respondet cap. XIX §26 sq. ib. ex Vers. prorsus alia.]

F) SPURIA.

- 154] מגלה עמוקות Revelans profunda Epistola ad discipulum Josef [Ibn Akinin] b. Jehuda ad Kabbalam adhortans; f.31a lib. שושן סודות N.4063 (1784).

[Nugator ignorantissimus Deutsch, Catal. p.97 Cod. (impf.) LXXXI, ubi lit. מגלה עמוקות Volumen (Epist.) Rev. etc. id primum ex Arab. versum dein spurium suspicatur, ap. Bibliographos vestigium non reperiri praetendit; editum ignorat. Ipse vero auctor lib. שושן סודות auctoritatem negari dicit, quia propositiones non congruant cum lib. סודות [qui eidem compositus est Josefo: בס' אחר אשר חברתי לך [וקראתי מורה הנבוכים]; forsitan a discipulo quodam nomine Nostri scriptum esse, additur in Cod. MS. integre Opp. 1061Q. §142 (האגדה היא) אך ענין האגדה אשר הגיה במורה הנבוכים בענין הקסיעה והמסתערף עליהם ולזה לא הסכימו שיהא באגדה זוה"ק (!) בזה הענין דבריו כי אלו [כאלו] [excus. הדברים הם דברי חכמי הקבלה וחכמי פילוס' ואולי אחד מהלמיריו (כחכם בשמו), v. Asulai I p.136, qui id recte refert ad lib. מגלה עמוקות Volumen absconditorium

„ad discipulum aestimatum“, ex quo passus ap. Mos. Alaschkar (Resp. 157, seu השגות f.10a, ex quo בספר פ'16 et non indicato fronte brevis ap. Mos. b. Abraham Mat, בטת כשה, I. Port. II f.16 col. 2 ed. F. a. M. et cf. סודות על קצת סודות ap. Alaschkar f.5b), nostra nuncupatur epistola in Cod. Bisl. ap. Gg. Ztschr. III,283 n.1 (ubi Josef „Haddajan“) et Mich. 408 (cf. Registrum p.343 et Dukes, Litbl. IX,325; tit. ille generalis est quasi, cf. Asulai s. v. et Zuni ap. Jellinek ad Concionem Nachmanidis p.38). De Epistola Nostri Hierosolymis (!) in Aegyptum missa fabulatur Elia Chajjim in lib. הגדה הסודות (v. Gedalja f.33a ed. Amst., cf. W¹p.868 et Im. Aboab ap. W¹p.869); primus vero mihi notus, qui Nostrum Kabbalistam converterit, est auctor Comm. סגולת עין, non ג'ט"ב ut Gedalja l. c. sed suspectissimus Schemtob b. Abraham Ibn Gaon (q. v., cf. Zz. G. V. 407), qui etiam Saadjam Gaon Kabbalae sectatorem praedicat, forsitan idem „Super-

MOSES MAIMONIDES

commentator in Nachmanidem⁴⁴ allatus a *Mos. Gabbai* (cf. ספרו להכמה l. c.); cf. quoque *A. Chorin* כ"ה I, 47 (cf. supra sub nomine). Ad fictiones et interpolationes Kabbalistarum pertinere vid. et aliae *Epistolae* ad viros varios, qui de *mysteriis* tractantes citantur ab auctoribus suspectis, ut „ad discipulum Gerson b. Meir“ ap. Jacob Provinciale [v. p. 1248, ubi neglexi *Carmoly*, ap. Jost. Isr. Ann. II, 116, qui ad. Cat. Heidenh. provocat, ubi vero Jakob etc. scriba! addendum vero *Josefi* סח"א in Cod. Paris 285 ap. *Carmoly*, עקטון p. 5!], forsitan ex Jos. b. Gerson, ad quem Resp. filii Nostri in fine Epistolarum (op. 111); item Resp. ad quaesita de mysteriis „sapientis magni“ אבן אלפצ'איל בן אלנר (*Schemtob*, 1a, et inde *Mos. Alaschkar* l. c.; *Abu'l Fadhal b. al-Nakid* medicus Nostri coaevus in Aegypto fuit magister Karaei, v. *Nicoll* p. 588 ad Cod. 608⁶, et *Wüstenfeld* l. c. § 226, *Wenrich* p. 305, *Wst.* § 227, ex quo *Carmoly*, Hist. des medec. p. 70, cf. *Munk*, ap. Jost, Isr. Annalen 1841 p. 84; huic tamen Hispano Nostrum filium suum Abraham misisse etc. fingit *Carmoly* l. c. supra ad op. 111,¹ cf. quoque אבן אלפצ'איל בן אלנר in Nostri Resp. § 153). An vero epistola nostra forsitan interpolationibus fabricata sit ex alia, quoad specimen omnino contraria, quam אגרת הסודות *Epist. mysteriorum* salutatur *Mos. Narboni* (ad Moreh I, 21 ap. *B. Beer*, Philos. p. 76, cf. *Ersch*, Encykl. S. II vol. XXXI p. 47 n. 11), an etiam haec omnino efficta sit non deciderim. Generatim vero cum *Wl. c.*, *Zzio*, aliisque auctoribus circumspicietis et judiciosis omnia, quae de Nostri conversione ad Kabbalam et scriptis kabbalisticis circumferuntur, spuria habeo. Quamquam duae ex citationibus (*Abravanelis* nimirum ap. ספרו להכמה ne certa quidem) sufficiebant *Jellinek* (Jos. Ibn Zaddik p. V), ut viri eximii memoriam maculare aunderet, prout ante argumentis futilibus jam Hai Gaon, Salomo Ibn Gabirol, imo mera confusione ipsum Chisdai b. Isak Kabbalae multo recentioris discipulos convertit!]

- 155] *Liber ubi invenitur scientia et consilium* Compendium medicum prae-missis nonnullis psychologicis [ex variis libris collectum]; ad c. Samuel b. Chabib: *Comm. in Threnos* q. v. (1595).

[Cf. notata supra p. 672 N.⁴²⁰⁴ op. 2. *G. Pollak* ad ed. sequ. p. II minus exacte me „consentire“ cum *Rpp.* dicit, qui in praef. ad op. 140 id eundem putavit cum nostro, quod longe antea raptim viderat; imo ib. p. VI tit. nostrum non de Deo sed potius de libro ipso invento interpretatus sum; neque id a vero multum abhorret. Post praecceptum enim medicum (de quo cf.

sub Jehuda Charisi p. 1315 op. 18), quod „praef. auctoris“ fertur, inscribitur: פירוש הרמב"ם *Expositio Maimonidis* (de quo futilia profert *Edelmann* in ed. sequ. p. XVII) et incipit ספר הנמצא ברעה ובמועצא; rationem tituli inepti, vix hebraici ferendi, ipse compilator reddit p. VII ed. sequ., et inde Editor primus in praemonito, qui vero verba ובמועצא negligit, unde lib. breviter הנמצא מ' *Lib. inventi* ap. *W* p. 864 et omnes de Nostro tractantes, ipsum *Jellinek* ad Galeni de anima p. 9 (cf. Beitr. II, 73). Librum quoque spurium recognoverunt *Dukes* Litbl. X, 706, *S. Sachs*, p. 89 et הרה"ה p. 22, ubi utilibus de Nostro observationibus immiscentur futilis, ut p. 26 et 31 in notis.]

- 156] — p. I ap. *G. J. Polak*: *Ben Gorni* (Hebr. Letternvruchten) q. v. (1851).

- 157] *Testamentum* seu מוסר נאה *Instructio pulchra* ad filium Abraham; ex Cod. Bodl. [Poc. 280B] ad calc. Jehuda Ibn Tibbon: *Testamentum* q. v. (1852 bis).

- 158] — s. t. המוסר מ' *Lib. ethicus* [anon.]; ad c. Jona Gerondi: *Epistola de poenit* q. v. (1586).

[Habent sua fata libelli! Ed. antiquam ignotam supra p. 1423 ex notis A. 1850 excerptis breviter delineavi, nunc memoria fidelior libellum nostrum recognovi, quem s. t. שיערי המוסר אל השלם השר איש רומי „*Portae ethicae* ad integrum principem Romanum“ in *Mus. Br.* offendit *Dukes*, נחל קרומים p. 44. Jam in Introd. Germ. p. XI de libello, ad plures ut vid., directo, decidere non ausus sum, qui in Cod. MS. pretiosissimo toties supra laudato diserte supplementum Epistolae ad Abraham (op. 111,¹) fertur, quam quidem ipsam nunc non indubiam habeo. *Schorr* in Epistola privata suspicatus est, initio rhythmico latere acrost. אברהם, scil. ante ממלחמה supplet ריב, sed in ed. 1586 rectius וממלחמה; praeterea si 4 lineae assonantes combinantur efficitur אבב והם. Antiquum procul dubio est opusculum.]

- 159] *Obligacion de los coracones*; [auctor est Bechai b. Josef] *Hisp.* per David Pardo q. v.

[Adjicimus hic Catalogum brevem operum vel suppositiorum vel dubiorum vel alias erroneorum et quidem hebr. et Arab. sec. ord. alphab., inclusis commoditatis causa editis jam absolutis.

1) אגרת סודות de Alchemia; nugator *Julienal* ad Cod. 214,²: „Auch grosse mächtige Geister sind dem Geiste ihrer Zeit unterthan!“ de alio hujus tit. op. v. sub op. 154.

11) — *אבן אלפצ'איל* a Nostro revisum

MOSES MAIMONIDES

sec. *Dernburg* p.424 (et incorrectus *Scheyer* ad Moreh III,76); tit. est الاستكمال, v. *Ersch*, Encycl. S. II vol. XXXI p.51 n.41, cf. p.46, *Munk*, Notice p.14, de *Ibn Aflah*, cujus loco male *Phaleg* ap. *Casir*. I p.293 col. 2.]

iii) דברי מוסר וצוואה v. sub op.111¹.

iv) דרשות *Deraschot* (*Gedalia* 32b, *Sabb.*, *W*¹p.862: „*Conciones*“, *Rof. Diz.* p.203 n.13) i. e. expositio locorum Talmudis haggad., item ac הנבואה 'ס de *Prophetia* seu ההשוואה 'ס *L. Conciliationis*, scil. tituli ab argumento libri propositi vel promissi (v. *Introd.* in *Mischnam* sub cap. de *Proph.* op.71 p.18, *Artic. fidei* in *introd.* et art. 7, ad *Abot* cap. 7 in fine), quorum loco se lib. מורה composuisse diserte dicit in praef. ad hunc (ap. *W*¹p.868, et *A. Chorin*, כ"ח III,47, cf. *Jos. Gikatilia* Comm. f.20 col.2 infra, ubi lege וכס' האמונה, *Schemtob* b. *Schemtob*, כחאב אלמטכקה וקשר f.5b: (ובספר הנבואה הנקראה!) מורה הנבוכים. Habeas hic passum citationis in art. fid. 7 secundum textum et Versiones: Op.74 p.170: פלר'יך אחרכה: למצ'עה אטא פי כחאב חאויל אלדרשות אלהי ועדה בה או פי כחאב אלנבוה אלר'י נאשבה או פי כחאב ב' או פי כחאב אלנבוה אלר'י נאשבה או פי כחאב ולפיכך אניח אותו למקומו אם בספר הדרשות שיערהי לחברו או בס' הנבואה שאני מהעסק בו או בספר ולפיכך: in op.76: שאחבר אותו בפירושי אלו היסודות אניחנו להביאו במקומו בס' הדרשות שיערהי או בס' הנבואה שהחלתי לחבר או בס' מיוחד שאחבר בו ע"כ עובחתי עד בוא עתו: in op.77: היסודות חאלה למקומו הראוי לו בס' פירוש הדרשות אשר יערהי לחבר או בספר סודות הנבואה אשר החילתי או בס' הגי' (!) אחביר כפ' אלו העקרים אשר זכרהי *Ap. Jos. Albo* III,8 pro פירוש בדרשות v. *Schlesinger* p.659.

v) זכות (*Plantav.* ap. *W*¹p.864,878, cf. ³p.798), auctor est Moses Nachmanides, sub quo v. quoque de confusione cum op. alio de peccato etc.

vi) חבור אדם אל אשהו *Iahienthal* ad *Cod.* 46,⁴ auctor est Moses Nachmanides opusque *Epist. sanctit.* q. v. (corr. *Jüd. Lit.* 395 n.10).

vii) חיי עולם *Cod. MS. Opp.* 1006F. (excusum in lib. חמדה גנוה f.1 sq.) est cap. ultimum lib. מורה!

viii) חלומות (*Plantav.* ap. *W*¹p.864), v. sub Moses Botarel p.1783 infra.

ix) ידיעת ה' (*MS. Vat.* 251, sec. *Bart.* ap. *W*¹p.864), est *Alfonsus* auctore *Kalonymos* q. v. p.1573.

x) מנלה סתרים seu מגלה עמוקות v. op.154.

xi) מדרש על שירה הים (*MS. Vatic.* 303,²⁰ (cf. *Par.* 206,³ *Simson* b. *Isak* ?).

xii) מוסר op.157-8.

xiii) הנמצא op.155.

xiv) על הנפש *MS. Vatic.* 297,¹⁰ sec. *Assem.* compositum Granatae, unde (!) *Nostrum* auctorem et *Sam. Ibn Tibbon* Interpretem suspicatur! Ejusdem argumenti *Codd.* alios v. ap. *Assem.* sub 253,340,²,270,⁵. Alium hujus tit., quem *Assem.* *Nostro* negat, v. supra p.1890 sub op.87.

xv) סבות v. sub. op.147.

xvi) סוד השירים „*de arcanis canticorum rationibus*“ auctore „*Mose Medico*“ (*רופא*) *MS. Opp.* (*W*¹ 1651 p.895) omnino non exstat.

xvii) عيون الحقائق de medicina, astrol. etc. auctore „*Maimun*“ (*Herbelot* s. v. *Majemon* III,260, et s. v. *Ojun* III,692 ed. Germ., *Cod. Arab. Paris.* 1021) praeter rem a *W*³p.789 sub *Nostro* ex conjectura afferatur; *Noster* procul dubio nihil astrologicum etc. scripsit, quamquam *Amoreux* (*Essai histor. sur la medicine des Arabes* etc. p.126; cf. *Jüd. Lit.* 443 n.3) *Nostrum* inter auctores Astrologos insignem habet!

xviii) ערוגה הבושם v. sub *E* xv p.1921.

xix) פירוש אבן סינא v. sub *E* xvi p.1921.

xx) פירוש אלפרנאני (*Comm. in Al-Fergani Comp. Almagesti* citatus ab *Asarja de Rossi* cap.48 auctore „*R. Maimon*“, hebraice a *Nostro* scriptum putat *Rof.*, *Diz.* degli aut. Arabi p.75 (cf. *Diz.* p.203 n.17); mihi nec *Noster* nec pater (ut *Dernburg* p.108) simplici hoc nomine salutari vid. (*Jüd. Lit.* 437n.35); cf. *Rpp.* ap. *Gg. Ztschr.* II,135 de passu ap. *Is. Israeli* II,17, ubi in ed. 1848 f.36d nullum exstat nomen.

xxi) פירוש בבא בתרא, quod *Uri* 223 praeter rem *Nostri* esse suspicatur, v. *Add. nostra* ad hunc *Cod.*

xxii) פירוש על החזרה *Comm. in Pentateuch.* *Nostri* nullus exstat, quamquam *Cod. MS.* ap. *Bayerum* exstare testatur *De Castro* in *Indice Codd. MS.* in limine, aliumque *Saec. XVI.* sub *Lyon* 191,89 laudat *Hähnel*! Fere ubique error ex רמב"ם pro מוסר (Moses b. Nachman q. v.) ortus est, ut e. g. in citatione ex כנסת הגדולה ap. *W*¹p.865 et *Jech. Heilprin* (jam correcte ap. *Asulai* II f.6 n.8 et f.59 n.61) ex fonte eodem *Sabb.*, cf. *Rof. Diz.* (p.205); ita etiam errore typ. רמב"ם ap. *Simon Duran* אברהם in fol. f.15a; de *Cod. Poc.* 343 (*Uri* 369) jam v. *Gagnier* ap. *W*³p.789; de *Cod. Taur.* A. III,16(17) ap. *W*⁴p.919 v. *Psasinum* p.42 *Cod.* 113. — De ficta narratione de *Cod. Pentat.* a *Nostro* exarato v. *W*¹p.867, *Rof. Diz.* l. c.; *Codex* a *Ben Ascher* correctus, quem normam sumsit *Noster* in op.1 (*W*²p.291) adhuc *Halebi*, ubi אלהאן (*Corona*) nuncupabatur, exstabat ad minimum exeunte *Saec. XV.* (v. *Saadia* b. *Daud* al-*Adeni* *Comm.* in *Cod. Uri* 239 ad locum).

MOSES MAIMONIDES

xxxiii) שאלות והשובות על הירוש העולם v. supra p.1899 sub 2.

xxiv) שפירן (!) v. W³p.790.

xxv) חשוכה הנולה (!) in MS. Vatic. 266,⁶ incip. חשוכה (?) הנולה (?) אשר הוהיר עליה מרע'ה; parum abest, quin partem habuerim praecedentis in eodem Cod. lib. Saadjae Gaon q. v., vel legerim הנולה.

xxvi) „De utili librorum lectione“ fragm. in Cod. Poc. 18 ap. W³p.786, Uri 399 et Rof., Diz. (p.203 n.19), nihil aliud est, quam supplem. lib. Murschid auctore Tanchum Hierosolymitano in Cod. Poc. 215, unde A.1850 a me recognitum sub 215b transpositum est.

xxvii) Epistola de tribubus etc., v. supra p.1805 op.118.

xxviii) Fragm. de Geometria etc. discipuli Nostri cum Nostri Responso MS. Paris. a. f. 437,¹ sec. Catal., maxime suspectum.

G) AUCTORES DE VITA ET SCRIPTIS.

 [Quae ad speciale tantum op. pertinent, sub eo quaeras, ut de medicis generalim supra p.1917. Asterisco notata non ex autopsyia sed ex aliorum citatis habeo. Enumeratio auctorum de Nostro, meo nomine a Benisch (infra IV¹⁶) adjecta, ab eo partim mutata partim mutilata est, literas initiales vero nonnullas, quibus auctores citavi in notis ab eo potissimum omissis, neque omisit nec explicavit. Auctores nonnullos hoc solo loco recensui, quos secundum institutum generale alibi omisi, non omnes, v. *Introd.*]

I) ARABES.

i) *ABDOLLATIF* in autobiographia (post 1190) Arab. et Gallice ap. *De Sacy*, Relation sur l'Egypte p.465, Germanice ap. *Dernburg* p.420 et ap. *Chwolsohn*, Litbl. VII,355.

* *AL-KIFTI* (Amicus discipuli Nostri, Josef Ibn Aknin q. v.), ex Compend. *Zouzenii* Arab. et Lat. ap. *Casirium* I,293 (cf. *Wenrich*, De auctor. Graecor. etc. p.114), hinc Germ. ap. *Chwolsohn* l. c. p.338.

[Cf. supra p.1915. Nimiam, propter aetatem, huic auctori tribuerunt fidem Recentiores nonnulli, quamquam non modo de ipso amico suo superstitiosa refert, sed etiam de Nostro certe falsa, ut de praxi medica (cf. *Dernburg* p.123), A. fatalem 605 II. !]

* *IBN ABI OSEIBIA* in Historia medicorum ap. *De Sacy*, l. c. (cf. *Wüstenfeld*, l. c. supra p.1917 sub *E* et *Nicoll* p.561), German. ap. *Chwolsohn* l. c. p.353.

* *MAKRIZI* ap. *De Sacy*, Chrestom. Arab. I,103,107, Germ. ap. *Chwolsohn* l. c. p.377.

* *ABUL FARAG' BAR-HEBRAEUS*, Hist. Dynast. p.454, ap. W³p.772 et ap. *Assemanum*, Catal. Codd. Laur. p.370; Germ. ap. *Chwolsohn*, l. c. p.375.

[Sequitur potissimum *Al-Kifti*, sed more suo invidioso, v. *Rapoport*, Natan s. v. נציבין et *Dernburg* l. c.]

II) HEBRAEI.

* *MENACHEM MEIRI*: בית הכחירה f.17b infra ed. Wien.

* *ISAK ISRAELI*: יסוד עולם cap.18 (in יחסין ed. Crac. f.163 cum Annot. ex *Menachem Ibn Serach*).

* *MOSES RIETI*: מקדש מעט f.100b.

* *SAADJA IBN DANAN*, in Cod. Uri 461 (in lib. חסדה ננוה f.30, notitia *Gagnier* ap. W⁴p.938, Rof., Diz. s. v. et *Rpp.* ap. *Gg. Ztsch.* II,133); cf. supra p.1866 in fine.

* *JEHUDA VERGA*: שבט יהודה cap.30 (cf. supra p.1912).

* *ABRAHAM SACUT*: יחסין f.131 ed. Crac.

* *JOSEF KOHEN*: עמק הבכא p.50.

* *GEDALJA IBN JACHJA*: שלשלה הקבלה f.32a [cujus fabulae Lat. ap. *Buxtorf*, infra III,⁷ et alibi; cf. supra p.1864].

* *DAVID CONFORTE*: קורא הדורות f.12 (cum notis *D. Cassel*).

* *ASULAI* (CH. J. D.): I p.136 et partim II sub opp. atque sub באור ההורה (et פי' ההורה (n.26), פאר הדר, ערונת הבושם, הנפש, הנפס.

* *SIMON B. SACHARJA*: הולדות (in סמך 1786 et בכורי העהים 1824). [Opus non magnae molis.]

III) CHRISTIANI.

* *Jo. Buxtorfius* ad op.106 (1629) et in *Relandi* Analectis p.641.

* *J. H. Hottingerus*, Promptuarium p.94, opp. Arab. enumerat (1658).

* *Bartolocius*, Bibl. Rabb. T. IV. s. v. (1693).

* *Herbelot* (1697), Biblioth. orientale s. v. *Majemun* (III,260 ed. Germ. 1785).

* *Clavering* ad op.24 (1705).

* *J. Basnage* (1707), Histoire, T. V. liv. IX cap.10. [Erroribus refertissimus, partim jam refutatis a *Jost* l. c. sub IV.]

* *Ol. Celsius*, Specimen Acad. de R. M. b. M. P. I. S. Ups. 1727 [W⁴p.913].

* *J. C. Wolfius*, Bibl. hebr. n. 1594,¹³ 1623,¹ 1622, 1651,³ 21b, 1507c, 1580b.

[¹1506b supra p.1861 delendum et ad p.1854 addendum; est enim procul dubio Moses de Leon: ה' המשקל, ut constat ex initio et fine ap. *Biscionium* p.160, ubi anon. !]

MOSES MAIMONIDES

³ *De Castro*, Bibl. Esp. I p.34 et 626 (ex *W* 1623). (1781).

¹⁰ *Koecher*, Nova Bibl. Hebr. I,95 (ubi judicia Christianorum colliguntur).

^{11*} *Jo. D. Metzger*, Progr. nonnulla de R. M. b. M. 4. *Koenigsb.* 1791.

¹² *De Rossi*, Diz. stor. degli autori ebr. (1802) II p.20 (p.193 ap. *Hamberger*) et Diz. stor. degli autori Arab. (1807) p.118.

¹³ *Amoreux*, Essai hist. et lit. sur la medicine des Arabes, Montpel. 1805 (liber potissimum ex *Herbelot* conflatus) p.134 (ex *Casirio*), 139 (ex *Haller*).

[Cf. *Jüd. Lit.* p.443 et supra p.1936.]

¹⁴ *J. Townley* ad op.108 (1827).

[Vita pp.8 excerpta ex *Buxtorfio*, *Bartol.*, *Basnage*, *Clavering* et *Wolfio*.]

¹⁵ *Renan*, Averroes (1852), v. Indicem p.368 [ubi adde p.161,179 n.6, 200,217.]

IV JUDAEI.

[Scriptores hebr., omnes fere antiquiores, v. supra sub II.]

¹ *Immanuel Aboab*: *Nomologia* l. c. ap. *W*¹p.869 (1629).

² *Menachem b. Salomo Levi*: שמואל ישראל cap.XVI (p.225 Versionis Belgicae cum notis *G. Polak*) praecipue ex *Gedalja* [cf. supra p.1913].

^{3*} *M. Lehmanns*, Lebensbeschr. *Amst.* 1815 [v. *Polak* l. c. p.226].

^{4*} *M. Berr*, „Notice sur Maimonides,“ in *Magasin Encycl.* Janv. 1815, *Mercure etranger* Fevr. 1816 [et seorsim].

[*Wüstenf.* l. c. p.110, cf. *Carmoly*, *Rev. orient.* III,62. 70.129.]

^{5*} *A. Asch*, Maimonides Lebensgeschichte als Vorwort zu meiner Uebersetzung des *Moreh* etc. 8. *Brl.* 1816.

⁶ *J. M. Jost*: *Allg. Gesch.* IV,166 (cf. Indicem IX, 123).

⁷ *L. Philippsohn*(?) „Ueber des Maimonides Philosophie mit besonderer Berücksichtigung ihrer Quelle des Aristoteles“ in *Schul- und Pred.-Magazin* I. (1834).

⁸ *P. Beer*, Leben und Wirken des R. M. b. M. etc. Prodrum und Einladung zur Subscription auf eine etc. deutsche Uebersetzung des *More Nebuchäm*. Nebst einem Probebogen. 8. *Prag.* 1834.

⁹ *Jo. Dernburg*: Recension [der Schrift v. *P. Beer*] in *Geiger*: *Zeitschr.* I,97-427 (cum no-

tis *Geigeri*), cf. Nachträgliche Bemerkungen von *Rapoport ib.* II,127 (cf. *ברך הסר* VII,251, supra p.1861) *L. Zacharias (ib.)*, *Zunz (ib.)* II,563), *Stern (ib.)* II,564).

¹⁰ *Jos. Bernhard* [seu *Josef b. Isak Brieg*]: Die beiden grossen Lichter Maimonides und Nachmenides (*sic*), welche die Augen der israelit. Nation erleuchten in der göttlichen Lehre. Nach den Quellen(!) bearbeitet (pp.22) 8. *Brl.* 1835.

[Opusculum nonnisi nunc, cum finem hunc (post intervallum semestre) proelo mittimus, nobis innotuit, nec id dolemus. „Fontes“ sunt duces Hebraei *Sacut*, fabulista *Gedalja* et *Jechiel Heilprin*, atque *Jost*. Annexum est specimen Historiae Jud. שמואל יוסף approbatae et recommendatae a duumviris Rabbinis Berolinensibus.]

¹¹ *E. Carmoly*: Maimonides und seine Zeitgenossen („aus der trefflichen hebr. Handschr. möglichst sinnetreu übertragen“ von *J. M. Jost*): *Israel. Annal.* 1839 n.39 p.308-1840 n.29 p.248.

[Sectionibus X vitam usque ad A.1190 tractat auctor more suo, jam ab ipso *Gg.* toties castigato, qui tamen nomen plagiatoris et inventoris haud cunctanter laudibus jungit *Dernburgio* et *Munkio* tributis in praef. ad n.²¹ (cf. quoque supra p.1917). Vitam postea promisit. *Carmoly*, *Itiner.* p.210,476, cujus initium in periodicis *Univers Israelite* 1850 (mense Majo et Junio) commendatur ap. *Fürst*, *Litbl.* XI,465 et *B. Beer*, *Philosoph.* etc. p.74, mihi quidem nondum visum, sed quae cl. *Geiger* exeunte mense Majo hujus Anni (1855) mecum speciminis instar communicavit, vel eadem sunt repetita (cf. supra p.1885 de Comm. in *Mischna*), vel conjecturae falsae vel inventiones, sec. *Gg.*, vel subditiones, cf. supra p.1866 in fine de *Sadja Ibn Danan* et p.1910 de *Cod. MS. Uri* 491.]

¹² *Zunz* in notis ad *Benjamin Tudelensem* II p.254 (1841).

¹³ *Munk*, l. c. sub *Josef Ibn Aknin* (supra p.1440) (1841).

[Cf. objectiones nostras in recensione laudata supra.]

¹⁴ *J. Jacobson*, Maimonides, ap. *Klein*, *Museum* 1843 p.117.

[Dissertatio popularis sine disquisitione scientifica.]

¹⁵ *Bukofzer*, Maimonides im Kampf mit seinem neuesten Biographen *P. Beer*. 8. *Brl.* 1844.

[Auctor ne linguae et terminologiae hebr. quidem satis guarus, ita ut (ad instar notissimi Editoris *Bibliorum hebr.-Germ.*) euphemiam ברכה השם vertat

MOSES b. MAIMON

„Verehrung des wahren Gottes“ (p.29), „als wir“ (p.68); neque Germanicum nec scientificum auctorem prodit opus, quod „gelehrte Forschung und gründliche Arbeit“ praedicatur ap. *Fraenkel*, Sulamith IX,45]

- ¹⁶ F. Lebrecht, „Zur Geschichte des Juwelenhandels“ in *Magazin für die Liter. des Auslands* 1844 n.45, atque „Ueber die Apostasie des Maimonides“ *ib.* n.62 (recus. ap. *Fraenkel*, Sulamith XX,28).

[Cf. quoque supra p.1865 initio.]

- ¹⁷ S. B. Scheyer, Das psycholog. System des M. Eine Einleitungsschrift zu dessen *More Nebuchim*. 8. F. a. M. 1845.

- ¹⁸ H. S. Stein, Moses Maimonides (Belgice) 8. Haag. 1846.

- ¹⁹ A. Benisch, Two lectures on the life and writings of Maimonides delivered at the Jew's and General Literary and scientific Institution. To which are added a list of the works of Maimonides, elucidatory notes, and an enumeration of works containing information relative to Maimonides. 8. Ind. 1847.

[Ex praef. p. VI: „The delay between the delivery and publication... has been chiefly owing to the circumstance, that the proofsheets have been submitted to the inspection of... *M. Steinschneider*... and to him I am indebted for many a valuable hint etc. In possession of ample material myself and liberally supplied from the rich stores... it would no doubt have been in my power to render the publication much more attractive to the professed Hebrew scholar. But as those very portions... must have rendered it dry to the general reader, I have been induced to omit many a learned remark and some elaborate disquisitions.“ Sed quod desideratum sit a literatis non est accumulatio notitiarum, qua satis abundant notae, prout fabulis textus, verum omnino critica selectio veri et gravioris atque correctae interpretatio accepti ab aliis, quomodo vero auctor peccaverit ex speciminibus nonnullis attatis (supra p.1870,1920 etc.) satis constat.]

- ²⁰ A. Franck, s. v. in „Dictionnaire des sciences philosoph.“ III,22 et in „Archives Israelites“, ex quibus Germ. ap. L. Philippsohn: *Allg. Zeit. des Judenth.* 1849 p.158 sq.

[Doctrinam potius quam vitam tractat, „*Er*, cependant n'a-t-il pas été porté à voir plutôt dans M. le dogmatiste juif que le philosophe arabe?“ (*Renan* l. c. p.141). *Beer*, *Phil.* p.70 (ad *Munk* p.26) male auctorem putat ipsum *Munk*.]

- ²¹ A. Geiger: Moses b. Maimon. etc. (1850).

[Praef.: „Ohne dieses Moment [das Bibliogr.] zu vernachlässigen habe ich insbesondere den Entwicklungsgang des grossen Mannes ins Auge gefasst. Das bis jetzt bereits ins klare Gebrachte habe ich nur kurz berührt etc. Hingegen bieten die Anmerkungen Studien, die, so weit mir bekannt, noch nirgends angestellt sind“ (sed v. supra p.1890, op.87 p.1912, et sub Nachum Maarabi). Auctor a reverentia erga M. universali aliquid detrudere intendit, non sine detrimento aequitatis in iudicio (cf. supra p.1911). Maimonides, Thalmudista „systematicus“ non placet auctori, v. p.13,23,25 infra.]

V DISST. VARIAE.

[Dissertatt. variae exstant non biographicae et bibliographicae, sed theologicae, partim polemicae, de Nostri fide, auctoritate, influenza etc., quas minus diligenter collegimus, — ut qui tractant de M. fide in adstruendis Comm. hebr., auctores: *E. G. Camentius* (1716), *Bl. Ugolinus* (1748, cf. *Koecherum* p.96), *Chr. Schöttgen* (1750), — *Creizenach*, Neue Ansichten über M., ap. M. Jost, *Isr. Annal.* 1839 p.6,22; scil. breviter referens quae *Inuzzatto* et *Reggio* scripserunt in כרך III, cf. *Luzz.* כ"ה IV,287 et ap. Jost l. c. p.396,404 et *Rapoport* כ"ה VI,110; — *H. K[olischer]*, „Maimonides und seine Gegner“ ex hebr. Germ. per M. J. Jost, *Isr. Annal.* II p.5; — **H. Chajes*: הפארה לרבי משה 4. *Zolk.* 1840-1; — *Gg. Ztschr.* V,87 (344,355). — *A. Kohn*, „Maimonides u. die Rabbinen der german. Welt“ etc. ap. M. Jost l. c. 1839 p.276, 283. — [*Jolles*] De contradictionibus nonnullis in scriptis M., in period. פיון 1840 p.25. — *S. Sachs*, החזיה (frontisp. excuso A.1850, sed usque ad p.60 tantum excusum) p.8, cf. supra p.1934 in fine op.155, ubi lege החזיה p.38 et כרך VIII,22.]

- ⁵¹⁴ MOSES b. Maimon Alhas (אלבא), Mauritanus.

[Opus incepit A.1575 urbe הארודאנה (*sic*), ejus synagogam A.1599 (זה קרבן ליצירה et בשיה) propter pestem urbem אקא pelivit, v. praef. f.3b, cf. *Asulai* II f.18. פרה שושן Comm. in Haggada Paschat. MS. exstat in *Bel hamidrash* Lond. n.359.³. — Ad nomen אלבא (ut vid. Arab.) cf. Samuel אלבא [אבן] ap. *Asulai* II f.54 sub והדר et Efraim b. לבאן ap. *W*³p.1069 sub n.2032b.]

1. היכל הקדש *Atrium sanctum* Expositio kabbalistica in Preces, cum Animadvv. Ahron Sab'uni; edid. atque Introductionem (*Facies*

MOSES MAKKOT

- templi*) praemisit Jakob Sasportas
4. *Amst., Imm. Benveniste* (הביא) 1653.
[*W*^{1.3}1595, cf. *W*^{1.3}1124 et *W*^{1.3}1087 כיפולחי ex *Bart.*
procul dubio ex שפורטש corruptum.]
- ⁶⁵¹⁵ MOSES Makkot. [Auctorem (et forsitan etiam
opus) effectum puto.]
1] מכות חידושי *Novellae* (in tract. Talmud.)
Makkot Constant. 1542.
MOSES Man v. Neumann.
- MOSES b. Mardochai v. Moses Braun-
schweig et Moses Galante et Moses
Margaliot et Moses Rothenburg et Mo-
ses Sacut.
- ⁶⁵¹⁶ MOSES (Josua Hoeschel) b. Mardochai Seeb
ex familia Babad (? באבד), Archisynag. Tarnopol.
1. הים החלמוד *(sic) Mare Talmudis* Nov. Tal-
mud. et מפרשי הים *Expositores maris* aucto-
ribus Mardochai Seeb Levi et Josef Saul
Levi f. *Lemberg* (החכמה חזיה בעל[ה]) „1827.“
[Opus hoc et נכורים מנן collegarum adhibitum est
ad Isak Alfasi ed. 1836 q. v.]
2. ספר יהושע *(שוח) Liber Josuae* Resp. sec.
ord. Josef Karo; acc. קונטרס פסקים וכתבים Col-
lectanea et Annot. in Talmud etc.
f. *Zolk.* (דבר ר' אל יהושע) 1828-9.
[A.1828 ex censura notatur ap. *Mich.* 4082.]
- ⁶⁵¹⁷ MOSES (Mardochai) Margaliot b. Samuel,
Cracov. [Mrt. 10. *(sic)* Kislew 377, i. e. exeunte
A.1616, sec. epitaphium ap. *W*⁴p.1206 (ubi etiam
epitaph. filii). Noster A.1603 curavit זוהר חדש
N.3498, cf. *W*^{1.4}1492, *Nepi* p.253.]
1. הסרי ה' *Benignitas Dei* Comm. 26plex in
Psalm. LII, 13 sec. attributa Dei [*W*^{1.3}1606]
4. *Crac., Isak b. Alron* (אשמה) 1589.
2] אלהים למדהני מנערי incip. סליחה על הקדושים
v. N.2962 (1603 etc.).
3] emendavit Comm. in Prooes poenit. N.2837
sq. (1584 etc.).
- ⁶⁵¹⁸ MOSES Margaliot b. Jehuda Loeb ex Semnitz
(סעמניץ) in Hungaria.
1. הקירת הגמול *Perscrutatio retributionis* De re-
muneratione divina, item Comment. in varia
loca S. S. e versione LXX; acc. (p.46) fragm.
ex *Corona regni* auctore כובד (W. Buchner)
8. *Ofen.* 1829.
- ⁶⁵¹⁹ MOSES Margaliot b. Simon, Rabb. זאמט.
[*Asulai* II f.60 n.101, quo ablegandum erat I p.140.]
1] משה פני *Facies Mosis* et מראה הפנים *Visio*
vultus Comm. duplex ad instar Raschi et To-
safot in Talmud Hierosol. Ord. III N.2048 (1754).
2] -- u. s. in Ord. IV N.2049 (1770).
MOSES Mat v. Moses b. Abraham Mat.
- ⁶⁵²⁰ MOSES b. Matatja ex Cassel.
Versio Germ. lib. *Tofte paratum* Mosis Sacut
et *Paradisus paratus* Jakob Olmo q. v. (1777).
MOSES Medicus v. Moses Maimonides.
- ⁶⁵²¹ MOSES (Säkel) Meinek, seu Moses Isak b.
Baruch ex Redwitz. [A.1715 suo nomine recu-
dit Naftali Pappenheim: *Teutsche Apotheke* q. v.]
1] ליר N.3632 (1717).
2] סימטה הפרשיות N.3976 (1722).
MOSES Meister's v. Moses b. Simon.
- ⁶⁵²² MOSES b. Meister, ex Bresslau Lissae.
1. הרקה יין *Vinum aromaticum* Comm. in IV.
Mischnae Ordines, scil. כסא דברכתא *Thro-
nus benedictionis* in Ord. I.
4. *Dylr.* (יכנא) מכשר טוב. 1811.
[Reliqui III Ord., tit. כסא דהלולא. כום ארוסין, כום
י'עוהן editos non puto.]
MOSES b. Meir v. Haarbleicher.
- ⁶⁵²³ MOSES b. Meir Kohen, Archisynag. Gewitsch
(in Moravia).
משה דרך *Via Mosis* v. inter Precc. varr.
N.3225 (1699).
- ⁶⁵²⁴ MOSES Melammed (*Iudimagister*) b. Baer
Schak (ש"ק), ex Wien. [Abbrev. ש"ק a Zz. Z.
G. 264 non explicatur, neque nobis sensus in-
notuit.]
1. זמר נאה לפורים *Cantus in festum Purim*
hebr. incip. כענה שפח הקשיבו בני אמוני, et Germ.:
„Mein Sprechen hörz und vernemz ihr liebe
Leut;“ melod. Rab. Rabbi Simon (נינן סהוטר),
של הרב רבינו שמעון זצ"ל schickt sich darauf gar
schön, Wer ein bessern weiss, mag den losen
stehu“ (ff.4) 4. s. l. e. a. [*Prag. Saec.* XVII?].
[*Opp.* 546 0. *Serap.* p.333 n.62.]
MOSES b. Menachem v. Moses Konitz.

MOSES b. MENACHEM

⁶⁵²⁵ MOSES b. Menachem Prager.

1. **משה ויקהל משה** *Et congregavit Moses Kabbal. ex-*
pos. in חיקוני הפרצופים, juncta alia משה
Velum Mosis in דאס דאציילוח 4. Dess.,

Mos. Dessau (לסדר את כל זאת) 1699.

[*W³1601=1629* טפחה הקבלה *promissum. Rubinst.*
(et Wunderbar Lithl. IX, 706) male ed. Pr ag. recensent.]

2. **מעשה (ה' כי) נורא הוא** *Semen sanctum De profusione se-*
minis humani; acc. נורא הוא
Historia ejecti Daemonis Nikolsburgi

8. *Fürth., Jos. b. Sal. Schneior. 1696.*

[*W^{1.3}1601.1629; cf. ³p.949* de parte historiae (v.
 edd. sub **מעשה** N.3920-1) hebr. et Belg. per *F. R.*
de Veil 1698. Abraham N. H. b. Moses Spitz, qui hic
sub nomine „Hirsch Dajjan“ subexorcista fertur, sibi
ipsi miraculum vindicat in praef. lib. sui Plen. acquiesc.]

- 3] — (sine historia); ad c. Simon Abiob: *Filia*
regis q. v. [W³p.792] (1712).

MOSES Mendel's v. Moses b. Jesaia Me-
 nachem.

⁶⁵⁹⁶ MOSES b. Mendel Frankfurt (בר"ם פ"פ), Ham-
 burgi. [Nomen „Zebi“, nomini patris errore ad-
 jectum primo loco, corrigitur in registro.]

Varia in Collect. N.3713. [רעיוני לילה] nach
Young's Nachtgedanken VIII, 202.218. — שיר העצל
על הבטחה (epigr.) IX, 62. — מציאת הארץ
החדשה [8. Alton. 1807] recensitum per — ו —
[Schalom Cohen?] IX(1)97. — מעשה יוסף
קניה על קניה (2)34.X, 3.33. — קניה על קניה
IX(2)68. — הבחורים והקנות et הבת הכעורה (epigr.)
X(1)39.]

MOSES Mendelssohn v. M. Mendels-
 sohn.

⁶⁵²⁷ MOSES de Mercado b. Israel, Juvenis Amstelod.
 [Mrt. die Sabb. 23. Tammus 1652, 21 A. et 9 men-
 ses natus, sec. orat. funebr. per Jakob Sasportas
 (q. v.). De Nostro ejusque opere nihil speciale
 refert Barrios (Arb.-de las vidas p.84) ap. *W¹*
 1581, ex quo *Rof.*, Diz. (p.230); ap. postremum
 tamen pro Barrios Sal. Oliveyra נבלות substitui-
 tuere vult *Jellinek*, Lithl. VI, 171; forsitan quia
 ap. *Rof.* „Ez Chajjim“ legitur!]

1. **פירוש** *Comm. in Kohelet et Psalmos; una*
cum textu N.510 [W^{1.3}1581] (1653).

- 2] — in Psalmos; una cum textu N.826
[anon.] (1717).

MOSES b. Michael v. Moses Dessau.

⁶⁵²⁸ MOSES b. Michael Kohen. [Opus composuit
 באסיק... ארץ שבי ופוארי היהי נע וגר בטולמל)
 ומגורש מן העיר בילגוראדו... ובאתי באסיק
 (מרוכה ביסורים) expulsus Alba Graeca urbe Essek (?),
 ut vid. captivus, postea comperuit, se praeoccupasse
 Eljakim b. Jakob לימודים לשן (v. N.3719!), atque
 elapsus duobus Annis liberatus (בפאתי מהשביה) Nikols-
 burgi fuit (cf. *Asulai* l.f.39 n.110, cf. sub N.⁵⁸⁸⁴).
 Jam A.1696 Venetiis descripsit, adjecto suo Indice,
 Abraham Broda (N.⁴¹⁹⁷): *Bened. Abrah. (W^{3.4}*
1593f!), ubi in fine diserte sese filium auctoris
 nominat; ut A.1701, ubi Indicem
 adjecit ad Josef J. L. b. Elchanan: *Tres rami*
(W³ ib.), cujus filiae אביחיל despondit filium suum
 Michael (de quo cf. N.3271). A.1706 corre-
 xit שערי ירושלים N.3331, A.1708 edidit patris
 עת לחננה N.3271, A.1710 curavit Josef b.
 Mardochai Kohen דברי יוסף (N.³⁰⁵⁷ p.1509).
 Nostrum, ut filium et patrem, Hieros. defunctum
 dicit *Ghirondi* p.228, ubi vero nonnulla perversa
 ex dictis corrigenda, cf. *Nepi* p.255.]

1. **עט סופר** *Stylus scribae Epistolarium (ff.40)*
 8. *Fürth., Jos. b. Salman Schneior (הושע"ני) 1691,*
 [*W³1593g: A.1681 et „הושע" נמצאה" rhythmi*
morales" ex titulo. Continet haec ed. unica integra
opusculi non contemnendi¹: 100 formulas pro indivi-
duis desinentes omnes נצח כלה ועד, atque aliquot in
personas publicas et feminas; ² Formulas tripartitas,
scil. introduct. finales et epigraphes seu a tergo,
form. 1. est אהקן קולמסא ירי ארים כטרים, ultima:
ינהן כרוב שלומה, haecque sola particula exstat
in ed. sequ.; ³ Epistolas ipsas varias auctoris, quorum
prima Amstelodamum ad Josef Zarfati (q. v. in Sect. III.),
cui volumen legis descripturus erat, data 25. Cheschwan
450 (ex A.1689) et Responsum Josefi lhn Danon ex Alba
Graeca in domo Jos. Zarfati etc. In fine Noster op.
promittit. Corr. Cat. ms. Serap. p.27 n.230.
 — Cave confundas cum nostro op. homon. ejusdem
 argumenti *anon. N.3378.]*

- 2] — pars media (ff.5); ad c. Moses b. Jakob
 Kohen: *Scriptio selecta* q. v. (1705).

⁶⁵²⁹ MOSES Minz [sen.] Levi. [Saec. XV. med. ur-
 bibus Mainz (unde nomen *Menz, Minz*), Landau,
 Bamberg et Posen, sec. *Zz. Z. G. 194, cf. Frankel,*
Ztschr. III, 387, qui in Resp. 114, A. רד"ל לפק (sic),
 ubi Jakob Margalio (q. v.) urbe „Luck“ (?)
 habitavit, Noster פוזנא „Posno“ degit, postremum

MOSES MINZ

Pesaro emendare vult, cf. Rabbin. Luccae in Resp. 43 ap. Zz. ad Benjamin p.16 n.31. Cf. *Asulai* I p.140. Eruditissimus *Fraenkel*, Litbl. VII, 521 Nostrum nepotem (!) suspicatur Jehudae Minz q. v. Cf. quoque ad Codd. MS. *Opp.* 581 et 687 Q.]

1. שאלות ותשובות *Quaesita et Responsa*; per socios Ahron b. Moses, Abraham b. Israel et Jakob b. Meir [W¹ 1597] 4. *Crac., typogr. erecta per* (אשר הוקם הוקן) *Isak b. Ahron* (שנה טובה, 3. *Kislew*-14. *Adar I.*) 1617. [Excerpta jam adjecta sunt *Ritual.* Eisak Tyrnau ed. 1570 etc. q. v.]

⁶⁵³⁰ MOSES Minz [jun.], Rabb. Ofen.

1. ס' מהר"ם מינץ אפי' וטרי והוא חלק א' משאלות ותשובות *Quaesita et Responsa*, P. I cum Indicibus; per filium Josef Isak, Rabb. טאב f. *Prag.* 1827.
2] Annot. in Jakob b. Moses: *Fructus Jakobi* q. v. (1830).

⁶⁵³¹ MOSES Muati (מיעטי), ex Constantine. [*Asulai* I p.136.]

ישיר משה *Cantabit Moses* Comm. in Isak b. Reuben: *Admonitiones* q. v. [W³ 1593c] (1655).

⁶⁵³² MOSES Nachmani (b. Nachman), seu Nachmanides, comp. רמב"ן *RaMBaN*, seu Moses Girondi. [A.1267, 9. Elul (i. e. 1. Sept.) Hierosol. pervenit, ut ipse narrat in *Elegia* super eam inserta epistolae, quae ex Acco missa fertur, excusa ad c. Comm. in Pentat. (v. ad op.48 sq.), ubi in sola ed. Ulyss. (op.49) pro 1267 legitur 1268, hancque forte MS. habuit *Gedalja* (f.43a ed. Amst.: ... לחורה. prout *Conforte* f.19: (בהחיותו לחורה); hinc praeter rem ipsum Comm. in Pentat. A.1268 in Palaestina finitum habuerunt hucusque Bibliographi: W¹p.876, *Rof.* Diz. (p.237), Zz. ad Benjamin p.259, unde *Jüd. Lit.* p.403; A.1268 Nostrum jam defunctum dicit *Gg.*, Proben etc. (ap. *Breslauer*, Jahrb. etc. 1851) I p.46; A.1260 fatalem ap. *Abr. Sacut* (f.132a), ap. *Gedalja* (qui A.960 = 1200 in MS. antiquo se vidisse praetendit, non 1300, ut W¹p.876, monente *Rof.* ad Cod. 118] et ipsos *Delitzsch*, z. G. d. H. P. p.85 et *Schlesinger* p.638, jam confutarunt *Conforte*, *W* et *Rof.*, II. cc.; tamen inventor *Carmoly*, Itiner. p.284, Sacutum et „lous(!) les autres historiens de la literature rabb.“ sese correcturum dicit „dans la suite de notre recueil,“ quod ad partem Itinerarii aliam refero hucusque

nondum excusam. A. fatalis ergo omnino non constat, sed si numerus ap. Sacut ejectus est, non alius ac 8 vel 9 esse potest, ergo 1268-9; sec. fabulam ap. *Gedalja* (f.43b) de lapide sepulchrali matris urbe *Perpignan* „in confinibus Cataloniae“ (קטלונייא leg. קטלונייא, cf. רבני קטלונייא ap. Zz. *Zlschr* p.160), ubi et Noster degerit, 3 annos post iter, ergo 1270 decesserit. De Nostri sepulchro v. auctores ap. Zz. l. c. et *Carmoly* l. c. in Indice p.560; qui jungitur ap. *Conforte* f.19a.24a certe non est Mardochei b. Hillel, sed forte Nostri discipulus David Kohen (cf. *Jellinek*, Beitr. II, 47, qui in citato ex Isak Acco pergere debuit: הרטמו בכל מקום מרדכי; diversus est homon. laudatus ab *Isak Israeli*, discipulus Sal. Ibn Aderet ap. *Asulai*, et cf. *Cassel* in Indice ad Resp. Jeh. b. Ascher f.60b). Annum natalem 1194 ex W¹p.876 repetunt *Rof.*, *M. Sachs*, Die relig. Poesie p.323, *Beer*, Philos. p.74, *Jellinek* ad Concionem in praef., teste nimirum a W allato, *D. Gans* ad A., ubi vero פרח „floruit“ (et forte ex passu ap. *Gedalja* f.42b: ... קבלו מהנאונים; (שכחור הקודם להם כמו ... ד' אלפים החקן); *Carmoly* quidem (Hist. des medecins p.72) „circa 1198“ sistit, allato *Abr. Sacut* (f.132, ut legi debet), qui vero nihil de A. natali, id tantum refert (et ex eo repetit *D. Gans* ap. W¹), Nostrum libros componere aggressum A.1210 (unde „aetatis 16.“ ap. *Rof.* teste allato utroque).

² Medicum Nostrum ex *Gedalja* repetunt recentiores fere omnes (cf. Concionem p.29 ed. 1853: (ואנחנו אין חכמהנו מנעה לדעה זה), idque confirmare vid. nuncupatio *Maestro* (מאיסטר) ap. *Jeh. Ibn Verga* cap.40 p.74 et 76 ed. Hannov., v. infra ad op.29), quam quidem S. *Cassel* (ap. *Ersch*, Encykl. S. II vol. XXVII p.212 n.5) eandem habet ac „Rabbi“ (ablegans ad Zz. Z. G. 461, ubi vero tantum *Don*, *En*, *Sen*, *Senhor*; cf. Zz. l. c. p.185 (568), 186, Litbl. I, 108, III, 686, VII, 521), prout jam *Im. Aboab* (ap. W³p.801): „atque ideo per totam Hispaniam Rabbi aut *Mayjster* זר' זִיּוֹן vocatus;“ forte propter ipsum passum (citatum a *Cassel*) in disputatione (op.29 p.28 ed. Wagens., correctius in MS. *Warner*. 64 f.31, ut fere in ed. Const. f.2b legitur: ובה שקורים אותך מאישטרי הוא טעות ובשקר אתה נוהג באוחו השם. עניתי ... שאין רבי מאישטרי כי רב הוא מאישטרי ובלא סמיכה נקראים רב בהלמוד ואני מודה כי אני (מאישטרי ולא הלמיד טוב ואמרת זה דרך מוסר

³ A patria urbe Girona (טרונה ap. *Gedalja* err.

MOSES NACHMANIDES

- נכח (sic). W^p.p.800 ex ed. sequ. tantum „ad filium suum de misera terrae Sanctae Judaeorumque in ea commorantium conditione,“ *Rof.*, *Annal.* p.65 obiter „ad filium.“ *Asulai* f.73 n.7 male in lib. תורת האדם exstare dicit; *Conforte* 19a בשער הנסול minus exacte. Nihil de edd. quaeras ap. *Lilienthal*, cujus verba ad Cod. 51(55) tantum recudit *Delitzsch* in *Serapeo* etc. l. c. — Exstat vero epistola alia ex Palaestina ad filium missa, qui in Castilia apud regem vel in ejus ministerio fuit (עומר לפני המלך), incip. יימר איש אה (בנו, in Cod. *Warn.* 59,³ (ad c. testamenti *Sal. b. Isak b. Zadok*); eamque puto ad filium Salomonem directam fert *Carmoly*, l. c. supra sub Levi b. Gerson p.1608 et *Hist. des med.* p.74. — Alia exstat *Epist.* in omnibus edd. *Comm. in Pentat.* v. ad op.48,49]
- 2) — ad c. *Portae retributionis* op.56 (1556). [Germanice totam exhibent *J. Bernhard* l. c. p.19 et *M. Sachs*, *die rel. Poesie* p.324.]
- 3) אגרת (החמדה) *Epistola jucunda* apologetica rhetorica pro Mose Maimonide, incip. טרם אענה (אני שונן); f.85 ap. Samuel Aschkenasi: *Abcondita sapientiae* q. v. (1629-31). [W^p.p.876 n.3 אגרת רמב"ן = n.1 ex *Bart.*, ut monet *Rof.* ad Cod. 939, qui ita inscribitur; cf. *Gedalya* f.33b ed. Amst. et נעון לפנייהם בחמדות in epist. apolog. *Jedajae* Penini. — Textum ab Editore non intactum remansisse ostendit *Gg.*, *Melo Chofnajim* p. LIV, *Ztschr.* V,85, adde (ex ejusdem communicatione) Cod. *Saravadi* XXXVIII et cf. epist. *Sal. b. Abraham* in Cod. *Poc.* 280B., ubi etiam sub n.23 epist. nostra a me nondum cum excusa collata atque Epistola sine numero et forsitan imperfecta, subscripta „Moses b. Nachman,“ unde „juniori“ totam tribui supra sub *Jona Gerondi* p.1420; iterata vero perfectione aliter rem habeo, auctor enim Anonymus Nostri epistolam excerptis, et in fine nomen Nostri subscriptum non abiecit, excerpta illa vero ex epistola nostra feruntur (וה כקצת) לשון הכתב הנעשה אל השפלה אשר עשאו הרמב"ן ז"ל הני' המהיל טרם אענה אני שונן ולבי כפני המראה וכי' וכחך הכתב לשונות אלו: כן כתיבה (מלאים) מרמה וכי', ea vero in ep. excusa non exstant! — Exstat et alia Nostri *Epist.* de lite eadem incip. בפשע ארץ in *Epist.* *Mosis Maimonidis* (f.30 ed. Amst.), ubi collector incongruam praeemisit notam de argumento, et inde in *Buxtorfii Instit. epist.* p.426 (W^p.p.877). Adde alias ineditas in Cod. MS. laudato Deo juvante edendas.]
4. — (s. t. להנצלות ספר הדב' אגרת) 8. Wilna. 1821. [Una cum Abraham Maimonides: *Bella Dei.* In

praemonito: לשון המדפים הא' משאלוניקי (!) בכ' [העלומות חכמה]

- 5a] — [Cat. ms.] 8. Crac. 1625.
6. — s. t. אנרה הרסבין, lit. quadr. punctatis; acc. (f.2b) חפלה הדרך כמלוה על הדרך (N.3352); edid. Abraham b. Natan (ווישנא [? וורישנא]) (ff.8) 8. Amst., socc. Samuel b. Moses et Reuben b. Eljakim (או תצליח אה דרכך ואן) 1652.
7] — (sine access.); ad c. Jona Gerondi: L. Tirmoris q. v. (1693).
[In ed. 1711 (supra p.1426 op.23) in tit. tantum promittitur.]
8] — ad c. Saul b. Simon: Opobalsamum molestiae q. v. (1716).
9. אנרה הקורש Epistola sanctitatis de conjunctione viri cum uxore sua, capp. 6 (rectius 5), litt. rabb. (ff.15) 8. Rom., Isak Lattas b. Immanuel, Benjamin b. Josef ex Arignano (סארניינו) et maestro Antonio Bladao (שו) 1546.
[Ed. rara. W¹p.877.³p.796. Argumentum male indicat Rof., Diz. — Inscribitur הרב רסבין אנרה ששלח הרב רסבין, incip. introd. יסרכך ה' וישמרך אחי בהיותך ריון ומהיר usque ad cap.1: ואקדים לך הקדמות בזה הפרק דע אחי usque ad divisionem 5 argumentorum incl.; cap.2. incip. בדרך הראשון במהות החבור החבור הוא קדוש cf. ad op.13. Tit. פתח הקורש Janua sancta ex Cod. MS. Paris. affert W³. Nostrum habeo librum אל חבור אדם in Cod. Monach. 46.⁴, quem Tilienthal Mosi Maimonidi (q. v. p.1935 n. VI) tribuit, atque idem vid. ib. sub ³ praecedens שער הקדושה! Exstat vero epistola nostra cum appendicula diaetetica etc. passim anon. sub tit. שערי צדק, ut in Cod. Land. 220 et Reggio. (ap. Schorr) atque Abraham b. David inscribitur in Cod. nuper acquisito Bodl. 603 et Hunt. 352, ubi

MOSES NACHMANIDES

- Uri*, in gratiam fratris sui, unde postremus ap. *Zz.*, *Gg.*, *Ztschr.* II, 312 n.66 delendus. Cf. quoque ad Cod. MS. *Opp.* 719Q. et infra in nota post op.14.]
10. — (lit. quadr.) 8. *Bas.*, *Proben.* 1580. [*Opp.* 439 O. tit. destitutum, neque *Mich.* 80 perfectum; A. legitur in fine. *W^{1.3}*.]
- 11] — 8. *Crac.* (דשן) 1594. [*Sabb.* ap. *W¹*, qui vero ed. sequ. omittit. Expl. uhi exstet ignoro.]
12. — (litt. quadr. major. ff.16) 8. min. *Constant.* s. a. [*Saec.* XVI.]. [*W³*, *Opp.* 375 O. Ed. rara. Eodem tempore excusum vid. ac אורח ימים *Samuel b. Jakob* q. v.]
13. — (omissa introductiuncula) insertum in fine cap. 16 portae IV libri *Initium sapientiae Eliae* di *Vidas* q. v. (1578 etc.). [Cap. 1 edd. praeced. hic rectius quasi introd. sistit, atque 5 argumenta (דרכים) tantis numerantur portis (שערים); cf. ad op.9.]
- 14] — insertum lib. *Thalamus sponsum* *Rafael Meldola* q. v. (1797). [Opusculum nostrum integrum sine mentione fontis receptum „aufgenommen“ esse ap. *Isak Aboab: Candelabr. lumin.* [scil. lum. III Kelal 3 pars 6 cap.1-5, seu § 181-5] observat *Reifmann* ap. *Frankel*, *Mtschr.* III, 234 [ubi lege: „und viele Stellen aus dessen Pentateuchcomm.“], sed addere debuit: retractatum; neque constat eum auctorem Nostrum certum habuisse.]
15. — Germanice cum appendicula (plagg. 2) 8. min. *Fürth.*, ap. defunctum *Josef b. Sal. Schmeior.* 1692. [Versio Anonymi ex ed. integra facta 6 dividitur capp., absoluto textu hebr. pergitur absque inscriptione separata: „Nun weilen mir bisher geschrieben haben, wolln mir weiter auch was Nützliches schreiben, wie sich die Frau im Haus verhalten soll: Allhie wirt man gefinden so eine züchtig ist und fromm“ etc. 2 1/2 pagg., de quibus nihil ap. *W³* et *Serap.* p.317 n.6.]
- נחמד v. op.43.
- ביאור Comm. in libros Biblicos v. sub פירוש op. 48 sq.
- 16] ביאור איזה סוגיות *Expositio quorundam thematicum Talmud;* ap. *Abraham Ibn Akra: Ex montibus pardorum* q. v. (1599).
- 17] דיני דגרמי *Jura sic dicta Garmi;* una cum *Jur. excomm.* op.63 [1516-8]. [Perperam „de Gemara“ ap. *Hamberger* p.239, v. *Ref.*, Ann. p.48 n.34, *H¹*p.1033 sub *Sal. Ibn Aderet* tantum.]
- 18] — ad c. *Nov. in Baba batra* op.35 et 36 (1523.1715).
- 19] דרוש הנחמני *Concio Nachmanidis* de praestantia legis, Caesaraugustae habita, incipiens תמימה תורת ה' *Lex Dei [est] perfecta;* ad c. *Isak Alfai: Liquor favorum* q. v. (1582). [„Eam *Cpoli.* non ita pridem recusam esse ex R. Mos. Chagis didici“ *W¹*p.923; ed. nostram sed seorsim laudat *Carmoly*, *Itin.* p.102, tamen latuit *Jellinek*, — qui eam cum notis A.1853 ex ed. sequ. prava recudit titulo improprio (v. infra), — ut quoque *Dukes*, נחל קדושים p.45 et *G. Pollak* ad *Menachem b. Salomo* p.286, ut monui in notis meis. Exstat MS. in Cod. *Reggio* 51,⁴ (una cum alia concione inedita perbreui), ubi in synagoga *Barcin.* habita dicitur; *Jell.* vero conjecturam suam de rege *Jakobo* (v. ad op.29) more suo in tit. introducit. Desideratur, monente *Schorr* ad MS. laudatum, in ed. *Prag.* (nostram ipse non contuli) passus de precatione מנחמים רחמים, citatus a *Simon Duran*, סגן אבוח, f.6a, neglectus a *Jell.* [ubi nota p.1 ex *M. Sachs* p.323 petita vid., ad tit. cf. *S. Duran* f.26b: בדרשה המהחלת תורה ה' תמימה et f.98a בדרשה, ut בדרשא in MS. laud. ad op.53 f.9d], in cuius praemonito adde quoque *Schlesinger* ad *Albo* p.630.656, cf. supra p.1935. — Diversa vid. *Concio in novennium* citata ab *As.* de *Rossi* cap.40 (f.203 ed. *Wien*): דרש יפה ארוך כשנים עשר עלים (נמצא לו בדין) על יום דרשוה“ Quae sit (vel sint) טוב של ראש השנה über den Prediger, die er in der Synagoge zu Girona hielt“ ap. *Lilienthal* 321,³ nescio.]
20. — s. t. דרשת הרמב"ן *Concio R. M. b. N.* (ff.11) 4. *Prag.*, *Gers.*, b. *Bezalel* (קרנ), fin. 21. *Cheschwan* = 26. *Octob.*) 1595. [*W¹*p.877.³p.798. *Zz.* Z. G. 279 n.58.]
- 21] הלכות בכורות וחלה *Regulae primogenitorum et de placenta*, ad instar supplem. ad *Isak Alfasi*, praecedente carmine auctoris, cum *Jomtob Algasi* Comm. s. t. ס' הלכות יום טוב *L. Regulae Jomtob* (seu festi) [cf. *Asulai* f.71] f. *Iiv.* (טוב יום בחצות סאלף) 1794.
- 22] — una cum *Isak Alfasi* q. v. (1836).
- 23] הלכות נדרים *Regulae votorum* ut supra cum *Jomtob b. Abraham* (?) Comm. et *Josef Chabib* in *Ketubot* et *Nedarim* s. t. אשי ה' *Ignita* (sacrificia) *Dei* f. *Iiv.* (קנהה) 1795.
- 24] — una cum *Isak Alfasi* q. v. (1836.1843). [Diversa (nisi omnino efficta?) sunt חידושים *Novellae* in *Nedarim* citata in *Pentat.* MS. laudato ad op.53 f.9d.]
- 25] הלכות נדה *Regulae menstruationis* breves;

disputavit... cum apostata *Frae* [*Frae* פראי in ed. sequ.] *Polo* [*Paolo*], cuius nomen deleatur, in atrio Barcinoue coram rege et principibus.“ Rex ille Jacobus esse debet, ut habet *Menachem Ibn Serach* I,1 cap.36, non Petrus (ut ap. *Ibn Verga* cap.40, v. infra), Annum enim 1263 (in fontibus allatis ap. *W*¹, 20. Julii ap. *W*³p.911) disputatio ipsa prodit in ed. nostra p.47, ed. Const. f.8, Cod. MS. f.36a, scil. 1195 exilii (unde forte 1265 ap. nonnullos, v. infra). Laudantur in ed. sequ. et Cod. MS. alii, qui disputationi adfuerunt vel partes ceperunt, quorum nomina omisit vel mutilavit vel mutavit rescriptor Germanus; ita *Raimundus*, quem Raimundum Martini (q. v.) ex *Wagens.* repetunt *W*¹p.881 et 1016, *Jost* l. c. et *Schlesinger* ad Jos. Albo p.V et nos (*Jüd. Lit.* 410, in Vers. Angl. p.126, sed v. Corrigenda), est *R. de Peñaforte* רמון דפניא פורט (*sic*), v. varr. lectt. ex f.1 ed. sequ. ap. *W*¹p.719, et רמון די פניה פורטה, f.12b ed. sequ., רמון די פניא פורט in Cod. MS. f.39b); cacteri sunt: *Fra Piero di Genova* (פריפירי, פרי די גינובה) f.2b ed. sequ., et פרופיטרו in Cod. MS. f.31b, cuius loco פול ברודר in ed. nostra p.29! = פרארי די גינובה f.9b ed. sequ. et paullo mutilatum f.37a Cod. MS., ubi העצרים הכם non „Professore“, ut *Wagens.* p.52, sed monachum ordinis *minorum* designat, ut חובלים et דורשים, a *Wagens.* p.34 perversum, *Praedicantes* etc.), *Fra Arnaldo* (Cod. MS. f.36a: פרי ארולאדו, ubi in ed. sequ. f.8b: פראי ארנל שנרא in ed. nostra p.48 lacuna; Cod. MS. f.36b: פראי ארנל שנרא, ed. sequ. f.9a: ארנלדו, ed. nostra p.50 הרשע (המין הרשע), *Gilles di* ...? גילים די) in Cod. MS., ולאס די פרוליון in ed. sequ. l. c. ultimo, forsā = גילים f.3b ed. sequ., גילבין p.31 ed. nostrae, Cod. MS. p.32 tantum (ענה השופט) et *Piero di Braga* (פירי די ברנא, ברנא) f.9b ed. sequ. etc.) *W*¹p.881 ex *Janvitio* citat: „*R. M. Gerundensis* Hebr. Rabbīnus, victor videri superbe in congressibus ambiens una cum Bonastruc a Porta coram Jacobo Rege Principibusque regni a M. Paulo Christiano (q. v.) disceptando de veritate fidei Cathol. ita compediti, ut tunc obmutescere fuerint constricti, nec loqui in postrerum ausi an.1263.“ Idem procul dubio est Bon-Astruc, quem *Bosquet* refert „Acta disputationis, quae ipsi cum Paulo intercess., sed conficta et falsa edidisse, huiusque criminis poenas exsilio dedisse“, tamen *W*¹370 hunc eundem suspicatur ac Bon-Astruc des Maestre, quem A.1211 ex *Gedalia* recenset! Cf. quoque *Diago*, Hist. comil. Barcin. I,111 cap.XI f.287 p.2 citatum a *P. Bayer* in notis ad Antonii Bibl. Hisp. II,104 (qui ad Il p.93 n.1 פירא cum *Piera*, nomine oppidi et gentis cognomine combinat!).

MOSES NACHMANIDES

Fontem primum ignoro: neque relatio nostra, ubi ipse Nachmanides prima persona loquitur, neque alius auctor Judaeus, quoad scio, nomen Bonastruc prodit; ap. *Ibn Verga* vero l. c. in relatione disput. cum Jósua Lorki ex Epistola Abonastruc ad synagog. Giron. (cf. supra sub N.⁴⁷⁶) in responsione Ibn Astruc citatur פול מוסה עם פראי פול „Disput. Maestro Mosi cum Frae Paul“ (ita in ed. Hannover, pro Moshe legitur גירונה [ex] *Girona* in edd. aliis ap. *W*¹ 1814 et *S. Cassel* l. c., utrumque combinandum vid. (משה מנירונה), remque ipsam, ex nostra procul dubio disputatione citatam, jam in ed. nostra desiderat *Basnage* (ap. *W*¹ p. 881), neque tale quid in ed. sequ. et Cod. MS. offendi. Num ergo exstiterit relatio conservatis prolixior, an Ibn Astruc aliam confuderit disput. sub Petro (post A. 1276, v. supra)? Certiorem habeo confusionem ap. *P. Richum*, de coelest. agricult. p. 69 ed. Pistor., ubi „*Gerundinus R. Moses* in disceptatorio suo adversus Paulum Burgensem (!) tractatu nullum aliud in hoc loco refugium inveniens dicere non abhorruerit, non fore inconveniens, quandoque nonnulla Talmudeorum dicta minime admittere;“ unde *W*¹ 1537 (ex quo *De Castro*, l. 627, qui sub Nostro p. 95 disput. omnino praetermittit! et ex eo procul dubio *Jost*, VII, 62, quamquam *W*² p. 1052: „non exstat“) Mos. Gerundensem sistit Saec. XV., certe ex Nostro effectum (cf. supra sub nomine), confundens quidem Paulum Christiani (q. v.) cum Burgensi; sententia enim laudata exclamationem jam elicit Pauli (ראו) מאמר שלהם כי הוא נכחיש בספרים שלהם in Cod. MS. f. 32a, כדבר in ed. nostra p. 31). Fidis ad amissim fere congruit in ed. utraque atque Cod. MS., de Cod. *Sarav.* XXVI frustra *Gg.* quaesivi.]

30] — [ed. integrior]; in lib. מלחמה חובה. (1710). N. 3810

[Varr. lect. hujus ed. rarissimae collatae cum praeced. quoad f. 1 postquam exhibuit *W*⁴ p. 721, pergit: „patebit, integram illam bis mihi describendam hoc loco esse, si totam eodem modo vellem persequi etc., quamvis negari non possit lectiones Wagenseilianis non semper esse praeferendas etc.“ Cod. MS. *Rof.* 127 „integerrimam qualem in Const. collect. etc. sistit, et quidem utraque editione plenior ac interdum diversam,“ id quoque de Cod. *Warner.* dici potest, v. specimina sub op. 29 et sub Paulus Christiani. Libellus certe nonnisi adhibitis edd. et MSS. restituendus.]

31] הוזהר ל. *Puritatis* Defensio Isak Alfasi contra Animadvv. Abraham b. David [Jan.] in tract. *Jebamot*, *Ketubot* et *Gittin*; ex Cod. MS. Sam. Jedidja Norzi Ferrarensis in lib.

שבעה ענים N. 4061 (1745).

[Eundem ac מלחמה op. 47 habuerunt Nonnulli ap. *W*¹ p. 878. ³ p. 798 et ap. *Asulai* II p. 42 et f. 70 n. 30, cf. I p. 142. Male Abr. b. „Dior“ ap. *Rof.*, Diz. (p. 239). Cave confundas lib. זכור אדם de puritate Adami, cujus MS. *Opp.* (non exstans) sub Nostro affert *W*¹⁻³ (cf. ² p. 1297 n. 186, *Asseman.* ad Cod. 351, ²); auctor est David de Rocca Martica(?), v. *Rof.*, Bibl. antichr. et Diz. p. 276, *Reggio*, Lex et Philos. p. 167 (nunc Cod. *Reggio* 21), *Carmoly* ap. *Jost*, *Isr. Annal.* II, 394; tamen *Lilienthal* ad Cod. 25, ⁵ Nostrum nominat auctorem, quod *Jellinek* ad Nostri Concionem p. VII et 39, neglectis omnibus laudatis, ex conjectura negavit; verum auctorem, nominatum simpliciter in lib. Phil. et Kabb. p. 41, ex epistola mea de libro illo tractante didicit, quod privatim agnov. rat. Utrum sit *Opus polemicum* Nostri in Cod. MS. ap. *Gg.* *Ztschr.* III, 286 n. 41 nescio.]

32. — s. t. מחסה ומגן *Refugium et clypeus*; cura J. L. Benseeb f. *Wien.* 1805.

הורשי הורה v. op. 48.

33. חידושים *Novellae* in tract. Talmud. *Aboda Sara*, acc. Jomtov b. Abraham Nov. in Schebuot; edid. Chajjim Schalom Ammar (עטאר) ex Tiberiade s. t. מעשי צדיקים *Opera justorum* 4. *Lin.* „כי שר“ 1779, „fin.“

decuria 1. mensis Adar I. כלבו 1780.

34] — in op. 44 (1828).

35. — in tract. *Baba batra*; acc. (f. 110-6) דיני דגרסי (op. 18); una cum Sal. Ibn Aderet: *Nov.* in tract. *Gittin*, *Berachot* et *Chullin*

4. maj. *Ven.*, *D. Bomberg.* 1523.

דיני דגרסי tit. quasi separatim habent, finita sunt 12. Adar, opp. Ibn Aderet unumquodque seorsim paginatum; ita *Gittin* ff. 133, *Chullin* ff. 133 (4), *Berachot*, ff. 47, finitum est 26. Adar; suppl. *Rof.*, Ann. p. 25 n. 139; *W*¹ p. 878. ³ p. 798 (ut *Rof.* Diz.) male 283 C. 1623, rectius ¹ p. 1033. Opp. juncta vulgo ח' ארבע שמות *Nov.* 4 thematum nuncupantur, ut ap. *Mich.* 1280.]

36. — cum Indice

4. maj. *Amst.*, *Natanel Foa* (עה) 1715.

37. — Charta crassa.

[דיני דגרסי f. 52-4, *Berachot* ff. 22, *Gittin* et *Chullin* utrumque f. 62. *W*³ p. 1019 tantum.]

38. — (sine access.) f. *Prag.*, *Nep. Mos. Kohen* (הואיל ... הוצא לנאמן) 1735.

39. — in tract. *Jebamot* cum Appd. (קונטרס אחרון) s. t. הולדות אדם *Generaciones Adami* (seu hominis) 4. *Homb.* vor d. H. (שר) 1740.

[Tit. symbolicum non vulgare esse (procul dubio